DEBACQ LIBRARY

14269/B
A. XXXIV
18/b

42133

H. BOERHAAVE

DE

COGNOSCENDIS

ET

CURANDIS MORBIS

APHORISMI

UNA CUM EJUSDEM

DE

MATERIA MEDICA

ET

REMEDIORUM FORMULIS

LIBELLO

AD SINGULOS APHORISMOS DIGESTO.

ACCEDIT EJUSDEM AUTHORIS TRACTATUS
DE LUE VENEREA.

LOVANII,

E TYPOGRAPHIA ACADEMICA

M. D. CC. LXV.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

PRÆFATIO
AD APHORISMOS

LECTORI AUCTOR.

EN libellum, mole parvum, gravem materie, nec ſine labore natum. Auctior ille quinto Leydæ prodit, & locis quibuſdam paulo explicatior. Regulas vero promittit, quæ cauſas morborum expedire, atque eventus ſecundare poſſint. Experimenta huic quidem neceſſaria operæ Græcorum induſtria, diligentia Arabum, & paucorum inter recentes accuratio, ſuppeditavit. Anatome vero, & Mechanice, noſtris cultior, ratiocinio filum & fundamenta dedit. Utraque fida! quidquid ignari clament, aut invidioſi obſtrepant. Oderunt quippe & calumniantur iſti, quæ nec attingere valent: non ergo, niſi ſibimet, vocali ignorantia nocent. Ubi autem, dum affectibus indulgent, inania Paradoxorum & dam-

noſæ novitatis crimina obtentui ſumunt, riſum mehercle rerum gnaris excitant! Qui antiqua ſcrutati, nova non ignorant, videbunt quid præſtitum ſit. Et hos ego ſolos idoneos operis judices agnoſco. Sciant autem Hi, quos equidem veneror, in privatos hæc exarata uſus; aſſequentur ita & ordinis ſimul, & brevitatis, cauſas. Auctores non citavi, quum nimii, vel nulli, nominandi eſſent. Nec ſpecioſos Medicamentorum titulos morbis addidi. Cur? nihil arti exitiale magis novi; neque vero ipſe ullum cognoſco, quin ſolo tempeſtivo uſu tale fiat; hunc vero ubique indicare anniſus ſum non perfunctorie. Poſtremo omnia hæc ſtylo ſcripta in arte recepto magis, quam ad puritatem Auguſtæi ſeculi expolito; facilius enim ille capitur, huic forte interprete foret opus; ſaltem plus exegiſſet, quam quo fruor, otii. Vale!

PRÆFATIO
AD
LIBELLUM DE MATERIE
MEDICA ET FORMULIS.

AUDITORIBUS SUIS
S.
H. BOERHAAVE.

EGo, poſtquam animum Medicinæ ex auctoritate Procerum Academicorum docendæ applicui, id inprimis credidi mei eſſe muneris, candide ut vobis exponerem ſimpliciterque illa, quæ, veris experimentorum ſucceſſuumque eventis, firma in arte cognoſcuntur.

Sane, eo quidem propoſito, preſcrutabar relicta nobis hodie ex iis, quæ ſapienti induſtria explorata ſibi ſatiſque ſpectata tradidere veteres. Illa vero, ubi compoſui rebus, quas medicinam faciendo deprehendebam, inveni obſervatæ ſollicite naturæ

veſtigia ubique preſſa: neque adeo certius quid ſperari poſſe, neque aliunde colligi meliora.

Ferebat interim animus & illa utcumque perluſtrare, quæ dominante per Europam Barbarie, Arabes, Priſcorum nacti monumenta, eorum inventis addiderunt, quæque in Latinum verſa ſermonem noſtræ intelligentiæ patebant. Sed dolui, gentem ſolertiſſimam, licet ſubnixa eſſet tam utilibus adminiculis ejus ſubtilitas, parum boni, mali plurimum, Medicæ attuliſſe diſciplinæ!

Neque perfunctorie deinde excuſſi recentiorum placita, pulcherrima profecto commendata ſpecie, ſive phyſices excultæ fructus, ſive ſpectaveris artium liberalium Medicinæ promovendæ adhibitarum effectus. Gaudebat utique his intentus animus! interea tamen licentia fingendi, aſſumendi audacia, feſtina nimis, & ambitioſa ad conſummandam Medicinam properatione, Primorum vero Auctorum contemptu, neglectu, vel ignoratione, ipſa quidem ſcientia medica damni plus, quam emolumenti, omni hoc molimine accepiſſe videbatur: materiem certe, unde inſtrui felicius quæat illa, liberaliſſime aggeſtam a noſtris ut gratamur arti, ita deploramus ejus fata, quod tumultuaria opum collectione obruta verius, quam adjuta, ſiet.

Inſtituto itaque hoc rerum examine, quid, quæſo, rationi conſentaneum magis, quam ut conjicerentur in adverſaria, quæcumque in omnibus hiſce adeo ſana, ut peritus nemo de fide horum ambigat? Hac itaque perfuncto opera prius dein conandum fuit, ut ex ſparſis his conficeretur corpuſculum quoddam ad leges diſciplinæ concinnatum: in quod & ipſe intueri poſſem ſedulo, quoties in artis exercitatione verſarer, ſimulque eo referre, ſi quid novi forte aut inſoliti appareret; poſtremo ut hac agendi ratione veri quid & digeſti animo impreſſum meo veſtros in uſus fideliter effundere liceret.

His demum cauſis natum vidiſtis *Libellum*, quo auſus fui ſcripta aggravare Medica, *de cognoſcendis & curandis Morbis.* Cujus profecto toties me puduit, quoties defectus ejus mihi nimis notos ipſi putare aggredior, veterumve componere operibus. Hoc ſcilicet me metiens pede impar deprehendor, qui legitime auctoris boni titulum ambire ſuſtineam. Neque tamen abeſſe poteram ab audacia evulgandi hoſce *Aphoriſmos*, niſi deeſſe voluiſſem muneri, quod mihi dederat publica auctoritas, cui obſequia debeo.

Opus igitur agreſſus quum cogitarem ſemper; ſola ut eſſet cura mederi, atque cavere quam religioſiſſime, ne quid irreperet, quod periculoſo ſemper hac in arte errori

cauſam præberet, neceſſarium duxi in toto opuſculo nullum commemorare Medicamentum.

Nec injuria: namque id inprimis arbitrabar nocere, dum, audito remedii nomine & morbi, exercendæ ſe pares arti jactant Empirici, impune in hominum perniciem graſſantes, donec ſero ſolo tandem cadaverum experimento ſapiunt.

Quum interim diſcipulis deberem exempla, præſcripſeram ideo in privatos horum uſus pauca *de Materie Medica*, hujuſque ordinandæ legibus, tantum, ut ſervirent iis, qui intento me animo audiverant diſſerentem in Scholis domeſticis de occaſione, qua ſola utilia evaderent.

Eſtis vero idonei vos teſtes, quanta circumſpectione utar, quam ſæpe tœdioſe, fere ad faſtidium uſque, minutiarum conſideratione odioſus ſim, priuſquam vobis titulo *Medicamenti* vel minimum quid laudare auſim: pulchre gnarus, nihil dari, quod ubique bonum; contra vero id, quod hac rerum facie ſalutare fuerat, mutata conditione pernicioſum ſæpe deprehendi.

Nefas itaque putavi *Medicaminum* nomine hæc ipſa evulgare, ſed cum admonitione ſevera modo deſcribenda dare his, qui, ope-

ram mihi ſedulo dederant pro tenuitate mea idoneas cautelas inculcare conanti. Sed, quod doleo, longe aliter evenit: me quippe nec conſulto, nec volente, in uſus publicos excudenda curavit hæc Londini Vir eruditus, alte nimis de vili hoc opuſculo, ejuſque Auctore, ſentiens & ſcribens; neque tamen ita res geſta, quin errores ſimul bene multi, & noxii, in edendo contigerint.

Coactus ita recenſui, correxi, amplificavi, nonnulla: unde deſcribendi labore levati iis utamini. Audacter interim & moneo fideliter, morbi hiſtoriam fideliter edocti, ſcrutati *Materiæ Medicæ* noxios æque ac effectus ſalubres, ita demum auxilii utilis bonitatem affectetis aſſequi: cæteris nocebit magis quam proderit, quidquid hoc opellæ eſt. Cui, ut emaculatius prodiret, curam impendit, veſtroſque in uſus indicem adſcripſit Eruditiſſimus Vir, SAMUEL DU RY, Medicinæ Doctor, atque Excultor, laudatiſſimus. Valete! ſcripſi Lugd. Batav. $17\frac{11}{2}19$.

INDEX CAPITUM.

* Aſteriſcus denotat materiam medicam.

PROLEGOMENA pag. 1.

Morbi fibræ ſolidæ ſimplicis. pag.	4	
—— *debilis & laxæ*	4	* 6
—— —— *rigidæ, & elaſticæ.*	10	* 11
—*Vaſorum minimorum, & majorum*	15	
—*Viſcerum debilium & laxorum*	15	
—— *fortium & rigidorum*	17	* 19
De ſimpliciſſimis humorum vitiis & ſpontaneis	22	
Morbi ſpontanei ex acido humore	23	* 24
— *a glutinoſo ſpontaneo*	27	* 28
— *ex alcalino ſpontaneo*	37	* 41
De morbis oriundis ab exceſſu motus circulatorii ſolo	44	* 46
De morbis, ex defectu circulationis, & plethora	46	* 47
Morbi compoſiti ſimpliciſſimi, obſtructio & vulnus. Obſtructio	48	* 53
De vulnere in genere	54	* 66
Hæmorrhagia.	76	* 76
Dolor.	77	* 78
Convulſio, &c.	78	* 79
Vulnera capitis.	81	* 88
—— *thoracis.*	90	* 92
—— *abdominis.*	92	* 94
Contuſa.	94	* 97
Oſſa fracta.	99	
Oſſa luxata.	102	
Inflammatio.	103	* 109
Abſceſſus.	112	* 114
Fiſtulæ.	115	* 116

Gangræna.	117	* 123
Sphacelus.	127	* 130
De combuſtione.	131	* 132
Scirrhus.	133	* 135
Cancer.	138	* 140
De morbis oſſium.	142	* 148
De morbis internis, & de febribus in genere.	148	* 158
Frigus febrile.	162	* 163
Tremor febrilis.	164	
Anxietas febrilis.	165	* 167
Sitis febrilis.	169	* 170
Nauſea febrilis.	171	* 172
Ructus & flatus.	174	
Vomitus febrilis.	175	
Debilitas febrilis.	176	* 178
Calor febrilis.	178	
Delirium febrile.	181	
Coma febrile.	182	
Perviligium febrile.	ibid.	
Convulſio febrilis.	183	
Sudor febrilis.	184	
Diarrhœa febrilis.	ibid.	
Exanthemata febrilia.	185	
Febris continua.	186	
——— *putrida.*	ibid.	
—— *ardens.*	188	
—— *intermittens.*	190	* 194
Morbi acuti febriles.	198	
Phrenitis.	ibid.	
Angina.	201	
—— *aquoſa.*	202	* 203
—— *ſcirrhoſa.*	204	* 204
—— *inflammatoria.*	ibid.	* 208
—— *ſuppuratoria.*	209	
—— *gangrænoſa.*	210	
—— *convulſiva.*	ibid.	
Peripneumonia vera.	211	* 220

Peripneumonia notha.	226	* 227
Pleuritis.	228	* 236
Paraphrenitis.	238	
Hepatitis, & icterus multiplex.	239	* 246
Ventriculi inflammatio.	248	* 250
Inteſtinorum inflammatio.	250	* 255
Aphthæ.	255	* 259
Nephritis.	262	* 264
Apoplexia.	265	* 272
Catalepſis.	274	
Carus.	275	
De morbis chronicis.	276	
Paralyſis.	278	* 281
Epilepſia.	282	
Melancholia.	286	
Mania.	294	* 296
Rabies canina.	297	* 303
Scorbutus.	304	* 309
Cachexia.	314	
Empyema.	317	
Phthiſis pulmonalis.	319	* 324
Phthiſes aliæ.	329	
Hydrops.	329	* 336
Podagra.	341	* 347
Morbi virginum	347	* 348
—— gravidarum.	350	* 352
Partus difficilis.	353	* 354
Morbi puerperii.	354	* 356
—— infantum.	358	* 361
Variolæ.	370	* 376
Morbi epidemici.	379	
Calculus.	380	* 382
Lues venerea.	384	* 387
Rachitis.	391	* 394
Rheumatiſmus.	397	

HER-

HERMANNI BOERHAAVE

APHORISMI DE COGNOSCENDIS ET CURANDIS MORBIS.

PROLEGOMENA.

I.

OMnis humani corporis conditio, quæ actiones vitales, naturales, vel & animales, lædit, Morbus vocatur.

2. Quæ vero diſciplinæ Medicæ pars docet Morbum in ipſo ægroto præſentem detegere, & curare, Praxis appellatur Medica. Sanitatem ægris Medicina promittit. Celſ. 1.

3. Qui ergo actionum vitalium, naturalium, atque animalium exercendarum requiſita ignorat, adeoque Vitæ cauſas neſcit, & ſanitatis,

ille defectum illarum, id eſt morbos, cognoſcere non poterit.

4. Sanatio porro eſt morbi (1.) in ſanitatem (2.) mutatio: ponit ergo & hæc eadem cognita (3.): quare cognitio & curatio morborum Scientiam Dogmatum, quæ explicant quæ Vita, Sanitaſque ſit hominis, id eſt Inſtituta Phyſiologica Medica, requirunt.

5. Illa mutatio (4.) motum excitat, ſopit, vel dirigit, per applicationem inſtrumentorum, quæ Artifex noſſe debet, & regere: hinc ponitur perſpecta victus, medicamentorum, & Chirurgiæ, materia, præparatio, uſus.

6. Dirigitur illa applicatio (5.) a mente præſcia futuri effectus: quo exigitur Scientia generalis legum, juxta quas actiones illæ exercentur; unde itaque doctrina Signorum, & Methodi Medendi, neceſſaria eſt. Adeoque tradituro Praxin (2.) omnes partes Inſtitutionum Medicarum ſcitu neceſſariæ prius ſunt: Eas ideo ponemus notas, & demonſtratas alibi.

7. Morbus (1.), quum corpori inhæreat, erit effectus corporeus ſingularis determinatæ cauſæ.

8. Cujus accurata ablatio ſanat.

9. Aufertur correcto malo ſingulari, vel per remedium in illud ſolummodo agens; vel auxilio in omnia ſimul æqua vi agente. Hanc univerſalem, illam propriam, Medelam vocabimus.

10. Utraque (9.) reperitur obſervatione, ſimilitudine, vel ratiocinio ex hiſce binis.

11. Obſervatio habetur: 1. ex accurata hiſtoria morbi, enarrante cauſas, naturam, effectuſque mali. 2. ex enumeratione exquiſita eorum, quæ proſunt vel nocent, dum caſu, vel arte, morbo ſubminiſtrata ſunt. 3. ex introſpectis cadaveribus inciſis eorum, quorum morbi obſervati fuerant prius.

12. Ex ſimilitudine concludit, qui obſervatis jam (11.), adeoque cognitis, caſum præſentem, hactenus ignotum, comparans de indole & curatione mali incogniti argumentatur, a præteritis ad futura arguens.

13. Qui denique omnia, quæ ægro accidunt, obſervando cognita (11.), ad amuſſim ponderat ſeorſum ſingula, comparat deinde inter ſe univerſa, confert iis, quæ in ſanitate contingunt, hincque tandem ſeveritate ratiocinii ſubacti aſſurgit in intellectum cauſæ proximæ, & auxiliorum ei tollendæ aptorum, verum Medici nomen meretur.

14. Ordo itaque optimus deſcribendæ hiſtoriæ & curationi morborum erit, qui

1. Uniuſcujuſque mali phænomena individua, propria, communia, conſiderate cognita, juſto ordine, vera fide, proponit.
2. Cuncta, quæ acciderunt ægro ab iis, quæ geſſit, ingeſſit, retinuit, excrevit, vel ſibi applicuit, dum morbus adfuit, enarrat.
3. Auxilia victus, manus, medicamentorum, una cum vera methodo applicandi, prout caſus, vel ars, obtulit, exponit.
4. Ea, quæ ex hiſce tribus, ut ex datis, juxta (13.) dictam legem effectu rationis veriſſime deduci queunt ita, ut pro regulis Praxeos accipi tuto poſſint, concludendo elicit.

15. Multitudo quidem morborum his ordinandis officit.

16. Sed ordinem dictat: 1. clarior morbi notitia. 2. ſimplicior ejus natura. 3. facillima ſanatio. 4. ejus requiſita ad alium intelligendum cognitio.

17. Ex quo fundamento (16.) omnes ſequenti ſerie tractabimus.

18. *Morborum itaque ſimpliciſſimorum ſpecies, & curatio* præmittenda reliquis.

19. *Solidarum ergo partium morbi explicandi & ſanandi* primum locum poſtulant.

20. *Fibræ ſimpliciſſimæ ſolidæ morbi explicati, ſanati*, inter hos (19.) denique primi ſunt.

MORBI FIBRÆ SOLIDÆ SIMPLICIS.

21. Illæ partes, quæ ex fluido vaſis contento ſecretæ, ſibi mutuo vi vitæ, & ope glutinis tenuiſſimi, aquoſi, pinguiſve, applicatæ, Fibram minimam faciunt, ſunt minimæ, ſimpliciſſimæ, terreſtres, vixque mutabiles per eas cauſas, quæ in nobis viventibus deprehenduntur.

22. Quare in his (21.), ſeparatim ſpectatis, nullus occurrit morbus, qui Medicis obſervatus, ſanatuſque deſcribitur.

23. Sed in fibra minima, ex adunatis his (21.) concreta, morbi ſimpliciſſimi ſequentes, (24. ad 38.) conſiderari merentur: ſunt enim frequentes, & fundamenta jaciunt intellectui aliorum, licet prætervifi, vel non bene cogniti.

MORBI FIBRÆ DEBILIS ET LAXÆ.

24. *Fibræ* (23.) *debilitas* vocatur adunatio partium minimarum (21.) cum niſu in cohæſionem tam parvo, ut vel illo levi motu ſolvi queat, qui Sanitatis effectu fit, vel non multum majori.

25. Hanc (24.) antecedunt: 1. impedita ingeſtorum aſſimilatio in naturam liquidi vitalis ſani; quæ debetur jacturæ nimiæ humoris boni, & inertiæ virium ſolidorum in liquida; vel alimentis magis tenacibus ſua indole, quam virium permutantium in corpore virtus eſt. 2.

debilis nimium applicatio partis unius (21.) ad aliam, quæ oritur a nimis debili motu liquorum, iſque ut plurimum a defectu motus muſculorum. 3. nimia diſtractio fibræ rupturæ proxima.

26. Producit autem facilem vaſculorum ex his (24.) conflatorum extenſionem, rupturam, in ſua liquida contenta inertiam; unde Tumores ab diſtendentibus, Putrefactiones ab ſtagnantibus vel extravaſatis liquidis, tum ea, quæ ex binis hiſce ſequuntur, infinita.

27. Ex hiſce (24. 25. 26.) præſens, futura, præteritave noſcitur: effectus prævidetur; & Curationis requiſita perſpiciuntur.

28. Hæc enim obtinebitur: 1. nutrimento, in quo materies (21.) abundet, quodque jam fere ita præparatum ſit, ac in corpore ſano & forti ſit. Lac, Ova, Jura carnium, decocta panis bene fermentati, vina auſtera, primaria ſunt. Quæ parva copia ſæpe repetita ſumenda. 2. aucto motu ſolidi & fluidi per frictiones, vectiones in equo, rheda, navi, ambulationes, curſus, exercitia corporis. 3. leni compreſſione vaſorum liquidorumque repulſu. 4. medicamentis acido auſteris, aut & ſpirituoſis fermentatis, prudenter, leniterque uſurpatis. 5. omni modo, quo nimia diſtractio tollitur.

29. *Laxitas fibræ* vocatur ea cohæſio partium (21.) inter ſe, quæ parva vi poteſt mutari ita, ut fiat ſe ipſa longior; unde patet hanc eſſe debilitatis (24.) ſpeciem, & *flexilitatem* inde pendere; adeoque hæc omnia clare ex dictis (21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28.) intelligi, ut & *imminutam Elaſticitatem*. Namque vitrum corpus fragiliſſimum, arte ductum in filamenta ſubtiliora araneæ filo, cohæret, eſtque flexile quaquaverſum minima vi in omnes ſpiras, abſque ruptura. Creſcit pro ſubtilitate flexilitas. Ac. reg. ſc. 1713. hiſt. 11.

30. Quin ex iiſdem etiam reſpondetur ad hæc quæſita: Cur aquoſa, & pinguia alimenta dant fibras debiles? Cur frigidis, junioribus, quieſcentibus, creſcentibuſque debiles? Cur terreſtria, auſteraque dant fibras fortes? Cur calidis, exercitatiſque fortes? Cur elaſticitas robur concomitatur?

IN CURATIONE MORBORUM FIBRÆ DEBILIS ET LAXÆ.

SECT. 28. N. 1.

Materies, in qua elementa, apta conſtituendæ fibræ forti, continentur.

Lac fœminæ ſanæ, ætate integra, motu ſalubri exercitatæ, victu laudabili utentis; ſi ſuctu hauritur, aut calidum bibitur ilicò, non mutatum igne. Hoc reliqua ſuperat, ſi, poſt coctionem in nutrice peractam, potatur. Proximum eſt Aſininum. Dein Caprinum ac Bubulum. *Uſus definitur iiſdem legibus.*

Ovi recentis albumen adhuc tepens, dilutum in lactis & aquæ æqua portione, ſine ullo igne adhibito. Jura carnium optima huic propoſito, quæ parantur ex carne à pinguedine accuratè repurgata, animalis ſani, junioris, exercitati, contuſa, minutim ſciſſa, in machina Papiniana elixa, frigefacta dein in hac ipſa machina, iterum ab omni ſupernatante pingui & fæcibus depurata.

Si olla hæc deficit, ahenum ſubſtitui quidem poteſt, ſed ſubtilius exhalando perit: unde patet cauſa ferociæ animalium, quæ ex raptu aliorum, quæ viva devorant, aluntur.

Ex gallinaceo genere paratum præfertur cæteris, Vitulinum dein, poſtea Ovillum, Bubulum denique, probantur: quæ ex permiſtis fiunt, meraciora habentur reliquis.

Decoctum Panis.

Rec. *Panis triticei cum furfuribus rite fermentati, bis cocti*, unc. viij.
Aq. putealis puriſſim. lib. iij.

Coque in vaſe figulino clauſo, per ſpatium 1. horæ, addendo ſemper, quantum coctione exhalat, aquæ, dein cola per ſetaceum.

Gelatina Panis fit,

Si decoctum præcedens exhalat ad ignem, donec ejus pauxillum in lapide frigido fuſum coëat.

Cremor Panis erit,

Si frigefactum decoctum ſpiſſitudinem cremoris induit.

Si hujus *gelatinæ* pauxillum lacti, juſculo, vino, cereviſiæ, aut aquæ miſcetur, fiunt varia levis nutrimenti genera.

Si ſumitur Decocti deſcripti lib. j.
Succi Citrei. unc. ſs.
Aq. ſtill. Cinnam. drach. ij.
Vini Rhenani. unc. iv.
Sacchari q. ſ. ad gratum ſaporem, habetur decoctum panis gratiſſimum, ſaluberrimum. *Cujus doſis* unc. j. *omni hora calide ſumenda.*

Rurſum, ſi eidem *vitelli ovorum* miſceantur, fit aliud, ſed viribus idem, edulii genus. *Cujus parcior, cæterum idem, uſus.*

Vina Florentina auſtera, item Gallica rubra acerba, ut & Græca nigreſcentia adſtringendi ſapore prædita, commendantur: quia & uberrima ſpirituum copia, & roborante fibras virtute, præſtant.

SECT. 28. N. 4.

Acido-auſtera Vegetabilia.

Acaciæ fructus, ſuccus, flos, cortex. *doſ.* ſucci inſpiſſati *a gran.* iv. *ad drach.* j.
Acaciæ Germanicæ, ſeu pruni ſylveſtris, ſuccus inſpiſſatus, *gran.* vi. *ad drach.* iſs.
Acetoſæ ſpecies, ſuccus.
Anſerina.
Belliricæ *drach.* I. *ad* IV.
Berberis fructus, ſuccus.
Biſtortæ radix.
Capparis fructus, cortex, radix.
Corni fructus immaturi, folia.
Cupreſſi fructus, folia.
Cynosbatos flores, fructus, ſpongia.
Cydonia mala, & pyra, & horum mivæ.
Filicis radix.
Fragaria.
Fraxini cortex.
Granatorum flos, poma, cortex.
Hypericum totum.

Hypociſtidis ſuccus inſpiſſatus. *drach.* j. *ad* v.
Lapathi folia, flos, ſemen, radix.
Meſpilorum fructus immaturi.
Myrobalani omnes. *gran.* v. *ad drach.* ij.
Myrti folia.
Nymphææ maj. folia, flores.
Omphacium.
Pimpinella.
Portulaca.
Pruna ſylveſtria.
Pyra auſtera.
Quercus folia, glandes.
Quinquefolium.
Rhabarbarum *drach.* ſs. *ad drach.* ij.
Rhus obſoniorum folia, grana.
Roſarum flores.
Sanguiſorba.
Sedum majus.
Sorbi fructus.
Tamarindorum fructus. *unc.* j. *ad unc.* ij. pulpa ritè preſſa, & purgata *unc.* ſs. *ad unc.* ij.
Tamariſci cortex.
Terra falſo dicta Catechu.
Tormentillæ radix.

Ex quibus infuſa, decocta, extracta, pilulæ, vina medicata, formæ variæ, facile parantur. v. gr.

Infuſum adſtringens.

Rec. *Anſerinæ.* m. j.
Pimpinellæ. m. ſs.
Tormentillæ rad. unc. ſs.

Conſciſſa infundantur cum lib. jſs. aquæ fervidæ, ſpatio 1. horæ. *Doſis* unc. j. *omni trihorio interdiu.*

Decoctum ſimile.

Rec. *Fol. Oxylapath.* m. j.
Flor. Roſar. rubr. unc. iv.
Cort. Tamariſci. unc. ij.
Rad. Acetoſæ. unc. iv.
Sem. contuſorum Lapathi. drach. ij.

Coque cum aqua ferrata ſpatio ¼ horæ lib. ij. exhibe. *Capiat* unc. j. *ter, quater, in die.*

Vel.

Rec. *Acetoſæ.* m. ij.
Rad. Biſtortæ. unc. ſs.
Flor. Granator. drach. ij.

Cum aq. decoct. ſpatio ¼ horæ. lib. j. admiſce *Syrup. Myrtini.* unc. j.

Uſus idem.

Conditum ſimile.

Rec. *Mivæ Cydoneorum* unc. j.
Conſerv. Roſar. rubr. unc. ſs.
Flor. Granat. drach. j.
Syrup. Myrtini q. ſ. F. Conditum.
Doſ. drach. j. *ter, vel quater, de die.*

Extractum ſimile.

Rec. *Acetoſæ,* m. viij.
Lapathi hortenſis. m. iv.
Quinquefolii. m. vij.

Minutim ſciſſa, bene pura, in aquæ q. ſ. cocta, fortiter preſſa per prælum, in vaſe amplo exhalent in ſpiſſitatem Extracti. *a gran.* x. *ad drach.* ij. vel adde huic extracto.
Radic. Biſtortæ ſiccæ q. ſ. ad maſſam idoneam formandis pilulis.

Doſ. gran. iv. *ad* xv.

Vinum medicatum.

Rec. *Sem. contuſ. Acetoſæ major.* drach. vj.
Flor. Granator. drach. v.
Rad. Cappar. unc. ij.
Cortic. Fraxini. drach. x.
Fol. Pimpinellæ. m. ij.

Conſciſſa & contuſa infunde ad vini rubri *Gravish* dicti, vel *Pontacq.* lib. iij.

Capiat unc. j. *ter, quater, in die.*

Rec. *Cortic. Radic. Capparid.*
Tamariſc. ana unc. j.
Flor. Hyperici cum ſtipit. unc. ij.
F. S. A. Vinum medicatum cum vini auſteri rubri lib. iij.

Acido-Auſtera Foſſilia.

Acida in terrenis abſorpta, quæ eo potentiora, quò ponderoſius acidum plus terræ abſorbuit.

Martis in vino Rhenano ſoluti *drach.* j. *ad drach.* iv.
- - aceto Vini ſoluti *gutt.* x. *ad* xxx.
- - oleo Vitrioli ſoluti *gr.* I. *ad* vi.

Rubrica fabrilis.

Vitriolum album, nativum. *gr.* I. *ad* iv.
- - Stanni *gr.* I. *ad* vi.

Alumin. Romani *gr.* I. *ad* xxx.

Ex his infinitæ fiunt Formulæ.

Pulvis.

Rec. *Alumin.* gr. x.
Rhei Barbar. gr. v.
Cort. Granat. gr. iij.
M. F. P. *pro una doſi.*

Pilulæ.

Rec. *Vitriol. Martis calcinati ad albed.* drach. ſs.
Gallar. Quercin. gr. x.
Rad. Tormentillæ. drach. j.
Succi Hypociſtidos q. ſ. ut fiant Pil. ſingulæ gr ij.
Capiat Æger unam ter, quater, de die.

MORBI FIBRÆ RIGIDÆ, ET ELASTICÆ.

31. *RIgiditas fibræ nimia* eſt illa adunatio partium minimarum (21.), quæ tam valide faciat eas cohærere, ut non cedant illi actioni fluidorum, quæ ſuperare debet hanc reſiſtentiam, ut maneat Sanitas.

32. Hæc (31.) ſequitur eas cauſas, quas requirit ſanatio fibræ debilis (28.), ſi diu, & nimis perſeverant.

33. Nata (31.) vero facit vaſa, quæ ex his fiunt, minus flexibilia, anguſtiora, breviora, liquidorum motui nimis reſiſtentia, & quæ hinc ſequuntur; vid. (50. 51. 52. 53.)

34. Ex quibus (31. 32. 33.) ipſis internoſcitur id malum (31.), ſimulque prævidentur inde ſecuturi effectus (33.), neque latet Curatio.

35. Hæc enim efficitur 1. cibo & potu aquoſis, lenibuſque, ſero lactis imprimis, oleribus molliſſimis, farinoſis dilutis, nec fermentatis. 2. quiete in aëre humido frigidiuſculo, cum ſomno pleniore. 3. remediis aquoſis externis, interniſque, tepide applicatis vel aſſumptis, inſulſis, leviſſimis & blandiſſimis oleoſis, ſimiliter adhibitis.

36. Hinc elaſticitas nimia intelligitur, curaturque, quippe rigiditatis (31.) ut plurimum comes, & effectus.

37. Cur pueris, fœminis, otioſis laxitas? Contra vero adultis, viris, exercitatis, fibrarum, adeoque omnium ſolidarum partium, rigiditas? & ſolutarum valida contractio?

IN MORBIS FIBRÆ RIGIDÆ ET ELASTICÆ.

SECT. 35. N. 1.

α. Decocta Panis dilutiora. *vid.* 28. *N.* 1.
β. Succi maturorum fructuum horæorum crudi, vel cum aqua diluente parum cocti, & ſaccharo mitificati.
Aurant. malorum ſuccus.
Baccarum ſambuci ſuccus.
Ceraſorum dulcium omnia genera.
Citrea poma bene matura, dulcia.
Cucumeres mites.
Cucurbitæ mites.
Ficus.
Fraga.
Granata Poma matura.
Jujubæ.
Limonia dulcia.
Mala Armeniaca.
Melones.
Mora.
Perſica mala.
Poma acido-dulcia.
Pruna dulcia.
Ribeſia rubra, alba, nigra.
Rubi Idæi fructus.
Ex quibus coctione, aſſatione, &c. multa *edulia* præparari poſſunt. e. g.

Decoctum Diæteticum.

Rec. *Pomorum maturorum decorticat.* unc. x.
Cum aqua decoct. ſpatio unius horæ, contere & per ſetaceum cola, tunc hujus *unc.* xxiv. adde.

Nucis myriſticæ contritæ. drach. j.
Panis biſcocti contriti. unc. j.
Vini Rhenani. unc. ij.
Sacchari. q. ſ.

Olera molliſſima, & farinoſa mollia.

Olera, vel his ſimilia.

Atriplex.
Battatas.
Beta.
Borrago.
Braſſica rubra.
Bulbocaſtana.
Chærophyllum.
Cichorea omnia.
Cinara.
Cucumeres.
Dens Leonis.
Endiviæ.
Lactucæ omnes fere.
Paſtinacæ.
Portulacæ.
Rapa.
Siſari *radix.*
Scorzoneræ *radix.*
Spinachia.
Tragopogoni *radix.*
Valeriana pratenſis.

Farinoſa.

Amygdalæ dulces.
Avena.
Fagopyrum *vel*
Frumentum Saracenicum.
Hordeum.
Mays.
Milium.
Oryza.
Panicum.
Piſtachia.
Triticum.
Secale.
Spelta.

Ex his fiunt Decoct. Cremor, Puls, ut de Pane. §. 28. N. 1.

Ex iiſdem fiunt crudis emulſa.

Emulſio emolliens.

Rec. *Avenæ excorticat.* unc. iij.
Amygdal. dulc. unc. j.
Cum aq. decoct. Hord. F. Emulſio, cujus *unc.* xxiv. admiſce.
Syrup. Violar. unc. ſs.
Aq. ſtillat. Cinnamom. drach. iv.
Capiat unc. j. *omni hora diei.*

Simile Decoctum laxans & Emolliens.

Rec. *Fol. recent. borragin.*
Lactucæ.
Valerianellæ arvenſis. ana m. jß.
Rad. recent. Contuſar. ſcorzoneræ. unc. iv.
Semin. contuſ. Hordei. unc. ij.
Cum aq. decoct. ſpatio ¼ horæ, lib. iv. admiſce.
Syrup. Althææ.
Violar. ana unc. j.
Bibat unc. ij. *omni hora diei.*

SECT. 35. N. 3.

Aquoſa, ſubfarinoſa, ſuboleoſa, mollia, emollientia.

α. Aq. decoct. cum farinoſis N. 1. hujus §.
β. - - - - emollientibus N. 1. hujus §.
Abutilon.
Alceæ *rad. fol. flor. ſem.*
Alchimilla.
Alſine.
Althææ *flor. fol. rad.*
Bellis.
Bonus Henricus.
Branca urſina.
Conſolida major.
- - - minor.
- - - media.
Cynogloſſa.
Hyoſcyami *fol.*
Liliorum albor. *bulbi.*
Linaria.
Linum.
Lotus hæmorrhoidalis, & Lotus odora.
Maluæ, Biſmaluæ, *fol. flor. rad.*
Meliloti *flor. fol.*
Mercurialis.
Parietaria.

Populi *folia*, *gemmæ*.
Prunella.
Pulmonaria.
Sambuci *fol. flor.*
Scabioſa.
Sigillum Salomonis.
Solanum.
Telephium.
Trifolium bituminoſum.
Verbaſcum.
Violaria.
Vulneraria ruſtica.

γ. Butyrum recens.
Cremor lactis.
Pinguedo volucrum, *Anat. Anſer. Capon.*
Medulla *Bovis*.
Olea lenia ex farinoſis blandis.
Ol. amygdal. amarat.
- - - - dulc.
Lini.
Mucaginum.
Olivarum.
Palmæ.
Papaveris albi.
Solani.
Trifolii odorati.
Violarum.

Syrupi Similes.

Syrupus Althææ Fernelii.
Borraginis.
Capillorum Veneris.
Jujubinus.
Papaveris albi
- - - erratici.
Symphyti Fernelii.
Violaceus ſimplex.
Mel Mercurialis.

Unguenta talia.

Unguentum Althææ compoſitum.
Aureum.
Baſilicon.
Populeum.

Ex his Balnea, Vapores, Fotus, Litus, Decocta, Potus, Clyſmata, &c. fiunt. Cynogloſſa verò & Hyoſcyamus tantum externo proſunt uſu.

MORBI VASORUM MINIMORUM ET MAJORUM.

38. VAſorum minimorum, ex fibris ſimplicibus (21. 23.), applicatu, intertextu, vel intortu, adunatis, factorum morbi ex iiſdem cauſis eandem indolem, effectum, & curationem habent; ergo ex dictis (ab 21. ad 38. intelliguntur.

39. Vaſa majora, ex minimis (38.), applicatu, intertextu, vel intortu, unitis, conflata habent duo diverſa morborum genera. Horum prius pendet ex morbis minimi canalis (38.), majorem hunc componentis, adeoque origo, natura, efficacia, curatio ejus inde (38.) peti debet. Poſterius vero pendet 1. a vi, qua fluidum, per majorem hunc canalem fluens, ejus latera extendendo premit: quæ latera, ex aliis minoribus canalibus conſtantia, hac preſſione orbantur ſuo liquido, uniuntur quoad latera, concreſcunt in fibræ (21. 23.) ſolidæ, ſed craſſioris, ſpeciem: poteſtque idem & vicinis communicari vaſculis. 2. a liquido cum vaſculo proprio concreſcente.

40. Inde vaſorum debilitas, laxitas, robur, rigiditas, elaſticitas, de quibus multa imperitis memorantur, clare intelligi poſſunt. Et meretur dignitas horum pertractationem.

MORBI VISCERUM DEBILIUM ET LAXORUM.

41. VAſorum, & viſcerum debilitas vocatur illa partium (23. 38. 39.), hæc conſtituentium, cohæſio, quæ tam levi motu tolli poteſt, ut imparia ſint iis efficiundis, quæ Sanitatis & Vitæ ratio ab his poſtulat.

42. Quæ alia ætate, atque ſexu alia, ſunt.

43. Hæc debilitas oritur 1. ab debilitate fibræ (24.), ejuſque cauſis. (25.) 2. a debilitate canalium minimorum (28.), atque cauſis hujus (38.); 3. ab inertia liquidi per vaſa majora (39.) fluentis, quæ pendet a minuta copia, fluiditate aquoſa aucta, motu muſculari torpeſcente. 4. a numero magno canalium minimorum, pro ratione ætatis, nimis diu remanentium.

44. Ab hac debilitate (41.), per ſuas cauſas (43.) producta, oriuntur multi morbi, qui falſo Temperiei, vel Congeniti, habentur; primarii ſunt: facilis vaſorum dilatatio, tumor; facilis horum compreſſio, inanitas; liquidi ſtagnatio; Cordi aucta reſiſtentia; liquidorum cruditas; ſpontanea corruptio; ad actiones vitales, animales, naturales exercendas ineptitudo; & illa omnia, quæ ex his ſequi ſolent, quæ ut infinita numero, ita difficillima curatu, & fœcundiſſima novis morbis producendis ſunt; maxime *καχεξία*, & *κακοχυμία*. 2. Facilis vaſorum diſſolutio ab internis, externiſve cauſis, acribus vel motis; effuſio, ſtagnatio, corruptio, evacuatio liquidi ad vitam ſanitatemque neceſſarii; interceptio motus fluidi per vaſa rupta; corruptio eorum, quæ hoc motu vigebant; qui rurſum varii ſunt, maxime *φθίσις*, *ἐμπύημα*, *ὕδρωψ*, *ἀτροφία*.

45. Quæ (41. 42. 43. 44.) ſi quis accurate obſervat, ille, non hujus modo (41.), ſed infinitorum & obſcuriſſimorum morborum originem, præſentiam, eventum internoſcet, & ſolus auxilia impetrandæ ſanationi valida & tuta inveniet.

46. In applicatione vero horum, præſens debilitas tarditatem jubet; nec enim alibi perniciofior mutatio ſubita.

47. Ergo

47. Ergo remedia (28.) lente, caute, a primo in ultimum gradum, adhibenda ſunt. Quorum uſu roboratis vaſis, motus validus muſculorum adhibeatur, donec omni effectu conſtet, ſatis compacta, ſolidata, & calloſa evaſiſſe Vaſa & Viſcera.

48. Hinc patet, omnia, quæ de facultate nutrimentorum traduntur, alias vera, alias falſa eſſe; Exercitia muſculorum roborare fibras; Exercitia vectionis reſolvere coacta, roborare laxa, nec diſpergere vires; ipſum ſanguinem & cruorem in robuſtiſſimis eſſe maximè denſum, lentum, blandum; in tenerrimis diſſolutum, levem, acrem; infinitos morbos, facie diverſiſſimos, una ſæpe radice hærere poſſe, eaque ſucciſa tolli.

49. Ex iiſdem cognitio & curatio laxitatis Vaſorum & Viſcerum habetur.

MORBI VISCERUM FORTIUM ET RIGIDORUM.

50. Rigiditas nimia Vaſorum & Viſcerum nominatur illa partium (23. 38. 39.) hæc componentium cohæſio, quæ non cedat illi motui, qui illa mutare & movere debebat, ut fierent ea, quæ Sanitatis & Vitæ tempore ab hac mutabilitate fluebant.

51. Oritur 1. ab omni cauſa fibræ nimis rigidæ (32.) 2. maxime a fibris, valida vi propulſi liquidi vitalis admodum compactis ad ſe mutuo. 3. ab adunatione canalium minorum orbatorum ſuo liquido per violentam preſſionem, qua vitale liquidum arterioſum canalium majorum latera premit, cujus maxima effectrix cauſa eſt valde exercitatus muſcularis motus. 4. ab concreto vaſe in unum ſolidum cum proprio liquido ſtagnante, exſiccato, coagulato,

52. Ubi obtinet in vaſis, producit effectus: 1. ſimiles, vel eoſdem iis, qui a fibra nimis rigida (33.) 2. facit in vaſis validum nixum, quo fibræ conantur ſe applicare ad axin ſui canalis; arctare cava ſua; premere, comprimere, repellere, expellere ſua liquida; hinc eorum motui a corde, adeoque & cordi reſiſtere; vix dilatari, hinc interrumpere æquabilem ſanguinis motum, adeoque omnium ſecretionum; minuere copiam ſanguinis aliter uno ictu ex corde expellendi; impedire cordis evacuationem perfectam, polypos ſanguinis producere; fluidum comprimendo, & a fluidiſſimis ſpoliando, id condenſare, ſuffocationes, mortem creare. 3. vulneratis vaſis magnos hiatus creat per vim magnam, qua trahuntur in ſua ſuſtentacula partes vaſorum; diſciſſis integrè cavitates minuit extremas, vel claudit.

53. Ex his (31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 50. 51. 52.) accurate perſpectis clara habetur doctrina, qua noſcitur præterita, præſens, futura, agens, & actura vaſorum rigiditas, elaſticitas, vis, curatio.

54. Eam enim efficiunt 1. remedia curandæ rigiditati fibræ propria (35.). 2. illa maxime, quæ liquidi vitalis copiam, denſitatem, preſſionem minuunt. 3. quæ motum muſcularem ſuſpendunt. 4. ea, quæ humectant, leniunt, emolliunt, diluunt, reſolvunt, abſtergunt.

55. Ex hiſce omnibus (ab 21. ad 55.) morbi Partium Solidarum proprii intelliguntur, curantur; & ex iiſdem clareſcit, quid reſpondendum his quæſtionibus: Quæ diverſitas ſtructuræ partium ſolidarum in ætate diverſa? Cur homo creſcit, perſtat, decreſcit? Cur in utero materno omnium ocyſſime augeatur? Cur laxus, fortis, rigidus fit? Cur humidus, plenus, ſiccus? Cur morte naturali, vel fato ſenili, mo-

ritur? Et quo tum morbo? Quinam morbi plerumque ſingulæ ætati proprii? Quis victus, quæ vita, quæ medicamenta, cuique tempori vitæ commoda? Quænam fides, quæ utilitas, doctrinæ de ſtricto & laxo in ſolidis? Unde deſumenda nota certiſſima juſtæ menſuræ Laxi, & Stricti, in homine? &c.

56. Vulnus hinc (16.) jam primo pertractandum, poſt morbos ſolidi ſimpliciſſimos. Sed, quum vitia liquorum ſpontanea ſemper trahat ſecum, de hiſce ante vulnera agendum erit, quæ noſci debent ante hiſtoriam vulnerum abſolvendam.

57. Unde agetur primo de his humorum morbis, qui in illis naſcuntur ſponte; dum vel ſibi ipſis permittuntur, nulla habita ratione vaſorum, vel vitio incitati, torpentiſve nimium, vitalis motus.

CONTRA MORBOS VISCERUM FORTIUM ET RIGIDORUM.

SECT. 54. N. 2.

Copia minuitur miſſo ſanguine.

Denſitas minuitur 1. per aquam tepidam & ſerum lactis; 2. per minuentia copiam; 3. per minuentia preſſionem.

Preſſio minuitur, 1. minuta copia. 2. minuta denſitate. 3. minuto motu

SECT. 54. N. 3.

Quies corporis & animi huc ſpectat.

SECT. 54. N. 4.

Humectantia ſunt, quæ multa aqua cum ſaponaceo vel farinoſo admiſto conſtant. e. g.

α Aq. decoct. cum forinoſis. 35. N. 1.
β - - - - - emollientibus. 35. N. 1.
γ - - - - - fructibus horæis. 35. N. 1.
δ - - - - - oleribus. 35. N. 1.

ε - - - - - - carne recente inſulſa, vel cum oſſibus & cornubus.

ζ - - - - - - cum piſcibus fluviatilibus, vel marinis cancris, oſtreis, aſtacis, viperis, &c.

Jus carnium humectans, leniens, emolliens, reſolvens.

Rec. *Carnis vitulinæ, bene contuſæ.* lib. ij.
Hordei mundati. unc. ij.
Cum lib viij aquæ decoctis, ſpatio iij. horarum, vaſe ritè clauſo, ſub finem adde
Lactucæ recentiſſimæ ſativæ lib. ſs.
Agninæ dictæ. uuc. iv.
Radic. Scorzoneræ. unc. vj.
Tum ebulliant rurſum ſpatio ¼ horæ, addendo ſemper tantum aquæ, ut à coctione ſuperſint juris lib vj.

Jus cancrorum fluviatilium, ad humectandum, leniendum, emolliendum.

Rec. *Cancror. fluviatil. vivor.* lib. iij.
Coque ſpatio horæ, cum aq. lib xij. tum exemtos contunde unà cum teſtis, atque coque in priori jure proprio adhuc per horas iv. addendo ſemper tantum aquæ, ut à coctione lib viij circiter ſuperſint, tum jus fortiter exprime, atque ei infunde.
Flor. Borragin. unc. iſs.
Bugloſſi. unc. j.
Radic. Tragopogon. unc. iiij.
Siſari. unc. ij.
Dein ebulliant ſimul ſpatio $\frac{1}{16}$ horæ.
Sumatur de utrovis horum ad unc. ijſs. *omni bihorio.*

Decoctum humectans.

Rec. *Sem. Papaveris albi contuſ.* unc. j.
Avenæ integræ. drach. iv.
Cicer. rub. contuſor. drach. xij.
Flor. Borragin.
Althææ ana drach. vij.
Rad. Scorzoneræ unc. ij.
Glycyrrhizæ drach. ij.
Fol. Malvæ.
Parietariæ ana m. ſ.
cum Aq. decoct. ſpatio ¼ horæ; pint. ij. admiſce.
Rob. Ribeſiorum.
Sambuci. ana unc. j.
Capiat unc. ij. *omni hora diei.*

Lenientia

Sunt, quæ duritiem, i. e. rigiditatem, tollunt. *vid.* §. 35.

Emollientia

Fere eadem ac lenientia.

Diluentia

Sunt hæc quidem primaria.

1. *Aqua pura* ad teporem ſani corporis calida, balneo, fotu, vapore, clyſmate, potu, adplicata.
2. *Serum lactis* recens ſimiliter uſurpatum.

Reſolventia

Sunt, quæ id, quod prius fluidum, dein concretum, fuerat, iterum in fluidum reducunt.

1. Diluentia.
2. Salina ex ſale marino, gemmæ, nitro, ammoniaco, borace, alcalicis volatilibus vel fixis. Acida ritè fermentata &c. compoſita ex his, ſal Polychreſtus, Tartarus tartariſatus, Tart. purgans Sennerti, Panacea Duplicata ducis Holſatiæ, Nitrum ſtibiatum, Sal viperarum ſaturatus Tachenii, &c.
3. Saponacea, ſales volatiles ſpirituoſi, aromatici, oleoſi.
4. Sapo Chemicorum ex ol. deſtillat. & alcali fixo. Domeſticus ex ol. expreſſo & alcali fixo.
5. Mellita.
6. Succi horæi maturi, & Aloëtica.
7. Remedia mechanica, frictiones, &c.

Hæc iterum tot diverſis modis applicari poſſunt. v. g.

Forma Miſturæ, quæ reſolvit.

Rec. *Aq. ſtillatit. rutæ.* unc. xij.
Borac. Venet. drach. ij.
Sal. volat. oleoſ. drach. iij.
Mellis puriſſ. unc. iij.
M. *Capiat* unc. j. *omni hora diei.*

In Guttis.

Rec. *Elix. proprietat. cum ſale tartar. præparat.*
Sal. vol. oleoſ.
Sal. purgant. Sennerti ana unc. ſs.
Capiat gutt. xxv. *quater de die, ex vino.*

Pilulæ reſolventes, ſaponaceæ.

Rec. *Sapon. Venet.*
Boracis.
Aloes puræ. ana drach. ij.
M. F. Pil. ſingulæ *gr.* iij.
Capiat unam *quater de die.*

Decoctum ſimile.

Rec. *Herbæ recentis Saponariæ* m. iij.
Beccabungæ m. ij.
Fumariæ m. j.
Rad. recent. graminis.
Cichorei ana unc. ij.
cum aq. decoct. vaſe clauſo ſpatio ⅛ horæ, per pannum expreſſi, per quietem depurati, Decocti pint. iij. admiſce.
Rob. ſambuci.
Oxymel. ſimplicis ana unc. ij.
Capiat ij. unc. *omni hora calidas.*

In Pulvere.

Rec. *Spermat. ceti.*
Boracis ana drach. ij.
M. F. Pulv. divid. in doſ. viij.
Capiat j. *omni bihorio ex pauxillo Vini.*

Abſtergentia.

Sunt, quæ glutinoſa fluida, vel ſemicorrupta ſolida, depellunt a locis, quibus ſua tenacitate adhæſerunt, ſuntque
1. Diluentia.
2. Reſolventia.
3. Maxime ſaponacea, lixivioſa, fixa, & mellita cum aceto.

DE SIMPLICISSIMIS HUMORUM VITIIS, ET SPONTANEIS.

58. HUmores in homine vivo reperiundi, vel crudi aſſumptorum naturam retinent hactenus, vel vi actionum naturalium, & miſcela fluidorum humanorum, indolem acquiſiverunt noſtris liquoribus ſimilem.

59. Priores (57.) vel ex plantis, vel ex aliis ſunt hauſti animalibus.

MORBI SPONTANEI EX ACIDO HUMORE.

60. LIquida noſtra, confecta ex plantis farinoſis, vel ex horæis fructibus, crudis, fermentatiſve, ſi vires vitæ noſtræ vincunt, eam in nobis indolem acquirunt, quam ſuæ naturæ per calorem fotæ debent. Acrimonia acida, & glutinoſum pingue hinc oriuntur maxime. Prior ex fermentatis imprimis & non fermentatis: poſterius ex farinoſis cerealibus, vel leguminoſis, non fermentatis, neque coctis naſcitur; quo ſpectant etiam illa, quæ auſteri adſtrictu tenacitatem humorum creant.

61. Acida hæc acrimonia (60.) cauſas habet antecedentes 1. alimenta ex farinoſis, ſucculentis acidis, recentibus, crudis, ferventibus jam, vel fermentatis, vegetabilium partibus. 2. Inopiam boni ſanguinis in corpore hæc alimenta aſſumente. 3. debilitatem fibroſæ compagis (24. 29. 41.) vaſorum & viſcerum. 4. defectum animalis motus.

62. Sedem habet jam nata maxime primæ digeſtionis officinas, inde tardius ſanguinem, denique omnes humores inficit.

63. Producit ructus acidos, famem, morſum ventriculi, dolores iliacos, flatus, ſpaſmos, inertiam bilis, mutationem ejus variam, chylum acidum, fœces alvi acidum ſpirantes. Hæc ejus effecta in ſtomacho, & inteſtinis.

64. In ſanguine pallorem, ſerum chyloſum acidum; hinc fœminis lac acidum, aut potius nimium aceſcens, ſudorem acidum; ſalivam acidam, producit; inde pruritus, obſtructiones, puſtulæ, ulcera, lactis prompta nimis, quin & forte ipſius quoque ſanguinis coagula, & ad circuitum ineptitudo exſurgunt, tum irrita-

menta cerebri, nervorumque; unde convulſio, turbata circulatio, mors.

65. Ex his (60. 61. 62. 63. 64. 65.) recitatis præſens, futura, præterita cognoſcitur acida temperies; hinc prænoſcuntur ejus effecta; hinc curatio ſcitur.

66. Quæ perficitur: 1. alimentis acido oppoſitis ex animalibus, vegetabilibuſque. 2. ſuccis bono ſanguini ſimilibus ex avibus rapacibus. 3. roborantibus. 4. motu valido. 5. medicamentis acidum abſorbentibus, diluentibus, obtundentibus, immutantibus.

67. Quorum electio, præparatio, doſis, applicatio tempeſtiva, innoteſcunt Medico ex cognito malo, ejus ſede, ægrotante, &c.

68. Hinc patet cur pueris, pigris, virginibus, pauperibus, & certis artificibus, hic morbus familiaris ſit?

AD MORBOS EX ACIDO SPONTANEO.

SECT. 66. N. 1.

Jura ex avibus, piſcibus, & quadrupedibus. Ipſæ horum carnes imprimis aſſæ. Gelatinæ ex jure inſpiſſato. Vinum cum ſale pauco alcalino.

Rec. *Sal. abſinthii* drach. ij.
Vini Gallici albi unc. xxiv.
M. Bibatur unc. j. *omni trihorio.*

Vegetabilia antacida.

Abſinthium.
Alliaria.
Allia.
Anethum.
Anthora.
Angelica.
Aniſum.
Apium Celeri.
Ariſtolochia longa.
- - - - rotunda.
Armoracia.
Arum.
Aſclepias.
Aſparagus.
Aſphodelus albus.
Baſilicum.

Braſſica.
Calamus aromaticus.
Calamentha.
Carduus bened.
- - - Mariæ.
Carum.
Caryophyllata.
Caryophylli aromatici.
Cochlearia.
Cepæ.
Centaurium min.
Dauci.
Eruca.
Eryngium.
Eryſimum.
Eupatorium.
Galanga major.
- - - minor.
Helenium.
Lepidium.
Majorana.
Marrubium.
Matricaria.
Mezereon.
Napus.
Naſturtium.
Nepeta.
Origanum.
Piper.
Porrum.
Pyrethrum.
Raphani.
Ruta.
Saponaria.
Satyrion.
Serpillum.
Sabina.
Satureia.
Sedum acre vermicul.
Sinapi.
Squilla.
Thymus.
Thlaſpi.
Victorialis.
Urtica.
Zedoaria.
Zingiber.

SECT. 66. N. 2.

Tales ſunt aves & aviculæ, quæ paſcuntur inſectis, imprimis & piſciculis, ut Anas, Anſer, Paſſer, Fringilla, Alauda, Turdus, Perdix roſtrata, Larus, Coturnix. Harum omnium ova.

SECT. 66. N. 3.

Roborantia

Sunt, quæ fibris, vaſis, membranis, viſceribus, vim elaſticam addunt: 28. N. 1. 4. Item ſpirituoſa fermentata, cerevifia generoſa, vina, hydromel, Sp. vini.

SECT. 66. N. 5.

Abſorbentia acidi.

Quibus immerſa acida vim acrem amittunt ita, ut nec ut acida, nec ut acria, agere porro queant: dum interea nullam ipſa acrimoniam habent, quâ corpori noceant; inde aliis ſæpe præferri ſolent. Uno hoc damnoſa, ſi, inerti pituitæ miſta, mole nocent & pondere.
Sunt oſſa ſicca Piſcium; mandibulæ Lucii &c.
Lapis, Chelys, Teſta Cancrorum, Aſtacorum.

Oſtreodermata, Conchæ Mytulorum, &c.
Corallia; Perlæ; Mater Perlarum, &c.
Creta; Bolus; Oſteocolla; Marga.
Lapis hæmatites. *gran.* xv.
Limatura ſtanni. *gr.* viij.
- - - ferri. *gr.* xij.

Diluentia acidi.

Aqua & aquoſa. 54. N. 4.

Obtundentia acidi;

Quæ molli ſuo lentore inviſcant acria acida ita, ut acies eorum hebetata amittat noxiam; dum ſimul defendunt membranas, ne offendantur a ſpiculis acidis; itaque & effecta horum jam impreſſa tollunt. Solum obſunt quandoque iis, quibus laxa nimis corporis compages ultra labefactaretur.

1. *Oleoſa.*
Amygdalæ dulces & amaræ.
Piſtachiæ.
Nuces avellanæ, Juglandes, Cocos.
Semen papaveris albi.
Olea expreſſa ex his, tum Olivarum, &c.
2. *Gelatinoſa,* ex juſculis inſpiſſatis carnium & piſcium.
3. *Aromata oleoſa, leniora, ratione olei.* vid. §. 66. N. 1.
Tum præparata ex his infinita.

Immutantia acidi;

Quæ cum acidis miſta ſtatim cum hiſce efferueſcunt, itaque motum cient, ſtimulant, agitantque, fibras, poſtea vero ipſis cum acidis unica conſtituunt novam ſalis ſpeciem, in qua vis ſtimulans, diaphoretica, diuretica, reſolvens, adhuc ſupereſt. Male cedunt tantum his, quibus nimius motus adeſt infeſtus.

Sales alcalini fixi, ex quocunqne combuſto vegetante parati. *gr.* vj.
- - - volatiles ex deſtillatione animalium, ſtirpium putrefactarum, aut plantarum antacidarum recentium, parati (vid. §. 66. N. 1.) *gr.* X.
Saponacei fixi, ſapo venetus, &c. *drach.* j.
- - - volatiles. *drach.* ſs.

Qui triplices imprimis.

1. Spiritus volatiles, oleoſi ſalini, ſanguinis, urinæ, cornu cervi, ſerici. &c.
2. Offa Helmontiana ex alcohole vini puriſſimo & ſp. Salis Ammoniaci fortiſſimo miſtis, & deſtillando unitis.
3. Sales volatiles alcalini fortiſſimi cum oleis aromatum ſæpe ſublimati, atqne ita uniti. e. g.

Rec. *Sal. C. C. puriſſimi, ſicci*, unc. j.
Olei ſtillatit. Cortic. Citrei drach. j.
Sublima aliquoties ex phiala alta.
Tum præparata ex hiſce.

MORBI A GLUTINOSO SPONTANEO.

69. GLutinoſum pingue ex vegetabilibus habet cauſas antecedentes, 1. farinoſa cruda, auſtera immatura. 2. inopiam boni ſanguinis. 3. debilitatem vaſorum, viſcerum, bilis. 4. imminutum motum animalem 5. diſſipationem liquidioris per laxata vaſa ſecernentia. 6. retentionem craſſioris debilitate inſtrumentorum excernentium.

70. Naſcitur primo in prima officina digeſtionis, hinc in ſanguine, dein in reliquis, inde derivandis, liquidis.

71. In primis viis facit proſtratum appetitum; repletionis ſenſum; nauſeam; vomitum; ingeſti cruditatem; bilis inertiam, ejus inviſcationem & conſumptionem; pituitæ ſtomachicæ & inteſtinalis ortum; alvum tardam & tumentem, impedimenta chyli-parandi, perficiendi, ſecernendi.

72. In ſanguine viſciditatem, pallorem, immeabilitatem; in vaſis obſtructiones, concretiones; urinam pallidam vix olentem; ſalivam lentam; tumorem album; impeditas ſecretiones; defectum ſubtiliorum; ſic minimorum canalium coalitum facit.

73. Hinc coctiones, circuitus, ſecretiones, excretiones, motus vitales, naturales, animales, omnes perturbantur, unde ſuffocatio, mors.

74. Ex his (69. 70. 71, 72. 73.) diagnoſis, prognoſis, anamneſis mali hujus patet, nec vero, ſanatio quid indicet, obſcurum eſt.

75. Quæ obtinebitur. 1. uſu cibi potuſque bene fermentati, ſale, & aromate conditi. 2. juſculis volatilium animalium 3. roboratione vaſorum & viſcerum. 4. aucto motu. 5. medicamentis diluentibus, reſolventibus, ſtimulantibus, bilioſis, ſaponaceis. 6. frictu, calore, balneo, veſicatoriis. Cæterum interiora corporis obſidentur glutinoſis, vel ſpiſſis, caſeoſis, mucoſis, mucilaginoſis, lemoſis, ceraceis, pultaceis, amurcoſis, calculoſis, tartareis, ſeroſis inflammatis, polypoſis, meliceratis, ſteatomatoſis, atheromatoſis denſis, ſcirrhoſis concretis. Cavendum religioſe, ne perturbetur glutinoſum beneficum, naturale, lubricans, inungens, defendens, quod oculis, palpebris, naſo, ori, faucibus, gulæ, ventriculo, inteſtinis, pelvi, ureteribus, veſicæ, urethræ, vaginis mucilaginoſis tendinum, articulorum commiſſuris, laryngi, arteriæ aſperæ, bronchiis, datum in uſus neceſſarios, cum glutinoſo morboſo. Quod fatali idiotarum, & medicaſtrorum, errore nimis crebrum.

CONTRA MORBOS A GLUTINOSO SPONTANEO.

SECT. 75. N. 1.

Aromata quibus cibi potuſque condiri commodè poſſunt, ſunt primaria:

Cinnamomum.	Piper.
Macis.	Galang. min.
Nux myriſtica.	Cortex Citri.
Cortex Aurantiorum.	Aniſum.
Thymus.	Coriandrum.
Origanum.	Serpillum.
Caryophyl. arom.	Cardamomum.
Zinziber.	

Hæc pani, vino, cereviſiæ, fermentandis miſta proſunt.

SECT. 75. N. 2.

Vid. 66. N. 1. 2.

SECT. 75. N. 3.

Vid. 28. & 47.

SECT. 75. N. 5.

Diluentia, reſolventia, vid. 54. N. 4.

Stimulantia.

Quæ mole, denſitate, figura, mobilitate, fibrillis vaſculorum impacta, vim contractilem augent. Primaria ſunt,

1. *Acida Salina.*

Nativa.

Succi Citri.
Aurantii.
Uvarum.
Horæi acidi.
Sales ex ſuccis vegetantibus preſſis ſolâ parati morâ.

Fermentata.

Vinum Rhenanum.
Moſellanum.
Acetum Vini.
Cereviſiæ.
Sp. Aceti.
Tartarus.
Crem. Tart.
Lac aceſcens.
Serum lactis acidum.

Igne producta.

Sp. ſalis Marini.
Gemmæ.
Nitri.
Vitrioli.
Sulphuris per Campanam.

2. *Alcalina Salina.*

Fixa.

Omnia ex cineribus Plantarum, ut,
Sal. Abſinthii.
Card. bened.
Tartari.
Cineres Clavell. *gr.* vj.

Volatilia.

Omnia ex deſtillatis vel putrefactis animalibus, ut,
Sal. & ſp. C. C.
humani ſanguinis.
Oſſium.
Sal. Ammoniaci.

3. *Salina compoſita.*

Sal. marin.
Gemmæ.
Ammoniac. Nat.
- - - - Artificial.
Nitri.
Borax.
Tart. tartariſatus.
- - - regeneratus.

4. *Olea acria Aromatica vel ambuſta.*

Olea ſtillatit. Abſinthii.
Cortic. Citrei.
- - - Aurantiorum.
Caſſiæ ligneæ.
Chamæmeli.
Cinnamomi.
Caryophyll. arom.
Hyſſopi.
Ligni Guajac.
- - - Juniperi.
- - - Saſſafras.
Macis.
Majoranæ.
Menthæ.
Nucis Myriſticæ.
Origani Cretic.
Pulegii.
Rhodii ligni.
Roriſmarini. Rutæ.
Sabinæ. Salviæ. Spicæ.
Sem. Aniſi, Anethi, Cari, Fœniculi.
Succini. Tanaceti. Terebinth.

Olea preſſa.

Amygdalarum amararum.
Laurinum.
Macis.
Nucis myriſticæ.

Olea Nativa.

Balſamus Hieruchuntanus.
Tolutanus.
Palmæ.
Peru.
Copaibæ.
Meccæ.
Terebinth.

Olea ambuſta acria per retortam deſtillata.

Ol. ambuſt. Sanguinis.
Oſſium.
Cornuum.
Ovorum.
Urinæ.
Lignorum.
De Lateribus, &c.

5. *Spiritus inflammabiles fermentati.*

Farinæ & Succorum horæorum.

6. *Plantæ acres aromat. dictæ, quæ ſale N. 2. oleoque N. 4. abundant.*

FOLIA Abrotani.
Abſinthii.
Agerati.
Anethi.
Aniſi.
Ariſtolochiæ.
Ari.
Betonicæ..
Calaminthæ.
Cardiacæ.
Chamædryos.
Chamæpityos.
Chelidon. maj.
Cochleariæ.
Dictamni.
Hepaticæ nobilis.
Eryſimi.
Eupator. cannab.
Fœniculi.
Hederæ terreſt.
- - - arbor.
Hyſſopi.
Lauri.
Leviſtici.
Majoranæ.
Marrubii.
Matricariæ.
Meliſſæ.
Menthæ.
Naſturtii.
Nepetæ.
Nicotianæ.
Origani.
Piperitidis.
Perſicariæ acris.
Porri.
Pulegii.
Roriſmarin.
Rutæ.
Sabinæ.
Salviæ.
Satureiæ.
Scordii.
Serpilli.
Soldanellæ.
Thymi.
Tanaceti.
Thlaſpi.
Veronicæ.
Urticæ.

Stimulantia Aromat.

Flores herbarum, quarum folia mox recenſita ſunt, imprimis,

FLORES Agerati.
Aurantior.
Calthæ.
Caryophyl. hortenſis.
Centaur. minor.
Chamæmeli.
Citri.
Croci.
Eupatorii.
Lilior. convall.

FLORES Lupuli.
Meliloti.
Mari Syriaci.
Salviæ.
Scabioſæ.
Schœnanthi.
Spicæ.
Stœchad. Arab.
Tanaceti.
Tiliæ.

Stimulantes Aromaticæ Radices.

RADICES Acori.
Allii.
Angelicæ.
Anthoræ.
Ariſtoloch.
Armoraciæ.
Carlinæ.
Caryoph. Mont.
Ceparum.
Chelidon. maj.
Contrayervæ.
Coſti hortens.
- - - Oriental.
Curcumæ.
Cyclaminis.
Cyperi
Doronici.
Fraxinellæ.
Fumariæ bulb.
Galangæ.
Gentianæ.
Helenii.
Imperator.
Iridis.
Leviſtici.
Mei.
Ninzing.
Ononidis.
Petaſitidis.
Petroſelini.
Peucedani.
Pæoniæ.
Porri.
Ptarmicæ.
Pyrethri.
Raphani.
Rubiæ.
Ruſci.
Satyrionis.
Scrophular.
Seſeli.
Squillæ.
Valerianæ.
Victorialis.
Vincetoxici.
Zedoariæ.
Zingiberis.

Stimulantia Aromatica Semina.

SEMINA Anacardii.
Anethi.
Aniſi.
Apii.
Aquilegiæ.
Bardanæ.
Cardamomi.
Cari.
Celeri.
Chermes.
Coriandri.
Cumini.
Cubebæ.
Dauci.
Erucæ.
Eryſimi.
Fœnigræci.
Juniperi.
Lauri.
Leviſtici.
Napi.
Naſturtii.
Nigellæ,
Paſtinacæ.
Petroſelini.
Porri:
Raphani.
Santonici.

SEMINA

SEMINA Seſelios.
Sinapi.
Thlaſpi.
Nux myriſtica.
Nuclei Perſicorum.

Stimulantes Cortices.

CORTICES Guaiaci.
Saſſafras.
Juniperi.
Aurantiorum.
Citreorum
Limoniorum.
Cinnamomi.

Stimulantes Aromat. Succi.

Aloë.
Ambra griſea.
- - - liquida.
Aſſa fœtida.
Ammoniac. Gum.
Animæ.
Bdellium.
Benzoin.
Elemi.
Galbanum.
Juniperi.
Lacca.
Labdanum.
Maſtiche.
Myrrha.
Sagapen.
Styrax.
Tacamahaca.
Thus.

7. *Inſecta, Aſelli, Formicæ, Vermes majales, Cantharides.*

Partes Animalium.

Caſtoreum, Zibethum, Moſchus, Urina, Stercora avium parum bibentium.

8. *Stimulantia Compoſita.*

Sunt Decocta, Extracta, Conſervæ, Condita, Tincturæ, Spiritus, Aquæ, Sales volatiles, oleoſi, ſpirituoſi, Pilulæ, Pulveres.

Decoctum contra glutinoſa ſtimulans.

Rec. *Fol. Ariſtoloch. rotund.*
Chamædryos,
Rutæ ana m. j.
Flor. Calthæ,
Eupator. ana unc. ſs.
Rad. Angelic.
Imperator. ana drach. vj.
Sem. Celeri,
Raphan. hortens. ana drach. iv.
Cort. Saſſafras unc. j.
Magellanic. drach ij.

C

Cum aq. infundantur fere fervida ſpatio ij. horar. dein decoct. vaſe clauſo, ſpatio $\frac{1}{16}$ horæ *unc.* XLVI exhibe.
Capiat unc. j. *omni hora calide.*

Extractum contra Glutinoſa ſtimulans & attenuans.

Rec. *Fol. recent. Abſinthii,*
Eupator. Cannab.
Marrub. albi,
Tanacet. ana q ſ.

Conſciſſis minutim, contritis dein, per prælum ſuccum exprime; hunc leni igne depura per ſeceſſum fæcis, dein exhala ad ſpiſſitudinem mellis craſſi, cui adde.
Salis abſinthii Tacheniani $\frac{1}{40}$
Doſ. drach. ſs. *bis de die, vacuo ſtomacho*, ex *Vin. Gall.*
Similia *Extracta* fiunt ex *Decoctis* inſpiſſatis, & per prælum preſſis.

Conſerva ſtimulans contra glutinoſa.

Rec. *Summitat. recent. Rutæ,*
Tanacet. ana unc. j.
Flor. recent. Mari Syriac.
Roriſmar.
Lavand. ana drach. iv.
Rad. recent. Helenii,
Vincetox. ana unc. j
Semin. Raphan.
Naſturtii ana drach iv.
Contuſis admiſce S. A.
Sacchar. alb. unc. iv.
Capiat drach. j. *quater de die, vacuo ſtomacho, ex Vino Gallico albo, vel Hiſpanico, Malvatico, Canarienſi* &c.

Conditum, calidum, ſtomachium, ſtimulans

Rec. *Zingiber. condit.*
Rad. Helen. condit.
Cortic. Magell. ana unc. j.
Syrup. menth. q. ſ.
Ut F. Conditum.
Capiat drach. ſs. *ſexies de die.*

Tinctura ſtimulans, calefaciens.

Rec. *Rad. Gentian.*
Anthoræ ana unc. j.

Flor. Centaur. min. unc. j.
Croci drach. j.
Bacc. Lauri,
Juniperi,
Sem. Erucæ,
Sinapi ana unc. j. ſs.

Cum ſp. vini in phiala alta vitrea decoct. ſpatio xij. horar. lib. iij. ſerva.

Doſis drach. ij. *ter de die, vacuo ſtomacho. ex* unc. j. *Hydromell.*

Spiritus aromaticus, ſtimulans.

Rec. *Flor. Lavand.*
Tanacet.
Aurant.
Roriſmar. ana unc. j.
Rad. Angelic.
Helenii,
Imperat.
Leviſtic. ana unc. jſs.
Fol. Calaminth.
Cochlear.
Matricar. ana m. j.
Sem. Cari,
Celeri,
Erucæ,
Naſturt. ana unc. j.
Cort. Junip.
Saſſafras,
Cinnam. ana unc. jſs.

Cum Sp. vini deſtill. ad dimidium, ut habeantur libr. iij. bis cohobando ex veſica.

Capiat drach. ij. *ex Vino, vel Hydromelle, ter de die.*

Aqua aromatica.

Si loco Sp. V. *Aqua* ſumatur in præcedenti, habetur, *Aqua aromatica.*

Doſ. unc. jſs. *ter de die.*

Sal Volatile oleoſum

Rec, *Sp. præcedent.* lib. ij.
Ciner. clavell. unc. iij.
Sal. ammon. unc. jſs.

Deſtil. ex retort. ad lib. j. in hoc diſſolve
Ol. ſtillat. Cort. Citri gut. vj.
Lavand. gut. xx.
Majoran. gut. vj.

Doſ. gut. ix. *ter, quater, de die, ex Hydromellis vel Vini* unc. j.

Pilulæ Stomachicæ ſtimulantes.

Rec. *Gumm. Ammoniac.*
Opopanac. ana drach. j.
Bulbi Ari recentis drach. ij.
Sapon. Venet. drach. j.
Ol. ſtillat. Tanaceti gutt. x.
M. F. Pilulæ Singl. gr. iij. deaurandæ.
Capiat 1. *omni trihorio de die.*

Pulvis, calefaciens, ſtimulans.

Rec. *Ol. deſtill. Menthæ,*
Majoran.
Tanaceti ana gutt. vj.
Sacchari albi ſicciſſimi unc. j.
F. S. A. Elæoſaccharum, cui admiſce
Rad. Zingib. alb.
Cort. Magellanic. ana drach. iv.
Capiat drach. ſs. *ter de die ex Vino.*

Vinum Medicatum.

Fiat ut *Spiritus* hac ſectione deſcriptus, vel ut *Tinctura*, decoquendo *cum Vino*, loco *ſp. Vini.*
Doſ. unc. ij. *ter, quater, de die.*

Cereviſia Medicata.

Eadem ingredientia Spiritus eâdem copia infundantur in ¼ tonnæ Cereviſiæ adhuc ferventis.
Pro potu aſſiduo adhibeatur.

Bilioſa.

Fel Animalium quadrupedum & fel Piſcium, Lupi imprimis & Anguillæ. v. gr.

Pilulæ bilioſæ, ſtimulantes.

Rec. *Fell. Tauri.*
Lupi piſcis ana drach. iv.
Leni igne lente exhalent in mellis ſpiſſitudinem, tum admiſce
Farinæ bulb. Ari recentiſſ. q. ſ.
F. Pil. ſing. gr. iij. deaurandæ.
Capiat j. *mane, meridie, veſperi, una ante cibum hora.*

Huc Lapis Hyſtricis, *Pedra del porco dictus*, referendus; cujus infuſio in *Aq. ſtillatit. Card. bened.* vel & in *vino Rhenano*, facta, *propinatur* ad unc. ij. vel iij.

Item Helmontianum, *ex hepate & felle Anguillæ* leni igne toſtis in pulverem, dein *datis ad* drach. j. ex Oblati involucro cum *Vini Rhenani* unc. iij.

Saponacea.

Vid. §. 54. N. 4. inter *Reſolventia.*

SECT. 75. N. 6.

Balneum ad Glutinoſa.

Rec. *Summitatum Rutæ,*
Sabinæ,
Abſinthii,
Tanacet.
Chamæmel. ana m. iij.
Cum aq. decoct. Pintis xij. admiſce
Sapon. Venet. unc. iv.
Sal. ſarmentor. unc. j.

Veſicatoria.

Rec. *Raphani Ruſtican. recentis & ſucculenti, contrit.* unc. ſs.
Applica ad cutim per horæ dimidium, aut tamdiu, donec inflammationem ſatis magnam excitatam, dolor fervidus, & rubor partis tumens, teſtetur.

Rec. *Sinapi cum aceto contriti* drach. iv.
Applica per horas quatuor.

Rec. *Cantharid. ſine alis contritar. in pulv. tenuem.* drach. ij. Accurate miſceantur cum *drach.* vj. *Fermenti panis, pauxillo cum aceto ſubacti. Applica ſpatio* xij. *horarum, vel donec in veſicam manifeſto epidermis elata ſit.*

MORBI EX ALCALINO SPONTANEO.

76. NOnnullæ plantæ ſcatent materia, quæ ſponte corrupta non aceſcit, nec coït, ſed reſolvitur in fœtidum volatile, pingue Alcali: tales omnes fere Aromaticæ valde acres. Has vero raro aſſumunt tanta copia, ut morbum

creent ex ſuo ingenio. Sin autem id contigerit, pertinebit ad acre alcali oleoſum.

77. Ex animalium partibus confecta noſtra liquida varia ſunt: 1. pro varietate alimenti, quo ſe ſuſtinent. 2. pro varietate partis, quæ aſſumitur.

78. Animalia enim, quæ herbis & aquâ aluntur, chylum acidum, vel facile aceſcentem, adeoque & tale lac, habent; quod in nobis, ſuam ſequens indolem, vegetabili nutrimento ſimillima patrat. (Vid. 61. ad 76.) & lentam materiem, caſeo preſſo ſimilem, in primis viis creat; quæ ſingularis hic viſcidi ſpecies.

79. Quæ aliis nutriuntur animalibus, omnes ſuccos facile alcaleſcentes habent.

80. Si alimenta, vi noſtri corporis (58.), eo ſunt redacta, ut jam liquores fecerint, quales in corpore ſano & robuſto inveniuntur, poſt abſtinentiam a cibo potuque per viginti horas; tum, ſi ſibi relinquuntur in quiete, & calore, vel etiam ſi moventur valide, naturam adipiſcuntur ubique eandem putredinis incipientis.

81. In alimentis vero ex aliis animalibus, jam ſtatim, ante mutationem corpori noſtro adſcribendam, illa in putredinem vergens indoles ſponte adeſt.

82. Putredo hæc (80. 81.) ſignificat eam conditionem humorum, cujus præſentia aqua multum exhalat; Salina materies attenuata, acido orbata, vel & mutata, a terra, oleoque ſuo, ſeparata, fit acris volatilis, alcalina; Oleoſa pariter, una parte tenuior, terra orba, ſali illi acri permiſta, acris, volatilis, fœtens evadit; altera autem olei pars, terræ aqua, ſale, & oleo priori orbæ permiſta tenaciſſime, abit in atram, denſam immeabilem fœcem.

83. Inſecta, piſces, amphibia, animalia volatilia, repentia, gradientia, natantia, homines denique, ex propria ſua natura, in hanc putre-

dinem (82) ſponte vergunt ſemper; aceſcunt nunquam.

84. Hujus putredinis (82.) antecedentes cauſæ ſunt: 1. cibi ex aliis animalibus comeſtis, excepto lacte herbaceo (78.), maxime ex inſectis, piſcibus, avibus rapacibus, ex vegetabilibus alcaleſcentibus. 2. abundantia boni ſanguinis, vel ſi jam putredini ille proximus. 3. virtus magna vaſorum, viſcerum, (50. ad 54.) bilis. 4. Stagnatio, vel nimia agitatio, torpente, vel incitato animali motu. 5. Calor ingens diu & multum conciliatus corpori.

85. In primis viis facit ſitim, proſtratum appetitum, ructus nidoroſos, graveolentiam tabidi, corruptique, ſordes ori, linguæ, palato, faucibus, amareſcentes putridas, nauſeam, vomitum putrefactæললbilioſæ materiei, horrorem adverſus omnia, niſi aquoſa, vel acida, cruditatem putridam, diarrhæam bilioſam, dolores Iliacos inflammatorios, caloris moleſti ſenſum.

86. In ſanguine producit diſſolutionem ejus putridam; acrimoniam alcalinam oleoſam volatilem; ineptitudinem ad nutriendum; aptitudinem ad conſumendum; minorum vaſculorum deſtructionem; hinc omnes actiones ſolidarum & liquidarum partium turbat, depravat, deſtruit; unde circulatio, ſecretio, excretio variat; tum febres ardentes, urinæ & omnia ſecreta putrida, inflammationes, ſuppurationes, gangrænæ, ſphaceli, mors.

87. Ex his (76. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86.) denuo diagnoſis & prognoſis æque, ac Curatio morbi liquido conſpicitur.

88. Quæ perficitur 1. Alimentis, potibuſque, cito aceſcentibus, vel jam acidis, quo farinoſa in aqua cocta, vel ad initium corruptionis digeſta, lac ejuſque producta herbacea, fructus horæi, horum acidi crudi, vel fermentati vi-

noſi, acetoſive, ſucci. 2. Acidis medicamentis ex vegetabilibus crudis, vel fermentatis, aut ſalibus & ſulphure vi ignis in acida converſis. 3. Salinis alcali abſorbentibus, ut eſt ſal gemmæ, marinus, & nitroſus. 4. Aquoſis diluentibus. 5. Lenibus obtundentibus, qualia farinoſa vegetabilia emulcta, vel decocta, ſunt; & laudatiſſimæ boli, acidulo balſamico tecto, & demulcentiſſimo viſcido, conſtantes. 6. Saponaceis abſtergentibus acidis ſuboleoſis, oxymelle, ſapis acetoſis. 7. Quiete, ſomno, balneo vaporis, fomentiſve.

89. Unde patet, ubi, & cur, acidus ructus nidoroſum ſequens bonus? Cur, & quibus convaleſcentibus ſalis ammoniaci ſapor moleſtus? Cur ſudor acidum ſpirans acutis ſalutaris? Quæ acrimonia acida, alcalina, bilioſa, oleoſa ſit? Qui morbi propria ſignificatione putridi dici queant? Cur illi fortiſſimis, plethoricis, præcipue? An unquam in homine vivente ulli humores jam vere alcalini reperti ſint? Rariſſime; expertus loquor. Urina in veſica, diu retenta, aut in calculo rariore abſorpta, forte, aliquando, eo pervenire queat. Aliter mors ante fit, tabefactis per acria, necdum alcalina, pulpoſis vitalium extremis.

90. Hinc tandem ſcitur, quid mali faciat nimius vel minor liquorum circulantium motus, & quantum ejus effectus variet pro varietate loci, ubi hærent, & humorum, in quos agit? Quæ a ſtagnante, vel ab extravaſato, nocumenta? Imo neque obſcura hinc ratio ortus viſcoſi glutinis, quo lenteſcunt humores noſtri; dum ſpiſſa decocta ex animalibus diuturna elixatione parata, nimia ingeruntur copia; aut etiam, dum tegumenta animalium, horumque lentæ, tenaceſque, partes extremæ, avidius aſſumuntur, aut diutius: etenim alia hinc pituitoſi in-

doles, & diſtincta ab illa, quæ jam expoſita in fine (75.)

91. Pertractatis morbis Solidi, & Fluidi ſimpliciſſimis ſeorſum, agendum ſequitur de iis, qui in Solido & Fluido conjunctim occurrunt ſimplices quam maxime.

CONTRA MORBOS EX ALCALINO SPONTANEO.

SECT. 76.

Herbæ alcaleſcentes,

Edules, condimentis ſervientes, venenatæ.

Abſinthium.
Alliaria.
Allium.
Alyſſon.
Armoracia.
Arum.
Atriplex olida.
Aſparagus.
Barbarea.
Braſſicæ.
Bryonia alba.
- - - - nigra.
Bunium.
Camelina.
Capſica.
Cardiaca.
Cardamine.
Cataputia.
Centaurium minus.
Chamædrys.
Chelidonium majus.
Chelidonium minus.
Cochlearia.
Cepæ.
Dentillaria.
Digitalis.
Erucæ.
Eryſimum.
Eſula.
Eupatorium Cannabinum.
Gratiola.
Iberis.
Laureola.
Lepidium.
Napus.
Naſturtium aquaticum.
hortenſe.
Nerium.
Perſicaria acris.
Porrum.
Raphani.
Ruta.
Sabina.
Satureia.
Sedum acre min.
Sinapi.
Squilla.
Thlaſpi.
Victorialis.

SECT. 78.

Ruminantia vel non Ruminantia.

Aſina, Bos, Capra, Equa, Ovis &c. dant lac aceſcens,

Animalia, quibus victus ex vegetantibus, gramineis, fructibus horæis, vel cerealibus, carnes dant & humores haud ita proclives in putredinem alcaleſcentem : unde & cibi inde petiti homini calido tutius concedendi. Sunt autem,

Agnus.
Anas Cicur, vel domeſticus, cerealibus paſtus.
Anſer cicur, vel domeſticus.
Aper.
Aries.
Bos.
Capra.
Capella.
Caprillus.
Capo.
Cervus.
Columba.
Coturnix.
Cuniculus.
Gallinæ domeſticæ.
Hædus.
Lepus.
Perdix domi ſaginata.
Phaſianus domeſticus.
Porcus.
Sturnus.
Turdus.
Turtur.
Vervex.
Vitulus.

Huic claſſi adſcribere Cochleas & Limaces licet.

SECT. 79.

Omnes fere Piſces, tam marini, quam fluviatiles, ſive molles, ſive cruſtacei, ſive oſſa habentes; vix ullo excepto.

Alauda.
Anas fluviatilis.
Anſer marinus.
Cygnus.
Gallinago major.
- - - minor.
Merula.
Pardalus.
Paſſer.
Phaſianns ſylveſtris.
Vanellus.

Avium verò multæ ambiguæ animalculis paſcuntur, vel vegetantibus.

SECT. 88. N. 1.

Vid. 35. N. 1.

SECT. 88. N. 2.

Vid. 75. N. 5.

Stimulantia Acida Salina.

SECT. 88. N. 5.

Decoctum leniens aceſcens.

Rec. *Avenæ cum cortic.* unc. ij.
Aq. puræ. lib. iij.
Decoct. ad reſiduum lib. ij. tranſcolato admiſce
Succi Citr. recentis, unc. j.

Aq. ſtillat. Cinnamom. drach. ij.
Syrup. Mororum. unc. j.
Utatur pro cibo & potu.

Aut.

Rec. *Avenæ excorticat.* unc. ij.
Aquæ puræ. lib. iij.

Decoctum ad reſiduum lib. ij. depuratum ſtet in tepore per horas xij, vel donec leniſſimè aceſcat, tum adde
Syrup. Violar. unc. jſs.
Vini Rhenani lib. ſs.
Aq. ſtillatit. Cortic. Citrei unc. jſs.
In uſus eoſdem.

Emulſio ſimilis, Anti-Alcalica.

Rec. *Avenæ excorticat.* unc. iij.
Fiat cum aq. q. ſ. Emulſio, cujus lib. jſs. admiſce
Nitri puri drach. ſs.
Syrup. Violar. unc. j.
Aceti ſquillit. drach. ij.
Utatur pro potu familiari.

SECT. 88. N. 6.

Miſturæ Saponaceæ, abſtergentes, acidæ, ſuboleoſæ.

Rec. *Oxymell. ſquillit.* unc. iij.
Aceti ſquillit. drach. ij.
Myrrhæ in aceto in tincturam drach. j.
Aq. ſtillat. Cichorei unc. vj.
M. *Capiat* unc. ſs. *omni hora.*

Vel.

Rec. *Aceti in ſpiſſitudinem Mellis per coctionem redacti* unc. ſs.
Mellis puri unc. j.
Syrup. Cichorei unc. jſs.
Aq. ſtillat. Fumar. unc. vj.
M. *Uſus ut prioris.*

Vel.

Rec. *Rob. Ribeſior.*
Sambuci ana unc. ij.
Oxymell. ſimplic. unc. j.
Sp. ſal. commun. gutt. xx.
Aq. decoct. hord. lib. iv.
M. *Utatur pro potu aſſiduo ad lubitum.*

DE MORBIS ORIUNDIS AB EXCESSU MOTUS CIRCULATORII SOLO.

92. Omnia fluida, quæ in ullo vaſe, ab Arteria magna orto, continentur, ex ſolo ſanguine ſunt ſecreta, qui paulo ante in corde dextro & ſiniſtro miſtus erat, & referebat ſpeciem unius liquidi.

93. Habet tamen & ibi, & tunc, globos majores, determinatæ molis, figuræ mutabilis, coloris rubri; ſphæras flavas, rubris ſextuplo minores, ſeroſas; tum laticem pellucidum in igne concreſcentem; & aquam pellucidam, leviorem, tenuiorem, partibus minoribus, ſed ob pelluciditatem non cernendis, conſtantem. Priorum congeries Sanguis ruber, poſterior Serum appellatur. Microſcopia utrumque demonſtrant.

94. Rubrum concretum, & a ſero ſeorſum collectum, ſola quiete, & laxitate ſuarum partium cito reſolvitur in ſerum ita, ut in id omnis fere cruor abeat.

95. Serum diu retentum in aëre moderate calido & humido ſola quiete & laxitate partium reſolvitur in tenuius, pellucidius, levius liquidum, quod putreſcit ſenſim, totumque fere avolat volatile. Quæ creſcunt pro ratione temporis.

96. Sanguis omnis (92.) recens, levi calore, parum ſuperante ſalubrem, & cum pauco exhalantis diſpendio, coït in maſſam ſolidam, ſciſſilem, tenacem, non ſolubilem per aquam, ſalem, oleum, ſpiritus. Atque idem fit calore per humida conciliato, ſingulari concretionis, & ſimili prioris, genere.

97. Origo rubedinis (93. 94.), ſeri concreſcentis, lymphæ concreſcentis, (95. 96.) de-

betur vaſorum actioni, circulationis efficaciæ; ut chyli, lactis, cruoris, & ſanguinis, mutata indoles docet, atque microſcopia confirmant.

98. Auctus ſanguinis per vaſa motus oritur Corde ſæpius, & fortius, contracto.

99. Cor ſæpius & fortius contrahitur: 1. Cerebro & cerebello in nimiam expreſſionem liquidi nervoſi agente, ut in affectibus animi, & dolore: 2. irritato Corde per accelerationem motus ſanguinis venoſi, frictione, vel muſculis agentibus, pulſi; aut per acre ſanguini inhærens aromaticum, ſalinum, acidum, alcalinum, purulentum, ichoroſum, putrefactum, & quandoque ſpecie contagii, peſtis, veneni, nondum definiendum mali genus.

100. Auctus motus ſanguinis per vaſa efficit majorem vim pulſi ſanguinis in vaſa excipientia; majorem renixum vaſorum in ſanguinem; ſanguinis fortem compreſſionem; vaſorum ſanguiniſque attritum validum ad ſe mutuo; partium Sanguinis attritum validum inter ſe; calorem majorem totius; ſanguinis exſiccationem difflato aquoſo; ejuſdem viſcoſitatem inflammatoriam facile concreſcentem; ſanguinis reſolutionem in ſales, oleaque volatiliora & acria; vaſorum auctam ad initia amplitudinem; liquidorum craſſiorum in tenuiora vaſa impulſum, horum obſtructiones deſtructioneſque, inflammationes, ſuppurationes, gangrænas, ſphacelos, ſcirrhos; & quæ ex his infinita ſequi poſſunt.

101. Cognoſcitur ergo aucta circulatio notis ejus cauſis (99.), & effectis (100.); ſed inprimis pulſu celeri, duroque; reſpiratione veloce & laborioſa; calore ingenti.

102. Remedia ergo nimio motui compeſcendo valida ſunt, quæ frequentiam, & vim contractionis Cordis imminuunt.

103. Quorum illa Mentem, hæc Corpus, ſpectant.

104. Priora ſunt, quæ magnos affectus, ratiocinio, excitamento contrarii affectus, vel divertendo, ſopiunt.

105. Poſteriora agunt quiete muſculorum, laxatione venarum (54.), mitificatione acris cujuſcunque, diluendo, vel obtundendo (66. 67. 88.), doloris cauſas tollendo.

CONTRA MORBOS ORIUNDOS AB EXCESSU MOTUS CIRCULATORII SOLO.

SECT. 105.

Dolorem tollentia.

Vid. §. 202. 228. 229. poſteà, ubi omnino de hac re agitur.

DE MORBIS, EX DEFECTU CIRCULATIONIS, ET PLETHORA.

106. DEfectu motus circulatorii morbi fiunt in humoribus illi, qui proxime accedunt ad hos, qui quieſcentibus ſpontanei naſcuntur. Modo bene conſideretur aër, qui admiſſus corruptiones ſpontaneas accelerat, quæ aliter, eo ſecluſo, lentiores. (58. ad 80.) adeoque intellectus, & curatio horum inde peti debet. Atque ex his omnibus plethoræ indoles, cauſa, effectus, ſigna, remedia intelliguntur, ſi ad ſequentia animus advertitur.

α. Plethora eſt copia boni ſanguinis major, quam quæ ferre poſſit eas mutationes, quæ vitæ inevitabiles accidunt, niſi inducantur morbi.

β. Hanc generat omnis cauſa, quæ multum laudabilis Chyli, & Sanguinis conficit, ſimulque horum attenuationem, conſumptionem, perſpirationem, impedit.

γ. Quo ſpectat vis contractilis viſcerum Chylopœorum magna, ut & in Corde & arteriis; ſimulque laxior venarum, & cæterorum vaſculorum compages; cibi blandi facile in chylum reſolvendi; ſomnus multus, animus ſedatus; quies muſculoſa, conſuetudo mittendi ſanguinis, naturalis, artificialis.

δ. Effectus Plethoræ omnes pendent a rarefactione, quæ majori velocitati, atque inde nato calori, aut cauſis aliis, per ſolam obſervationem cognoſcendis, adſcribenda: hinc arteriarum dilatatio tam Sanguiferarum, quam Lymphaticarum; mutata ſecretio; compreſſio generis venoſi Sanguiferi & Lymphatici; ſuffocatio circulaturi; inflammatio; vaſorum rupturæ; ſuppuratio; gangræna; mors.

ε. Itaque facile cognoſcitur præſens; prævidetur futuri effectus.

ζ. Curatio abſolvitur miſſu ſanguinis; labore; vigiliis; cibo acriori poſt evacuationes; omiſſione evacuationum ſenſim introducta.

CONTRA MORBOS EX DEFECTU CIRCULATIONIS, ET EX PLETHORA.

SECT. 106. L. ζ.

Cibi acres.

Vid. §. 67.

Condimenta Acria Aromatica, §. 75. N. 1.

- - - - Acida, §. 75. N. 5. claſſe prima, ſub titulo *Acida ſalina.*

MORBI COMPOSITI SIMPLICISSIMI, OBSTRUCTIO, ET VULNUS.

OBSTRUCTIO.

107. Obſtructio eſt obturatio canalis, tranſitum tollens liquido, per eum tranſjiciundo, vitali, ſano, vel morboſo, orta ex exceſſu molis tranſituræ ſupra capacitatem vaſis tranſmiſſuri.

108. Quæ oriuntur ex anguſtia vaſis, magnitudine molis fluxuræ, vel utriſque concurrentibus.

109. Anguſtia vaſis fit compreſſu externo, contractione propria, vel augmento craſſitiei in ipſis canalium membranis.

110. Molecularum moles augetur viſcoſitate fluidi, vel errore loci.

111. Ex utriſque vero a concurſu cauſarum utriuſque. (109. 110.)

112. Vaſa externe comprimuntur.

1. A tumore vicino plethorico, inflammato, purulento, ſcirrhoſo, cancroſo, œdematoſo, ampulloſo, ſteatomatode, atheromatode, meliceride, hydatidico, aneuriſmatico, varicoſo, tophoſo, pituitoſo, calculoſo, calloſo.
2. A fractis, luxatis, diſtortis, diſtractiſve partibus duris, comprimentibus vaſa flexilia.
3. Ab omni cauſa, quæ vaſa nimis trahit, & elongat ſive tumore, ſive preſſione partis extra debitum locum poſitæ, ſive vi externa trahente.
4. Ab externis comprimentibus, quo veſtes arctæ, faſciæ, pondus incumbentis corporis quieti in unam partem, ligaturæ &c. pertinent, motus, attritus, amplexus partis ad alia corpora.

113. Contractio vaſi propria aucta, maxime ſpiralium fibrarum, tum quoque longarum, cavitatem arctat, oriturque. 1. ab omni cauſa augente vim elaſticam fibræ, canalis, viſceris. (31. 36. 40. 50. 51.) 2. Ab tumore vaſculorum minorum, quorum contextu majorum latera & cava fiunt, nimis impletorum. 3. Ab imminuta cauſa vaſa extendente, ſive inanitio, ſive inertia fuerit: unde diſſecti canales liquida propria coërcent brevi.

114. Augetur craſſities in ipſa membrana vaſis. 1. Ab omni tumore (112. N. 1.) orto in iis vaſis, quæ unita & contexta membranam efficiunt. 2. A callis ibidem factis, cartilagineis, membranoſis, oſſeis (51.)

115. Partium fluentium moles augetur, ut immeabilis fiat, vel 1. mutatione figuræ ſphæricæ in aliam majori ſuperficie incurrentem in aperturam vaſculi; vel 2. Adunatis pluribus prius ſejunctis in unam maſſulam.

116. Mutatur figura inprimis, deſinente æquabili, & undique ſimul, atque æqualiter, premente preſſione moleculæ, proprio elateri jam commiſſæ, hoc eſt, languente motu, vel laxato vaſe, vel minuta copia liquidi.

117. Adunantur moleculæ, quiete, frigore, gelu, exſiccatione, calore, motu circulari violento, & vaſe forti comprimente, coagulo acido, auſtero, ſpirituoſo, abſorbente, viſcoſitate, oleoſitate.

118. Errore loci partes fluidi fiunt non meabiles, ſi in os dilatatum ad baſin canalis conici ruit corpuſculum finem longe anguſtiorem tranare non potens. Plethora, motus auctus, rarefactio liquidi, laxatio vaſis, dilatationem hanc præ cæteris creant; maxime ſi his prægreſſis, ſtatim contraria horum ſequuntur.

119. Unde cauſæ, natura obſtructionis cujuſunque patent.

D

120. Quæ nata in corpore vivo impedit tranſitum fluxuræ materiæ; reliqua impingentia ſiſtit; horum actionem excipit; ſubtiliora exprimit; adunat craſſiora; vas extendit, dilatat, attenuat, ſolvit; fluidum ſtagnans condenſat; functionem integro fluore oriundam tollit; vaſa inde irriganda deplet, ſiccat; capacitatem vaſorum tranſmittendis liquidis minuit; copiam liquidi, velocitatemque per libera vaſa auget; adeoque omnia, quæ inde pendere poſſunt, mala producit.

121. Quare pro diverſitate vaſis obſtructi, & materiæ obſtruentis, illi effectus (120.) variatis apparent phœnomenis.

122. In vaſis Sanguiferis arterioſis rubris inflammatio primi generis fit, in arterioſis ſeroſis flavis rubra inflammatio errore loci, vel flava propria illi vaſi, calida flava, in Lymphaticis arterioſis dilatatis inflammatio ſecundi generis flava, errore loci, vel pellucida, calida, propria illi vaſi; in arterioſis vaſis Lymphaticis, majoribus, œdema calidum; in minoribus dolores ſine apparente tumore; in pinguiferis, oſſeis, medulloſis, nervoſis, bilioſis alia.

123. Qui vero ſedem, naturam, materiem, cauſas, effectus obſtructionum, hucuſque (107. ad 123.) tradita novit; illi ſigna, quibus futura, præſenſque obſtructio, ut & ejus effecta, ſciuntur, ignota non erunt.

124. Et cognita hac ejus diverſitate, difficile non erit, propriam cuique curationem tradere.

125. Nam illa, quæ a compreſſu externo (112.), indicat ablationem cauſæ prementis, quæ, ubi poſſibilis, petenda ex ſecutura ejus deſcriptione.

126. Ea vero, quæ ab aucta fibrarum contractione oritur, cognoſcitur per ſigna, quibus

viſceris, vaſis, fibræ nimia contractio ſcitur; (34. 36. 40. 50. 53.); tum quoque illa, ubi hæc contractio a ſecunda cauſa. (113. No. 2.) per ſuæ cauſæ ſigna clara; ut altera, quam inanitioni prægreſſæ adſcripſimus. (ibidem N. 3.)

127. Sanatur hæc obſtructio (113. 126.) 1. per remedia contractionem nimiam fibræ, vaſis, viſceris emendantia (35. 36. 38. 54. 55.) 2. Maxime, ſi ipſi affecto loco applicari poſſit eorum virtus, quod halitus, fomenta, balnea, litus, fomenta efficiunt inprimis. 3. Per auxilia, quæ vaſcula, membranas componentia, nimis impleta deplent. Quo evacuantia in genere, ſed præprimis illis vaſculis applicata, ſpectant, quæ ſunt laxantia, diluentia, reſolventia, attenuantia, deterſiva, evacuantia. 4. Per illa, quæ calloſitatem factam reſolvunt.

128. Verum illa obſtructionis ſpecies, quæ ab hac cauſa, raro, ſi unquam, curari poteſt. Emollientia, & laxantia præcipua ſunt. Unde mortis patet inevitabilis neceſſitas, & magna vitæ longæ per medicamenta parandæ difficultas.

129. Illa fluidi ineptitudo ad tranſeundum per vaſa, quæ a figura ſphærica amiſſa pendet, cognoſcitur perſpectis ejus cauſis (116.), quippe ſenſibiles plerumque ſunt.

130. Sanatur vero remediis, quibus illa figura redditur. Qualia ſunt, quæ motum augent per vaſa & viſcera. Ut ſtimulantia omnia, & roborantia; tum motus animalis citatior.

131. Liquidi ſpiſſior concreta moles, quum oriatur a tam variis & diverſis cauſis (117.), etiam pro re nata varia remedia, variam ſanandi methodum, requirit: quæ diverſitas in ſingulis dein morbis indagata ipſa auxilia, & applicandi modum, dabit.

132. At moles concreta in genere tollitur 1. Motu vaſis reciproco. 2. Dilutione. 3. Atte-

nuante fluido advecto, permiſto, moto. 4. Coagulante cauſa educta.

133. Reciprocum vaſi motum conciliant 1. Quæ diſtendentes cauſas temperant. Ut eſt venæ ſectio. 2. Quæ vaſa roborant. (28. 29. 45. 46. 47. 49.) 3. frictio, & muſcularis motus. 4. ſtimulantia.

134. Diluit aqua, calida inprimis, ſi hauſta, injecta, exhalans, applicata; atque, dein ad loca, ubi ſolvendum hæret, pulſa ſit. Quo derivantia, attrahentia, propellentia ſpectant.

135. Attenuant 1. aqua. 2. ſal mar. gemm. ammon. nitr. borax, fixus alcalinus, volatilis. 3. Sapones ex alcali & oleo nativi, compoſiti, fuliginoſi, volatiles, fixi, bilis. 4. Præparata Mercurialia. Quæ ipſa perducuntur ad loca debita per derivantia, attrahentia, propellentia.

136. Cauſa coagulans educitur attractione alterius fortius trahentis. Sic acida in alcalia, olea in alcalia, &c. trahuntur, quæ experimentis Chemicis in primis inveniuntur.

137. Verum quum liquidum, in loca aliena pulſum, non penetrabile fit, hincque obſtructiones creat, producuntur multi, malignique morbi, unde meretur id malum attente perpendi.

138. Scimus id factum, ſi novimus 1. cauſas ejus (118.), quæ ut plurimum ſatis obſervabiles, prægreſſas fuiſſe. 2. His dein ſucceſſiſſe contrarias. 3. Ubi effectus ejus clare cernimus. (120. 121. 122.).

139. Facile quoque eſt prævidere, quid fiat ex hoc malo poſito per ea, quæ expoſita ſunt (120. 121. 122. 123.).

140. Curatio fit 1. impactum retropellendo motu retrogrado in vaſa majora. 2. Id reſolvendo. 3. Vaſa laxando. 4. Suppurando.

141. Impactum retrofertur. 1. Evacuando li-

quorem, qui impactum urget, magna, ſubita Sanguinis Miſſione unde nixu contracti vaſis retro agitur. 2. Frictione ab extremis vaſis ad baſin.

142. Impactum reſolvitur remediis (133. 134. 135. 136.) ante poſitis.

143. Vaſa laxantur remediis (35. 36. 54.) propoſitis.

144. De Suppuratione dicetur in hiſtoria Inflammationis.

CONTRA OBSTRUCTIONES.

SECT. 135. N. 3.

Sapones in Obſtructione attenuantes.

Sapones *Nativi* ex oleo & alcali, ſunt ſucci recentes, maturi, preſſi, ex herbis omnibus acrimoniâ alcalinâ validis. §. 76. vel admodum aromaticis. §. 75. N. 6.

Sapones arte *Compoſiti* ex alcali & oleo.

Sapo niger. } *drach.* j. *drach.* ij.
- - Venetus. }

- - Starkeyanus, ſive Helmontianus. *gran.* iv. *ſcrup.* j.

Sapones *Fuliginoſi volatiles.*

Sp. oleoſi, alcalini, ex Aromatibus alcaleſcentibus. §. 76. *gutt.* xv.

- - - - Fuligine. *gutt.* xv.

- - - - Omni humore, vel ſolida parte animalium *gutt.* xviij.

Fuligo ipſa.

SECT. 135. N. 4.

Merc. dulcis *ad gr.* x.

- - ſublimat. corroſivus *ad gr.* ⅛ dilutus.

- - præcipitat. ruber *ad gr.* ij.

- - - - - albus *ad gr.* iv.

- - Turbith. *ad gr.* ij.

- - Niger *ad gr.* xvj.

Attrahentia.

Sunt, quæ laxant locum, quo adducendum, arctant unde deducendum. Vid. §. 35. 28. N. 4.

Derivantia.

Quæ liquores pellunt in locum datum; talia ſunt evacuantia in loco, frictio artificioſa in vicinis.

Propellentia.

Sunt ſtimulantia. §. 75. N. 5.

DE VULNERE IN GENERE.

145. VUlnus eſt ſoluta cohæſio recens, cruenta, partis mollis, a corpore duro, acuto, moto, preſſo, vel reſiſtente.

146. Cauſa ergo ſenſibilis ejus eſt durities, acuties, motus, reſiſtentia inſtrumenti vulnerantis.

147. Subjectum pars mollis, adeoque, textura vaſorum ſanguiferorum, ſeroſorum, lymphaticorum, adipoſorum, nervoſorum, membranoſorum, tendinoſorum; tum veſicularum, quæ ex his conflantur.

148. In quo ſubjecto (147.) cauſa (146.) producit cohærentis ſeparationem, liquidi contenti effuſionem.

149. Inde lædit actiones, quæ pendent ab integritate partium, & ab determinato fluxu liquorum per vaſa.

150. Quæ vulnera proinde occupant eas partes, quarum integritas vitæ inſeparabilis, Lethalia ſunt.

151. Horum (150.) autem alia inevitabili neceſſitate mortem ferunt.

152. Alia, ſibi relicta, mortem inferunt, ſed artis auxilio ita emendari poſſunt, ut mortis periculum abſit.

153. Tandem ex non lethalibus, neglectus, vel error lethalia poteſt facere.

154. Pro varietate alterius cujuſdam actio-

nis, a parte integra prius exercitæ, etiam alia vulnerum effecta, atque inde variæ appellationes oriuntur, vix ignotæ perito actionum Sanitatis.

155. Nec minor nominum, formarum, & effectuum varietas in vulneribus, a diverſitate cauſæ vulnerantis (146.) quoad figuram, modum adigendi, pungendo, ſecando, cædendo, agitando, illatum, vim impingendi, ablationem ex vulnere, relictionem in eo, infectionem venenatam.

156. Tum etiam omnia eadem (155.) variant differentia partis vulnus excipientis (147), quoad ejus duritiem, mollitiem, nexum, ſitum, effectum, liquida contenta, faciem mutatam.

157. Hujus multiplicitatis originem noſſe ut opus, ita nomina ſubtiliter diſtinguere non juvat.

158. Si in corpore ſano, robuſtoque factum vulnus in loco viſibili, non irrigato magna quadam arteria, nec nimis tendinoſo, hæc oriuntur phœnomena; ſi modo a frigore, aëre, ſiccatione, vulneris hiatus defenditur.

1. Partes, inter quas cauſa vulnerans adacta, ſenſim magis magiſque a ſe mutuo recedunt, licet cauſa ablata ſit, niſi punctura fuerit parva.
2. Cruor primo cum impetu effluit, dein ſenſim ſponte ſiſtitur.
3. Tum cruſta ſanguinea cavo vulneris innaſcitur.
4. Et liquor dilutus, rubellus, tenuis effluit.
5. Tum vero labia vulneris incipiunt rubere, calere, dolere, tumere, retorqueri, fundo, interim tumido aſſurgente, præcipue aſſurgente adipe in aperturam vulneris, ibidemque cito degeneraſcente.

6. Atque eodem tempore febricula cum calore & ſiti adeſt.
7. Hinc tertio, quartove die ſerius, vel ocyus, vulneri adeſt liquor tenax, albus, pinguis, æqualis, pus.
8. Simul rubor, calor, dolor, tumor, retorſio labiorum, febricula, ceſſant, vel minuuntur.
9. Et ſenſim cavum vulneris a fundo ſurſum, & ab ambitu verſus centrum creſcente nova, rubra, viva, materie, carne dicta, impletur, coëunte margine albo, ſubcæruleſcente, molli, æquali.
10. Poſtremo ſiccatur vulnus, & obducitur cicatrice.

159. Si arteria non nimis magna, nec Cordi admodum propinqua, omninò tranſverſim diſſecatur, retroſiliens, atque inter ſolida vicina ſe recondens, ſibimet obturaculo eſt; & cætera ut (158) prius.

160. Si eadem (159.) vulneratur tranſverſim non tota diſſecta, retrotractis fibris vulnus ampliatur; hinc Hæmorrhagia perpetua; &, eâ ſedatâ, a tenuitate cicatricis cedente Aneuriſma.

161. Si arteria major tota diſſecta, oritur perpetua, uſque ad defectum animi, vel vitæ, Hæmorrhagia; inferius poſita tabeſcunt, & putri exeduntur ſed lenta gangræna; aut arefacta penitus contrahuntur.

162. Nervi majores, tenſique, diſſecti retroſiliunt, ſe recondunt, ramulos vulnere paulo ſuperiores trahunt, tendunt, vicinis dolorem, obſtructionemque creant, parti vero infra vulnus poſitæ ſtuporem, immobilitatem, marcoremque, aut & gangrænam.

163. Nervi tenſi, tendinoſi, puncti, vel dimidiato diſciſſi dolores, aliquando primo obtuſos, nonnunquam vivos excitant, primo lo-

co vulneris, poſt per omnes nervos nexos, vicinoſque; hinc calores, tumores, rubores late ſparſos, febres, deliria, ſpaſmos, inflammationem, inflammati aperturam cum evacuatione acris, tenuis, & copioſiſſimi ſæpe ſeri; poſtea inſenſilitatem, rigiditatem, exſiccationem, immobilitatem producunt, vel gangrænam, & mortem: atque hæc quidem omnia eo violentiora accidunt, quo nervus eſt fortius tenſus ſupra partes firmas, iiſque annexus, aut & involucris magis tenacibus indutus.

164. Quæ eadem (162. 163.), parum mutata, etiam in tendinibus diverſimode læſis obtinent, atque ſæviſſima quidem.

165. Et membranæ, tendinum, nervorumque ſæpe producta quum ſint, iiſdem afficiuntur morbis (162. 163.).

166. Quid lymphatica, adipoſa, venoſa vaſa, & veſiculæ patiantur in vulneribus, quid efficiant, ex lege circulationis, & conſideratione vicinorum facile intelligitur.

167. Si vulnus oculo patet, ejus præſentia, & natura ſcitur. 1. Senſu ipſo, abſterſo impedimento conſpectus, & ſuppreſſo cruoris fluxu. 2. Scientia anatomica vicinorum.

168. Vulneris autem abſconditi præſentia & natura noſcitur. 1. Ex Scientia anatomica, ſitu vulnerandi, modo & vi inflictus. 2. Ex læſa actione ſequente vulnus. 3. Ab excretis, intra vel extra corpus expulſis. 4. Ab effectis ſupervenientibus, dolore, ſingultu, ſpaſmo, tumore &c.

169. Ex cognitis (167. 168.) determinatur præviſus vulnerum eventus.

1. Mors, vel Vita vulnerati.
2. Sanatio poſſibilis, inpoſſibilis, integra, pro parte.
3. Curatio facilis, difficilis, brevis, longa.

4. Effectus a vulnere, peracta ſanatione, ſuperſtes futurus; ut tabes, inſenſilitas, immobilitas, figura læſa &c.

170. Mors inevitabilis a vulnere ex quinque effectis ſequitur, adeoque neceſſario Lethalia vulnera (151.) hæc ſunt.

1. Quæ influxum nervoſi liquidi à Cerebello in Cor intercipiunt. α. Cerebelli vulnera, & Cerebri profunda adeo, ut medullam oblongatam lædant multum. β. vaſa ſanguifera intra cranium ſoluta cum effuſo cruore, qui preſſione, vel conceptâ putredine vitam tollit, nec te rebra levari poteſt ob conditionem loci, ut inferiora orbitæ Oculi, & oſſis Temporum, oſſis Ethmoidis, baſios cranii. &c. γ. Medullæ Spinalis ſuperioris profunda vulnera. δ. Tum ea, quæ nervos cardiacos diſſecant.
2. Quæ ſanguinem Cordis effundunt ex ejus cavis vulneratis: unde vulnera Cordis profunda, in cava penetrantia, lethalia.
3. Quæ cruorem a corde, & a cerebro, cerebelloque derivant vel in cava corporis, vel extra illud, neque medelam capere poſſunt ob ſitum loci. Ut magna vulnera Pulmonis, Hepatis, Lienis, Renum, Pancreatis, Meſenterii, Stomachi, Inteſtinorum, Uteri in gravidis, Veſicæ circa arterias ejus majores, Aortæ, Carotidum, Vertebralium & ſimilium arteriarum, venarumque.
4. Quæ Reſpirationem integre tollunt; ut abſciſſio laryngis cum ſubductione fiſtulæ ſciſſæ, vulnera magna bronchiorum, vulnera lata, utramque cavitatem thoracis, cum admiſſu aëris, perforantia, vulnera diaphragma ab utraque parte mediaſtini thoracis penetrantia, vel ejus nervoſa diſſecantia.
5. Quæ motum Chyli in cor tollunt; abſciſſio

œſophagi, magna vulnera ventriculi, inteſtini tenuioris, ſuperioris integra diſſectio, vulnus ductus thoracici, vel alvei chyloſi.

171. Vulnera ſua natura lethalia, arte vero curabilia (152.) ſunt, prædicuntur:

1. Vulnera Encephali terebra levanda.
2. Vulnera arteriæ, venæve majoris in loco, ad quem manus Chirurgi pervenire poteſt.
3. Viſcerum, ad quæ manus & medicamenta cum effectu ſanationis pervenire poſſunt.
4. Quæ mortem inferunt emiſſo ſuo liquido in cava illa, unde id educi ſine diſcrimine vitæ poteſt; ut thoracis, abdominis, ureterum, veſicæ, inteſtinorum quædam vulnera.

172. Prædicitur lethale fore ex non lethali (153.) per has cauſas.

1. Omiſſione purgationis effuſi puris, unde tabes purulenta; vel effuſi ſanguinis, hinc putrefacti.
2. Commiſſo vitio in ſex rebus non naturalibus.
3. Neglectu, vel errore Chirurgi.
4. Temperie naturali aut morboſa ægri, vel manifeſta juxta hiſtoriam ejus ægri, vel aliquando adeo ſingulari, ut non niſi hoc eventu ſe manifeſtet. Quam intentus obſervet ſemper in ſuo reſcripto ad judices conſultus Medicus.

173. Hinc renunciatio de Vulneribus, definitio temporis, intra quod lethalitas determinatur, peti poſſunt.

174. Ex hiſtoria pariter Vulnerum (ab 145. hucuſque.) Facilis erit prædictio eventuum aliorum, qui (169.) præſagiendi habentur.

175. Phænomenωn autem (158. 159.) cauſa patet perito actionum vitalium, & animalium. Vid. Morb. Solid. & fluid. in genere præmiſſos.

176. Tunicæ arteriarum exteriores, illæſa

interiori, punctæ, ſectæ, tuſæ, diſtractæ, eroſæ, impetu ſanguinis dilatantur, ſaccum formant, qui ad ovi ſæpe magnitudinem creſcit; calloſos parietes accipit; pulſat; colore rubello ſplendet; compreſſus evaneſcit; laxatus redit; ſuam arteriam ampliat; vicina vaſa comprimendo anguſtat. Aneuriſma verum vocatur (160.), cujus cauſa, ſigna, effectus ſponte cernuntur. Atque eo quoque refertur cordis aneuriſma, ejus ortus, ſigna, & effectus.

177. Si ab iiſdem cauſis, ſimiliter vulnerata arteria, curata debilius firmatur, eadem fiunt. (176.).

178. Ubi ab iiſdem cauſis (176.) omnes tunicæ ſimul ruptæ liquorem effuderint in partes vicinas diſtentas, nec exeuntem, fit collectio extravaſati cruoris, continenter aucta, & ſine menſura, mollis, vix pulſans, livida, compreſſu vix evaneſcens, brevi putreſcens, hinc gangrænam vicinorum creans. Aneuriſma ſpurium eſt, (160.) cujus cauſa, ſigna, effectus ex ipſa hac deſcriptione cognoſcuntur.

179. Alii effectus arteriæ diſſectæ majoris (161.) ex phyſiologia ſponte intelliguntur, ut & phœnomena (162.) primo nervi diſſecti.

180. Ut vero clara cauſa habeatur mirabilium effectuum, qui in nervis punctis, vel partim diſſectis apparent, juxta dicta (163. 164. 165.) ſequentia conſideranda ex Anatomicis, & Theoreticis.

181. Nervus omnis viſibilis eſt faſciculus minorum nervorum, membranulis nexorum, arteriolis, venulis, lymphaticis intertextis, una dein communi membrana veſtitus.

Per omnia hæc vaſcula, nervum componentia, perpetuo fluit liquor ſuis canalibus proprius a corde, cerebro, cerebello & medulla ſpinali. His omnibus vis contractilis ſatis magna ſemper adeſt.

182. Ergo partes nervi integre diſſecti a loco vulneris verſus firmas partes, quibus nectuntur, retroſiliunt, ſub ſolidis ambientibus ſe recondunt, eorum vi comprimuntur, orificia claudunt ſua, & ſuorum vaſculorum, adeoque præter dicta (162.) nihil damni.

183. Si ſectus, vel punctus ita ſit, ut nonnulli nervulorum diſſoluti ſint, qui uniti majorem componunt, partes ſolutæ retrocedentes (182.) trahent minimas fibrillas, quæ nectebant nervulos inter ſe & vaſcula (181.), unde fiet in his perpetua, lenta laceratio, adeoque dolor ingens, acutus, continuus. Partes vero adhuc cohærentes ſuſtinebunt nunc ſolæ omnem vim, quam ante ſimul, ergo plus diſtrahentur, & lacerabuntur, adeoque acutiſſime dolebunt, & diſtractæ comprimentur; ut tranſitus impediatur. Dum una pars ſoluta, altera cohærens, ita afficiuntur, vaſcula intermedia comprimuntur; ergo ſanguis, lympha, ſpiritus ſiſtuntur, urgentur, accumulantur, unde circa partes inflammatio cruenta, lymphatica, & ſpirituoſa.

Inde nervi vicini, tendines, horum & nernorum vaginæ, muſculi, vaſa, tenduntur, ſtringuntur, convelluntur, hinc cerebri, cerebelli, medullæ ſpinalis meninges trahuntur, vellicantur, cerebri actio turbatur.

Ex quibus ſequitur ſeries omnium phænomenωn (163. 164. 165.) naturali neceſſitate.

184. Et intelligitur, quæ, & cur punctura, laceratio, vulnus nervi adeo funeſta? Item cur membranis, tendinibus, vaſiſque multis eadem fiant.

185. Ut vulnus Sanetur, opus erit:

1. Auferre ex eo illa, quæ, vel a liquidis & ſolidis corruptis, vel ab inſtrumento vulnerante, aut aliunde, ibi relicta adunationem impedirent.

2. Supplere perdita nova regeneratione ablati.
3. Unire ſeparata, & in adunatione retinere.
4. Cicatricem naturali cuti ſimillimam obducere.

186. Fragmenta impacta metallorum, lapidum, ligni, vitri, globi tormentorum, thrombi cruenti, caro mortua, vel membranæ, oſſa fracta, primo tollenda, ſi proderit.

187. Conſideratâ naturâ vulneris, partis vulneratæ, materiæ impactæ, roboris ægrotantis, ſymptomatum ſecuturorum, tolli, an relinqui debeant, judicatur.

188. Ex iiſdem (187.) definitur inſtrumentum, & modus, quibus tolli queant. (186.).

189. Depurato ſic (186. 187. 188.) vulnere, ſi ablatum quid fuerit de corpore, id repleri debet, generatâ iterum materiâ ſimili perditæ. Id fit, ſi 1. vaſcula arterioſa, lymphatica, nervoſa, &c. ita ſe habent, ut ſua liquida bona excipiant, tranſmittant. 2. Si liquidum bonum naturale debita copia, & apto impetu fertur in illa vaſa.

190. His enim (189.) fiet canalium vulneratorum, retrotractorum, obturatorum, compreſſorum, fere exſuccorum (158.), impletio, humectatio, extenſio, elongatio, implicatio cum vicinis, applicatio ad alia, quæ ex reticularibus plexibus propinqua, & ope boni liquidi conglutinatio.

191. Et, dum hæc (190.) ab omni puncto fundi præcipue, & laterum, æqua vi ſimul fiunt, impletur ab omni parte ad centrum cavitas vulneris materie ſolida & liquida, amiſſis ſimili.

192. Ergo huc (189) requiritur. 1. victus debitus, ut chylus, ſerum ſanguinis, & materia nutrititia blanda, glutinoſa, nec facile putreſcens ſit, ſed facilis digeſtionis, & aſſimilationis. Decocta farinoſa cruda, fermentata, Emulſiones, lac, Jura, fructus maturi cocti, olera leniſſima,

primaria ſunt ſæpe, at pauca copia ſimul, exhibita, repletionem, famem, ſitim cavendo.

193. Cognita temperies ægri, tempeſtatis ratio, conſuetudo, & natura comitantis morbi, docet quale, & quo modo præparatum ex his (192.) cuilibet proſit.

194. Acre, impetum nimis augens, vitandum. Salſum, Aromaticum, Acidum, olus acre, vinum, ergo vulneri mala.

195. Item quæ facile putreſcunt. Jura nimis ſpiſſa, herbæ alcaleſcentes, ergo obſunt; raphani, naſturtia, braſſica, & ſimilia.

196. Tum quæ difficulter in chylum, & ſanguinem mutantur. Qualia ſunt quæ ſale, fumo, aëre induruerunt; vel quæ pingui multo ſcatent, ut lardum, piſces pingues, item anſeres, anates, ſimiles aves piſcibus paſtæ, &c.; denique viſcida: ut legumina craſſa, farinoſa cruda, ova.

197. Ad eundem ſcopum (189.) conducunt medicamenta: quæ tollunt impedimenta nata conſolidationi (190. 191.), & plerumque Decocti forma exhibentur. Illa ergo erunt varia pro varietate ejus impedimenti, quod tollendum erit: nec ullum utile omnibus habetur.

198. Hinc pro re nata ſumuntur ex attenuantibus, inſpiſſantibus, mitigantibus, excitantibus, virtute ſingulari contrarium vitium emendantibus, aperientibus, laxantibus, adſtringentibus, adeòque ſæpe ex oppoſitis.

199. Quorum quid eligendum, docet cognita natura vitii in ægro, & tituli horum Medicamentorum (197. 198.).

200. Aëris puri ſemper, ab exhalante putri liberi, ſæpe renovati, temperies ſicca cum calore temperato optima.

201. Alvus ſervetur laxa uſu emollientium, laxantium, ἐκκοπροτικῶν.

202. Somnus conciliandus anodynis, victu humido, narcoticis.

203. Animus ſit hilaris. Venus vitanda, quies commendanda eſt.

204. Ut canales in debita conditione (189.) maneant, nec liquida in vulnere corrumpantur, ſicque lædant actionem (189. 190. 191.) deſcriptam, aër arcendus, vulnus totum ſovendum balſamicis, vulnerariis lenibus, implendum carptis, ad æquabilem preſſionem, nervisque amicis medicamentis.

205. Quibus (204.) in vulnere retinendis Emplaſtra proſunt, vix aliud huic ſcopo præſtantia, quam tenacitatem, non lædentem.

206. Liquida ad vulnus allata, in vulnus effuſa, fibræ ſemimortuæ, canales obſtructi, tumefactique, creant in vulnere pus, ichorem, ſordes, carnes ſpongioſas.

207. Quæ (206.) digerente, abſtergente, corrodente, exſiccante auxilio tolli ſolent, ſæpe & comprimendo.

208. Illa (207.) adhibenda, donec pus album, blandum, viſcidum, læve, æquale, inodorum, adſit; ſub quo ſordes abſterguntur, contuſa & tumida conſumuntur, corrupta ab aëre ſeparantur, cava implentur, conglutinantur ſeparata.

209. Tum ea, quæ carnem generare dicuntur, applicanda, quæ ſunt digerentia leniora.

210. Si autem, peractis, quæ primo ſcopo (185.) ſatisfaciunt (186. 187. 188.), nihil ex ſubſtantia corporis ablatum deprehenditur, labia unienda ita ſunt, ut partes naturaliter unitæ iterum ſibi mutuo applicentur, atque ita retineantur.

211. Horum prius abſolvitur 1. ſitu conciliato parti illo, qui quieſcenti aderat: 2. leni & æquabili partium ad ſe invicem compreſſu,

ut

ut in omni ſuperficie contiguæ ſint, & quieſcant.

212. Retinentur in adunatione. 1. Emplaſtris tenacibus, digitatis proceſſibus, ad fines anſatis, utrimque a latere vulneris appoſitis, & per fila adducendis. Quæ locum habent in longis ſciſſuris tranſverſis cutis, vel partium laxarum.

213. 2. Circumductu Faſciarum, & appoſitu Spleniorum, ut partes dehiſcentes (158. 1.) æquabiliter appreſſæ maneant, & coëant; quod determinato preſſionis modo facile fit. Convenit vulneribus inflictis juxta longitudinem partis vulneratæ.

214. 3. Suturis per acus chalybeas, rectas in minori, curvas in majori profunditate vulneris, acuta acie, cauda cava filum cera obductum abſcondente, ad ſufficientem a vulnere diſtantiam infixas, ad fundum uſque adactas, ſic pariter in altero labio eductas, quarum filo adſtricto unita prius labia retineantur, dein levi ſplenio ſuperductum filum colligetur: id repetitur a medio, vel ab angulo vulneris, ad fines ejus, pro neceſſitate. Hinc balſamo labia linenda, ſuperpoſitiſque levibus ſpleniis ſupra nodos, Emplaſtro tegendum eſt vulnus.

215. Conveniunt (214.) recenti, cruento, a magna tamen hæmorrhagia libero, ſimplici, pleno, puro, tranſverſo, obliquo, anguloſo vulneri.

Nocent (214.) copioſum cruorem ſtillanti, antiquo, ſanioſo, purulento, ſordido, contuſo, ſubſtantia propria orbato, cruſtis obducto, vaſis magnis læſis periculoſo, nimis profundo, valde inflammato, venenis infecto, in parte neceſſario mobili hærenti vulneri.

216. 4. Acu manente vulneri per labia ejus transfixa, filoque ei ita circumducto, ut horum

retroïtum impediat, ſed retineat unita. Convenit magnis, hiulcis, pendularum partium vulneribus.

217. Ultimus ſcopus (185.) attingitur, curando ut pars parti ſic reſpondeat, quemadmodum olim in ſanitate, ſicque retineantur, ut nimis nec premantur, nec laxentur; adurentia, ſtiptica, adſtringentia vitando, inprimis vero curando, ut in omni parte æquabiliter prematur vulnus. Quæ omnia obtinentur peractis, quæ deſcripta ab (186. ad 206.), & dein impoſito leni deſiccante medicamento; denique cicatricem ſpirituoſis abluendo.

IN VULNERIBUS.

SECT. 198.

Agrimonia.
Alchimilla.
Ariſtolochia.
Baccæ Juniperi.
Betonica.
Buxus.
Beta.
Centaurium min.
Conſolida regia.
- - - media.
- - - Saracen.
Cyclamen.
Diapenſia.
Dracunculus.
Hypericum.
Limonium.
Lil. Convallium.
Ophiogloſſum.
Paſtinaca.
Periclymenon.
Perſicaria.
Polytrichon Apuleii.
Sanicula alba.
- - - ſylveſtris.
Sophia.
Symphytum.
Valeriana.
Veronica.
Vinca pervinca.

Decocta Vulneraria & Potus.

1. *Attenuans.*

Rec. *Fol. Daphnoid.*
Veronicæ,
Rutæ ana m. ʒſs.
Rad. Caryophyllat. unc. j.
Flor. Centaur. min. pug. ij.

Decoct. ex aqua lib. iij. admiſce
Sal. Card. benedict. drach. j.
Syrup. 5. Rad. aper. unc. iij.
Bibat unc. iv. *quater de die calidas.*

2. *Inſpiſſans.*

Rec. *Teleph.*
Conſolid. maj.
- - - *min.*
Malvæ,
Parietariæ ana m. j.
Decoct. ex aq. lib. iij. admiſce
Syrup. Altheæ unc. ij.
Uſus ut prioris.

Huc etiam referri poſſunt:

Rheum.
Rhaponticum.
Hypericum.

3. *Mitigans.*

Rec. *Sem. contuſor. Papav. alb.* unc. iij.
Flor. Verbaſci unc. ij.
Fol. Bugulæ m. ij.
Rad. Scorzoner. unc. ij.
Glycirrhizæ unc. j.
Cum aq. decoct. lib. iij.
Exhibe in uſum eundem

4. *Excitans.*

Rec. *Rad. Imperator.*
Vincetox. ana unc. j.
Fol. Rutæ,
Scordii ana m. j.
Sem. contuſor. Bardan. drach. x.
Sem. contuſor. Cardamom. drach. iv.
Flor. Lavendul.
Centaur. min. ana unc. ij.
Cum aq. decoct. lib. iij.
Exhibe ut prius.

5. *Singulari virtute emendans.*

1. Glutinoſi. vid. *Attenuans.*
2. Acidi.

Rec. *Sem. Sinapi* unc. ſs.
Rad. Armorac.

Fol. Eyriſimi,
Fol. Naſturt. ana unc. ij.
Vaſe clauſo leviter decoct. lib. ij. exhibe.
Sumat. unc. ij. *quater de die.*
3. Alcali.
Rec. *Rad. Oxylapath.* unc. ij.
Fol. Trifol. acetos. m. ij.
Rad. Acetoſell. unc. j.
Flor. Borrag. drach xij.
Cum aq. decoct. leviter lib. ij.
Exhibe in eundem uſum.
4. Oleoſi.
Rec. *Tamarind.* unc. ij.
Cryſtall. Tartari drach. vj.
Rad. Gramin. unc. v.
Cum aq. decoct. lib. ij. admiſce
Rob. Sambuci unc. ij.
Uſus idem.
5. Aperiens vid. *Attenuans.*
6. Laxans vid. §. 54. N. 4. *Decoct. humectans.*
7. Adſtringens vid. §. 28. N. 4. Titul. *Decoct.*

SECT. 201.

Emollientia Alvi.

α. Jura carnis bubulæ recent. pinguia.
β. Olera lenia Juri incocta. §. 35. N. 1.
γ. Emollientia & humectantia epota & injecta. §. 35. N. 3. §. 54. N. 4.
δ. Olea inprimis preſſa, recentia, Amygdal. dulcium, Olivarum.
Laxantia alvi fere eadem emollientibus.

Ἐκκοπρωτικά

α. Fructus maturi, horæi, acido-dulces, pulpoſi, ſucculenti,
Alkekengi.
Baccæ Ebuli.
Sambuci.
Caricæ.
Ceraſa hortenſia quæcumque.
Chamæmora.
Chamærubi.
Fraga.
Jujubæ.
Mala Armeniaca, Perſica, vulgaria.
Pruna hortenſia alba, cærulea,
- - Damaſcena, Gallica, Prignolenſia, rubra.
Ribeſia alba, nigra, rubra.

Rubi vulgares nigri.
- - Idæi albi, rubri.
Sebeſten.
Tamarindi.
Uvæ vitis omnes ſpecies.
- - Gruinæ.
- - Criſpæ.
β. Horum ſucci recentes & muſta,
γ. Caſſiæ *unc.* ij.
Mannæ. *unc.* ij.
Tamarindi *unc.* ij.
Pulpæ Tamarindor. *unc.* ij.
Succi Roſar. pallidar. *unc.* j.
Aloes roſati *gr.* vj.
Paſſulæ *unc.* iv.
Galban. *ſcrup.* ſs.
Radic. polypodii Quercini *unc.* jſs.
Rhabarbari *ſcrup.* jſs.
Rhabarbari in infuſo *drach.* j.
Syrup. Altheæ Fernelii *unc.* iij.
- - Cichorei cum Rheo *unc.* jſs.
- - Fumariæ *unc.* ij.
- - Roſ. ſolutiv. *unc.* jſs.
- - Violar. ſimpl. *unc* ij.
Mellis ſimplicis in aqua dilut. *unc.* ij.
Pilulæ Rufi *ad gran.* vj.
Electuarium ſucci Roſar.
- - - - Diaphœnic.
- - - - Benedict. laxativ.

SECT. 202.

Anodyna ſunt,

Quæ cauſas doloris tollunt, minuunt.
1. Diluentia. §. 54. N. 4.
2. Laxantia. §. 35. N. 1.
3. Humectantia. §. 35. N. 4.
4. Acre emendantia. §. 66. 88.
5. Tumores diſtendentes reſolventia. §. 54. N. 4.

Narcotica ſunt,

Quæ acumen ſenſus obtundunt; & ſunt
1. *Paregorica mitiſſima, ut*
Sem. Papaver. alb. contuſor. *unc.* ij.
Syrup. capit. Papav. alb. *unc.* jſs.
- - - Diacod. *unc.* iſs.
- - - Florum Rhœados. *unc.* iij.
Hinc varia commodè parari, adhiberi tutò, queunt. V. G.

Hauſtus Paregoricus mitiſſimus.

Rec. *Aq. ſtillatit. flor. Rhæad.* unc. iij.
Fabar. unc. j.
Aq. ſtillatit. flor. Pæoniæ,
Sambuci ana unc. jſs.
Tiliæ unc. j.
Syrup. flor. Rhœados unc. jſs. M.

Idem paulò magis hypnoticus.

Rec. In præcedenti miſtura loco *Syrupi Rhœados*, tantumdem *Syrup. Diacodii*, vel *Syrup. Capit. Papav. albi.*

Emulſio Anodyna mitiſſima.

Rec. *Amygdal. dulc.*
Strobylor. Pini,
Sem. papav. alb. ana unc. j.
Cum *Aq. ſtillat. flor. Rhœad.* q. ſ.
F. S. A. Emulſio cujus *unc.* x. admiſce
Syrup. flor. Rhœad. unc. j.

Eadem paulò plus ſoporata.

Rec. Loco *Syrupi flor. Rhœad.* eandem doſin *Syrup. Diacodii* vel *capit. Papav. albi,* in præcedenti Emulſione.

2. *Fortiora Narcotica.*

Pilulæ narcoticæ.

Rec. *Opii puriſſimi* gr. ij.
F. Pil. iij.
Detur una pro doſi, repetendo poſt horam, ſi prior nihil effecit, ſic & tertio.

Pulvis ſimilis.

Rec. *Opii puriſſ. parum ſiccati* gr. ij.
Corall. rubr.
Sacchar. perlat. ana drach. ſs.
M. F. Pulv. dividatur in doſ. iij.
Uſus idem, qui in Pilulis modo deſcriptus.

Conditum ſimile.

Rec. *Opii in pulverem redacti præcedentis* doſin unam,
Mivæ Cydoniorum drach. j.
M. F. Bolus.
Hic uſurpari geminarique poteſt eodem modo.

Hauſtus in Guttulis.

Rec. *Opii parum ſiccati* drach. j.
Spir. vini rectificat. unc. j.
F. Tinctura.
Doſ. gutt. xxx. *ex*
Aq. ſtillatit. Meliſſæ unc. ij.
Syrup. flor. Rhœados unc. ſs.

Vel.

Rec. *Opii parum ſiccati* drach. j.
Sp. Aceti unc. j.
F. Tinctura.
Doſ. gutt. xxx. *ex*
Aq. ſtillatit. flor. Rhœad. unc. ij.
Syrup. flor. Rhœad. unc. ſs. M.

Miſtura Narcotica calida.

Rec. *Tinct. Opii cum Sp. Vini rectif.* gutt. LXX.
Syrup. Papav. albi drach. vj.
Aq. ſtillat. cortic. Citri,
Aurantior.
Cinnamom. ana unc. ij. M.
Sumat cochlear 1. *omni* ½ *hora, donec ſopiatur dolor.*

Miſtura ſimilis frigida.

Rec. *Tinct. Opii cum Sp. aceti pp.* gutt. LXXX.
Syrup. Moror. drach. vj.
Aq. ſtillatit. Borraginis,
Papav. erratic. ana unc. iij.
M. *In eoſdem uſus.*

Emulſio Narcotica fortior.

Rec. *Sem. Papav. alb. contuſ.* unc. ij.
Cum aq. decoct. Hord. F. Emulſio, cujus *unc.* x. admiſce
Syrup. Diacod. unc. jſs.
Tinct. Opii cum Sp. Vini rectif. gutt. xx.
Aq. ſtillat. Cinnamom drach. ij.
cortic. Citri drach. x.
Capiat unc. jſs. *omni* ½ *hora, donec incipiat leniri dolor.*

Epithema Narcoticum.

Rec. *Tinct. Opii in Sp. Aceti* drach. iij.
Aq. ſtillat. flor. Sambuci.
Roſarum. ana unc. iij.

Aceti Sambucini,
Roſacei ana unc. ſs. M.
Cum pannis applicetur temporibus utrimque.

Juvat hic maxime parti dolenti demulcentia ita apponere, ut tollatur cauſa, quæ his ægris ſomnum arcet, qui eſt dolor in ipſa hac parte. Eo inprimis valent ſequentia tepide applicata, atque in eodem tepore bene conſervata tamdiu, donec dolor levatus erit.

Cataplaſma Narcoticum, emolliens.

Rec. *Folior. recent. Papav. hortenſ.* m. j.
Hyoſcyami nigri m. ſs.
Altheæ. m. iv.
Cum lacte recenti decoct. ſub finem admiſce
Farin. ſem. Lini unc. j.
Olei recent. preſſ. ſem. Lini unc. ij.
F. S. A. Cataplaſma.

Fomentum ſimile.

Rec. *Succum expreſſum ex decocto priori Cataplaſmatis dilutius paratô,* lib. iij.
Admiſce S. A.
Opii puri drach. ſs.
F. Fomentum.

Rec. *Aceti Raſacei,* diu digeſti cum *radice Hyoſcyami.*

SECT. 204.

Balſami blandi Vulnerarii ad vulnera pura.

Colla in Vino ſoluta illico conſolidat.
1. Balſami Nativi Copaybæ.
de Gilead.
Liquidambar.
de Mecha.
Opobalſamum.
Palmæ.
de Peru.
- Tolu.
- Terebinthina.
Reſina abiegna, & Laricea.
Butyrum.
Medulla.
Mel.

2. Balſami artificiales ſimplices vulnerarii, blandi.
Olea Rectificat. Ceræ.

Olea Terebinth. craſſum.
Lini.
Hyperici.
Roſarum.
Solani.
Trifol. odorat.
Butyrum recens, aut cum floribus, & pauco ſale.
3. Balſami artificiales compoſiti ſimiles.

Rec. *Flor. Sulph.* drach. iv,
Ol. Lini vel *Olivarum* unc. iv.
Leni igne coq. ad diſſolutionem Sulphuris integram.

Rec. *Gumm. Elemi puriſſimi minutiſſime conſciſſi* p. 1.
Leni igne lentè diſſolut. admiſce
Terebinth. venet. puræ nativæ p. 1.
Soluta per linteum trajice; tum admiſce
Medullæ Bovin. coctæ & ſeparatæ a membranis p. ij.
Eſt Balſamus univerſalis inſtar *Arcei.*

Rec. *Ligni Santali rubr.* lib. j.
Aq. communis lib. iv.
Coq. ſpatio 2. horarum, cola, inſpiſſa in extractum ſpiſſum, cui admiſce
Sang. Dracon. minutiſſimam in farinam redacti drach. ij.
Hujus aliquantulum miſce *Balſamo præſcripto*, donec habeat gratum rubrum colorem. Erit Balſ. ruber.

Rec. *Ol. Olivarum* lib. jſs.
Lign. Santali rubr. unc. ſs.
Coque leniter, donec Ol. ſaturate rubrum, tum fervidum cola per linteum, in eo ſolve ad ignem lenem
Ceræ Citrinæ lib. j.
Terebinth. opt. lib. jſs.
Eſt inſtar Balſami *Lucatelli.*
Si ei admiſces
Balſam. Peru unc. j.
Erit eo præſtantior.
Uſus omnium: calefact. inſtilla Vulneri, ſuperpone plumaceolum balſamo tinctum, deliga ſemel ſingulis 24. horis.

Rec. *Maſtiches,*
Olibani,
Sarcocollæ ana q. pl.
M. f. *Pulvis ſubtiliſſimus, inſpergendus Vulneri.*

SECT, 205.

Emplaſtrum defenſivum rubrum.

Rec. *Ol. Roſac.*
Ceræ alb. ana unc. vj.

Bol. Armen.
Sang. Dracon. ana unc. jſs.
Roſar. rubr. pulveris. unc. ſs.
M. Agita donec refrigefacta.

Emplaſtrum defenſivum Cæruleum.
- - - de Minio.

SECT. 207.

Digeſtivum.

Rec. *Terebinth. Nativ.* unc. j.
Vitell. Ovorum N. 1.
Exacte miſtis adde miſcendo
Mell. Roſarum unc. ſs.

Abſtergens.

Rec. *Aloes*, *Myrrhæ*, *Fol. Scord.* } *minutiſſ. pulveriſat.* ana drach. ij.
Sapon. Venet. tenuiſſime raſi drach. j.
Accurate contritis ſimul admiſce
Digeſtivi præced. unc. iij.

Corrodentia.

1. *Mitiſſima.*
Alumen uſtum.
Cinis ligni viridis combuſti.
Mercurius dulcis.
- - - albus præcipitatus.
Vitriolum album.
2. *Fortiora.*
Mercurius ruber præcipitatus.
Vitrioli colcothar.
Trochiſci de minio Vigonis.
3. *Fortiſſima.*
Butyrum Antimonii.
Lapis infernalis.
Mercurius ſublimatus corroſivus.
Oleum Tartari per deliquium.
Oleum Vitrioli.
Quo fortiora, eo prudentius uſurpanda.

Elixir corrodens.

Rec. *Aloes*,
Myrrh. ana drach. j.
Sal. Tartari drach. ij.

Aq. comm, unc. ij. M.
Coque in Elixir.

Unguentum exſiccans.

Rec. *Ærugin.* unc. v.
Aluminis crudi unc. j.
Aceti fortis. unc. vij.
Mellis puri unc. xiv.
Coque in Unguentum.

Exſiccantia.

Alumen leviter calcinatum.
Aqua Calcis vivæ.
Lapis Hæmatites.
Maſtiche.
Sanguis Draconis.
Sarcocolla.

SECT. 209.

Carnem generantia, Sarcotica dicta.

Balſami Vulnerarii §. 204.
Rec. *Ceræ citrin.*
Picis nigr.
Reſin. vulg. ana lib. ſs.
Ol. Lini lib. ij. M.
Eſt Baſilicon, ſeu Tetrapharmacum.

Rec. *Ceræ citrinæ* unc. vj.
Olei florum Hyperic, infuſione parati lib. ijſs.
Leniſſimo igne fuſis adde
Reſinæ Pini ſiccæ, contritæ,
Colophoniæ vulgaris electæ ana unc. jſs.
Ubi ſimul fluunt, remota ab igne, per linteum trajectis admiſce
Terebinthinæ Venetæ puræ unc. ij.
Baculo mota, ubi denſari incipiunt, inſperge
Maſtiches electæ,
Olibani puri ana unc. j.
Croci tenuiſſime contriti drach. j.
Eſt Unguentum Aureum.

SECT. 212.

Emplaſtra tenacia.

Rec. *Emplaſt. Diapalmæ q. ſ.*
Ol. Olivar. parum.
Solve.

Rec. *Picis vulgaris q. ſ.*
Extenſa ad linteum applicentur.

SECT. 217.

Cicatriſans, Epuloticum dictum.

Unguentum deſiccativum rubrum.
Diapompholyg.
Calcis.
Nutritum.
Album Rhaſis.
Emplaſtrum album coctum.
de Lapide Calaminari, ſeu griſeum.
- Minio rubrum.
Sparadrapum Gualtheri.
Colophonia ex Terebinth. cocta in farinam redacta.
Thus.
Olibanum.
Maſtiche.

HÆMORRHAGIA.

218. Si cruor manat ex vulnere multus per ſuas (159. 160.) cauſas, ſiſtitur. 1. Cauſticis ignitis. 2. Corroſivis. 3. Adſtringentibus. 4. Circumſtricto filo. 5. Diſſectione integra. 6. Faſciis & ſplenio pyramidali comprimentibus.

219. Revulſio hic (218.) nihil juvat, niſi vaſcula læſa (159.) parva, & plethora adſit. Eadem de victu, potu, & internis medicamentis vera ſunt: quæ autem de hæmorrhagia dicta, eadem & fluxui ichoris applicari queunt; licet auxilium hic ſummum in balſamicis craſſioribus.

CONTRA HÆMORRHAGIAM.

SECT. 218.

Corroſiva.

Vitrolum album.
Lapis infernalis.
Oleum Vitrioli.

Adſtringentia.

1 *Quæ vaſa contrahunt.*
Alcohol.
Sp. Terebinth.
Succus Cydoneorum recens immaturorum.
Sanguis Draconis.
Crepitus Lupi.
Crocus Martis.
2. *Quæ cruorem coagulant.*
Alcohol.
Farina volatilis.
Spirit. Nitri.
- - Sulphuris.
Vitriolum calcinatum.
Sacchar. Saturni.
Granatorum cortex.
- - - - Flores.
Lapis Hæmatites.

SECT. 219.

Maſtiche.
Olibanum.
Sarcocolla.
Terebinthina ad duritiem cocta.

DOLOR.

220. SI fibra nervoſa, cerebro orta, ita extenditur, vel alio modo diſponitur, ut diſſolutionem minitetur, fit Doloris idea.

221. Qui eo acrior, quo fibra rupturæ propior: eo autem mitior, quo naturali eſt tenſioni propior.

222. Unde Dolor ſummus in eadem parte brevis, mitior diuturnus eſſe, & intendi poteſt, & remitti.

223. Cauſa Doloris ergo omne id eſt, quod talem extenſionem, vel diſpoſitionem, (220.) facit.

224. Quo refertur 1. vis naturalis contractionis paucioribus fibris ſuſtentata, dum quædam ſolutæ ſunt (183.) 2. quod vas fibris

nervoſis contextum nimis replendo diſtendit; eo obſtructio, plethora, cacochymia abundans, auctuſque motus circularis, ſpectant. 3. Quod vi diſtrahit, ut luxatio, tumor, vis externa. 4. Omne vulnerans, & rodens.

225. Inde Doloris (220.) in vulnere (145.) cauſa multiplex (224.) cognoſcitur.

226. Et effectus, inquies, jactatio, vigilia, febris, calor, ſitis, ſiccitas, convulſio, gangræna, intelliguntur.

227. Tum Anodyni diverſitas, pro varietate cauſæ, ſcitur.

228. Doloris cauſa tollitur ergo 1. Laxata diſtenta fibra. 2. Reſolutione concreti. 3. Minuto motu & materia diſtendente. 4. Ablata tractione inæquali, & violenta. 5. Lenito acri. 6. Diſcuſſo eodem. 7. Educto eo, quod ſolvit fibras.

229. Doloris ſenſus tollitur, manente ejus cauſa (224.) 1. Nervo inepto ad ſenſum reddito compreſſu, diſſectione, vel exuſtione. 2. Senſorio communi obtuſo per vim narcoticam: atque his tolluntur nonnulli effectus (226.) ex Doloris ſenſu oriundi.

CONTRA DOLORES.

SECT. 228. & 229.

Vid. 202.

CONVULSIO, &c.

230. Violenta, invita, & alterne repetens, contractio muſculi Convulſio vocatur.

231. Cujus cauſa id, quod liquidum nervoſum vi alterna in muſculos convulſos pellit.

232. Adeoque in ipſo vulnere hærere poteſt, ſive ſit materies aliena irritans, ſive ipſa nervi læſi (163. 164. 165. 183. 184.) conditio, ſive evacuatio cruoris nimia prægreſſa.

233. Quin & effectus ejus, perturbatio omnium Actionum, cognoſcitur.

234. Sanatur. 1. Ablato irritante (186., arte Chirurgi (187. 188.) 2. Acri lenito, vel diſſipato. 3. Sublata nervi conditione (232.) per remedia (228. 229.) deſcripta. 4. Repletione per lene, amicum, liquidum alimentum aſſiduo parca copia ingeſtum. 5. ſedata ſimul hæmorrhagia. (218. 219.).

235. Tumor, & Inflammatio levis vulneri bona; ſi augentur, mala: balnea, fotus, anodyna, antiſpaſtica, loco læſo, & toti applicata ægro, proſunt: de quibus in hiſtoria & curatione Inflammationis.

236. Sanguis in cava corporis per vulnus delapſus inde ocyus educendus ſitu corporis, ſuctu per fiſtulam, ſi recens, vel dilutus primo, apertura vulneris dilatata, vel nova.

237. Si vulnus inter firmas partes corporis deſcendit, via paranda ſordibus preſſione, lotione, ligatura, apertura vulneris nova, vel dilatata.

238. Dilatatio fit cultro, linteis carptis, ſpongia, radice Gentianæ & ſimilibus ſiccis immiſſis, filo alligato, abſorbtu humoris tumentibus, ſicque dilatantibus.

CONTRA CONVULSIONES.

SECT. 234. N. 2.

Vid. 66. 88.

SECT. 234. N. 4.

Tale eſt jus carnium recentium.

SECT. 235.

Antiſpaſmodica.

1. Laxantia.
2. Diluentia.
3. Reſolventia.
4. Abſorbentia.
   Lapis Cancrorum.
   Margarita.
   Ebur.
   Cornu Cervi.
   Sanguis Hirci.
   Dens Apri.
   Ungula Alcis, &c. §. 66. N. 5.
5. Opiata §. 202.
6. Nervos ſopientia.
   Oleum Terebinthinæ.
   - - Copaybæ &c.

SECT. 236.

Diluitur cruor coagulatus, extravaſatus, his vel ſimilibus.

Rec. *Mell. commun.* unc. ij.
Sapon. Venet. drach. ij.
Sal. Marin. drach. ij.
Aq. Pluviæ. unc. xij. M.

Rec. *Sal. ammoniae.*
Nitri ana drach. iij.
Urinæ recent. ſani unc. xij.
Mell. commun. unc. ij. M.

Rec. *Aloes in aqua ſolutæ, a fæcibus reſinoſis rite depuratæ, iterum leniter inſpiſſatæ* drach. iv.
Ammoniaci ſalis drach. ij.
Boracis drach. ij.
Mellis puri unc. ij.
Vini Gallici albi unc. ij
Aq. Pluviæ unc. ix. M.

Horum tepefactorum prudens injectio, lenis dein in loco cum ſanguine ibi ſtagnante conquaſſatio, diluit, reſolvit, a putredine præſervat, egreſſum parat: unde ſummus horum uſus, ubi cruor extra vaſa elapſus, in magnis cavitatibus ſtagnat, côit.

VUL-

VULNERA CAPITIS.

239. VUlnera Capitis lædunt vel ſola externa communia; vel periosteum; vel cranium; vel duram Matrem; vel piam ſimul; vel Cerebri vaſa, ſubſtantiam, corticem, medullam, ventriculos.

240. Sola externa læſa, ſcitur. 1. Ex cauſa vulnerante, ejus figura lædente. 2. Vi ejus parva. 3. Loci vulnerati conditione, quoad figuram inprimis. 4. Levitate ſymptomatum. 5. Conſpectu. 6. Specillo.

241. Hæc (240.) licet levia videantur, ſæpe ex propinquitate muſculorum, tendinum, ſuturarum, perioſtei, cranii, nervorum, vaſorum, cerebri, periculoſa fiunt; tum quoque a vi contractili partis læſæ.

242. Maxime, ſi contuſio ſimul adeſt.

243. Aut, ſi ſub parva apertura lata læſio ſordes colligit.

244. Collecta enim materies (242. 243.) miros tumores, eryſipelas, œdema, dolores, convulſiones, oſſis & perioſtei putredines, febres, mortem, creat. Aër cava alluens, incaute appoſitu emplaſtrorum ibi coërcitus, impreſſus, mira emphyſemata facit.

245. Si ſola ergo integumenta læſa ſine dictis (241. 242. 243. 244.), facilis ſanatio per ligaturam idoneam, & curationem deſcriptam ab (185. ad 239.), licet ſæpe appareant maxima: inprimis vero juvat recens eſſe, dum incipit curari, rite uniri, raro deligari, & citiſſime, atque defendi cum cura a nimium humidis, aut laxantibus, & oleoſis, ipſoque aëre.

246. Si adſint vero deſcripta (241.), utendum remediis variis (185. ad 239.), pro varietate partis affectæ (241.), & mali.

247. Contuſa hic (242.) rite digerenda his, quæ diſſipare poſſint, vel ſuppurare, modo eligantur ſemper ea, quæ bona nervis membraniſque (204. 207. 245), aut exſcindenda ſunt.

248. Si adſit malum (244.), dilatare cultro, & depurare opus (238. 207. 203.).

249. Pericranio læſo, ut nudet diu os, vel ut putrefiat, os privatur vaſis perioſtei, adeoque & ſuis, ſtagnat in his liquor, putrefactus ſquammam ſeparat, unde os flavum, fuſcum, nigrum, tandem foliolum deponit.

250. Cujus cauſa (149.) interrupta vaſorum continuitas, frigusve aëris conſtringens, & exſiccans fines vaſculorum in oſſe; falſo accuſata ejus malignitate.

251. Effectus vero, augmentum malorum (249.).

252. Curatio fit. 1. Os leviter parva terebra diverſis, viciniſque locis, uſque ad medium perforando, unde exfoliatio cavetur, perioſteum inde renaſcitur. 2. Inde arcendo pus, ſaniem, pinguia, aquea, aërem, applicatis plumaceolis ſp. vin. Maſtichino imbutis. 3. Raro, & citiſſime deligando.

253. Qua arte ex punctis fodicatis (252.) & undique, emergit nova ſubſtantia quaſi carnea cito, tumque reliqua (249.) ſanantur, ut dictum, (245. 246. 247. 248.).

254. Si Calvaria læſa eſt, pro varietate cauſæ, fiſſa, fracta, contuſa, intropreſſa, vel evulſo fragmento ſpoliata erit, atque hæc vel in una, vel in utraque ejus tabula.

255. Sic affecta (254.) ſcitur. 1. Cauſa vulneris forti. 2. Vulneris magnitudine collata figuræ loci vulnerati. 3. Specillo. 4. Atramento affuſo. 5. Strepitu inter mordendum. 6. Viſu fracti, contuſi, vel punctis pallidis colorati cranii. 7. Tactu ipſo. 8. Symptomatibus integu-

mentorum; carne circa ſeptimam diem abſcedente, dolore, natura puris tenui, & graveolente, vulneris malignitate aliena.

256. Effectus hujus mali. (254.) 1. Partis oſſeæ ſeparatæ mors. (249. 250. 251.) 2. Infectio vicinorum. 3. Hinc ſæpe totius oſſis infecti putrefactio. 4. Caries diploës. 5. Integumentorum cranii & cerebri corruptio. 6. Inde mala affecti cerebri, convulſio, ſopor, paralyſis, apoplexia, mors.

257. Ex quibus (254. 255. 256.) & cognitio, & prædictio hujus morbi noſcuntur.

258. Et indicatur ad curationem. 1. Loci læſi detectio. 2. Mundatio. 3. Terebratio oſſis. 4. Ejus perioſtei regeneratio. 5. Reliqui vulneris ſanatio.

259. Locus detegitur. 1. Incidendo tegumenta læſa per ſcalpellum recta, anguloſa, perpendiculari, decuſſata ſectione, in os uſque impreſſa, caute in fractis & vacillantibus fragmentis, varia electa pro varietate loci, & mali. 2. Separando ſecta a cranio exacte per ſcalprum. 3. Infarctu carpti lintei.

260. Cruor, pus, ſanies, ſordes, ſpongiolis abſorbentur; fragmenta, feſtucæ, ſquamæ oſſis, ſi parva, libera ab omni membrana, oculo mox patentia, ſunt, eximuntur volſella; vel ſolvuntur forfice; quæ mundatio artificialis.

261. Eadem nimis magna, hærentia vivis, abſcondita, relinquuntur, nam vel ſponte ſeparantur, vel recreſcunt ad viva. Hæc mundatio naturalis.

262. Si os contuſum, album, fuſcum, lividum, fiſſumve apparet, minutis hinc inde foraminulis perterebrandum, ut præſcriptum (252.), ita enim viva exeunt, & mortua expellunt cito.

263. Quo ipſo (262.) perioſtei regeneratio cita. (252.).

264. Sanatio tum reliqui deſcripta eſt (245. 246. 247. 248. 253.).

265. Inde patet, cur anguſta fiſſura periculoſior ſæpe, quam ingens cranii contuſio (256.).

266. Et patet, hanc methodum (252. 262.) præferendam uſtioni, ſcalpris, trepanis Veterum in his malis (249. 254. 256. 262.).

267. Cranium in junioribus intropreſſum, in adultioribus poſt fracturam intropulſum, Cerebrum premit; pro varietate loci preſſi, pro varia magnitudine, profunditate, acutie, punctura prementis, producit hebetudines, ſopores, vertigines, tinnitus, caligines, deliria, vomitum bilis, dolores capitis, convulſiones, paralyſes, lotii fœcumque ſpontaneum exitum; apoplexias, febres, mortem.

268. Quin & ipſum Cerebrum ita læſum, corruptum hinc inflammatione, ſuppuratione, gangræna, fungo, hæmorrhagia, ſimilia mala (267.) parit.

269. Id vitii (267.) noſcitur tactu, viſu, ablatis integumentis (259.).

270. Ablatio pungentis, reſtitutio prementis in ſtatum naturalem, conſervatio hujus ſtatus, ſufficiunt curationi.

271. Ergo detectum cranium (259.) molle in pueris, emplaſtro tenaci elevatur; in adultis, ſi firmum, elevatorio attollitur; ſi vacillans terebram non ſuſtinet, perforanda juxta fracturam calvaria, ut vecti poſſit attolli impreſſum vacillans; juvat ſternutatio, & animæ retentio.

272. In ſitu tenetur cavendo preſſionem externam apta deligatione.

273. Fiſſo, fracto, contuſove cranio, ſi arteriæ, venæ, lymphatica vaſa ſub cranio rupta effuderint ſuos humores, hi premendo cere-

brum producunt mala (267), tum putreſcendo in pus, ichoremve, inficiunt tenerrima vicina cerebri, unde rurſum ſimilia. Hæc vaſa ex cranio in duram, ex hac in piam, inde in cerebrum, ſinus, ventriculos decurrentia variis locis varia periculo & ſanatione damna producunt.

274. Concuſſus validus capitis, integro ſæpe cranio, eadem (273.) facit rumpendo, comprimendo.

275. Cognoſcuntur mala hæc (273. 274.) ex nota cauſa; ejus impetu; loco excipiente; vomitu bilioſo; viſu, auditu, olfactu, guſtu, tactu minutis, depravatis, ſublatis; vertigine, caligine, lapſu; ſopore, ſtertore; reſolutione; convulſione; delirio; lethargo; apoplexia; horripulatione; febre geminata; cruore per os, nares, aures effluente; rubore faciei & oculorum.

276. Quis vero locus intra cranium ſit læſus ſcitur. 1. Ex ſenſibilibus externis. (249. 254. 255. 256. 262. 267. 269.), ſi adſunt. 2. Invento loco cranii læſo (255.) per artem. 3. Ex rubore & tumore cutis capillis orbæ ad applicationem emplaſtri. 4. Ex motu ſpontaneo manus ad certam capitis partem. 5. Ex ſymptomatibus lateris unius paralytici, alterius convulſi.

277. Tum 1. cruor effuſus ilico tollendus. 2. Loca infecta depuranda. 3. Oſſicula forte infixa cerebro evellenda.

278. Extravaſatus ſanguis aufertur. 1. Reſorbendo. 2. Diſſipando. 3. Perforando cranium.

279. Reſorbetur, ſi in venas, largo miſſu ſanguinis, & ſuccenturiata purgatione alvi, evacuatas, vi vitæ repellitur.

280. Hinc ſtatim ad maximam copiam, ægro tolerabilem, utraque hæc evacuatio inſtituenda (279.), &, ſi juvat, pro re nata repetenda,

iterumque, ſi poſt has adminiſtratas minuuntur ſymptomata. (275.).

281. Diſſipatio attenuati perficitur. 1. Reſorbendo (279. 280.) partem diſſipandi. 2. Attenuando per diluentia aquoſa, & reſolventia calide pota. 3. Parti affectæ raſæ imponendo emplaſtra, cataplaſmata, fomenta, ex diſcutientibus nervinis, cephaliciſque. 4 Auribus, naribuſque eadem applicando.

282. Quæ (279. 280. 281.) ſi ſtatim non tollunt, minuuntve valde ſymptomata (275.), ſed hæc vel perſiſtunt, vel augentur, ilico perforandum cranium, ut exitus detur humoribus (273. 277. 1°.), & facultas depurationi (277. 2°.), & evulſioni fragmentorum (277. 3°.)

283. Locus, ubi terebra applicanda, cognoſcitur. 1. Ex loco læſionis noto (276.) ubi optime fit, ſi nihil vetat.

284. Vetat. 1. Sutura. 2. Muſculi plurimi. 3. Cavitates oſſis frontis. 4. Arteria major oſſi inſerta. 5. Inferior ſitus loci. 6. Vacillatio fracti contuſi, carioſi oſſis. 7. Inæqualitas eminentis & excavati iterum cranii.

285. Tum, qui læſo cognito (276.) proximus, applicandæ terebræ locus optimus eſt.

286. Quin, urgentibus ſymptomatibus (273. 275.), licet nullus locus certo inveniri queat (276.), tamen trepanum applicandum & ab una, & ab altera, parte cranii, in finem deſcriptum. (277.)

287. Invento loco (276. 283. 284. 285. 286.), abraſo capillitio, inciduntur integumenta (259), ſeparantur a cranio, elevantur labia, ſiccatur os, tegitur carptis linteis, ſiſtitur cruor (218.), lenitur dolor (227. 228. 229.), prohibetur inflammatio (235.), &, ſi non urget valde malum, rite facta deligatione in diem ſequentem relinquitur apparatus.

288. Tum capite firmato, auribus obturatis, aëre calefacto, deterſo oſſi terebra cum ſtylo applicatur, æquabili, æqualiter & modice acta, fronti ſuppoſita, terebratione agitur, donec veſtigium rite ſit impreſſum.

289. Exempto tunc ſtylo pergitur, terebra lente adacta, ſcobe aſſiduo eraſa, donec cruor erumpens, oſſis mollities, mutatio ſoni, diplöen attactam doceant; quæ ſæpe non præſens fruſtra exſpectatur.

290. Eloto tum cruore, & per alcohol calidum compreſſo, exempta accurate ſcobe, ſumma cum cautela, lente, patienter, uno alterove gyro tantum agendus modiolus, aſſidue everrenda ſcobs, perpetuo inſpiciendum, an color in circulo exarato mutetur, aſſiduo exploranda fundi æquabilitas, tum variata preſſione terebræ, pro vario colore apparente, os ſolvitur eo uſque, ut parum adhæreſcat & æquabiliter.

291. Ubi color cæruleſcens, ejus per totum ambitum æqualitas, ſegmenti vacillatio docent, fere perforatum eſſe cranium, ſegmentum vecte, cochlea, vel cochleari eximendum.

292. Dein aſperitas lateralis oſſis radenda lenticulari cultello, ſcobs demenda, via paranda cruori & ſordibus exituris per ſternutationem, animæ retentionem, & depreſſorium prudentiſſime & raro, foramen implendum tegendumque tenui, molli linteo, imbuto medela membranis amica, & apta lamella plumbi anſata.

293. Curatur dein ut vulnus membranæ (185. ad 239.).

294. Ita enim intra 40. & 50. dies ſeparati ſunt margines oſſei foraminis; quotidie enaſcitur caro cavum replens, quæ ſenſim durior, tandem calli oſſei, cavati, vel eminentis formam adipiſcitur: ubi debilitas & dolor aliquis remanent.

295. Inflammatio, ſuppuratio, gangræna, fungus excreſcens raro membranarum, & ipſius etiam corticis inprimis cerebri, tolluntur remediis, quæ his malis propria, tum applicatione antiphlogiſticorum, detergentium, antiſepticorum, filo, & lamella plumbea (292.). Cæterum malignitas vulnerum capitis cenſetur. 1. Loco. In occipite, vertice, pariete, ſuturis, peſſima. 2. Symptomatibus. febris poſt ſeptimam cum frigore, tremore, vulnere pallido, arido, livido, oſſe aſpero, flavo, hemiplegia, convulſione. 3. Ætate. 4. Temperie. 5. Tempeſtate anni 6. Malignitate impuri, putriſque aëris.

296. Si cruor, pus, ſordes ſub membrana latentes deprehenduntur poſt perforatum cranium, audacter incidenda, pertundendave erit membrana coërcens.

IN CAPITIS VULNERIBUS.

SECT. 247.

Unguentum Digeſtivum ad Contuſa attenuans, antiſepticum.

Valent, quæ attenuant, diluunt, a putredine ſervant.

1. Imponatur Unguent. hoc digerens plumaceolis exceptum.

Rec. *Terebinth.* unc. ij.
Vitelli ovor. N. 1.
Exacte miſtis admiſce
Unguent. Baſilici unc. ij.
Aloes puræ drach. iv.

2. Huic ſuperponatur Emplaſtrum hoc

Rec. *Gum. Galban. depurati, & dein cum Ovi vitello ſubacti* unc. iv.
Ceræ citrin. unc. ij.
Ol. Hyperici drach iij. M.

3. *Tandem huic apparatui ſuperadde hoc* Fomentum *pannis laneis calidis exceptum, expreſſum, digerens, antiſepticum, quantum ferri poteſt calidiſſime applicatum.*

Rec. *Fol. recent. Rutæ,*
Scord. ana m. ij.
Flor. Centaur. min.
Sambuci,
Roſarum ana unc. iij.
Cum aq. decoct. & expreſſ. *unc.* xxx. admiſce
Sp. Vin. unc. v.
Sapon. Venet. drach. ij.

SECT. 252. N. 2.

Rec. *Sp. Vini ſemel rectificat.* unc. j.
Aq. ſtillat. Roſar. unc. ſs.
Maſtiches pulveriſat. drach. iij.
In Phiala alta coctum ſerva uſui.

SECT. 279.

Purgatio hic conducens,

Hauſtus aquam purgans, nec acriter tamen irritans, ad extravaſatum in venas reſorbendum.

Rec. *Scammon. Syriac. puri* gr. xiv.
Sp. Reginæ Hungariæ drach. ij.
In mortario vitreo S. A. tritis, & a fæce ſeparatis, admiſce
Syrup. Roſar. ſolut. cum Senna drach. vj.
F. Hauſtus.

Rec. *Radic. Jalapp. pulv.* drach. j.
Sacchari puri drach. ij.
In Mortario vitreo diu tritis admiſce ſenſim & diviſim
Aq. pluviæ unc. iij.
F. Emulſio S. A. cui dein affunde
Syrup. Rhei unc. ſs.
F. Hauſtus.

SECT. 281. N. 2.

Decoctum attenuans, diluens, aquoſum, hic bonum.

Rec. *Lign. Santal. alb.* unc. ſs.
Citrini unc. j.
Saſſafras unc. ſs.
Fol. Rutæ m. ſs.
Agrimon. m. j.
Flor. Stæchad. Arab,
Lavendul. ana drach. ij.
Rad. Fæniculi,
Petroſelini.
Ruſci ana unc. j.

Cum aq. decoct. vaſe clauſo ſpatio ¼ horæ lib. iv. exhibe. *Sumat* unc. ij. *omni ſemihorio, ſorbendo.*

SECT. 281. N. 3.

Vid. 247. N. 2. 3.

SECT. 295.

De his Remediis ſingulatim in Hiſtoria horum morborum.

VULNERA THORACIS.

297. VUlnera Thoraci inflicta, nec in cava penetrantia, cognoſcuntur adſpectu, ſtylo, aëre nulla arte exiliente, injectæ tepidæ repulſu, corporis ſitu, ut in accepto vulnere, eodem, ſignis certis adnati pulmonis ad illum locum pleuræ, quem tranſit ictus.

298. Si obliqua deſcendunt illa (297.) ſupra, vel intra coſtas, ſæpe dein pleura eroſa in cava Thoracis pus deponunt, maxime, ſi puri ad externa egreſſuro via quacunque arte impeditur. Tumque Empyema fit, & inde multa mala.

299. Quare in curatione abſtinendum ab omni turunda, emplaſticis, comprimentibus; contra depurantibus, balſamicis, plumaceolis, levi ligatura utendum, & ſitu corporis apto.

300. In cava Pectoris adire ſcimus. 1. Conſiderata cauſa cum amplitudine vulneris. 2. Specillo corpori, in ſitum vulnerandi repoſito, applicato. 2. Aëris in pulmonem inſpiratu forti, dum clauſum vulnus, mox naribus & ore clauſis nixu expirantis edito, tumque detecto ſubito vulnere, exſpiratione, & ſæpe ſono ejus agitati in cavo pectoris. 4. Injectione. 5. Emphyſemate, quando aër thoracis cavo contentus; pertuſi pulmonis actione aſſidue auctus; calefactus; rareſcens; preſſus inſpiratu; exire impeditus libere ex vulnere: in labiis vulneris actus per membranam celluloſam; auctus, facit, ut

ſæpe totus homo, hinc inde ad 11. pollices, tumore pellucido, levi tumeat; ſolis plantis pedum, manuumque volis exceptis. Ac reg. Sc. 1713. hiſt. p. 15. 18. Item 4. 14. & 119. 120. ubi emphyſema lethale a coſtis fractis illæſa cute. 6. Cruoris ſpumoſi exitu.

301. Effectus talis vulneris ſæpe. 1. Aëris ingreſſi preſſio in pulmonem, reſpirationi hinc, & circulationi ineptum. 2. Effuſus cruor in Thoracem, & accumulatus. 3. Ejus extravaſati, calefacti, moti, clauſi undique, putrefactio. 4. Hinc pleuræ, pulmonum, mediaſtini, diaphragmatis, pericardii maceratio, eroſio, corruptio, fœtor. 5. Infiniti ex his oriundi morbi. 6. Cruoris excreatio.

302. Effuſi hic cruoris ſigna. 1. Orthopnœa. 2. Decubitus in dorſum commodior, in latus læſum difficilis, in ſanum impoſſibilis. 3. Sequelæ deſcriptæ (301.). 4. Pondus in Septo. 5. Fluctuatio materiæ. 6. Natura, & ſitus, vulneris inflicti. 7. Debilitas ingens, cum pallore, ſudore frigido. 8. Omnium fere ſymptomatum incrementum perpetuum.

303. Eſtque tum illico educendus. 1. Situ, motu, nixuque corporis. 2. Suctu per tubum flexilem, ad latera perforatum, obtuſum ad finem. 3. Injectu liquoris diluentis, reſolventis, depurantis. 4. Dilatatione vulneris. 5. Alia apertura inter ſecundam & tertiam coſtam veram inferiorem, ad diſtantiam quatuor digitorum a vertebris, & ab angulo inferiori omoplatæ, facta inſtrumento ſecante, ſectione coſtis parallela, inter has media, deorſum directa acie.

304. Si nullis diſtenduntur turundis, raro deteguntur, aër arcetur, ſuctu artificioſo, & nixu reſpirationis debito expellitur aër admiſſus, frigus caute vitatur, brevi & optime ſanantur, ſi curabilia ſunt.

305. Tumque præcaventur omnia illa & ſæva ſymptomata. (301.).

CONTRA VULNERA THORACIS.

SECT. 303. N. 3.

Vid. 236.

VULNERA ABDOMINIS.

306. Abdominis vulnera non penetrantia in cavitatem noſcuntur. 1. Stylo, & ſitu. 2. Injectu. 3. Cauſa vulnerante cognita, & natura vulneris.

307. Si profunde fere uſque ad peritonæum penetraverint, debilitatis ibi tegumentis, herniæ occaſionem præbent in corpore robuſto; Pejus nihil, quam, ſi oblique decurrentia inter integumenta abdominis fiſtuloſa vulnera effecerint.

308. Quare ſutura, ligaturaque his proſpiciendum: in cæteris curatio communis vulnerum ſufficit.

309. At eadem in cavitatem Abdominis ire liquet. 1. Stylo, & ſitu. 2. Injectu. 3. Cauſa vulnerante cognita, & natura vulneris. 4. Egreſſu contentorum.

310. Si tum omnia Symptomata levia, dolor, febris, inflammatio abſunt, poſito in vulnus ægro cruor non exit, injectus liquor immutatus redit, interiora illæſa ſcimus.

311. Illico arcendus aër, ingreſſus ſuctu & exſpirationis nixu excludendus; gaſtroraphia conſuenda integumenta, turundæ auferendæ; balſami illitu, decubitu in vulnus, quiete corporis, victu leni, humido, parco, rara deligatione percurabitur.

312. Si acutus dolor, febris, inflammationis

ſigna, cruor, ichor, potus, cibus, chylus; bilis, pus, urina, ſtercus, fætor, ex vulnere exeuntia; cauſa vulnerans, ſitus & natura vulneris, pallor, ſudor frigidus, inquietudo, animi deliquia, pulſus defectus, præſentia conſiderantur, docebunt, læſa vaſa vel viſcera abdominalia, & quæ.

313. Tum infinita mala ſequuntur, partim 1. A natura viſcerum, tenui vaſculoſa, non muſculoſa, difficillimæ circulationis, nec niſi clauſo abdomine abſolvendæ. 2. A functione læſa viſceris. 3. Ab effuſi cruoris copia, corruptione. 4. Ab aëris ingreſſi, rarefacti, prementis, actione.

314. Unde lethalia ſæpe ſunt. At inteſtina læſa, & pertractationi oblata, conſuenda, ſi magnis; ſibi linquenda, ſi parvis vulneribus læſa ſunt, & reliqua peragenda, ut (311.) dictum eſt.

315. Si per latum vulnus illæſum inteſtinum exit, fovetur animalibus vivis diſſectis applicatis, vel fomento idoneo; reponatur; fiant reliqua, ut (311.).

316. Si per parvum exeuns foramen, tumens flatu, inflammatu, fæce, reduci non poſſit; fotu, punctu, dilatatu vulneris, reponitur.

317. Si vulnere, ſuppuratione, gangræna, fiſtulæ inteſtinalis pars ablata eſt, pars ſuperior ſe offerens, vel prudenter adducta, aſſuenda foramini vulneris.

318. Si omentum exierit, & humidum, calidum, rutilo ſanguine rubeſcens adhuc eſt, reponendum, ut (316.).

319. Si ſiccum, frigidum, lividum, ligatura, ſectione, fotu, curatum reponendum eſt.

320. Miſſio ſanguinis largior, clyſmata in initio injecta ſi craſſa illæſa, diæta, blanda reſpiratio, quies, ſitus, palmaria hic remedia.

CONTRA VULNERA ABDOMINIS.

SECT. 315.

Fomentum idoneum, ſive Fotus Antiſepticus, calorem vitalem reſuſcitans, Inteſtino per Vulnus Abdominis egreſſo conveniens.

Rec. *Inteſtina pura Animalis junioris q. ſ.*
Coque in aquæ q. ſ. ſpatio $\frac{1}{16}$ horæ; dein adde
Flor. Chamæmel..
Lavend.
Centaur. ana m. ſs.
Fol. Menth. m. j.
Stent deinde in infuſione, per $\frac{1}{16}$ horæ.
Tum decoctum inſerviat pro Fomento cum pannis applicando.

Extemporaneum.

Sit Lac recens tepidum.

SECT. 319.

Fotus.

Vid. 315.

SECT. 320

Clyſma leniſſime ſtimulans in Vulneribus Abdominis.

Rec. *Mell. commun.* unc. iij.
Sal. maris drach. j.
Aq. decoct. Hord. unc. vij.
M. F. Clyſter.
Mane, & veſperi, primis tribus a vulneris inflictu diebus, injiciendus.
Diæta ſit ex ſolo jure carnium, cum pauxillo ſalis.

CONTUSA.

§321. SI durum, obtuſum, corpus motu, reſiſtentia, morſu vel preſſu, multa vaſcula ſimul confregit, læſio hæc Contuſio vocatur.

322. Cujus idea, accumulatio vulnuſculorum cum attritu ſolidorum, & vaſculorum.

323. Effectus ergo, ſolutio continui lacerans, deſtructio plurium conterens, effuſio liquoris in inania vicina, vel facta, & infinita mala, quæ ex his ſequi poſſunt. Contuſis, fractiſque coſtis emphyſema lethale! Mem. Ac. R. Sc. 1713. 119.

324. Peſſimum vero ex his (323.), ſi, integumentis cohærentibus, interiora ſic affecta (321. 322. 323.), ut liquida ſtagnent, coeant, putreſcant, unde ecchymoſis, aneuriſma ſpurium, ſugillatio, ulcus, gangræna, caries, in glandulis ſcirrhus, cancer.

325. Lædit ſæpe oſſa, tumque ſequuntur deſcripta (249. 250. 251. 254. 256. 257.), & medullæ læſio, unde ulcera, fiſtulæ, caries, putredines; habet ſe enim medulla in oſſibus, ut Cerebrum in cranio (273. 274.).

326. Tum aliquando muſculos, unde validæ ſuppurationes, gangrænæ, paralyſes, contracturæ. Si autem magnos nervos, qui multos emittunt ramos, corrumpit contuſio, tum paralyſis, atrophia, inſenſibilitas, atque certa fiet, nec curabilis ulla arte, gangræna inferiorum, quæ inprimis vera de ſpina dorſi, ejuſque contenta medulla.

327. Imo ſæpe ipſa viſcera corrumpit; tumque horum inflammatio, ſuppuratio, gangræna, ſcirrhus, functio læſa.

328. Ex quibus (322. 323. 324. 325. 326. 327.) facilis eſt explicatio tot mirabilium & miſerabilium malorum, quæ ex contuſione (321.) ſequi ſolent, prædici poſſunt, tam Acuta, quam Chronica, certe infinita.

329. Cognoſcitur præſens, ſimulque detegitur affecta pars. 1. Conſpectu, tactuque. 2. Effectu doloris, ſtuporis, gravitatis, coloris mu-

tati in rubrum, fuſcum, plumbeum, nigrum, flavum, viridem, hæmorrhagiæ, gangrænæ, (323. 324. 325. 326. 327.). 3. Comparatione cauſæ motæ, figuratæ, cum parte læſa.

330. Et bene ſcitur. 1. Internam, magnam nobilium viſcerum contuſionem curatu impoſſibilem, morborum cauſam & mortis eſſe. 2. Oſſium valde periculoſam, curatu difficilem, inprimis circa juncturas, & medullam. 3. Cranii peſſimam, ut hiſtoria præmiſſa docuit, ob viciniam Cerebri. 4. Glandularum majorum, ad aures, axillas, mammas, pancreas, inguina, uterum, minitari ſcirrhos, cancros, & mala inde ſequentia.

331. In curatione contuſi ſemper tentanda reſolutio, cavenda ſuppuratio, magis vero gangræna.

332. Reſolutio fit, dum extravaſatum auſertur ſine ulteriori vaſorum læſione.

333. Id autem contingit. 1. Id reddendo fluidum. 2. Laxando vaſa vicina 3. Agendo fluidum in vaſa, ea evacuando, vel fricando.

334. Hinc larga miſſio ſanguinis; mox data purgatio fortis, nec inflammans; fomentum penetrans, laxans, reſolvens parti impoſitum; frictio calida ad partem; interna reſolventia, ſudorifera, diuretica, proſunt.

335. Quorum ordo, repetendi neceſſitas, magnitudo requiſita noſcuntur ex (334.), & ſummo periculo.

336. Simul victus tenuiſſimus, minimeque putreſcens, requiritur.

337. Si vero ob magnitudinem reſolvi non poteſt, & manibus acceſſus datur, ſcarificatio, apertura, ſuppuratio ſuccedunt, ſimul actis, quæ dicta (334.). Si magnitudine mali pars jam mortua integre, aut & talis, ut inde certo prævideantur dolores intolerabiles, inflammationes,

ſup-

ſuppurationes, atrophiæ, febres, mors, extirpanda, ſi fieri poteſt (464. ad 475.).

338. Plura tamen methodus dicta (331. 332. 333. 334. 335.) præſtat, quam credi fere poſſit, quum natura egregie ſeparet ſponte, attenuit, reſolvat, diſſipet, & expellat.

AD CONTUSA.

SECT. 334.

Purgatio fortis nec inflammans.

Rec. *Agarici* drach. ijſs.
Sal. polychreſt. ſcrup. j. M. F. P.

Rec. *Ebuli, vel Sambuci, corticis medii, recent.* unc. j.
Conterendo cum aq. pluv. deinde parum coquendo, tandem exprimendo.
F. Hauſtus *unc.* iv.

Rec. *Jalapp. pp. ut Sect.* 279.
Rec. *Jalappæ radic. pulv.* drach. jſs.
Rec. *Mechoacann. rad. pulv.* drach. ij.
Rec. *Soldanellæ recentis fol.* unc. ij.

Rec. *Agaric.* drach. ij.
Fol. Sennæ drach. iij.
Rad. Mechoacan. drach. j.
Tamarind. unc. ij.
Conſciſſa & contuſa macera in aq. pluviæ ſpatio ½ horæ, dein ebulliant leniter, ſpatio ⅛ horæ, tum Decocti percolati *unc.* ix. admiſce
Sal. prunel. drach. ſs.
Syrup. Roſ. ſolut. cum Senna drach. ix.
Capiat unc. j. *omni ſemihora, donec purgetur ſatis fortiter.*

Minori forma idem efficere.

Rec. *Scammon. Syriac.* gr. xiij.
Stib. diaphoret. gr. xx.
Syrup. Roſar. ſolut. cum Senna drach. vj.
Exacte contritis admiſce
Aq. ſtillat. Cichorei unc. ſs.
F. Hauſtus.

Fomentum ad Contuſa laxans, penetrans, reſolvens.

Rec. *Rad. Bryon. alb.* unc. ij.
Ariſtoloch. rotund. unc. j.
Fol. Rutæ recent.
Sabinæ ana m. j.
Flor. Tanacet.
Chamæmel.
Matricar. ana unc. j.
Cepar. recent. unc. vj.

Cum aqua, vaſe clauſo, in gradu caloris fere ebullientis, digere per horæ dimidium, dein uno momento ebulliant; tum ſucci per pannum fortiter expreſſi *unc.* xxv. admiſce
Farin. Lini unc. ſs.

Ebulliant denuo parum: tum toti Decocto frigefacto admiſce
Sp. vini Theriacal. unc. ij.
Sal. Ammon. unc. j.

Applicetur pannis laneis.

Cataplaſma ad Contuſa ſimile.

Rec. *Ingredientia eadem*,
Præpara in Cataplaſma; ſub finem admiſce
Farin. Lini q. ſ.
Galban. in vitell. ovi ſoluti unc. j.
Ol. Chamæmel. unc. jſs.

Emplaſtrum ad eadem.

Rec. *Rad. Bryon. in farinam redact.* unc. ij.
Flor. Sulphur. unc. j.
Mercur. nigr. drach. iij.
Galbani puri & S. A ſoluti unc. iv.
Emplaſtr. de Melilot. unc. ix.
Ol. Chamæmel. q. ſ.
Ut F. Emplaſtrum.

Bona hic.

Emplaſtra de Galbano, ſeu Ceratum Matricale, vel Antidotar. correctius Gandavenſe.
- - - - Baccis Lauri Meſuæ.
- - - - Betonica.
- - - - Cumino.
- - - Cephalicum.
- - - Diachyl. cum gumm.

Emplaſtrum Diaphoreticum.
- - - Iſchiadicum.
- - - de Meliloto.
- - - - Mucilaginibus.
- - - Oxycroceum.
- - - de Ranis.
- - - - - cum Mercurio.

Reſolventia interna.

Vid. in §. 54. N. 4.

Eo referri poſſunt

Rhabarbarum.
Sperma Ceti.
Gummi Lacca.
Myrrha.
Radix Aſclepiad.

Sudorifera ſunt,

1. Diluentia calida epota; §. 54. N. 4.
2. Reſolventia interna; §. 54. N. 4.
3. Stimulantia; §. 75. N. 5;
4. Laxantia; §. 35. N. 3.
5. Calor externus humidus ad cutim determinatus.

Diuretica ſunt.

1. Diluentia frigida tepida epota §. 54. N. 4.
2. Reſolventia interna; §. 54. N. 4.
3. Stimulantia: inprimis Salina, Saponacea; §. 75. N. 5.
4. Laxantia; §. 35. N. 3. inprimis Fotu, Clyſmate, renibus applicata.
5. Calor renibus, hypogaſtrio, perinæo, applicatus, frigore vero reliquo corpori ſimul dato, paulo magis ſolito.

SECT. 336.

Vid. 88. N. 1. & 35. N. 1.

OSSA FRACTA.

339. SI unius Oſſis partes vi a cohæſione ſolvuntur in magna fragmenta, Fractura dicitur.

340. Quæ ſi ſola, & una, ſimplex; ubi multiplex, compoſita; ſi ſtipata vulnere, contuſio-

ne, inflammatione, ulcere, pluribus fracturis, complicata vocatur.

341. Quin etiam pro vario ſitu fracturæ tranſverſa, obliqua, longitudinalis audit; & ratione fragmentorum ſibi innitentium, aut juxta latera ſibi mutuo applicatorum, vel eminente ſpina emergentium, varia nomina, naturam, medelam accipit.

342. Effectus ejus varii, pro varia indole oſſis fracti, pro modo fracturæ vario, pro varietate fragmentorum quoad ſitum, figuram, numerum, magnitudinem, pro varietate denique loci, in quo, vicinorum, circa quæ, fit.

343. Primarii ergo ſunt deſtructio muneris fulciendi, ſuſtinendi muſculos & dirigendi eoſdem; muſculorum contractio, membri accurtatio, muſculorum ex debito loco deturbatio, membri intorſio, ejuſdem deformatio; perioſtei externi, vaſculorum cellulas occupantium, perioſtei interni, membranæ medulloſæ, medullæ ipſius laceratio, contuſio, corruptio; luxuries vaſculorum oſſeorum, unde calli inæqualitas, tumor, membrique deformatio; membranarum, tendinum, nervorum diſtractio, laceratio, irritatio, compreſſio, convulſio; Vaſorum vicinorum mutatio, deſtructio, obſtructio, inflammatio, dolor, ecchimoſis, marcor, ſuppuratio, gangræna, mors partis & ſæpe totius; contuſio fere ſemper.

344. Quæ expenſa (342. 343.) præſens malum, ejuſque ſtatum docent: ſi tactus fragmenta; auris crepitationem; oculus læſam figuram, immobilitatem; intellectus cauſam, ejus impetum, modum impulſus, ſenii decrepiti, temperiei morboſæ, hybernique frigoris efficaciam ſimul conſideraverit, clarior eſt diagnoſis.

345. Verum oblongæ fracturæ difficilior detectio, niſi ſero: dolor, tumor, craſſities partis,

inæqualitas, pus fœdum, cauſa fortis cognita, aliquid luminis dabunt.

346. Facilem, difficilem, tardam, celerem, integram, vel deficientem fore curationem prædicit figura, ſimplicitas, compoſitio, duratio fracturæ; numerus, figura, magnitudo fragmentorum; locus oſſis læſi; vicina læſa; tempus anni; ætas ægri & temperies.

347. Sanatio requirit:

1. Reſtitutionem in ſitum naturalem, extendendo, reponendo.
2. Retentionem in eo ſitu per faſcias & machinas.
3. Unitorum, retentorumque conſolidationem, enato callo.

348. Si fracta ſitum proprium retinent, prima indicatio ceſſat.

Si parum divergunt in latera, requiritur extenſio parva.

Si omnino juxta mutua latera pertracta ſunt, requiritur ingens extenſio, ut intercepta removeantur, & ut debita longitudo & adaptatio fiant.

349. Extenſio fit. 1. Apprehenſo oſſe prope fracturam manu, vel laqueis. 2. Firmato ægro. 3. Diſpoſita parte in ſitu naturali. 4. Diſtractione lenta, recta, partium fractarum ea vi, eouſque, prout vis contractorum muſculorum requirit. 5. Vi & applicatu inſtrumentorum mechanicorum, ſi robur manus deficit.

350. Quæ (348. 349.) quum ſine vi & dolore ſæpe vix fieri queant, ubi partes jam inflammatæ, ſæpe ommitti debent, donec ſedata inflammatio. Aliter convulſi moriuntur, vel gangrænâ correpti.

351. Si fragmenta libera, eximenda, ſi facile fieri queat. Si acumina eminentia extenſionem plane prohibent, & patent, exſcindenda; ſi latent, inciſione detegenda prius. Si fractura compoſita valde & complicata, inprimis cum ingenti ſimul contuſione, oſſium contritu, vaſorum mag-

norum deſtructione, requiritur ilico, ſi nihil vetat, exſtirpatio.

352. Reſtitutio fit partem rite extenſam (349.), & paratam (351.), caute, lente, leniter ita intorquendo, donec os oſſi debito in loco occurat, muſculi vero revulſi ſuo in ſitu ſint repoſiti, nihilque intercipiatur.

353. Id noteſcit ex anatomicis, comparatione partis ſanæ, dolore ſublato, longitudine & figura naturali reddita.

354. Retentio in ſitu fit faſciis, ſpleniis, ferulis, canalibus quietem conciliando, tum impediendo & dirigendo actionem muſculorum.

355. Faſciæ adſtrictæ tumorem, ſuffocationem, gangrænam producunt; unde infinita mala: ergo leviter attrahendæ, ut firmare, & vaſcula leniter compeſcere, queant.

356. Si vulnera adſunt, curanda ex arte, (185. ad 239.) ſed rara deligatione. Idem de inflammatione, dolore, tumore, & reliquis ſymptomatibus intelligendum.

357. Tum fit concretio, calluſque, citior, tardior pro ætate, oſſis craſſitie, pondere incubituro, vario tempore, intra 20. & 70. dies.

LUXATA.

358. Luxatio eſt receſſus extremi oſſis mobilis ex cavo, in quo naturaliter movetur, cum motus impedimento.

359. Qui integer, vel pro parte; unde luxatio, diſtorſio.

360. Peſſima, quæ epiphyſi a corpore oſſis ſoluta accidit.

361. Cauſa vis externa extendens, intorquens, expellens.

362. Aut interna, cavo innata, extrudens.

363. Hæ cauſæ (361. 362.) juvantur exten-

ſis, laxatis, ruptis ligamentis, ſive id ab externa, ſive ab interna cauſa.

364. Hinc figuræ in parte mutatio, tumor, cavitas, elongatio, accurtatio membri, immobilitas, diſtractio muſculorum, torpor ſubjacentium, paralyſis, vaſorum vicinorum compreſſio, dolor, pervigilium inflammatio, œdema, ancyloſis, convulſio, marcor, mors partis, vel & totius.

365. Ex quibus notis ſigna evidentia habentur luxationis.

366. Et expenſis magnitudine, figura, ſitu, parte preſſa & intercepta, tempore durationis, concretione luxatorum, dolore, inflammatione, convulſione, & reliquis ſymptomatibus, partibus ambientibus tenuioribus, craſſioribus, ligamentis deſtructis, vel modo elongatis, muſculis annexis, & ſimilibus, prognoſis habetur, quæ doceat, an integra, an deficiens, celeris, tarda, facilis, vel difficilis futura ſit ſanatio.

367. Ad quam requiritur. 1. Luxatorum redaptatio. 2. Repoſitorum in ſuo loco ad ſanationis finem retentio.

368. Repoſitio fit. 1. Firmando corpus ægri. 2. Movendo partem, ut directe reſpondeat ſuæ cavitati. 3. Introducendo per intorſionem, truſionem, pulſationem.

369. Repoſita in quiete retinentur quiete, faſciis, ſitu partis naturali.

INFLAMMATIO.

370. INflammatio, Ignis, Phlegmone, ob cauſæ, & effectuum ſimilitudinem, ab igne nomen habet.

371. Eſtque ſanguinis rubri arterioſi in minimis canalibus ſtagnantis preſſio & attritus a motu reliqui ſanguinis moti, & per febrim fortius acti.

372. Quod ergo fieri poteſt vel in finibus arterioſis, vel in vaſis ſeroſis lymphaticis aliiſve minoribus, arterioſis, dilatatis oſculis admiſſos globos rubros, aut alia fluidi elementa craſſa, per fines tranſmittere non potentibus. Si ſanguis transfunditur in eas venas, quæ ſpiritibus accommodatæ, inflammationem, excitat. Celſ. 5.

373. Ergo ejus ſedes omnis pars corporis, in qua reticulares arteriarum diſtributiones, vel Lymphaticorum arterioſorum ortus.

374. Hinc Arteriæ ipſæ, venæ, nervi, membranæ, muſculi, glandulæ, oſſa, cartilagines, tendines, viſcera omnia, adeoque totum fere corpus, ſed nuſquam frequentius & tenacius, quam in adipe.

375. Hanc Stagnationem (371.) efficit in arteriis minimis. 1. Quidquid premendo, diſtrahendo, intorquendo, rumpendo, contundendo, urendo, erodendo, criſpando, vaſorum fines ita arctat in conicis, cylindriciſve, ut diameter aperturæ fiat diametro ſphæræ ſanguinis minor. Calor, motus vehemens, infixa, ligaturæ, pondera incumbentia, acria ingeſta vel applicata, frigus acre, frictio nimia, omnes cauſæ vulnerum, contuſionum, eroſionum, fracturarum, luxationum, obſtructionum, huc pertinent.

376. Eandem producit. 2. Quidquid meatus obturat, acriaque applicat ſimul, ſive intus, ſive extus; ut oleoſa ſalina, acria.

377. 3. Omnia, quæ ſanguinem cogunt, ut coëat; motus nimius, derivatio tenuioris partis ex ſanguine per ſudores, urinas, ſalivas, diarrhœas; coagulantia.

378. Efficiunt eam in vaſis lymphaticis arterioſis. 1. Omnes cauſæ, quæ initia horum latiora ampliant, ita ut in ea intrent partes ſanguinis craſſiores, quæ propulſæ ulterius occurrunt anguſtiis conniventibus, ubi tum patiuntur

eadem, quæ expoſita (377.); talis eſt laxitas vaſculi in ſuo principio, motus violentus liquidi arterioſi. 2. Omnes cauſæ alteri inflammationi communes (375. 376.

379. Unde & ſimilis morbus in omni vaſe conico, ubi fluit ex lato in anguſta liquor, obtinere poteſt; ut enim in ſanguine rubra, ſic in Lympha alia eſt forte pars craſſior reliquis.

380. Ex quibus vera diverſitas phlegmones, eryſipelatis, œdematis, ſcirrhi, cum inflammatione liquet.

381. Quoties autem cauſæ hæ (375. 376, 377. 378. 379.) produxere ſtagnationem hanc (371. 372. 379.) in vaſis (372. 373. 374. 378. 379.), tum vis acti ſanguinis a vita ſuperſtite producit effectus quoſdam, qui ſimul ſigna Inflammationis.

382. 1. Arteriæ minutæ vixque viſibiles obſtructæ jam a ſanguine diſtendente augentur: inde tumor ruber. 2. Vaſa Lymphatica arterioſa, ante pellucida, & inviſibilia, eadem patiuntur; inde augmentum rubedinis, præcipue dum vaſa tenerrima, & veſiculæ, in panniculo adipoſo, plena ſanguine intruſo, craſſo, liquidiore parte orbato. 3. Diſtenta vaſcula rupturæ propinquant in fibris minimis; inde dolor punctorius. 4. Compinguntur valde liquida & ſolida; hinc durities, renixuſque partis. 5. A rubro accumulato, & valido impulſu, rubedo ſplendens. 6. A renixu, pulſu, compactu, vaſorumque adhuc meabilium anguſtatione a tumore obſtructorum, attritus fit ingens partium liquidi inter ſe, in ſolidum, ſolidi in illas; inde calor, & æſtus. 7. Et quia pulſi a corde ſanguinis impetus exceptus finibus vaſis obſtructi latera dilatat, fit Pulſatio. 8. A fibris irritatis, & ſanguine celerius per aperta acto, quia venis revehitur, ſed arteriis in multis prohibetur, acceleratur Pul-

ſus, fit febris, ſitis, calor, vigiliæ, debilitas, moleſtia.

383. Hæc ſpecies (382.) eſt morbi nondum adulti.

384. Tum cruor emiſſus pleno ſaltu ex vena late aperta pelvi exceptus, frigeſcens format albam, duram, craſſam, rigidam pellem inſtar corii fere porcini.

385. Increſcente malo, eadem adhuc (382. 383. 384.), ſed aucta; ſeparatur expreſſa lympha, denſatur ſanguis ruber.

386. Si humor fluens blandus, motus ejus ſedatus, cauſa obſtruens non nimis ſolidata, obſtructio parva, eaque inprimis in arteriis, vel in initiis lymphaticorum, canales mobiles, diluens vehiculum, reducto fluore concreti, motu ſtagnantis, ſolvitur inflammatio *reſolvendo.*

387. Si humor fluens blandus, motus citatus, obſtructio magna, nec reſolvi (386.) potens, auctis ſymptomatibus (382. 384. 385.), vaſcula diſtenta rupta cum dolore, calore, pulſu, tumore, liquores ſuos effundunt, ſolvunt, putrefaciunt leviter, ſolida tenera atterunt, ſolvunt, fluidis miſcent in unum ſimilem album, ſpiſſum, glutinoſum, pinguem humorum, Pus dictum; hæc *Suppuratio*, alter modus, quo terminatur inflammatio.

388. Si humor acer, valde motus, obſtructio magna, vaſa rigida, omnia ſymptomata (382. 386. 387.) magna, tum vaſcula ſubito rumpuntur, liquida putreſcunt; ichor effuſus ſub epidermide in bullas colligitur inſtar loturæ carnis, vel ſaniei flavæ, cineritius, pallidus, fuſcus, ater fit color; rubor, dolor, calor, pulſatio, tumor in loco affecto deſinit, in vicinis obtinet; fit mors partis affectæ: vocatur *Gangræna;* tertius modus, quo exit inflammatio.

389. Ubi ſic affecto (388.) loco compreſſio

externa accidit, vel calor ingens humida diſſipat, pars mortua inſtar areſacti corii dureſcit, inferiora ſuffocat, & corrumpit.

390. Frigida actu vel potentia, adſtringentia, coagulantia, repellentia, pinguia acria, emplaſtica, narcotica, ligaturæ fortes, compreſſio externa, hanc mutationem inflammationis in gangrænam (388.) cito promovent.

391. Tumque in Sphacelum augent.

392. Si pars inflammata glanduloſa, calor internus externuſve magnus, materies impacta inertior, craſſior, emunctoria obſtructa glandularum, folliculi vero harum & latera diſtenta, fit tumor durus, indolens, glandulæ: vocatur *Scirrhus*; quartus finis abeuntis inflammationis.

393. Cauſa, pars affecta, magnitudo, profunditas, velocitas, natura ægri, ſymptomata inflammationis, collata cum ſignis, effectibuſque, prognoſin abſolvunt.

394. Perſpicuum quoque pro vario ſtatu mali varias eſſe curaturo indicationes.

395. Si enim aliqua cauſarum (375. 376. 377. 378. 379.) in parte quacunque (372. 373. 374. 379.) inflammationem (371.) produxit, ut adſint ſymptomata (383. 384.) & conditiones primæ (386.), oriuntur hæ indicationes:

1. Impedire ulteriorem vaſculorum læſionem.
2. Eam, quæ jam facta, tollere.
3. Materiæ obſtruenti fluiditatem, lenitatemque conciliare, conſervare.
4. Vel, ſi id obtineri non poteſt, retropulſam in vaſa majora agere.

396. Læſio ulterior impeditur:

1. Cauſas (375. 376. 377. 378. 379.) notas tollendo, corrigendo.
2. Impetum arterioſi ſanguinis minuendo, per eductionem ſanguinis, purgationem alvi.
3. Copiam liquorum minuendo per eadem.

4. Revellendo impetum ſanguinis in partes alias, ſuctu, frictu, epiſpaſticis, veſicantibus, fomentis, balneis, fonticulis, ſetaceis, forti alvi ſubductione.
5. Aëre ſubfrigido, ſicco; affectibus animi nullis, vel ſedatis; quiete naturali, vel artificiali, victu tenui, liquido, antiphlogiſtico, potu ſimili; medicamentis diluentibus & refrigerantibus ſimul.
6. Sedando impetum in ipſo loco, applicatis refrigerantibus, repellentibus, adſtringentibus externe, admiſtis anodynis, tum aperientibus, varia, pro re nata, miſtura.

397. Læſio facta tollitur uſu eorundem (396.): nam diſtractione nimia laxata, propria fibræ vis priſcam formam reſtituet, & nutritio vires reddet.

398. Materiæ obſtruenti conciliatur fluiditas, ſi illa attenuatur, ſi diluitur:
1. Vaſis oſcillationes elaſticas reſtituendo per imminutionem diſtendentis liquidi, miſſo ſanguine, purgatione multa; per ſtimulum additum fibris ope liquidi tenuis, aromatici, calide epoti; fomentis, frictionibus, cucurbitis, ſcarificationibus.
2. Nova liquida tenuia, aquoſa, calida potando, impacta diluendo.
3. Utendo attenuantibus, reſolventibus, & oppoſitis genio obſtruentis, interne, externe, forma decocti, balnei, fotus, vaporis, cataplaſmatis, emplaſtri, unguenti ſpecie.

399. Lenitas procuratur potu aquoſo, victu blando, medicina blanda diluente, & obtundente, vel ſingulari dote acri ſpecifico oppoſita.

400. Retropulſus fit:
1. Evacuatione magna liquidi arterioſi, venoſique, miſſione ſanguinis.
2. Laxatione fibrarum.

3. Frictione artificiali.

401. Hinc intelligitur, quænam ſit in omni morbo inflammatorio, interno, externo, illa, ſemper quærenda, Reſolutio; quæ ſanatio perfecta; quæ ſine criſi (386.).

IN INFLAMMATIONE.

SECT. 396. N. 2.

Purgatio Antiphlogiſtica.

Cremor Tartari *drach.* vj.
Cryſtall. Tart. *drach.* vj.
Ipſe Tartarus *drach.* vj.
Sal polychreſt. *ſcrup.* v.
Pulp. Tamarind. *unc.* iij.
Tamarindi *unc.* iv.
Rob. Sambuc. *unc.* iv.
Rhabarbar. *drach.* jſs.

Purgans antiphlogiſticum, evacuans, revellens.

Rec. *Rhei electi* drach. j.
Sal. polychreſt. ſcrup. jſs.
Syrup. Cichor. cum Rheo unc. j.
S. A. accurate contrita ſimul dilue in
Aq. ſtillatit. flor. Sambuc. unc. ij.
Cinnamom. drach. ij.
F. Hauſtus.

Bolus purgans Antiphlogiſticus, impetum cruoris minuens.

Rec. *Tamarind. elect. pulp.* unc. ij.
Cryſtall. Tartar. minutim pulveris. drach. iij. M.
Capiat omni $\frac{1}{8}$ *horæ* drach. j. *donec commode purgetur.*

Hauſtus ſimilis.

Rec. *Fol. ſenn. ſine ſtipit. elect.* drach. ij.
Agarici optim. drach. j.
Tamarind. elect. unc. ij.
Cum *aq. ſtill. fl. Samb.* vaſe clauſo decoque ſpatio ¾ horæ, tum Decocti per pannum expreſſi *unc.* v. admiſce

Nitri puri drach. j.
Syrup. Roſar. ſolut. cum Senna drach. vj.
F. Hauſtus.

Decoctum ſimile.

Rec. *Fol. Sennæ* drach. iij.
Tamarind. unc. ij.
Agarici drach. iij.
Cum aq. decoct. ſpatio ½ horæ, pint. 1. admiſce
Syrup. Cichor. cum Rheo unc. j.
Capiat unc. j. *omni ſemihora, donec purgetur.*
Reliqua vid. §. 334.

SECT. 396. N. 4.

Epiſpaſtica.

Conſtant Attrahentibus ad locum : §. 135. N. 4.
Derivantibus eo : §. 135. N. 4.
Propellentibus ab illo : §. 135. N. 4. & §. 135. N. 5.

Veſicantia.

Vid. §. 75. N. 6.

SECT. 396. N. 5.

Medicamentum diluens & refrigerans ſimul in hoc caſu.

Decocti forma.

Rec. *Rad. Acetoſæ* unc. ij.
Gramin.
Scorzoneræ ana unc. iij.
Fol. Becabung.
Acetoſellæ,
Agrimon. ana m. j.
Cum aq. decoct. ſpatio ½ horæ, adde
Flor. Borragin.
Bugloſſ.
Roſar.
Violar. ana pug. j.
Stent in digeſtione, vaſe clauſo, ſpatio ½ horæ, tum depurati, *pint.* iij. admiſce
Nitri puri drach. ij.
Rob. Samb. unc. iij.
Capiat unc. iij. *omni hora diei.*

Miſtura diluens, refrigerans, antiphlogiſtica.

Rec. *Aq. ſtill. flor. Sambuci* unc. xv.
Rob. Sambuci unc. ij.
Nitri puri drach. j. M.
Capiat unc. j. *omni hora.*

Emulſio ſimilis.

Rec. *Semin. contuſ. Bardan.* drach. iv.
Petroſelini drach. vj.
Cichorei unc. j.
Cum *Aq. ſtillat. Petroſelini*
F. Emulſio, cujus *unc.* xij. admiſce
Nitri puri drach. j.
Syrup. 5. *radic. aperient.* unc. j.
Capiat unc. j. *omni hora.*

Pulvis refrigerans, reſolvens.

Rec. *Stibii diaphoret. non ablut.* drach. j.
Lapid. Prunell. drach. ſs.
Rad. Zedoar. ſcrup. j.
M. F. P. dividendus in vj. doſ.
Capiat unam *omni trihorio ex Ptiſana.*

SECT. 398. N. 1.

Liquidum tenue Aromaticum, calide potandum.

Rec. *Ligni Santali albi,*
Citrini,
rubr. ana unc. j.
Rad. Carlinæ unc. j.
Petroſelini,
Fœniculi ana unc. iij.
Ononidis unc. ij.
Cum aq. decoct. ſpatio ½ horæ, adde
Ligni Saſſafras raſi unc. ij.
Fol. Betonic.
Rutæ,
Scabioſæ,
Tuſſilaginis ana m. j.
Stent in digeſtione fervida ſpatio ½ horæ, clauſo vaſe, tum puri liquoris lib. v. exhibe.
Sorbeat omni hora unc. ij *fervidas.*

SECT. 389. N. 1. 2. 3.

Vid. §. 107. ad 144.

ABSCESSUS.

402 SI, his (395. 396. 397. 398. 399. 400.) fruſtra, non, aut ſero, paratis, inflammatio in ſuppurationem (387.) vergit, idque per ſigna, ibi (387.) poſita, noteſcit, indicationes erunt:

1. Crudum ocyus maturare in unum humorem.
2. Idem, ut & vicina, emollire.
3. Ad exteriora ducere.
4. Puri cocto exitum conciliare.
5. Mundare locum.
6. Reliquum inſtar vulneris percurare.

403. Maturatio fit applicatione horum, quæ

1. Motum in parte augent, fovendo, ſtimulando, calefaciendo per ea, quæ re ipſa, vel & virtute calefaciunt; in toto ſimilia præſtant, excitata febricula.
2. Excitatum motum, & calorem ad eum locum coërcent, impediendo nimiam exhalationem & diſſipationem per obturantia glutinoſa, lenimen acrimoniæ nimiæ.
3. Moderando motum totius fluidi vitalis, ejuſque temperiem ita, ut nec torpeat, nec excitetur, nimis.
4. Relinquendo locum clauſum, donec omne inflammatum irreſolubile ſuppuratum ſit. His enim cauſis bonum fiet Pus in parte.

404. Niſi materies inflammata ſic mutata, cum periculo, & ſine profectu, aperitur abſceſſus.

405. Mollities partis, fluctuatio preſſi tumoris, albitudo, remiſſio doloris, caloris, ruboris, tenſionis, pulſus, febris, vertex mucronatus tumoris, gravitas dolori ſuccedens, docent Pus jam factum, atque exitui aptum eſſe.

406. Si tum relinquitur diu in loco clauſo, attenuatur,

attenuatur, acre fit, putreſcit, augetur, vicina conſumit, erodit, mole, pondere, & motu ſinus, fiſtulaſque, creat variis locis varias, peſſimas in inteſtino recto. Aut diſſipata parte tenuiori, reliquum dureſcens tumores duros, maxime circa glandulas, creat. Vel denique venis lymphaticis, aut ſanguiferis per eroſa oſcula impreſſum abſorbetur, ſanguini miſcetur, hunc inquinat, & collectum in viſceribus peſſimis collectionibus ea corrumpit, horum functiones turbat, atque ita infinitos, eoſque graviſſimos, morbos efficit.

407. Iiſdem auxiliis (403.) integumenta loci ſuppurati inferne & ſuperne emolliuntur, attenuantur, laxantur, ut & vicina.

408. Quin & hac ope (407.) minuta reſiſtentia horum, per auxilia maturantia (403.) pus factum extra pellitur, vel attrahitur foras.

409. Tum modice acria, emollientia, ſubpinguia miſta ſimul applicentur, ut & mortua tegumenta facilius, & ſine dolore, apperiri queant.

410. Dein, preſſo rite pure in aſſurgentem tumorem, parti albiſſimæ, molliſſimæ, eminentiori, inferiori, intrudatur ſcalpellum, donec exeuns pus ſatis penetratum doceat; dein elevetur æquabili ſectione ſurſum lata plaga, aut per oppoſitam plagam cuſpide acta, media integumenta diſſecentur, vitatis fibris, vaſiſque: leniter mox exprimatur, & ſucceſſive, pus abundans; nec aëre, nec turundis, vexetur.

411. Denique curetur mundantibus, ſuppurantibus, digeſtivis, balſamicis, deterſivis, exſiccantibus, pro re nata variatis, juxta doctrinam vulnerum (192. ad 220.).

412. Si inanis metus ferrum repudiat, applicetur cauſticum parti (510.); eſchara butyro ſeparetur mollita; curatio fiat ut prius (410. 411.).

AD ABSCESSUS.

SECT. 403. N. 1. 2.

Maturantia in Pus.

1. Gumm. Aromatica ſimplicia.
Ammoniacum.
Bdellium.
Elemni.
Galbanum.
Opopanax.
Sagapenum.
2. Emollientia, laxantia, humectantia, §. 54. N. 4.

Cataplaſma emolliens & maturans.

Rec. *Farin. Secalis* unc. iv.
Aceti drach. ij.
Gumm. Galban. in vitello ovi ſolut. unc. j.
Cum aq. decoct. in Cataplaſma, adde ſub finem
Ol. Lil. alb. unc. j.
F. Cataplaſma.

Rec. *Fol. Acetoſ. recent.* m. iv.
Butyri inſulſi unc. j.
Ad ignem leniter decoctis parum adde
Fermenti panis unc. ij.
Gumm. Sagapen. in vitello ovi ſolut. drach. iv.
F. S. A. Cataplaſma.

Vel.

Rec. *Mellis ad ſpiſſitudinem paulo majorem cocti* unc. iv.
Ceparum ſub cineribus aſſatar. unc. iij.
Ficuum pinguium. unc. iv.
Cum pauxillo aq. S. A. decoct. in Cataplaſma, adde
Farin. Lini unc. jſs.
F. Cataplaſma.

Vel.

Rec. *Avenæ excorticat.* unc. j.
Farin. Lini recentis unc. ij.
Bulbor. Lil. albor. unc. iij.
Flor. Altheæ unc. j.

Cum lacte recenti decoctis S. A. adde
Butyri inſulſi unc. ij.
F. Cataplaſma.

SECT. 403. N. 3.

Uſus Decocti §. 398. N. 1. huic propoſito motum excitat ſufficientem.

SECT. 409.

Cataplaſma modice acre, emolliens, oleoſum, tegumenta mortua reſolvens.

Rec. *Fermenti panis acris* unc. ij.
Sapon. Venet. raſi drach. ij.
Mellis unc. ſs.
Ol. Chamæmel. infuſ. drach. ij.
M. F. S. A. Cataplaſma.
Proſunt & præſcripta §. 403. N. 1. 2.

SECT. 412.

Rec. *Cinerum clavellat.* unc. iv.
Calcis vivæ Leodienſis unc vj.
Contuſa miſce; dein in loco humido liqueſcant: filtra; inſpiſſa; fuſa, ad ignem validum in crucibulo, effunde in lapillos, caute, in vaſe ſicco bene obturato aſſervandos.

Horum pauxillum abraſum, plumaceolo exceptum, applicetur ſpatio duarum horarum, dein applica, deterſo priori, Butyrum.

Butyri Antimonii *pauxillum imponatur apici protuberantis Apoſtematis.*

Aut teneatur Lapis infernalis *eidem apici aliquamdiu applicatus.*

FISTULÆ.

413. Hinc Sinuum, Fiſtularumque origo, cauſa, natura, locus, effectus, intelliguntur (406.).

414. Aperti (413.) facile cognoſcuntur; clauſi cavitatis mollis attactu deteguntur.

415. Curantur diſſecta parte inferiori, impletione cavi per liquefacta digeſtiva pro re nata, injectu deterſivorum, ligatura ſenſim premente a fonte ad aperturam: ſed citiſſime integumentis

artificioſe ſupra cannulam foſſatam, filum argenteum, vel per ſyringotomon, diſſectis.

416. Bubo, parotis, furunculus, anthrax, carbunculus, phyma, eryſipelas, morbilli, variolæ, maculæ rubræ, hinc quoad cognitionem, prædictionem, curationem, ſciuntur.

417. Nec difficulter hinc ſcitur eventus ſuppurationis internæ, ad quam artificis manui acceſſus non datur, magna quippe & multa mala (406. 413.), & collectiones puris in cava corporis.

418. Si tum neceſſitas partis affectæ ad vitam, ſanitatemve ſcitur, facile prævidentur futura, & curationis difficultas.

IN FISTULIS CURANDIS.

SECT. 415.

Injectio digeſtiva liquefacta.

Rec. *Terebinth. nativ.* unc. ij.
Vitell. Ovorum unc. j.
S. A. ſubactis, admiſce
Mellis commun. unc. ij.
Sp. vini commun. drach. iv.
Aq. commun. unc. iv.
Calefactum & probe miſtum injice.

Vel.

Rec. *Balſami Arcæi,*
Vitell. Ovorum ana unc. j.
Miſta dilue in
Sp. Vin. commun. unc. viij.
Uſus, ut prioris.

Injectio Deterſiva.

Rec. *Mellis Roſar.* unc. ij.
Elixir. propr. cum ſale Tart. pp. unc. ſs.
Lixivii barbi-tonſor. unc. viij. M.

Rec. *Aloes*,
Croci,
Myrrhæ ana drach. j.
Salis communis drach. iij.
Coctis in aqua, & filtratis *unc.* x. adde *vini* ana.

Vel.

Decoctum Balſamicum, conſolidans Fiſtulam puram.

Rec. *Rad. Ariſtoloch. major.* unc. ij.
Fol. ſicc. Scordii unc. xx. admiſce
Baccar. Junip. contuſ. unc. j.
Cum ſp. Vini debili decoct. in phiala alta, ſpatio 1. horæ, *unc.* xx. admiſce
Sapon. venet. unc j.
Uſus, ut prioris.

Ubi pura Fiſtula, hanc conſolidat ſequens

Injectum.

Rec: *Ol. infuſi Hyperici* unc. iv.
Aloes,
Myrrhæ,
Olibani ana drach ij.
Coquendo leniter, miſta ſubige cum
Vitelli ovorum unc. ij.
Dein, calefacta parum, in Fiſtulam puram injice.

GANGRÆNA.

419. SI inflammationi (371. 372.) Gangræna (388.) ſuccedit, alia curatio requiritur: vocatur autem Gangræna ea partis mollis affectio, quæ, abolito influxu vitalis humoris in arterias, effluxu per venas, in mortem tendit; ſed Sphacelus ea, quæ jam in tota parte omnem vitalem actionem perfecta morte deſtruit, ſuperſtite vita in reliquis.

420. Gangræna ergo ut plurimum panniculum adipoſum, Sphacelus cuncta ad oſſa uſque inficit; illa præcedit, hic ut plurimum ſequitur; niſi ab oſſis corruptione, medullæ, vel perioſtei

originem duxerit: unde & apparet, ſingularis Gangrænæ ſpecies, quæ ſine febre, inflammatione, aut jactura caloris nativi, fit in partibus ſub contuſa medulla dorſi poſitis (326.).

421. Ergo Gangrænæ & Sphaceli cauſa eadem, ſed vi, duratione, loco diverſa.

422. Ideo 1°. omnia, quæ inflammationem faciunt (375. 376. 377. 378. 379.), ſi liquida ſtagnent, & niſus in ea vivi ſanguinis magnus: eo pertinent α. ligatura venarum. β. Compreſſio earum a cauſa quacunque, ut tumore, &c. γ. Frigus ingens. δ. Prohibita perſpiratio in phlegmone per adſtringentia, emplaſtica, frigida, repercutientia, ſtupefacientia, maxime ſi interna acria, vel acria ſimul externis applicatis permiſta. ε. Inflammatio interna, externa. ζ. Vulnerata, contuſa, luxata, fracta, maxime ſi arcte conſtricta. η. Oleoſa acria ſanis applicata, vel ægris. θ. Decubitus. ι. Herniæ ſuffocatæ, & clauſæ.

423. 2°. Quæ liquida acuunt, ut vaſcula exedant, deſtruantque, ut α. Stagnatio clauſi & calidi humoris diuturna, unde acrimonia (80.), corroſio, hinc cruor in aneuriſmate, pus in abſceſſu, aqua in cranio, thorace, abdomine, ſcroto &c. contuſa & effuſa in læſis. β. Mala, morboſa, acris temperies in toto peccans, & locum alluens; ut lympha diu fluens circa loca tendinoſa, ichor cancri, fluor dyſentericus, fluor hydropicus, materiæ febrilis, peſtilentis, varioloſæ, ſcorbuticæ fluxus ad carnem, inprimis ad gingivas.

424. 3°. Quæ mortem extremorum creant defectu vitalis influentiæ, ut quies ſenilis, debilitas ſumma, contuſiones ingentes magnorum nervorum, ſpinæ dorſi, medullæ ſpinalis, magnorum gangliorum. (326. 421.).

425. 4°. Venena mirabilia.

426. Gangrænæ futuræ ſigna ſunt cauſæ ejus (422. 423. 424. 425.) præcognitæ.

427. At vero præſentis hæc: 1. Phænomena inflammationis ſubito ablata ſine correctione cauſæ*(confer 382. 383. 385. cum 422. 423. 424. 425.). 2. Senſus hebes. 3. Color pallidior, cinereus, fuſcus, lividus, niger. 4. Mollities, flacciditas, ad tactus veſtigia non reſurgens. 5. Puſtulæ ichore lymphatico ſubflavo, vel rubello plenæ in loco inflammato. 6. Ubi a frigore, pruritus & punctura ingens, una cum rubore intenſo, quem brevi nigritudo mortifera ſequitur.

428. Sphacelus futurus ſcitur ex ſignis Gangrænæ præſentis (427.) aſſiduo auctis.

429. Præſentis autem ſigna ſunt. 1. Gangræna exquiſita prægreſſa. 2. Senſus, motuſque integre ſublati, ut pars ſciſſa, puncta, uſta, uſque ad ipſa oſſa, nihil ſentiat, ſed gravis modo ſit. 3. Color lividus, fuſcus, niger. 4. Mollities, flacciditas, frigus, cutis ſeparabilis, tandem ſiccitas, durities. 5. Fœtor cadaveroſus. 6. Corruptio mortifera, profunda, omnia vicina depaſcens in oſſa uſque.

430. Ingens in hoc morbo & velox diſcrimen præſagia vera exigit.

431. Quam veritatem dabit. 1. Juſta conſideratio ætatis, temperiëi, morbi, virium. 2. Velocitas mali. 3. Cauſa interna vel externa cognita. 4. Anni tempeſtas. 5. Locus affectus, ut vitæ magis, minuſve neceſſarius, vel prout humida, ſinuoſa, aut ſicca temperie donatur.

432. Hinc regulæ:

A Gangræna ſphacelus.

A Sphacelo mors partis, & vicinorum cita infectio.

Gangrænæ illico ſuccurrendum.

Sphacelus illico extirpandus.

Gangræna cerebri, viſcerum, veſicæ, lethalis, & in acutis cita mortis, partibus majoribus vix apparentibus læſis, cauſa.

Gangræna oris interni, labiorum, narium, genitalium, curatu difficilis.

Sphacelus extremorum, tendinoſorum, lethalis in ſenio.

Gangræna hydropicis, phthiſicis, ſcorbuticis peſſima, mortis nuncia.

Sphacelus ſuperiora petens, vigilias, deliria, ſyncopen, ructus, ſingultus, ſpaſmos, dolores, ſudorem frigidum, ſoporem creans, prænunciat mortem.

Lividitas, nigritudo, ariditas circa ulcera, gangrænam, ſphacelum, mortem, adeſſe nunciant.

433. Indicatio in Gangrænæ curatione: 1. vires firmare. 2. Putridi ingreſſum in venas impedire. 3. Putredinem conceptam arcere, coërcere.

434. Firmantur vires dando: 1. quæ cauſæ internæ (422. 423. 424. 425.) debellandæ proſint; ſpiritus excitent, liquidis motum circularem conſervent, habita ſimul ratione ætatis, ſexus, temperiei, tempeſtatis. Illa ergo ex claſſe refrigerantium, vel calefacientium petuntur pro re nata. 2. Cibos potuſque analepticos. 3. Epithemata ex pane toſto cum præſcriptis (No. 1. hujus) applicata venis, vel circa nares.

435. Impeditur putrefacti in venas introïtus. 1. Firmando vires (434.), adeoque augendo motum ad exteriora. 2. Curando exitum ad exteriora; fomenta, cataplaſmata ex diaphoreticis, emollientibus, laxantibus, facta, ſcarificationes, cucurbitæ, hirudines id agunt, cum calore externo.

436. Putredo incipiens corrigitur: 1. tollendo ejus cauſas ſenſibiles (422. 423. 424. 425.).

437. 2. Corrigendo ejus cauſam proximam, ſtagnationem, & calorem. α. Condiendo ſtagnantia contra putredinem. β. Muniendo ſolida contra eandem. γ. Stagnantibus correctis per vaſa munita conciliando motum.

438. Condiuntur liquida applicatione ſalis, aceti, vini, ſpirituum vini, aromatum.

439. Iiſdem (438.) ſervantur ſolida intacta.

440. Stagnantia deducuntur in motum; α. diluendo aquoſis affatim hauſtis & applicatis. β. Stimulando arterias per ea, quæ malo oppoſita. γ. Movendo liquida calore, frictione, cardiacis. δ. Sublata copia nimis diſtendente per miſſionem ſanguinis.

441. His (434. 435. 436. 437. 438. 439. 440.) cito applicatis, ſæpe renovatis, multoties incipiens gangræna felici correctione & diaphoreſi benigne tollitur.

442. Si autem liquida jam putrefacta, horumque mobiliſſimæ partes exhalaverint, tum & canales deſtructi fuerint, malum non cedet his remediis, neque reddetur corruptæ parti ſanitas, ſed vicina multum deſtruentur motis, neque tamen exhalare potentibus, vivis.

443. Ideo totus ſcopus hoc caſu (442.) ſeparare mortuum a vivo.

444. Separatio hæc fit ſemper vi vitalis liquidi ruentis ad fines gangrænoſæ eſcharæ, ibidem ſuffocati, ſicque in ſuppurationem (387.) acti, unde ſolvuntur fibræ nectentes gangrænam parti ſanæ.

445. Adeoque patet, in eo hærere artem, ut

1o. fiant ea, quæ dicta. (433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440.).

2o. Ut acceleretur ſuppuratio.

3o. Ut emolliatur eſchara.

446. Ut ſuppuratio acceleretur, conducit ſcarificatio putrefacti uſque ad vivorum initia:

ſic enim, ſuffocatione nimia imminuta, loco ſerpentis Gangrænæ fit abſceſſus, quo cutis & adeps gangrænoſa plerumque a ſubjectis adhuc vivis ſeparantur.

447. Quo autem ſanguis plus in hoſce fines ruat, hirudines, cucurbitæ, & ſimilia attrahentia ſæpe applicata proſunt.

448. Inciſa (446.) pars calidis liquoribus, corruptioni reſiſtentibus (438.), & duritiem eſcharæ (389.) emollientibus (403.), fovenda.

449. Partes pendulæ, emortuæ, ſolutæ, emollitæ eſcharæ tollendæ tenaculis, forfice.

450. Toti parti affectæ aſſiduo applicanda cataplaſmata calida, & cum calore continuo ſuſtentato agentia; quæ ex emollientibus, Diaphoreticis, Anodynis, conſtent.

451. Huc etiam plurimum facit rarior partis detectio, quam vulgo fieri ſolet.

452. Ubi, his (446. 447. 448. 449. 450. 451.) factis, eſchara contrahi, ſcarificata humeſcere, margo ſana tumere, rubere, ſuppurari, mortuum vacillare incipit, ſignum eſt, ſeparationem fieri, ſubſiſtere ſerpens malum, brevi purum futurum locum.

453. Tum lenia, anodyna, balſamica, digeſtiva applicanda ſunt, raro detegendum ulcus eſt; omnia, quæ fibris rigiditatem dant, vitanda; quies parti danda; & porro inſtar ulceris malum pertractandum erit (411.).

454. Si ab impacto acri Gelu gangræna (427. No. 6.), pars, nive impoſita, vel impoſitis linteis aqua gelida humectatis, operienda erit, donec, ſpiculis frigoris in nivem vel aquam receptis, iterum ſolvi incipiat, redeunte vita.

455. Aliter enim caloris applicatu pars putreſcit, actis, nec eductis ſpiculis.

456. Eo autem peracto (454.), calidis refocillandus cardiacis, & in ſudorem uſque calefaciundus æger eſt.

IN GANGRÆNA.

SECT. 434. N. 1.

Miſtura Spiritus excitans in Gangræna a cauſa calida, temperie alcalina.

Rec. *Succ. rec. expreſſi Citri* unc. ij.
Aurantior. unc. j.
Syrup. recent. Moror. unc. ij.
Aq. ſtillat. Citri totius unc. iv.
Meliſſæ unc. ij.
Cinnamoni unc. j.
Vini Rhenani unc. vj.
Addito, ſi opus, *Saccharo*. M.
Bibat unc. j. *omni hora vel & ſemihora.*

Vel.

Rec. *Rob. Ribeſiorum,*
Berberis ana unc. ij.
Sp. ſalis drach. ſs.
Aq. ſtillat. Meliſſæ unc. vj.
Vini Rhenani unc. x. M.
Capiat unc. j. *omni hora.*

Si frigida laborat Gangræna, Temperies phlegmatica vel acida,

Miſtura ſpiritus excitans, calida.

Rec. *Sal. vol. oleoſi* drach. iij.
Elixir. propr. cum ſale Tartari pp. drach. ij.
Aq. ſtillat. vitæ Matthioli unc. iij.
Corticis Citrei unc. vj.
Syrup. 5. rad. aperient.
Artemiſiæ Fernelii ana unc. j.
Confect. *Alkermes completæ* drach. ij. M.
In uſum eundem.

SECT. 434. N. 2.

In Temperie Acida; §. 66. N. 1. 2.
- - - - Alcalina; §. 88. N. 5. 6.

SECT. 434. N. 3.

In caſu alcaleſcente calido.

Rec. *Vini Rhenani* lib. j.
Cinnamomi,

Caryophyllorum,
Fol. Maceris.
Nucis Myriſticæ ana drach. ij.
Coq. in phiala alta vitrea, in arena.
Hoc Decocto imbue panem toſtum.

In caſu acido, frigido.

Rec. *Sal. vol. oleoſ.* unc. ſs.
Sp. cortic. Citrei unc. ij.
Sp. Lavendulæ,
Menthæ ana unc. j.
Theriacal. unc. ij.
M. *Atque hoc toſtum panem imbue.*

SECT. 435. N. 2.

Fomentum ad Gangrænam emolliens, antiſepticum, reſolvens, putrefacti introitum in venas impediens.

Rec. *Fol. recent. Rutæ* m. iv.
Malvæ m. ij.
Alliariæ m. j.
Farin. Lini unc. j.
Cum aq. decoct. vaſe clauſo, lib. iv. admiſce
Sapon. Venet. drach. ij.
F. Fomentum.
Laneis pannis applicandum.

Rec. *Aceti Sambuci* unc. ij.
Aq. flor. Sambuci unc. x.
Salis Ammoniac. drach. ij.
Vini albi Gallici unc. vj.
M. pro Fomento.

Cataplaſma ſimile.

Rec. *Flor. Meliloti*,
Sambuci,
Altheæ,
Chamæmel.
Calend. ana unc. iij.
Cum aq. decoct. in Cataplaſma adde ſub finem
Farinæ Lini unc. j.
Ol. Lini unc. jſs.

SECT. 438.

Condimentis talibus materiem præbent.

Sal Ammoniacus.
Borax.

Sal Gemmæ.
  Nitri.
  Maris regeneratus reſiduus a deſtillatione Sp. ſal. Ammon.
Acetum
  Calendulæ.
  Deſtillatum.
  Dracunculi hortenſis.
  Lavendulæ.
  Roſaceum.
  Rutaceum.
  Sambucinum.
  Scilliticum.
  Theriacale.

Sp. Nitri, Salis, Sulphuris per Campanam; Vitrioli. } ſimplex, vel cum triplo Alcoholis, dulcis.

Vina Rhenana imprimis.

Aromata hic fere propria.

Abrotanum.
Abſinthium.
Alliaria.
Angelica.
Balſamita.
Carduus Benedictus.
Centaurium minus.
Chamædrys.
Dictamnus Creticus.
Geranium Robertianum.
Lavandula.
Majorana.
Marrubium album.
Myrtus.
Origanum.
Polium.
Pulegium.
Roſmarinus.
Ruta.
Sabina.
Salvia.
Scordium.
Tanacetum.
Thuya.

Fomentum putredinem incipientem corrigens.

Rec. *Fol. Rutæ*,
  Scordii,
  Abſinthii ana unc. iv.
  Menthæ unc. j.

Cum *Aq.* & *Aceti ana* q. ſ. decoct. vaſe clauſo, lib. iv. admiſce
  Sal. Gemmæ drach. iv.
  Sp. vini theriac. unc. ij.
  F. Fomentum.

Cataplaſma Antiſepticum ad Gangrænam.

Rec. *Eadem*,

Coq. in Cataplaſma : ſub finem addendo
Sal. Ammon. drach. iv.
Farin. Lini unc. ij.
Ol· infuſi Rutæ unc. jſs.
F. Cataplaſma, tempore uſus irrorandum.
Sp. Vini Theriac. vel *Sp. vini Camph. tantillo.*

SECT. 448.

Liquor calidus, corruptioni reſiſtens.

Rec. *Aceti Dracunculi hortenſ.* unc. vj
Roſac. unc. ij.
Sp. vini theriacal. unc. j.
Sal. marini unc. j.
Aq. decoct. Scordii unc. xij. M.

Eſcharæ Gangrænoſæ emolliendæ optimum hoc Cataplaſma.

Rec. *Fol. Scord.* m. ij.
Malvæ m. j.
Fl. Lavend.
Altheæ ana unc. j.
Cum *Aceto* decoct. in Cataplaſma, admiſce
Farin. Lini unc. iij.
Ol. Lini unc. j.
Sal. Ammon. drach. j.
Unguentum Aureum.
Baſilicon.

SECT. 450.

Cataplaſma emolliens, diaphoreticum anodynum.

Rec. *Fol. rec. Abrotan. mar.*
Abſinth. pontici,
Rutæ hortenſ.
Scordii,
Alliariæ,
Eupator. cannab.
Marrub. alb.
Nicotianæ ana m. ſs.
Hyoſcyami m. j
Flor. Calthæ terreſtr.
Centaur. min.
Meliloti,
Matricariæ,

Tanacet. ana unc. ij.
Altheæ,
Papav. errat. unc. j.

Cum aq. decoct. vaſe clauſo, ſpatio ¼ boræ, admiſce
Farin. Lini unc. iv.
Ol. infuſ. Rutæ unc. ij.
Aceti theriac.
Sp. vini theriac. ana unc. j.
Sal. Ammon. drach. j.

SECT. 456.

Miſtura Cardiaca, calida in Gangræna, a cauſa frigida

Rec. *Aq. ſtillat. Theriac.* unc. j.
Prophylact. Sylvii drach. vj.
Vitæ Matthiol. unc. j.
Rutæ unc. ix.
Syrup. Artemiſ. Fernelii.
Radic. 5. aperient. ana unc. jſs.
Elixir. propr. cum ſale Tartari pp. drach. ij. M.

Capiat cochleare j. *omni ½ horæ : ſuperbibendo* unc. unam vel alteram *ſequentis.*

Rec. *Aq. decoct. Hordei* pint. ij.
Vini Gallici pint. j.
Zingiber. pulveris. drach. ij.
Syrup. Botryos unc. iij. M.

Rec. *Camphoræ* gran. viij.
Theriac. drach. ij.
Zingiberis drach. iij. M.
Scrup. j. *omni bihorio,*

SPHACELUS.

457. SI gangræna jam in ſphacelum converſa, infectum auferendum.

458. Quæ ablatio diverſa, prout pars vel tota, vel pro parte affecta, vel prout tota tolli non poteſt ob ſitum; ut nates &c.

459. Si ergo pars non uſque in fundum corrupta, aut extirpari nequit, conamur : 1. Progreſſum impedire. 2. Corruptum auferre.

460. Progreſſus tollitur, ſi communicatio mortui cum vivo aufertur.

461. Id fit, ſi in vicinia ſani & mali limes ponitur ſecando, urendo, rodendo; iſque undequaque ſatis profundus.

462. Infectum ſeparatur, ſi, impedito progreſſu (461.) prius, vel ſimul dum id fit, tota pars uſque in fundum ſanum uritur, ſecatur, dein acri lixivio calide applicato eroditur, donec in eſcharas, aſſiduo emolliendas (403.), & tollendas, uſque ad viva conſumatur, eximatur. Vitatis ſumma cum cura vivis.

463. Ubi dein ſanitatis & vitæ indicia redeunt, curandum ut ulcus, vulnuſve.

464. Si vero pars extrema in os uſque ſphacelata tolli poteſt, ſalva vita, una cum oſſe ipſo extirpanda erit; quia nudum vaſis nutriri nequit, neque vivere poteſt.

465. Illa extirpatio in digitis, metacarpo, vel metatarſo, cuneo peragitur, & malleo.

466. In majoribus vero, ut femore, crure, humero, brachio, eget operoſiore molimine, quod intelligitur ex ſequentibus.

467. Definitur locus, ubi extirpatio inſtituenda ex hiſce:

1. Sanum maxime conſervandum.
2. Corruptum accuratiſſime ſimul & ſemel tollendum.
3. Uſus commodiſſimus parti ſuperſtiti procurandus.

468. Ergo in cæteris ſectio fiat in ſano prope ægrum (ob 467. No. 1. 2.); in crure autem ſub genu ſemper (ob 467. No. 3.).

469. Ad amputationis adminiſtrationem, & felicem ſucceſſum intelligendum, attenditur:

1. Ad præparationem.
2. Actionem ipſam.
3. Curationem ſymptomatum.

4. Con-

4. Conſolidationem.
5. Supplementum amiſſorum.
Præparatio fit:
1. Compreſſu vaſorum magnorum ſanguiferorum arterioſorum per ſplenia applicata pyramidalia, & ligaturam tornando adigendam ſuper his in parte ſana prope ægram.
2. Tractu valido & æquabili partium incidendarum ope ligaturæ ex corio fibulatæ cum loris.
3. Firmatione cauta ægri, & partis amputandæ.
4. Moderato inflexu partis, ne nimis extenſa ſecetur.
5. Narcotico cardiaco ipſi ægro exhibito.

470. Actio fit in parte præparata (469.).
1. Cultro acuto, forti, curvo, in dorſo obtuſo, bene temperato, fortiter per omnia ad os uſque adacto, æquabiliter & fortiſſimo applicatu ad os in orbem circumacto, ut una celeri ſectione totum perioſteum accurate diſciſſum ſit.
2. Si duplex in amputanda parte os, interſtitia ſimiliter minori, utrimque acuto, cultello quam exactiſſime diſſecando.
3. Diſſecta (1. 2. hujus) per miniſtros fortiter diſtrahendo, ut hiatus ſit inter margines ſectionis.
4. Serra acuta, ſubtili, forti, tenſa, os ſecando, quæ agenda perpendiculari, forti, æquabili motu; incipiendo a tenuioris diſſectione, deſinendo in craſſiſſimum, ſi os duplex; ne vi ſerræ in feſtucas fiſſum diſſiliat debilius.
5. Oſſa inter ſecandum per miniſtros artificioſe flectendo, ut liber ſit ſerræ meatus.

471. Symptomatum, extripationem ſequentium, primarium Hæmorrhagia ſemper ilico ſiſtenda:
1. Vaſis, jactu ſanguinis deprehenſis, apprehen-

ſis per tenacula elatere compreſſa, eductis, filo trajecto & circumducto arcte conſtrictis, ſi majora ſunt. Aut vas conſtringendo per filum acubus binis incurvis utrimque ad latera vaſis infixum.

2. Cauteriis ignitis applicatis.
3. Plumaceolis vitriolo imbutis ad vaſa, abſorbentibus alia ad loca applicatis.
4. Partes vivas, retrotractas (469. No. 2.), laxatas reducendo.
5. Veſicam circumponendo trunco, pulvere adſtringente refertam.
6. Ligatura firmante.
7. Somno, quiete, victu ſollicitè procuratis.

472. Conſolidatio fit in oſſe, ſi cito curetur exfoliatio, & caveatur caries, quod fit, ſi ilico ei applicetur ſpleniolum ſp. vin. maſtichino madidum.

473. In carne vero, ut in hiſtoria vulnerum dictum fuit (ab 189. 192. ad 210.).

474. Si ægro, ſic truncato magnam partem (466. ad 471.), viſcera chylopœa & hæmatopœa valida ſunt, plethoræ effectus ſæpe ſequuntur (106.), quibus ut auferatur cauſa, miſſio ſanguinis aliquoties, pro re nata, inſtituenda, & victus moderatus.

475. Amiſſi damnum ſarcit imitatio artificialis perditi, per fabricatas machinulas. Vid. Aquapendentem, Hildanum, Solingen, Paræum.

AD SPHACELUM.

SECT. 462.

Acre Lixivium.

Rec. *Calc. viv. ex ſaxis exuſtis p.* 1.
Hanc tege

Cinerum clavellat. p. iij.

In loco ſubterraneo liquefacta, filtrataque ſerva.

Aut & ipſa Calx viva tenuiter in pollinem acta inſpergi poterit.

Sed & pulcherrimæ ſeparationes fiunt, ſi eſcharæ mortuæ applicatu putrefacientis remedii mollitæ, in tabum ſolutæ, diſſidentes a ſana parte recedunt; dum interea vivæ partes fotu vivifico animantur. Vid. 435. N. 2.

SECT. 469 N. 5.

Pulvis cardiacus, calidus, narcoticus.

Rec. *Ol. ſtillat. Cinnamom.* gutt. ij.
Caryophyl. gutt. j.
Cort. Citrei gutt. ij.
Sacchari puri drach. ij.
F. S. A Elæoſaccharum, cui admiſce
Corall. rubr. drach. j.
Laud. puri gr. ij.
M. F. Pulv. divid. in ij. doſ.

Capiat unam *hora una ante actionem & ſi nihil ſopivit*, alteram ½ *horæ ante eamdem.*

SECT. 471. N. 5.

Pulvis adſtringens, ad ſiſtendam Hæmorrhagiam vulneris externi.

Rec. *Sang. Draconis* drach. j.
Sarcocoll. drach. ij.
Lapid. Hæmatit. drach. ſs.
Bol. Armen. drach. viij.
M. F. Pulv. tenuiſſimus.

Rec. *Farin. volatil. in molendinis, vel piſtrinis, collectæ* unc. iv.
Colcothar. Vitrioli, fortiter exuſti & edulcorati drach. ſs.
M. exacte.

Rec. *Fungi Lycoperdi dicti bene maturi, atque ſicciſſimi, collectum pulverem, eum vulneri inſperge; mox aperti interiorem ſuperficiem applica.*

DE COMBUSTIONE.

476. SI ignis ardens, vel in fervido corpore latens, corpori noſtro applicatur, oritur deſtructio vaſculorum, extravaſatio humo-

rum, pro varietate cauſæ, durationis, partis affectæ, varia.

477. Hujus (476.) varietatis gradus varii ſimiles ſunt his, qui decurrunt a prima & leviſſima inflammatione, (370. ad 464.) uſque in ſæviſſimum ſphacelum.

478. Hinc phænomena, diagnoſis, prognoſis eadem.

479. Quin Curatio nihil differt: potus antiphlogiſticus ſemper neceſſarius.

480. Uſtio inter limites reſolvendæ inflammationis ſubſiſtens (386.) curanda his, quæ liquida condiant, moveant, vaſa expediant, conſervent: id fit igne moderato, fotu, cataplaſmate, (395. ad 402.) butyro loto, ſpiritu vini cum pauco vitriolo.

481. Uſtio itura in gangrænam, criſpata jam & eroſa cute, elevatis bullis, curanda ut inflammatio talis, fotu, cataplaſmate, emollientibus, digeſtivis (402. ad 454.).

482. Uſtio jam in cruſtas gangrænoſas, vel ſphacelatas acta, curanda ut illi morbi (419. ad 476.).

483. Nuſquam plus proſpiciendum pulchritudini cicatricis, quam hic: vid. (217.).

IN COMBUSTIONE.

SECT. 479.

Miſtura refrigerans, antiphlogiſtica.

Rec. *Fol. rec. Sedi* unc. iij.
Contritis expreſſo ſucco, admiſce,
Syrup. Roſarum,
Violarum ana unc. j.
Nitri ſcrup. ſs.
Spirit. Salis gutt. x.
Aquæ pluvial. lib. ij.

SECT. 480.

Fotus partem combuſtam contra putredinem condiens.

Rec. *Aceti Lithargyrii* unc. ij.
Vini Gallici unc. xij.
Aq. ſtillatit. flor. Sambuc. unc. xiv. M.

Fotus ſimilis, reſolvens, emolliens.

Rec. *Flor. Sambuci,*
Meliloti,
Altheæ ana unc. j.
Cum aq. decoct. & expreſſis, lib. jſs. admiſce
Sp. vini Theriac. unc. ij.
Aceti Sambuc. unc. j.
Sal. maris drach. j.
Linteis calidis applicetur.

Cataplaſma emolliens, reſolvens.

Rec. *Fol. Malv.*
Biſmalv. ana m. ij.
Flor. Melilot. unc. ij.
Cum aq. decoct. ſub finem admiſce
Farin. Lini q. ſ.
Sp. vini Theriac. unc. j.
Ol. Lini unc. ſs.
F. Cataplaſma.

Unguentum ſimile.

Rec. *Butyri recentis* q. pl. cum *aqua frigida* ablue, donec albeſcat.

Rec. *Hujus Butyri,*
Spermat. Ranarum,
Succi Sedi ana. M. S. A.

SCIRRHUS.

484. SCirrhus (392.) pro cauſa habet quidquid ſuccum in glandulis coagulare, inſpiſſare, ſiccare, poteſt. Ejus ergo ſedes omnis glandula; ſed inprimis quæ liquorem facilius inſpiſſandum habet, vel ratione loci ſtag-

nare plus cogit. Unde in oculis, naribus, ore, mammis, axillis, inguinibus, pancreate, meſenterio, utero, ſæpius obtinet.

485. Hinc inflammatio (392.); lac ſtagnans, caſeoſum, dureſcens, coagulatum; contuſio (324.); attritus validus; anthrax; bubo; ulcus præmature clauſum; materies atrabiliaria ſanguinis, biliſve, maxime ceſſante conſueto menſtruo, vel hæmorrhoïdali fluxu; lapideſcens, craſſa, auſtera, gypſea materies; vita triſtis; victus durus; hæreditaria labes, ſcirrhum creare poſſunt.

486. Effectus ſcirrhi nati, occupare aucta mole vicina, ea premere, comprimere; lædere functionem ſcirrhoſi, & vicini; hinc inflammationes, ſuppurationes, gangrænas, paralyſes, atrophias, ſphacelos, ſterilitatem, partum difficilem, volvulum, & multa ſimilia mala producere, quæ ex natura & officio læſi, & comprimentis, facile deduci queunt.

487. Præſentia ſcitur, cauſa (484. 485.), effectu (486.), phænomenis (392.), loco affecto (484.), temperie ægri, cognitis.

488. Ex iiſdem (487.) eventus præſagitur, conſiderando durationem mali, & effectus (486.). Sunt per ſe innocui, evadunt motu incitato maligni.

489. Qui ſæpe vitari impos æternum metum parit.

490. Unde Curaturus notet:

1. Schirrum, ſi recens, benignus, loco idoneo ſitus, nondum perfecte durus, in homine euchymo, tentandum emolliente, reſolvente medela; quo fumi acidi, & vis mercurii imprimis ſpectant.
2. Si non cedit his, ſi locus, ſitus, vicina, mobilitas, conditio mali, robur & valetudo ægri permittunt, ocyus ferro integre eximendus eſt.

3. Si vetus, colore, duritie, ſcabritie, pruritu, inchoato dolore malignus, loco vel vicinia timendus, adhæreſcens, in corpore cacochymo, extirpatu impoſſibilis; tum omnia vitanda, quæ motum augent, ne carcinoma fiat. Ideo emollientia, ſuppurantia, rodentia, cauſtica, diſſipantia, mala ſunt.

4. Sed ſola tum (490. 3.) anodyna, ſedantia motum, Saturnina, Mercurialia blanda conveniunt.

491. Si ſimul temperies peccat, hæc corrigenda præ cæteris.

AD SCIRRHUM.

SECT. 409. N. 1.

Fotus ad Scirrhum reſolvens, emolliens.

Rec. *Flor. Altheæ,*
Chamæmel.
Melilot.
Sambuc. ana m. j.
Centaur. min. m. ſs.
Fol. Abſinth.
Marrub. alb.
Rutæ,
Sabinæ ana m. j.
Rad. Bryon. alb. unc. iv.
Angelic. ſativ. unc. j.

Cum aq. decoct. vaſe clauſo, & per pannum expreſſ. lib. iv. admiſce
Sp. vini Theriac. unc. iv.

Applicetur pannis laneis ad cutim nudam, ſuperapponendo extrinſecus ſupra pannos veſicam Suillam expanſam, atque pauxillo olei prius inunctam.

Cataplaſma ſimile.

Ex iiſdem coque cum ſ. q. Aq. Cataplaſma, ſub finem addendo
Gumm. Galbani in vitello ovi ſubacti unc. iij.
Farin. Lini unc. ij.
Ol. Lini unc. iij.

Emplaſtrum ad Scirrhum ſimile.

Rec. *Gumm. Ammon.*
Galban.
Sagapen.
Opopanac. ana unc. ij.
Leni igne in teſta ſoluta depura, tum admiſce accurate
Vitell. Ovorum bene concuſſ. N. iv.
Ceræ citrinæ unc. ij.
Farin. rad. Bryon. alb. unc. iij.
Ol. infuſ. Rutæ q. ſ.

Ut F. S. A. Emplaſtrum.

SECT. 490. N. 4.

Victus eſto ex Lacte recenti, Lacte ebutyrato, & Sero lactis.
Ex Jure carnium quarumcumque recentium de quadrupedibus & volatilibus.
Ex Frumentaceis, Avena, Horeo, Milio, Phalaride, Secali, Tritico, Zea.
Ox Oleribus, §. 35. N. 1.
Ex Fructubus mitibus, maturis, horæis, acido-dulcibus, inprimis coctis.
Ex Hordeatis, Panatellis; &c.
Potus eſto Decoctum ex Rad. Chinæ, Sarſaparillæ, Lignorum Santalorum trium, &c.

Decoctum Anodynum in Scirrho non movendo.

Rec. *Semin. Papaver. alb. contuſ.* unc. ij.
Rad. Fœnicul. unc. iv.
Flor. Papav. errat. drach. vj.
Fol. Malvæ m. j.
Cum aq. decoct. vaſe clauſo, ſpatio ¼ horæ, pint. ij. admiſce
Syrup. Papav. alb. unc. ijſs.
Bibat ſubinde unc. iij. vel iv.

Pulvis ſimilis.

Rec. *Spermat. Ceti,*
Corall. rubr.
Stibii diaphoret. non abluti ana drach. j.
Laudani puri gr. ij.
M. F. Pulv. tenuiſſim. dividendus in iv. doſ. æquales:
Quarum unam *capiat mane & veſperi, urgente dolore.*

Hæc pro internis.

Externe Fomentum ſimile.

Rec. *Flor. Hyoſcyami,*
Meliloti,
Papaver. rhœad.
Sambuci ana pug. j.
Cum aq. decoct. vaſe clauſo, pint. jſs. admiſce
Aceti Sambuci,
Roſac. ana unc. ij.
Sp. Vin. rectific. drach. iv.

Unguentum Anodynum, Saturninum, blandum ad Litum.

Rec. *Aceti Lithargyrii* unc. j
Ol. expreſſ. ſemin. Hyoſcyami,
Papav. alb.
Roſar. infuſ. ana drach. ij.
F. S. A. Nutritum, cui ſub finem admiſce
Opii puri gr. vj.

Emplaſtrum.

Emplaſtrum de Minio.
Unguentum Diapompholygos.

Emplaſtrum Anodynum, blandum, motum ſedans, ad Scirrhum, nec reſolutione, nec exſtirpatione, medicabilem.

Rec. *Succi*, recent. expreſſi & puri,
Fol. Hyoſcyami,
Papaver. hortenſ.
Phellandrii ana unc. iv.
Leni igne coque, inſpiſſa, ſub finem admiſce
Ceræ albæ unc. viij.
Ol. infuſ. Roſar. unc. j.
F. S. A. Emplaſtrum.

Emplaſtrum Saturninum, mercuriale blandum.

Rec. *Sacchar. Saturni,*
Ceruſſæ,
Amalgam. Mercur. & Saturn. ana drach. ij.
Ceræ albæ unc. iv.
Ol. infuſ. Roſar. drach. ij.
M. F. Emplaſtrum.

CANCER.

492. Scirrhus (392.), ætate, augmento, motu vicinorum, ſi movetur ita, ut vaſa vicina ad margines ſcirrhi inflammari incipiant, evadit malignus, & vocatur jam cancer a ſimilitudine, vel Carcinoma.

493. In quo (492.) gradus inflammationis vicinæ; acrimoniæ putridæ exceſſus in loco affecto; dignitas partis; glandularum nexarum numerus & conditio; temperies totius, diverſos malignitatis primæ ſtatus docet.

494. Si ſuis continetur pellibus, Occultus, his ulcere ruptis, Manifeſtus vel Ulceroſus dicetur; poſterior primi ſoboles.

495. Cauſa eſt quidquid ſcirrhum facit (484, 485.), acre ſcirrho miſtum; mutatio in circulantibus, a menſtruis, hæmorrhoïdibus, hæmorrhagia qualibet, retentis; ſterilitas, cœlibatus, effœta ætas a 45. ad 50. annos; victus auſterus, acer, calidus; affectus animi triſtes & bilioſi, irritatio externa quælibet, motu, calore, acrimonia, emolliente, ſuppurante, cauſtica, veſicante medela externa, vel interna ſimilia peragente.

496. Locus ut Scirrhi (484.).

497. Cognoſcitur Occultus ex ſignis ſcirrhi (487.) prægreſſi, accedente titillatione, pruritu, calore, rubore, dolore lancinante, urente, pungente, colore rubello, rubro, purpureo, cæruleo, livido, atro; duritie ſumma, prærupta, ſcabra, cum eminente apice; tumoris augmento; vaſis ſanguiferis vicinis tumentibus, nodoſis, varicoſis, craſſis, atris.

498. Ulceratus noſcitur ex prægreſſo occulto prius cognito (497.), ſi aperitur: pellis tum quaſi excoriando denudatur, & tenuis, acer, ichor, quaſi tranſſudando exprimitur.

499. Ejus hic progreſſus : vaſa ſana circa margines cancri duri vi fluentis vitalis liquidi attrita, & aſſurgente tumore diſtracta rumpuntur, hinc putredo, tum ſanies ſubtilis, acris, fœtida, cadaveroſa, ambientia rodens, vicina exedens, progreſſus in ambitum, & in profundum ad partes vicinas emittendo undique radices malignas, quibus tenet fortiter, labia tumida, retorrida, horrenda, dolor intolerabilis, urens, pungens, rodens, color cineritius, lividus, niger, cancri occulti ad glandulas communicantes, hæmorrhagiæ, convulſiones, febris lenta, extenuatio totius, ἀνοσμὸς, indolentes in aure calli, lipothymiæ, inde pereſis & conſumptis mors.

500. In Euchymis occulti cancri quieſcentis facilis toleratio, moti rabies (499.) prædicitur.

501. Cancer parvus, incipiens, liber, loco apto ſitus, vaſis magnis non adcretus, a cauſa externa ortus, in juvenili, ſanoque corpore, ſolus in toto corpore, ilico ferro extirpandus, vel abſcindendus eſt.

502. Emollientia, emplaſtica, ſuppurantia, acria, excoriantia; veſicatoria, cauſtica, ei applicata convertunt in cancrum ulceratum; ergo vitanda.

503. Cancer magnus, vetus, adhærens, locis extirpationi ineptis ſitus, vaſis magnis adcretus vel incumbens, a cauſa interna ortus, in corpore ſenili, cacochymico, ad cancrum compoſito, aliis jam cancris in eodem corpore ſociatus, nec ferro (501.), nec medicamentis (502.) tangendus eſt.

504. Ni enim cum radice & ſemine integre extirpari queat, aſperabitur, ad interiora recurrit, alios generat, factos auget.

505. Cauſa cancri tollenda cum cancro, vel antequam tollatur ille.

Niſi integre auferri queat, relinquendus eſt. Uteri, faucium, palati, axillarum, inguinum inſanabilis; labiorum curatu difficilis.

506. Ergo in ſtatu (503.) adſpiramus ad duo: 1. quietem mali. 2. Lenimen ſymptomatum.

507. Quies impetratur: 1. locum defendendo ab omni externo per plumbata, & narcotica. 2. Cauſam (495.) cognitam minuendo, corrigendo, avertendo: quo lenia purgantia ex blandis vegetabilibus, mercurialibuſque faciunt, parva & ſæpe geminata doſi data. 3. Diluentibus, aperientibus blandis, ſubalcalicis. 4. Vitando, quæ ſumpta, vel applicata vicem cauſæ gerunt.

508. Symptomata iiſdem (507.) leniuntur; dolor opiata exigit.

509. Exulceratus (498. 499.), ni tolli queat, leniter ſæpe mundando, plumbata leniſſima applicando, tum dicta (507. 508.) adhibendo.

510. Extirpatio fit: 1. Corpus victu, medicamentiſque refocillantibus, & cauſæ adverſis præparando. 2. Totum ſimul & ſemel cum omni radice filo trajecto, vel furcilla ſuffixa elevatum exſcindendo, vel detectum inciſis integumentis, filo trajecto attollendo, & deinde prudenter ſeparando. 3. Vulnus rara, blandaque obligatione curando, vicino cruore prudenter prius evacuato.

511. His actis (510.), diu pergendum in victu & medela cancro adhuc preſenti propria, quin & patet, quæ mala a cancro in loco extirpationem renuente prodire queant.

IN CANCRO.

SECT. 507. N. 1.

Vid. *Emplaſtrum* §. 490. N. 4.
Aq. Stillat. Spermatis Ranar.
Sperma Ranarum.

SECT. 507. N. 2.

Pulvis purgans, in cancro nondum exulcerato.

Rec. *Reſin. Jalapp.* gr. vj.
Diagrydii gr. vij.
Stibii diaphoret. non ablut. gr. xxiv.
M. F. Pulv.

Similis mercurialis.

Rec. *Mercur. dulc.* gr. xv.
Diagryd. gr. xij.
M. F. Pulv.
Capiat ſemel in ſeptimana.

SECT. 507. N. 3.

Decocta ex Bardana.
China.
Fœniculo.
Petroſelino.
Sarſaparilla.
Scorzonera.

Pulvis aperiens, blandus.

Rec. *Antimon. diaphoret. non ablut.* gr. viij.
Sperm. Ceti drach. j.
M. F. Pulv. divid. in ij. doſ.
Sumat unam *mane & veſperi.*

SECT. 509.

Fomenta & Litus.

Fomentum lene, Saturninum, Anodynum.

Rec. *Aq. ſtillat. Papaver. Rhœad.*
Roſar.
Sambuci ana unc. ij.
Sacchar. Saturni drach. j.
Tinct. Opii drach. j.
Sp. Vini Theriacal. drach. ij. M.

Linimentum Saturninum, lene.

Rec. *Aceti Lithargyrii* drach. vj.
Ol. Roſacei drach. iv.
F. Nutritum.

DE MORBIS OSSIUM.

512. IPſa Oſſa morbos patiuntur ſimiles iis, quos hactenus in mollioribus partibus deſcripſimus.

513. Nam interſtitia horum veſtiuntur membranula eodem vaſorum genere inſtructa, iiſdem liquoribus perpetuo allatis humectata, ac illæ.

514. Et prout hæc ſpatiola (513.) majora, eo os ibi propius accedit ſtructuræ partis mollis.

515. Ideoque aptius ibi (514.) pati eos morbos, qui aliter molles partes occupare dicuntur.

516. Talis eſt latior circa juncturas pars, quum denſior, minuſque vaſculoſa ſit in oſſe medio.

517. Hinc (514. 515. 516.) prima morborum in oſſibus diſtinctio.

518. Oſſa, præter vaſa mollibus communia (513.) partibus, in ſuis cellulis latioribus (516.) habent veſiculas oleo ſubtili medulloſo, ibi ſecreto, & in ſuos uſus aſſervato, plenas; hæ veſiculæ, majores circa juncturas, circa denſitatem oſſis ſenſim abolentur, & in canales pingue vehentes tenuiſſimos verſæ, evaneſcunt fere.

519. Hinc (518.) altera morborum in oſſibus claſſis.

520. Habent oſſa perioſteum externum convexa ambiens, tegens, vaſa arterioſa in cellulas, inque medullam ferens, venoſa excipiens, magna, parva, numero infinita.

521. Hinc (520.) iterum morborum tertia ſeries in oſſibus.

522. Habent oſſa perioſteum internum cava medullæ receptacula ambiens, tegens, vaſa arterioſa in veſiculas medulloſas diſtribuens, venoſa excipiens, magna, parva, numero infinita.

523. Hinc (522.) quarta morborum in oſſibus diviſio.

524. Habent oſſa in ſuis cavis infinitas veſiculas oleo ſubtili medulloſo plenas, id aſſervantes, diſtribuentes & inter ſe mutuo, & inter lamellarum interſtitia, & in cava, juncturarum, & per poros rectos. Hæ veſiculæ arterias, venas, lymphæductus, adipoſos ductus, nervulos, membranulas, habent.

525. Hinc (524.) quinta & ultima, ex hac diviſione, morborum in oſſibus differentia.

526. Si medulloſum (518. 524.) oleum in ſuis veſiculis, emiſſariis, vel in oſſium interſtitiis ſtagnat, calore & motu vitali acre, putridum, ſanioſum fit; ſecretionem novam impediet; vaſa adferentia, ſecernentia obturabit; veſiculam ſuam inflammabit; dein ſuppurabit; vel gangrænoſa putredine corrumpet liquida & vaſcula; hinc oſſea ipſa ſubſtantia vaſis orba, liquido vitali privata, acribus eroſa, in cineritiam quaſi calcem vertitur, ubi tenuiſſima, id eſt in cellulis apophyſium; ſic dolor, calor, pulſatio, tumor, abſceſſus, caries contingit peſſima. Stagnatio hæc ab omni obſtructione oriri poteſt (vid. cap. de obſtr.). Si autem ex interno malo, tum fere Spina Ventoſa audit.

527. Liquet ſigna hujus mali, & ſtatus (526.), eſſe ſigna inflammationis profundæ, nec ad tactum externum ſævientis.

528. Prognoſis ex difficili ſeparatione, abſterſione, emundatione, mala multa, & difficillimam curationem prævidet.

529. Curatio optima tentatur: 1. Omnia vaſa largiſſime implendo decoctis ex his, quæ valide penetrant, multum abſtergent, putredini reſiſtunt. 2. Dein valide movendo cuncta per methodum ſudorem exprimendi vapore calido artificioſe ad corpus applicato. 3. Simul tum,

dum ſudor fluit, motum determinando ad locum affectum per topica fomenta, & applicatione determinata vaporis calidi ad partem illam.

530. Hoc modo (529.) ſi diu continuetur, ſæpe multum boni fit, maxime ſi diæta ſimul tenuis, & putredini oleoſæ adverſa, inſtituitur.

531. Si textura arterioſa, vel venoſa, ut & lymphatica, (513. 516. 520. 522.) obſtructa fuerit, defectu novi, vel ſtagnatione allati liquidi, iterum in iis partibus oriuntur ſimiles omnino morbi ordine tantum mutato (526.).

532. Quorum (531.) ergo diagnoſis, prognoſis, curatio, eædem (529. 530.).

533. Patetque, maximum periculi diſcrimen hærere in diverſitate loci (518. 524. 520. 522.), ubi prima mali cauſa ortum ſedemque habet. Quibus primo præmiſſis clarior doctrina.

534. 1. Inflammatio oſſis benignior a perioſteo externo inflammato oritur, cujus infinitæ cauſæ, (vid. totam hiſtor. Inflammat.) notique effectus.

2. Cognoſcitur per ſigna inflammationis profundæ ad tactum aucta.

3. Prævidentur plurima mala (531. 526.), ni ocyus ſanetur.

4. Curatur ut inflammatio, maxime id agendo, ut totum avertatur ab oſſe extrorſum; quod fomentis, & aliquando facta inciſione fit.

535. Talem inflammationem vergere in abſceſſum docent: 1. ſigna valida inflammationis prægreſſæ. (534. 2.). 2. Pulſatio, febris, horripilatio vaga. 3. Abſentia ſignorum reſolutionis (386.).

536. Re autem ipſa adeſſe docent ſigna ſuppurati profunda (387 405.).

537. Tum pus, exeſo perioſteo, os nudabit, vaſis privabit, corrumpet (531.) brevi, confer 406.

538. Quare ilico abſceſſus aperiendus, pus eliciendum, ulcus mundandum, (403. 404. 409. 410. 411.); dein ſimul os tractandum iiſdem cautelis, ac in vulneribus Capitis cum cranio detecto dictum. (252. 253. 259. 260. 262. 266.).

539. Vergere autem illam inflammationem (534.) in gangrænam partis, docent: 1. ſigna ſummæ inflammationis (388. 422.) 2. Indolentia partis ſine bona cauſa. 3. Tumor denſus, lentus, nec multum dolens incumbentium.

540. Adeſſe jam, ſcimus ex iiſdem (539.), tum ex colore incumbentium pallido, cineritio, livido.

541. Tum os nudum, vaſis, ſuccoque vitali orbum, acri putrefacta materie gangrænoſa exeditur in cariem (526.); ſerpit cito contagio creſcente.

542. Ergo ſtatim locus affectus ad os uſque incidendus, mundandus, os vero curandum ut ſupra dictum (248. 249. 252. 258. 259. 260. 261. 262. 266.).

543. Si perioſteum internum (522.) inflammatur, cauſas agnoſcit eaſdem (534.); effectuſque habet, quoad os internum, eoſdem; exitum in abſceſſum, aut gangrænam eundem (535. 539.); ſed ob denegatam exhalationem, pejorem; unde medulla tota, totum inde os, fœtidiſſima putredine, & carie pereunt.

544. Unde etiam liquet, ſive membrana hæc (522.) primo ipſa inflammetur, ſive a corrupta prius medulla contagio ſuſcepto læſa ſit, eundem brevi oriri morbum oſſis carioſi a medulla putrefacta, vix unquam curabilem.

545. Cognoſcitur id malum, quando in inflammatione ſubſiſtit hactenus: 1. a ſignis inflammationis generalibus (382.), 2. a loco profundo. 3. a dolore obtuſo, fixo, diuturno,

nulli remedio externo cedente, nec ad attactum aucto. 4. ſed poſt motus muſculares increſcente.

546. Sanatur tum: 1. curatione ad inflammationem generali (a 395. ad 401.). deinde, ſimulac apparuerint reſolutionis incipientis ſigna (386.) 2. methodo propoſita (529.), ſtricte ſatis obſervata.

547. Si vero ſuppuratio hic, vel gangræna acciderit, & per prægreſſæ inflammationis internæ ſigna (545.) valida, tum ex dolore fixo profundo, obtuſo noſcitur, vel methodus (529.), vel nihil ſanat.

548. Tum enim putrefacta tota mole oſſi interna, tumefacto, inflammato, carioſo interno oſſe, perioſteum externum inflammatur, diſtrahitur à tumore, eroditur ab acri, incumbentia, lento contagio corrupta, ſpongioſa fiunt, tument, dolent, totum membrum perit: ſola Extirpatio ſanat.

549. Qualitas venerea, ſcorbutica, rachitica, eſt cauſa frequens: inde intelligitur, quid ſit gummi, tophus, nodus, exoſtoſis, abſceſſus, caries, ſpina ventoſa in oſſe?

550. Hinc novimus, cur os carioſum colorem ſuum tam varie mutet ex ſubcæruleo candido in album pinguem, flavum, cineritium, lividum, nigrum? Et quem corruptelæ gradum ſinguli denotent?

551. Ex iiſdem liquet, cur os carioſum inæquale, aſperum, ſpongioſum, friabile, molle, fragile evadat? Arteriæ externæ, & internæ, lamellas oſſis non plus comprimunt.

552. Item, cur fœtorem ſingularem rancidi lardi exhalet?

553. Nec non cur in loco ulceroſo a ſubjecta carie caro ſuperincumbens mollis, flaccida, fungoſa, inflata, tumens, labia ulceris inverſa; ſanies clara, ſubtilis, vix glutinoſa, fœtida, par-

vis ſquamulis nigris referta; recrudeſcentia ſine cauſa; pertinax rebellio contra medicamenta optima ad alia omnia ulcera?

554. Ut &, cur caries a cauſa externa facile; ab interna difficulter; a lue Gallica difficilius; à ſpina ventoſa difficillime ſanetur?

555. Denique, cur in parte ſolidiore oſſis mala; in ſpongioſa pejor; in juncturis peſſima, prima lenta, altera velox, ultima velociſſima ſit; cur in pueris velox, & curatu difficilis; cur ſpina ventoſa plerumque pluribus locis ſimul, vel ſucceſſive?

556. Qui his (ab 512. ad 556.) dicta de contuſione (325.), luxatione (ab 358. ad 370.) fracturiſque (ab 339. ad 358.) oſſium adjunxerit, tum ea, quæ de vulneribus Capitis oſſa lædentibus (ab 249. ad 297.), habebit hiſtoriam, & curationem morborum præcipuorum in oſſibus. Inprimis ſi ἀγκύλωσις additur. Quæ immobilitas articulationis cum tumore duriori. Callo fracti ad articulum oſſis, inſpiſſato linimento Haverſiano, ligamentis rigeſcentibus, exoſtoſi ad juncturas, inprimis originem debet. Difficillima curatio petenda ex diverſitate cauſæ.

557. Qui vero omnes morbos, hucuſque deſcriptos, oculiſque ſubjectos intellexit ita, ut horum enarratas cauſas, naturam, effectus, curationem cum cura expenderit; dein autem internis tectiſque corporis partibus eadem omnia applicuerit; cum actione integrarum comparaverit; atque deinde cum ipſis internorum morborum phænomenis compoſuerit; videbit internis reapſe congruere; externos chirurgicos primo pertractandos; nec aliter ordinati quid, vel veri, in Praxi Medica fieri poſſe, aut doceri.

IN MORBIS OSSIUM.

SECT. 529. N. 1.

Infuſo-Decoctum abſtergens, antiſepticum, in ſpina ventoſa.

Rec. *Ligni Guajaci virid. ponderoſ. raſi* unc. x.
Sal. Tartari drach. ſs.
Cum aq. comm. lib. vj. ſpatio xxiv. horar. digeſtum in diplomate, decoque ſpatio 2. horar. ſub finem admiſcendo
Sp. vin. rectific. unc. iv.
Ebulliant iterum parumper, tum exhibe.

Super reſiduo decocti novæ aq. lib. iij. affuſæ ebulliant, per iv. horas.

Prioris decocti unc. iv. *ſumat, quater de die, vacuo ſtomacho: mane hora ſeptima, dein hora undecima, iterum quarta pomeridiana, & ultimo hora ſeptima veſpertina.*

Altero Decocto utatur pro potu quotidiano.

Sic ex ligno Juniperino, Saſſafras, Buxi, Quercino, &c. Decoctum fieri poteſt.

Lintea his decoctis madida Fomenta ſunto.

DE MORBIS INTERNIS ET DE FEBRIBUS IN GENERE.

558. FEbris, frequentiſſimus morbus, Inflammationi individuus comes, plurium morborum, mortis, & ſæpe ſanationis, optima cauſa, nunc explicanda.

559. Cujus quia abdita habetur natura, ſumma ope cavendum ab omni errore, in illa indaganda.

560. Errori tamen facilem hic occaſionem præbet ingens numerus ſymptomatum, quo plerumque ſtipatur, & ſine quibus tamen febris eſſe poteſt.

561. Ut ille vitetur, opus erit ex infinitis (560.) illa phænomena ſola eligere, quæ omni febri ſemper adſunt; quorumque cognita

præſentia omnes Medicos docet, febrim adeſſe, quorum abſentia judicant hominem a febre immunem eſſe.

562. Dein ex his detectis (561.), riteque expenſis, natura febris individua invenienda erit.

563. In omni Febre a Cauſis internis orta horripilatio, pulſus velox, calor, vario febris tempore vario gradu, adſunt.

564. In qua febre hæc tria (563.) velociter, & cum periculo decurrunt, illa Acuta dicitur.

565. Ubi tarde, idque cum periculo, vel ſine eo, Lenta vocatur.

566. Utraque (564. 565.) Communis ſive Epidemica, vel huic illive homini ſingularis.

567. Acuti febriles morbi vocantur, quos dicta febris (564.) comitatur, Chronici febriles autem, in quibus adeſt febris (565.).

568. Hinc illorum omnium (567.) explanatio pendet a cognita prius febris natura.

569. Quæ petenda ex conſideratione trium communium ſymptomatum. (563.).

570. Quæ (563.) quidem in omni febre adſunt, ſed ſola velocitas pulſus adeſt ex his omni febris tempore, ab initio ad finem, eaque ſola Medicus præſentem febrim judicat.

571. Adeoque quidquid de febre ſic novit Medicus, id vero omne velocitate pulſuum ſola cognoſcitur. A morte ceſſat omnis febris.

572. Cauſa ergo velocitatis hujus (571.) proxima eſt pariter cauſa febris, ſic cognitæ, proxima.

573. Ergo velocior Cordis contractio. Igitur affectio vitæ conantis mortem avertere, tam in frigore, quam in calore.

574. Ergo velocior reciprocus influxus liquidi nervoſi, & cerebelloſi in muſculos, & ſanguinis in vaſa, & cava Cordis.

575. Omnis fere febris, hactenus obſervata,

quæ a cauſa interna oritur, incipit primo cum ſenſu Frigoris, concuſſionis, horripilationis, majori, minori, brevi, diuturno, interno, externo, pro varietate ſubjecti, cauſæ, febris ipſius.

576. Quo tempore (575.) velox, parvus, ſæpe intermittens pulſus, pallor ſæpe extremorum, frigus, rigor, tremor, inſenſilitas.

577. Unde liquet, ſtagnare tum humores ſanguineos in extremis vaſculis, & ſimul tamen cauſam cor irritantem (574.) adeſſe.

578. Ex quibus (577.) cauſa omnium phænomenωn (575. 576.), tum apparentium, intelligitur.

579. In omni febre, his (575. 576. 577.) prægreſſis, oritur Calor, major, minor, brevis, diuturnus, internus, externus, univerſalis, vel loci, pro varietate febris.

580. Qui (579.) quum ſequatur febrim jam natam, patet magis ejus effectum, quam cauſam, vel naturam eſſe.

581. Adeoque velocior Cordis contractio, cum aucta reſiſtentia ad capillaria, febris omnis acutæ ideam abſolvit.

582. Horum vero (581.) utrumque in animali vivo produci poteſt a cauſis numero & varietate infinitis; tumque vel ſimul, vel ſeorſum fieri; unoque nato, facile alterum ſequetur.

583. Quare febris cauſa proxima (581.) Infinitas cauſas pro ſuis proximis agnoſcit.

584. Quæ tamen dividuntur, quod vel ſingulares ſint cuique; vel univerſales, pluribuſque communes, quæ plerumque aëri, victui, vitæ eidem debentur.

585 Ergo febris cauſæ Singulares ſunt, vel Epidemicæ.

586. Propiores ſingulares cauſæ (583.) referri poſſunt ad quædam capita: *α*. Ingeſta a-

cria, cibi, potus, condimenti, medicamenti, vel veneni titulo, eadem donata hac proprietate, ut digeri, moveri, excerni nequeant, aut ea copia aſſumpta, ut irritent, ſuffocent, obſtruant, putreſcant. β. Retenta intra corpus, quæ excerni ſolebant, ob frigus, unctiones, animi affectus triſtes, cibos, potus, medicamenta, venena, aërem nebuloſum pinguem, quietem, exercitia ſolita remiſſa, obſtructiones, compreſſiones a contentis, vel ambientibus. γ. Geſta, ut motus nimius animi, vel corporis, calor, æſtus. δ. Applicata externa, acria, pungentia, rodentia, lacerantia, urentia, inflammantia. ε. Quæ humores, horumque motus valde immutant, ut multa externa, vel interna, fames, evacuatio, pus, aqua, ichor, hydropicorum, empyicorum, ſerum acre alicubi collectum, bilis accenſa, inflammatio, ſuppuratio, gangræna, cancer, vigiliæ nimiæ, acriora cujuſcunque rei ſtudia, venus nimium culta. &c.

587. Febris effectus, celerior liquorum expulſio, propulſio, ſtagnantium agitatio, omnium permiſtio, reſiſtentis ſubactio, coctio, ſecretio cocti, criſis ejus, quod ſtimulo & coagulo febrim produxerat; ſanorum mutatio in morboſam indolem; ſanorum mutatio in indolem aptam ferre ea, quibus minus adſuetus erat æger; liquidiſſimi expreſſio; reliqui incraſſatio, ſitis, caloris, doloris, anxietatis, debilitatis, laſſitudinis, gravitatis, ἀνορεξίας productio.

588. Quo lentor citius ſolvendus (577.), & irritatio brevius ſopienda (574.), eo febris levior, brevior, magis ſalutifera, & contra. Quin etiam pro vario utriuſque gradu, & concurſu, varia erit.

589. Atque hinc febris ſæpe medicamenti virtutem exercet ratione aliorum morborum.

590. Hinc initia, incrementa, ſtatus, decre-

mentum, criſis, mutatio, ſanatio febris, varia ſunt in ipſis acutis & ſingularibus.

591. Febris deſinit in mortem, alium morbum, inque ſanitatem.

592. In mortem, vitio deſtructi per nimiam vim ſolidi; aut peccato liquidi ita depravati, ut vaſa obſtruat vitalia, aut ea, per quæ nova liquida in locum perditorum ingeri debent. Hinc inflammationes, ſuppurationes, gangrænæ febriles in viſceribus vitalibus, corde, pulmonibus, cerebello; vel ulcera aphthoſa in primis viis cauſa frequens mortis ex febre.

593. In alium morbum deſinit, dum vel agitatione nimia vaſa lædit, & liquidiora diſſipans reliqua inſpiſſat; vel nimis debili actione impar eſt reſolvendo ſua vi coagulato; vel deponendo materiem criticam in vaſa quædam obſtructa, dilatata, vel rupta; hinc maculæ rubræ, puſtulæ, eryſipelas, morbilli, variolæ, phlegmonæ, bubones, parotides, abſceſſus, gangrænæ, ſphaceli, ſcirrhi &c.

594. Terminatur in ſanitatem, 1o. quoties materialem febris cauſam ſua vi ſubigit, ſolvit, mobilem reddit, inſenſibilis perſpirati ſpecie expellit, ſimulque impetum ſuum, æquabili circulatione reddita, ſopit. Hæc eſt reſolutionis via, ſimilis fere in toto, ut prius dictum de parte. (386.). Aut etiam 2o., ſi materies mali ejuſdem vi febris ſubacta, ſoluta, mobilis reddita, tamen aliquam retinet dotem, quà æquabili circulationi repugnat, vaſa ſtimulat, hinc excitata ſenſibili quadam evacuatione expellitur; hinc ſudor, ſaliva, vomitus, diarrhœa, urina, poſt coctionem, & ſtatum, fere intra quatuordecim dies facta criſi.

595. Tandem, ſi materies mali ejuſdem vi febris ſubacta, ſoluta, mobilis reddita, ſanis iterum aſſimilata humoribus, fluit ſine ulla criſi, aliove morbo.

596. Genius, diſcrimen, duratio febris acutæ, ſi obſervantur ab initio, per adſcenſum, uſque ad ſtatum, docent ejus exitum, mutationem, finem.

597. Ideoque ex omnibus his (ab 558. ad 597.) enarratis generalia diagnoſios & prognoſios dogmata in febribus facile elici queunt.

598. Curatio optima febrium generalis obtinetur, ſi 1. Vitæ, ejuſque viribus conſulitur. 2. Acre irritans corrigitur, expellitur (574.). 3. Lentor diſſolvitur, expellitur (577.). 4. Symptomata mitigantur (587.).

599. Vitæ & viribus conſulitur, cibis & potibus fluidis, facile digerendis, putredini adverſis, ſiti contrariis, appetitui citando idoneis, cauſæ morbi cognitæ oppoſitis.

600. Cibus dandus eo tempore, quo abeſt febris, aut quo ejus impetus ſaltem erit lenior.

601. Et quidem copia parca, ſæpe repetita: ne nimis laborare cogantur viſcera, mutenturve.

602. Copia determinatur, & vis cibi 1. ex prævifa duratione febris (588. 589. 590. 596. 597.) ad dies, 1, 4, 7, 9, 11, 14, 21, 30, 40, 60; debet enim tantum dari, quo vires ſuſtineri queant, ut ſufficiant coctioni, & criſi. Quo brevior morbus, eo minus & debilius offerendum, & contra. 2. Ex ætate ægri cognita; quo enim origini propiora, vel ſenectuti ſummæ, eo difficilius inediam ferunt animalia. 3. Status & vehementia morbi ſi cognoſcuntur, varium copia & virtute cibum poſtulant: in ἀκμῇ tenuiſſima, & pauca; in adſcenſu & deſcenſu eo plus & meracius dandum, quo magis ab ea diſtat morbus. 4. A loco quem æger incolit, qui enim æquatori vicini tenuem victum facile, polis autem propiores difficulter eum ferunt. 5. Ab anni tempeſtate, quum æſtas tenuiſſima, hyems validiora petat. 6. A conſuetudi-

ne ægri, & temperie ejuſdem naturali; qui enim ſanus lautiſſimis uſus ea facile difflat, æger pluribus eget ob vaſa & viſcera his aſſueta. 7. A ſenſu levi, vel gravi, aſſumpta ſequente.

603. Acre irritans externe hærens, (ut vitri, metalli, ligni, lapidis, oſſis, fragmenta acuta; aut ſtimulantium, rubefacientium, rodentium, veſicantium, cauſticorum, ſepticorum, venenatorum applicata) cognitum, quantocyus auferendum; dein ille locus, cui inhæſit, & læſus inde eſt, fovendus erit lentis, mucoſis, oleoſis blandis, anodynis, leniter aperientibus.

604. Acre irritans internè hærens, (ut inflammationis, ſuppurationis, gangrænæ, ſphaceli, cancri, oſſis, ichoris, puris, lymphæ acris & ſtagnantis acrimonia) tolli, vel corrigi debet juxta leges ante datas in hiſtoria horum morborum præmiſſa. Si acre Epidemicum, vel venenatum, corpore receptum, vitam irritat, id ex lege epidemicis præſcripta tractari debet, (1407. ad 1412.).

605. Acre irritans in ipſa liquida inductum uſu ſex rerum non naturalium tolli, vel corrigi poteſt, & debet, pro ſua indole varia cognita, variis auxiliis.

1. A motu nimio; quiete corporis & animi, humectantibus, diluentibus, blandis lenientibus.
2. A nimio calore aëris; temperando illum exhalatione frigidæ, maxime plantis nonnullis, huic propriis negotio; potu aquæ ſubacidæ leviter nitroſæ, cum vini ſubaciduli pauxillo; cibo ſubacido, leviter demulcente, parum ſalito; medicamentis vero ſimilibus.
3. A nimis humido aëre; largo foco ex aromaticis reſinoſiſque lignis; exhalatione aromatum.

4. Ab aëre acri putrefaciente; hunc emendando accenſo nitro, pulvere pyrio, vapore aceti, ſale prunis inſperſo.

5. Ab animi affectibus; hos ſedando ratione, contrariis affectibus, varietate objectorum, anodynis, opiatis.

6. A cibis acribus acidis; id acre diluendo, demulcendo, abſorbendo, immutando in ſalem compoſitum; aquoſa, gelatinoſa animalium, oleoſa, cretacea, oſtracodermata, lapides animalium, terræ pingues, ſales alcalini fixi, volatiles, ſimplices, compoſiti, id efficiunt. Vid. (60. ad 69.).

7. A cibis acribus ſalinis, eam acrimoniam diluendo per aquoſa, tumque evacuando ſimul; demulcendo per lenta, oleoſa; corrigendo per lixivioſa ex calce viva.

8. A cibis acribus aromaticis calefacientibus; diluendo per aquoſa; corrigendo per acida; reſolvendo & detergendo per ſaponacea acida; demulcendo per blanda gelatinoſa. Quum alcaleſcentia acria huc ſpectent, & illa hinc intelliguntur.

9. A cibis animalium ex partibus alcaleſcentibus; per ea, quæ deſcripta (76. ad 91.).

10. A cibis copia peccantibus, ſtomachum conſtringentibus; dilutione, inedia, vomitu, ſolutione alvi.

11. A potu acri fermentato, vel fermentante, acido, oleoſo, aromatico, deſtillato vel ſimplici, inducta acrimonia tollitur iiſdem remediis (No. 5. 6. 8. hujus.).

12. A nimia vigilia; curatur iiſdem, ac (No. 1. 2. 5. hujus.).

13. Si a retentis intra corpus excrementis acrimonia alcalina, acida, oleoſa, ſaponacea putrida; hæc reddenda fluxilia; viæ lubricandæ, emiſſaria aperienda; vires expellentes ſti-

mulandæ, augendæ; hæc facienda per externa, interna.

606. Emiſſaria aperiuntur ſolvendo impactum; laxando obſtructum; id balneo, fotu, frictu, abraſione pilorum, mundatione cutis ſit. Vid. (107. ad 144.).

607. Id quod ad extrema vaſorum conicorum ſtagnat ex nimia ſanguinis copia, qua vaſa comprimuntur, reducitur in fluorem imminuta ſanguinis copia per ſectionem venæ; id docent ſigna plethoræ. (106. ad 107.).

608. Quod ibi hæret, ad extrema capillaria, ob fibras horum ſpaſmo contractas, & hinc arctatas, ſolvitur laxatis fibris (53. ad 55.); & acri contractionis cauſa ablata (35. 36. 54. 66. 67. 88. 102. 103. 104. 105. 127. 128.); unde peti debet, quod hic requiritur.

609. Quod hæret ob viſciditatem & lentorem proprium ſolvetur variis remediis, quorum primarium vis ipſius febris ita moderata, ut valeat coagulum hoc ſolvere (587. 589. 593. 594.); adeoque huc requiritur, ut ſic temperetur impetus, α. ne inflammationes, ſuppurationes, gangrænas, ſphaceloſve queat producere (592.): cujus periculum imminere docet vehementia ſymptomatum, maxime caloris, comparata cum virtute vaſculorum. β. neve nimio motu diſſipentur liquida: id vero denunciat ſiccitas narium, oculorum, gutturis, linguæ, raucedo, arida cutis, urina parcior, pulſus parvus, celer, inæqualis. γ. neque ut ante coctionem torpeat nimis, ita ut materiem morbi non valeat ſubigere, movere, ſecernere, excernere: id cognoſcitur, ſi languent actiones vitales omnino, necdum apparente ſigno pepaſmi.

610. Si itaque exorbitare deprehenditur (101.), moderamen fit abſtinentia, victu te-

nui, potu aquæ, aëre frigidiuſculo, animi affectu leni, venæ ſectione, clyſmate refrigerante, medicamentis blandis, aquoſis, glutinoſis, refrigerantibus, anodynis, opiatis : confer (92. ad 106.).

611. Si ſegnior apparet, excitabitur ope Cardiacorum deſumptorum ex cibo, potuque meracioribus, aëre paululum calidiore, animi affectu magis excitato, medicamentis acrioribus, volatilibus, aromaticis, fermentatis, frictione, calore, motu muſculari, balneis, fomentis.

612. Alterum poſt primum (609.) remedium, quo viſciditas tollitur, eſt elateris in vaſis reſtitutio, minuto liquido per miſſionem largam, citam, ex magno vulnere, ſanguinis, aucto dein, vel ſimul, motu per ſtimulantia.

613. Tertio idem viſcidum fluidum redditur diluendo potu, balneo, fotu, clyſmate, aquoſis, tum ſimul fricando.

614. Agunt ea optime, ſi calida, aquoſa ſalita, aromatica amara lacteſcentia frigida ſumuntur.

615. Quæ (613. 614.) ut bene, cito, tuto, valide agant, miſſio ſanguinis præmiſſa prodeſt, nam parat ingreſſum, miſcelam, actionem.

616. Simulac viſcidum his (609. 610. 611. 612. 613. 614. 615.) ſolutum, iiſdem continuatis, vel auctis, pellitur, & expellitur : ſed & ſæpe jam emendatum expulſu non egebit (595.).

617. Symptomata ex febre acuta ſingulari orta inprimis hæc ſunt : frigus, tremor, anxietas, ſitis, nauſea, ructus, vomitus, debilitas, calor, æſtus, ſiccitas, delirium, coma, pervigilium, convulſio, ſudor, diarrhœa, puſtulæ inflammatoriæ.

618. Quæ omnia (617.) orta ex febre (581. 587.), ut ſua cauſa, hac ablata (594. 595.

598. ad 617.) ceſſabunt; adeoque, ſi ferri queunt tam diu ſine periculo vitæ, ſingularem curationem vix requirunt.

619. Quin ſæpe oriuntur ex conatu vitæ ſe diſponentis ad criſin, vel ad materiæ criticæ excretionem, tum hanc præcedunt, comitantur, ſequuntur, nec turbari debent.

620. Si vero intempeſtiva, nimis ſæva, quam ut ferri a vita poſſint, aut ab ægri patientia, vel aliud gravius malum productura ſunt, tum ſingula ſunt lenienda ſuis remediis propriis, habita ſemper ratione cauſæ (586.), & ſtatus (590.) morbi ipſius.

IN CURATIONE FEBRIUM IN GENERE.

SECT. 599.

Vid. 28. N. 1. 4.

SECT. 603.

Fomentum mucoſum, anodynum, blandum, leniter aperiens.

Rec. *Semin. Pomor. Cotoneor.* N. vj.
Cum *aq. ſtillat. flor. Roſar.*
Sambuc. ana unc. iij.
F. S. A. Emulſio, cujus puro liquori admiſce
Sp. Vin. rectific. unc. ſs.
Tinct. Opii drach. j.

Unguentum Aureum.
Baſilicum.
Diapompholyg.
Nutritum.
Populeum.
Roſarum.

SECT. 605. N. 1.

Ptiſanæ.
Decoctum laxans.

SECT. 605. N. 2.

Miſtura ſubacida, nitroſa, in Febribus a nimio calore.

Rec. *Aq. decoct. Hord.* unc. xxv.
Nitri puri drach. j.
Vini Rhenani unc. vj.
Rob. Ribeſior.
Sambuci ana unc. ij. M.

Capiat omni ¼ horæ unc. j. *vel* ij.

Rec. *Aq. ſtillat. Cichorei,*
Fumar.
Meliſſ. ana unc. iij.
Sp. Salis comm. drach. j.
Syrup. Moror. unc. ij.
Nitri puri drach. ſs. M.

Capiat cochlear j. *omni ſemihorio.*

Pulvis ſimilis.

Rec. *Cryſtall. Tartari* drach. ij.
Nitri puri drach. ſs.
M. F. Pulv.

Capiat ſcrup. ſs. *omni trihorio ex Ptiſana.*

Reliqua vide in Cap. *de Putredine Alcalina* & *de Exceſſu circulationis.*

SECT. 605. N. 3.

Pulvis temperans, aromaticus, in Febribus ab aëre humido.

Rec. *Herb. rec. Majoran.*
Menth. criſp.
Origani,
Roriſmar. ana m. ij.
Flor. Chamæmel. roman.
Roſar. rubr.
Tanacet.
Lavand. ana m. j.
Mari Syriaci m. ſs.
Rad. Irid. Florent.
Angelic. ſativ.
Imperat. ana unc. iij.
Raſur. lign. Saſſafr. unc. ij.
Semin. contuſ. Celeri unc. iij.

Conſciſſor. F. Pulv.

Spargendus in loco ubi æger eſt.

SECT. 605. N. 10.

Vomitoria lenia in Febribus ex copia ciborum.

Rec. *Aq. decoct. Hord. levis.* unc. xxxvj.
Oxymell. ſquillit. unc. iij.
Tart. vitriolat. non acidi drach. ij. M.
Capiat unc. ij. *omni ſemihorio.*

Vel.

Rec. *Rob. Samb.* unc. iij.
Aceti ſquillit. unc j.
Aq. ſtillat. Meliſſ. unc. vj. M.
Capiat unc. ſs. *omni ſemihorio.*

Rec. *Tartar. Emetici* gr. v.
Pro una doſi.

Rec. *Vini Emetici* unc. jſs.
Pro una doſi.

Rec. *Rad. Ypecacuanh. alb.* ſcrup. j.
F. Pulvis.
Pro una doſi.

Hauſtus Emeticus, Ventriculo cibis nimium infarcto.

Rec. *Rad. Ypecacuanh. pulveriſ.* ſcrup. iv.
Cum *Vini albi* unc. iij.
Coque in phiala alta per hor. quatuor.
Colaturam exhibe pro una doſi.

Vel.

Rec. *Fol. recent. Aſari conſciſſ.* N v.
Cum aq. fervida infuſis ſpatio ½ horæ abſque ebullitione,
Succum expreſſum exhibe pro una doſi.

SECT. 610.

Clyſma motum temperans, refrigerans, in Febribus.

Rec. *Nitri puri* drach. ij.
Mell. Roſar. unc. j.
Seri Lactis recent. unc. xij. M.

Vel.

Vel.

Rec. *Aceti comm.* unc. j.
Nitri nativi drach. iij.
Syrup. Roſar. ſolutiv. cum Senna unc. ij.
Aq. decoct. Hord. unc. ix. M.

Vel.

Rec. *Lact. Ebutyrati* unc. x.
Syrup. Roſ. pallid. unc. ij. M.

Vel.

Rec. *Decocti comm. emollient.* unc. xj.
Nitri puri drach. iij.
Mell. Mercurial. unc. jſs. M.

SECTIO 611.

Medicamenta in Languore Febrili. Miſtura aromatica, cardiaca.

Rec. *Oxymell. ſquillit.* unc. iij.
Sp. vitæ Matthiol. drach. iij.
Aq. ſtillat. Menthæ unc. iv.
Cinnam. unc. j. M.
Capiat unc. j. *omni hora.*

Similis calida.

Rec. *Diaſcord. Sylvii* ſcrup. jſs.
Theriac. Androm. drach. jſs.
Syrup. 5. Radic. aperient. unc. ij.
Aq. ſtillat. Cardui bened. unc. vj. M.
In eumdem uſum.

Conditum calidum, aromaticum, excitans, in eodem caſu.

Rec. *Confect. Alkerm.* drach. j.
Zingib. condit. drach. vj.
Rad. Contrajerv.
Serpentar. virgin. ana drach. j.
Syrup. 5. radic. aperient. q. ſ.
Ut F. Conditum.
Capiat drach. ſs. *omni quadrihorio.*

Rec. *Pulv. Comitiſſæ Kent* ſcrup. jſs.
Detur omni quadrihorio.

Pulveres ſimiles in eodem caſu.

Rec. *Zingib. alb.*
Cortic. Winteran.
Rad. Zedoar.
Contrajerv.
Serpent. virgin. ana drach. j.
Trochiſc. de Viperis drach. ij.
M. F. Pulv. tenuis divid. in doſes *ſcrup.* ſs.
Capiat unam *omni quadrihorio.*

Rec. *Sal. Card. bened.* drach. ſs.
C. C. alb. drach. j.
Corall. rubr. ſcrup. ij.
Ol. ſtillat. Cinnam.
Cortic. Citrei ana gutt. iij.
M. F. Pulv. divid. in x. doſes.
In eoſdem uſus.

SECT. 614.

Amara lacteſcentia frigida.

Chondrillæ.
Cichorea.
Hieracia.
Intubi.
Lactucæ.
Scorzonera.
Sonchi.
Taraxaca.
Tragopogona.

FRIGUS FEBRILE.

621. Frigus in febrium acutarum initiis ponit attritum liquorum in ſe mutuo, & in vaſa, minorem; motum circulatorium imminutum; liquidum ad extrema ſtagnans, cor minus contractum; minus evacuatum: ſpiritus cerebelli minus influentes.

622. Efficit, ſi diu manet validum, polypoſas in vaſis majoribus, circa cor, concretiones; in minoribus vero, expreſſo ſuo liquido, evacuationes; hinc multa, & gravia mala in utriſque.

623. Hinc patet, quid deſignet, quid præſagiat? Et cur, quo majus initio frigus, eo periculoſior febris; in peſte incipiente frigus ſummum, progreſſa calor maximus?

624. Id frigus omni eo, quod valide ſtimulat, quocunque demum titulo, tentatum dedit ſæpe inſanabilem poſtea inflammationem. Hinc ſalina acria, aromatica, oleoſa, veſicantia, & ſimilia, damnoſa ſunt.

625. Optime autem curatur potu aquæ calidæ nitroſæ cum pauxillo mellis & vini; balneo, vapore, fotu, lotione per ſimilem liquorem; frictione blanda.

626. Quibus (625.) ſtatim applicatis ſæpe maxima mala ilico curantur (622.).

IN FRIGORE FEBRILI.

SECT. 625.

Potus in Frigore Febris ſumendus.

Rec. *Aq. decoct. Hord.* unc. xxx.
Nitri puri drach. ij.
Oxymell. ſimpl. unc. iij.
Aq. ſtillat. Caryophyll. arom. unc. ij. M.
Capiat unc. ij. *omni* ¼ *horæ, calide valde ſorbendas.*

Emulſio in eumdem finem.

Rec. *Quatuor Sem. frigid. maj.*
min. ana drach. ij.
Cum aq. F. Emulſio, cujus lib. iij. admiſce
Aq. ſtillatit. Fœniculi unc. iv.
Sal. Prunell. ſcrup. ij.
Syrup. 5. Rad. aper unc. ij.
Violarum unc. ſs.
Uſus idem.

Miſtura ſimilis.

Rec. *Aq. ſtillat. Borragin.* lib. j.
flor. Roſar. unc. j.

Aq. ſtillat. flor. Sambuc. unc. viij.
Cinnam. unc. jſs.
Sp. vitæ Matth. unc. ſs.
Syrup. Artemiſ. Fernel. unc. ij. M.
Uſus ut ſupra.

Decoctum Coffe.
- - - Ligni Saſſafras.
- - - - - Santali.
& ſimilia hic valent, inprimis ſi pauxillum Aromatis circa finem addis.

Decoctum ſimile.

Rec. *Ligni Santali albi,*
citrin.
rubr. una unc. j.
F. Cum aq. decoct. ſpatio ¼ horæ, tum adde
Radic. Fœnic. unc. iv.
Raſur. Saſſafr. unc. ij.
Glycirrhizæ unc. ſs.
Ebulliant iterum uno momento; dein Decocti lib. iv. exhibe.
In eumdem uſum.

TREMOR FEBRILIS.

627. Tremor ponit muſculorum vacillationem inter tonum, & laxationem, cauſas tendentes & laxantes brevi, & involuntarie, ſibi mutuo ſuccedentes; influxus arterioſos & nervoſos nunc contingentes, nunc abſentes; adeoque initio morbi quietem utriuſque liquidi; in fine ſæpe nimiam horum abſentiam, poſt diſpendia nimis magna.

628. Efficit diu perſeverans impedimenta circulationi humorum, & vitia inde pendentia.

629. Inde diagnoſis, & prognoſis ejus habetur: & liquet cur tremor cum frigore (621)? Cur ingens tremor adeo malus? Cur in animi affectibus majoribus tremor? Cur circa mortem? Cur ab evacuatione omni nimis magna? Cur a nimio potu quocunque?

630. Curatur reſtituto æquabili fluore &

preſſione liquidi arterioſi in arterias, cerebroſi & cerebelloſi in fibras motrices: id obtinet in morbi initio uſu eorum, quæ lentorem ſolvunt, vires reddunt (606. ad 617.); in fine autem per ea, quæ liquida perdita ſubito reſtituunt, fibras roborant, & viſcera (46. 47. 48. 49.).

ANXIETAS FEBRILIS.

631. Anxietas pro cauſa habet ſanguinis ex corde egreſſum impeditum; adeoque per fines pulmonales, aut Aortæ impoſſibilem tranſitum; hinc ſpaſmum vaſculorum contractorum, aut materiem inflammatam tranſire ineptam; ſimilia orta vidimus ex impedito trajectu cruoris per Venam Portarum ex iiſdem cauſis; unde, quum omnis ſanguis venoſus, a cœliacis & meſentericis arteriis allatus, redire non poſſit, ſtagnet, vaſa extendat, arterioſo fluxui reſiſtat, & omnia hinc nata & naſcitura mala producat, liquet ambas has anxietatis cauſas in omni acuto morbo quam ſeveriſſime obſervandas, & curandas eſſe.

632. Si anxietas ergo talis (631.) diu perſtat, circa vitalia producet polypoſas concretiones, inflammationes, gangrænas ſubitaneas, cum intolerabili anguſtia, & morte cito ſubſequente; ſi autem hæſit in hypochondriis, tum maximum ſenſum ægritudinis circa ſtomachum pariet, reliquis viſceribus minus acute ſentientibus; dein putrefactiones ſubitaneas ſanguinis in vaſis his amplis, minuſque validis; unde gangrænæ, hepatis putredo, dyſenteria à putrefacto tethalis.

633. Inde optime novit Medicus, quid anxietas talis (631. 632.) pro ſua cauſa, & natura ponit, quidque inde præſagiendum ſit,

ſimulque diſtinguet inter anxietatem ab uno affecto genere nervoſo, abſente febre antegreſſa, & inter eam quæ ab inflammatione acuta, quæ tum per ſua ſigna prius ſe prodidit; inde comparans hæc cum vehementia, duratione, loco hujus mali, cuncta prudenter detegere poterit: Cur in omni fere morbo circa mortis articulum anxietas ultimo tragœdiam claudit? Cur ſpaſmodica anxietas parum, inflammatoria maxime, periculoſa? Cur inquies, jactatio, ſuſpiria, anhelatio, pervigilium in morbis inflammatoriis, ſuppuratoriiſque, mortis prænuncia.

634. Inde etiam patet, quam varia requiratur medela ad ſævitiem hujus mali leniendam; quæ tamen omnis cognoſcitur, & applicatur, cognita prius indole ipſius ſymptomatis. Ubi ergo advertitur affectio ſpaſmodica cauſa eſſe, hæc tollitur leniendo acre irritans (603. 604. 605.); id expellendo per vomitoria, purgantia, ſudorifera, diuretica, abſterſiva; diluendo aquoſis calidis; ſedando animi affectum; laxando fibras, vaſa, viſcera (35. 36. 54. 55.); compeſcendo vim liquidi nervoſi per anodyna, & narcotica. Si ab inflammatorio viſcido, id ſolvendo, diluendo, ejuſque vaſa laxando, impetum denique liquidi vitalis refrænando; huc maxime faciunt potus largus, calidus, aquæ mulſæ farinoſæ nitroſæ ſubacidæ leviſſime aromaticæ; fotus, cataplaſma, epithema, emplaſtra applicata locis affectis, quæ fiant ex diluentibus, laxantibus, emollientibus, anodynis; clyſmatibus ſæpe, parva copia ſimul injectis, diu, ſi fieri queat, retentis, quæ facta ſint ex iiſdem; vapore aquæ calidæ, emollientibus miſtæ, per nares, oſque, in pulmones aſſidue ducto.

635. Si vero uſquam, hic profecto mali atrocitas citam, tutamque medelam efflagitat.

IN ANXIETATE FEBRILI.

SECT. 634.

Vomitoria in Febre commoda,

Rec. *Oxymell. Scillit.* unc. iij.
Aq. ſtillat. Cichorei unc. v. M.
Pro Hauſtu.

Rec. *Fol. Aſari recent.* N. viij.
Cum *Aq. ſtillat. Card. bened.*
F. Infuſio, ſpatio quatuor horarum; dein
Expreſſæ tincturæ. unc. v.
Exhibe.
Pro Hauſtu.

Rec. *Vitriol. alb.* gr. xxv.
F. Pulv.
Ex *Pauxillo Cereviſiæ hauriend.*

Purgantia in Febribus.

Rec. *Cryſtall. Tart.* drach. v.
Ex ſero lactis tepefacto.

Pulvis leniſſime purgans.

Rec. *Cryſtall. Tartari* drach. ij.
Sal. Prunell. gr. xij.
Polychreſt. gr. xvj.
M. F. Pulv.

Hauſtus ſimilis, fortior.

Rec. *Scammon.* gr. vij.
Cum *Aq. ſtillat. Cichor.* unc. ſs.
F. S. A. Emulſio, cui adde
Syrup. Roſ. ſolutiv. cum ſenna drach xij.
F. Hauſtus.

Decoctum ſimile.

Rec. *Tamarind.* unc. iij.
Agaric. trochiſc. drach. iij.
Fol. Sennæ drach. j.
Scrophular. maj. aquat. unc. ſs.
Cum aq. decoct. & expreſſ. *unc.* viij. adde

Sal. Prunell. drach. ſs.
Syrup. Roſ. ſolutiv. cum Senna unc. jſs.
Capiat unc. ij. *omni* ½ *hora, donec purgari incipiat.*

Decoctum ſimile.

Rec. *Prunor. acido-dulc.* unc. iv.
Tamarind. unc. j.
Fol. Senn. drach. ij.
Scrophular. aquat. drach. vj.
Cum Aq. decoct. ſpatio ½ horæ, deinde per pannum expreſſ. *unc.* xij. admiſce
Syrup. Cichor. cum Rheo unc. ij.
Capiat unc. iij. *omni* ½ *hora, donec purgari incipiat.*

Bolus purgans.

Rec. *Electuar. Diaprun. Sylvii* drach. jſs.
Fol. Senn. pulv. ſcrup. j.
M. F. Bolus.

Electuarium Diaprun. ſeu Cholagogum Sylvii *unc.* ſs.
Confectio Hamech. *drach.* iv.
Hiera picra Galeni *drach.* jſs.
Electuarium lenitivum *unc.* j.
- - - - Succi Roſarum *unc.* ſs.

Sudorifera in Febribus.

Sunt ſemper diluentia & aperientia.

Decoctum Sudoriferum.

Rec. *Rad. Apii* unc. ſs.
Bardan.
Chinæ ana unc. j.
Cichor.
Gramin.
Napor.
Petroſelin.
Rapar.
Ruſci ana unc. ſs.
Sarſaparill. unc. j.
Scorzon. unc. ſs.
Fol. Acetoſ.
Cichor. Endiv.
Taraxaci ana m. j.
Flor. Sambuc. unc. ij.
Sem. contuſ. Apii.
Petroſelin. ana unc. j.

Cum Aq. decoct. pint. iij. exhibe.
Hauriat unc. iij. *calidas omni quadrante horæ, donec leviter ſudet.*

Ex hac Formula infinitæ aliæ concinnari poſſunt.

Diuretica.

Hydrogala ex *Lactis recent.* p. j. *Aquæ* p. iij.
Serum Lactis.
Lac ebutyratum.
Lachryma Betulæ.
Succi maturi rec. horæi, aqua diluti.
Sal Nitrum,
Nitrum antimoniatum.
Sal Polychreſtum.
Decocta præcedentia ſudorifera *cum regimine ad Diureſin.*

Abſterſiva.

Sunt eadem.

SITIS FEBRILIS.

636. Sitis ſiccitatem, liquorum immeabilitatem, acrimoniam ſalſam, alcalinam, bilioſam oleoſam, putrida excrementa viæ primæ, pro cauſa ſua habet.

637. Hinc ſemper fere præſentiam alicujus horum (633.) indicat.

638. Adeoque ſignat, illa denunciari mala futura, quæ produci poſſunt ex iis cauſis, quas præſentes eſſe ſignificat (636. 637.).

639. Quare ei ſemper, maxime in acutis, ſuccurrendum ilico eſt.

640. Quod fit: 1. bibendo aquoſa, ſubacida, nitroſa, demulcentia, calida, ſæpe, parva copia ſimul. 2. Nares, os, fauces, ſimili potu fovendo, colluendo, gargariſando. 3. Fotus, epithemata, & cataplaſmata ex ſimilibus, hypochondriis circumvolvendo. 4. Clyſmatibus ſimilibus injectis, & retentis.

641. Si vero valida ſitis una comitetur ſum-

nimam debilitatem, tum vinoſa, imo & ſæpe ſpiritibus ditiora, prioribus (640.) miſcenda, propinanda tuto erunt.

IN SITI FEBRILI.

SECT. 640.

Potus commodiſſimi in Febribus.

Rec. *Aq. Hord. comm. ſimpl.* unc. xl.
Rob. Ribeſior. unc. iv.
Sp. Salis tot guttas, *quot Sufficiunt ad gratum acorem.*
Aq. ſtillat. Cinnam. unc. j. M.
Pro potu aſſiduo.

Rec. Gelatinæ, Rob, Syrupi,
{ Ribeſiorum.
Pomorum Cydonior.
Ceraſorum nigr.
Berberis.
Mororum.
Baccarum Rubi Idæi.
Pomorum Granator.
Limonior.
Citriorum.
Aurantior.
Chinenſium. }
Horum cujuſlibet, unc. iv.

Præpara ut prius; v. gr.

Rec. *Gelatinæ Cydonior.* unc. j.
Diamori Nicolai unc. ij.
Syrup. Acetoſ. Citrei unc. j.
Aq. ſtillat. Borrag.
Meliſſæ ana unc. iv.
ſimplicis unc. xxiv.
Vini Rhenani unc. iij. M.

Hydrogala.
Serum lactis.
Lac ebutyratum.
Cereviſia tenuiſſima.
Potus Coffe.
Vini p. 1. Aq. puræ p. xij. ſucci Citri parum.

SECT. 641.

Decoctum in valida ſiti & debilitate ſumma.

Rec. *Pomorum elect. rec. Citri, expurgatis ſeminibus*, N. ij.
Cum cortice conſciſſa, abjecta alba, fungoſa carne, contuſaque immitte
Aq. decocti Hordei ſimpl. unc. xxxij.
Adde *Syrup. Mororum* unc. jſs.
Vini Rhenani unc. viij.
Panis toſti unc. ij.
In vaſe fictili clauſo ſerventur,
Pro Potu aſſiduo.

Vel.

Rec. *Syrup. de Limon.* unc. iij.
Sp. vini puri unc. jſs.
Vini Rhenani unc. iv.
Aq. comm. puræ unc. xiv. M.

NAUSEA FEBRILIS.

642. Nauſea irritum conatum vomendi ſignificat cum idea horroris; cauſam ergo habet proximam fibrarum muſcularium faucium, œſophagi, ventriculi, inteſtinorum, muſculorum abdominalium leviorem convulſionem; hæc fit 1°. Ab acri, putri bilioſo, in vacuum ſtomachum pulſo, in fauces adſcendente, utraque vellicante, & irritante, unde reliqua eoſdem ſequuntur motus; cognoſcitur ex inedia, halitu putri, ore, lingua, faucibus ſordidis; vel 2°. Oritur a lenta, viſcida, fluctuante materie, quæ in iiſdem locis natando vellicat: cognoſcitur ex ſignis glutinoſi prægreſſi (69. ad 75.); aut 3°. A ventriculo, œſophago, inteſtinis, & viſceribus vicinis leviter inflammatis; quod ſcitur ex ſignis horum propriis; 4°. Tandem etiam a memoria rei, quæ olim aſſumpta ſimiles nauſeas creaverat; 5°. Denique & ab inordinato liquidi nervoſi motu, undecunque excitato; cognoſcitur delirio, ſpaſmo, vertigine, tremore.

643. Si diu manet, producit inediam, abſtinentiam a potu, & a medicamentis, dein vomitus, & quæ hinc produci poſſunt mala quam plurima, quorum præcipua debilitas, acrimonia alcalina putrida, ſiccitas.

644. Siſtitur ex prima cauſa orta (642. No. 1.) Uſu acidi, ſalſi, aquoſi potus, cibi, medicamenti; tum ſimili leni purgante exhibito; & acido-auſteris roborantibus fibras; aut, ſi his non ceſſerit, vomitorio dato. Quæ vero ex ſecunda cauſa (642. No. 2.) fit, illa tollitur, diluendo, attenuando, purgando, vomitum excitando. At, ſi ex tertia ortum duxe- (642. No. 3.), tum non cedit, niſi illis morbis curatis, juxta deſcriptionem poſtea in his ſecuturam. Quarta ſpecies oblivione; & vitatione ſimilium aboletur. Quinta autem per auſtera, quietem, narcotica, aquam frigidam.

645. Hinc intelligitur, cur in acutis, ubi nauſea, purgatio initio data, ut & emeticum, adeo proſit, & in quo acutorum genere? Cur ægri acutis cum febribus conflictati adeo horreant pinguia, carnoſa, ova, piſces, & contra appetant, aquam, acida, fructus horæos, frigida? Cur, niſi nauſea ſuperetur, nihil ægro proſint medicamina? Cur ſæpe hoc ſymptoma incurabile fit? Cur tales morbi tandem fere cum ſubito, inſolito, mirabili appetitu, ſecedant?

AD NAUSEAM FEBRILEM.

SECT. 644.

Potus ad Primum.

Vid. §. 640. 641.

Potus ad Secundum & Medicamina.

Vid. §. 634.

Ad Quintam ſpeciem,

Miſtura auſtera, Anodyna.

Rec. *Mivæ Cydonior.* unc. iv.
Syrup. Limon. unc. ij.
Aq. ſtill. vitæ Matthioli unc. j.
Cinnam. drach. vj.
Cort. Citrei unc. vj.
Tinct. Opii gutt. LX.
M. accurate.
Capiat unc. j. *donec Nauſea ſedetur.*

Rec. *Aq. ſtillatit. Menthæ fortis. q. ſ.*
Bibat unc. j. *omni ¼ horæ frigidam.*

Rec. *Mivæ Cydonior. q. ſ.*
Aſſumat drach. j. *omni ſemihora.*

Hauſtus Anti-Emeticus.

Rec. *Succi recentis Citrei* unc. ſs.
Vini Rhenani unc. j.
Bene miſtis adde
Salis Abſinthii drach. j.
In ipſo actu effervescentiæ potentur.

Rec. *Taleolas tenues Citrei, ſaccharo reſperſas,* impoſitas linguæ ore detineat.

In omnibus interim juvant fere Epithemata, Fomenta, Cerata, Stomachica, inprimis ubi inflammatio abeſt.

Rec. Succi Menthæ cum aceto extracti
cum pane cocto applica.

Scutum Stomachicum, ad Nauſeam a motu Liquidi Nervoſi inordinato ortam.

Rec. *Pulv. Aromatic. Roſae.*
Diagalang.
Diarrhod. abb. ana unc. j. M.
Inſuta ſindoni applica epigaſtrio.

Emplaſtrum in Nauſea Febrili, ex liquido nervoſo turbato, Stomachicum.

Rec. *Cerati ſtomachici Galeni q. ſ.*
Ut extenſum ad alutam F. Emplaſt. ſtomach.
Valet quamdiu adhæreſcit.

Epithema ad Nauſeam ab inordinato Liquidi Nervoſi motu ortam.

Rec. *Aq. Vitæ Matthiol.* unc. j.
Sp. Rad. Angelic.
Carmin. Sylv.
Menthæ ana unc. ij.

Taleola panis triticei toſti, bene irrorata his, applicetur calide epigaſtrio, ſuperapplicetur veſica Suilla oleo humectata, & dein ſupra hanc ligatura. renovetur poſt xij. *horas.*

RUCTUS ET FLATUS.

646. RUctus pro cauſa habet elaſticam, calore, effervefcentia, fermentatione; dilatabilem materiem, quæ uno momento coërcetur, altero, laxato clauſtro coërcente, exploditur cum ſono, & impetu.

647. Hinc aër, ſales oppoſiti, fructus horæi, humores putreſcentes, vegetabilia fermentantia dant ructui, & flatibus materiem, cujus impetus, fœtorque pro varietate ejus indolis varius eſt.

648. Nec tamen omnia hæc (647.), ſi libere exhalare queant, ullum dabunt impetum; unde liquet, ſpaſmos ſphincteris œſophagæi, œſophagi, oris ſuperioris & inferioris ventriculi, atque inteſtinorum, ſemper concurrere ſimul, iterumque laxari; inde ructus, flatus, crepitus, borborygmi clauſi.

649. Si concurrunt hæ duæ cauſæ ſimul (647. 648.), valide agunt, & diu perſtant; tum elaſtica materies calore, motu, propria vi, excitata in dilatationem, conſtricta in cavo; cujus fibræ convulſione conſtrictæ, membranas claudentes dilatat, tendit, dolere facit, vicina comprimit, unde dolores, anxietateſque oriuntur intolerabiles, mox ad emiſſos flatus ceſſantes. Vid. (220. ad 227. & 631. 634.). Ad hæc

autem vis febris accedens inexplicabilia certe tormenta facit.

650. Curatio hujus mali fit. 1. Auferendo materiem (747.) per diluentia; calida aquoſa leviter aromatica diſſipantia; ſalium æquilibrium tollentia in requiſitum præpondium; putredinem corrigentia; fermentationem ſedantia. 2. Convulſiones ſedantia; lenientia acrium, compeſcentia ſpiritus, huc revocanda. Quorum princeps opium, & lenia antihyſterica. 3. Clyſmatibus, fomentis, epithematibus, calidis laxantibus, anodynis, leniter aromaticis, ut & cucurbitis, ſine ſcarificatu abdomini impoſitis.

651. Ex his ipſis (646. ad 651.) reſpondetur ad hæc, aliter obſcura, quæſita: qui cibi, potus, venena, medicamenta flatulenta ſint? Cur vacuis viſceribus primis accidunt? Cur vulneratis? Cur arcte conſtricto abdomine? Cur hypochondriacis, hyſtericis, convulſis, coliciſque accidunt?

VOMITUS FEBRILIS.

652. Vomitus, expulſio violenta contentorum ventriculo primo, dein etiam inteſtinis, tandem viſceribus eo ſe evacuantibus, agnoſcit convulſionem fibrarum muſcularium faucium, œſophagi, ſtomachi, inteſtinorum, diaphragmatis, muſculorum abdominalium, pro cauſa proxima; pro remota omne id, quod irritando fibras deſcriptas, vel facile convellenda viſcera, ſtimulat.

653. Ergo vitio ſtomachi convulſi, inflammati, ſuppurantis, ſcirrhoſi, cartilaginoſi, accedente febre acuta, aliquando accidit, pertinax eſt, ex idea ejus mali cognoſcitur, eoque ſublato demum tollitur: de quibus poſtea.

654. Vitio viſcerum, & partium circumja-

centium, ſimiliter affectorum, diſtento per ingeſta ſtomacho irritatorum, idem toties incognita cauſa pertinaciſſimus accidit, accedente febre.

655. Vitio omnis cauſæ majoris nauſeæ (642.); unde cognoſcitur, dirigitur, curatur.

656. Si permanet, producit atrophiam, ileum, convulſiones, & effecta nauſeæ majoris, & pertinacis (643.).

657. Si vitio cauſæ (653. 645.) acciderit, curatio ex hiſtoria illorum morborum petenda.

658. Si a cauſa (642. 655.) oritur, remedia eadem (644.) huc in uſum revocanda diligenter, maxime opiata, & epithemata corroborantia, attrahentia, diſſipantia.

659. Hinc liquet ratio difficultatis ſiſtendi vomitus in multis febribus acutis: tum falſitas & periculum regulæ, *vomitus vomitu curatur:* Cur ſæpe ſudorifera vomitum tollant, ut in peſte; cur ſæpe ſiſtatur ille facta criſi, ut in variolis? Cur ſæpe miſſu ſanguinis, ut in acutis inflammatoriis? Cur, quibus initio febris acutæ vomitus perpetuus ſine cauſa inflammatoria, diarrhœa pro criſi, quæ caveatur dato in principio morbi emetico? Cur vomitus omnis ingeſti, ſtatim ac receptum eſt, peſſimus in acutis ſit? Ex iiſdem Singultus naſci, & ſanari poteſt.

DEBILITAS FEBRILIS.

660. Debilitas ingens ſequitur impeditum influxum & preſſionem liquidi nervoſi in muſculos.

661. Quod impedimentum ab inanitate vaſorum, exhauſto liquido, ab immeabilitate liquidi, obſtructione canalis, compreſſione hujus, maxime circa originem ſuam in cerebro & cerebello, debilitate cordis.

662.

662. Priorem cauſam demonſtrant ſymptomata magnarum evacuationum prægreſſa, & præſentia, ut eſt diuturnitas morbi; hæmorrhagiæ morboſæ, artificialeſve; ſudor; diabetes, ſalivatio, diarrhœa; defectus cibi aſſumpti, retenti, digeſti, intropulſi; pallor; macies; pulſus parvus; vaſa collapſa; muſculi flaccidi.

663. Immeabilitas liquidi glutinoſi, vel inflammati, cognoſcitur ex ſignis datis (69. 70. 71. 72. 73. 74.).

664. Canalis autem obſtructio ex (107. ad 144.).

665. Cerebri & cerebelli compreſſio cauſa debilitatis perſpicitur ex obſervatis iis functionibus ſimul læſis, quas ab iis integris pendere certo novimus; ut ſi deliria, ſopor, tremor, vertigo, tinnitus ſimul adſint.

666. Sed a debilitate cordis ſcimus ex ſignis deficientis circulationis (106.).

667. Cibi liquidi, ſanguini ſimiles, arte digeſti, gelatinoſi, blandi, ex animalibus, vegetabilibuſque, vinoſis, & aromaticis, ſecundum artem miſti, ſæpe, parva doſi dati, cum leni frictione externorum, repletionem efficiunt commodam; inprimis ſi ſumuntur ex idonea, contra morbi ingenium, materie.

668. Si ex immeabilitate liquidi (663.) remedia adhibenda (75.) & (132. ad 137.), aliter enim nil contra hanc ſpeciem prodeſt.

669. Ut & (664.) curatio petenda ex (124. ad 144.).

670. Illa autem, quæ ex (665.) oritur, ut plurimum tollitur his, quæ illi loco applicata, deobſtruere poſſint impactum (124. ad 144.), & impetum avertere in alia loca. Id fit humectando nares, caput, faciem, os, collum, fomentis blandis; applicando pedibus epiſpaſtica.

671. Debile cor raro, niſi lente, juvatur;

generalia vero dicta (667 ad 671.) prodeſſe poſſunt.

672. Inde (660. ad 672.) nobis conſtat, quam rarus ſit Cardiacorum in acutis intellectus, quam ſit debilitas in febribus malum ſæpe inſuperabile.

IN DEBILITATE FEBRILI.

SECT. 667.

Jus ex carne *Bubula*,
Vitulina,
Ovilla,
Gallinacea ana.
Decocta in Aq. reſperge *pauco ſale* & *ſucco Citri*.
Lac recens.
Decocta §. 28. N. 1.

CALOR FEBRILIS.

673. CAlor febrilis thermoſcopio externus, ſenſu ægri, & rubore urinæ internus cognoſcitur.

674. Semper requirit majorem ignis copiam in illo loco, quem plus calefacit.

675. Quæ ortum debet violentiori partium fluidarum in ſe mutuo, in vaſa, horum in illas attritui.

676. Illa violentia a magno motu partium ex corde, & magna reſiſtentia vaſorum contra cor, oritur.

677. Magnus motus ex corde pulſi ſanguinis æſtimatur a denſitate liquidi pulſi, & velocitate ejus per vaſa.

678. Denſitas ſcitur ipſo conſpectu extravaſati, diſſipatione prægreſſa rarioris, duritie pulſus.

679. Velocitas ſupputatur ex ictuum cordis numero, collato cum magnitudine pulſuum.

680. Magna reſiſtentia cognoſcitur ex mole movendorum inertium, & paucitate, vel anguſtia, vel immobilitate canalium tranſmiſſurorum.

681. Moles movendorum ingens percipitur ex ſignis plethoræ (106.), cacochymiæ, vel ſolutorum jam cito liquidorum, quæ antea ſtagnabant; ut in obeſis; maxime inflatus venarum cum arteria veloce & magna ſimul ejus præſentiam docet.

682. Vaſorum paucitas ex hiſtoria obſtructionis (107 ad 124.), vel vulnerum (145. ad 331.), colligitur.

83. Anguſtia vaſorum intelligitur conſpectu, tactu, cognita temperie ſicca, ad parva motus augmenta magno augmento caloris.

684. Immobilitas canalium, qua ſuæ dilatationi valde reſiſtunt, cognoſcitur omni ſigno rigidarum fibrarum, vaſorum, viſcerum (32. 33. 34. 50. 51. 52. 53.).

685. A tot cauſis proximis (674. ad 685.) pendet origo caloris febrilis; quarum iterum infinitæ numero & varietate aliæ remotiores eſſe poſſunt.

686. Poteſt vero increſcere ex incremento unius harum cauſarum ſolitario, tumque ſe habet augmentum caloris, ut augmentum cauſæ.

687. Si rurſum duæ cauſæ increſcunt ſimul, habebit ſe auctus calor, ut productum incrementorum cauſarum, ſi multiplicentur per ſe mutuo.

688. Qui idem calculus in cæteris obtinere poteſt.

689. Calor auctus liquidiſſima diſſipat ex noſtro cruore, id eſt aquam, ſpiritus, ſales, olea ſubtiliſſima; reliquam maſſam ſiccat, denſat, concreſcere cogit in immeabilem, irreſolubilem materiem; ſales, oleaque expedit, attenuat, acriora reddit, exhalat, movet; hinc minima va-

ſa atterit, rumpit; fibras ſiccat, rigidas, contractaſque reddit; hinc ſubito multos, celeres, periculoſos, lethales morbos producit; qui a priori facile deduci poſſunt.

690. Ex his demum intelligi bene poteſt, quid requiratur ad mitigandum calorem, & quam varia eo remedia ſpectent.

691. Si ſola velocitas aucta calorem facit, remedio erit quidquid eam minuit. Quies muſcularis, & animi, miſſio ſanguinis; levis breviſque compreſſio venarum in artubus, frigidorum lenta & blanda applicatio interna atque externa, diacodiata prudenter aſſumpta, primaria.

692. Si a denſitate (678.), curatur iis, quæ velocitatem minuunt (691.); tum aquæ potu; & oxymelle; iiſque, quæ vaſa laxant.

693. Moles movendorum in plethora facile ſuperatur (106. ζ.); in cacochymia lente, & per vices evacuando, corrigendo; in ſolutis pinguibus, prius ſtagnantibus, maxima difficultas: tum aquoſa, acida, mellita, vitelli ovorum, ſaccharina ſummi uſus ſunt, una cum evacuantibus aſſiduo uſurpatis.

694. Obſtructio calorem pariens (682.) ex curatione obſtructionis (125. ad 144.), & ablatis vaſis in vulnere ſupervenientium malorum ſanatione, intelligitur.

695. Ab anguſtia vaſorum ſi pendet (683.), requiritur horum dilatatio per laxantia (54.).

696. Quibus iiſdem (54.) tollitur calor ex nimia vaſorum rigiditate ortus.

697. Quoties autem exceſſus caloris ex combinatis oritur cauſis, toties remedia, hucuſque deſcripta, (690. ad 697.) combinata inter ſe valebunt.

698. Ex tota hac doctrina Caloris (693. ad 698.) intelligi poteſt, cur febris calidiſſima ſit

acuta, celeris, putrida; & in calore ſummo peſtifera? Cur lecti, aëris clauſi, victus, medicamentorum calor adeo his noceant? Cur æſtus circa cor, & hypochondria, tam malus? Calor putreſacit. Putredo facta ex ſe non calefacit.

699. Quin ex eadem perſpicitur origo, natura, efficacia ſiccitatis; & curatio inde dirigitur, quæ potu, fotu, balneo, clyſmate, gargariſmate, ex aquoſis, ſubacidis, mellitis, laxantibus fit.

DELIRIUM FEBRILE.

700. DElirium eſt idearum ortus non reſpondens externis cauſis, ſed internæ cerebri diſpoſitioni, una cum judicio ex his ſequente, & animi affectu, motuque corporis inde ſequente: atque his quidem per gradus auctis, ſolitariis, vel combinatis, varia deliriorum genera fiunt.

701. Ponit ergo ſemper cerebri medulloſi affectionem morboſam, quæ ab obſtructione quacumque; impedito influxu, transfluxu, effluxu per cerebrum; violentiori velocitate, ſtagnatione; & plurimis ſane cauſis oriri poteſt; ad quas inveſtigandas ſerio incumbendum, ut fiat curatio.

702. Nam pro varietate illarum (701.). diverſa remedia, & medendi methodus debent eligi: pedulivia, epiſpaſtica pedum & poplitum; frictiones harum partium; clyſmata diluentia ſæpe applicata; victus tenuis; potus ſedans, deobſtruens, diluens; medicamenta ad caput emollientia; emetica quandoque; purgantia; levia anodyna; cruoris ex pede emiſſio; hæmorrhoïdum ſolutio, menſtruorum laxatio, primaria habentur.

COMA FEBRILE.

703. COma eſt in febre aſſidua ſomnolentia cum effectu, vel ſine eo; ponit ubique eum in cerebro ſtatum, unde impeditur ſenſuum, motuumque animalium exercitatio; qui oriri poteſt a defectu appellendi liquidi arterioſi ad cerebrum; aut ab impedito ejus circulo per cerebrum, aut ab impedita ſecretione ſpirituum a ſanguine in nervos; aut a denegato horum per nervos fluxu & refluxu.

704. Hinc plurimæ, diverſæ, & ſæpe contrariæ cauſæ hunc affectum, in febre producunt, quales ſunt omnes vehementes evacuationes, aut repletiones; omnes nimiæ ſanguinis inſpiſſationes glutinoſæ, pingues, inflammatoriæ; omnes cauſæ cerebrum ipſum comprimentes, qualeſcunque fuerint; quæ eædem in nervos, ſi agunt, eadem fere efficiunt.

705. Unde iterum patet, a Medico per ſigna prius indagandam cauſam illam ſingularem eſſe, antequam definire queat, quid applicandum ſit, & quomodo: nam ſæpe contraria exiguntur; & ſæpe coma diu pertinax, irrito tentatis omnibus, ſponte tandem ceſſat, pepaſmo febris abſoluto.

706. Illa autem, quæ delirio, hic apta (702.), inprimis fomenta capiti, colloque applicata.

707. Si autem magnæ inflammationis ſigna adſint, curandum ut morbus princeps, de quo poſtea.

PERVIGILIUM FEBRILE.

708. COntrarium illi malo (703.) eſt Pervigilium; unde intelligitur: & pro cauſa habet plerumque leviſſimæ inflammationis cerebri prima initia, quibus auctis in coma mutatur ſæpe.

709. Curatur quiete muſculari corporis; pace mentis; abſentia objectorum ſenſuum; frigore modico; aëre humido; victu blando emolliente; potu farinoſo, leni, emolliente; ſuſurro leni, aſſiduo, grato, blande tinnulo; medicamentis farinoſis, ſuboleoſis, humectantibus, demulcentibus; odore vegetabilium ſoporiferorum; uſu anodynorum, paregoricorum, ſoporiferorum, narcoticorum; præmiſſis ſemper, quæ inflammationi curandæ, & compeſcendo ejus incremento, valent.

CONVULSIO FEBRILIS.

710. Convulſio prius deſcripta (230. ad 235.) hic ſemper a vitio cerebri, quod vel ab inferioribus per nervos (627. 631. 632. 633. 642. 648. 649. 652. 653. 654.) cerebrum vellicantibus afficitur; vel ex inordinato appulſu, transfluxu, egreſſu liquidi cerebroſi, quod oriri poteſt ex omni illa cauſa, quæ deliria, comata, pervigilia creare poteſt (701. 702. 703. 704. 708.), quare iterum magna hic varietas in ætiologia, & curatione.

711. Si diu perſeverat, commercio nervorum facile totum genus nervoſum afficit, unde triſtia mala.

712. Si inflammationis cerebri ſigna prægreſſa ſubſequitur convulſio, fere lethalis. Si poſt urinam craſſam prius emiſſam mox aquoſa, pellucida, exit, dein convulſio fit, peſſima eſt: ſi in febre poſt magnas evacuationes oritur convulſio, & hæc fere lethalis: ut & quæ cum delirio perpetuo.

713. In curationem prius perveſtiganda eſt cauſa ſingularis (710.), & locus primario affectus, unde convulſio ortum habet (710.), dein ocyus medicamenta applicanda illa, quibus

acre leniri, impactum reſolvi, contractum laxari poſſit. Unde diluere, laxare, revellere, lenire, fere ſanare ſolent convulſiones haſce; nec unquam ſpecioſo antiſpaſticorum titulo fides adhiberi debet.

714. Si autem caput primario affectum deprehenditur, debet curatio fieri dicta (706.).

SUDOR FEBRILIS.

715. SUdor in initio acutæ febris, cujus cauſa paulo pertinacior, pro cauſa habet vaſorum extremorum laxam debilitatem, cruoris circulationem vehementem, facilem aquæ ex reliquis ſanguinis principiis expeditionem.

716. Si perennat, orbat ſanguinem liquido diluente, reliquum inſpiſſat, obſtructiones facit lethales, ſanguine poſtea vix diluentibus vel reſolventibus auſcultante; unde omne fere morborum acutorum genus produci poteſt.

717. Ergo initio ſemper cohibendus, niſi conſtet, materiem morbi adeo tenuem eſſe ut cum primo ſudore difflari poſſit.

718. Prohibetur ſurgendo ex lecto; ſedendo; corpus a nimiis integumentis liberando; aërem frigidiuſculum admittendo; calidis, calefacientibuſque abſtinendo; potu plurimo leni, blando, frigidiuſculo ſæpe utendo, ut amiſſi damnum reſarciatur cito, circulationem nimis velocem refrænando (102. ad 106.).

DIARRHŒA FEBRILIS.

719. DIarrhœa pro materie habet mucum, lympham, gluten, pus, ſaniem, ſanguinem, narium, oris, faucium, œſophagi, ventriculi, hepatis, veſiculæ fellis, pancreatis, inteſtinorum, meſenterii; pro cauſa vires in in-

teſtina expellentes validas, dum in ipſis inteſtinis contrahentes vires debiles, vel in vaſis inteſtinorum abſorbentibus impedimenta, ne admittant.

720. Quare liquet, fluorem alvi in febribus multiplicem eſſe quoad materiem; cauſam; effectus; eventum; adeoque ſæpe omnino incurabilem eſſe; & raro colliquativum, eumque vix unquam medicabilem.

721. Si continuatur diu, viſcera abdominalia magis magiſque in eumdem morbum diſponit; eadem labefactat; excoriat; inflammat; reliqua autem vaſa & viſcera emungit, exhaurit; hinc atrophia, macies, debilitas, dyſenteria, inſpiſſatio fluidorum per totum habitum corporis; ſolidorum laxitas; fluidorum jactura; leucophlegmatia; hydrops; tabes.

722. Sanatio abſolvitur acris irritantis lenimine; expulſu per emetica, purgantia, clyſmata; corroboratione laxi; pacatione impetus per narcotica; determinatione aliorſum per ſudores, urinaſve; ſubductione materiæ morboſæ, correcto ejus fonte primo.

EXANTHEMATA FEBRILIA.

523. PUſtulæ inflammatoriæ habent ut plurimum pro materie aliquid, quod minima vaſcula cutanea tranſire non poteſt, ſed ibidem hæret; pro cauſa autem vim vitæ circulatoriam, ſecretoriam, excretoriam; unde pro variis hiſce cauſis valde multiplices ſunt, unde febres nomen dein accipiunt, eryſipelatoſæ, ſcarlatinæ, petechiales rubræ, petechiales purpureæ, morbilloſæ, varioloſæ.

724. De tribus poſterioribus ſeorſum tractari ſolet: de tribus primis autem facile diagnoſis & prognoſis formari queunt.

725. Curatio difficilis non eſt, quum raro quidquam requirant, niſi ut ſatis larga levis liquidi copia mobilis ſervetur materies, atque vis vitæ in juſto moderamine perſeveret aſſiduo; tum enim brevi cum deſquamatione epidermidis abeunt.

726. Reliqua febris ſymptomata his ſimilia & agnata, vel ut morbi ipſi curari poſtulant.

727. Hinc patet, quid ſentiendum de febrium acutarum varietate; nam quæ motum febrilem ſemel excitatum uno impetu ad finem perducunt, Continuas vocamus; quæ per vices impetum remittunt, & denuo excitant, ut ſemper duret febris, Continuas Remittentes, quæ per vices impetum remittunt, ut plena *ἀπυρεξία* inter duos quoſque paroxyſmos intercedat, vocantur Intermittentes.

FEBRIS CONTINUA.

728. COntinuarum ſimpliciſſima Ephemera, ſeu diaria; ſpatio 24. horarum initia, incrementa, ſtatum, declinationem abſolvens. Cauſas agnoſcit ſolum motum vehementiorem, peccato ſex rerum non naturalium ortum; vix ullam materiam. Cognoſcitur; a cauſa levi; corpore puro, ſymptomatibus levibus; criſi cita; pulſu mox a febris exitu plane reſtituto. Curatio facilis, abſtinentia, quiete, dilutione.

729. Si protrahitur dicta febris (728.) per plures dies, vocatur Continua non putris; cauſæ, ſigna, medela eadem; maxime venæ ſectione larga, & refrigerantibus, eget.

FEBRIS CONTINUA PUTRIDA.

730. SYnochus putris dicta fuit, quæ debetur cauſis inflammatione ſimplici majoribus, viſcerum obſtructioni, cutis oppilationi,

& capillarium fere omnium, acrimoniæ vero acutiori, ſæpe prorſus ſingulari.

731. Cognoſcitur calore digitum tangentem quaſi pungente, pulſu febrili, ſed & inæquali, & non ordinato, urina craſſa, rubra, turbida, cruda ſine ſedimento, temperie, ætate, habitu, calidis, ſanguinolentiſque.

732. Hæc Homotonos, Epacmaſtica, ſeu Anabatica, vel Paracmaſtica.

733. Ex quibus prior ſalutaris: peſſima ſecunda; melior tertia.

734. Pulſus quo debilior, frequentior, inæqualior robore, inordinatior tempore, intermittentior ictu; reſpiratio quo difficilior, frequentior, anheloſior, cum narium pinnis magis motis, quo magis dolens circa vitalia, quo inordinatior; laſſitudo quo vehementior, debilitas major, jactatio corporis frequentior, decubitus in dorſum, extenſis membris, frequentior; rationis, affectuum, quo uſus perturbatior; appetitus magis proſtratus, digeſtio moleſtior, urina rubicundior, craſſior, turbidior, cum ſedimento minori, vel & tenuior, magiſque aquoſa, parcior, minus retinenda; motus quo magis tremuli, tactum refugientes, ludentes, carpentes; oculi, quo luctuoſiores, involuntariis lachrymis humidiores, eo morbus hic (730.) pejor, lethalior.

735. Sed ubi ſomnus difficilis & male cedens, puſtulæ purpureæ, vel lividæ corpus deturpant, hypochondria tenſa & inflata, fere moritur.

736. Curatio ante tradita pro indicantium varietate, ſymptomatum vehementia, ægri conditione, ſtatuque morbi variata nihil ſingularis requirit.

737. Has dixit *συνόχους* Vetuſtas, Continentes Schola, quia nulla in his fervoris remiſſio:

συνεχεῖς vero, ſive continuas (727.), quæ Continuæ remittentes.

FEBRIS ARDENS.

738. Quas inter Cauſos, ſive Ardens dicta febris meretur ſingulatim diſcuti ob frequentiam, diſcrimen, ſanandi laborem.

739. Hujus ſymptomata primaria, Calor ad tactum fere urens, inæqualis diverſis locis, ad vitalia ardentiſſimus (in extremis ſæpe remiſſior, imo aliquando frigus), ipſum aërem exſpiratum incendens; ſiccitas in cute tota, naribus, ore, lingua; Reſpiratio denſa, anheloſa, cita; Lingua ſicca, flava, nigra, exuſta, aſpera; ſitis inexplebilis, ſæpe ſubito ſublata; faſtidia cibi, nauſea, vomitus; anxietas, inquietudo ſumma; Tuſſicula, vox clangoſa; delirium, phrenitis, pervigilium, coma, convulſio, diebus imparibus exacerbationes.

740. Cauſa labor nimius, iter longum, æſtus ſolis, ſitis diu tolerata, uſus calefacientium, fermentatorum, aromaticorum acrium, Veneris nimiæ, delaſſatio immodica, maxime æſtate &c.

741. Decurſus talis, tertio & quarto die ſæpe lethalis, ſeptimum raro tranſit ſi perfecta; ſolvitur ſæpe hæmorrhagia, quæ ſi tertio vel quarto die parca, lethalis; hæc prænunciatur cervicis dolore, temporum gravitate, tenebricoſa caligine, præcordiorum contentione ſine doloris ſenſu, invitis lachrymis ſine lethali ſigno alio, rubore faciei, pruritu narium, optima fit die decretorio; ſolvitur & die decretorio, vomitu, alvo, ſudore, urina, ſputo craſſo; acceſſio die pari peſſima, ſi id ante diem ſex-

tum; urina nigra, pauca, tenuis huic lethalis; lethale ſanguinis ſputum; lethalis ſanguinis mictus; deglutitio læſa mala; extremorum refrigeratio peſſima; facies rubra & ſudans mala; parotis non ſuppurans exitialis; alvus nimis fluxa lethalis; cum tremore abit in delirium, inde in mortem, tranſit in peripneumoniam ſæpe cum delirio; poſt ingentia alvi tormina quæ oritur peſſima; ſolvitur critice cum rigore.

742. Quibus explanatis haud difficulter morbus præſens cognoſcitur: neque de ejus cauſa propiori, & proxima ambigetur; eſt enim a cruore orbato parte blandiore, liquidiore, inflammatione per univerſum corpus, viribus validioribus: Quin præſagia haud infirma hinc deducentur.

743. Curatio exigit aërem purum, frigidum, renovatum ſæpius; integumenta minime ſuffocantia, vel aggravantia corpus; ſitum corporis erectum ſæpe; potus copioſos, blandos, demulcentes, ſubacidos, aqueos, calidos; cibos leves, farinaceos, hordeatos, avenaceos, ex fructibus ſubacidis confectos; Venæ ſectionem, ſi morbi initium, plethoræ indicia, inflammationis ſingularis ſigna, calor intolerabilis, rarefactio nimia, revulſio neceſſaria, ſymptomata urgentia, neque alio remedio facile ſuperanda, hanc exigunt; Clyſmatum blandorum, diluentium, laxantium, antiphlogiſticorum, refrigerantium applicationem repetendam, prout vis ardoris, ſiccitas alvi, revulſio, requiſita imperat: Humectationem totius corporis, hauriendo aërem ſumo calidæ blandum per nares, colluendo os, & guttur, lavando pedes, manuſque tepida, fovendo ſpongiis calidis loca, ubi plurima vaſa contactui magis expoſita; Medicamenta aquoſa, blanda, nitroſa, grato acore ſapida, alvum leniſſimè laxantia, urinæ mate-

riem ſuppeditantia, ſupplentia, ſudori vehiculum copia præbentia, non acrimonia, omnem contractionem fibrarum, craſſitiem liquorum, acrimoniam eorumdem ſolventia, diluentia, temperantia.

744. Quibus qui adjunxerit dicta in regulis univerſalibus de cura acutarum, harumque ſymptomatum, & ſecutura de acutis in perniciem viſcerum ſingularium tendentibus, liquido perſpecta habebit Ardentis Febris cujuſlibet remedia.

745. Quin & reliquæ febres acutæ ſingulares ex dictis intelliguntur, vel ad ſymptomata ſingularia pertinent, vel ſunt alius morbi acuti effectus.

FEBRIS INTERMITTENS.

746. FEbris Intermittentis definitio jam data (727.) hujus diagnoſis ſponte patet, diſtinctio in varias claſſes facilis, utpote ſoli temporis differentiæ innixa: ſeptenaria exquiſita quandoque accidit, ut vidi.

747. Tamen ſcire eſt, hanc in genere eſſe Vernalem, quæ a Februario in Auguſtum, & Autumnalem, quæ ab Auguſto in Februarium dominatur. Diſtinctione neceſſaria ob varios mores, ſymptomata, exitus, durationem, curationemque febris; quin una aliam fugat.

748. Quin & ſæpe initio autumni æmulantur exacte indolem continuarum, ob longiores & duplicatos paroxyſmos, dum tamen indoles & curatio plane diverſæ ſunt.

749. Incipiunt cum oſcitatione, pandiculatione, laſſitudine, debilitate, frigore, horrore, rigore, tremore, pallore extremorum, reſpiratione difficillima, anxietate, nauſea, vomitu, pulſu citato, debili, parvo, ſiti maxima. Hæc

prout majora, pluraque ſimul, eo febris pejor, atque in ſubſequente tempore calor, & cætera ſymptomata pejora: & hic gradus febris primus, Incremento reſpondens continuarum, & reliquorum maxime periculoſus; Urina tum ut plurimum eſt cruda, & tenuis. Incidens cadavera mortuorum in primo hoc ſtadio febris intermittentis, poſt anhelitus, ſuſpiria, ignaviam, inveni ſanguinem craſſum, impactum pulmonibus, ſemper tum fuerant pulſus parvi, frequentes, inordinati. Harv. exercit. anat. Cap. 16.

750. Hunc ſtatum (749.) excipit alter, incipiens cum calore, rubore, reſpiratione forti, magna, liberiore, anxietate minori, pulſu majori, robuſtiorique, ſiti magna, dolore artuum & capitis magno, Urina plerumque rubrâ, reſpondet ἀκμῆ febrium continuarum.

751. Tum ultimo ingens plerumque ſudor, remiſſio omnium ſymptomatum, Urina craſſa, ſedimentum lateri contuſo ſimile, ſomnus, ἀπυρεξία, laſſitudo, debilitas.

752. Sæpe abeunt in acutas, periculoſas; quod calori nimio, & motui excitato nimis, ut plurimum debetur.

753. Febris intermittens ſua tria tempora (749. 750. 751.) percurrens, fibris minimis vaſculorum & viſcerum magnam infert vim, ſtagnando, obſtruendo, coagulando, pellendo, reſolvendo, attenuando; hinc debilitantur vaſa, morboſa fiunt liquida, eo inprimis genere mali, quo partes minus aſſimilatas, nec æqualiter miſtas habent; ex quibus ſimul acrimonia exoritur; unde ab omnibus ſimul facillima in ſudorem proclivitas multum debilitans, ipſo viſcido ſanguinis tranſſudante; tum urina mire craſſa, turbida, jumentoſa, pinguis; ſimilis ſaliva; inde debilis, ſolutus, vix cohærens cruor optima parte ſpoliatus, reſiduâ acer & craſſus ſi-

mul; adeoque ex laxis vaſis, & craſſis acribuſque liquidis hæ febres diuturnæ dein terminantur aliquando in Chronicos, ſcorbutum, hydropem, icterum, leucophlegmatiam, tumores ſcirrhoſos abdominis, & quæ hinc ſequuntur mala.

754. Cæterum, niſi malignæ (753.), corpus ad longævitatem diſponunt, & depurant ab inveteratis malis.

755. Unde poſt accuratum examen totius hiſtoriæ intermittentium (746. ad 755.), cauſa proxima conſtituitur, viſcoſitas liquidi arterioſi, forte & nervoſi tam cerebri, quam cerebelli, cordi deſtinati, inertia, ſuperveniente dein cauſa quacunque velocioris & fortioris contractionis cordis, atque reſolutionis ejus quod ſtagnaverat.

756. Adeoque, quum ordo hic (749. 750. 751.) ſemper in febre intermittente obtineat, videtur is, qui primum tempus (749.), & primam cauſam (755.), ſuperare poſſit, etiam totum illum paroxyſmum poſſe tollere.

757. Dein, quum infinitæ cauſæ, eæque ſatis exiguæ, poſſint primum ſtatum (749.) febris perfectè intermittentis (727.), ejuſque cauſam (755.), producere; atque tales plurimæ in ipſo corpore naſci, creſcere, & dato tempore adoleſcere queant, ut in omnibus, in corpore natis, atque ſecretis, liquoribus fit, difficilius eſt ex infinitis poſſibilibus natam jam diſtinguere, quam unam poſſibilem excogitare, qua poſita ratio periodorum dari ex legibus œconomiæ noſtræ poſſit: id autem examinanti pateſcit.

758. Curatio ergo exigit, ut aperientibus ſalinis, alcalicis, aromaticis, mineralibus, diluentibus, oleoſis blandis, calore, motu, fotu, frictione utamur tempore *ἀπυρεξίας*, vel & in ſtatu deſcripto (749.).

759.

759. Quin abundanti colluviei in primis viis, purgans, vomitoriumve ſæpe prodeſt tollendæ; dando ante paroxyſmum eo ſpatio, quo ante hunc effectum præſtat. Id faciendum cognoſcitur ex victu, morbis, ſymptomatibuſque prægreſſis, nauſea, vomitu, ructu, tumore, halitu ſordibus linguæ, gutturis, palati, ἀνορεξία, amarore oris, vertigine tenebricoſa; & abſoluta operatione dato opiato ſedatus ante febrim tumultus ſit.

760. Ut & prodeſt idem (759.), dum ſtimuli inſtar movet utrumque (759.).

761. Aliter nocet (759.), dum debilitat liquidiſſima elicit, digeſtiones, hic inprimis neceſſarias, turbat; ſicque diuturnitatem morbi vel & mortem producit. Frigus, & Febris ſudorifero hic tollitur ſæpe, dum aliquot ante tempus cognitum futuri paroxyſmi horis liquido aperiente, diluente, leviter narcotico, repletur corpus ægri, dein una hora ante malum excitatur ſudor, & continuatur, donec binæ ultra tempus initii paroxyſmi elapſæ ſint horæ.

762. Hinc & venæ ſectio nocet per ſe ſemper, prodeſt aliàs caſu, ut & tenuis exactaque diæta.

763. Dum febris in ſtatu (750.), indicantu aquoſa, calida actu, ſubacidis aperientibus nitroſiſque permiſtis, vel & cichoraceis, ſimilibuſque blandis aperientibus. Quiete, calore moderato tunc æger eget.

764. Ubi criſi paroxyſmus ſolvitur (751.), prodeſt, ptiſanâ vinoſâ, juſculis carnium, decoctis temperatis, ſudori, urinæque reddere materiem; ſicque hæc non vi caloris, medelæ, ſtragulorum, exprimere, ſed copia aucta promovere quam blandiſſime, & diu.

765. Porro ſymptomati urgenti occurratur juxta regulas in acutis datas (617. ad 726.).

766. Sublata febri, victu analeptico, medicamentis corroborantibus æger reficiundus, dein aucto robore purgandus per alvum aliquoties.

767. Si autem febris autumnalis vehemens; corpus ex ægritudine debile; morbus jam aliquo tempore duravit; neque ſigna adſint internæ inflammationis; neque collecti alicubi puris, neque obſtructi admodum hujus illiuſve viſceris, Cortice Peruviano abigetur, pulveris, infuſi, extracti, decocti, ſyrupi forma, cum propriis additis requiſitis, tempore ἀπυρεξίας debito ordine, doſi, regimine, adhibito.

768. Quin & Epithemata ſæpe juvant; & inunctiones ſpinæ dorſi; & adſtringentia epota.

769. Ut ſingularis fiat curatio ſingularum, notetur 1. Intermittentes veras quo minori ſpatio quieſcunt, eo finiri citius, & contra. 2. Eo itidem plus accedere ad acutarum genium, & in has mutari. 3. Cauſam eo mobiliorem forte, & copioſiorem habere. 4. Hinc vernales, ſuperveniente calore, ſponte ſolvi. 5. Autumnales, accedente frigore, increſcere. 6. Inde liquere, quibus febribus medicina faciunda, & qualis.

IN FEBRI INTERMITTENTE.

SECT. 758.

Medicamenta huc referenda.

Sales herbarum Tacheniani omnes, quorum præcipui ex
- Abſinthio,
- Carduo bened.
- Stipitibus Fabarum.

} parantur.

Nitrum.
- - - Stibiatum, &

Stibium diaphoreticum non abluтum.

Sal Ammoniacus.
- Prunellæ.
- Polychreſtus.

Tartarus regeneratus.
tartariſatus.
Sal Tartari cum Ol. Terebinth. in ſaponaceam maſſam redactus.
Herbæ omnes Aromaticæ in omnibus ſuis partibus. Vid. totum §. 75. N. 5. §. 54. N. 4. maxime ad titulum *Reſolventium*.

SECT. 759.

Vomitorium in Febri intermittente.

Rec. *Tart. Emetic.* gr. v.
F. Pulv.
Una doſi ſumendus.

Pilulæ Emeticæ.

Rec. *Tart. Emetic.* gr. v.
Micæ Panis q. ſ.
Ut F. Pil. N. v.
Pro una doſi.

Hauſtus Emeticus, valde movens.

Rec. *Vini Emetici* unc. ij.
Oxymell. ſcillit. drach. vj.
M. F. Hauſtus.

Rec. *Tart. Emetici* gr. v.
Gelatinæ Ribeſior. unc. ſs.
Ol. Cinnam. gutt. j.
M. F. Bolus.

Purgans.

Pulvis.

Rec. *Pulv. Cornachin.* ſcrup. ij.
Pro una doſi.

Potus.

Rec. *Pil. Coch. maj.* ſcrup. ij.
Syrup. Roſar. ſolut. unc. ſs.
Aq. ſtillat. flor. Sambuci unc ij.
F. Hauſtus.

Pilulæ.

Rec. *Aloes lotæ* gr. xij.
Myrrhæ gr. x.
Opopanac. gr. v.

Sal. Gemmæ gr. v.
M. F. Pil. N. ix.

SECT. 761.

Sudoriferum Antipyreticon, raro fallens, Miſturæ forma.

Rec. *Sal. Polychreſt.* drach. ij.
Syrup. 5. *Rad. aperient.* unc. ij.
Opii puri gr. ij.
Aq. ſtillat. ferment. Card. bened.
Abſinthii,
Rutæ,
Majoranæ,
Menthæ ana unc. j.
Extract. Abſinthii unc. ij. M.
Capiat Cochleare j. *omni quadrante horæ : ſuperbibendo* unc. iv. *ſequent. Decocti poſt ſingula quæque.*

Simile, Decocti forma.

Rec. *Rad. Imperat.* drach. vj.
Ligni Saſſafr.
Santal. rubr. ana unc. ij.
Fol. Virgæ aureæ m. ij.
Flor. Centaur. min. unc. ſs.
Semin. contuſ. Dauci Cretici drach. vj.
Infuſa vaſe arcte clauſo per horas ij. abſque ebullitione, ſed fere fervida, dein parum ebulliant, tum *Decocti* pint. ij. exhibe.

SECT. 763.

Vid. 634. 640.

SECT. 767.

Pulvis in Febri Autumnali diuturna, corpore debilitato, ſumendus.

Rec. *Cortic. Peruviani boni* unc. j.
F. Pulv. dividend. in xij. doſes; exhibe.
Capiat omni bihorio unam *ex vino.*

Decoctum in eodem caſu.

Rec. *Cortic. Peruviani* unc. iij.
Aq. comm. unc. xij.
Infuſa, ſpatio duarum horarum, dein per horam ebulliant: tum adde

Vini Gallici unc. iv.
Ebulliant rurſum parum in vaſe alto; dein *Decoctum* purum exhibe.
Capiat unc. jſs. *omni bihorio.*

Rec. *Cortic. Peruviani* unc. iij.
Vaſe clauſo ſpatio 2. horar. in Aq. comm. decoctæ, *unc.* xvj. exhibe.
Capiat ut præcedens.

Extractum ſimile.

Rec. *Decoctum præced.*
Exhala ad mellis ſpiſſitudinem,
Sumat diviſum in iv. doſes.

Rec. *Extractum præced.*
Dilue in *Syrupi* 5. *Rad. aperient.* unc. j.
Erit Syrupus;
Uſus ut Extracti.

Rec. *Extractum præced.*
Admiſce *pulv. glycirrh.* q. ſ.
Ut F. Pil. *gr.* iv.
Conſumat omnes *ſpatio* ἀπυρεξίας

SECT. 768.

Linimentum calidum ad ſpinam dorſi inungendam.

Rec. *Ol. Scorpionum,*
Caſtorei,
Baccar. Juniperi,
Camphoræ de Radicibus Cinnamomi,
Laurin.
Terebinth.
Balſam. Sulphur Terebinth. ana unc. ß.
M. pro Linimento deſcripto.

Decoctum adſtringens.

Rec. *Plantagin. totius latifol.* unc. x.
Rad. Tormentill. rec. unc. ij.
Decoct. in Aq. pint. ij. exhibe.
Bibat unc. iij. *omni bihorio.*

Pulvis ſimilis.

Rec. *Alumin. rup.* drach. j.
Nucis myriſtic. drach. ij.

Pulv. Boli Armen. gr. xij.

M. F. Pulv.

Hora una ante paroxyſmum hauriendus.

Epithemata.

Rec. *Uvar. Corinthiac.*
Summit. Lupuli.
Sal. marin. ana unc. ij.
Contuſa in Pultem,
Pulſuum locis applica ad Arterias,

Rec. *Summit. Rutæ virid.* unc. ij.
Semin. Sinapi drach. ij.
Contuſa exhibe ad Epicarpia.

MORBI ACUTI FEBRILES.

770. NUnc morbi Acuti conſiderandi, qui febre ſtipati acuta, tamen ſingularem inflammationem inducunt huic illive organo, unde ab ejus functione læſa toti morbo imponitur nomen. Tales ſunt Phrenitis, Coma, Carus, Angina, Peripneumonia, Hæmoptoë, Pleuritis, Inflammatio Mammarum, Diaphragmatis, Ventriculi, Hepatis, Lienis, Meſenterii, Inteſtinorum, (Dyſenteria, Ileus, Volvulus, Teneſmus, Hæmorrhoides, Colica bilioſa,) Renum, Veſicæ, Ureterum, Uteri, Juncturarum, Exteriorum in Morbilis, Varioliſque.

PHRENITIS.

771. SI ferox & perpetuum delirium a Cerebro primario affecto cum febre acuta continua oritur, vocatur Phrenitis Vera.

Si a malo aliunde in Cerebrum delato in febre, inflammatione, &c. Phrenitis Symptomatica, παραφροσύνη, deſipientia, dicitur.

772. Antecedunt Veram, calor, dolorque internus capitis ingens, & inflammatorius; ſanguinis copia nimia; diſpoſitio inflammatoria;

rubor oculorum, faciei; ſomni turbulenti; deſipientia levis; adoleſcentia; calidorum uſus; inſolatio; vigiliæ; ira; mœror; protervia ſeu ferocitas; oblivio ſubitanea; ſiccitas totius, maxime cerebri; collectio floccorum.

Alteram vero omnis fere morbus acutus cum febri; dolor lateris non pleuriticus cum levi perturbatione animi; Inflammatio pleuræ, pulmonis, diaphragmatis, quæ peſſima; hanc præſagit lingua nigra, alvus ſuppreſſa, urina retenta, fœces albæ (hæ lethales ubique), urina pallida, decolor, tenuis, *ἀδιψία*, ferocitas, rubor, urina cum ſuſpenſo nigro, vigiliæ, ſigna inſtantis inflammationis in capite.

773. Utraque (772.) ubi preſens eſt, hæc habet ſymptomata. 1. Idearum ſenſilium depravationem, ut & ſenſuum internorum, & rationis, & affectuum. 2. Ferocitatem auctam & efferam, inquietem, vel ſæpe ſomnos turbulentos. 3. Pulſum durum, reſpirationem raram, & magnam. 4. Faciem plerumque rubram valde, vultuoſam, adſpectu horrendam, oculos protuberantes, truceſque, ſtillicidium narium.

774. Prognoſis hiſce fere deſcribitur.

Phrenitis vera 3°, 4°, 7°que die necat, raro hunc tranſgreditur.

Tumque, ſi ſæva fuerit, ſæpe in Maniam abit.

Pauliſper adſcendens immanis fit.

Sæpe deſinit in Lethargum, Coma, Catochen.

Vomitus æruginoſus ratione inflammati cerebri, ſputatio frequens & indecora in adſtantes; tremor; fœx alvi & urina interceptæ, vel albæ; urina cruda; convulſio; venatus floccorum volitantium; oculi pulverulenti; dentium ſtridor; *ἀδιψία* plerumque convulſionis prænuncia; permutatio ſymptomatum perpetua, ulceris tumentis ſubſidentia, frequentia ſunt præſagia periculi ſummi, & mortis.

A peripneumonia lethalis. A variolis mala admodum; ab ileo lethalis.

Inflammatio pauliſper fixa, & aſperitas faucium ad ſuperiora vergens creat phrenitidem mortiferam, hi palpant, & laborioſi ſunt.

Quæ verſatur circa neceſſaria, peſſima.

775. Cadavera defunctorum a phrenitide exhibuere meninges inflammatas, gangrænam, abſceſſum, ſphacelum cerebri, aut acres rodentes ichores.

776. Ex quibus cunctis elicitur cauſa proxima Phrenitidis Veræ, inflammatio vera piæ matris, duræque, primario orta : Symptomaticæ vero, inflammatio ſimilis orta a raptu materiæ phlogiſticæ in cerebri meninges.

777. Quidquid has producere poteſt, fungi poterit cauſæ propioris munere (772.).

778. Quin hinc vera diagnoſis utriuſque mali.

779. Curatio requirit attentionem ad ſequentia.

Phreniticis varices, vel hæmorrhoides fluentes proſunt.

Alvi fluor bonus.

Dolor ad pectus, pedeſque, vel & vehemens tuſſis ſuperveniens ſæpe ſolvit malum.

Ut & hæmorrhagia.

780. Phrenitis vera requirit citiſſime validiſſima remedia, quibus tolli poſſit inflammatio ad cerebri arterias orta.

781. Quæ petenda maxime ex curatione inflammationis in genere, obſervatis hiſce. Venæ ſectio inſtituenda larga, per amplum vulnus, aut plures venas ſimul, in pede, jugulo, fronte. Diluentia ex decoctis antiphlogiſticis, nitroſis, affatim exhibenda. Dein purgantia antiphlogiſtica, cum multo potu diluente nitroſo danda. Clyſmata ſimilia, additis laxantibus. Anus fovendus, hœmorrhoïdes fricandæ foliis ficus &c. vel evacuandæ hirudinibus. Collutoria,

gargariſmata lenia revocanda in crebrum uſum. Nares, oculi, aures, fovenda. Caput radendum. His præmiſſis, neque cedente malo, opiatis utendum, pedulivia, epiſpaſtica levia, cucurbitæ, ad inferiora applicanda. Corpus moderato frigore reficiundum, & erectum tenendum.

782. Si vero Phrenitis ab alio morbo inflammatorio jam facto oritur, ante omnia attendendum, an genius ejus mali patiatur adhiberi modo dicta (781.), ſi non, tum curanda ex methodo illi morbo debita, ſemper additis derivantibus, & topicis remediis.

ANGINA.

783. IMpedita valde, dolens admodum, vel & impedita & dolens ſimul Deglutitio, atque Reſpiratio, quæ contingit a cauſa morboſa agente in partes binis his functionibus inſervientes, ſupra pulmones, & ſupra ſtomachum poſitas, Angina vocatur.

784. Cujus duplex obſervatur ſpecies; prima ſine ullo ſigno tumoris externi, internive apparet; altera vero cum aliquo tumore in aliqua parte organorum deſcriptorum (783.) deprehenditur ſemper.

785. Illa prior in fine morborum diuturnorum, maxime poſt ingentes & ſæpe repetitas evacuationes, contingit; pallorem faucium, ſiccitatem harum, tenuitatem ſimul, comites habet, quare nervos & muſculos reſolutos plerumque habet; fere ſemper eſt ſignum imminentis mortis; raro curatur, & tum tantum remediis replentibus vaſa vacua bono ſucco vitali, calefacientibus, corroborantibus.

786. Eadem prior ſpecies aliquando oritur ſubito ſine ſignis manifeſtis prægreſſis ullius

morbi; vix capit medelam; & fere ſemper, poſt mortem, ſuppuratum pulmonem demonſtrat.

787. Quæ cum tumore accidit varia nomina accipit, vel a natura tumoris, vel a loco per tumorem occupato. Hinc eſt œdematoſa, catarrhoſa, inflammatoria, purulenta, ſcirrhoſa, cancroſa, convulſiva, Angina.

788. Occupant hi tumores (787.) linguam, ejus muſculos; palatum, tonſillas; uvulam, hujus muſculos; cava oſſium frontis, maxillæ ſuperioris, oſſis ſphenoïdis, enato & ibi radicato polypo increſcente, nares obturante, palatum deprimente pendulum, fauces anguſtante, pharyngem, laryngemque occludente; muſculos oſſis hyoïdis omnes, vel aliquos; muſculos laryngis externos, internos, communes, proprios; aſperæ arteriæ membranam interiorem muſcularem; pharyngis muſculos ſuperiores, & œſophagæum; ipſum œſophagi muſculum; glandulas aſperæ arteriæ & œſophago ita vicinas, ut hæ fiſtulæ ab iis tumentibus comprimi queant, ut ſunt ſalivales omnes, tum vagæ circa hæc loca, ac tandem ipſæ Thyroïdeæ.

789. Ex qua hiſtoria (785. ad 789.) perſpecta apparet ratio tam multiplicis, improviſi, & funeſti ſæpe eventus, hujus mali (783.).

790. Quum vero tam varius ille morbus ſit, tam varium effectum producat; variaque adeo remedia & artem medendi poſtulet, quantum brevitas hic neceſſaria permittit, eum recenſeri neceſſe eſt.

ANGINA AQUOSA.

791. Angina aquoſa, œdematoſa, catarrhoſa tenuis, eſt impedita, vel dolens reſpirandi, vel deglutiendi exercitatio, cum tumore lymphatico partium, quibus illa fit, vel vicinarum.

792. Habet ergo, ut cæteræ aquoſæ colluvies, ſedem in parte glandularum, ubi reconditur atque excernitur ſecreta arteriis lympha.

793. Ergo pro cauſa agnoſcit quidquid exitum liberum lymphæ impedit: eorum vero eſt numerus ingens, & diverſitas. Compreſſio venarum quæcumque, in quas forte earum glandularum emiſſaria ſe evacuant: obſtructio nata in ipſo folliculo glandulæ a gypſo, pituita, lapide, fungo, & ſimilibus ibidem enatis; obſtructio facta in ipſis emiſſariis a cauſis eiſdem; compreſſio eorumdem locorum; frigus finibus excretoriorum meatuum applicatum; debilior humorum circumactio.

794. Effectus talis mali ſunt, tumor aquoſus, albus, frigidus; vicinorum compreſſio; impedimentum functionum, quæ a non compreſſis pendebant.

795. Hinc ſigna diagnoſtica (791. 792. 793.), & prognoſtica (794.) facillime pateſcunt.

796. Curatio autem hic peragetur iis, quæ 1. Cauſas obſtruentes reſolvunt, movent, aut rodendo, vel ſecando tollunt. Huc ſpectant emollientia, aperientia, laxantia, forma fotus, cataplaſmatis, gargariſmatis, injectionis, collutorii, vaporis, applicata; tum frictiones; cauſtica; ſcalpellum. 2. Quæ copiam lymphæ, per oppoſita loca evacuando, minuunt: quod fit apophlegmatiſmis, veſicatoriis, ſudoriferis ſiccis externis, internis, diureticis ſimilibus, hydragogis per alvum. 3. Abſtinentia a liquidis, victu calefaciente, exſiccante. 4. Augendo vim circulationis per remedia nota (98. 99.).

IN ANGINA AQUOSA.

SECT. 796.

Vide ad { N. 1. §. 54. N. 4.
N. 2. §. 201. }

ANGINA SCIRRHOSA.

797. SI vero glandulas deſcriptas (788.) ſcirrhoſus, & multum increſcens tumor occupavit, ſignis ſcirrhi (392.) cognoſcitur; atque ex noto ejus ſitu futura angina prævidetur, nata vero perſpicitur; tum ſi extirpatio poſſit fieri, ea ſola remedio erit tuto; aut in internis circa fauces corroſio multa cum prudentia tentanda.

IN ANGINA SCIRRHOSA

SECT. 797.

Rec. *Ol. Tartari per deliquium.*
Penicillo ex linteo carpto, ad calamum aptato, per cannulam applicato, eo humectato, locus ſenſim erodatur.
Id fortius paratur cum *Calce viva*, ſed plus diſcriminis habet applicatio.

ANGINA INFLAMMATORIA.

798. VErum quando ab inflammatione, glandulæ (788.), vel muſculi (788.), occupantur, tum oritur morbus huc proprie referendus ob ſummam, qua funeſtus eſt, acutiem, & velociſſimam, & inſuperabilem ſæpe violentiam.

799. Hujus (798.) mali cauſa 1. in genere eſt omnis ea, quæ inflammationem quamcunque poteſt producere (375. 376. 377. 378.). 2. Illa omnis, quæ inflammationis cauſas determinat inprimis ad loca deſcripta (388.), maxime ad laryngem, pharyngem, os hyoïdes, horumque muſculos, tum ad fiſtulæ pulmonalis ſuperiora: talia autem ſunt, diſpoſitio propria juvenibus, ſanguine divitibus, rufis; exercitium frequens, validumque harum partium, oratoria exercita-

tio, cantus, clamor, fortis equitatio adverſo vento & frigido, tubarum & fiſtularum inflatus, labores validi in aëre frigido, calor æſtuans magnum frigus excipiens tempore verno; aridæ fauces ob aëris recepti & expulſi fervorem in æſtu ſolis, vel in febre inflammatoria.

800. Ubi ex his cauſis (799.) nata eſt, varia, & inter ea horrenda, ſymptomata creat, pro diverſitate partis ejus, quam occupat.

801. Si ſola laborat pulmonalis fiſtula, illæſis aliis, in interna ſua membrana muſculoſa, tum oritur ibi tumor, calor, dolor, febris acuta calida, cæterum externa ſigna nulla; vox acuta, clangoſa, ſibilans, inſpiratio acute dolens; reſpiratio parva, frequens, erecta, cum ſummo molimine; hinc circulatio ſanguinis per pulmones difficilis; pulſus mire & cito vacillans; anguſtiæ ſummæ; cita mors. Eſtque hæc una ex iis, quæ funeſtiſſimæ, nec externa dant ſigna: quo vero propius glottidi & epiglottidi malum, eo ſane magis lethale.

802. Si larynx inprimis acute inflammatur; & ſedem habuerit malum in muſculo albo glottidis, & ſimul in carnoſis ei claudendæ inſervientibus, oritur diriſſima, ſubito ſtrangulans, Angina. Signa ut priora (801.); dolor in elevatione laryngis ad deglutitionem ingens, auctus inter loquendum atque vociferandum; vox acutiſſima, ſtridula; citiſſima, cum ſummis anguſtiis, mors. Eſtque hæc, ſine ſignis externis, omnium peſſima.

803. Si ſoli muſculi elevando oſſi hyoïdi, & laryngi ſervientes inflammantur valide, ſigna evidentia ſunt hæc; reſpiratio ſatis libera; deglutitio in prima actione ſuæ exercitationis acutiſſime dolens; tum ſigna inflammationis in genere; & eadem in iis muſculis, qui apparere examinanti poſſunt.

804. Quando autem ſola pharynx eodem infeſtatur malo, ſigna ſpecifica ſunt, inſpectis faucibus apparentia; reſpiratio ſatis commoda; deglutitio dolens, impoſſibilis; materies deglutienda per nares redeuns; eadem in aſperam arteriam pulſa, & tuſſim violentam excitans, hinc defectus cibi, potuſque ingerendi; exſiccatio & exaſperatio omnium humorum in corpore; febris non adeo intenſa; major morbi duratio ante illatam mortem.

805. Si vero tonſillæ, uvula, velum membranoſum pendulum; muſculi ejus quatuor pterygoſtaphylini, inflammantur valide, tum fiunt fere eadem ac in priori (804.); reſpiratio incommoda, difficilis, per nares nulla, vel parva, per fauces anguſta; materies deglutienda ob anguſtias & ſummos dolores per os rediens; excreatio perpetua; pituitæ ad cava tonſillarum ſtillicidium perpetuum, copioſum; dolor acutus in aure interna, & via eo tendente a faucibus; crepitatio in aure dum deglutitio fit; ſurditas ſæpe perfecta. Hoc mali genus hodie a lue gallica frequens, & valde metuendum.

806. Quod ſi omnes hæ inflammatoriæ ſpecies (801. 802. 803. 804. 805.), vario concurſu, ſimul ægrum infeſtent, concluditur facile, eo ſæviorem fore morbum, quo plures in unum conſpiraverint: tumque ſimul eo plura, & ſæviora ſymptomata eventura eſſe.

807. Nam impedito tum cruoris in jugulares externas, vel per has ipſas compreſſas, reditu, fit tumor faucium, labiorum, linguæ, vultus; linguæ exſertio, intorſio, inflammatio; oculorum rubedo, protuberans tumor horrendus; cerebri, ob eadem ſuffocatio; hinc viſus, auditus, tactus, hebetes; delirium; hiatus oris; ſtertor; decubitus impoſſibilis præ ſuffocatione; rubor, tumor, dolor, pulſatio, ſæpe in collo,

pectore, cervice, conſpicui; unde venæ jugulares, frontales, raninæ varicoſæ tument.

808. Decurrit autem omnis Angina conſuetum inflammationis generalis iter, eaſdemque facit, ac patitur mutationes in reſolutionem, pus, gangrænam, ſchirrum.

809. Ergo ſi ſigna docuerint, anginam eſſe (801. 802.), confeſtim examinandum, an pura hactenus inflammatio adſit (382. 383. 384.); tumque citiſſime per efficaciſſima remedia (395. ad 402.) tentanda reſolutio eſt (386.). Itaque 1°. cita, magna, repetita miſſio ſanguinis, eouſque ut debilitas, pallor, refrigeratio, vaſorum collapſus, doceant, vim ſuperſtitis non poſſe augere tumorem & rigiditatem vaſculorum, exercenda erit. 2°. Valida alvi ſubductio per purgantia ore hauſta, vel clyſmatum inſtar injecta, repetita. 3°. Victu, potuque tenuiſſimo, & leniſſimo opus, 4°. Nitroſis, ſubacidiſque medicamentis, 5°. Vapore humido, molli, tepido aſſidue hauſto: fomentis externis; derivantibus epiſpaſticis, cucurbutis, ſinapiſmis, collo, & pectori, appoſitis.

810. At ſpecies (803.), raro tam periculoſa ac (801. 802.), eadem remedia (809.), ſed leviora, petit. Hic autem inprimis cataplaſmata anodyna, laxantia, emollientia externa neceſſaria.

811. Dum denique angina (804. 805. 806.) adhuc inflammatoria, infeſtat; tum eadem remedia (809. 810.) requiruntur unita, ſed addendæ perpetuæ humectationes oris & faucium, per leniſſima attenuantia nitroſa, diluentia aquoſa calida, laxantia pinguia, quæ ore quieto contineri, leniter gargariſando applicari, fiſtula injici poſſunt: requiritur continua opera, ne areſcant partes.

812. Si omnibus his non, ſero, vel fruſtra

tentatis (809. 810. 811.), morbus ſit maxime recens & ſtragulans a cauſa ſuperiori, quam erit locus ſectionis, cum ſymptamatibus peſſimis (807.), nec tamen adhuc gangrænoſis, ſtatim poſt acerbam prognoſin inſtituenda erit βρογχοτομή.

813. Quæ fiet, præparato corpore ægri, in aſpera arteria infra laryngis inferiora ad pollicis diſtantiam, diſciſſa cute, & integumentis; amotis muſculis; ſecto interſtitio inter annulos arteriæ aſperæ; impoſito canaliculo argenteo; dein ablata cauſa, quæ exegerat hanc operam, vulnus percurando; interim clyſmata nutrientia applicando, ſi deglutitio impoſſibilis.

IN ANGINA INFLAMMATORIA.

SECT. 809. N. 2.

Hauſtus purgans.

Rec. *Diagryd.* gr. xviij.
F. cum Aq. Emulſio, cujus *unc.* ſs. admiſce
Syrup. Sennæ unc. iſs.
F. Hauſtus.

Clyſma ſimile.

Rec. *Fol. Senn.* unc. j.
Decoct. cum aq. *unc.* viij. admiſce
Nitri unc. j.
Syrup. Senn. unc. j.
F. Clyſma.

SECT. 809. N. 5.

Vaporarium particulare, emolliens, reſolvens.

Rec. *Aceti Samb.*
Roſar.
Calendul. ana unc. j.
Aq. ſtill. Samb. unc. vj. M.
Vapor calidus hauriatur infundibuli ope in fauces.

SECT.

SECT. 810.

Cataplaſma laxans, emolliens.

Rec. *Lentis paluſtr.* unc. vj.
Fol. Nymphææ rec. unc. v.
Papaver. hortenſ. unc. viſ.
Biſmalvæ unc. vj.
Flor. Sambuc.
Melilot. ana unc. iv.
Cum aq. decoct. ſub finem adde
Nid. Hirundin. N. ij.
Semin. Lini q. ſ.
Ol. Lilior. alb. unc. iij.
F. Cataplaſma.
Decoctum eſto pro *Fomento.*

SECT. 811.

Gargariſma emolliens, attenuans, nitroſum.

Rec. *Decoct. a Cataplaſm. præced.* unc. xij.
Aceti Samb. unc. ij.
Syrup. Altheæ unc. ij.
Nitri puri drach. ij. M.

Rec. *Ficuum pinguium* N. xxij.
Fol. Altheæ unc. ij.
Decoctis diu, *unc.* xxx. expreſſis utatur.

SECT. 813.

Clyſmata Nutrientia.

Rec. *Jus Carnium* ad unc. x.
Sal. Nitri gr. x.
Sp. Salis gutt. vj. M.
Injiciatur octava quaque hora, poſtquam primo Clyſmate purgante elota alvus fuit.

ANGINA SUPPURATORIA.

814. VErum ſi malum jam eo proceſſerit, ut ſuppuratio loci affecti jam incipiens cognoſcatur, per ſigna (387.), erit tentanda via abſceſſus per artem, & remedia generalia (402. ad 412.); maxime autem molli, aſſiduo

gargariſmate, largo cataplaſmate laxante; pertuſione loci, ſenſibus deprehenſi; bronchotome (812. 813.).

815. Illa autem anginæ ſpecies, quæ prior deſcripta (801. 802.), raro eouſque adoleſcere poteſt, ſed vel prius reſolvitur (809.), vel necat.

ANGINA GANGRÆNOSA.

816. SI tandem cauſæ anginæ (799.) augentur, & in parte nobili magis (801. 802.) hærent, vel & in externis (804. 805.), ſæpe in gangrænam abit lethalem; id vero novimus 1. Ex ſignis hujus generalibus (426. 427. 428. 429.) applicatis ad partes obſeſſas, quarumque functio læſa; 2. ex ſignis propriis; ſi tumor, ruborque prius conſpicui ſubito, ſine bona cauſa, diſparuerint; ſi dolor ſimiliter ſic abiverit; fauces ſubito æquales, læveſque fiunt; ſiccæ, glabræ, lividæ fauces: tum nullam capit magnitudo nimis provecti mali medelam.

817. In ſcirrhum circa tonſillas, uvulam, palatum, abit angina eorum locorum, ex cauſis deſcriptis (392.), unde cognoſcitur facile, curatur difficulter: maxime ubi in cancrum jam abiit Vid. (797.).

ANGINA CONVULSIVA.

818. SI nervi motores organorum deglutitionis, vel reſpirationis, impediuntur ſuas exercere functiones in illa organa, oritur paralitica angina; talis a luxatione dentis vertebræ dicitur contingere, aut alterius vertebræ cervicis ad interiora. Si convulſionum cauſa quæcumque muſculos pharyngis, laryngiſve occupaverit, oritur ſubita, ſuffocativa angina; talis in epilepticis, ſpaſmodicis, hyſtericis, hypochon-

driacis ſæpe numero fit, abit, redit: curatur inprimis his, quæ iis morbis curandis propria ſunt.

819. Ex hac hiſtoria data (783. ad 819.) intelligitur ratio obſervationum Hippocraticarum.

Angina ſine ullo ſigno conſpicuo, ſolo ſtrangulatu orthopnoïco ſe prodens, cum febre acuta, dolore magno capitis, vel crurum, ſine ſignis bonis, cito lethalis, primo ſcilicet, ſecundo, vel tertio die.

Angina ἐπιγενέσει orta ex aliis inflammatoriis morbis, aut ſi ſpecies (801. 802.) nata ex (803. 804. 805.), lethalis.

Angina ſpumam oris excitans; ſerum tenue exprimens; fæces alvi ſine ſenſu dimittens; in febre valde acuta ſine ullo ſigno conſpicuo occupans; cum receſſu tumoris, ruboris, pulſationis in faucibus vel lingua tamen ſtrangulans; ubique lethalis, & præceps.

PERIPNEUMONIA VERA.

820. SI in vaſis pulmonalibus, inflammationi ſuſcipiendæ aptis, inflammatio vera concipiatur, morbus vocatur Peripneumonia.

821. Illa vaſa autem ſunt Arteriæ Bronchiales, Pulmonicæ, & harum laterales Lymphaticæ.

822. Unde etiam duplex concipi Peripneumonia poteſt; quarum una ad fines arteriæ pulmonalis, altera in bronchialibus hæret.

823. Et ſtatim liquet, priorem periculoſiſſimam; poſteriorem minus diſcriminis habere, ſed illam ex hac naſci poſſe; & cauſas multas communes habere.

824. Quæ cauſæ plurimæ revocari queunt 1. Ad generales omnium inflammationum per totum corpus (375. ad 380.). 2. Ad eas, quæ inprimis pulmones afficiunt: ut ſunt, aër humi-

ditate, ſiccitate, calore, frigore, gravitate, levitate, exhalationibus cauſticis, vel adſtringentibus, aut coagulantibus conſtans, ſicque peccans; chylus ex craſſis, ſiccis, viſcoſis, cum acribus permiſtis, vel ſine iis; exercitia pulmonum violenta, curſu, lucta, nixu, cantu, clamore, equitatione forti in vento adverſo; venena coagulantia, cauſtica, conſtringentia, venis ad cor tendentibus immiſſa; vehementes animi perturbationes; angina cum oppreſſione pectoris, & orthopnœa, pleuritis valida, paraphrenitis ingens.

825. Si hæ cauſæ (824.) morbum produxerint, pro diverſitate ſedis affectæ (822.) producet affectus varios; bronchialis enim omnia effecta inflammationis producens (382. ad 393.) ipſos fines arteriæ pulmonalis contiguos comprimendo, contagio efficiundo, inflammat.

826. Ubi autem fines ipſi arteriæ pulmonalis inflammati, ſtagnat cruor; extenditur vas; exprimitur tranſſudatione quaſi pars liquidiſſima; coarcervatur craſſior, inter cor dextrum, & fines pulmonialium arteriarum, omnis fere colligitur, circulum adhuc obire potens, ſanguis; hinc pulmo gravis, explicari impos, liveſcens; cor ſiniſtrum ſanguine orbatur; debilitas ſumma; pulſus exilis, mollis, omni modo inæqualis; reſpiratio parva, frequens, difficilis, erecta, tuſſiculoſa, calida; ſanguinis venoſi ante auriculam & cor dextrum ſtagnatio; rubor faciei, oculorum, oris, faucium, linguæ, labiorum inſolitus; tandem ſuffocans, inexplicabili cum anxietate & delirio, mors.

827. Si tale malum (826.) utrumque pulmonem ſimul, & valide infecerit, erit cita, & inſuperabilis mors; quum nullo remedio antiphlogiſtico juvari natura queat confer (386. & 395. ad 402.).

828. At ſi parvum in uno pulmone locum in-

feſtat, nec cauſas validas habet, aliqua, nec tamen certa, ſpes eſt curari bene poſſe.

829. Inde (824. ad 829.) ſigna diagnoſtica, & prognoſtica, utcumque hauriri poſſunt; maxime ſi conſideremus, exitus eſſe ut inflammationis (386. ad 393.); unde etiam ſtatus accipit vario durationis tempore varios, ita ut abeat in ſanitatem, alium morbum, mortem.

830. Sanatur 1°. Reſolutione benigna; ſi temperies laxa, humor blandus, viſcoſitas non nimia, pars affecta bronchialis, vel pulmonalis, non magna. 2°. Sputo cito, libero, copioſo, flavo cum pauco ſanguine miſto, ſatis craſſo, dolorem ſedante, reſpirationem emendante, pulſum ampliorem & pleniorem reddente, in album blandum cito mutato; id fit, ſi ſedes mali inprimis eſt bronchialis arteria, aut pulmonalis non valde magna. 3°. Alvi fluxu bilioſo, levante, & ſimilia fere, ac ſputa deſcripta, ejiciente. 4°. Urina copioſa, craſſa, hypoſtatica, levante, cum ſedimento primo rubro, ſenſim albeſcente, ante ſeptimum diem emiſſa. Atque tum reſpiratio adeſt facilis, febris mitis & boni moris, *ἀδιψία*, calor, humiditas, laxitas, mollities, æquales toto corpore.

831. Abit in alium morbum, pendentem ex natura inflammationis, vel ipſius pulmonis, prout ſua hinc propria actione deſtituitur.

832. Hinc primo in ſuppurationem, quæ fit, ubi materies inflammatoria (376. 377. 824.), ab ipſa natura reſolvi non potens (830.), nec arte emendata, tamen blandior (387.), ſtagnans, calens, pulſa, vaſcula tenuia rumpit, in pus reſolvit, latera coërcentia extendendo, vel rodendo abſceſſum vomicamve format intra quatuordecim dies.

833. Id futurum (832.) demonſtratur his obſervationibus. 1°. ſi ſigna certa peripneumo-

niæ ſatis acris (825. 828.), nec tamen acerrimæ (826.), primo extiterint. 2°. Si reſolutio, ejuſque ſigna (830.), non ſatis cito, nempe ante quartum diem, apparuerint. 3°. Si ſymptomata (825. 826.) nec ſputo cocto, & criticis diebus, 3., 5., 7., 9., 11., 14., evacuato per ordinem, qui ſanationem doceat mutatione ſucceſſiva excreti; nec eductione cruoris; nec medicamentis, nec victu debito; ſuperata ſint. 4. Verum contra ſymptomata non peſſima pertinacia, cum continuo delirio, pulſu undoſo, mollique permaneant.

834. Fieri autem jam reipſa cognoſcimus per hæc: 1. Si ſigna ſint (833.). 2. Ubi leves, vagæ, ſæpe repetentes, ſine manifeſta cauſa horripilationes contingunt; dolor remiſit, dyſpnœa manet; genæ & labia rubent; ſitis adeſt; febricula vexat, inprimis veſpertina; pulſus debilis, mollisque.

835. At jam factum declarant: 1. Signa prægreſſa (833. 834.). 2. Tuſſis pertinax, ſicca, ad paſtum, motumve aucta; reſpiratio difficilis, parva, anheloſa, ſtrepens, poſt paſtum, & motum aucta; decubitus in unum modo, id eſt in affectum, latus tolerabilis; febricula continua, periodica, a cibo, potu, motu exacerbata cum rubore genarum & labiorum; appetitus proſtratus; ſitis magna; ſudor nocturnus, maxime circa jugulum & frontem; urina ſpumoſa; pallor; macies; debilitas ſumma.

836. Id apoſtema jam factum (835.) exitus habet varios: 1. Suffocat tumore occupante totum pulmonem, vel comprimendo impediente ea, quæ adhuc in eo libera. 2. Suffocat ſubita eruptione puris, vomica in aſperam arteriam ſe exonerante uno cum impetu. 3. Solvitur ſputo purulento, liberante, conſumente. 4. Solvitur lapſu puris in cava Thoracis, inve mediaſtini

dilatata vacua. 5. Inde tabes, phthiſiſque varia, empyema fere lethale.

837. Alter morbus a peripneumonia fit, ſi purulenta jam facta inflammatoria materies (832. 833. 834.) intra pulmonales venulas reſorbetur, cruori miſcetur, in loca quædam deponitur, unde liberatur pulmo, oneratur pars alia; quæ ſi minus requiſita ad vitam, eſt μετάστασις bona; ſi vero in hepar, lienem, cerebrum, & ſimilia loca fluxerit, peſſima plerumque erit. Hinc fiunt abſceſſus peripneumonici ad aures, crura, hypochondria.

838. Tales abſceſſus futuros eſſe declarat; 1. Obſervatio ſignorum peripneumoniæ non peſſimæ (833. 834.), cum febre non vehementi, nec maligna, tamen continua; cum dolore thoracis, anxietate, gravitate, dyſpnœa, non peſſimis; ſine ſignis reſolutionis (830.). 2. Si cum his pulſus multum vacillans, omni modo, aſſidue. 3. Dolores, rubores, calores, tenſiones, circa loca dicta, (837.).

839. Illos vero futuros circa Crura ſcimus, ſi 1. Signa futurorum abſceſſuum (838.) adſint. 2. Si ſimul cum iis ſigna ſint levioris inflammationis ad hypochondria.

840. Sed futuros circa Aures ſcimus, ſi 1. ſigna adſint (838.). 2. Mollia ſimul hypochondria.

841. Ad hepar verti novimus, ſi 1. ſigna ſint (838.). 2. Dolor manens in hepate, cum urina ſubictericea, colore ſubflavo cutis. Hinc ſæpe, vomica hepatis nata, peſſima mala.

842. Abſceſſus illi (839. 840.) ſi levant pulmonem, ſi tollunt febrim, ſi purulenti, manantes, fiſtuloſi manent, ſi ſatis cito, ante nonum diem, contingunt, tum ſemper ſalutares: verum, ſi ſputo jam purulento, nec magis flavo, ſine levamine dicto, naſcuntur, mali: at, ſi jam

nati evaneſcunt, crudo morbo, peripneumonia redeunte, omnino lethales ſunt.

843. Deſinit iterum morbus hic in tumorem calloſum, ſcirrhoſumve pulmonis; ſi materies, & conditiones (392.) concurrunt; inde tota vita difficilis, erecta, tuſſiculoſa reſpiratio, poſt paſtum motumque aucta, ſine ſignis latentis vomicæ deſcriptis (835.); inde adhæſio pulmonis ad pleuram.

844. Tandem, ſi bronchialis arteria, vel & pulmonalis vehementiſſima inflammatione (388.) corripitur a cauſa interna, vel externa (824.), brevi naſcitur gangræna, & inde cito ſphacelus ob copiam, motumque cruoris, & ob motum aſſiduum viſceris tenuiſſimi. Id futurum docent: 1. Signa violentiſſimæ peripneumoniæ (826.), nullo caſu, nec arte ſedata. 2. Debilitas ſumma, cita, pulſu ſe inprimis manifeſtans. 3. Frigus extremorum. At jam natam ſcimus, ſi hæc prægreſſa, ſputa ichoroſa, tenuia, cinericea, livida, atra, fœtida. Inde autem cita mors.

845. Has Peripneumoniæ mutationes (830. 832. 836. 837. 843. 844.) docet obſervatio hiſtoriæ morbi, cadaverumque inde defunctorum inciſio.

846. Unde evidens eſt, illum morbum, quem vetuſtas hoc nomine deſcripſit, eſſe veram inflammationem pulmonum.

847. Eritque prognoſis clara, qua aſſeritur, morbum hunc ſemper valde periculoſum ob neceſſitatem ſummam functionis pulmonalis ad vitam, & ad ſanandam materiem inflammatoriam, ob ſanguinis perpetuo allati copiam, impetum, ob motum perpetuum viſceris, ob ſitum, qui applicationem remediorum renuit, teneritudinem ſummam vaſculorum facile deſtruendam, impoſſibilitatem revulſionis adeo requiſitam in cura inflammationis.

848. Ex quibus (847.) liquet, quando, cur, & cum quibus ſymptomatibus in mortem abeat: ſc. ſi totus pulmo, una cum corde inflammatur, cor in latus procidit, æger paraplegia reſolvitur, frigidus, & ſenſus expers eſt, tum ſecundo, vel tertio die moritur. Si urina initio morbi bona & cocta, poſt quartum tenuis. Si in vigore morbi erectus ſedere cogitur. Si puris eſt per inferiora ſeceſſus: ſi ſicca cum fervore ſtrepente pleni pulmonis in gutture: ſi vehemens in corpore valde ſicco, duro, calloſo, exercitato: ſi mala eſt cum prærubro valde ſtillicidio ſanguinis: ſi ſicca eſt cum maculis rubris pectori adſperſis: ſi coryza aut ſternutatio multa præcedit, ſequiturve: ſi ex ardente febre ortum duxit: ſi ſputum bilioſum cum pure poſt ſextum diem inceperit: ſi ſputum ab initio valde cruentum, flavum ſincerum, album rotundum, ſpumoſum valde, dolorem non ſedans, ſi fuſcum, cœnoſum, amurcoſum, nigrum, liveſcens, inæquale, æruginoſum: ſi neque febris, neque reſpirationis difficultas remiſit, moritur die ſeptimo, vel nono. Mors vero iis contingit dum pulſus deficit, omnia frigent, ſolum pectus, caput, collum æſtuant, genæ rubent, liventque.

849. Curatio hujus mali varianda eſt pro diverſo ſtatu morbi & ſymptomatum, adeo ut, quod uno tempore proſit, in eodem tamen morbo alio tempore datum obſit.

850. Si ergo in peripneumonia omnia ſigna adſint deſcripta (830. N. 1.) utendum quiete corporis & animi; aëre tepido humido; balneo vaporis aquæ dulcis ad pulmones, nares, os, pedes, crura; victu tenui, potu levi; medicamentis aquoſis, nitroſis, farinoſis, mellitis.

851. Si vero ſtatus adeſt (830. N. 2.), utendum iiſdem (850.), & medicamentis emollien-

tibus, depurantibus, excreationem promoventibus, leniter reficientibus, vaporibus: vitanda tum venæ ſectio, purgatio, ſudoris expulſio aliave omnia, dictam excretionem perturbantia.

852. Si (830. N. 3.) adeſt, lenia clyſmata emollientia, fomenta lenia abdomini imponenda, decocta emollientia, & leviſſimo gradu laxantia, proſunt, ſimul reliquis peractis (850. 851.).

853. In ſtatu altero (830. N. 4.) fiant eadem, ac (850. 851. 852.), ſed addantur balnea pedum, fomenta renum per clyſmata emollientia interna, & externa linimenta, bibantur decocta leviſſime abſtergendo diuretica.

854. Si inflammatio recens, magna, ſicca, in corpore robuſto, paulo ante ſano, exercitato, deprehenditur per ſigna (825. 826.), ſtatim recurrendum, 1. ad citam, largam, pro gradu mali moderandam, aut repetendam miſſionem ſanguinis, ut moles craſſi minuatur, & diluentibus ſpatium concedatur. 2. Ad balnea vaporis emollientis, pulmonibus aſſiduo, reliquo corpori ſæpe applicanda. 3. Ad decocta diluentia, reſolventia, emollientia, laxantia, antiphlogiſtica, nitroſa, anodyna, parva copia, continenter repetenda, calidiſſima ſorbenda. 4. Ad clyſmata blandiſſima antiphlogiſtica. 5. Ad victum tenuiſſimum ex ſuccis antiphlogiſticis.

855. Si inflammatio magna cum febre, & reliquis ſymptomatibus validioribus duravit ultra triduum, & ſigna adſint inflammationis jam in ſuppurationem tendentis (833. 834. 835.), ſemper multum diſcriminis adeſt, quamvis diutius jam excurret morbus, & ſpatium dabit curationi: tum 1. Venæ ſectione nulla, vel, ſi aliquid urget, parca utendum. 2. Victu leni, ſed paululum incraſſante, & ex maturantibus confecto, utendum. 3. Balneis pulmonicis, emollientibus, maturantibuſque utendum ad quintum ab in-

choato malo diem. 4. Die quinto, & ſexto iiſdem utendum, additis ſorbitionibus tuſſim moventibus leniter, ſimulque replentibus, ut ſeptimo forte die locus levari queat pure cocto, vaſis attenuatis, vita ſuſtentata.

856. Si ſigna docent, factum eſſe in pulmone abſceſſum (835.) acceleranda ejus diſruptio in aſperam arteriam, eaque facta, depuratio ſubita & tuta ulceroſi loci.

857. Diſruptio tentatur, ſi, poſt multa alimenta mollia, ſubpinguia cum vino molli, pulmo, ſuppuratus (836.), & præparatus (855.) vapore valido, clamore, tuſſi, excreatoriis, concuſſione in navi, vel rheda, agitatur.

858. ſimul ac dein ſigna edocuerint, apoſtema ruptum eſſe, utendum victu lacteo, vegetabili leniſſimo, nec facile putreſcente, tum in die aperientibus, deterſivis, veſperi levibus opiatis; vaporibus emollientibus; equitatione, vel vectione in rheda, aut navi.

859. Si autem ſigna (838.) docent, ſtatum (837.) jam obtinere, nulla tamen hactenus certa prognoſi quonam materies verget, tum levi, fluido, blande aromatico, paululum vinoſo utendum victu; quietum ſit corpus; medicamenta vero ſint emollientia; & ex genere leviſſimo aperientium; pulmoni proſpiciatur uſu emollientium; ſic vel determinabitur, vel ulterius diſſoluta excernetur mali materies.

860. Sed ſi cum ſignis (838.) ſimul illa adſunt (839. 840.), quibus determinatio ſignificatur, fiant modo dicta (859.) ſimulque locus præviſus (839, 840.) ſuctu, laxatione, ſtimulo, aperientibus ita tractandus, ut minus reſiſtat, plus trahat.

861. Si (841.) obtinet, fiant eadem (859. 860.), ſed ſimul aperientia paulo fortiora, ſaponacea, hepatica addantur, tum clyſmata, & fomenta his conſtantia.

862. Malum vero, quod deſcriptum (843.) raro medelam capit, niſi forte emollientibus externis, internis, atque motu equitationis, vel vectionis in rheda cedat parum.

863. Quando in ipſam jam gangrænam abiit (844.), incurabilis eſt.

864. Si autem Peripneumonia per ſputum jam expurgari cœpta, incipit ſuppreſſum id hærere, ſtatim ſumma ope nitendum, ut iterum id prodeat. Tales cauſæ impedientes ſunt ſæpe, magnum frigus ſubito admiſſum; ingens exſiccatio undecunque nata; febris calida ſuperveniens; medicamenta calefacientia; alvus liquida, nec critica; ſudor ingens; animi affectus vehementior.

865. Tum ſtatim ad vicinitatem partium a ſuppreſſa aggeſtu increſſente materie, inflammatio nova exoritur; unde illico eadem ſymptomata, quæ a peripneumonia primaria (825. 826.); illa autem tum debilitato jam corpori accidentia, ut plurimum cito lethalia evadunt.

866. Illi autem vitio (864.), ejuſque ſequelis (865.) occurritur vapore aſſiduo calidi, humidi, emollientis, naribus, ore attracti, pulmonibus recepti; toto aëre ſimili huic vapori per artem reddito; uſus etiam largus potuum ſimilium, cum melle inprimis & aceto, multum prodeſt; medicamenta leniter reſolvendo antipyretica, ut eſt ſtibium diaphoreticum cum nitro fixante; leniter opiata; ſudoris evitatio; maxime tandem placida animi quiete.

IN PERIPNEUMONIA VERA.

SECT. 850.

Potus lenis, reſolvens.

Rec. *Aq. decoct. Hord.* unc. XL.
Nitri drach. ij.

Oxymell. unc. iv. M.
Bibat unc. ij. *calidas omni quadrante hora.*

SECT. 851.

Decoctum emolliens, ſputorum exſcreationem promovens.

Rec. *Fol. Parietar.*
Agrimon.
Taraxac. ana m. j.
Semin. contuſ. Papav. alb.
Fœniculi ana unc. j.
Glycirrhizæ unc. jſs.
Cum aq. decoct. *unc.* L. exhibe.
Uſus ac præcedentis.

SECT. 853.

Decoctum aperiens, diureticum.

Rec *Rad. Gramin.*
Ruſci,
Petroſelini,
Fœniculi ana unc. ij.
Imperator. drach. ij.
Semin. contuſ. Bardanæ.
Petroſelini ana unc. j.
Cum aq. decoct. *unc.* XL. exhibe.
In eundem uſum.

SECT. 855. N. 2.

Victus.

Olera.
Fariноſa.
Piſa.
Fructus horæi maturi.
} Vid. §. 35. N. 1.

SECT. 855. N. 3.

Sunt vapores §. 809. N. 5.

SECT. 855. N. 4.

Miſtura attenuans, tuſſim leniter movens.

Rec. *Aceti ſcillit.* drach. vj.
Oxymell. ſcillit. unc. iij.
Sal. Polychreſt. drach. j.
Aq. decoct. Hord. unc. viij.

Aq. ſtillat. Hyſſopi unc. iv. M.
Bibat unc. j. *omni hora dimidiata.*

Rec. *Potus Coffe* lib. ij.
Mellis unc. ij.
Aceti Samb. unc. ſs. M.
Sorbeat fervida quantum juvat.

SECT. 858.

Aperientia Deterſiva ad Ulcus apertum Pulmonis.

FOLIA Adianthi vulgaris.
- - - albi ſ. Rutæ murariæ.
- - - nigri.
- - - aurei.
Agrimoniæ.
Alchimillæ.
Becabungæ.
Betonicæ.
Bellidis pratenſis.
Borraginis.
Botryos.
Bugulæ.
Ceterach.
Chamædryos.
Chamæpityos.
Cichorei.
Dentis Leonis.
Endiviæ.
Eryſimi.
Fœniculi.
Fumariæ.
Hederæ terreſtris.
Hepaticæ nobilis.
- - - terreſtris.
Hippoſelini.
Hyperici.

FOLIA Hyſſopi.
Iſatidis.
Lactucæ.
Linguæ Cervinæ.
Marrubii albi.
Morſus diaboli.
Nummulariæ.
Ononidis.
Primulæ veris.
Prunellæ.
Pulmonariæ maculatæ.
Saponariæ.
Scabioſæ.
Scordii.
Sigilli Salomonis.
Sophiæ Chirurg.
Tuſſilaginis.
Valerianæ hortenſis.
- - - ſylveſtris.
Verbenæ.
Veronicæ.
Vincæ pervincæ.
Virgæ aureæ.

GUMMI Ammoniacum,
Galbanum,
Opopanax,
Sarcocolla,
Maſtiche.
Myrtha.
Olibanum.
Terebinthina.

Decoctum aperiens deterſivum.

Rec. *Fol. recent. Agrimon.*
Virgæ aureæ,
Betonicæ,
Valerian. hortenſ. ana m. j.
Marrubii alb. m. ½

Rad. 5. aperient. ana unc. j.
Flor. Centaur. min.
Agrimon.
Hyperici ana m. j.
Cum aq. decoct. pint. iv. exhibe.
Bibat unc. ij. *omni bihorio diei.*

Aliud.

Rec. *Rad. Bardan.*
Chinæ,
Sarſaparill. ana unc. iij.
Cum aq. decoct. ſpatio ſemihoræ, adde
Ligni Saſſafr. unc. iij.
Ubi iterum parum ebullierint, admiſceto Decoct. lib. iij.
Syrup. 5. Rad. aperient. unc. ij.
Uſus ut prius.

Pilulæ in eundem uſum.

Rec. *Myrrh. lucid. elect.* drach. ij.
Cum *Vitelli Ovi rec.* ſcrup j.
In Mortario vitreo diu contritis ſimul, admiſce
Turis elect. ſcrup. ij.
F. Pil. ſing. *gr.* iij.
Capiat unam vel alteram *ante uſum Decocti.*

Pulvis ſimilis emolliens.

Rec. *Myrrh. elect.* drach. ij.
Spermat. Ceti drach. j.
M. F. Pulv. dividend. in xij. doſ. æquales.
Capiat unam *mane* & *veſperi cum Decocto.*

Electuarium ſimile.

Rec. *Myrrhæ.*
Olibani ana drach. j.
Mellis albi unc. ij.
M. S. A.
Sumat drach. j. *omni hora.*

Lenia Opiata veſpertina.

Rec. *Pilul. de Cynogloſſ.* ſcrup. j.
F. Pil. N. vj.
Capiat unam *vel* alteram *veſperi ante ſomnum.*

Rec. *Pilul. de Styrace,* ſimili doſi:
In eundem uſum.

Pulvis Narcoticus.

Rec. *Opii lamellatim tenuiter ſciſſi & lente exſiccati* gr. j.
Corall. rubr. gr. xij.
Olibani gr. vj.
M. F. Pulv. tenuis.

Rec. *Syrup. Diacodii* unc. ſs.
Aq. Vitæ Matthiol. drach. j.
ſtillat. Hyſſopi unc. j.
M. F. Hauſtus.
Veſperi ſumendus.

Rec. *Opii* gr. j.
F. Pilul. 2.
Capiat unam *veſperi.*

Rec. *Opii* gr. j.
Syrup. Capill. Veneris drach. iv.
Aq. ſtillat. Flor. Papav. Rhœad. unc. j.
M. F. Hauſtus.

Vapores Emollientes.

Rec. *Fol. Malvæ.*
Biſmalvæ,
Mercurial.
Parietar. ana m. ij.
Farin. ſemin. Lini unc. ij.
Cum aq. decoct.
Vaporem excipe cum aëre adducendo.

SECT. 859.

Vid. *Decoctum ſecundum* §. 858.

Miſtura emolliens & aperiens.

Rec. *Chærophyll. recentis expreſſi ſucci.*
Lactis dulc. ana unc. iv.
Syrup. Hyſſop. unc. j. M.
Bibat. unc. j. *omni bihorio.*

SECT. 861.

Decoctum poſt ſuppurationem, vergente pure ad Hepar, magis aperiens, deterſivum.

Rec. *Lychnid. Saponar. maj.* m. ij.
Endiv. recent. m. iv.

Fol.

Fol. Cichor. ſylveſtr. m. iij.
Cum aq. decoct. & expreſſ. pint. iij. exhibe.
Bibat omni bihorio unc. ij.

SECT. 866.

Vapor.

Vid. 858.

Miſtura aperiens, reſolvens.

Rec. *Oxymell. ſimpl.* unc. iij.
Syrup. 5. Radic. aperient. unc. ij.
Decoct. Hederæ terreſtr. unc. x.
Nitri puri drach. j. M.
Bibat unc. j. *omni hora.*

Pulvis leniter, ſputo ſuppreſſo, reſolvens, antipyreticus.

Rec. *Laudani puri* gr. ij.
Flor. Sulph.
Spermat. Ceti.
Stibii diaphoretici non abluti ana drach. j.
M. F. Pulv. tenuis, divid. in xij. partes æquales.
Capiat unam *omni trihorio cum* uncia una, *vel* altera *Miſturæ præcedentis.*

Vel.

Rec. *Flor. Sulph.* drach. ij.
Olibani ſcrup. j.
Spermat. Ceti drach. ſs.
Stib. diaphor. non abluti drach. j.
M. F. P. divid. in xij. doſes.
Sumat unam *omni hora cum* unc. j. *Miſturæ prioris.*

Linctus valde emolliens, & lubricans, ad ſputa ſuppreſſa.

Rec. *Olei Amygdalar. dulc. recens preſſ.* unc. jſs.
Syrup. Violar.
Mell. Virgin.
Vitell. Ovi recentis ana unc. ſs.
M. accurate.
Lingat unc. ſs. *omni hora, donec ſputa redeunt.*

PERIPNEUMONIA NOTHA.

867. Quæ Peripneumonia hyeme a frigore, verno tempore a calore ſuperveniente multoties accidit, oriri ſolet ex pituita lenta in toto ſanguine nata ex cauſis recenſitis olim (69., 72.), & ſenſim pulmones infarciente, donec in peſſimum hunc, & improviſo ſæpe lethalem, morbum eat.

868. Ubi paululum adolevit id malum, produxit jam in toto corpore effectus plurimos (71. 72. 73.), tumque præterea eos, qui peripneumoniæ lentæ proprii (825. 826.), unde malum curatu difficillimum.

869. Nam miſſio ſanguinis, eouſque celebrata, ut in hoc morbo requiritur (854.), nocet admodum ob debiliora viſcera, nimiſque aliena humida lenta; hinc primo juvare viſa, mox mala auget.

870. Attenuantia autem adeo hic famigerata, dum impetum in vaſa pulmonalia augent, denſitatem, impactumque obſtruentis ſæpe augent, ſimulque morbum cito reddunt lethalem.

871. Morbus ille ſenibus, pituitoſis, frigidis, catarrhoſis, gravedine laborantibus, frequens, ſequi ſolet omnes cauſas, quæ ſtagnantia cito movendo in pulmones agunt, ut curſus, declamatio, cantus, ebrietas inprimis a valide calefacientibus, commeſſatio, calor foci, balnei, ſolis, maxime ſi æſtum hinc natum ſubito frigus ingens exceperit.

872. Primo fallaci lenitate opprimit nec opinantes: quippe levi fatigatione, debilitate, proſtrato omni fere animi motu, anhelitu, oppreſſione pectoris incipiens, adeo leves motus excitat, ut vix caloris, febriſve indicia moneant periculi: mox vagæ horripilationes, leviuſculi febris inſultus adſunt; unde ſubito

creſcente anhelitu & debilitate mors; cujus in urina & pulſu vix ullum adfuit præſagium.

873. Curatur hac methodo cautiſſima: 1. mittatur ſanguis ex largo vulnere. 2. Mox eluatur alvus clyſmate, quod repetatur quotidie, donec ſigna docuerint levari pulmonem. 3. Utatur victu tenuiſſimo juris carnium, inprimis cum levi acido, potu tenui ex aqua & melle. 4. Vapores, ſuffituſque deſcripti (866.), decocta diluentia, abſtergentia, leniſſime aperientia aſſiduo potanda, adhibeantur; ſimulque balnea crurum, pedumque, & larga veſicantia.

874. Ex his omnibus (820. ad 874.) ratio datur, cur pueris hic morbus, fœminiſque rarior? Ut & iis, qui laxæ ſunt ſtructuræ quoad ſolidorum fabricam, cur vix accidat? Cur in his facile, & fere ſponte, ſanetur? Contra in robuſtis exercitatiſque corporibus? Ex iiſdem pariter liquet, hunc morbum fere fieri ex omni alio prægreſſo, antequam ex eo moriatur æger: adeoque proximam mortis cauſam, & ultimum ferme omnium lethalium morborum effectum, eſſe Peripneumoniam.

PERIPNEUMONIA NOTHA.

SECT. 873. N. 2.

Clyſma hic eſto hocce.

Rec. *Mell.* unc. iij.
Nitri drach. j.
Vitell. Ovor. N. 1.
Aq. decoct. Hordei unc. viij.
F. S. A. Clyſma.

SECT. 873. N. 4.

Decoctum diluens, abſtergens, leniſſime aperiens.

Rec. *Radic. Fœnicul.* unc. ij.
Gramin. unc. iv.

Fol. Parietar.
Agrimon. ana m. jſs.
Sem. contuſ. Papaver. alb. unc. j.
Glycyrrhizæ unc. jſs.
Cum aqua decoct. ſpatio ¼ horæ Pint. ijſs. exhibe.
Capiat unc. ij. *omni bihorio.*

PLEURITIS.

875. PLeuritis dicitur adeſſe, quando æger laborat acuta, continua febre (564. 567.), cum pulſu duro; dolore acuto, punctorio, inflammatorio (382. N. 3.), in inſpiratu valide aucto, in exſpiratu vel animæ retentione leniori, mitiori pariter, ubi reſpiratio, immoto thorace, maxime ope abdominis fit; tuſſi fere perpetua, dolorem magnum inferente, hinc ſuffocata.

876. Quoties una cum his ſymptomatibus ſputa ex pulmone ſymptomatica prodeunt; dicitur *humida*; quando hæc abſunt, *ſicca* vocatur.

877. Nulla eſt pars integumentorum interni thoracis, quam non aggreditur: tota ergo pleura, totumque mediaſtinum, hinc anterior, poſterior, dextra, ſiniſtra, ſuperior, inferior, exterior, profundior pars æque obſidetur hoc malo: ſed inprimis latera.

878. Ubi autem ipſa membrana coſtas interne ſuccingens doloris ſedes, aut pars illa muſculorum intercoſtalium internorum, *vera;* ſi autem altius intercoſtales muſculi, externi inprimis, vel & his ſuperiora laborant, *ſpuria* appellatur.

879. Adultos, ſanguineos, lautius potos, paſtoſve, exercitatos valde, acidum raro ructantes, in morbos inflammatorios vergentes; verno tempore, maxime ſubito æſtuante poſt acre gelu cælo; aut hyberno in acerrime fri-

gido vento; infeſtat primario: tumque vocatur *idiophatica.*

880. At ex materie prægreſſi inflammatorii morbi mota, & in loca deſcripta (877. 878.) delata, exorta *ſymptomatica* dicitur.

881. Pro cauſa antecedente habet: 1. omne id, quod inflammationi generandæ cuicumque aptum (375. ad 380.). 2. Id, quod hanc cauſam generalem determinat in pleuram præcipue, quo pertinent maxime, natura ægri, intercoſtales arteriolas anguſtiores, magiſque duras, habentis; morbus præcedens, qui reliquit diſpoſitionem eadem proferentem, ut eſt ſcirrhus pleuræ, callus, pulmo adnatus &c., natura epidemici morbi prædominantis; aër frigidus, per anguſtas rimas violente actus in nudatum corpus, ex labore vel igne prius valde æſtuans; potus gelidus ſubito, magno hauſtu, ingeſtus in corpore ſimili; aër hyemali tempore borealis gelidiſſimus. 3. μετάπτωσις Materiæ inflammatoriæ, ichoroſæ, ſuppuratoriæ, prius in toto, vel in aliqua parte, prædominantis, & dein quacumque cauſa huc depoſitæ, ut in morbillis, variolis, tumoribus ulceroſis, ulceribus magnis, latis, ſubito evaneſcentibus, abſorpta venis materie.

882. Hiſtoria hæc (875. ad 882.), decurſus mox exponendus (883. ad 907.), diſſectio cadaverum pleuriticorum, clare docent, eam eſſe inflammationem ſanguineam (371.) in arteriolis locorum deſcriptorum (877. 878.), ortam plerumque ex febre acuta præcedente.

883. Inde (881. 882.) perſpicue deducitur mali hiſtoria: incipit cum appetitu ciborum ſæpe magno; frigore; horrore; debilitate; laſſitudine; febre; procedit cum calore, ſenſim in æſtum excreſcente, ſiti; proſtrato appetitu omni; dolore ab miti in acerbiſſimum tendente;

reſpiratione valde læſa: viget cum febre violenta, ſed minus manifeſta ob reſpirationem coactam, & præ ſenſu doloris ſummi ſuffocatam; unde ſæpe turpiter fallitur Medicus: inde deſinit in varios eventus, pendentes ex pluribus cauſis, ſed inprimis a diverſitate mutationum inflammationis (386. ad 393. 492 ad 500.), natura loci ubi malum eſt (877. 878.), & conſideratione harum circumſtantiarum: prout partes plures (877. 878.) affectæ ſimul; prout impetus circulantis liquidi violentior (92. ad 102.); aut major malignitas ipſius morbi principis (564 567.), eo ſymptomata cuncta pejora; inprimis reſpirationis & pulſus vitia magis a naturalibus recedentia, ut & excretorum.

884. Exit in ſanationem, alios morbos, vel in mortem.

885. In ſanationem ope naturæ, vel artis in initio, dum ſimplex adhuc morbus.

886. Sanatur auxilio naturæ, vel reſolutione benigna, vel coctione & excretione mali.

887. Reſolutione, ſi contingunt ſimul cauſæ (386. 401.); tumque benignitas ſymptomatum nihil agendum docet, niſi ut levi victu, blandiſſimis aperientibus, molliſſimo fotu, malum levetur.

888. Coctione & excretione cauſæ ſanatur, inprimis obſervatis hiſce. 1. Quoties hæmorrhoïdes debita copia liquidum aptum oportuno tempore fundunt; 2. Quoties urina copioſa, craſſa, hypoſtatica, ſtrangurioſa, ſubrubra cum albo ſedimento fluxit cum levamine malorum ante quartum diem, qualis & ſiccam ſanavit; 3. Si alvus materiem flavam bilioſam ante quartum diem copioſam cum levamine ejecerit; 4. Si abſceſſus ichoroſi, purulenti, fiſtuloſi, diu manantes, ante ſextum diem in-

cepti, poſt aures, vel ad crura, prodierunt (juxta 837. ad 843.); 5. Dolor lateris ſi tranſit ad humerum, manum, dorſum, cum ſtupore, dolore, gravitate illarum partium; 6. Si ſputum ex parte liberale, levans ſine coryza, copioſum, mox puriforme, album ſtatim, vel ante diem quartum, continuatum, vel a ſuppreſſione ſtatim rediens, inde enim nono vel undecimo die ſalus.

889. Ubi ſigna accurate obſervata docent, ſtatum pleuritidis (875.) adeſſe modo deſcriptum (888.), tum Medico nihil mutandum, ſed omnia continuanda incumbunt. Ergo neque venæ ſectio, neque evacuatio, vel mutatio alia inſtituenda. 1. Victu molli, tenui; animi, corporiſque quiete; aëre temperato calido, & humido; ſomno ſpontaneo, vel lenibus conciliato; medicamentis mollibus, tenuibus, leviſſime aperientibus; utendum. 2. Deinde evacuationi cuilibet ſingulari proficienti providendum: ergo in ſtatu (888. N. 1.) anus fovendus molli, laxante, aperiente ſotu; aut, ſi minus ſic proceſſerit, hirudinum applicatarum ſuctu. Si (888. N. 2.) obſervatur; ſtatim fomenta ſimilia renibus, perinæo, hypogaſtrio apponenda; lenia diuretica aperientia danda; aër paulo minus calidus curandus; ſudor, & aliæ evacuationes, vitandæ; blanda clyſmata diuretica proſunt. In caſu vero (888. N. 3.), ſimilia fomenta emollientia toti obvolvenda abdomini; clyſmata laxantia injicienda alvo; victus laxans inſtituendus: ubi denuo quartus ſtatus (888. N. 4.) adeſt præviſus (838.), & ſimul locus (839. 840. 841.) innotuit, tum utendum memoratis (859. 860. 861.), & apertura facta ſuppuratoriis locum aliquamdiu apertum tenentibus: deinde in caſu (888. N. 5.), præter communia, partes, in quas do-

lor migrat, fovendæ mollibus, calidiſque, fricandæ leniter, ſtimulandæ emplaſtris parumper attrahentibus. Denique in ultimo dato (888. N. 6.) tota res eadem ac in peripneumonia bona, adeoque omnia huc repetenda ex (850. 851.), & agenda.

890. Arte autem, ſine alio morbo, ſanatur pleuritis hac inprimis methodo: ſi pleuritis (875.) recens ante tertium diem finitum, magna ex ſymptomatibus validis (875. 883.), ſicca (876.), in robuſto, exercitato, ſicco corpore, ſine ſpe, vel præſentia (887. 888.); tum 1. cita, larga, accelerato fluxu celeris, ex magno vaſe, per magnum vulnus, miſſio ſanguinis inſtituenda, corpore quieſcente, ſupino, & reſpiratione, dum fluit, tuſſi, ſuſpiriiſque accelerata, loco affecto eodem tempore foto, & leniter perfricto; debet continuari in remiſſionem ſatis notabilem doloris, vel ad prima ſigna deliquii animi; debet repeti ex conſideratione redeuntium denuo ſymptomatum, ad quæ tollenda prima inſtituta fuit; cruſta (384.) abſens finem definit. 2. Statim adhibenda fomenta, balnea, tepefactoria, linimenta, emplaſtra, quæ laxando, reſolvendo, mitificando, avertendo, prodeſſe queant vid. (395. N. 3. 398. N. 6.) 3. Tum ea medicamenta danda, quæ diluant, reſolvant, laxent, mitigent, refrigerent, dolorem leniant, aut ſopiant: quæ calida, humida, magna copia, ſorpta, & ad locum affectum determinata, juvant, & pro mutatis phænomenis varia aſſumenda ſunt, ſemper curando, ut eligantur illa, quæ putredini adverſiſſima. 4. Victu tenui, molli, refrigerante, antiphlogiſtico eſt opus. 5. Denique omne exſiccans, calefaciens, impetum augens, vitandum; ut calor aëris, ſolis, foci, lecti, victus, medelæ.

891. Quæ ipſa (890.) quamdiu continuanda,

vel repetenda ſint, docet morbi pertinacia, remiſſio, atque in ſanationem (888.) mutatio.

892. Abit in alios morbos dum 1. ſuppuratur locus inflammatus, quod futurum ſcimus α. ex ſignis generalibus (387. 402.). β. ex pertinacia doloris, tuſſis, febris, ultra quartum diem. γ. abſentia ſignorum reſolutionis (887.), & ſanationis (888.). δ. neglectu medelæ requiſitæ (890.).

893. Ipſum vero apoſtema jam fieri, ſcitur ex ſignis communibus (405.), maxime hic ex horrore ſæpe recurrente ſine cauſa, & ſignis datis (834. 835.) in peripneumonia, & tempore morbi: inde & factum cognoſcitur, & quandoque ſputo per pulmonem evacuatur.

894. Abſceſſus vero ille pure proprio rumpitur, unde pus ſtillat in cava pectoris, ulcus novo pure facto & accumulato totum cavum replet, totum corpus conſumit; id factum noſcitur ex prægreſſis ſignis (892. 893.) duratione mali uſque in decimum quartum diem; ſymptomatum ſubita remiſſione, & repentino reditu: inde Phthiſis.

895. Ubi ergo per ſigna (892. 893.) novimus inflammatum abſcedere, locus ante dolens notus per cauſtica erodendus, uſque circiter ad pleuram incidendus, ſuppuratoriis apertus ſervandus, ut materies extrorſum verſa vi pulmonum a pleura caveat, ne fiat empyema: dein emolliendus, donec mundatio facta ſit.

896. At vero ſi conſtat per ſigna (302. 394.) jam rupto apoſtemate pus formaſſe empyema, ilico Thorax aperiendus (303. N. 5.), pus educendum (303.), vulnus percurandum (304.) victu, & medicamentis.

897. In alium quoque morbum abit, ſcirrhoſo, calloſove, facto loco affecto, tum etiam pulmone pleuræ jam adnato; quæ ubi facta, oritur aſthma, dyſpnœa, tuſſicula ſicca, inpri-

mis a paſtu vel motu corporis; ex quibus cognoſcitur, ſi præſentia ſunt ſine ſignis abſceſſus (893.), vel empyematis (896.); & inprimis ſi diu, ſine magno mali incremento durant.

898. Cognitum hoc malum (897.) vel nullo remedio medicabile; vel tolletur vita duriore, labore, aëre libero, ruſticatione, equitatione forti multumque repetita.

899. In gangrænam quoque talis inflammatio tranſit primo lateris, mox, vicinia loci, pulmonis (844.).

900. Quod malum (899.) vel ex vehementia pleuritidis, vel ex acri, aut putri materia concomitante ſimul oritur.

901. Id vero futurum eſſe, & jam inchoari, præſagitur ex variis: ſi ſputa purulenta ſubbilioſa, rotunda, purulenta ſubſanguinea, nigra fuliginoſa, cœnoſa, fœtida; ſtrepitus in pectore multus cum vultu mœſto, oculis rubro flavis, pulverulentis, caliginoſis; ſi ſputa initio varia; tum ſæpe tertio vel quinto die moriuntur. Si ſtertor, ſputum nullum, vel difficile, pulſus languidus, urina flammea: ſi alvi fluor liquidus, fœtidus, putridus, ſymptomaticus: ſi ſupervenit magna peripneumonia: ſi novus inſultus priori ſuccedit: ſi ſanguis floridiſſimus effluit ex vena ſecta ſine cruſta inflammatoria (384.), licet ex largo vulnere, pleno ſaltu, puro vaſe exceptus ſit: ſi ſputum ſupprimitur dyſpnœa manente, vel aucta cum dolore, gravitate pectoris, pulſu duro, parvo, celeri, calore magno; hæc enim quinto die exacerbata ſeptimo mortem inferunt: ſi urina prærubra, obſcura, cum varia hypoſtaſi, nec diſcreta, intra quatuordecim dies occidit: ſi hypoſtaſis nigra vel furfuracea, citior mors: ſi initio mitis, quinto vel ſexto die exacerbata, ſeptimo & duodecimo periclitantur, raroque ſanantur, niſi poſt qua-

tuordecim dies : ſi dorſum, latus, humeri, cum rubore accenduntur cum angore ſummo, alvi fluxu viridi, & fœtidiſſimo.

901. Si ſicca ob defectum virium, ob dolorem ſummum, ob ineptitudinem materiæ ad expulſionem, ob vaſa nimis contracta & criſpata, ob nimium uſum calidorum, dolore ſimul vergente ad ſuperiora : ſi lingua ſtatim ſicca, ſordibus obſita, livida, nigra, cum bulla nigra : ſi horum ſignorum ſingula, vel plura ſimul, eveniunt, plerumque morbus ex ſe lethalis, non facile ſanandus, ſed ut plurimum gangræna loci in latere, & vicino in pulmone, necat.

902. Quando autem hæc ſigna (901.) jam imminere id malum (899.) deſignant, ſtatim uno impetu ſumma remedia tentanda ſunt, nec vitæ auxilio, nec leviori fidendum medelæ, modo aliquæ vires ſuperſint.

903. Ergo hoc caſu (902.) ſtatim cruſtæ ferro ignito in loco affecto profunde inurantur, dein fortibus emundantibus obducantur, & penetrantiſſimis fomentis caleſcant aſſidue; tum fortia diluentia, aperientia, antiſeptica, ſudorifera, larga copia hauriantur. His enim, ſi ullis, lenietur mali ſævities.

904. Sed ſi cauſa inflammatoria vehementiſſima ſumma crearit ſymptomata pleuritica, nec auxilio naturæ (887. 888.), nec remedio ulli antipleuritico (890. 903.) cedentia, & hæc dein ſubito, ſine cauſa tolluntur, quatenus ab inflammatione pendebant, manente pulſu parvo, celeri, intermittente, reſpiratione celeri, parvaque, ſudore frigido, conſtat Gangrænam jam occupaſſe loca inflammata. Hinc delirium brevi, ſtatimque mors, maxime ſi ſimul lividus thoracis color : quod idem fit, ſi ille, qui ſputum ſubbilioſum excreat, dolore levatur ſine ratione, tum enim pariter lethalis inſania, mortis ex gangræna nuncia, adeſt.

905. In mortem exit ipſa Pleuritis tunc, quando tam vehementes cauſæ ejus, ut dolor productus omnem motum thoracis ſupprimens brevi creet, impedito ſanguinis trajectu, peripneumoniam lethalem (848.) quam breviſſime.

906. Hinc liquet, cur omni ſæviori pleuritidi peripneumonia ſuperaccidat? Cur ſenibus, puerperis, gravidis, plerumque lethalis? Cur thoracis per faſciam adſtrictio adeo dolorem levet, ut morbum tolerabilem reddat?

IN PLEURITIDE.

SECT. 887.

Vid. *Decoct.* §. 873. N. 4. 861. 859.

SECT. 890. N. 2.

Fomentum laxans, reſolvens, mitificans, Paregoricum.

Rec. *Fol. Malvæ,*
Biſmalvæ,
Parietar. ana m. ij.
Papaver. hortenſ.
Hyoſcyami ana m. j.
Flor. Sambuci.
Chamæmel.
Melilot. ana unc. iij.
Cum *lacte dulci* decoct. eſt Fomentum.
Hinc Balnea & Tepefactoria intelliguntur.

Linimentum ad inungenda latera, laxans, reſolvens, avertens.

Rec. *Sacchari Saturni* drach. iv.
Aceti drach. vj.
Ol. Roſac. infuſ. unc. j.
M. F. Nutritum.

Rec. *Unguenti Popul.* unc. ij.

Rec. *Emplaſtr. Diapomphol.* q. ſ.
Extende ad alutam.

SECT. 890. N. 3.

Decoctum laxans, reſolvens, leniter aperiens.

Rec. *Fol. Tuſſilagin.*
Molvæ ana m. ij.
Flor. Papaver. errat.
Altheæ ana m. ſs.
Rad. Petroſelin.
Sarſaparill. ana unc. iij.
Sem. Lini contuſ. drach. iv.
Lactucæ,
Card. Mariæ ana unc. j.
Cum aq. decoct. Pintas iij. exhibe.
Bibat unc. ij. *omni hora.*

Emulſio ſimilis.

Rec. *Sem. 4. frigid. maj.*
min. ana drach. iij.
Papaver. alb. unc. ij.
Cum *Aq. decoct. Hordei* F. S. A. Emulſio, cujus *unc.* xiv. admiſce
Nitri puri drach. j ſs.
Syrup. Capill. Veneris unc. j.
Bibat unc. j. *omni hora, vel & omni ¼ horæ.*

Miſtura in eundem uſum.

Rec. *Aq. ſtillatit. flor. Rhœados.*
Sambuc. ana unc. viij.
Borraginis unc. v.
Lapid. Cancror. drach. ij.
Prunellæ drach. j.
Syrup. flor. Rhœad.
Papav. alb. ana unc. j. M.
Bibat uncias ij. *omni ſemihora.*

SECT. 903.

Decoctum antiſepticum, aperiens.

Rec. *Fol. Scordii.*
Alliariæ.
Marrub. alb. ana unc. ij.
Cum aq. decoct. pint ij. admiſce
Oxymell. ſcillit. unc. viij.
Nitri drach. iij.
Aceti Theriacal. unc. j.
Bibat unc. ij. *omni ½ horæ calidiſſimas.*

PARAPHRENITIS.

907. SI morbus pleuritidi ſimilis occupat eam membranæ Pleuræ partem, quæ diaphragma ambit, vel & ipſum Septum medium, oritur morbus dirus, quem Paraphrenitidem appellant.

908. Qui longe frequentior, quam vulgo quidem cenſetur, licet præſens ſæpe ignoretur, negligatur, vel alterius morbi titulo tractetur.

909. Cognoſcitur ex febre acutiſſima, continua, dolore inflammatorio loci, intolerabili ob membranas nervoſas; qui dolor immaniter augetur in inſpiratione, tuſſi, ſternutatione, repletione ſtomachi, nauſea, vomitu, compreſſu abdominis in alvo, vel urina, reddendis; reſpiratione hinc ſublimi, parva, celeri, ſuffocativa, quieſcente abdomine, ſolo thorace peracta; delirio perpetuo; hypochondriorum introſurſum revulſione; riſu ſardonio; convulſione; furore; gangræna.

910. Exitus idem, ut in pleuritide (884. 892. 896. 897. 899.), ſed ob motum partis magnum & aſſiduum, ob neceſſitatem ad vitam, ob nervoſas membranas tenſas, omnia velociora, funeſtiora; & Aſcites hinc purulentus.

911. Curatio hinc eaſdem diſtinctiones & cautelas requirit, tum eadem ferme remedia; exceptis iis, quæ loci ſitus reſpuit. Clyſmata mollia ob viciniam loci ſæpe juvant.

912. Ubi vero ſuppurato diaphragmate prius inflammato, abſceſſus in cava abdominis ruptus ſuum pus evomit, fit collectio ejus in abdomine, aggeſtio, putrefactio, tumor, viſcerum exeſio, tabes miſerrima, mors.

913. Eſtque totum hoc malum inſuperabile, licet cognitum.

HEPATITIS, ET ICTERUS MULTIPLEX.

914. UT viſcera & partes, de quibus hactenus, ita Hepar quoque inflammationis capax; licet raro de eo cogitetur, & forte etiam non ita frequens ſit ob arteriæ hepaticæ parvitatem, & minorem impetum ſanguinis Venæ Portarum.

915. Locum ergo habet in finibus ultimis utriuſque hujus vaſis (914.), hepati adferentis cruorem effectu arterioſo; hinc, ut pulmonis, duplex eſt ſede, origine: ita tamen, ut unam natam altera facile ſequatur.

916. Antecedunt utramque (915.) cauſæ ſimiles, nempe generales inflammationis cujuſcunque (375. ad 380.) determinatæ inprimis ad hæc loca; tum nonnullæ huic maxime loco propriæ, quæ multæ quidem huc referendæ: obeſitas omenti ingens; atrabilaria cruoris, biliſve temperies; acrimonia ſtagnantis alicubi materiæ purulentæ, ichoroſæ, ſcorbuticæ; ſi his accedit calor, febris, motus, victus, medicamentum, venenum, quod eliquat, movet, in hepar promovet; bilis pinguis, acris, exuſta, per ſuas cauſas agitata; lapis, gypſus, ſcirrhus, callus, ſteatoma, apoſtema, cancer, vermis, aliquem locum jecoris, veſiculæ fellis, meatus bilarii occupans, premens, comprimens, ſi acceſſerit tum ſimilis cauſa excitans, ut mox enumerata; ſubita fortis frigoris per aërem, potum, natationem, calefacto fortiter prius jecori applicatio; ſitis diuturna in magno motu, æſtu, ſudore; febris ardens cum inedia & defectu potus; ſummæ animi perturbationes; maximi motus per vomitoria excitati; mala hypochondriaca inveterata.

917. Ex his tam multiplicibus cauſis (916.) orta inflammatio varios habet effectus pro varietate diſpoſitionis præcedentis in jecore, pro varietate materiæ motæ & inflammantis; tandemque pro varietate cauſæ pellentis.

918. Dum vero indolem communem inflammationis ſequitur, vaſcula obſtruit; fluida ſiſtit; tumorem elevat; vicina comprimit; eadem ac in ſuo loco producit; hinc ſenſim increſcit, totum fere occupat, ventriculum impedit, & ab eo repleto dolet, ſic & diaphragma; omnem cruorem arteriæ cœliacæ, & binarum meſentericarum impedit, ad hepar ſiſtit; adeoque omnem venoſum, arterioſum, lymphaticum fluorem in viſceribus, primis abdominalibus integre impedit; bilis generationem, ſecretionem, excretionem, circulationem, actionem invertit; Icterum producit, ejuſque effectus, putrefactionem omnium liquorum & viſcerum abdominalium producit; unde infinita mala.

919. Habetque pariter exitum in ſanitatem, alios morbos, mortem.

920. In ſanitatem tranſit beneficio naturæ, vel artis.

921. Per naturam autem benigna reſolutione, aut coctione & excretione materiæ morboſæ.

922. Reſolutione, ſi materies recens, lenis, & reliquæ conditiones adſunt (386.): tum ars diluendo, ſolvendo, leniter movendo, per epithemata, potus, clyſmata, negotium promovet.

923. Coctione, & excretione, dum in morbo hoc per ſua ſigna (916. 917. 918.) cognito 1. alvus fluit bilioſis cum pauco cruore ante diem quartum; 2. urinave excernitur multa, acris, craſſa, rubra cum ſedimento ſubalbo, diu continuata, ante diem quartum; 3. ſuperveniente dolore mitiori Lienis ante ſigna ſuppurationis; 4. hæmorrhagia larga ex nare dextra;

5. ſu-

5. ſudoribus, materie, loco, tempore, continuatione, effectiſque, bonis.

924. Ubi primum apparet (923. N. 1), ſtatim epithematibus, clyſmatibus, fomentis, potibus, victu, medicamentis, ea ſunt ſubminiſtranda, quæ valent diluere, reſolvere, movere, abſtergere, leniter expellere, putredini bilioſæ inprimis obeſſe.

925. Si alter caſus adeſt (923. N. 2.) utendum dictis (889. ad curam 888. N. 2.), inque iis addenda parum deterſiva.

926. In tertio caſu (923. N. 2.) eadem (924. 925.) peragenda; ſed lieni ſimul, & toti viæ ab eo in hepar, fomenta ſimilia danda.

927. In quarto (923. N. 4.) nares interne & externe emollientibus, tepidis fovendæ, donec ad levamen ſymptomatum fluxerit ſanguis; tum vero, ſi nimius fluor, compeſcendus lente per ſtiptica & diætam; ne nimis cito.

928. In quinto denique (923. N. 5.) requiritur uſus decoctorum diluentium, abſtergentiumque largus.

929. Inprimis in his (924. ad 929.) cautio ſit, ne aliquid materiæ morbi in loco reſtet, difficulter poſtea ſuperandæ: & inde prima, atque benigna Icteri ſpecies curatur.

930. Si recens, vehemens, ſine ſignis & ſpe (922. 923.), erit tractanda eiſdem cautelis, remediis, methodo, ac pleuritis (890.), paraphrenitis (911.), & ſimiles morbi: niſi quod ea, quæ leniter vi antiphlogiſtica alvum emolliendo ſubducunt, pota, & per clyſma injecta, inprimis hic proſint.

931. Signa autem perfectæ ſanationis, color non amplius ictericeus in oculis, facie, urina, fœce alvi, cum abſentia ſymptomatum (918.).

932. Unde noſcitur origo, natura, effectus, curatio ſecundæ ſpeciei Icteri gravioris.

933. Si autem in hepate inflammato (914. 915.), remedia (922. ad 931.) non, ſero, fruſtra applicata; cauſa major; tum orietur ſuppuratio (387. 402.) jecoris, ſimilis ut alibi, niſi quod ob copiam multi hic liquidi cruenti & bilioſi ſtagnantis raro bonum pus, niſi in parvis & exterioribus, plerumque vero funeſta putredo.

934. Cognoſcitur id futurum 1 Ex ſignis prægreſſæ inflammationis in loco, dolore inflammatorio, ictero flavo in oculis, cute, urina, fœce alvi, apparente, febre acuta. 2. Ex abſentia reſolutionis (922.), cocti excretionis (923.), aut ſanationis (924. ad 933.). 3. Ex mutatione ſymptomatum, remiſſa acutie doloris, ſequente pulſatione, manente ictero, horroribus vagis. 4. Ex duratione inflammationis non peſſimæ ultra triduum.

935. Factum novimus: 1. Ex ſignis (934.) prægreſſis. 2. Tumore loci. 3. Mutatione ſymptomatum, loco doloris jam præſente gravitate partis manente ictero. 4. Ex debilitate magna, febricula hectica, ſiti ingente.

936. Tale apoſtema vel 1. totum depaſcitur jecur; 2. vel rumpitur in cava abdominis effuſo pure ſanioſo; vel 3. per vaſa bilioſa in inteſtina; vel 4. per venam cavam in cruorem; vel 5. elato tumore accreſcit peritonæo, atque ibi abſceſſum externum hepatis format, ibi apparentem.

937. Ubi hepar conſumitur, tum tabe lenta icterica, cum febricula aſſidua, ſiti intolerabili, debilitate ſumma, anxietate inexplicabili, urina fere nigra, tympanitide, fluore alvi ſanioſo, fœtidiſſimo, diu luctatus moritur.

938. Qui caſus (937.), eouſque provectus, nullam medelam, vix palliationem capit; hæc nova Icteri idea.

939. Si ulcera facta hepatis, & jam rupta effuderint ſuam materiem in cava abdominis, collecto ibi puri aſſiduo novum addunt; omne corporis humidum & pabulum in novum pus convertunt, cuncta viſcera putrefaciunt, hinc Aſciten, mentiendo Tympanitidem, creant, unde poſt lentam, terribilemque tabem, & ejus ſymptomata, mors: ſimilis fere priori (938.) hæc Icteri ſpecies, nulla arte ſanabilis.

940. Quoties vero ſuppurata materies & ichor, exeſis finibus meatuum bilioſorum, in horum amplitudinem, indeque in inteſtina fluxerint, pro varietate affectatæ viæ, vomitus fætidos, putrefactos, purulentos, ichoroſos, albi, cinericei, fuſci, flavi, nigri coloris, vel ſimiles alvi evacuationes producunt, cum ſumma virium jactura, titulo fluxus colliquativi, brevi lethales. Novus hic iterum Icteri exitus, maxime metuendus.

941. Si vero in Venæ Cavæ exeſos fines, hinc in ipſam, denique in maſſam ſanguinis eadem liquida (940.) ſe effuderint, miſcuerintque, teterrima oriuntur, & brevi exitialia, ſymptomata; animi deliquia enormia, frequentia; debilitates ſummæ; pulſus omni modo malus; perturbatio omnium functionum ſimul; mors improviſa. Novus iterum Icterus.

942. Quo quidem caſu (941.) nulla valida medela habetur, largus autem uſus eorum, quæ vires focillant, putredini reſiſtunt, humida reſtituunt, aliquid proficit.

943. At ſi ultima obtinet mali ſpecies (936. N. 5.), tum deprehenſus tumor, lino; ferro ignito, cauſticis, lanceola aperitur; vulnus leniter erodentibus & ſuppurantibus tam profunde exeditur, donec ad vomicam perventum.

944. Si tum album, æquale, læve, inodorum, ſpecillum non colorans, pus extrorſum exit,

ſpes eſt : oportet enim ut ulcus tractare (402. ad 413.); ſimul interna depurantia medicamenta adhibere.

945. Si autem flavus, fuſcus, lividus, niger, fœtidus, ſpecillum colore iridis inficiens, ſanioſus, amurcoſus ichor prodit, ſenſim exedetur jecur; conſumetur æger; fientque fere eadem ſymptomata (941.).

946. Atque rurſum ſi poſt inflammationem jecinoris adſunt conditiones (392.) ſcirrhus ibi naſcetur; qui tumore, duritie, incremento, & ſuam ſedem, & vicina lædit, hinc iterum eadem fere mala, ſed lenta producit; mollibus non auſcultat; acribus in cancrum (492.) horrendum vertitur, cujus dein terribilia effecta intelliguntur ex (499.) comparato cum hac ſede affecta : præcipuum ſcirrhi talis effectum, Icterus perpetuus.

947. Unde patet, id malum per ſua ſigna cognitum (946.) mitiſſime tractandum, ſanari vix unquam.

948. Si autem in parva modo parte jecoris exigua talis inflammatio hæſit, calculo, ſcirrho exiguo, puſtulæ, exiguo abſceſſui, originem dabit : quæ per ſe parum, ſed orta febre multa mala pariunt.

949. Tandem etiam inflammatio hepatis deſinit ſubito in mortem, ſi cauſæ inflammationis tam validæ, ut nihil per totum jecur tranſire queat, febre ſimul intenſa urgente : tum ſtrictum ad fines, dilatatum ad vaſa hepar, nullam functionem obit; fit Icterus ſubitus & ingens; rumpuntur vaſa; effunditur ſanguis & bilis; moritur ilico æger. Id futurum prædicit. 1. vis morbi in hepate cognita; 2. ſumma & ſubita reſolutio virium : at vero jam fieri docet vomitus, aut ſeceſſus ſanguinis, bilis, fœcis amurcoſæ, viridis, nigræ, fœtidiſſimæ, cadave-

roſæ; ſingultus magnus, perpetuus; febris intenſiſſima; ſitis inextinguibilis; ſubitus admodum pallor.

950. Ex his omnibus expoſitis (914. ad 950.) intelligi poſſunt infinita ſymptomata in morbis acutis occurrentia; quorum ignota ratio inanes malignitatis fabulas produxit: nam ab hepate omnia viſcera abdominis, adeoque omnes illorum actiones, digeſtionis, aſſimilationis, nutritionis, refectionis ſanguinis, excretionis alvinæ, pendent. In Hepate triplex, facile in calore putreſcens humor, ſanguis multus & ſolutus, bilis veſicaria & hepatica: Hepatis cum diaphragmate & Corde magna vicinitas: finibus bilioſis obſtructis facile liquor Portarum bilioſus in Cavam tranſit. Tum ex iis ſolis perſpicitur, quam varia, quam multiplex Icteri idea? Cur aliquando facile ſanetur, & quando? Cur ſæpe ſit pertinaciſſimus? Cur ſæpe cito, ſæpe tarde admodum occidat? Cur per vices accedat, maneat, abeat, redeat? Cur cum tantis anxietatibus, vomitu, dolore, convulſione, præcedentibus, appareat, quieſcat, redeat? & quid tum denotet? Cur in acutis tam calamitoſus ante ſeptimum diem? Cur tam inexpugnabilis in iiſdem poſt ſeptimum diem? Cur dyſenteria larga, cito deſinente, tam bene ſanetur? Cur miſſio ſanguinis tam parum hos morbos juvet? Cur in omni morbo acuto adeo attendendum ſit ad hypochondriorum dolores, tumores, retroſurſum elevationes? Cur color oculorum, urinæque tam cito icterum præſentem & abeuntem deſignent? Cur vitia inflammatoria, ſuppuratoria, gangrænoſa, ſcirrhoſa, cancroſa, lienis, ventriculi, omenti, meſenterii, inteſtinorum, ſemper ipſum hepar adeo violenter infeſtent? Cur tam enormiter vitia inflammatoria hepatis viciſſim & ſcirrhoſa illa afficiant? Cur jecur tam im-

menſum augeri, tumere, iterumque exſiccari poſſit? Cur hydrops a malo hepatis, & tympanitis eo crudelior? Cur ab hydrope extenuatio, & exſiccatio hepatis, cum prætumido liene? Quæ dyſenteria hepatica? &c. ſunt enim infinita, quæ huc ſpectant.

IN HEPATITIDE ET ICTERO MULTIPLICI.

SECT. 922.

Vide de Reſolutione §. { 54. N. 4.
75. N. 5.
88. N. 5. 6.
135.

SECT. 924.

Vid. §. { 54. N. 4.
88. N. 5. 6.

SECT. 927.

Stipticum hic neceſſarium in Hæmorrhagia narium.

1. *Lenius.*

Rec. *Alumin. rup.* drach. j.
Aq. ſtillat. Plantag. unc. j. M. ſolve.
Turundis ingeſtis applicetur cavo Narium.

2. *Fortius.*

Rec. *Sacchar. Saturn.* drach. j.
Aq. ſtillatit. Roſar. unc. j. M.
In eoſd. Uſus.

3. *Fortiſſimum.*

Rec. *Vitriol. commun.* drach. j.
Aq. ſtillat. Roſar. drach. vj. M.
Similes in uſus.

SECT. 928.

Vid. 54. N. 4.

SECT. 930.

Remedia hic fere propria.

Acetoſa hortenſis.
pratenſis.
rotundifolia.
Acetoſella.
Atriplex ſylveſtris.
Bonus Henricus.
Chondrilla.
Cichoreum agreſte.
Cichoreum ſativum.
Dens Leonis.
Endivia.
Fumaria.
Hieracium.
Lactuca.
Oxylapathum.
Portulaca.

Syrupus Borraginis *unc.* ij.
Cichorei cum Rhab. *unc.* iij.
Fumariæ *unc.* ij.
5. Rad. aperient. *unc.* ij.

Decoctum antiphlogiſticum, aperiens, leniter alvum movens.

Rec. *Tamarind.* unc. j.
Prunor. acido-dulc. unc. iij.
Uvar. paſſular. ſine gigartis.
Corinthiacar. ana unc. ij.
Flor. Taraxac.
Cichorei ſylveſtris ana unc. j.
Rad. Scorzoner. unc. iv.
Cum aq. decoct. ſpatio ¼ horæ lib. ij. admiſce
Sal. Polychreſt. drach. j.
Syrup. Cichor cum Rheo unc. jſs.
Bibat unc. j. *omni ſemihorio, donec leniatur alvus, cum regimine.*

Miſtura ſimilis.

Rec. *Syrup. Cichor. cum Rheo* unc. jſs.
Sal. Prunell. drach. j.
Aq. ſtillat. Cichorei.
Fumar. ana unc. ij. M.
Capiat Cochleare j. *omni ſemihorio, in eoſdem uſus.*

SECT. 942.

Æſtivo tempore.

Hauſtus refrigerans, putredini reſiſtens, vires refocillans, ſitim ſedans.

Rec. *Baccar. matur. Mori,*
Ribeſior.
Baccar. matur. Sambuci,
Ceraſor.
Berberis ana unc. iv.
Contuſis expreſſum ſuccum decoque, tum *unc.* j. hujus ſucci admiſce
Vitell. Ovorum N. j.
Succi Citrei drach. j.
Vini Rhenani unc. j.
Panis toſti tenuiſſime contriti q. ſ.
Sacchari q. ſ.
F. Hauſtus.
Hyemali tempore.

Similis, ſed paulo calidior.

Rec. *Rob. ex iiſdem* unc. j.
Elæoſacch. de Nuce Myriſt. gr. v.
Aq. ſtillat. cortic. Citrei unc. ij.
Vini Rhen. unc. j.
Vitell. Ovorum N. j.
Sacchar. q. ſ.
Hæc cum pauxillo *panis toſti* infuſa, expreſſa exhibe.

Ad idem.

Rec. *Fol. elect. rec. & caulium Lactucæ,*
Endiviæ,
Taraxac.
Portulac. ana unc. vj.
Acetoſæ unc. iij.
Mundata, lota, iterum excuſſa aqua, cum *Jure carnium & pauxillo Butyri, Salis & Nuc. Myriſticæ,* leniter, vaſe clauſo, cocta comedat.

VENTRICULI INFLAMMATIO.

951. UT reliquæ partes, ita quoque ſtomachus vera inflammatione corripi poteſt. Cujus ſigna, & effectus hæc fere habentur: dolor ardens, fixus, pungens in ipſo ſtomachi loco; ejus exacerbatio in ipſo puncto,

quo aliquid ei ingeritur; vomitus dolentiſſimus ſtatim ab omni ingeſto, cum ſingultu dolorifico; anxietas ſumma & perpetua circa præcordia; febris acuta continua. Ejus cauſæ generales inflammationes, vel vicinia aliorum, vel acria ingeſta.

952. Brevi plerumque lethalis fit, niſi ſubito curetur, ob læſam neceſſariam functionem, & infinitos nervos connexos.

953. In ſanitatem; morbos ſuppuratorios, ſcirrhoſos, cancroſos, gangrænoſos; vel in ſubitam mortem convulſionibus acceleratam, tranſire, ut reliqui inflammati, ſolet.

954. Simulac præſens per ſua ſigna ſcitur (951.), ſtatim valida ſanguinis miſſione, ſi opus repetita; potu leniſſimo nutriente, emolliente, antiphlogiſtico, cauſæ contrario; clyſmatibus, fomentiſque ſimilibus, diligentiſſime utendum. Cavendum ſummopere ab omni acri, maxime autem a vomitu.

955. Si in ſuppuratum abit multa mala, maxime nauſea, vomitus, dolor, ſuccedunt, quæ ſæpe mirabilia apparent; ignorata cauſa, raro curantur; cognita (951.) per curam abſceſſus tractari requirunt (402. ad 413.).

956. Ubi ſcirrhum, cancrumve procreat, tum enormes illos vomitus, dolores intolerabiles, ad minima ingeſta acerbatos, fixos, diuturnos, ad omnia medicamenta aſpera inſurgentes, excitat.

957. Solis lenibus, ad hos morbos requiſitis, medelis pacatur (490 491. 506. 507. 508. 509. 511.); raro curatur: aquæ medicatæ fontium maxime hic efficaces.

958. Lienis, Pancreatis, Omenti, inflammati, ſuppurati, gangrænoſi, ſcirrhoſi, cancroſi, origo, natura, effectus, cognitio, prævisio, curatio, palliatio, ex iiſdem dictis (914. ad 958.) hauriri poſſunt.

AD VENTRICULI INFLAMMATIONEM.

SECT. 954.

Potus leniens &c.

Rec. *Fol. rec. Trifol. Acetoſ.* unc. iij.
Malvæ m. ijs.
Avenæ integræ unc. j.
Cum *ſero lactis rec.* decoct. *unc.* xij. adde
Vitell. Ovorum N. ij.
Rob. Ribeſior. unc. j.

Clyſma leniens, emolliens.

Rec. *Fol. recent. Endiv.*
Cichor.
Fumar.
Malvæ,
Biſmalvæ ana m. j.
Cum *ſero lactis* decoct. & expreſſ. *unc.* x.
Adhibe pro Clyſmate bis vel ter de die.

INTESTINORUM INFLAMMATIO.

959. INteſtina, maxime tenuia, & frequentiſſime, in ſuis membranis acuta inflammatione, ut ventriculus, infeſtantur a cauſis communibus inflammationis huc delatis; vel a materie acri potus, cibi, condimenti, medicamenti, veneni, aſſumpta, huc delata, in plicis valvuloſis retenta, hærente; tum etiam ab acri, putrida, fœtida materie purulenta, ichoroſa, gangrænoſa, bilioſa, atrabilaria, ex æſophago, ſtomacho, hepate, liene, pancreate, omento, huc appellente, hærente, rodente; denique a convulſione ingente prægreſſa, flatus creante, motum ſiſtente, ſicque inflammationem producente.

960. Nata his locis, contrahit inteſtina; cavitatem claudit; tranſitum appulſi impedit; fiſtulam loco obſtructo altiorem, ipſumque ventriculum immaniter inflat, extendit, dilacerat, inflammat; hinc dolorem acutiſſimum, ardentem fixum, creat, perque omnem inflammatum locum extendit; convulſiones violentas, ubi appulſis irritatur, producit in diaphragmate & abdominalibus muſculis; alvum claudit; vomitum excitat ingeſtorum, & appulſorum, citius, tardiuſve poſt aſſumptionem, prout ſuperius, vel profundius hæſit; flatus dolentes; tormina cum borborygmis acutiſſima; ileum; volvulum; abſceſſum; gangrænam; ſcirrhum; cancrum; febrim acutiſſimam; debilitatem ex dolore acerbiſſimo ſummam; mortem citiſſimam, producit.

961. Quamdiu in gradu inflammatorio ſubſiſtit, doloris Iliaci nomine imponit incautis, frigori, flatui, vento, periculoſo ſucceſſu adſcribitur, calidis tractatur, & carminantibus, eventu funeſtiſſimo.

962. Cognoſcitur autem facile pro vera inflammatione ex febre acuta continua comite; ſiti ingente, calore magno, pulſu duro, dolore igneo, urina flammea, debilitate ſubitanea.

963. Si flexum Coli occupat (959.), facit Colicum dictum dolorem; ſi Recti inteſtini ultima infeſtat, tum pro hæmorrhoïdibus cœcis haberi ſolet: ſolvitur dyſenteria blanda ſubcruenta bilioſa.

964. Simulac noſcitur præſens per ſigna (959. 960.) in eo ſtatu ſtatim, maximo molimine tentanda ſanatio, quæ acquiritur. 1. Miſſione larga, & repetita ſanguinis, ut in pleuritide (890.). 2. Aſſiduo injectu clyſmatum laxantium, diluentium, antiphlogiſticorum, ſæpe repetitorum ad tertiam, quartam, & ultra, vicem uno die. 3. Potu aſſiduo calido eorundem, additis

prudenter opiatis, & iis, quæ cauſæ ſingulari compertæ (959.) adverſa ſunt. 4. Fomentis ex ſimilibus toti abdomini applicatis, maxime ex junioribus, vivis, validis, ſanis animalibus impoſitis. Atque 5. interim caute cavendo ab omni acri, impetum augente, calefaciente, potu, cibo, medicamento, motu, animi affectu. 6. Tamdiu perſiſtendo in uſu horum, donec omne malum ſedatum ſit, nec tribus diebus redierit.

965. Si malo hoc (959. 960.) prægreſſo; nec debitis remediis curato; & ultra triduum ſemper cum vehementia perſiſtente, loco doloris, ardoris, diſtractionis, ſucceſſerit horror vagus per totum corpus ſine cauſa, obtuſus cum gravitate dolor in loco, ſignum erit ibidem formari abſceſſum, unde intra quatuordecim dies eo rupto effluet pus; quod ſi in cava abdominis effluit facit mala multa ſimilia (939.); ſi autem effluit in cava inteſtinorum facit dyſenteriam purulentam magnam, parvam, longam, brevem, prout ulceris ibi facti natura dabit; inde ſæpe integre inteſtinorum membranæ exeunt, & ſæpe tabes fit.

966. Simulac id (965.) adeſſe noſcitur, ſtatim inhibendus omnis victus, unde ſtercus multum, durum, craſſum, acre naſcitur; æger paſcendus ſolis juſculis cum leniter deterſivis radicibus incoctis; decocta balſamica, detergentia, multum bibenda, & inſtar clyſmatum injicienda; aut aquæ fontanæ medicatæ larga copia bibendæ, in his pergendum uſque ad perfectam ſanationem.

967. Si vero morbus habuerit cauſas violentiſſimas (959.), & produxerit ſæviſſima ſymptomata (960.), poterit facile in illo loco (959. 963.) producere gangrænam (388.), miſerrime dein lethalem.

968. Quam futuram ex iiſdem obſervatis prægreſſis facile prævidemus (967.), ſi ſimul nulla

benignæ reſolutionis (963.), vel medelæ (964.), ſigna apparuerint.

969. Eam fieri docent ſigna prægreſſa (968.), tum ſubita, & ſine cauſſa, remiſſio acerrimi doloris, manente pulſu debili, intermittente, ſudore frigido, dyſenteria fœtida, cinericea, ichoroſa, livida, nigra, fœcum ſine ſenſu demiſſione; unde brevi placida mors.

970. Malum id, eouſque provectum, raro medelam capit; curandum prius; cæterum ſola methodus (966.) prodeſt.

971. At ſi cauſæ (392.) hic ſcirrhum produxerint, longe alia mali idea naſcitur, quæ clare certe pernoſcenda.

972. Ergo, ſi in inteſtinis dictis (959. 263.) inflammatio cum conditionibus (392.), diu perdurans, nec in ſummam ſævitiem (960.) adſcendens, nec reſolutione (963.), nec medicamentis (964.), nec ſuppuratione (965.) ſoluta, deinde reliquerit in loco affecto ſtuporem, gravitatem, diſtractionem, conſtantem, cogitandum eſt, ſcirrhum ibi naſci.

973. Qui ſi naturam ſuam (392.) ſequens, effectuſque ſuos (486.) producens in hoc loco (959. 963.) multa, gravia, pertinacia mala producit; qualia inprimis: ſtupor, pondus, incrementum; aſſiduo aucta; hinc cavitatis inteſtinalis anguſtatio; fœcum ibi & chyli ſtagnatio; horum in locum reſiſtentem actio, maxime putrida, ob moram, materie; hinc inteſtini occluſio; intorſio; ingeſtorum remora; Ileus; volvulus; vel ab acri irritante dyſenteria ſiccior; convulſio; ſingultus; vomitus; dolor aſſiduus; febris, macies; atrophia; mors.

974. Medicamenta parum valent, quæcunque demum ſint: victus ſit (966.). Sic fertur diu, ſine magno malo.

975. Si autem ſcirrhus ille hoc loco concep-

tus per cauſas (492. 495.), ſignis (497. 498.) cognoſcitur, tum vero miſerrimus rerum ſtatus, & inmedicabilis cernitur: qui intelligi poteſt ex (498.) collatis cum natura, functione, nervoſa textura inteſtini: maxime autem dyſenteria acerrima, aſſidua, rebellis, cuncta, per quæ vadit, exurens, erodens, conſumens, cum convulſionibus acerrimis, doloribus omni patientia majoribus, fixis, diuturnis, donec tandem mors unico ſit miſeriæ ſolatio.

976. Si ſimulac ſcirrhi præſentia noſcitur (972.) tractatur methodo (974.), hoc malum (975.) multum cavetur. Sed ſi, ad id ſuperandum, acria (490. N. 3. 495. 502.) applicata imprudenter, maxime per valida purgantia, tum cancer illic oritur, ſævitque: tum autem potus ex ſolo lactis recentis ſero; victus ex juſculis farinoſis, carnoſiſve ſolis cum vitellis ovi; clyſmata blandiſſima ex ſolo decocto ſeminum lini, foliorum ſolani officinarum, vel capitum papav. alb. injicienda; medicamenta ſummopere demulcentia, anodyna, leniter opiata, non facile in acre tranſeuntia, danda.

977. Hinc demum liquet, cur practicis toties occurrant dolores œſophagi, oris ventriculi, hepatis, lienis, pancreatis, inteſtini Ilei, inteſtini Coli, adeo ſævi, fixi, pertinaces, intolerabiles, inſuperabiles? Quod in omni Ileo vero ſit ſemper cauſa phyſica tranſitum contentorum per inteſtinum abſolute impediens, quæcunque demum hæc fuerit, ſive in ipſa ſcilicet inteſtini fabrica male affecta, ſive in materie quadam cavum occupante, quæ multiplex quidem deprehenſa fuit? Item quam ſit multiplex, miraque omni modo, dyſenteria? Quam male in hujuſmodi malis ſæpe accuſetur acrimonia quædam hectica humorum ſingularis, & contra eam fictam dentur nocentia medicamenta? Quanta ſit

prudentia opus Medico daturo purgans in magno dolore illarum partium? Quænam ſæpe ſit illa poſt hæc in nonnullis ſequens, immedicabilis hypercatharſis? Quam varia remedia, & methodus medendi requirantur ad dyſenterias curandas? Quam vanum, fallax, & damnoſum ſit, ad has commendare unum, qualecunque demum ſit, medicamentum proprium? Aut unam univerſalem medendi methodum? Et infinita ſimilia.

AD INTESTINORUM INFLAMMATIONEM.

SECT. 966.

Victus medicamentoſus.

Rec. *Rad. Scorzoner.*
Tragopog.
Siſari,
Petroſelin.
Cichor. ana unc. ij.
Cum *Jure Carnis* S. A decoct. ad *unc.* xxx. Juſculo admiſce
Vitell. Ovorum N. ij.
Salis q. ſ.

Decoctum balſamicum, detergens.

Rec. *Rad. Valerian. hortenſ.* unc. ij.
Fol. Leviſtici m. ij.
Flor. Hyperici m. j.
Agrimon. unc. ij.
Cum aq. decoct. lib. ij. exhibe.
Bibat unc. ij. omni hora.
Ex eodem etiam fit *Clyſma.*

A P H T H Æ.

978. QUum vero in multis morbis acutis cum viſceribus inflammatis Aphthæ oriantur, de his nunc paucis agendum.

979. Sunt autem parva, rotunda, ſuperficiaria, ulcuſcula, os internum occupantia.

980. Quæ examinata accurate videntur eſſe ultimi emiſſarii, quo in os liquor ſecretus effunditur ſalivoſus, mucoſuſque, exulcerationes, factæ ex obturatione ejus canalis extremi per humorem lentum, viſcidumque eo delatum.

981. Hinc occupant omnia loca, ubi talia emiſſaria hiant; adeoque labia, gingivas, genas internas, linguam, palatum, fauces, tonſillas, uvulam, gulam, ſtomachum, inteſtina tenuia, ubique fere eadem ſpecie.

982. Gentibus Borealibus, paludoſa loca inhabitantibus, tempeſtate calida, pluvioſa, infantibus, ſenibuſque, frequentes.

983. Solent autem Aphthas in ore apparituras præcedere febris continua putrida, aut intermittens, continua facta, incipiens cum diarrhœa, vel dyſenteria; magna & perpetua, nauſea; vomitus; proſtratus appetitus; anxietas ingens, ſæpe repetens circa præcordia; debilitas magna; magna evacuatio quæcunque humorum; ſtupor & hebetudo; ſomnolentia levis, inæqualis, perpetua; perpetua querela de pondere & dolore circa ſtomachum.

984. Solet in initio aliquando hinc inde ſparſa apparere ſolitaria puſtula, jam primo in lingua, in labiorum angulis, in faucibus, & alibi, ſine ulla certa conſtantia loci primi: & illæ fere ſemper boni genii: aliquando primo apparent in imis faucibus adſcendente quaſi ex œſophago cruſta alba, denſa, ſplendente, inſtar recentis lardi, tenaciſſime adhærente, lente adſcendente: atque hæ fere peſſimæ: & ut plurimum certo lethales: aliquando duris, craſſis, denſis, tenacibus cruſtis totum cavum oris ubique, uſque ad extrema labiorum, obſident, omnia tegentes ſimul; & ab his raro reſurgunt ægri.

985. Varius harum color : albus pellucidus inſtar margaritarum ; albus ſincerus ex denſitate magna ; fuſcus ; flavus ; lividus ; niger : quorum malignitas pari ordine, ac hic recenſetur, procedit, ut prior optimus, peſſimus poſterior, ſit.

986. Ubi hæſerunt aliquamdiu, ſolent interne ſolvi, laxari, fruſtulatim decidere, ſicque ſenſim, & ſucceſſive omnes partes prius affectæ liberantur. Tum nonnullæ cadunt cito, aliæ tarde. Quædam ilico renaſcuntur, quædam tarde, aliæ non : renaſcuntur quandoque æque denſæ ac priores, & etiam nonnunquam adhuc denſiores : patetque iterum tum diverſitas periculi, & ubi.

987. Hic locus (981.), natura (979. 980.), cauſa (980. 983.), ſymptomata hujus mali (984. ad 987.), unde de genio ſtatuere licet; atque inde effectus ejus facile deduci poſſunt.

988. Ubi enim talis cruſta aphthoſa totam ſuperficiem tegit partium deſcriptarum (981.), tum ſenſum nervis inprimendum tollit, unde ſapor omnis ſublatus; exitum liquidorum per ſua emiſſaria impedit, unde ſiccitas, vaſorum ſuppoſitorum dilatatio, liquorum ſub his ſtagnantium putrefactio, inflammatio partium ipſarum; cavitates vaſorum abſorbentium claudit, unde ingreſſum novi chyli, potus, medicamentorum impedit, vitia a denegata refectione corporis nata producit, unde tandem inde mors; cruſtis deciduis, major per dilatata vaſa jam aperta humorum effluxus, unde ſalivatio, diarrhœa, quæ bonæ ſi non renaſcuntur aphthoſæ cruſtæ; malæ, ſi iterum procreantur; deciduis cruſtis, dolor inflammatarum, & jam denudatarum partium, ſæpe vivum cruorem ſtillantium, unde ſaliva ſanguinolenta, taliſque dyſenteria; hæc autem omnia, ſi ſtomacho, emiſſario hepatis, pancreatis, inteſtinorum applicantur, nos docent

infinita mala, quæ ex hoc uno morbo oriri poſſunt: ut non opus ſit aliam prognoſin dicere.

689. Si vero ulceroſæ cruſtæ hæ admodum lentæ, craſſæ, latæ, compactæ, tum ſæpe ſuffocata caro ſubjecta inflammata, ſuppurata, gangrænoſa, in dira ulcera mutatur, eroſo quandoque in os palati uſque ejus involucro; qualia autem in ſtomacho & inteſtinis hinc mala, per ſe patet.

990. Ut curetur optime hoc malum, debet 1. Humorum vitalium impulſus internus in partes obſeſſas excitari, temperari, ut ſuppeditato liquido inferne reſolutio, laxatio, lapſus concilietur cruſtæ ulceroſæ: id efficitur potu multo, calido, diluente, reſolvente, abſtergente. Et quia in mala ſpecie hujus morbi vaſa lactea obſeſſa introitum facilem negant, hinc fomenta, vapores, balnea mirifici hic uſus ex eiſdem; cibus autem optimus ex aqua, pane, coctis, dein vino & melle miſtis. 2. Debet cruſta in facilem citumque lapſum diſponi: id fit fomento, gargariſmo, clyſmate: quæ liquore calido laxante, emolliente, detergente & ſatis diu adhærendo humectante, putrefactioni reſiſtente, conſtare debent. 3. Simulac lapſus conciliatus eſt, tum anodyno, demulcente, & ſimul parum corroborante medicamento ſimili utendum. 4. Simulac rurſum febris ſedata, urina hypoſtatica, pulſus paulo liberior, tum potus corroborans prodeſt. 5. In fine mali purgans corroborans per alvum exhibendum.

991. Ex hac hiſtoria & curatione aphtharum multa obſcura problemata practica ſolvuntur. Cur enim in febre cum diarrhœa & dyſenteria in fine morbi aphthæ? Cur id in pueris, ſenibuſque inprimis? Cur maxime, ſi medicamenta, victus, regimen, calefacientia, aut adſtringentia, in initio morbi hujus data? Cur ſi in

talis morbi initio purgans datur aphthæ hujuſmodi præcaventur? Cur in peſſimis aphthis moleſtus & funeſtus ſingultus? Cur ora aphthoſa, ventres turbati, appetitus proſtrati, junguntur ab *Hippocrate*? cur aphthoſa tunica ventriculi lienteriam creat? Cur aphthæ nigræ peſtiferæ habentur? Cur aphthoſum os gravidæ abortus prænuncium? Cur in putridis pulmonibus, hepate &c. Aphthæ adſunt? Cur tumor, calor, ſuffocatio, angina ab aphthis refrigeratis? Cur deliria, jactationes, pervigilia, ſudor frigidus, adeo hic funeſta?

992. Regula ergo eſt: aphthæ pellucidæ, albæ, tenues, ſparſæ, molles, facile cadentes, parum renaſcentes, ſuperficiariæ, bonæ; contra vero, candidiſſime opacæ, flavæ, fuſcæ, nigræ, denſæ, craſſæ, coëuntes, duræ, tenaces, aſſiduo refectæ, erodentes, malæ.

AD APHTHAS.

SECT 990. N. 1.

Potus emolliens, leniens.

Rec. *Amygd. dulc. excortic. contuſ.* unc. ij.
Piſtachior. unc. j.
Semin. 4. frigid. maj. } *contuſ.* ana drach. ij.
min. }
Avenæ excortic. drach. iij.
Cum aq. vaſe clauſo decoque ſpatio 1. horæ, tum adde
Rad. excortic. Glycirrhiz. unc. j.
Ebulliant denuo parum, tum decocti accurate contriti lib. ij. exhibe.
Hoc bibat; fauces eo colluat &c.

Vel.

Decoctum magis aperiens & abſtergens.

Rec. *Rad. Paſtinacæ tenuifol. rubr.*
Siſari,

Rad. Chinæ,
Sarſaparillæ,
Raparum ana unc. iv.
Hord. integri unc. j.
Minutim contuſa cum aq. decoct. & fortiter expreſſ. *unc.* xxx. admiſce.
Syrup. Altheæ unc. j.
In uſus eoſdem.

Succus diluens, reſolvens, abſtergens.

Rec. *Bulb. Rapar. cum cortice q. ſ.*
Tyrocneſti, vel radula, ex bractea ferrata, radantur: tum exprimatur ſuccus, qui ebulliens leniter deſpumetur; hujus *unc.* xvj. admiſce
Vitell. Ovorum N. ij.
Syrup. Violar. drach. iv.
Bibat unc. ſs. *omni ſemihora*

Cibi optimi.

Vid. §. 35. N. 1. 3.

SECT. 990. N. 2.

Decoctum emolliens, detergens.

Rec. *Fol. Malvæ*,
Branc. Urſin.
Altheæ,
Parietar.
Verbaſc.
Mercurial.
Alchimill. ana unc. ij.
Rad. Altheæ unc. j.
Bulbor. Rapar. unc. x.
Cum aq. decoct. & expreſſ. *unc.* xxxvj. admiſce
Vitell. Ovorum N. iv.
Mell. Roſar. unc. ij.
F. Collutorium ſemper in Ore tenendum, & Gargariſma aſſiduum.
Fiat ex fæce reſidua *Cataplaſma, externe faucibus applicandum.*
Clyſma, ex iiſdem.

SECT. 990. N. 3.

Miſtura emolliens, anodyna, parum roborans.

Rec. *Syrup. Papav. alb.* unc. ij.
Cremor. lact. dulc. unc ij.

Vitell. Ovorum N. ij.
Aq. ſtillat. Roſar. unc. ij. M.
Hujus pauxillum ore aſſiduo contineat.

Vel.

Rec. *Gelatinæ CC.* aut
Carnis, bene ſpiſſæ, in fruſta conſciſſæ parum. q. ſ.
Aſſiduo imponatur linguæ, ut ſoluta ibi obliniat : & ſic lente deglutiatur.
Hæc leniunt excoriata.

Decoctum in Aphthis deciduis, reſolvens, corroborans.

Rec. *Decoct. Fol. rec. Agrim.* unc. viij.
Mell. Roſar. unc. j. M.
In eoſdem uſus.
Hoc laxata roborat.

SECT. 990. N. 4.

Decoctum poſt Aphthas, adſtringens magis roborans.

Rec. *Rad. Oxylapath.* unc. j.
Cortic. Peruvian. drach. vj.
Tamariſc. drach. vj.
Fol. Agrimon. m. j.
Cum aq. decoct. lib. jſs. admiſce
Syrup. Kermes unc. j.
Bibat unc. ſs. *omni hora.*
Hoc inteſtinorum laxata vaſcula roborat.

SECT. 990. N. 5.

Hauſtus purgans, & ſimul, poſt operationem, roborans.

Rec. *Rhei* drach. jſs.
Myrobalan. citrin. ſine nucleis unc. jſs.
Cum aq. decoct. & expreſſ. *unc.* iij. admiſce
Syrup. Cichor. cum Rheo drach. xij.
F. Hauſtus.

NEPHRITIS.

993. Ipſos Renes vera inflammatione occupari ſcimus ex dolore ardente, pungente, magno, inflammatorio, loci ubi Renes ſiti ſunt; ex febre acuta, continua, concomitante; ex urina pauca, ſæpe parva copia, emiſſa, admodum rubra & flammea, vel in ſummo malo, aquoſa; ſtupore cruris vicini; dolore inguinis, teſtiſque vicini; dolore iliaco, vomitu bilis; ructu aſſiduo.

994. Hanc (993.) producunt omnes cauſæ generales inflammationis renibus applicatæ; adeoque 1. Quidquid fines arteriæ ad tranſmittendum impedit; vulnus, contuſio, abſceſſus, tumor, decubitus diuturnus, nixus corporis validus, lapillus. 2. Quidquid urinam in pelvim, ureterem, veſicam, tranſire impedit, ut ſimiles cauſæ, ac mox enarratæ, applicatæ his partibus. 3. Quæ craſſiora ſanguinis vi adigunt in canales urinoſos, ut curſus, equitatio diuturna & vehemens, æſtus, nixus, plethora, diuretica acria, venena. 4. Spaſmodica omnium illorum vaſculorum diu permanens contractio.

995. Si ſumma inflammatio hæc vaſcula occupat, ita ſæpe ſtringuntur, ut nihil reddatur lotii: aliquando ut valde parum, pellucidum, tenue, aquoſum, quod peſſimum. Irritatis ſæpe nervis cohærentibus, & vicinis, dolores & convulſiones facit per ſtomachum, meſenterium, inteſtina, ureteres; unde ructus, nauſea, vomitus, dejectiones alvi, ileus, urina intercepta, crurum ſtupor, horum immobilitas, lumborum ardor.

996. Sanatur bonitate naturæ, & morbi: 1. per reſolutionem. 2. Urina copioſa, ruffa, craſſa, continuato fluore reddita ante diem morbi ſeptimum, aut ad ſummum quartumdecimum. 3. Hæmorrhoïdibus initio morbi large fluentibus.

997. Sanatur, ubi in ſtatu inflammationis per ſua ſigna noſcitur (993. 995.): 1. per remedia generalia omni inflammationi ſanandæ propria, Venæ ſectionem, avulſionem, dilutionem. 2. Decocta lenia, emollientia, antiphlogiſtica magna copia ingeſta. 3. Clyſmata, ſomenta, balnea ex iiſdem conſtantia. 4. Victu humido, leni, quiete, vitatione lecti calidi, inprimis autem decubitus in dorſo.

998. Si nimia ſymptomata doloris, vel convulſionis urgent, opiata proſunt.

999. Vomitum autem nimium, morbi ſymptoma, ſæpe ingeſtu tepidæ mellitæ juvare prodeſt.

1000. Atque hac ſola methodo tuto curatur ipſa nephritis a calculo, renibus, ureteribuſve, impacto orta.

1001. Si cauſæ nephritidis magnæ, nec malum reſolvitur (996.), nec ſanatur (997.), ſed excurrit ultra ſeptimum diem, abſceſſus metuendus; quem fieri, docet remiſſio doloris, ejus in pulſationem mutatio, horror ſæpe recurrens, gravitas, ſtuporque partis; jam factum eſſe docet prægreſſus priorum, tum pulſus, ardor, tenſio in loco, urina purulenta, fœtida, inſtar urinæ ſalſæ putrefactæ: ſimulac abſceſſus ille factus ſcitur, utendum valde maturantibus primo & emollientibus, dein purulenta apparente urina, diureticis puris ex aquis medicatis, ſero lactis, ſimilibuſque, uſurpatis ſimul balſamicis.

1002. Si vero ſuppuratio illa (1001.) diu durat, totus ren exeſus ſaccum format, nulli uſui ſervientem: tumque frequenter tabes renalis adeſt.

1003. Si ſcirrhum hic format, paralyſis, vel claudicatio cruris ſuppoſiti oritur, immedicabile malum: unde ſæpe lenta tabes, hydrops, &c.

1004. Si autem parva copia materiæ inflammatæ coagulata in folliculo urinæ minimo hæ-

ſerit, baſin format, cui appoſita ſabuli in urina materies cruſtatim accreſcens calculum renalem creet, ſicque eundem augeat: de quo poſtea.

1005. Quin etiam aliquando in gangrænam tranſit, quod docet vehementia cauſæ (994.), ſymptomatum (995.), abſentia levaminis per remedia (997.), & ſubita remiſſio doloris ſine cauſa, cum ſudore frigido, pulſu debili, intermittente, ſingultu, urina vel nulla, vel livida, nigra, capilloſa, fœtente, carunculis fuſcis, nigriſve fœda, defectu virium ſubito, ſummo: ubi nihil juvat, vel medicina (902.).

1006. Hinc patet, infinitas eſſe nephritidis ſpecies, cauſaſque: & inter eas unam a calculo; tamen eſſe omnium ferme eandem curationem? Cur in febribus toties nephritis (993.), ejuſque criſis (996.)? Imo & inde Iſchuria vitio renum, vel ureterum, orta intelligitur, ſanatur.

IN NEPHRITIDE.

SECT. 997. N. 2.

Decoctum antiphlogiſticum, leniens, aperiens.

Rec. *Fol. recent. Chærophyll.*
Becabung.
Parietar. ana m. ij.
Rad. Acetoſell.
Cichor.
Bardan. ana unc. ij.
Cicer. rubr. unc. jſs.
Semin. contuſ. Papav. alb.
Card. Mariæ ana drach. vj.
Cum aq. decoct. ſpatio ½ horæ, lib. iij. exhibe
Capiat unc. ij. *omni* ½ *horæ.*

Simile.

Rec. *Rad. Gramin.* unc. vj.
Semin. contuſ. Melonum unc. jſs.

Glycirrhiz. unc. j.
Cum aq. decoct. lib. iij. exhibe
In uſus eoſdem.

SECT. 1000.

Remedia hic propria.

Agrimonia.
Alcea.
Alchimilla.
Althea.
Becabunga.
Bellis minor.
Bugula.
Chærophyllum.
Daucus Sylveſtris.
Dens Leonis.
Fœniculum.
Fraga.
Glycirrhiza.
Gramen.
Herniaria.
Lactuca.
Lingua Cervina.
Mercurialis.
Nummularia.
Nymphæa.
Ononis.
Parietaria.
Perſicaria.
Scabioſa.
Virga aurea.
Urtica.

Syrup. Altheæ Fernelii.
Capillor. Veneris.
Cichorei cum Rheo.
Syrup. Papav. alb.
- - erratici
Violaceus.

Sal Ammoniacus.
Gemmæ.
Marinus.

APOPLEXIA.

1007. SUmma velocitas, nexus ſæpe cum inflammatione, fœcunditas multorum inde pendentium malorum, requirit, ut ordine nunc de Apoplexia agatur.

1008. Quæ tunc dicitur adeſſe, quando repente actio quinque ſenſuum externorum, tum internorum, omneſque motus voluntarii abolentur, ſuperſtite pulſu plerumque forti, & reſpiratione difficili, magna, ſtertente, una cum imagine profundi perpetuique ſomni.

1009. Accuratiſſima & multiplex valde obſervatio docuit, hunc morbum accidiſſe, quoties illæ prægreſſæ eſſent cauſæ, quæ potuerunt impedire integre, vel multum, effluxum

liquidi cerebroſi ſpirituoſi in organa ſenſuum, motuumque voluntariorum, & viciſſim hujus refluxum ab his organis in ipſum ſenſorium commune; ſuperſtite interim cerebelloſi liquoris in cor, & naturalia reſpirationis organa, itu, & forſan reditu, aliquo, qui ad has functiones ſuſtinendas quodammodo ſufficiat.

1010. Quæ cauſæ omnes recenſitæ ab Obſervatoribus in aliquas claſſes redigi poſſunt in commoda Praxios.

1. Nativa corporis fabrica, Caput magnum; Collum breve, & ſæpe ſex modo vertebris extructum; Corpus valde craſſum & pingue, Temperies plethorica; Cacochymia pituitoſa multum excellens.

2. Quæcunque ſanguinem, lympham, materiem ſpirituum ita mutant, ut per arterias cerebri libere ire non poſſint, ſed impacta hæreant: talia ſunt ſæpe *α*. Polypoſæ in carotidibus, vertebralibuſque arteriis concretiones, ſive circa cor primo, ſive intra ipſum cranium factæ; quæ cordis palpitatione, pulſu inæquali, vertigine, ſcotomia, frequentioribus, & ad auctum motum caloremve, increſcentibus, ſe manifeſtant. *β*. Spiſſitudo inflammatoria cruoris; quam docent febris acuta continua, phrenitis, dolor capitis ingens, inflammatorius, diu prægreſſa; tum omnia ſigna, quæ oriuntur a ſanguine, qui impeditus ire per vaſa cerebri, eo majori copia, & impetu per ramos carotidis alios ruit, unde rubor, tumor, inflammatio oculorum, cum lachrymis excuſſis, faciei, & colli. *γ*. Craſſa, glutinoſa, pituitoſa iners ſanguinis totius natura; unde ſenibus, catarrhoſis, frigidis, humidis, pallidis, leucophlegmaticis, hic morbus admodum familiaris; quin & præſagitur iis futurus jam ante adventum ſuum, per otia,

hebetudines, ſomnolentiam, pigritiam ad motus quoſcunque, vocem ſolito tardiorem, tremores, ſtertores, incubos, oculos pallidos, turgidos, humentes, caliginoſos, vomitum pituitæ frequentem, vertigines, reſpirationem ad minimos motus anheloſam, cum narium pinnis compreſſis, omnes cauſæ, unde glutinoſum iners fit, accumulatur (69. ad 75.).

3. Quæcunque arterias ipſas, vaſave nervoſa cerebri ita comprimunt, ut cruor, ſpirituſque, transfluere non poſſint. α. Plethora, cacochymia replens, calida valde temperies, hinc obnoxia huic malo, maxime ſi motus, calorve ingens velocitatem adauxerint; hinc his accidere ſolet a lauto valde cibo, potu, medicamentis acribus & valde moventibus, ut ſunt cardiaca, volatilia, vomitoria, &c.; æſtu, motuque exorbitantibus, intentione animi ſumma, diuturna, ſæpe repetita. β. Tumores quicunque intra cranium nati, inflammatorii, abſceſſus, ſeroſi, pituitoſi, ſteatomatoſi, ſcirrhoſi, oſſei, vel arterias, vel venarum coitum circa torcular, vel nervorum initia medulloſa, comprimentes, aut medullam cerebri ipſam. γ. Nimia velocitas cruoris in caput determinata, dum per inferioria arterioſa vaſa impeditum iter per quaſcunque ex infinitis cauſas. δ. Quæ extra cranium venas cerebri ſanguinem referentes comprimunt rurſum quacunque cauſa. ε. Effuſi humores ſanguinei, purulenti, ichoroſi, lymphatici, ſupra duram piamve matrem externe comprimentes.

4. Omnia, quæ arterioſa, venoſa, lymphatica vaſa interioris cerebri, circa cavitates ita ſolvunt, ut exeuns liquor aggeſtus, compreſſu ſuo, fornicatas cerebroſorum nervorum origines lædat. Talia ſunt, ſerum acre in hydropicis, leucophlegmaticiſque; ſanguis in plethoricis;

acrimonia atrabilaria in melancholicis, ſcorbuticis, podagricis; quæ vulgaris cauſa intra 40 & 60-geſimum ætatis annum agens; quæ omnia latentia per cauſas moventes excitata, ſæpe ſubito morbum hunc creant. Hujus ergo prænuncia ex natura materiæ prius natæ, & cognitis cauſis excitantibus, peti debent. Maxime his animi affectus ſummi, & intenſiſſima ſtudia, nocent.

5. Huc venena quædam referuntur, quæ tamen vel ex vi trium ultimarum cauſarum (N. 2. 3. 4.) agunt, vel potius pulmoni prius, quam cerebro, nocent.

1011. Cauſas has (1010.) docuit Anatomica inſpectio cadaverum apoplexia extinctorum, atque obſervatio hiſtorica eorum, quæ in ipſa horum ægrorum curatione obſervari poſſunt: meditatio autem facile in dictas (1010.) claſſes ordinat, curationi inveniendæ quam aptiſſimas.

1012. Ex iiſdem conſtat a diverſis, & oppoſitis quidem cauſis, morbum hunc ſæpe produci; adeoque bene dividi in ſanguineam & pituitoſam; ſed non perfecta diviſione, quum & ſeroſa, & atrabilaria, & polypoſa ſit, & alia.

1013. Locus vero affectus in apoplexia exquiſita eſt totum ſenſorium commune; in parapoplexia vero ejus quædam pars præ cæteris, reliquis quodammodo, ſed tamen minus, preſſis. Cerebello, ut plurimum, in initio illæſo.

1014. Unde patet, cur pulſus & reſpiratio exerceantur, ſenſibus interim, motibuſque voluntariis, deſtructis? Imo cur ſæpe pulſus & reſpiratio creſcant pro rato, quo ſenſus, motuſque, plus decreſcunt, ut & circa mortem?

1015. Magnitudo igitur apoplexiæ cenſetur ætate, temperie, fabrica ægri; tum vehementia ſymptomatum, & inprimis abſoluta deſtructione

ſenſuum, motuumque; reſpiratione valida cum profundo ſtertore; ſpuma circa os copioſa, viſcidaque; ſudore tenui, guttatim hærente; frigidiuſculo; ortu ex debili primo parapoplexia prægreſſa; ortu ex epilepſia ingenti præmiſſa, vel ex cauſa nota vehementiori.

1016. Levitas & ſanabilitas mali contra decernitur ex levitate ſymptomatum, abſentia dictorum (1015.)

1017. Lenis apoplexia ſolvitur ſuperveniente ſudore multo, æquabili, rorido, calido, levante; urina multa, craſſa; hæmorrhoidibus largis, diu fluentibus; fluxu menſtruo reſtituto; alvi fluxu; febre magna.

1018. Paulo gravior, ſuperata cauſa, ſolet mutari in paralyſin alicujus partis muſculoſæ; totius lateris unius, unde hemiplegia; vel omnium cervici ſuppoſitarum partium, unde paraplegia dicitur; quæ raro curatur, ſemperque memoriæ, judicii, motuum læſiones relinquit; unde ſoporoſi, hebetes, tremuli, vertiginoſi, puſillanimes remanere ſolent.

1019. Exquiſita apoplexia (1015.), attrito cerebello, corruptis liquidis, cauſa in cerebellum propagata, in mortem cito finitur, raro ſeptimum diem excurrens.

1020. Futura apoplexia prævidetur: 1. Ex cognita naturali temperie (1010. N. 1.) 2. Materie morboſa cognita ut cauſa proëgumena (1010. N. 2., 3.). 3. Ex procatarcticis. 4. Ex primis effectibus incepti mali, ut ſunt tremor; vacillatio; vertigo; ſcotomia; ſtupor; ſopor; memoria vacillans; tinnitus aurium; inflatus ſuperiorum; reſpiratio ſolito profundior, cum naribus compreſſis; incubus.

1021. Præſens facile noſcitur, ſi modo inter diverſos ejus gradus diſtinguitur.

1022. Curatio hujus mali generalis nulla dari

poteſt : oportet enim ; ut pro varietate cauſæ (1010.), modi applicandi, & loci affecti, varia omnino ſit; & ut applicetur antequam malum adoleverit.

1023. Si ergo ex lenta, inerti, frigidaque cauſa (1010. N. 2. lit. γ.) oritura prævidetur per ſigna ibi poſita, ſtatim conandum. 1. Ut preſſio glutinoſi a capite avertatur. 2. Lentor in cerebro & in toto corpore attenuetur.

1024. Preſſio in vaſa cerebri minuitur 1. Derivatione in alia, & oppoſita loca. 2. Evacuationibus univerſalibus.

1025. Vapor, fotus, balneum, ſuctio, epiſpaſticum, rubefaciens, veſicans, cauſticum, fonticulus, ſetaceum, frictio, ligatura determinata, venis majoribus, pedibus, cruribus, femoribus, applicata, primo ſcopo attingendo (1024. N. 1.) valent. Collutiones, gargariſmi, maſticatoria, ſalivam moventia, apophlegmatiſmi, ori, faucibus, naribus applicata, eidem inſerviunt.

1026. Vomitoria, purgantia valida, certo determinata; ſcarificatio, venarum pertuſio, ſecundo ſcopo (1024. N. 2.) ſatisfaciunt; licet aliquid ſemper incerti ſecum ferant.

1027. Lentor vero, præmiſſis (1024. 1025. 1026.) determinantibus, diſſolvitur remediis generalibus contra gluten deſcriptis (75.) cum prudentia adhibendis, capiti applicandis omni forma: inter omnia veſicæ per cantharidas profunt, & inſecta ſimilia ſenſim uſurpata.

1028. Si ab iiſdem cauſis (1023.) apoplexia jam facta eſt, raro curatur : ſi vires ferunt, eadem tentanda (1023. ad 1028.); naribus, ori, capiti applicanda omnia, quæ ſenſus excitare queant; acerrimi uſurpandi ſtimuli quicunque; alvus acri clyſmate laxanda.

1029. In uſu tamen horum omnium (1028.) augetur ſæpe malum, materie magis mota, &

impacta, per omnia ſtimulantia: viribus tamen mox projiciundis per evacuantia. Hinc in conciliandа diſſolutione ſemper evacuationi & avulſioni ſtudendum, quantum res pati queat: inde regula; Venæ ſectio, ni juvet, occidit.

1030. Si autem per ſua ſigna (1010. N. 2. l. β. N. 3. l. α. l. γ.) apoplexia oritura prævidetur, ilico confugiendum ad ea, quæ velociſſime inanire, reſolvere, avertere, queant. 1. Ergo fiat larga, cita, miſſio ſanguinis, & quidem ex jugularibus venis; quæ, pro re nata, repetatur: poſt hanc enim, ſi ſtatu eſt morbus ſanabili, ſtatim levamen oriri ſolet. 2. Tum purgans antiphlogiſticum detur magna copia, aliquoties repetatur, ut fere aſſidua diarrhœa excitetur; ſi autem purgantia non ſatis cito operantur, clyſmate ſatis acri determinentur. 3. Toto dein decurſu morbi medicamenta refrigerantia, diluentia, attenuantia, ad urinas ducentia, exhibeantur. 4. Aſſiduo ſimul revellentia fortia addantur, donec malum ſuperatum ſit. 5. Victu, potuque utatur tenuiſſimis. 6. Caveatur ſummopere ab omni medicamento valido ſtimulante, movente, calefaciente; a calore externo; a decubitu in lecto, maxime declivi & ſupino.

1031. At ſi illa ipſa (1030.) jam facta eſt, vix ulla ſpes ſupererit; eaque ſola in exercitatione eorumdem (1030.)

1032. Quæ vero ab extravaſatis liquidis, inter cranium & membranas, inter membranas ipſas, a vulnere, contuſo, fracto, ſuppuratove oritur, jam tractata eſt in vulneribus capitis (267. 268. 273. ad 297.), unde petenda.

1033. Quæ ab effuſis jam liquidis in interioribus cerebri cavitatibus orta jam eſt (1010. N. 4.), per ſua ſigna ibi data, cognita, vix requirit medelam, quum plerumque mors certa cito adſit: ſi quid tentandum, id omne ſperandum. 1,

a reſorptu effuſi in venas iterum (279. 280.) 2. a correctione acrimoniæ prædominantis, & glutinis ſimul, quæ nulla re felicius, quam per ſaponacea Chemica abſolvitur.

1034. Quæ a prædominio lymphæ extravaſatæ orta eſt, facilius tollitur, omiſſa, utpote hic fere nocente, miſſione ſanguinis; datis hydragogis fortiſſimis ſtatim ad alvum determinatis; tum diſſipantibus applicatis; maxime veſicatoriis largiſſimis, diu apertis; victu exſiccante; fortibus epiſpaſticis, fonticulis, ſetaceiſque.

1035. Si vero a venenis jam producta fuerit, nulla hactenus medela deſcripta habetur; ut nec illi, quæ a polypo.

IN APOPLEXIA.

SECT 1025.

Collutoria & Gargariſmata, in hoc caſu.

Decoctum ſialagogum, impetum ſanguinis a capite revellens, ingruente Apoplexia frigida utiliſſimum.

Rec. *Rad. Imperator.*
Pyrethri,
Galang. ana unc. j.
Fol. recent. Origani,
Rutæ,
Thymi ana m. j.
Flor. Lavandul.
Matricar. ana unc. j.
Cort. Magellan. drach. vj.
Cum aq. decoct. vaſe clauſo lib. iij. admiſce
Sp. Sal. Ammon. drach. iij.

Maſticatoria ſalivam moventia.

Rec. *Maſtich.*
Ceræ alb.
Zingib. ana unc. j.
F. S. A.

F. S. A. parvi Paſtilli.
Apophlegmatiſantia fiunt ex iiſdem.

SECT. 1026.

Vomitoria.

Rec. *Vini Emetici* unc. ijſs.
Oxymell. ſcillit. unc j.
M. F. Hauſtus.

Rec. *Cremor Tartari Emet.* gr. vij.
F. una doſis.

Rec. *Succi ex Raphan. ruſtic. expreſſ.* unc. j.
Oxymell. ſcillit. unc. j.
M. F. Hauſtus.

Rec. *Mercurii Vitæ* gr. ij.

Purgans.

Rec. *Diagryd.* gr. x.
Reſin. Jalapp. gr. x.
Sp. Vini rectific. drach. ij.
Accurate tritis, & ſolutis, admiſce
Syrup. Roſar. ſolutiv. cum Senn. drach. vj.
F. Hauſtus.

SECT. 1028.

Vapor ſtimulans Nares.

Rec. *Tinct. Caſtor.*
Sp. Sal. Ammon. ana drach. ij. M.
Subolfaciat ſæpe.

Rec. *Aceti acerrimi.*
Tinct. Caſtor. ana drach. ij. M.
In eoſdem uſus.

Balſamus, in Apopl. lenta, calidus.

Rec. *Ol. ſtillat. Roriſmar.*
Tanacet.
Lavand.
Rutæ,
Abſinth. ana gutt. iv.
Infuſi Caſtor. drach. j.
Unguent. Nervini unc. j.
Sal. vol. oleoſ. drach. j.

M. F. S. A. Balſamus,
Pro ſuffitu ſub naribus, & circa tempora affricandus.

Acre Clyſma.

Rec. *Pulp. Colocynth.* drach. ſs.
Fol. Tabaci drach. jſs.
Aq. unc. x. incoctis, admiſce
Salis Gemm. drach. ij.
F. Clyſma.

SECT. 1030. N. 2.

Inprimis vero ex *Senna* & *Tamarindis.*
Vid. §. 396. N. 2.

SECT. 1030. N. 3.

Vide §. 954. 966.

CATALEPSIS.

1036. Catoche, Catochus, Catalepſis, dicitur morbus, quo laborans, repente immotus, nec ſentiens, illum corporis ſtatum retinet, quem primo momento accedentis morbi habebat.

1037. Hujus ergo proxima cauſa immobilitas ſenſorii communis, prout primo momento inſultus ſe habebat.

1038. Ergo ſanguinis cerebroſi, glandularum cerebri, emiſſariorum ejus abſoluta quies, ut in initio.

1039. Omnes quidem in eo morbo functiones cerebri læduntur, & illæ, quæ inde pendent; ſoli muſculi ſic manent tenſi ut in initio erant; cæterum reſpiratio & pulſus ſuperſunt, at plerumque leves.

1040. Febris intermittens diu perdurans, maxime quartana; melancholica, ſicca, ſtrigoſa temperies; menſtrua, & hæmorrhoïdes retenta; terrores ſummi, ſubitique; profunda, protracta diu, in unum objectum meditatio; febres validæ

in homine ſanguinolento accenſæ, morbum hunc plerumque antecedunt.

1041. Diſſecta cadavera demonſtraverunt arterias venaſque cerebri valde turgentes fortiter impacto denſo cruore.

1042. Sanatur ſæpe excitata larga narium hæmorrhagia.

1043. In alios morbos raro tranſit; aliquando tamen Epilepſia, Convulſio, Dementia, *ἀτροφία*, eum exceperunt; in mortem plerumque finitur.

1044. Curatio tentatur pro varietate cauſæ varia. Excitando per objecta valide in organo ſenſuum agentia, ut ſunt lux, ſonus, ſtimulus, ſal volatilis acer, dolor, frictio, motus continuatus; hæmorrhagiæ ex naribus prolectu; hæmorrhoidalis, menſtruive fluxus prolectu; ſternutatoriis; vomitivis; veſicatoriis; fonticulis; ſetaceis; victu humectante.

CARUS.

1045. CArus eſt apoplexia levis, ſomnus vero graviſſimus, cum febre, ex cauſis maxime cerebrum illæſum comprimentibus (1010. N. 3. l. *α. β. γ. δ.*), aut cauſis obſtruentibus, ſed facilius, quam in apoplexia, ſolvendis (1010. N. 2. l. *β. γ.*): eſt in hoc aliqua perceptio, ſed ſubitanea; aliquis ſenſus, ſed parvus.

1046. Hinc a caro ſoluto ſanitas, niſi quod forte titubatio vacillans capitis aliquamdiu ſuperſit.

1047. Curatio petenda ex curatione apoplexiæ tradita (1020. ad 1036.).

1048. Coma vigil, Coma ſomnolentum, Cataphora, videntur tantum eſſe Cari leviores ſpecies (703. ad 710.).

1049. Lethargus autem levior eſt apoplexiæ ſpecies ex cauſa frigida, lenta, aquoſa: unde ex hiſtoria apoplexiæ ejus cognitio & curatio petenda (1008. ad 1036.).

DE MORBIS CHRONICIS.

1050. HActenus de morbis principibus acutis internis, & externis: nunc de Chronicis agendum. Illi vero, ſi in corpore nati, ortum duxerunt vel ex vitiis liquidorum ſenſim natis, vel ex vitiis relictis a morbis acutis non bene ſanatis.

1051. Vitia liquidis ſenſim nata oriuntur: 1. Ex ingeſtis; aere, cibo, potu, condimento, medicamento, veneno, tam alienis, ut noſtris humoribus ſimilia non ſint, tam validis, ut vi noſtrorum viſcerum & humorum noſtris aſſimilari non poſſint. Eaque ſunt *α. Acor* (60. ad 69.). *β. Auſterum*, ex acore & terreſtri plurimo unitis, ut a fructibus immaturis, vel adſtringentibus, ſuccis, vinis, & ſimilibus; quæ liquores coagulant, vaſcula conſtringunt, hinc obſtructiones duras pariunt (31. 36. 40. 50. 51. 113. N. 1. 117.). Sanatur diluentibus, alcalicis fixis, ſaponaceis alcalicis, diu, prudenter uſurpatis. *γ. Acre pingue aromaticum*, ex cibis, potibus, condimentis, calidis odore, ſapore; hæc calorem, attritum, læſionem minimorum vaſculorum, dolores calidos, attenuationem liquorum, horum putrefactiones, extravaſationes, & ſimilia multa producunt: curantur aquoſis, farinoſis, gelatinoſis, acidis. *δ. Pingue iners*, a nimio uſu pinguium, ex animalibus terreſtribus, piſcibus, vegetabilibus oleoſis; hinc obſtructio (117.), ranciditas bilioſa, inflammatio, corroſio, putrefactio peſſima (82. 526.). Curatur diluente, ſaponaceo, acido. *ε. Salſedo muriatica*,

ex ſale, ſalitiſve; vaſcula deſtruit, liquida ſolvit, acria reddit illa; hinc ἀτροφίαν, ſolutiones vaſorum, extravaſationes liquorum, non cito putreſcentium, ſed maculas producentium. Tollitur aqua, acidis, lixivio calcis vicæ. ζ. *Alcali* (76. ad 91.) η. *Glutinoſum* (69. ad 76.). 2. a viribus noſtris nimiis in ingeſta (50. ad 58. 92. ad 106.), 3. A ſpontaneis noſtrorum humorum vitioſis permutationibus (58. ad 91.).

1052. Ex morbis acutis male ſanatis oriuntur vitia in humoribus quocunque corporis loco : α. purulenta (158. N. 5. 6. 7. 402.), quæ producunt multa mala (936. N. 4. 941.) : ſanantur (942.). β. Ichoroſa (158. N. 4. 206.), quorum effectus rodere, conſumere. Sanantur blandis, demulcentibus, inſpiſſantibus : γ. putrefacta, quæ recenſita (1051. N. 1. l. γ. ζ. N. 3.).

1053. Morbi acuti male ſanati in partibus ſolidis, compoſitiſve, relinquunt Abſceſſus (387. 402.), Fiſtulas (413.), Empyemata (894.), Scirrhos (392. 484. 485. 486.), Cancros (492. 494,), Caries (526.).

1054. Ex his in morbis (1051. 1052. 1053.) ſimplicibus, aut omni modo compoſitis inter ſe, infiniti ſane alii, ut effectus, ſequi poſſunt; adeoque ex eorum dato intellectu hactenus optime perſpici, & curari.

1055. Quum vero inde pendeant, ut patebit, omnes Chronici; horum ergo generalis doctrina, diviſioque hinc haurienda.

1056. Unde etiam ſtatim apparet, hos varietate quidem infinitos ratione ſymptomatum, tamen ex origine non adeo compoſita pendere, neque tam varia medicamenta, medendive methodum requirere; tum ſimul perſpicitur diuturnitatis in pleriſque, incurabilitatis vero in multis ratio; id ipſum pertractando jam patebit.

PARALYSIS.

1057. PAralyſis vocatur muſculi laxa immobilitas, nullo nixu voluntatis, vel vitæ, ſuperanda; ſenſus aliquando ſimul abſolute perit; aliquando levis cum ſtupore, ſenſuque quaſi punctorio levi, ſupereſt.

1058. Cauſa hujus proxima ſemper impeditus fluor liquidi nervoſi a cerebro in muſculum paralyticum, vel liquidi arterioſi in eundem.

1059. Ergo oriri poteſt 1. ab omni cauſa apoplexiam generante (1010.) 2. ab omni ea, quæ nervum tranſmittendo ſpiritui ineptum reddit. 3. Quæ introïtum arterioſi cruoris in muſculum impedit. Inde paraplegiæ, hæmiplegiæ, paralyſios partis ſingularis, natura intelligitur.

1060. Itaque apoplexia; levior parapoplexia (1009. 1010. 1015.); epilepſia; convulſio; dolor ingens & diuturnus; omnes ſolitæ evacuationes retentæ cum ſubſequente vertigine, ut hæmorrhoïdum, menſtruorum, abſceſſuum, fiſtularum, alvi, veſicæ, ſalivæ; metaptoſes cujuſcunque materiæ morboſæ in acutis, vel chronicis; quidquid obſtruendo, ſolvendo, comprimendo, ligando, diſtorquendo, diſtrahendo, conſtringendo, nervos lædit; adeoque craſſi humores, vulnera, eroſiones, abſceſſus, gangrænæ, tumores inflammatorii in integumentis nervoſæ medullæ, in gangliis, in nervis ipſis, ſeroſi, purulenti, ichoroſi, & ſimiles; fortes arctæque ligaturæ, fracturæ, luxationes; adſtringentia valde alimenta, medicamenta, venena; inde frigus ſummum, calor maximus, humiditas frigida, uſus aquæ calidæ nimius, aſſiduus, vapor arſenici, antimonii, calcis recentis, mercurii & aliorum venenorum, Paralyſin creare poſſunt.

1061. Cauſa proxima (1058.), & remota (1059. 1060.), adeoque his nata paralyſis ipſa, varios admodum producit effectus, pro varietate ſedis, ubi illa cauſa hæret; pro varietate magnitudinis, qua ibi hæret; pro diverſitate partis affectæ, prout vitæ neceſſaria magis minuſve, magis mediate, vel immediate; inde enim lethalis, minus lethalis, ſanabilis, incurabiliſve, haberi poteſt.

1062. Paralyſis cordis, pulmonum, muſculorum reſpirationi inſervientium, gulæque, brevi lethalis : ſtomachi, inteſtinorum, & veſicæ, a cauſis internis, valde periculoſa : muſculorum faciei mala, & facile in apoplexiam mutabilis. Paraplegia valde periculoſa, apoplexiæ prænuncia, hac nata lethalis : hemiplegia mala, paraplegiæ affinis, hinc apoplexia necans; quæ cum frigore, inſenſilitate, atrophia partis, mala, raroque medicabilis : quæ cum ſæva convulſione, & magno calore partis oppoſitæ, mala: ex horum vero oppoſitis ſcitur, quænam ſanabilis, minuſque metuenda ſit : quænam vero toties cauſa repentinæ, nec ullo præſagio præviſæ, mortis, ſine ullo fere ſymptomate concomitante.

1063. Quæ omnia (1057. ad 1063.) ſi quis ſingulis muſculis, cujuſcunque demum functionis auctoribus, applicat, infinitorum certe, & maxime mirabilium, morborum cauſas intelliget, diagnoſin, prognoſinque ſciet.

1064. Sanavit Natura hunc morbum attenuando & diſſipando materiem morboſam, mala criſi ad cerebri exteriora, ejus ventriculos, circa medullam oblongatam, ſpinalem, exitum nervorum a medulla, nervos, depoſitam; ſolvendo impacta per magam febrim ſupervenientem; movendo per tremorem convulſivum partis; educendo per diarrhœam largam & diuturnam.

1065. Curatio requirit ablationem cauſæ (1059. 1060.), nervorum functionem & arte-

riarum impedientis, dein liberi fluxus reſtitutionem.

1066. Cauſa impediens aufertur variis modis, cauſæ, prius perſpectæ, facile applicandis.

1067. Si illa cauſa intus hærens, craſſa, ſtagnanſque eſt, utendum iis remediis, quæ producere poſſint illa, quibus Natura (1064.) hunc morbum ſæpe ſanavit.

1068. Ergo curatio tentatur 1. Attenuantibus, diſſipantibuſque; α. Aromaticis, cephalicis, nervinis, uterinis dictis, vegetabilibus, ſpecie ſucci expreſſi, infuſi, decocti, extracti, ſpiritus, conditi. β. Salibus fixis uſtione, volatilibus diſtillatione, aut putrefactione, hinc electis. γ. Oleis expreſſione, coctione, infuſione, deſtillatione, hinc productis. δ. Saponaceis ex horum combinatione per artem productis. ε. Viroſis animalium partibus, inſectorum ſuccis, ſpiritibus, oleis, ſalibus, tincturis. ζ. Salibu foſſilibus, cryſtallis metallicis, & iis, quæ ex his maxime compoſita. η. His omnibus, ut ſe mutuo juvent, cum prudentia, permiſtis: atque horum quidem uſu attenuatio, diſſipatio, calor febrilis, obtinetur. 2. Validis ſtimulantibus, & impacta quæcunque fortiter, motu nervoſo tremente & convulſivo excitato, excutientibus: eo inprimis ſternutatoria, & vomitoria fortia pertinent; ſi aliquoties inprimis repetuntur. 3. Purgantibus per alvum calidis, ſolventibus, aromaticis, vegetabilibus, vel & foſſilibus acribus, metalliciſque mercurialibus, antimoniatis, adeoque ſortibus hydragogis, larga doſi, pluribus diebus ſucceſſive repetita, datis; quorum ope copioſa, & aliquamdiu perdurans diarrhœa, excitetur. 4. Implendo primo vaſa corporis largo potu attenuantium præmiſſorum, dein excitatione majoris motus, & ſudoris, ope vaporis ſpirituum accenſorum.

1069. Frictiones externæ ſiccæ, calidæ, ad ruborem uſque, vel cum ſpiritibus penetrante & ſtimulante virtute præditis ex animalibus, vegetabilibuſque, aut cum oleis, linimentis, balſamis, unguentis, nervinis, proſunt. Balnea vaporum, immerſiva; Emplaſtra acria, aromatica, attrahentia dicta; Cucurbitæ; ſcarificationes; veſicatoria; fuſtigationes; dolorem & levem inflammationem excitantia, ut urticæ, & ſimilia, juvant.

1070. Maxime autem curandum, ut ad ſedem cauſæ detectam omnia remedia (1068. 1069.), ſi poſſibile, applicentur: pars læſa, plures ſimul eodem vitio læſæ, ſcientia muſculorum, nervorum, horum unio, origo, diſperſus, & cognitio functionum ab unoquoque horum pendentium, ſi comparantur inter ſe, clare docent ſedem latentem mali.

IN PARALYSI.

SECT. 1068.

Vid. 75. N. 5. §. 54. N. 4.

SECT. 1069.

Pulvis aromaticus, pro ſuffimigio.

Rec. *Maſtiches.*
Olibani.
Succini ana unc. ſs.
M. F. Pulv.

Hujus drach. j. *ſuper prunam ſparſæ fumus excipiatur panno ſicco, calido, ex lana. Quo dein fortiter fricentur partes.*

Miſtura penetrans, nervina, ad partes flaccidas ſtimulandas.

Rec. *Sp. Lavandulæ* unc. iij.
Sal. Ammon. drach. ij.

Tinctur. Caſtorei drach. iv.
Aq. ſtillatit. Lavandulæ unc. vj. M.
Perfricentur hac cum miſtura partes.

Emplaſtrum acre, aromaticum, calidum.

Rec. *Emplaſtr. de Cumin.*
Melilot.
Galbani purati ana unc. j.
Olei Caſtorei unc. ſs.
M. F. Emplaſtrum ad alutam.
Parti affectæ, prius fricatæ, apponatur.

Linimentum ad Paralyſin nervinum, penetrans.

Rec. *Olei infuſ. Abſinth.*
Anethi,
Chamæmel.
Nepetæ,
Rutæ,
Trifol. odorat. ana drach. j.
Caſtorei,
Crocini,
Irini,
Lumbricor. terreſtr.
Nardini,
Terræ ana drach. j.
Unguent. Agrippæ,
Arthanitæ,
Martiat.
Nervin. ana drach. vj.
M. F. Linimentum.

Emplaſtra acria,
De Cumino.
Galbano.
Meliloto &c.

EPILEPSIA.

1071. PRiori malo adverſus valde morbus Epilepſia eſt, quæ adeſſe dicitur, quoties homo ſubito proſternitur, amiſſis ſenſibus externis, interniſque, cum concuſſu violento, involuntario muſculorum omnium, vel aliquorum, reciproco, alterna cum requie, & novo paroxyſmo.

1072. Morbus hic mira facie variatus ſæpe tam mirabilis apparet, ut diis, dæmonibus, iræ divinæ, incantamentis, & ſimilibus cauſis, naturalibus majoribus, adſcriptus ſæpe fuerit.

1073. Nulla quippe geſticulatio, inflexio, poſituraque noſcitur, quam non aliquando exhibuerit; omnes quoque nonnunquam æmulatur motus, curſus, ambulationis, gyrationis, proſtrationi, decubitus, erecti, rigidique corporis ſpecies.

1074. Omnes tamen hæ varietates tantum verſantur in mutatis motibus aliquarum partium mobilium, adeoque muſculoſarum; ergo tantum ponunt varias muſculorum contractiones; hinc varios liquidi nervoſi influxus; inde variam hujus à ſenſorio communi expreſſionem in nervos; tandem itaque varias cauſas in cerebri medulla has expreſſiones producentes: quæ optime noſcuntur enarratione harum hiſtorica.

1075. Illæ autem ſunt 1. Hæreditariæ, ex labe gentili Patris, Matris, parentumve, aut majorum, ſilente ſæpe morbo in genitore, dum ex avo derivatur in nepotem. 2. Congenitæ, ex imaginatione Matris gravidæ excitata per conſpectum Epilepticum. 3. Cerebrum in integumentis ſuis, ſuperficie, ſubſtantia, ventriculis, male affectum, per vulnera, contuſiones, abſceſſus, pus, ſaniem, ichorem, ſanguinem, lympham acrem, fœtidam, excreſſentias oſſeas cranii interni, intropreſſiones ejus, cartilagineam ſinuum venoſorum naturam, fragmenta, ſpinaſve oſſium, vel inſtrumentorum lædentium meningas, cerebrumve, argentum vivum ad cerebrum quacumque via delatum. Idem cerebrum affectum male per inflammationem, corruptionem, eroſionem meningum, a carie oſſis, bile atra, gummatibus venereis. Has autem cauſas juvant omnia, quæ liquidorum in cra-

nium affluxum augent, ut ſunt, plethora, motus, calor, ebrietas, epulæ, venus, ingenium perſpicax, altum, meditatio profunda, affectus animi ingentes, imaginatrix vis ingens, terror, metuſque inprimis. 4. Omnes violentæ affectiones generis nervoſi, ut ſunt magni & periodici dolores, paſſio hyſterica, roſiones & irritationes a lumbricis, dentitione, acri humore, lacte caſeoſo, acri, acido infantum, meconio, contagio variolarum, cardiogmo, ulceroſa materie alicubi hoſpitante, inedia, crapula, acribus potulentis, eſculentis, medicamentis, venenis. 5. Ab interceptis nonnullis, quæ olim excerni ſolebant, ſanie, pure, menſtruis, lochiis, hæmorrhoïdibus, urina. 6. Fumis nonnullis paroxyſmum integrantibus, fomite alicubi hærente, unde ſenſu elevatæ auræ adſcendens cerebrum petit.

1076. Quæ omnia (1075.) hiſtoria obſervatorum, & inciſio cadaverum, docuit.

1077. Effectus hujus morbi reduci poſſunt: 1. Ad mala corrupti tot violentis & repetitis convulſionibus cerebri, unde vacillatio memoriæ, hebetudo, ſtultitia, paralyſis, apoplexia, mors. 2. Ad mala nervorum & muſculorum, unde horum, & artuum, contractiones, diſtorſiones, deformitates. 3. A violento ſpaſmo inflammatio, gangræna, nigredo partium ſanguinolentarum, maxime quæ ſupra muſculos ſitæ ſunt. 4. Ad ſecretiones quaſdam in impetu paroxyſmi vi factas; cibi, potus, lymphæ, bilis, ſpumæ, muci, ſalivæ, ſurſum rejectio; fœcum alvi viridium, ſeminis, urinæ per inferiora egeſtio; ſanguis utraque via ſecretus; huc ſpectant.

1078. Inde intelligitur, quæ hereditaria? Cur ea nunquam ſanabilis? Quæ idiopathica? Cur raro curabilis? Quæ ſympathica? Cur ſæpe curabilis?

1079. Atque etiam liquet, diverſiſſima remedia, diverſiſſimam curandi methodum, ad hunc morbum requiri, pro nota varietate cauſæ, materiæ peccantis, loci, ad quem applicatio remedii, per quem eductio mali, fieri debet.

1080. Cauſa enim prima & ſecunda, in mala conformatione ſolidorum conſiſtens (1075. N. 1. 2.), vix ullam ſuſcipit radicalem medelam; paroxyſmorum autem renovantes cauſas, utpote renatas aſſidue, tollere tuto poteſt Medicus: unde hæ, quæ infinitæ, nec niſi obſervando cognoſcendæ, indagari debent ſedulo, dein pro ſua natura curari.

1081. Tertia (1075. N. 3.) cognoſcitur ex ſymptomatibus aliis læſum ſimul cerebrum deſignantibus, ut eſt dolor, gravitas, plenitudo, læſio capitis antecedens, vertigo, tremor univerſalis, ſcintillæ oculorum, eorundem immobilitas, circumgyratio totius capitis, vel & corporis. Hujus cauſa ſolida vix tolli poteſt, quia vix cognoſcitur ſingularis: revellentia, diſcutientia, viam parantia, depurantia, juvant: hinc venæ ſectio; purgatio, vomitus, inuſtio, fonticulus, fiſtula, epiſpaſticum, vulnus capitis, cranii perterebratio, antihyſterica, opiata, proſunt: ex quibus quid eligi debeat, docebit inventa mali cauſa proxima (1079.).

1082. Quæ a cauſa quarta (1075. N. 4.) fit, ea tractanda erit varie pro varietate ſuæ cauſæ proximæ: hinc anodyna, paregorica, narcotica; antihyſterica; anthelmintica; demulcentia & corrigentia acrium; inciſio apta gingivarum; ablatio, correctio, materiæ ulceroſæ, tunc fiunt antepileptica.

1038. A quinta cauſa (1075. N. 5.) ortæ epilepſiæ medela fit ſolvendo materiem immobilem, laxando vias, expellendo: hinc veſicatoria, cauſtica, fonticulos, & fiſtulas producentia;

ariſtolochica; emmenagoga; hæmorrhoidas aperientia; diuretica; toties contra hunc morbum proſunt.

1084. Quæ autem a cauſa ſexta (1075. N. 6.) oritur, tolli poterit, ſanata debilitate generis nervoſi nimis facile movendi, quod exercitio motus, luſus, equitationis, vectionis; aſſumptu aromatum; uſu chalybis, & corroborantium; optime fit: tum etiam loci fomitis exulceratione artificioſa, profunda, diuturna, inducta cæſim, cauſticis, veſicatoriis; dein autem apertis retentis diu per ſuppurantia corroſivis miſta: tandem ligaturis nervum comprimentibus affectum.

1085. Ex his vanitas apparet omnium ſpecificorum, & methodorum, quæ inanis jactantia contra hoc malum laudat.

1086. Et patet quidem, cauſam proximam omnis Epilepſiæ exquiſitæ ſemper eſſe nimiam cerebri in nervos motorios, nullam in ſentientes actionem.

1087. Atque cauſas, quæ reciprocos paroxyſmos creant, numero & varietate plurimas eſſe.

1088. Tandem vero ſpaſmi ſingularis, opiſthotoni, emproſthotoni, tetani univerſalis, origo, natura, effectus, ſanatio, ſponte patent; quum ſint modo ſpecies Epileptici inſultus ſingularis.

MELANCHOLIA.

1089. MElancholia vocatur Medicis ille morbus, in quo æger delirat diu, & pertinaciter, ſine febre, eidem fere & uni cogitationi ſemper affixus.

1090. Hic morbus oritur ex illa ſanguinis & humorum malignitate, quam bilem atram dixere Veteres; & rurſum idem morbus a mente ini-

tium ducens brevi in corpore bene ſano ipſam bilem atram facit.

1091. Ideo opus hic erit paucis ideam pingere mirifici hujus mali, & de quo tam obſcura doctrina habetur, ut injuſti criminis rea agatur Antiquitas.

1092. Si in toto ſanguine mobiliora diſſipata reliquerint immobiliora unita, tum ille erit craſſus, ater, pinguis, terreſtris. Ei vero nomen dabitur *humoris atrabilarii*, vel *ſucci melancholici.*

1093. Cujus (1092.) cauſa, omne id quod mobiliora expellit, reliqua figit: vehemens mentis exercitatio, noctes atque dies in unum fere objectum occupata; pervigilium; animi motus magni, ſive hilaritatis, ſive mæſtitiæ; magni & operoſi motus corporis multum repetiti, inprimis in aëre valde ſicco & calido admodum; eo & immodica venus; cibi auſteri, duri, ſicci, terreſtres, cum quiete & torpore corporis diu aſſumpti; potus ſimiles; huc fumo, aëre, ſale induratæ animalium partes, maxime durorum & annoſorum, fructus immaturi, farinacea non fermentata, medicamenta adſtringentia, coagulantia, figentia, refrigerantia, venena lenta, ſimilia; febres calidæ diu hærentes, ſæpe repetentes, ſine bona criſi, & ſine diluentibus, abeuntes.

1094. Ubi jam in cruore id malum (1092.) per ſuas cauſas (1093.) natum adhuc omnem circumeuntem humorem æquabiliter inficit, producet aliquos morbos ſtatim conſpicuos, qui fere ſequentes: color externus, internuſque, primo pallidior, flavior, magis fuſcus, liveſcens, niger, cum maculis ſimilibus; pulſus lentior; frigus majus; reſpiratio lenta; circulatio per ſanguinea vaſa bona, per lateralia parcior, minus bona; hinc humorum ſecretoriorum &

excretoriorum omnium minor, tardior, craſſior; exitus; minor conſumptio; parcior appetitus; macies; mœſtitia; ſolitudinis amor; affectus animi quicunque pertinaces, magni; in reliquis ἀδιαφορία; torpor ad motus; ſumma tamen ſimul ſtudii cujuſque & laborum conſtantia.

1095. Habet ergo pro materie terram & oleum ſpiſſum ſanguinis, unita, compactaque ſimul: quæ prout liquidiore, blandiore, diluente parte magis privata, quoque ipſa magis condenſata, tenacius miſta, & diutius nata, eo effectis pejor, eo curatu difficilior eſt.

1096. Inde diagnoſis, & prognoſis (quæ clarior ex ſequentibus) patent, quin & ſanationis ratio hinc conſtat.

1097. Statim enim ac initiis primis (1093. 1094.), cauſa, effectuve, ſe prodit, animo aſſidua objectorum variatio concilianda, & quidem ipſo ignaro; eligenda autem, quæ affectui prædominanti oppoſitum in ægro creare ſolent; diluentibus, demulcentibus, paregoricis, narcoticis, quiete, conciliandus ſomnus eſt; aëre utendum humido tepeſcente; cibi dandi leves, liquidi, ſanis humoribus ſimiles, recentes, blandi, vi levi ſaponacea laxantes, atque in horum uſu diu perſiſtendum; medicamenta danda diluentia, acre demulcentia, oleoſum terreſtre reſolventia, vaſa laxantia, leni ſtimulo expellentia, ut ſucci bene maturorum fructuum horæorum, mellita, olera, juſcula ex his confecta; aquæ minerales; potus optimus ptiſana mellita leviter; abſtinentia ſedula a cauſis mali (1093.).

1098. Si autem illa ipſa materies (1092.) per eaſdem cauſas (1093.) magis denſa, tenax, immobilis reddita eſt, neceſſario in vaſa hypochondriaca depelletur: id enim natura hujus humoris, ſitus & conditio horum vaſorum, & leges hydraulicæ docent. Inde ſenſim hic hærebit;

rebit, accumulabitur, ſtagnabit : tum vocatur *Morbus Hypochondriacus*, lienem, ventriculum, pancreas, omentum, meſenterium, obſidens.

1099. Hinc ibi producit ſenſum aſſidui ponderis, anxietatis, repletionis, maxime ab aſſumptis, cibo, potuque; reſpirationem ob gravata viſcera abdominalia difficilem; bilis utriuſque, pancreatici, ſtomachici, inteſtinorum, meſenterii ſucci in confectione, ſecretione, permiſtione, efficacia in cibis, impedimenta; inde digeſtionem primum omni modo læſam; eſculentorum corruptionem in crudum acidum, ſi ex vegetabilibus, in putridum alcali, rancidumve oleoſum, ſi ex animalibus; hinc ructus, flatus, ſpaſmos, adſtrictam alvum, fœces induratas; icterum pejorem gradu, quam prior (1094.); omnia mala (1094.) jam pejora.

1100. Ubi jam eouſque adolevit (1098.), & per effecta ſua (1099.) ſe manifeſtavit, ſumma ope nitendum in curationem, quia aliter tetra mox oritur mali indoles; difficultas autem maxime vitanda hæc eſt : ſi malum perſeverat, fit incurabile, & ſæpe lethale, ut in ſequentibus liquebit : ſi evacuantibus pugnatur, ſani, & facile mobiles humores expelluntur, tenaces malique hærent, unde pejor morbus : ſi per ſtimulantia & ſolventia valida tentatur, ſæpe ſubito ſoluta materies acris fit, & impetu magno ruens in tenera vaſa hapatica, ea deſtruit, unde multa, & immedicabilia mala.

1101. Hinc 1. lente mobilis reddenda materies eſt, indagando naturam prædominantis acrimoniæ; tum dando medicamenta ſaponacea, in quibus prædominetur acrimonia oppoſita illi, quæ in illo humore adeſt; in his pergendum, donec pulſus inæqualis, debiliſque, nauſea, teneſmuſve, anxietas, febricula, ſigna dent motæ materiei; tum 2. ſtatim leni laxante purgatione,

clyſmate ſimili, ſero lactis, aqua minerali, ſimilibuſque expellenda eſt.

1102. Verum ſi eadem illa materies (1098.) jam fixata, compactaque, ibi diu hæſit, ipſa acris fieri incipit, & rodens, per ſtagnationem, motum viſcerum, calorem ambientium; nova aſſiduo aggeritur, quia jam obſtructio facta eſt, & cauſæ eædem perdurant; hinc mole aggeſta, acrimonia nata, motu aſſiduo, vaſa extendit, rodit, corrumpit; inde lienis, ſtomachi, pancreatis, omenti, meſenterii, inteſtinorum, hepatis, ſimilis deſtructio; adeoque omnia mala (1099.) priora multum auget, maxime vero, aſſiduo putrefacti vapore venis recepto, omnes functiones, inprimis cerebri, perturbat. Tumque vocatur vero nomine *Bilis Atra*.

1103. Quæ depræhenſa per hæc ejus ſigna data (1093. 1094. 1099. 1102.), non niſi prudentiſſima arte eliquari, moveri, educi poteſt, ob difficultates (1000.) hic adhuc majores, & facile excitandam, dein vero vix moderandam, morbi acerrimam materiem: hinc ſit omnis victus oppoſitus acrimoniæ in humore prædominanti cognitæ ex (1051.); ſit ille idem ſemper leniter ſolvens, ſtimulans, laxans alvum, paucas fœces a digeſtione relinquens; potus, vel ex ptiſana mulſa, vel ex ſuccis horæis, vel ex ſero lactis ſit; motus corporis ſit levis, continuuſque; calor admodum temperatus; ſomnus multus; balnea, ſomenta, clyſmata, potus in crebro uſu ſint ex his, quæ ſine acrimonia, diluendo, ſolvendo, abſtergendo, macerando, materiem eliquent, & dein quam lentiſſime & prudentiſſime excernant, via a natura præmonſtrata, habita ſemper ratione acrimoniæ ſingularis, quæ ſimul adeſt.

1104. Id autem malum (1102.) ad magnam jam acrimoniam provectum, cum viſceribus

jam valde corruptis, ſi durantibus iiſdem cauſis (1102), dein motu muſculari; calore ſolis, igniſve; victu acri, copioſoque; medicamentis acribus valide moventibus, cum acrimonia mali efferveſcentibus; venenis ſimili actione lædentibus; vel tandem morbis nonnullis validis movetur, tum acrior, mobilis, & jam agens reddita, vaſa ſua rumpit, corrumpit, putrefaciendo reſolvit, cum atra bile ipſa in vomicas putrefactas mutat; jam eſt *bilis atra turgens:* hac jam hucuſque provecta, ſi liquefacta in ſuis vaſis, mota verſus hepar, in exeſos venæ cavæ ramulos ſerpens, cordi infertur, damnoſa illa mala producit: ſi enim de acido coagulante participat polypos cordis, pulmonis, aortæ, carotidum, horum mala, mortem creat. Si in cerebrum perrexerit, apoplexiam, paralyſin, catalepſin, epilepſiam, deliria, maniam, peſſimi generis, & fere immedicabiles, producit. In genere arterioſo omnia mutat, febres immanes, brevi omnia putrefacientes profert: ſi de alcali putrefaciente participat; gangrænas ſubito lethales, ubicunque impegerit, ibi naſci facit. Unde infiniti morbi in toto corpore, & qualibet ejus parte, non curabiles, niſi hoc fomite extincto: ſi autem ruptis viſcerum vaſculis elapſa materies cava peritonæi occupat, debilitas mox exoritur ingens & inſuperabilis, putrefactio acris elapſi, ejuſque accumulatio; tum eroſio gangrænoſa omnium abdominalium viſcerum, unde mirabilia phænomena; Tympanitis; mors cum fœtore immani: ſi autem mota ruerit in jecur, indeque per exeſa & dilatata vaſcula bilioſa in veſicam fellis, ductum hepaticum, communem, in inteſtina, facit nauſeas, vomitus, dyſenterias atrabilarias, cum anxietate, impetu, dolore, roſione, intolerabilibus, unde inflammationes, exulcerationes, putrefac-

tiones inteſtinorum, ſtomachi, œſophagi, faucium, oris; inde convulſiones terribiles, tandemque placida fere mors, gangrænam, adeoque indolentiam, ſequens omnium.

1105. Materies vero ſic reddita (1104.), una cum tenacitate ſumma & fere picea ſimul habet acrimoniam acerrimam acidam, quæ metalla rodat, terram fermentet; aut alcalinam ſalinam, corroſivam quam maxime; aut oleoſam putrefactam, omnium teterrimam. Quæ ſingulæ ſpecies, unde oriantur, quomodo cognoſcantur, qui curentur, ſupra ſatis demonſtratum habetur (58. ad 107. 1051. 1052.).

1106. Atque facile patet conſideranti dicta (1000 1003. 1004.), & ſitum, ſtructuram, circulationem viſcerum, in quibus hæret hic malignus humor, morbum turgentem curatione majorem: diluentia cum oppoſito acri ad acre prædominans, & opio, primaria ſunt.

1107. Ex quibus (1090. ad 1107.) jam facilis intellectus melancholiæ deſcriptæ (1089.), malique hypochondriaci; nam liquet, a diuturna mæſtitia prægreſſa, vaſa viſcerum abdominalium ſtricta creare ſtagnationem, mutationem, accumulationem bilis atræ (1092. 1093. 1095. 1098. 1102. 1104.), ſenſim increſcentem, licet corpus fuerit paulo ante quam ſaluberrimum: Iterumque natam ex corporeis cauſis eandem bilem atram producere illud delirium (1089.).

1108. Evidentes ergo cauſæ Melancholiæ (1089.) obſervatæ ſunt: 1. Omnia, quæ liquida cerebri nervoſa figunt, exhauriunt, perturbant; ut ſummi terrores, iique ſubitanei, ſtudia acerrima cujuſcunque objecti, amor ingens, vigiliæ, ſolitudo, metus, affectio hyſterica. 2. Quæ ſanguinis confectionem, refectionem, circulationem, ſecretionem, excretionem variam, impediunt, perturbant, maxime in lie-

ne, ſtomacho, omento, pancreate, meſeræo, inteſtinis, hepate, utero, hæmorrhoidalibus vaſis; adeoque morbus hypochondriacus, acuti male ſanati, præprimis phrenitis, cauſuſque, omnes ſecretiones, & excretiones nimiæ, cibi potuſque frigidi, terreſtres, tenaces, acerbi, adſtringentes, æſtus ingens diu protractus & exaſſans cruorem, aër ſtagnans, paluſtris, umbroſus. 3. Nativa corporis indoles, nigra, hirſuta, ſicca, gracilis, maſcula, ætas media, ingenium acre, penetrans, altum.

1109. Si morbus hic (1089.) diu perſeverat, producit dementiam, epilepſiam, apoplexiam, maniam, convulſionem, cæcitatem, imaginationes mirificas, riſus, ploratus, cantus, ſuſpiria, ructus, flatus, anxietates, urinam copioſam, limpidam inſtar aquæ, alio tempore valde craſſam, ſanguineæ fœcis in vaſis viſcerum abdominalium retentionem, accumulationem, ſubitaneam ſæpe excretionem, alvum pertinaciter ſtipticam, ſputationem tenuem, frequentem, vigiliarum, inediæ, frigoris tolerantiam incredibilem.

1110. Attulit ſæpe curationem ſuperveniens ſcabies fœda, aliquando Elephantiaſin æmulans; aut varix numeroſa, ingens, enata; tumentium valde hæmorrhoidum fluxus; atræ bilis per ſuperiora & inferiora rejectio.

1111. Ingens damnum capere ſolet ab omni medela labefactante vires; acriter evacuante; rurſumque ab uſu eorum, quæ liquida vehementer exagitant, ſive cardiaca fuerint, ſive alio quocunque titulo exhibita.

1112. Unde optima ſanandi hunc morbum methodus eſt, ſi cauſa prima bene obſervata, & temperiëi varietate, his oppoſita medela, variis varia, abhibetur.

1113. 1. Itaque erit indicatio liquida cerebri

& nervorum excitare, augere, in ordinem redigere; quod fit: α. avertendo mentem ab objecto conſueto ad alia priori contraria. β. inducendo caute alium animi affectum, melancholico oppoſitum. γ, inſerviendo falſæ imaginationi, δ. aut ſæpe magna vi ei repugnando.

1114. 2. Obſtructiones, vel cauſam, vel effectum, falſæ imaginationis, reſerando, emolliendo, incidendo, ſtimulando, per aquas minerales, ſerum lactis, mulſam, decocta ſplanchnica, hepatica, anthypochondriaca, aquas ſalibus lixivioſis vel compoſitis acutas, Mercurialia laxantia, vomitoria, motus, exercitia, Equitationes, Navigationes, Uterina, Ariſtolochica, Hæmorrhoidalia evacuantia, balnea, litus, emplaſtra.

1115. 3. Symptomata leniendo per venæ ſectionem, immerſionem in aquam frigidam, carminantia, opiata.

1116. 4. Prœmiſſis evacuationibus (1114. 1115.), exhibendo ea, quæ exhilarare docet obſervatio, & roborare omnes corporis partes.

1117. Ex quibus (1110. ad 1117.) liquet, ſanationem hujus mali (1089.) abſolutam eſſe in curatione bilis atræ (1097. 1100. 1101. 1103. 1106.), atque inde peti debere non hanc modo, ſed infinitorum, falſo pro incurabilibus habitorum, morborum.

MANIA.

1118. SI Melancholia (1082.) eouſque increſcit, ut tanta accedat agitatio liquidi cerebroſi, qua in furorem agantur ſævum, Mania vocatur.

1119. Quæ gradu modo differt a Melancholia triſti, hujus proles eſt, ex iiſdem cauſis oritur, iiſdem fere remediis curari ſolet.

1120, In quo morbo eſt ut plurimum immenſum robur muſculorum, pervigilium incredibile, tolerantia inediæ & algoris mirabilis, imaginationes horrendæ, Lycanthropiæ, Cynanthropiæ, &c.

1121. Notandum vero, anatomica ſectione conſtitiſſe, horum cerebrum ſiccum, durum, friabile, in ſuo cortice flavum; vaſa autem turgentia, varicoſa, atro, tenaci cruore diſtenta fuiſſe.

1122. Tum etiam in hoc morbo omnes excretiones fere ceſſaſſe pariter.

1123. Præcipitatio in mare, ſubmerſio in eo continuata, quamdiu ferri poteſt, princeps remedium eſt.

1124. Fruſtra tentatæ per omnia remedia, varix, hæmorrhoïs, dyſenteria, hydrops, hæmorrhagia magna ſpontanea, febres tertianæ, quartanæve accedentes, ſalutaria fuerunt.

1125. Hujus Maniæ ſpecies oritur, poſtquam autumnali, valida, diuturna, intermittente febre, corpus exhauſtum, debilitatumque, tam per motbum, quam per iteratas miſſiones ſanguinis, & evacuationes alvi ſæpiſſime repetitas; tum etiam per eadem hæc renovari hoc malum ſolet.

1126. Hæc ſpecies ſolis reficientibus, replentibus, cardiacis, roborantibus, diu continuatis, ſanatur. At, ſi evacuando tentatur, atrophiam, debilitatem, inſuperabilem fatuitatem, infert.

1127. Mania vero enata in robuſtis, vegetis, floridæ ætatis, plethoricis, calidis, ſanatur iiſdem mediis, ac ſpecies Epilepſiæ (1081.); miſſione ſanguinis iterata; purgatione forti, inter ſingulas interpoſita; dein, impetrata ſedatione, opiatis, & cardiacis.

IN MANIA.

SECT. 1126.

Conditum roborans, cardiacum.

Rec. *Cortic. Peruvian.* drach. ij.
Magellan. drach. iij.
Conſerv. Anthos unc. j.
Syrup. Kermes q. ſ.
Ut F. Conditum.
Capiat drach. ſs. *omni trihorio de die.*

Vel ſimile.

Rec. *Diaſcord. Sylvii* drach. j.
Elæoſacchar. ex Ol. Citri drach. ij.
Rad. Helenii condit. unc. j.
Syrup. 5. Rad. aperient. q. ſ.
Ut F. Conditum.
Uſus idem.

Vel magis aromaticum.

Rec. *Rad. Zingib. condit.* unc. iij.
Cort. Aurant. condit. unc. ij.
Nucis Myriſt. drach. iv.
Syrup. Artemiſ. Fernel. q. ſ.
Ut F. Conditum.
Capiat ut prius.

Vel ſimile.

Rec. *Theriac. Androm.*
Diateſſar. Meſuæ ana unc. j.
Conſerv. Abſinth. unc. ſs.
Rad. Angelic. drach. ij.
Syrup. Tunicæ q. ſ.
F. Conditum.
Sumat drach. j. *quater interdiu.*

Vinum medicatum cardiacum, calidum, roborans.

Rec. *Cortic. Peruvian.*
Magellan.
Citrei,

Cortic. Arantior.
Chinæ,
Cinnam. ana unc. j.
Summit. Serpill.
Thymi,
Mari Syriac. ana unc. ſs.
Fl. Stœchad. Arab.
Lavand.
Tanacet. ana unc. j.
Ligni Agalloch.
Saſſafr. ana drach. vj.
Cum *Vini Hiſpan.* lib. vj.
F. S. A. Vinum medicat.
Capiat unc. ij. *quater de die, vacuo ſtomacho.*

RABIES CANINA.

1128. EST & alia ægritudo, quæ ob furorem ſæpe comitem, huc commode referri poteſt, quum ob ſummam perniciem tractari debeat.

1129. Vocatur Rabies, & quia a Canum morſu ut plurimum, Rabies Canina, tum a ſymptomate terribili, aquæ metus, hydrophobia, &c.

1130. Oritur fere ſemper ab aliis animalibus, prius rabioſis, ſuſcepto contagio, tamen & ſponte in acutis quibuſdam orta legitur, & obſervatur.

1131. Animalia autem fere quæcunque hoc malo affici, ſuoque contagio alia, & ipſum Hominem lædere poſſunt.

1132. Nempe Canes, feles, lupi, vulpes, equi, aſini, muli, boves, ſues, ſimiæ, galli gallinacei, homines, prius rabioſi, id vitium in alios propagaverunt.

1133. Nulli tamen animali frequentius, quam cani, lupo, & vulpi; hiſque inprimis ex cauſis internis, abſque contagio prævio, naſcitur.

1134. Regio fervida; regio magno æſtu ſqualens, & viciſſim ſummo frigore horrens; tempeſtas æſtuoſa, ſiccaque, diu durans; victus ex

carne putrida, fœtida, verminoſa; potus abſentia; vermes renibus, inteſtinis, cerebro, cavis narium olfactoriis, innati, ſunt cauſæ præcedentes, in his animalibus, naſcituræ rabiëi.

1135. Incipientis rabiëi ſigna ſunt hæc inprimis, quibus tetræ luis cautela nititur: fiunt triſtes, ſolitarii, ſe abſcondentes, muti quoad latratum, murmurantes tamen, cibum potumque omnem adverſantes, in ignotos quoſlibet irati, & irruentes, Heri tamen adhuc & memores & reverentes, aures, caudamque dimittentes, ſomnolentorum inſtar incedentes: hactenus primus gradus mali iis adeſt; morſuſque tum exceptus periculoſus quidem, non vero peſſimus eſt: dein anhelare, linguam exſerere, ſpumam plurimam emittere, hiare, nunc ſegniter ut ſemiſopiti, nunc ſubito celeriter incedere, nec recta ſemper via, mox ne Herum quidem amplius agnoſcere, oculos habere demiſſos, lachrymoſos, pulverulentos, linguam plumbeo habere colore, ſubito gracileſcere, inſanire, furere: hic ſecundus eſt gradus mali, quem vix triginta horis ferunt, quin moriantur. Morſus hoc tempore fere inſanabilis: quo vero animal vehementius furit, diutius malo laboravit, morti propius eſt, eo morſus lethalior, acutior, & ſymptomata citiſſime creans violentiſſima, & contra.

1136. Vix autem ullius veneni tam multiplex contagium, nam morſu vel leviſſimo, per veſtimenta adacto, tantum radente, nec elicientе ſanguinem; ſpiritu ex ore in hominis pulmone adducto; ſpumæ contactu recentis, vel etiam dudum exſiccatæ, labiis, linguave exceptæ; oſculo tantum rabido cani dato; infectione a contactu multo inſtrumenti, vel vulneris, quo dudum ante animal rabioſum occiſum fuit; eſu lactis, carniſve, animalis rabioſi; attactu, &

pertractatione multa rerum per præcedentia infectarum.

1137. Rurſum vix ullum venenum notum, cujus tam atrox, adeoque hominem immutans, virus, quodque, ubi incipit ſe prodere, tam violente & celeriter furit, & tamen ſimul adeo diu latere poſſit, antequam ſe manifeſtet: namque alii ſtatim, alii ut narrant, poſt viginti integros annos a morſu elapſos, alii rurſum omni intermedio tempore urgeri incipiunt malis huic furori propriis: pendet vero hæc diverſitas, a calore tempeſtatis anni, a vario gradu morbi in animali mordente (1135.), a temperie hominis morſi, quum bilioſi eo facilius vergant, pituitoſi, & hydropici contra, a diverſo victu, medicamentiſque adhibitis.

1138. Homo optime ſanus contagio hoc (1136.) infectus, poſt varium tempus (1137.), incipit hoc ordine fere ægrotare: dolet locus, cui impreſſa contagii labes primo fuit; dein vagi per alia, maxime vicina, loca, dolores; laſſitudo, gravitas, tarditas, in toto muſculoſo genere; ſomni inquieti, turbati, terribiles, cum convulſionibus, & ſubſultibus; inquietudo aſſidua; ſuſpiria; triſtitia; ſolitudinis ſtudium; atque his fere primus mali incurſus incipit, his ferme primus ejus gradus finitur: ſanguis tunc venis emiſſus omni nota bonus. Tum poſtea priora augentur, acceditque porro ingens circa præcordia anguſtia; reſpiratio difficilis, ſuſpirioſa; horror; ad conſpectum aquæ, liquorum quorumcunque, & rerum vel pellucidarum, vel inſtar ſpeculi reflectentium, horripulatio, tremor; proſtratus appetitus; deglutitio tamen ſolidæ cujuſque offæ poſſibilis; attactus humoris cujuſque, maxime labiis vel lingua, incredibilem anxietatem, tremorem, convulſiones immanes, atque furorem fere creans; vomitus

glutinis fuſci bilioſi, aut bilis porraceæ; incaleſcentia; febris; vigiliæ aſſiduæ; priapiſmus; cogitationum alienarum & inſuetarum perturbata valde ſeries. Sic procedit malum, atque hic ſolet ſecundi gradus limites ponere. Poſtea autem omnia enarrata exacerbantur continenter, ſoletque ſequi linguæ aſperæ exſertio; hiatus oris; vox rauca; ſitis ingens; furor ad conatum bibendi, humorum adſpectum, contactumve; ſpumæ in ore collectio; eam in alios exſpuendi conatus vel invitus; ardor obvia quæque mordendi invitus, nec tamen a voluntate comprimendus; ſpumante rictu frendit; pulſus & reſpiratio deficiunt; ſudor gelidus; rabies ſumma, dum interim, quod mirabile, mens prudens, conſtans, aliis a ſe metuens, adeſt; hinc intra quartum fere ſemper a primo gradu diem, mors convulſiva cum ſumma in reſpirando anguſtia.

1139. Ex tota hac hiſtoria (1129. ad 1139.) conſtat hujus mali cognitio: prognoſis autem elicitur ex conſideratione (1135. 1137. 1138.), ſimulque cogitando triſtiſſimos ubique eventus, quum, a nata Medicina hucuſque, omnes fere Artis Principes deplorent, *demorſorum prophylaxin vix ullam certam haberi, ut jam aquam paventium ſanatorum exemplum dari certa fide nullum!* Maxime vero dolendum, poſt ſecula elapſa, irritum ſucceſſum hactenus applicatorum deplorantia, non eſſe tentatas diverſas a primis methodos.

1140. Diſſectio cadaverum docuit, plerumque organa deglutiendi utcunque inflammata; gluten bilioſum varium in ſtomacho; veſiculam fellis atra plenam; pericardium ſiccum; pulmones coacervato omni fere cruore incredibiliter plenos; cor ſanguine ſæpe fere ſiccato plenum; arterias plenas; venas vacuas; cruorem valde

liquidum, & vix in aëre concreſcentem, dum miſſus vena concreverat ante triduum; omnes muſculos, viſcera, cerebrum, cerebellum, ſpinalem medullam, ſicciora ſolito.

1141. Curatio omnis hactenus, pauciſſima exceperis, incerta, tam prophylactica, quam therapeutica; cujus prima cauſa, inanis jactantia multorum ſpecificorum, & neglectus methodi ex hiſtoria mali excogitatæ.

1142. Quantum ergo ex omni hac hiſtoria, comparatione ejus cum aliis morbis, & feliciori paucorum caſuum eventu concludere licet, videtur primo conſiſtere in affectione nervorum, proxime referenda ad convulſiones, quæ viſcera, horumque vaſa occupent; dein hinc vitium naſci ſanguini, humoribuſque, quod inflammationi gangrænoſæ quaſi proximum ſit; ſedem vero mali primum circa ſtomachum, & vicina hærere.

1143. Curatio in demorſo prophylactica requirit, ut 1. Satim a contagio ſuſcepto totus locus affectus, una cum vicinis, profundis pertundatur ſcarificationibus, multumque mittat ſanguinis; applicentur magnæ cucurbitæ fortiter trahentes; vel ferro inuratur ignito ſatis profunde; dein adigatur in ſuppurationem perpetuam, applicatu eorum, quæ aſſidua roſione exulcerant; interim toto illo tempore, ab initio in finem, ſemper foveatur muria ex ſale marino & aceto, nunquam intermittendo; id continuetur uſque ad ſextum quidem menſem. 2. Veſtimenta, & cætera, quæ venenum attingere, vel afflare potuit, caute abjiciendo, vitando. 3. Satim poſt infectionem, magno cum apparatu, metu incuſſo, ſæpe minitando, tandem præcipitem in mare vel fluvium dando, aliquamdiu ſubmerſum tenendo, iterum mergendo, id repetendo aliquoties cum iiſdem om-

nino circumſtantiis: eas enim ſanare ſpiritum turbando, non aquam ſalſam, docuit funeſtus exitus hominis poſt morſum naufragi, multis horis natantis, ſæpe diu fluctibus ſubmerſi, tamen poſtea hydrophobi; dein Rheo, Agarico, ſucco corticis Sambuci, ſæpe, & valde fortiter, purgetur. 4. Omni mane jejunus parum ſudet aſſumpto aceto aromatico, ſale marino, aqua calida. 5. Quotidie pedes, manuſque, balneo aquæ foveat, caput lavet, os, fauceſque colluat, ſæpe natet. 6. Frigidam frequenter bibat, evomatque ſæpe, tunc & potus acidulos; victus ſit humidus, levis, laxans tanta copia ſæpe ſumptus, ut revomatur; cavendo a nimiis aromaticis, vino, calefacientibus; ut & a motu nimio corporis, vel animi.

1144. Curatio vero morbi jam præſentis videtur tentanda, maxime in primo gradu; & in initio ſecundi (1138.), inprimis quum aliter funeſtiſſimo exitu neglectus plectatur. Apparet maxime probabile, & paucis experimentis confirmatum, ſequentia fieri debere: 1. Statim poſt prima ſigna invadentis mali (1138.) morbus tractandus, ut ſummus inflammatorius (890.), mittendo ſanguinem ex lato vulnere magni vaſis ad animi deliquium uſque, mox clyſmata ex aqua nitroſa, modiceve ſalſa, cum pauxillo aceti, injicienda: hæc repetenda audacter, etiam plus, quam in aliis morbis prudentia concederet: interim hoc facto, obnubilatis oculis in piſcinam frigidam demittendus, vel aquæ frigidæ injectu humectandus tam diu, donec aquam vix amplius paveat; tum ſtatim plurimum aquæ bibere cogatur; & de die ſic vexato veſperi concilietur ſomnus: victus ſit tenuiſſimus, humectans ſemper.

1145. Ut vero methodus hæc nititur omni morbi indole, omni artis præcepto; ita vide-

tur nihil exitiale magis, quam acerrimis calefacientibus, exſiccantibus, nervoſum genus exacerbantibus medicamentis, hic venenis, jam exſiccatos ſuo malo ægros enecare; rurſumque nihil crudelius, quam abjecta curatela omni, ſtatim negligere, aut ſuffocare.

1146. Nec deſperandum tamen, ob exempla jam in aliis venenis conſtantia, de inveniendo hujus ſingularis veneni antidoto ſingulari.

1147. Hactenus vero nullius ea comperta fides, cui credi queat ſalus miſerrime periclitantis hominis, quum nullum ſit notum, cujus experimenta certa; ſed vel ſpeculationi ortum debent, vel deſcriptis ex alio confiſum fuit: nec Æſchrionis apud Galenum & Oribaſium arcano de cancris combuſtis; nec Scribonii Largi famigerata opiata ad rabiem Siculorum; nec Peregrini conſilio de pelle hyænæ, nec Aëtii, Rufi, Poſidonii, cinere cancrorum cum Theriaca; nec jactata Palmario medela; vel nimis laudato Mayerno, Grew, & venatoribus, ſtanno cum mithridatio; nec in inſomniis ſacris revelata radice Cynorrhodonis, aliiſve in cœlum elato Lichene cinereo terreſtri, pimpinella, jecore rabioſi canis exuſto, & ſimilibus; exceptis.

IN RABIE CANINA

SECT. 1143. N. 6.

Potus Parati ex pomis, Prunis ſylveſtribus, Limonibus, Aceto roſaceo.

Victus Braſſica muria condita. &c.

SECT. 1144.

Clyſma refrigerans

Rec. *Nitri* drach. ij.
Aceti Sambuc.

Mell. Roſar. ana unc. j.
Aq. decoct. Hord. unc. x.
M. F. Clyſma.

Simile.

Rec. *Sal. Marin.* drach. ij.
Aceti flor. Calend, drach. vj.
Mell. commun. unc. j.
Aq. ſtillat. Rutæ unc. x.
F. Clyſter.

SCORBUTUS.

1148. SCorbutus ſeptentrionalis maris accolis frequentiſſimus morbus, plurimorum aliorum cauſa, neque recens, neque Veteribus prætervifus, licet haud adeo accurate deſcriptus, defectu longarum navigationum, & peregrinationum in plagas telluri frigidiſſimas.

1149. Hic, quum variatis admodum ſymptomatibus ſæpe fallat, melius non cognoſcetur, quam ſi, tota ejus hiſtoria præmiſſa, deinde demum de ejus natura conſtituatur.

1150. Invenitur apud Britannos, Batavos, Suecos, Danos, Norvegos, Germanos ſeptentrionales, ſeu inferiores; attingit adeoque Boreales populos, & frigidiori ſub climate viventes; atque inter hos maxime infeſtat vicinos mari, locis marina aqua ſubmerſis, lacubus, paludibus, glebæ ſpongioſæ pingui, ſolo depreſſo inter aggeres exaltatos, aquam coërcentes, ſito; inprimis ſævit in otioſos, hyemali tempore in locis lapidibus inſtratis & extructis frigidos, in nautas ſalſis, fumo duratis, carnibus, pane biſcocto, aqua putrida, verminoſaque, utentes mari, terrave; item quos aves aquaticæ, piſces ſalſamentarii, ad ventos, fumoſve indurati, caro bubula, ſuillave, fumo & ſale condita nimis delectat, vel farinacea non fermentata, piſa, fabæ, caſeus ſalitus, acer, antiquus;

quus; hos qui Melancholiæ, Maniæ, labi hypochondriacæ, hyſtericæ, morbis lentis, obnoxii vivunt, maximeque qui nimio Cortice Peruviano fuerunt uſi.

1151. Dum vero hos aggreditur, his fere phænomenis incedit, augetur, maturatur:

1. Pigritia inſolita, torpor, ſedendi & decumbendi amor, laſſitudo ſpontanea toto corpore, gravitas ejuſdem, muſculorum omnium dolor quaſi a nimia fatigatione, maxime in cruribus lumbiſque, ambulandi inprimiſque per acclive vel declive ſumma difficultas; mane a ſomno evigilanti ſenſus omnium artuum & muſculorum quaſi fatigatorum & contuſorum.
2. Difficilis, anheloſa, ad motus vel parvos fere deficiens reſpiratio; crurum tumor accedens, recedenſque, horum præ gravitate immobilitas; maculæ rubræ, fuſcæ, flavæ, violaceæ; faciei color pallido-fuſcus; Oris fœtor incipiens; Gingivæ tumentes, dolentes, calidæ, prurientes, ad minimam preſſionem evomentes cruorem; dentium ob retractas gingivas denudatio, & mobilitas; dolores varii, vagi, per omnes externas internaſque corporis partes mira producentes tormina, Pleuritica, Stomachica, Iliaca, Colica, Nephritica, Cyſtica, Hepatica, Lienaria &c.; Hæmorrhagiæ variæ ſed leviores.
3. Gingivarum putredo fœtens cadaver, harum inflammatio ſanguinem ſtillans, gangræna, dentium vacillatio, flavedo, nigritudo, caries; Varicoſi annuli ad raninas venas; Hæmorrhagiæ ſæpe lethales, ex ipſa cute externa, non apparente vulnere, ex labiis, gingivis, ore, naribus, pulmonibus, ſtomacho, hepate, liene, pancreate, inteſtinis, utero, renibus &c.; Ulcera peſſima, obſtinata, nulli

applicato cedentia, facile gangrænoſa, ubique, maxime in cruribus, vagantia, cum diuturno fœtore; Scabies, Cruſtæ, ſicca & lenis Elephantiaſis; ſanguis venis eductus, in fibroſa parte ater, grumoſus, craſſus, & tamen ſolutus, in parte ſeroſa ſalſus, acer, muco flavo viridi in ſuperficie ſcatens; dolores ſummi erodentes, lancinantes, cito trajicientes, noctu ingraveſcentes per omnes artus, juncturas, oſſa, viſcera; maculæ lividæ.

4. Febres variæ, calidæ, malignæ, intermittentes omni modo, vagæ, periodicæ, continuæ ἀτροφίαν inducentes; vomitus; diarrhœæ; dyſenteriæ; ſtranguriæ ſævæ; lipothymiæ; anxietates ſæpe ſubito lethales; Hydrops; Tabes; Convulſio; Tremor; Paralyſis; Contractura; Maculæ nigræ; Vomitus, & Seceſſus ſanguinis; Hepatis, Lienis, Pancreatis, Meſerei putredo & conſumptio; Contagium celere.

1152. Ex quibus liquet, hujus morbi naturam & effectus non difficulter elici ab his, qui prædicta expendunt.

1153. Et cauſam ejus proximam eſſe eam ſanguinis indolem, qua & craſſitie ſimul in una, & tenuitate acri ſalſa, alcalica, vel acida, in altera parte peccat: quæ inprimis accurate inveſtiganda & diſtinguenda ſunt.

1154. Et ex his per hiſtoriam morbi (1151.) cognitis, omnia ejus morbi phænomena, utut mira, facile deduci poſſe.

1155. Quod ipſum clarius docent regulæ, quas curatio morbi proſpero, vel ſiniſtro, eventu comprobavit; quarum præcipuæ hæ ſunt.

1156. In hoc morbo craſſum eſt reddendum tenue; ſtagnans mobile; cohærens fluidum.

1157. Item nimis tenue cogendum; acre leniendum, in genere, in ſpecie.

1158. Et in correctione unius (1156.) ſemper reſpiciendum ad naturam alterius (1157.); unde ſummæ artis opus tentare hunc morbum cum ſucceſſu.

1159. Acria evacuantia ſemper hunc morbum exaſperant, & ſæpe reddunt incurabilem.

1160. Hinc α. incipiendum in ſpecie (1151. N. 1.) prima a leni, attenuante, deobſtruente, purgativo, parca doſi ſæpe iterata. β. pergendum in attenuantibus, & digerentibus dictis. γ. deſinendum in ſpecificis, lenioribus, diu continuatis, in forma quacunque. δ. interim ſex res non naturales ita ordinandæ, ut ſint contrariæ cauſis (1150.).

1161. Ad ſecundum gradum 1151. N. 2.) conferent eadem, quæ in priori, (1160. α. β. γ. δ.) Tum uſus Scorbuticorum acriorum paulo, forma ſucci expreſſi, conſervæ, ſpiritus, ſal. vol., Vini, Cereviſiæve Midicatæ; Balnea itidem externa & pedulivia ex antiſcorbuticis; frictiones calidæ, ſiccæ, cum ſpecificis liquidis; ſæpe venæ ſectio conducet, ut pars acris liquidi tollatur, eroſio in vaſa nimis diſtenta minuatur, revulſio procuretur, via paretur medicamentis applicandis.

1162. Prout vero tenuitas acris, calor ingens, metus Hæmorrhagiæ, majora; vel craſſities, inertia, frigus, vaſorum pallor, majora; utendum ſpecificis modice adſtringentibus, frigidiuſculis, vel calidis, acribuſve.

1163. Ad vitia autem oris in hac ſpecie emendanda oportet uti his, quæ antiphlogiſtica, antiſcorbutica, & ſimul huic illive ſcorbuti ſpeciei appropriata ſunt.

1164. Ad ſpeciem tertiam (1151. N. 3.) valent omnia prædicta, niſi quod utendum ſit

maxima copia liquidorum lenium, facile meabilium, Antiſepticorum, Antiſcorbuticorum, cum leni promotione ſudoris, urinæ, fæcis alvinæ, diu continuata.

1165. Ad quartam vero ſpeciem rara medela; varianda medendi methodus pro varietate ſymptomatum; aliquando mercurialia proſunt; ut & præſcripta (1164.).

Ex quibus omnibus (1148. ad 1166.) rite conſideratis, & cum phœnomenis morbi, & cadaverum inciſorum, collatis, conſtat, in curatione felici hujus morbi id agendum maxime, ut indagetur indoles vitioſi humoris & ſingularis acrimoniæ, quæ prædominans peccat: quumque illa acrimonia ſit ſalina muriatica, acida auſtera, alcalina fœtens, rancida oleoſa; atque in his ſingulis, & univerſis ſæpe actum ſit, ordinatior mali curatio habebitur; & liquet, cur ſerum lactis, lac ebutyratum, aquæ medicatæ, toties deſperata hujus morbi mala ſanaverint? & quæ? Cur acidi ſucci horæi maturi pomorum arantiorum, citriorum, limoniorum, granatorum, acetoſæ, acetoſellæ, aceti, vini rhenani, moſellani, toties ſpecifica huic morbo, & quando? Cur adſtringentia auſtera, ut Rheum, Lapathum, Tamariſcus, Capparis, vinum auſterum nigrum, rubrumve, ut & Chalybs, adeo ſæpe bona? & ubi? Cur acerrima aromata, Cochlearia, Lepidium, Naſturtia, Arum, Raphani, Piger, Zingiber, Sempervivum minus acre, ſales alcalini volatiles, fixi, oleoſi, aromatici, ſaponacei, iterum ſæpe ſola proſint? Cur quod uni ſcorbutico ſalutare, id exitiale idem alteri fiat? Cur ergo non nomini hujus mali ſtudendum ſit, ſed ejus tantum ſingulari, ac ſi alius foret morbus, genio.

AD SCORBUTUM.

SECT. 1160. L. α.

Pulvis Purgans.

Rec. *Tartar. Vitriol. non acid.*
Criſtall. Tartar.
Sal. Polychreſt. ana drach. ſs.
M. F. Pulv.

Mane hauriendus ex Sero Lactis : ſuperbibat dein Seri unc. xij.

Aliud Purgans, hauſtus forma.

Rec. *Sal. Polychreſt.* drach. ij.
Pil. Coch. maj. ſcrup. j.
Syrup. Roſar. ſolut. cum ſenn. drach. vj.
Aq. ſtillat. Cichor. unc. ij.
M. F. Hauſtus.

Similis virtutis.

Rec. *Elixir. propr. cum ſale Tart. pp.* drach. ij.
Syrup. Roſar. ſolut. cum Senn. drach. vij.
Aq. ſtill. Fumar. unc. ij.
M. F. Hauſtus.

Pilulæ Purgantes in Scorbuti principio.

Rec. *Pil. Coch. Maj.* drach. j.
F. Pil. N. XXI.

Capiat duas *veſperi ante ſomnum, mane* quinque *ante jentaculum.*

SECT. 1160. L. β.

Attenuantia digerentia.

Tinctura ſalis Tartar. Helmontiana *drach.* j.
Ex Vini unc. ij.
- - - - - - - Harveiana. *drach.* iv.
Ex Vini unc. iij.
- - - - Martis Ludovici *drach.* j.
Ex Vini unc. j.

Tartarus Vitriolatus.
Cryſtalli & Cremor Tartari.
Vitriolum Martis.
Sal. Polychreſtus.
} *Singula ſumi poſſunt ad* drach. ſs.

Sales Tacheniani ex Vegetabil. *drach.* j.
Ex Vini unc. iij.
Elixir. propr. cum Sp. Aceti pp. *drach* ij.
Sale Tartar. pp. *drach.* ij.
Aquis aromat. pp. *drach.* iij.
Sales volat. oleoſi, aromatici *drach.* j.
Sapo Venetus *drach.* iv.
Starkeianus *ſcrup.* ſs.
Oxymel. ſimplex *unc.* iv.
Scilliticum ſimplex *unc.* iij.
compoſitum *unc.* ij.
Conſerva Acetoſæ.
Lujulæ.
Poma Aurantia.
Chinenſia.
Poma Citrea.
Limonia.
Granata.

SECT. 1160. L. γ.

Specifica Antiſcorbutica leniora.

Abrotanum mas.
foemina.
Abſinthium latifolium.
tenuifolium.
Acetoſæ omnes ſpecies.
Acetoſellæ omnes ſpecies.
Ageratum.
Agrimonia.
Anagallis mas.
foemina.
Artemiſia.
Balſamita.
Bardana.
Becabunga.
Botrys.
Braſſica rubra, capitata.
Bunium.
Buxus.
Chærophyllum.
Chamædrys.
Chamæpitys.
Cichorea.
Crambe.
Cuminoides.
Endivia.
Eupatorium Cannabinum.
Fœniculum.
Fumaria.
Galegæ ambæ ſpecies.
Hedera terreſtris.
Lapatha.
Leviſticum.
Majorana.
Meliſſa.
Mentha.
Naſturtium aquaticum.
hortenſe.
Nummularia.
Rheum-barbarum.
Salvia.
Scabioſa.
Scordium.
Sophia.
Veronica.
Urtica.

Poma aromatica odorata.

Aurantia.
Citrea.
Granata.
Limonia.

Fructus Berberis.
Ceraſa matura quæcunque.

Fructus Fraga.
Groſſulariæ.
Mori.
Poma acido dulcia.
- - Armeniaca.
- - Perſica.
Pruna matura quæcunque.

Fructus Rubi vulgaris cæſii.
- - - - - - - rubri.
- - - - - Idæi.
- - - Sambuci.
- - - Tamarindi.
- - - Vitis Idææ.

SECT. 1161.

Scorbutica acriora.

Acriviola.
Allia.
Alliaria.
Arum.
Armoracia.
Abſinthium.
Cepæ.
Chelidon. majus.
Cochlearia.
Enula.
Eryſimum.
Eruca.
Gentiana.
Gratiola.
Iſatis.
Piperitis *vel* Lepidium.
Porrum.
Ptarmica draco.
Raphanus hortenſis.
- - - ruſticanus.
Ruta.
Sabina.
Santonicum.
Saponaria.
Sedum minus vermiculare acre.
Sinapi.
Trifolium aquaticum.

Succus expreſſus, antiſcorbuticus.

Rec. *Raphan. ruſtican. radula raſi* unc. iv.
Fol. rec. Cochlear.
Nummular.
Urticæ ana m. iv.
Succum S. A. exprime & Saccharo miſce.
Capiat drach. ij. *quater vel ſexies de die.*

Spiritus ſimilis.

Rec. *Semin. Sinapi,*
Raphan. hortenſ.
Erucæ,
Eryſimi,
Naſturt. hortenſ. ana unc. j.

Fol. Cochlear.
Lepidii,
Raphan. ruſticani ana m. ij.
Conſciſſis & contuſis adde
Sal. marini unc. ij.
Flor. Cereviſiæ unc. j.
Sp. Vini q. ſ. ad exceſſum duorum digitorum.
Deſtilla & cohoba ter.

Sal-Volatile.

Præcedentibus, loco *Sal. marin.* & *Flor. Cereviſiæ*, admiſce.
Sal. Ammon. contuſi unc. iij.
Cinerum clavellat. unc. vij.
Deſtilla ut ante.

Cereviſia medicata, antiſcorbutica.

Rec. *Fol. recent. Cochlear.*
Erucæ,
Eryſimi,
Trifol. aquat. ana m. j.
Semin. recent. contuſ. Naſturt. hortenſ.
Raphani hortenſ. ana unc. ij.
Flor. Centaur. min. unc. j.
Rad. Raphan. ruſtic. unc. v.
Conſciſſa reconde in Cereviſiæ recentis & ferveſcentis ½ dolio:
Pro potu aſſiduo.

Vinum medicatum, ſimile.

Rec. *Bulb. Ari recent. effoſſi* unc. ſs.
Raphan. ruſtic. unc. j.
Fol. Cochlear.
Trifol. aquatic. ana m. j.
Semin. Sinapi unc. ij.
Vini Rhenani lib. vj.
F. S. A. Vinum Medicatum.

SECT. 1162.

Antiſcorbutica modice adſtringentia.

Capparis.
Flos Geniſtæ.
Fraxinus.
Lapathum, omneſque ejus ſpecies.
Lupulus.
Polypodium quercin.
Rhabarbarum.
Tamariſcus.

Antiſcorbutica frigidiuſcula.

Poma odorata. { Aurantia. Citrea. Limonia. Chinenſia. Granata. }

Fructus horæi acido dulces.

Acetoſa.
Acetoſella.
Cichorea.
Endivia.
Lujula.
Lactucæ.
Taraxaca.
Hydrogala, æſtate.
Serum Lactis.
Lac ebutyratum.

Tartarus & omnia Acida tartariſata.

Calida & Acria.

Vid. §. 1161.

SECT. 1163.

Collutoria Oris.

In Calidis.

Rec. *Myriæ Limonum.*
Mell. roſac. ana unc. ij.
Sp. ſal. dulc. drach. ſs.
Aq. ſtillat. Rutæ unc. ij. M.

Rec. *Sp. Salis marini* drach. ij.
Aq. ſtillatit. Salviæ unc. viij. M.

Rec. *Succi Limon. recent.* unc. j.
Salis Ammoniac. drach. j.
Aq. ſtillatit. Rutæ unc. vj. M.

In Frigidis.

Rec. *Sp. Theriacal.*
Cochlear. ana unc. j.
Mell. Anthoſat. unc ij. M.

Rec. *Sp. Vini Camphorati* unc. ſs.
Tinctur. Myrrhæ unc. j.
Rob. Juniperin. unc. ſs.
Aq. ſtillatit. Abſinth. unc. iv.
Sal. Gemmæ drach. j. M.

SECT. 1164.

Decoctum in Scorbuto acri lene, antiſepticum.

℞ec. *Fumariæ.*
Acetoſæ.
Becabungæ.
Trifol. aquat. ana m. j.
Seri Lactis.
Lactis ebutyrati ana pint. ij.
F. Decoctum.

Serum Lactis Anti-Scorbuticum.

℞ec. *Acetoſellæ* m. jſs.
Betonicæ.
Chærophylli ana m. ſs.
Tamarindor. unc jſs.
Conſciſſa infunde cum
Seri Lactis æſtivi lib. iij.
Spatio horæ, in calore fere fervido, abſque ebullitione tamen, dein per linteum expreſſo, admiſce
Syrup. e ſucco Citri,
Rubi Idæi,
Violacei ana unc. j.
Bibat de alterutro omni ſemihorio interdiu unciam unam

CACHEXIA.

1166. CAchexiæ nomine intelligi ſolet ea diſpoſitio Corporis, quæ nutritionem ejus depravat per totum illius habitum ſimul.

1167. Adeoque pro cauſa agnoſcit vel liquidi nutrientis depravatam indolem quamlibet, vel vitium vaſorum recepturorum, vel defectum facultatis applicantis.

1168. Humoris depravatio oritur 1. ab aſſumptis, quæ a virtute mutante in nobis non poſſunt aſſimilari reſtituundis: qualia cibi farinacei, leguminoſi, craſſi, fibroſi, pingues, acres, aquoſi, viſcoſi (69.). Corpora indigerenda, ut ceſpites, creta, arenæ, calx &c. 2. A defectu motus animalis in otio, torpore, ſom-

no nimio. 3. A vitiatis organis per debilitatem nimiam (41. 42. 43. 44.), aut nimium robur (50. 92. &c.); liquidiſve vitio non facili medicabili (60. 69. 76. 106. 107. 406.): hiſce cauſam præbent multa, ut omnes ſecretiones nimiæ, qualeſcunque demum fuerint, vomitus, diarrhœa quælibet, dyſenteria, hæmorrhagia quælibet, viſceris ſingularis vitium ſcirrhoſum &c. retentio quælibet ſecernendi.

1169. Patet vero, has cauſas ſemel poſitas, vel minuendo ſolida, vel infarciendo ea liquidis libere transfluere ineptis, agere; unde duplex notabilis hujus mali effectus, Tabes ſc., vel Leucophlegmatia, & Hydrops Anaſarca.

1170. Quin & pro vario colore, mole, tenacitate, acrimonia, fluiditate liquidi infarcti varii admodum morbi, ut Cachexiæ effectus, prodire ſolent: Cutis ſc. albitudo, pallor, flavedo, lividitas, rubedo, viror, nigritudo, fuſcus color; gravitas; tumor ſub oculis, & partium tenuiſſimarum; flatus, œdema partium a corde remotarum; Cordis arteriarumque palpitationes, ad minimum motum admodum auctæ; Urinæ crudæ, tenues; ſudores ſpontanei, aquoſi plane; tandemque marcor, vel Leucophlegmatia & Hydrops.

1171. Vitium vaſorum recepturorum bona liquida nutrititia univerſale fingi vix poteſt ullum; tamen nimia contractilitas & laxitas, atque inde pendentia vitia, pro cauſis admitti poſſunt: de quibus actum (24. ad 58.).

1172. Defectu facultatis applicantis nutritio univerſalis impeditur; ſi vires circulantes ſunt nimis languidæ, vel nimis violentæ (92. ad 107.).

1173. Ex quibus diagnoſis morbi facilis: prognoſin firmat conſideratio cauſæ, durationis, effectus, graduſque mali.

1174. Quin patet, etiam curationem quidem requirere 1. aliquando nimis acris, fluidique mitigationem, inſpiſſationemque modicam. 2. Tenacis, hærentiſque, diſſolutionem atque fluxilitatem Sed quum a tam variis cauſis hæc duo oriri queant (1168. 1169. 1170.), inprimis neceſſarium eſſe pro harum diverſitate variare & medicamenta, & modum his utendi.

1175. Maxime curandum, ut victus ſit ex his, quæ liquidis ſanis ſimilia, facile tranſmittenda, cauſæ ſingulari morbi adverſa, ægroque inprimis grata ſunt.

1176. Tum ut optime digeri queant, condimentis, potu vinoſo, exercitio, aëre, procurandum.

1177. Ut vero organa primarum Coctionum itidem bene diſponantur, leni digeſtivo, vomitivo, purgante, roborante, proſpiciendum.

1178. Et ubi horum uſu viæ laxatæ, materies morboſa attenuata erit, tum attenuantibus, diureticis, ſudoriferis inſiſtendum.

1179. Ultimo Chalybeatis utendum, Alcalinis, Saponatis, cum exercitio curſus, vectionis, frictionis, balnei.

1180. Hæc autem ex variis peti, varie præparari, applicarique debent, pro cauſa proxima cognita.

1181. Ubi vero a nimia acrimonia conſumptio, & tabes Cachectica, inquirendum in acrimoniæ ſpeciem, ſi fieri queat. 1. Per indagationem cauſæ Cachexiæ (1168.). 2. Temperiei morbi, ægrique. 3. Symptomatum. 4. Excretorumque.

1182. Hæc cognita corrigenda ſuis contrariis (vid. 1166.).

EMPYEMA.

1183. Quoties inter pulmones & pleuram pus in Thoracis cavo colligitur Empyema eſt.

1184 Quod ſemper ſupponit vomicam purulentam fuiſſe ruptam, cujus elapſum pus Thorace recipitur.

1185. Tales ſunt vomicæ. 1. Pulmonum; ab inflammatione horum (820. 867.), a ſputo ſanguineo, a materie ad fluorem inepta his impacta. 2. Pleuræ; ab inflammatione hujus (875.), a vulnere externe inflicto levi, cito externe clauſo, interne rupto (298.), a contuſione hujus, vel ruptione tecta in ſuppuratum abeunte (324.). 3. Diaphragmtais inflammati, ſuppurati, in ſuperiora rupti (907. 910.). 4. Mediaſtini ſimiliter affecti (877.). Ut & 5. Pericardii ipſius (877.).

1186. Cognoſcitur futurum 1. ab inflammatione quinque partium (1185.) nulla coctione, revulſione, criſi, medicamento, depurata, ſed cum horrore vago, febricula, noctu gravi, calore vago, gravitate loco doloris, dyſpnœa, appetitu proſtrato, ſiti majori, deſinente. Vid. (833. 892. 913.).

1187. Cognoſcitur jam præſens. 1. A tempore inceptæ inflammationis xx. dierum ſine purgatione. 2. A ſignis vomicæ in quinque partibus (1185.) diſparentibus. 4. A novo dolore, tuſſi, dyſpnœa, ſalivatione ortis, moxque diſparentibus. 4. A tuſſi ſicca, gravitate ad diaphragma, decubitu in unum latus, ſtrepitu puris ad motus, febre lenta, genis rubentibus, oculis cavis, digitis in extremitate calidis, unguibus recurvis, abdominis tumore.

1188. Effectus hujus mali 1. Puris ex ulcere rupto, nec dein ſanato, vel repurgato, conti-

nua accumulatio. 2. Hujus in loco clauſo, calido, humido, perpetim agitato, exacerbatio; putredo, fœtor, attenuatio. 3. Diaphragmatis elevandi impedimentum, pulmonumque extendendorum: unde anhelosa, difficilis, erecta reſpiratio, metus ſuffocationis jacenti, decubitus in liberam partem impoſſibilis, tuſſis ſicca perpetua, anxietas. 4. Pulmonis, Pleuræ, Diaphragmatis, Pericardii, Cordis ipſius, maceratio, corroſio, in tabum fluidum conſumptio, unde febricula hectica cum pulſu celeri, parvo, rubore genarum, ſiti perpetua, fame ſublata, debilitate ſumma, animi defectibus. 5. Hinc omnium liquidorum ineptitudo ad nutritionem, circulationem, ſecretionem, excretionemque; unde tabes, ἀτροφία, fibrarum reſolutio, liquidorum putredo, adeoque vel per comeſum pulmonem rejectio, vel alvi fluor ſanioſus lethalis, cum ſudore nocturno poſt ſomnum, puſtulis faciei, aduncis unguibus, flavedine pellucente, facie Hippocratica.

1189. Curatio hujus pro varietate cauſæ ſtatuſque mali diverſa plane eſt.

1190. Nam 1. cognita vomica pulmonis, pleuræ, diaphragmatis, mediaſtini, & pericardii, quod cognoſcitur ex ſignis propriis, (834. 835. 893. 910.), omni ope nitendum, ut id rumpatur quantocyus, & determinetur ad exteriora: quod fit igne, ferro, medicamentis, motu idoneo.

1191. 2. Ubi conſtat, jam factam diſruptionem (302. 836. N. 4. 5. 894. 910.), tum ſtatim pus elapſum erit educendum. α. per os, ſi natura hanc monſtraverit viam. β. per urinas, ſi in ea apparent puris evacuati ſigna. γ. per Thoracis aperturam, factam ope inſtrumenti idonei in latere affecto, inter coſtam 5 & 6, vel 4 & 5, ab inferioribus numero ducto,

pure lente, & per vices, educto, & leni mulſa aliquando repurgato, ultimo bene conſolidato (303.). δ. dando ſimul decocta Vulneraria, putredini reſiſtentia, ſatis magna copia.

1192. Si pus album, læve, æquale, fœtoris expers, ſpecillum non colorans, exit, ſi æger ſine febri, ſiti, alvi fluore, bene appetit, digerit, cætera ſanus eſt, aëri ingreſſus in thoracem, quantum poſſibile prohibetur, ſpes eſt, ægrum convaliturum (304. 305.)

1193. Si pus fuſcum, ichoroſum, fibrillis miſtum, fœtidum, ſpecillum inſtar ignis colorans, ſubcruentum, uno impetu totum effluens, prodit, ſummum periculum, & mors, vel phthiſis.

1194. Si exeſum fuerit mediaſtinum, aperto Thorace, ſæpe ſubitanea ſuffocatio.

1195. Si Empyema vetus, vires collapſæ, capilli jam cadant, alvi fluor colliquativus adſit, corpus contabeſcat, paracenteſis facta mortem accelerare ſolet.

PHTHISIS PULMONALIS.

1196. SI ulcus pulmones exederit ita, ut totus inde habitus Corporis conſumatur, Phthiſis Pulmonalis ægrum afficere dicitur.

1197. Cujus ulceris origo deducitur ab omni cauſa, quæ valet ſanguinem in pulmonibus ita ſiſtere, ut in materiem purulentam abire cogatur.

1198. Hæ cauſæ poſſunt referri. 1. Ad ipſam Corporis temperiem illam, qua vergunt in hæmoptoën primo, hinc in ulcus loci eroſi.

Hæc conſiſtit:

α. In teneritudine vaſorum arterioſorum, & in impetu acrioris utcunque ſanguinis: cognoſcitur conſpectu tenellorum vaſculorum, & to-

tius corporis; collo longo; thorace plano & anguſto; ſcapulis depreſſis; ſanguine valde rutilo, tenui, diſſoluto, acri, calido; colore valde candido, & amœno roſeo; cute pellucidâ; hilaritate, & ſubtilitate præcoci ingenii.

β. In ea debilitate viſcerum, qua ingeſta ſua indole nimis tenacia obſtructiones, putrefactiones, acrimonias, ſuſcipiunt, hiſque dein malis eroſa vaſa, poſt hæmoptoën, exulcerant: cognoſcitur levi febricula, tuſſicula ſicca, calore majori, rubore labiorum, oris, genarum, auctis & inſurgentibus, quo tempore novi chyli in ſanguinem ingreſſus, facili ſudore dormienti, debilitate, anhelitu ad minimum motum magno.

γ. In ea ætate, qua vaſa incrementi apicem adepta, ulteriori productioni ſuæ reſiſtunt, dum interim ſanguis augetur copia, acrimonia, impetu; adeoque intra 16 & 36 ætatis annum.

δ. In hæreditaria diſpoſitione: huc refer dicta (24. 26. 29. 38. 39. 40. 41. 44. 45. 48. 60. 61. 64. 69. 72. 82. 84. 86. 100. 106.); illa enim comparata modo dictis (1198. α. β. γ. δ.) explicant, definiunt, præſagiunt, naturam, cauſas, effectus, hæmoptoës. Hujus vero conditionis effectus, hæmoptoën accelerant.

1. Omnes conſuetæ excretiones interceptæ, maxime ſanguineæ, ut hæmorrhoidalis, uterina menſtrua, lochiorumve, hæmorrhagia narium, miſſio ſanguinis conſueta, inprimis in plethoricis, vel truncatis membra.

2. Vis quæcumque magna pulmonibus illata, tuſſi clamore, cantu, curſu, nixu corporis ingenti, ira, vulnere quocunque quacunque cauſa inflicto.

3. Victu acri, ſalino, aromatico; potu ſimili; vita; morbo alio, unde copia, acrimonia, velocitas, rarefactio, calor ſanguinis augetur;

tur; unde in febribus acutis, peſte, variolis, ſcorbuto, toties contingit.

1199. Hinc (1198.) oritur cum dolore levi, calore modico, anguſta oppreſſione, in Thorace perceptis; exit ſanguis plerumque floridus, coccineus, ſpumans, cum tuſſi, ſtrepitu pulmonis, fibris, membranulis, vaſculis arterioſis, venoſis, bronchialibus; pulſu molli, parvo, undoſo, anhelitu, ſapore ſalſo in ore antegreſſo.

1200. Curatur 1. Venæ ſectione larga, tertio quoque die, ad quartam uſque vicem, repetita, vel donec cruſta inflammatoria integre diſparuit. 2. Medicamentis refrigerantibus, incraſſantibus, ſtipticis, lenientibus, diu uſurpatis, intermiſtis ſubinde leniſſimis balſamicis. 3. Sex rebus non naturalibus ita directis, ut adverſiſſimæ ſint Cauſis (1198.) enarratis: maxime victu, vitaque, blandiſſimis, ſemper continuatis; quo lactis diæta inprimis facit. 4. Corrigendo ſpecificam naturam cauſæ vel morbi ſingularis.

1201. Ubi ſemel accidit, ſedatumque eſt (1200.), quibuſlibet 6 menſibus per aliquot annos mittendus ſanguis, ſenſim tamen copiam minuendo.

1202 Si vero ob magnitudinem mali (1198.), ſtiptica male applicata, neglectamve veram medendi methodum (1200.), poſt ſputum ſanguinis oritur dyſpnæa, aſſiduo increſcens; horror vagus; calor ruborque genarum; tuſſicula ſicca; febricula hectica; ſitis major; debilitas; gravitatis in Thorace ſenſus; ſignat, vulnus hæmoptoës jam collectam circa labia ſua, & ſub cruſta arefacti cruoris, materiem mutare in pus, collectionem abire in vomicam tectam, qua rupta, in ulcus pulmonum apertum.

1203. 2. Oritur itidem Collectio hæc puris, præter cauſas dictas (1198), a peripneumonia

quacunque terminata in apoſtema (832. ad 843. 867.); cognoſcitur iiſdem ſignis (832. ad 843. 867.).

1204. 3. Quin Empyema (1185.) ortum poteſt rodere, eliquare, conſumere, pulmonem; ut fiat idem morbus, ac ſi proprio hic ulcere abſumeretur (1188. N. 4.). Cognoſciturque ſignis ibidem poſitis.

1205. Unde liquet, quænam ſigna ſint cognoſcendi ulceris pulmonalis, etiam tecti; quot diverſæ ejus cauſæ, quam diverſæ ſpecies, ut & quam diverſa phthiſis?

1206. Effectus vero Ulceris pulmonalis jam facti, ſed tecti, nomine Vomicæ, hi fere obſervandi: puris acrimonia, copia, putredo, quotidie auctæ; membranæ hoc coërcentis dilatatio, corroſio, maceratio; vaſorum ſanguiferorum, Bronchialiumque, converſio in pus; totius pulmonis, vel alterutrius lobi, conſumptio purulenta; tuſſis fere perpetua ſicca, vel ſputa ſolo concuſſu tuſſiculoſo abraſa promens; ſanguinis in ulcus affluentis converſio in pus; vomicæ propagatio in pulmone; vomicæ hujus perruptio in laryngis tubos; puris ſuffocans aliquando ſecretio, vel quotidiana cum tuſſi, ingens, in aqua ſubſidens, coacta, dulcis, pinguis, fœtida, alba, rubra, flava, livida, cineritia, ſtrigmentoſa, igni impoſita carnem aſſam ſpirans fœtidam; Vomicæ perruptio in cavum Thoracis, unde reſpiratio difficillima, phœnomena Empyematis (1188. N. 4.). Tum reſpiratio peſſima; conſumptio omnis ſanguinis; chylique, in pus; nutritivi præparatio ſublata; ſolidorum conſumptio fere integra; febris hectica cum pulſu parvo, languido, calore ad ſuperiora acri, genis rubentibus, facie Hippocratica; anxietas inexplicabilis circa veſperam plerumque; ſitis magna; ſudor nocturnus ingens;

puſtulæ rubræ; pedum, manuumque, inflatio a parte affecta; debilitas ſumma; vox rauca; capillorum defluvium; pruritus toto corpore, cum puſtulis aquoſis, diarrhæa flava, fœtida, purulenta, cadaveroſa, frequens, teneſmodes, debilitans; ſputi ſuppreſſio; mors. Unde Regulæ hæ perſpiciuntur.

1207. 1. Phthiſis hæreditaria omnium peſſima, nec ſananda, niſi cum præcautione hæmoptoës.

2. Phthiſis ab hœmoptöe per vim externam, ſine vitio interno præexiſtente, leviſſima eſt, cæteris paribus.

3. Phthiſis (2.), in qua ſubito rumpitur vomica, expuitur pus album, coctum, æquale, facile, reſpondens copia ulceri, ſine ſiti, cum appetitu, digeſtione, ſecretione, excretione bona, difficulter quidem, tamen ſanari poteſt.

4. Phthiſis ab Empyemate inſanabilis.

5. Sputa gravia, ſolida, olentia, dulcia, cum ſignis ultimis (1206.), deſperata.

1208. Poſtquam Vomica jam facta in pulmone, indicatio oritur medica, eam ilico maturare, rumpere: quod fit victu lacteo, motu equitationis, vapore tepido, expectorantibus: ubi rupta, tum

1. Sanguinem munire contra infectionem purulentam oportet.

2. Ulcus quantocius evacuare pure, & labia abſtergere, conſolidare.

3. Hujuſmodi in corpus ingerere, quæ minimam requirunt vim, ut per pulmones fluere, ibique ſubigi queant, tamen nutrire apta, & puris refectioni inepta.

1209. Primæ indicationi ſatisfit ope medicaminum leniter & grate acidorum, ſalſorum, herbarum vulnerariarum, balſamicorum le-

nium, omni forma, magna copia, uſurpatorum.

1210. Alteri vero per medicamina liquida, diuretica, tuſſim moventia, interna, externa, motum, equitationem, ruſticationem expellendo; tum ope abſtergentium balſamicorum internorum, externorumque, depurando; atque ope conſolidantium paregoricorum conſolidando.

1211. Ad tertiam indicationem ptiſana, juſcula, lacticinia, ſpectant.

1212. Curatio vero hujus morbi palliativa maxime ſpectat tuſſim, anxietates, alvi fluorem.

1213. Quibus occurritur diæta (1211.), opiatis caute adhibitis, liquidis calidis.

IN PHTHISI PULMONALI.

SECT. 1200. N. 2.

Conditum incraſſans, ſtypticum.

Rec. *Conſerv. Roſ. rubr.* unc. iij.
Bol. Armen. lævigat. drach. ij.
Syrup. Myrtin. q. ſ. ut
F. Conditum.
Capiat drach. j. *omni bihorio.*

Conſerva refrigerans, ſtyptica.

Rec. *Fol. teneror. Plantagin.* unc. iij.
Flor. Papaver. Rhœad. unc. jſs.
Semin. Plantag. rec. unc. j.
M. S. A. cum ſ. q. *Sacchari*, ut
F. Conſerva.
Doſis ut ſupra.

Decoctum refrigerans, antiſepticum.

Rec. *Fol. Acetoſæ* m. ij.
In *Seri Lactis* lib. j. decocti, & expreſſi,
Unc. j. *bibatur omni hora diei.*

Simile, ſtypticum.

Rec. *Rad. Tormentill.* unc. ij.
Pentaphylloides argentinæ m. iij.
Flor. Pentaphylloid. rubr. paluſtr. unc. j.
Semin. contuſ. Acetoſæ unc. ſs.
Cortic. Tamariſci unc. ij.
Cum aq. decoct. ſpatio ¼ hor. lib. iv. admiſce
Syrup. Myrtin. unc. ij.
Bibat unc. ij. *omni bihorio diei.*

Balſamica leniſſima.

Oleum expreſſum, lenientiſſimum.

Rec. *Amygdal. dulc.*
Nucleor. Cocos.
Piſtachior.
Semin. Papav. albi ana unc. iv.
Accurate contuſis S. A. ſine multo igne, exprime Oleum.
Hujus Ol. drach. j. *bibatur omni bihorio, vel quadrihorio, cum regimine.*

Pilulæ balſamicæ, lenes.

Rec. *Terebinth. nativ.* unc. ſs.
Glycyrrhiz. q. ſ. ut
F. Maſſa Pil. formandis idonea.
Capiatur una gr. iv. *omni quadrihorio.*

Vel.

Rec. *Terebinth. nativ.* unc. ſs.
Gumm. Tragacanth. pulveris. drach. v.
Amyli q. ſ. ut
F. Maſſa, *in eoſdem uſus.*

Balſamus Lucatellæ. *Capiat* drach. ſs. *ter quotidie, vacuo ventriculo, ſuperbibendo* unciam j. *Mulſæ ſequentis.*

Mulſa Balſamica.

Rec. *Flor. purorum, recentium, Betonicæ,*
Hyperici,
Paralyſios, ana pug. j.
Cum aq. calida fiat Infuſio, vaſe clauſo, ſpatio ſemihorii, tum infuſi puri lib. jſs. admiſce
Mellis Maſſilienſis. unc. ijſs.

SECT. 1200. N. 3.

Rec. *Aquæ puræ* lib. ij.
Lactis recens mulſi lib. j. M.
Hoc ſolo utatur pro potu, quantum lubet.

Rec. *Lactis recens mulſi* lib. ſs.
Panis biſcocti unc. j.
Sacchari drach. ij.
Cruda miſce.
Sumatur quater quotidie, nec utatur alio cibo.

Pulvis antacidus.

Rec. *Lapid. Cancror.* drach. ij.
Sapon. Veneti drach. ſs.
Sacchari perlati drach. ij.
M. F. Pulv. divid. in xij. doſ.
Capiat ſemper unam *ante uſum lactis cum pane.*

SECT. 1209.

Miſtura aperiens, acida.

Rec. *Oxymell. ſimpl.* unc. iv.
Tart. Vitriolat. drach. j.
Syrup. 5. Rad. aperient. unc. ij.
Aq. ſtillat. fermentatæ Abſinthii.
Card. bened.
Hyſſopi ana unc. iv. M.
Bibat unc. iij. *omni bihorio.*

Thea medicata, anti-Phthiſica.

Rec. *Lignor. trium. Santalor.* ana unc. j.
Saſſafr. unc. jſs.
Rad. Chinæ.
Sarſaparil. ana unc. iij.
Flor. Centaur. min. unc. ſs.
Cum aq. decoct. vaſe clauſo S. A. ſpatio ½ horæ, adde
Glycyrrhiz. decortic. unc. j.
Ebulliant denuo parum: dein Decocti lib. iv. exhibe.

Similis magis compoſita.

Rec. *Rad. Caryophyllat. montan.* unc. ij.
Apii.
Bardanæ.
Eryngii.
Graminis.

Rad. *Liquiritiæ.*
Mei Athamant.
Petroſelini.
Phu.
Rubiæ tinctor. ana unc. j.
Fol. *Agrimoniæ.*
Artemiſiæ.
Capill. Veneris.
Chamædryos.
Chamæpityos.
Hyſſopi.
Parietariæ.
Scabioſæ.
Tuſſilaginis.
Urticæ.
Chærophylli ana m. j.
Semin. *Apii.*
Hyperici.
Pæoniæ ana unc. j.
Flor. *Betonicæ.*
Hyperici.
Centaur. min. ana pug. j.
Ex his vel ex quibuſdam horum F. Decoctum S. A.
Cujus unc. iij. *bibantur omni trihorio.*

Pilulæ balſamicæ, ſanguinis corruptioni ab admiſto pure reſiſtentes.

Rec. *Myrrhæ tenuiſſime contritæ* drach. ij.
Spermat. Ceti drach. iv.
Accurate trita permiſce
Terebinth. nativ. unc. ſs.
Admiſce
Pulveris Olibani q. ſ. ut
F. Maſſa formandis Pil. apta.
Capiat gr. iij. *omni trihorio.*

Rec. *Balſam. Peruvian. albi.*
Copayb. albi ana drach. ij.
Vitell. Ovor. unc. ſs.
Accurate ſubactis adde
Pulv. Glycirrhiz. q. ſ. ut
F. Maſſa Pilularis.
Capiat gr. ij. *mane, meridie, veſperi.*

Rec. *Maſtiches.*
Myrrhæ.
Olibani ana drach. ij.
F. Pulv. ſubtilis, interim fluat in fictili ad ignem leniſſimum.

Succi Glycyrrhizæ, inſpiſſatæ.
Terebinthinæ puriſſimæ ana unc. ſs.
Tum admiſce *pulverem præſcriptum* ſub finem addendo
Balſami ex Mecha drach. j.
F. Maſſa copioſo *Glycirrhizæ* pulvere reſpergenda
Sumat quotidie, quater, vacuo ventriculo, maſſulam granor. vj. *ſuperbibendo* Uncias vj. *ſequentis potus.*

Infuſum vulnerarium, balſamicum.

Rec. *Fol. tenerior. Agrimon.*
Betonicæ,
Botryos,
Hederæ terreſtr.
Scabioſæ,
Tuſſilaginis,
Veronicæ ana unc. ſs.
Glycirrhizæ unc. jſs.
F. Infuſum, ſine ebullitione, in magno calore, vaſe accurate clauſo, cum aquæ lib. ij.

SECT. 1210.

Vid. Omnia præſcripta §. 1209.

Decoctum deterſivum, aperiens.

Rec. *Fol. recent. Veronic. maris* m. jſs.
Parietar.
Rutæ ana m. j.
Valerian. hortenſ. m. ſs.
Semin. Papaver. contuſ. unc. iij.
Rad. Petroſelin. unc. vj.
Cum aq. S. A. decoct. lib. iv. adde
Syrup. Capill. Veneris unc. ij.
Bibat unc. iv. *omni trihorio.*
Veſperi ſumat *Pilulam* unam harum;

Rec. *Pilul. Cynogloſſ.* drach. j.
F. Pil. *gr.* iv.

Conſolidans Paregoricum, dandum ubi jam deſinit Pus cum levamine, Decocti forma.

Rec. *Fol. recent. Borragin.*
Symphyti min.
Malvæ ana m. j.
Flor. Papav. rhæad.
Verbaſci.
Hyperici ana unc. j.

Rad. Symphyt. maj. unc. ſs.
Altheæ unc. j.
Semin. contuſ. Melon.
Papav. alb. ana unc. j.
Cortic. Peruvian. drach. vj.
Cum aq. decoct. lib. iv. exhibe;
Bibat unc. iij. *omni quadrihorio.*

PHTHISES ALIÆ.

1214. UT ab ulcere pulmonis, ita hepatis, lienis, pancreatis, meſeræi, renum, uteri, veſicæ, &c. Phthiſis produci poteſt, cujus cognitio, prædictio, effectus, curatio, palliatio, facile ex iiſdem fontibus petitur ab eo, qui viſceris cujuſque effectus naturales perſpectos habet.

HYDROPS.

1215. QUando ſerum aquoſum extra vaſa fuſum, & cavitatibus receptum eſt, vel & ſtagnans alicubi vaſa ſua nimium diſtendit, hydrops vocatur.

1216. Qui ideo obtinere poteſt, ubicunque hujus ſeri vaſa, id eſt in omni corporis habitu, atque in parte qualibet ſingulari.

1217. Hinc Hydrocephalus, colluvie facta inter integumenta ipſa externa; inter hæc, & cranium; inter cranium & cerebri membranas; inter membranas ipſas; harumque duplicaturas; inter has & cerebrum; inter cerebri plicas; in cavitatibus ipſis; ſine morte tamen ſubita.

1218. Facile cognoſcitur poſterior ſpecies incurabilis, reliquæ levi inuſtione, terebratione, punctura, prudenter, lente adhibitis, ſimulque hydragogis & roborantibus internis curatur; vel externis diſcutientibus diſſipatur.

1219. In Thoracis hydrope, qui ex variis locis colligere lympham valet, eadem fere ſigna,

quæ Empyematis, ſed obſervatio cauſæ antecedentis diſcrimen exhibet; paracenteſis ſanat hunc, una abhibitis his, quæ cauſæ adverſantur ejus.

1220. Deprehenſus itidem pulmo, accumulata, effuſa, inter ſinus magnos recepta lympha, nunc in hydatides, nunc in vomicas hydropicas, incidiſſe; morbus ſane difficilis cognitu, curatuque, niſi alia ſigna præſentia fortuitam huic hydropis curationem petant.

1221. Quin & arteria aſpera, anteriori, & conſpicua parte, quacunque vi lympham ſtagnantem colligens, Bronchoceles ſæpe ſpeciem exhibet; quam cognitu facilem, punctura, diſcutientibus, avertentibus, aggredi licet; ſi obſervatur, ut Auctores ſcribunt.

1222. Simili morbo cujuſlibet glandulæ folliculus occupari, ſimili modo ſanari poteſt.

1223. Notabilis itidem hydropis ſpecies ovaria mulierum ſæpe occupat, qui morbus ut plurimum ſteriles, annoſaſque, mulieres occupat, difficulter cognoſcitur, & vix ſine inciſo cadavere; curatur vero nunquam, ſed tranſit ſæpe in Aſciten.

1224. Imo in ipſo cavo uterino, clauſo accurate ejus ore interno, ſæpe colligitur tanta aquæ copia, ut integrum abdomen mentiatur Aſciten; morbus itidem difficulter cognoſcendus ob ſigna fallacia graviditatis; curabilis laxatione oris uterini per fomenta, vapores, Uterina adhibita.

1225. Quoties in toto habitu pinguitudinis ſubcutaneæ eadem lympha ſtagnat, vel effunditur, hydrops oritur *ἀνὰ σάρκα*, *ὑπὸ σάρκα*, *λευκοφλεγματια* : qui & circum abdomen, & circa ſcrotum.

1226. Dum eadem aqua in duplicatura peritonæi, in cavo abdominis inter peritonæum & viſcera abdominis, aut in dilatatis glandularum

cavis, vaſiſque in abdomine contentis, colligitur, *ἀσκίτης* appellatur, ut & *τυμπανίτης*, ſi vapore rarefacto turget, ab aqua, pure, ichore, aëre, clauſis hic, fotis, putrefactiſve.

1227. Hydrops teſtium dictus, eſt 1. Scroti; pertinet ad (1225.); noſcitur ſenſu tactus; pelluciditate conſpicua; veſtigio remanente impreſſi digiti. 2. Sacci ex producto peritonæo in hernia vera orti: fit in Aſcite (1226.) valido: noſcitur ſignis Aſcitis, Tympanitidiſve, prægreſſis; evaneſcentia per preſſionem, decubitum ſupinum declivem, evacuationem aquæ ex abdomine; ſubito ſæpe augmento & decremento mali, ſine cauſa manifeſta; figura tumoris farciminali per inguina ex ſcroto. 3. Involucri vaginalis teſtis: fit, ſi humor ibi ſecretus non reſorbetur ſuis vaſis, ſed ſtagnat, accumulatur, veſicam ſuam diſtendit in immenſum ſæpe; aut ſi ruptis, obſtructis, vaſis, itidem colligitur; inflammatio, ſuppuratio, ichoroſa collectio, ſæpe hujus ſpeciem mentiuntur. Cognoſcitur tumore non elaſtico, non cedente, duro, lente producto; abſentia ſignorum primi & ſecundi hydropis teſtium; figura tumoris rotunda, vel ovali ſaltem; pelluciditate apparente, ſi circumtenſo ſcroto, ſaccus collectionis candelæ lucenti expoſitus cernitur clarus: an vero, præter hos, inter tunicam nerveam & ipſam teſtis ſubſtantiam, aut in ipſa hujus ſubſtantia ſimilis ſit tumor, haud ita obſervatur, a præcedenti ſpecie vix dignoſcitur, nec forſitan, niſi extirpando, curatur. Vocantur mala hæc *ὑδρόκηλαι*. hydrocelæ.

1228. Obſervatum fuit, hos omnes morbos produci ab omni cauſa, quæ valet liquidum ſeroſum 1. ita coërcere, ut redire nequeat in venas, ſed extenſis in vaſis ſtagnet. vel 2. ipſa vaſa rumpat ita, ut intra membranulas effun-

datur. aut 3. vaſa reducentia a cavitatibus ita obſtruat, & liquida in cavitatibus depoſita tam parum moveat, ut non exhalent, nec reſorbeantur.

1229. Quæ cauſæ obſervatæ ſunt inprimis: diſpoſitio gentilitia: potus nimius frigidæ ſubitus, neque vomitu, neque alvo, neque ſudore, vel urina, calore motuve excitatis, excretus: Morbi acuti, inprimis ardentiſſimi, ſive cum ſiti potuque inexplebili, ſive ſine his: Dyſenteria lienoſa diu permanens: omnes pertinaces viſcerum obſtructiones, ut ſcirrhi Hepatis, Lienis, Pancreatis, Meſenterii, Renum, Uteri, Inteſtinorum: Icterus: Quartana ſæva & diuturna: Cœliaca: Empyema: phthoë: podagra: Evacuationes quæcunque nimiæ, maxime ſanguinis arterioſi: hauſtus acrium, fermentatorumque liquidorum: victus tenacium, durorum: Hydatides ingentes, plures, in cavo abdominis pendulæ: & plura ſimilia, ut Melancholia, Scorbutus &c.

1230. Effectus adeoque, & morbi progreſſus, hic fere eſt: tument pedes, maxime veſperi, ſenſim hic augetur tumor, increſcitque: tum tumor abdominis, quotidie increſcens: hujus extenſi ſonus in Tympanitide, ſi percutitur; ſtrepitus fluctuantis aquæ in moto corpore in Aſcite ab aqua libera fluente in cavo abdominis; at in Aſcite ab aquis clauſis in ſuis ciſtis, fallit: Dyſpnœa: Sitis: Gravitas: Torpor: Alvus dura: Urina pauca: Febricula lenta: Sudor nullus: macies eo major, quo partis affectæ major intumeſcentia: tum femorum, ſcroti, cutis abdominalis, aqua intercus: hydatides: aquæ, in loco calido, clauſo, ſtagnantis, putrefactæ acrimonia: Ulcera: Gangrænæ: Hæmorrhagiæ narium: Exomphali: Viſcerum ſphacelus: Mors.

1231. Hydrops curandus ergo indicat 1. Liberum conciliare fluorem Lymphæ: ſive fuerit aqua, ſerum bilioſum, ichoroſum, ſanguinolentumve. 2. Aquas jam in cavitates effuſas inde educere. 3. Labem debilitatorum viſcerum tollere, ſive ea cauſa, ſive hydropis ſuerit effectus.

1232. Fluor conciliatur Lymphæ, tollendo cauſas hunc impedientes, quæ 1. Vis vitalis minus fortiter circumagens; 2. Vaſculorum compreſſio, diſruptio, obſtructio, 3. Liquidi nimia tenacitas.

1233. Ad primum (1232.) faciunt Cardiaca dicta, roborantia, & ſtimulantia; quæ, ſi ſitis valida non urget, petuntur ex aromaticis, ſalinis, oleoſis, calidis, formâ Electuarii, Miſturæ, Vini Medicati, Cereviſiæ Medicatæ, Pilularum, Decoctorum, Syruporum, Tabellarum, facillime varianda.

1234. Si ingens vexet ſitis, cauſa fuerit calida, morbus cum febre calida, quod ſæpe ſolet fieri, ad primum (1232.) Faciunt Cardiaca dicta reficientia, acida grata, & leniter aromatica.

1235. Utroque caſu (1233. 1234.), prodeſt frictio, motus, calor.

1236. Ad ſecundum ſcopum (1232.) indaganda cauſa vaſa arctans, obſtruens, rumpenſve; quæ tollenda, ſi fieri queat, (1229.), vel emendanda ſæpe aquis mineralibus.

1237. Liquidi nimia tenacitas ſolvetur in calido, frigidove hydrope (1233. 1234.). 1. Per ea remedia, quæ ibidem data. 2. Per Alcalinos maxime ſales, tam volatiles, quam inprimis fixos. 3. Ope Mercurialium, Antimoniatorumque, & Venereorum medicaminum arte Chemica rite præparatorum, & ſagacitate medica bene exhibitorum.

1238. Aquæ in cavitates congeſtæ inde edu-

cuntur. 1. Paracenteſi. 2. Emiſſariis paratis novis. 3. Urinæ via. 4. Vomitu. 5. Purgatione alvi. 6. Diſſipatione.

1239. Si cauſa hydropis aſcitis eſt recens, extrinſecus cito applicata; ſi vires integræ, corpus juvenile; ſi viſcera bene conſtituta, neque alio morbo perdita; ſi aqua nondum putrida, neque diu in loco ſtagnaverit, ſtatim inſtituenda paracenteſis.

1240. Quæ fiat 3. pollicum longitudine infra umbilicum, & eadem diſtantia a linea alba, menſura in corpore ſano intellecta, in latere a fonte Hydropis averſo, punctura facta ope inſtrumenti idonei, cannula immiſſa, iterumque educta, aquæ copia parva, quotidie bis, emiſſa, ad minimum impenſis 15. diebus in evacuando, interim utendo præſcriptis (1233. ad 1238.) aut & recentiori methodo; qua abdomen circumductis linteis premitur pro proportione eductæ æquæ; ne laxa, & pendula, viſcera & vaſa fluctuent in inani poſt evacuationem abdomine.

1241. Si conditiones (1240.) abſint, vel ſunt contrariæ, paracenteſis mortem accelerat.

1242. Emiſſaria ferro candenti, medicamentis cauſticis, veſicantibus, lanceolis, filis, facta, in parte carnoſa, loco declivi, ſæpe admodum proſunt; maxime ſi aperta teneri permittit morbi genius.

1243. Per urinas evacuati hydropis quum citentur plurima exempla, & hanc viam tentabimus præeunte natura, utendo ſalibus urinoſis, fixis, compoſitis, ſpecificis animalibus, vitriolatis, ſolutiſve metallis, ſpecificis renibus.

1244. Per Vomitus ſolvuntur cuncta tenacia, concutiuntur obſtructa, expelluntur ſtagnantia, unde mirabiliter in hoc morbo proſunt.

1245. Sed fortia dari, ſæpe repeti, & ſine

longa mora intermedia ſe mutuo excipere debent.

1246. Ut plurimum eadem valide ſolent evacuare alvum, unde duplici effectu, quin ſæpe & tertio, diureſi, proſunt.

1247. Per alvum ſeri eductio fit per uſum largum, ſæpe & breviter repetitum, ſumme purgantium, variis formis, maxime liquida, aſſumptorum.

1248. Diſſipatur calore foci, hypocauſti, furni, arenæ, ſolis, ſalis, fimi, excitato ſudore, vel diaphoreſi.

1249. Tum maxime pertinaci abſtinentia a potu, victu panis biſcocti, cum pauco ſale, & pauxillo vini oleoſi.

1250. Tertiæ indicationi (1231.) ſatisfaciunt inprimis vina chalybeata, chalybs, & roborantia leniter adſtringentia, debita doſi, & in tempore uſurpata; victus ſiccus; vinum meracum, vetus, adſtringens; motus.

1251. Tympanitis iiſdem mediis, eadem methodo, tollitur, ſi ortum duxit a rarefacto vapore humoris extravaſati, & putrefacti; tum enim, cauſa ablata, tollitur; ſi vero ortum duxit ex aëre per membranas inteſtinorum putrefactorum perforatas in cava delapſo, retroire non potente, ſed calore corporis rareſcente, tum cuncta cito putrefiunt, aëre juvante, malumque ex poſita cauſa eſt fere ſemper inſanabile: unde hydrops ſiccus humido longe magis immedicabilis habetur: punctura ſæpe ſolatio, raro ſanationi, ſuffecit; faſciæ poſt puncturam locum habent.

1252. Hydrocele prima (1227.) ſanatur, ſi 1. Hydrops anaſarca, cujus ſoboles eſt, ſanetur (1231. ad 1238.). 2. Per remedia (1248.). 3. Summis diſcutientibus, & corroborantibus ſimul, ipſi ſcroto applicatis, perque calorem

externum aſſiduo excitatis in majorem motum. Secunda autem ſpecies (1227.) curabitur optime 1. ſi hernia radicali chirurgica cura perſanetur. 2. ablata aſcitis materie (1238. ad 1252.), & occluſo fonte. 3. tum per machinas comprimentes preſſo loco exitus, ut in herniis per ligamenta : raro autem ſemel factus hydrops hic ſanatur integre. Ultima tandem (1227.). Sanabitur. 1. Datis hydragogis fortibus, ſæpe repetitis, dum interim victus eſt exſiccans. 2. Validiſſimis diſcutientibus & corroborantibus. 3. Paracenteſi ſcroti. 4. Cauſticis, & ſuppuratione.

1253. Ex quibus denuo apparet, in ſanatione Hydropis plus difficultatis oriri ab indole aquæ in ſtagno putrefactæ, quam quidem ab ejus cauſis primis. Cur eductis his aquis acceleratur gangræna partis prius innatantis? Cur educta ſubito ex thorace, vel abdomine, hac aqua, mors, aut animi deliquium ſummum? Cur tanta in hydropicis ſitis? & quid illa notat? Cur acida ſæpe adeo in hoc morbo proſunt? Cur eductis per evacuantia valida plurimis ſimul aquis tumor abdominalis idem, vel & major, videtur? opio autem dato ſubſidet? Cur faſciæ hic tanti uſus? & quo uſque?

IN HYDROPE

SECT. 1233.

Vinum medicatum ex ſtomachicis & roborantibus, ad fluorem ſtagnanti lymphæ conciliandum.

Rec. *Rad. Imperator.*
Ariſtoloch. utriuſque.
Zedoar.
Siler. montan. ana unc j.
Zingib. drach. vj.
Flor. Centaur. minor. unc. ij.

Flor.

Flor. Roriſmar. unc. j.
Gratiol. Germanor. drach. iv.
Baccar. Lauri.
Juniperi ana unc. jſs.
Thymi.
Serpilli.
Mari Syriaci ana unc. j.
Semin. Abſinth.
Tanacet.
Santon. ana unc. j.
M. F. S. A. omnium Pulv. tenuis, tum

Rec. *Pulv. præſcript.* unc. vj.
Vini Gallici meri lib. iv.
F. S. A. Vinum Medicatum.
Bibat unc. ij. *quater de die, vacuo ſtomacho, cum regimine.*

Vel conditum ſimile.

Rec. *Pulv. præſcript.* unc. ij.
Conſerv. Anthoſ. unc. j.
Syrup. Artemiſ. Fernelii q. ſ. ut
F. Conditum.
Doſis drach. ſs. *omni quadrihorio.*

Aut.

Rec. *Pulv. præced.* unc. xij.
Cerevifiæ meracioris ¼ tonnæ.
F. Cereviſia Medicata,
In uſus quotidianos.

Quin.

Rec. *Pulv. ejuſd.* drach. iv.
Vini albi generoſi unc. viij.
F. S. A. Infuſio,
Bibat unc. j. *omni bihorio.*

Huc, Elixiria propriet.
Sales vol. Oleoſi.
- - - - - Aromatici.
Sp. vol. - - Oleoſi.
- - - - - Aromatici.
- - - - - Cephalici.
- - - - - Matricales.
- - - - - Stomachici &c. pertinent.

Vid. §. 75. N. 5. §. 54. N. 4. §. 135.

SECT. 1234.

Miſtura aromatica, cardiaca, acida, ſitim ſedans, vires vitales excitans, lymphæ fluorem concilians.

Rec. *Ol. ſtillat. cortic. Citrei.*
Aurant.
Cinnam. ana gutt. iij.
Flor. Lavand.
Juniperi ana gutt. ij.
Cum *Sacchari* drach. vj.
F. S. A. Elæoſaccharum, quod admiſceto dein
Rob. Samb.
Juniperi ana unc. iij.
Sp. Salis drach. j.
Aq. ſtillat. cortic. Citrei,
Aurant.
Cinnam. ana unc. ij.
Menthæ unc. x.
Capiat unc. j. *omni bihorio.*

Decoctum aperiens, acidum.

Rec. *Succi rec. expreſſi ex tota rec. herba conſciſſa.* { *Fumariæ, Cichorei, Taraxaci, Acetoſæ,* } ana lib. j.
Cremor. Tartari lib. ſs.
Leni igne decoque ad ½, dein depurati hujus Decocti *unc.* x. admiſce
Rob. Sambuci unc. x.
Capiat unc. ſs. *omni bihorio.*

Miſtura cardiaca, aperiens, acida.

Rec. *Sp. Nitri dulcis* drach. iv.
Cochleariæ drach. vj.
Syrup. Cichorei cum Rheo.
5. *Rad. aperient.* ana unc. j.
Vini Rhenani lib. j. M.
Bibat unc. j. *omni bihorio.*

SECT. 1237. N. 3.

Pulverum purgantium mercurialium formulæ.

Rec. *Turbith. mineral.* gr. ſs.
Zingib. albi gr. x.
M. F. Pulv.
Mane ſumendus alterno die, ex pauxillo pulpa Pomi toſti.

Rec. *Mercur. præcipit. rubri* gr. j.
Nucis myriſt. gr. vj.
M. F. Pulv.

In uſus eoſdem, ſumendus ut prior.

Rec. *Mercur. ſublim. dulc.* gr. vij.
Cortic. Magellan. gr. viij.
M. F. Pulv.

In uſus eoſdem.

Pulvis Emeticus.

Rec. *Tartari Emetici* gr. ſs.
Elæoſacchari Citrei gr. vj.
M. F. Pulv.

Tertio quoque die ſumendus.

Rec. *Emetici mitiſſimi, ex Antimon.* p. ij.
Nitri p. v. *detonando præparati* gr. iv.
F. Pulv.

Omni mane aſſumendus.

Tinctura diuretica, ſolvens.

Rec. *Limatur. Cupri* gr. x.
Sal. vol. oleoſi drach. vj.
M. F. Tinctura cœrulea.

Capiat gutt. xij. *ter de die, vacuo ſtomacho, ex Syrup.* 5. *Rad. aperient.* unc. ſs.

SECT. 1243.

Vid. 334.

SECT. 1245.

Medicamenta fortia, ſæpe, ſine longa mora interpoſita, repetenda.

Rec. *Vini Emetici vulg.* unc. ijſs.
Una doſi.

Rec. *Tartari Emetici* gr. vj.
Una doſi.

Rec. *Turbith. mineral.* gr. vij.
Una doſi.

Rec. *Succi recent. expreſſi Cortic. medii Sambuci* unc. j.
Syrup. Violar. unc. ſs.
Pro una doſi.

Rec. *Fol. Soldanellæ marin.* unc. j.
Comedat una vice.

Rec. *Elaterii* gr. iv.
Syrup. de Baccis Rhamni cathart. unc. j. M.
Pro una doſi.

SECT. 1247.

Tinctura fortiter purgans.

Rec. *Reſin. Jalapp.*
Scammon. ana drach. j.
Fol. Sennæ pulv.
Semin. contuſ. Carthami ana drach. iv.
Sp. Vini rectific. lib. j.
F. S. A. Tinctura, cui puræ admiſce
Syrup. Roſar. ſolut. cum Senna unc. vj.
Bibat unc. j. *mane.*

Rec. *Lunæ purgativæ Boyleanæ.*
Micæ Panis ana gr. iv.
M. F. Pil. *gr.* ij.
Capiatur una *omni ſemihorio, donec incipiat purgatio.*

SECT. 1250.

Vinum medicatum roborans.

Rec. *Limaturæ Ferri rec. non rubigin.* unc. ij.
Cortic. Peruvian.
Magellan. ana unc. ij.
Rad. Rhei exſiccatæ unc. ſs.
Vini Rhenani generoſiſſimi lib. iſ.
F. S. A. Vinum Medicatum.
Doſ. unc. ij. *ter de die, vacuo ſtomacho.*

SECT. 1252. N. 2.

Cataplaſma valde diſcutiens.

Rec. *Rad. elect. Bryon.*
Jalapp.
Fol. Rutæ.
Abſinthii.
Cinaræ hortenſ. ana unc. ij.
Flor. Melilot.
Centaur. Min.
Bulb. Ceparum.
Allior. ana unc. ij.

Cum aq. comm. q. ſ. decoct. S. A. in Cataplaſma, ſub finem admiſce

Galbani in vitello Ovi ſ. a. ſubacti unc. ij.
Farin. Lini unc. j.
Ol. Lini drach. iv.
Sal. Ammon. drach. iv. M.

Fomentum in eundem uſum.

Rec. *Sapon. Venet.* drach. iv.
Sp. Vini Theriacal. unc. xij.
M. accurate pro Fomento,
Cum laneis pannis applicando.

Epithema ſiccum ad Hydrocelen, ſerum diſſipans, educens.

Rec. *Sal. marin. decrepit. ſicciſſimi, calidi, tenuiſſime triti q. ſ. Intra lintea conſuta applicetur, renovando ſimulac maduerit.*

Pulvis pro ſuffimigio, diſcutiens, ad Hydrocelen.

Rec. *Benzoin,*
Olibani.
Sarcocollæ.
Reſin. Guajaci ana unc. ſs.
Camphoræ drach. ſs.
Maſtiches. unc. j.
Salis Ammoniac. ſcrup. ij.
M. F. Pulv. *Cujus incenſi vapor excipiatur nudo ſcroto, dein panni lanei fumo hoc vaporoſi, calidi, ſuperapplicentur.*

PODAGRA.

1254. Podagra vocatur dolens admodum ægritudo circa ligamenta oſſium pedis, & circa juncturas horum, vere & autumno maxime revertens.

1255. Qui, ſemper idem, quacunque demum cauſa ortus, ubi naturæ ſuæ decurſum non turbatum abſolvit, ſequi ſolet ætatem matura majorem, triginta, & plurium, annorum; ſexum virilem: ingenium acutum, hujus exercitia duriſſima & protracta, maxime nocturna; victum opiparum; vina acidula, alba, potum genero-

ſum, copioſumque, maxime noctu; Venerem præmaturam nimis cultam; Corpus magnum, craſſum, plenum; acidorum uſum nimium; pedes ſudantes ſubito refrigeratos, in humidis caligis ſudantes, hinc venatum, equitationem in frigore; hæreditatem in ſeros nepotes, per parentem ſæpe nondum podagricum, ſed tantum labe genitali damnoſum genitæ proli; contagium.

1256. Tempus, ætas, & reliqua vice cauſæ fungentia (1255.), tum & phœnomena, initium, progreſſus, effectus, finis hujus morbi, ſimul comprehenſa, cauſas medicas hujus mali demonſtrant.

1257. Repetitos enim ejus, latentis diu, in ſemine nondum germinante, paroxyſmos præcedit cruditas, ructus, gravitas, torpor flatulentus, alvus adſtrictior, febricula, ſudor pedum ſolitus interceptus, horum varices, anni tempeſtas, mutatio cœli.

1258. Accelerat, & inexſpectatos accerſit vitium quodcunque admiſſum in ſex rebus non naturalibus, unde cruditas oritur; hinc venus immoderata; lucubratio; pergræcatio; aſparagorum, lardi, & ſimilium cometſio; defatigatio; animi affectus; purgatio medica alvi ſola; aër humidus, frigidus, procelloſus; hæc adeo podagricis inimica.

1259. Locus, quem primo, quem regularis aggreditur, ſemper pes; hujuſque illæ inprimis partes, quas difficillime ſuum pervadit liquidum; ut perioſtea, tendines, nervos, membranas, ligamenta; quæ a corde remotiores; & maxime preſſæ.

1260. His (1259.) demum obſtructione, infarctu, tumore occluſis; vel materia morbi quacunque vi diſperſa in alia loca, alias aggreditur partes, ita tamen, ut eadem ibidem loca, eaſdem partes, obſideat (1259,).

1261. Dolor adeſt tenſivus, dilacerans, coarctans, increſcens ſenſim, decreſcens iterum, cum madore, rubore, tumore; finitus diaphoreſi, fotu lecti, pruritu, deſquamatione, vel abiens in cretam, calcemve, vaſa rumpentem, articulorum vincula, formam, motum, uſum privantem.

1262. Ex quibus cunctis liquet, cauſam proximam hujus mali eſſe vitiatam indolem minimorum, adeoque nervoſorum, vaſculorum in corpore; tum etiam liquidi, quod nervoſas partes alluit.

1263. Et quidem liquidum peccans hic, acrimonia, & majore tenacitate; ſolidum, nimia vaſculorum anguſtia, & rigiditate.

1264. Unde in locis a cerebro remotiſſimis, motui maxime reſiſtentibus, ob ſoliditatem, duritiem, exercitium, pondus incumbens, primo ſe manifeſtat.

1265. Ejus vitii autem (1262. 1263.) origo proxima in indigeſtione viſcerum, non attenuantium, aſſimilantiumque ſatis, aſſumpta in indolem requiſitam in liquido nervoſo, id eſt ultimæ elaborationis ultimo effectu, ſpiritui vitæ, & radicali ſeminis proliferi materiæ, hinc ſe innectit clanculum.

1266. Cujus (1265.) ratio iterum deducitur ex cauſis remotis (1255. 1258.).

1267. Supponit itaque omnes fere coctionum vitiatas functiones ad producendum hoc malum (1265.), & quidem vitio in majoribus vaſis, liquidiſve, vix ſenſibili.

1268. Adeoque curatio impoſſibilis, niſi per medicamenta, quæ integre hæc vitia emendare queant, & ſubtiliſſimum peccans rite corrigant. Unde incurabilis fere hactenus habita, niſi paucis Empiricis.

1269. Hæreditaria, & tophacea, curatu omnium difficillimæ.

1270. Ex iiſdem deducitur, Venæ ſectionem non attingere mali materiam, ſedem, cauſam: prodeſſe tamen aliquando caſu, revellendo parum, & vires urgentes minuendo (1257.).

1271. Neque purgationem per ſuperiora, inferiorave, tantum præſtare, quantum vulgo ſperari ſolet; excitare ſæpe tumultum liquidi nervoſi, ſubducere liquidiora, labefactare virtutem expellentem.

1272. Sudorifera ex arte inſtituta plus proficere.

1273. Nihil autem in hoc morbo damnoſius, quam impedire materiæ podagricæ jam adultæ (1263.); nec alio modo tuto eductæ, vel correctæ, defluxum ad ſua loca (1259. 1260), maxime quidem dolentia, minime tamen periculoſa. Tum enim retenta apoplexias, paralyſes, deliria, debilitates, ſopores, tremores, convulſiones univerſales, ſi in cerebrum introïvit; aſthma, tuſſim, ſuffocationem, ſi in pulmones; pleuritidem ſævam convulſivam, ſi in intercoſtalia & pleuram; nauſeas, anxietates, vomitus, ructus, tormina, ſpaſmos viſcerum, ſi in viſcera abdominalia; & ita incredibile quot morbos creat, ſæpe ſubito lethtles: quos fruſtra exquiſitiſſimo remedio, vel methodo, fonte ignorato, tractes: nec enim cedunt, niſi podagræ recenti paroxyſmo, eoque ſævo, reſuſcitato. Contingit id damni ex applicatu incauto narcoticorum, refrigerantium, conſtringentium, incraſſantium; vel ex omni remedio debilitante, evacuante, rurſum revellente, ſuffocante; hinc miſſio ſanguinis, purgatio ſurſum, deorſumve, Emplaſtra, Cataplaſmata modo dicta, opiata omnia, id efficiunt; ut & ſpontanea ſenii decrepiti debilitate ingruente; vel partibus omnibus extremis ita obſtructis, exſiccatis, corruptis, deſtructis, ut mala materies per eas

amplius ire nequeat: hinc liquet, quæ, quibus cum ſymptomatibus, & cur, podagricis, ex hoc morbo, mors.

1274 Proinde Curatio, quam contemplatio mali, & experientia commendavit, abſolvitur 1. Reſtitutione vigoris in viſceribus perditi (1265.). 2. Ablatione liquidi jam corrupti fluentis in vaſis, vel ſtagnantis ad loca (1262. 1263.).

1275. Ad primum (1274.) ſpectat α. Uſus plantarum aromaticarum, amararum, antiſcorbuticarum, maxime ſi per ſe uſurpentur ſolo melle exceptæ. β. Uſus ſalium lixivioſorum fixorum ſæpe iterata, parva doſi, diu continuata, aſſumptorum. γ. Tum cibi, potuſque nutrientes, facile digerendi, leves. δ. Exercitio magno, continuato, equitationis in aëre puro, tum frictionibus, motibuſque partium ſæpe iteratis. ε. Somno maturo, longo.

1276. Ad alterum (1274.) Uſus conducit; 1. Salis cujuſpiam volatilis parva doſi diu aſſumpti, mane ante quam quis ſurgat, cum largo hauſtu decocti cujuſdam lenis, ſudoriſque, vel madoris, expreſſione levi per horam. 2. Frictio calida, cum linteis ſiccis, partium. 3. Uſus purgantis ſeroſi, una cum mercurialibus acuti, & addito circa veſperam potu opiato ſedante.

1277. Quibus equidem remediis, & curandi methodo, multum ſæpe proficitur, etiam in tophacea.

1278. Ad ſummam doloris in loco ſævitiem temperandam, urgente ſumma neceſſitate, Opiatis internis, copioſo ſeri lactis, ſimiliſve, potu calido, externis Emollientibus, Anodynis, Calidis, quin verberatione cum urticis, inunctione balſami ſulphuris Therebinthinati, inuſtione cum Lino, utendum ſæpe eſt.

1279. Cæterum non aliter uſurpanda, quin

ſummopere metuatur citior induratio loci affecti, mobilitatiſque jactura.

1280. Maximum vero cuique remedium, quod oppoſitum illi cauſæ, unde originem duxerat morbus (1255. 1258.).

1281. Si autem materiæ podagricæ introverſæ ſigna adſint (1273.), ſine ulla mora tentanda eſt ejus expulſio in juncturas: ergo ſtatim applicentur femoribus larga veſicatoria; locis, dolore aſſuetis, fomenta aromatica ſalina tepida; fiat deambulatio, vel motus magnus in rheda; ſumatur larga copia decocti alicujus aromatici ſudoriferi, vel, hoc non juvante, vini rhenani generoſi; his dein factis, dolore incipiente, in calidum lectum repoſitus, & opertus, ſedet.

1282. Quæ ſi quis omnia conſideret, videt difficultatem ſummam curandi hujus morbi: tum rationem, cur in renovantibus hujus medelam quæſiverint ſummi & Medici & Chemici? Cur Lac, & quouſque ſanet? An ſit acor ſpecificus cruore conceptus mater padagræ? Quæ ſit ratio nodi, tophi, cretæ, podagricorum? Cur miſerrima ſit, quæ ſine tumore, podagra? Cur mitior tumens? Cur dolor tandem deſinat in podagricis; cur, quamdiu diriſſimus dolor in paroxyſmis, ſerena, eaque longa, intervalla ſint? Cur ceſſante doloris ſævitie, dein vix unquam integre liber ſit æger? An ullum abſorbens alcalinum ſpecificum ſit, quod podagram radicitus exſtirpet? Cur Machina Statica Sanctorii ſumma directrix & index futurorum, & faciendorum in podagra? Cæterum podagra, ſpiritui vitæ inhærens, in humore articulorum tenuiſſimo, & in ſemine ipſo, tantum ſe prodit violentis effectibus.

IN PODAGRA.

SECT. 1275. L. α.

Vid. 1233.

SECT. 1275. L. β.

Rec. *Alcaheſt. Glauberi* unc. j.
Sumat, omni mane, gutt. ix. *ex Jure vitulino.*

Rec. *Ciner. Geniſtæ* unc. j.
Vini Rhenani lib. j.ſs. M.
Bibat depurati liquoris unc. ſs. *omni mane.*

MORBI VIRGINUM.

1283. PRæter omnia hæc Acutorum & Chronicorum genera, ſunt nonnulli morbi virginibus, gravidis, puerperiſque, proprii, tum & puerili ætati.

1284. Quo tempore fœmininum corpus ad incrementum ſuum pervenit, in bene facta temperie plus ſolet conficere cruoris, quam qui vaſis contineatur, unde arteriis uterinis fluoris Menſtrui nomine ſecernitur.

1285. Si, poſito corpore in conditione (1284.), hic ſanguis retinetur, oritur plethora; tarditas; gravitas; pallor; dolor lumborum, inguinum; depravatæ functiones omnes fere naturales, vitales, animales; quæ facile deducuntur a vaſis nimis preſſis, liquido copioſiore, ſtagnante, ſuffocato.

1286. Ab eodem autem ſic accumulato miræ ſæpe parantur viæ, raris ſecretionibus menſtruis notæ; dum per oculos, aures, nares, gingivas, vias ſalivæ, œſophagum, alvum, veſicam, mammas, cutim, vulnera, ulcera, exire viderint Medici.

1287. Vel & ſæpe labeſactantur inde omnia

viſcera, oriturque partim a putredine concepta, partim a vaſis læſis, infinitum morborum genus (106.).

1288. Cognoſcitur hic morbus: 1. Ab ætate. 2. Incremento corporis jam perfecto. 3. Plethora. 4. Signis deinde morbi ſubſequentis.

1289. Pro ſolutione requirit varia remedia reſpectu variæ cauſæ.

1290. Quas inter naturalis, vel ſuperveniens, pudendorum concretio manum Chirurgi requirit, debito inſtrumento, debito vulnere, viam facientis.

1291. Cæterum, ubi a ſtagnante liquido, huic conciliabitur fluor. 1. Fotu, & frictu, pedum. 2. Apertura venæ in pede, & ſanguine miſſo. 3. Purgantibus Uterinis datis. 4. Emmenagogis. 5. Emplaſtris, ſotibus, linimentis, vaporibus, calore. 6. Ipſa vaſa a plethora debilitata roborando per Chalybeata, & adſtringentia.

1292. Sublata his morbi ſcaturigine, ſolent omnia fere mala (1285. 1286, 1287.) ſponte evaneſcere. Vel curantur ex natura & cura ejus morbi, cujus imaginem referunt quam proxime: quod facile ex antedictis fit.

IN MORBIS VIRGINUM.

SECT. 1291. N. 3.

Aloe	Gumm. Bdellium.
Myrrha.	Sagapenum.
Bryonia.	Opopanax.
Colocynthis.	Galbanum.
Gumm. Ammon.	Aſa fœtida.

Elixir proprietatis quodcunque.

SECT. 1291. N. 4.

Omnia hic ſupra N. 3.

Ariſtolochia.
Artemiſia.
Cardiaca.
Chamæmelum.
Juniperus.
Majorana.
Marum.
Matricaria.
Pulegium.
Ruta
Sabina.
Salvia.
Sambucus.
Serpillum.
Tanacetum.
Thuya.
Thymus.

Tum §. 75. N. 5. §. 54. N. 4.

SECT 1291. N. 5.

Emplaſtra de Cumino
Meliloto.
Galbano.
Emplaſtra de Baccis Lauri.
Labdano.
Oxycroceum.

Applicata cavis pedum, umbilico & inguinibus.

Fotus, *ex Sapone Venet. & Decoct. herbarum* N. 4. §. 1291.

Linimenta ex Unguento Martiato.
Nervino.
Enulato ſine Mercur.
Agrippæ.
De Arthanita.

Olea Aromatica ſtillatitia vid. §. 75. N. 5. inter ſtimulantia præcipue vero

Oleum ſtillatit. Baccar. Juniperi.
Hyſſopi.
Macis.
Majoranæ.
Origani Cretici.
Roſmarini.
Sabinæ.
Spicæ.
Tanaceti
Succini.

Olea infuſa Abſinth.
Anethi.
Chamæmeli.
Nepetæ.
Rutæ.
Caſtorei.
Crocini.
Irini
Lumbricor. terreſtr.

V. G.

Linimentum ſtimulans.

Rec. *Unguent. Martiat.*
Nervini ana unc. j.
Olei ſtillatit. Baccar. Juniperi drach. j.
Sabinæ,
Infuſi Rutæ,
Caſtorei ana unc. ſs.
M. F. Linimentum in hoc caſu,
Umbilico, pubi, inguinibus applicandum.

Vapores, ex Decocto N. 4. *Utero excepti.*

SECT. 1291. N. 6.

Vid. 1250.

MORBI GRAVIDARUM.

1293. POſtquam gravida eſt fœmina, plurimis afficitur malis ex ſola graviditate oriundis.

1294. Quorum nonnulla oriuntur ex ſanguine menſtruo ſecerni impedito ob clauſum uterum, & fœtu tamen non potente hactenus in ſui incrementum eum abſumere.

1295. Alia ex ipſa mole, motuque fœtus, atque ſecundinarum, & aquarum, vim exercentium in partes haſce ſenſiles admodum.

1296. A priori (1294.) videtur pendere Nauſea, Vomitus, proſtratus appetitus, vel idem depravatus plane, animi deliquia, vertigines, dolores ſummi ſtomachi, pectinis, inguinum, renum, mammarum, torpor, gravitas, diſpnœa, abortus.

1297. Quæ proinde pendentia ab una cauſa eodem remedio, ſanguinis miſſione, tolli ſolent.

1298. In qua tamen inſtituenda, locus, tempus, copiaque, maxime advertenda.

1299. Tum victus tenuis, motus ordinatus, potus levis, admodum proſunt.

1300. Interim Cardiaca aromatica, una cum leniſſimis antihyſtericis, vel & blandis ſubacidis, ſummi uſus ſunt, & efficaciæ.

1301. Ab incremento fœtus oriri videntur eadem fere, quæ enumerata (1296.), tum Difficultas urinæ, & alvi, Hæmorrhoïdes, Varices, Inflatio pedum, Uterinorumque labiorum, lapſus proclivis.

1302. Quibus quidem auxilium ferri poteſt aliquando remedio V. S. (1297.), vel & ſitu corporis pro tempore mutato, tum etiam faſciis, ſimilibuſque, atque tandem linimentis lenibus.

1303. Inter periculoſiſſimos vero gravidarum morbos habetur fluor uterini ſanguinis.

1304. Qui fere ex eo, quod placenta ab utero ſoluta, & arteriis plenis ſanguine diſtendente, uteroque diſtento, ſæpe pleno rivo arterioſus cruor emanet.

1305. Cognoſcitur ex orificio uteri laxato, ſanguinis fluxu magno, citato, admodum debilitante, vivo, vel grumoſo, dolente.

1306. Cauſa hujus, affectus animi vehementes, motus corporis nimii, hyſterica, & emmenagoga, male applicata, percuſſio inferioris partis abdominis.

1307. Remedia, quies animi, corporiſque, aër frigidus modice, Venæ ſectio, adſtringentia, opiata.

1308. Si his nihil proficitur, Infans methodo optima, pro ſitu ejus mutata, ilico educendus, uteruſque a fœtu, placenta, grumoſo cruore, integre liberandus erit.

1309. Neque refert, quonam geſtationis tempore id acciderit, cum melius ſit perire, vel aliter periturum, fœtum, ſalva matre, quam perire certo utroſque.

AD GRAVIDARUM MORBOS.

SECT. 1300.

Vinum medicatum aromaticum, cardiacum.

Rec. *Cortic. elect. depurat. Citrei.*
Aurantior. ana unc. ij.
Cinnam. drach. vj.
Magellan. drach. ij.
Vini Hiſpan. lib. iij.
F. Vin. Medicatum.
Capiat unc. ij. *veſperi itura cubitum.*

Tinctura cardiaca, antihyſterica.

Rec. *Sal. vol. oleoſ.* drach. j.
Tinct. Gumm. Lacc. drach. ij.
Caſtor. drach. ſs. M.
Capiat gutt. xij. *in Paroxyſmo Hyſterico.*

Miſtura cardiaca, aromatica, acida.

Rec. *Succ. Citrei rec. expreſſi* unc. iv.
Syrup. Kermeſin. unc. iv.
Vini Rhenani lib. iij.
Tinct. Cinnam. unc. ij.
Cortic. Citrei unc. ij. M.
Capiat unc. jſs. *in languore.*

Similis.

Rec. *Rob. Ribeſior.*
Mivæ Cydonior.
Syrup. Berberis condit.
Acetoſ. Citrei ana unc. ij.
Sp. Vitæ Matthioli unc. j.
Aq. ſtillat. cortic. Citrei unc. xij. M.
Capiat unc. ſs. *in languore.*

SECT. 1302.

Linimentum emolliens.

Rec. *Unguent. Popul.*
Roſac. ana unc. j.
Nutrit. drach. vj.

Sacchar.

Sacchar. Saturni ſcrup. j.
Ol. infuſ. Roſar.
Violar.
Hyperici ana unc. ſs.
M. F. Linimentum, huic caſui aptum.

SECT. 1307.

Miſtura adſtringens, opiata.

Rec. *Lapid. Hæmatit.*
Bol. Armen.
Sang. Dracon. ana drach. j.
Syrup. Myrtini unc. j.
Laud. puri gr. iij.
Aq. ſtillat. Plantag. unc. vj. M.
Capiat. unc. ſs. *omni* ½ *horæ, donec inceperit leniri malum;* ſi medicamento hujuſmodi ſuperabile ſit.

PARTUS DIFFICILIS.

1310. PArtus difficilis fit vitio Matris, Infantiſve.

1311. Vitio Matris, deficientibus viribus ad expellendum, vel partibus ipſis naturalibus male ſe habentibus.

1312. Si vires deficiunt, hæ excitandæ ſunt ope Uterinorum, Cardiacorum, Sternutatoriorum.

1313. Si uteri collum internum nimis anguſtum, durumve, linimentis ſuccurrendum quantum poſſibile, ut lubricum emolleſcat, vel fotu.

1314. Si Tumor hic (1313.), vel in vagina enatus expulſionem impedit, is diſcutiendus, ſuppurandus, vel eximendus ope Chirurgica.

1315. Si excoriata harum partium labia coaluerint, cito, & ante partum, ſi fieri poſſit, diſſecanda, & cicatrice obducenda, ſunt.

1316. Si oſſium compages arctior iter impediverit, linimentis emollientibus (1313.), fomentis ſimilibus, lenienda ſunt, tum manu lege artis ſuccurrendum parturienti eſt.

1317. Infantis vitio contingit, ubi ille immobilis, mortuus, vel ita ſitus, ut ipſe ſibi claudat portam.

1318. Mortuus cognoſcitur, ſi immobilis; ſi arteriæ umbilicales ſentiuntur in funiculo umbilicali quieſcere, maxime prope corpus infantis; ſi fœtida exeunt; ſi pondus ingens; ſi laborat teneſmo; ſi ſyncope; horripulatione; halitu graveolente; colore livido; ſi diu elapſis aquis nondum peperit; ſi epidermis prompte a cute ſecedit; ſi cutis fœtus flaccida, facile ſeparanda; oſſa mollia, & mobilia.

1319. Simul ac fœtus cognoſcitur mortuus (1318.), metu gangrænæ, ſyncopes, mortiſque maternæ, eximendus eſt, vel per pedes maxime: ſi fieri queat.

1320. Situs infantis redigendus eſt in eum, quo fœtus poſſit educi, vel per caput, vel per pedes inprimis.

1321. Id efficitur 1. poſitu Matris debito. 2. mutatione ſitus infantis.

IN PARTU DIFFICILI.

SECT. 1316.

Linimenta.

Vid. §. 35. N. 3. §. 1302.

MORBI PUERPERII.

1322. PUerpera corripitur lipothymia, ſyncope, convulſionibus, ſtatim a partu: quia ſanguis arterioſus a cerebro, & cerebello, averſus agitur in laxa abdominis vaſa; dein dolore poſt partum, a labore tolerato, partibus contuſis, a ſanguine, fœtu alio, ſecundiniſve reſtitantibus.

1323. Faſcia lata laxum abdomen fulciens tollit priora mala (1322.). Fœtus alius, ſecundinæ partes, grumi ſanguinis, manu educenda.

1324. Dolor a labore tollitur opiato, antacido, cardiaco, diluente, fotu anodyno externo.

1325. Nimio lochiorum fluxu vexatur, a nimia fluiditate, agitatione ſanguinis, vel ut plurimum a retentis (1322.). in utero, ejus contractionem impedientibus.

1326. Si a retentis, hæc educenda (1323.).

1327. Si ab affectu animi, ſanguine nimis fluido, nimis agitato, concurrendum ad hordeata, gelatinas, emulſiones, opiata, adſtringentia.

1328. Quorum delectus docent ſigna morbi, temperiei, velocitatis.

1329. Dum fluit ab uteri vaſis reſtrictis in mammas pabulum ſeroſum lacteum; febricula exoritur, qua orta, ſæpe lochia omnino retinentur, unde infinita & peſſimæ indolis ſymptomata; prout in hoc illudve viſcus rapiuntur, hinc phrenitides, pleuritides, peripneumoniæ, anginæ, paraphrenitides, mammarum inflammationes, pejor hepatis, ventriculi, omenti, meſenterii, lienis, renum, inteſtinorum, tum Dyſenteria, Colica, Iliaca, Apoplexia, Paralyſis, & multiplex ſane mali ſpecies.

1330. Cuncta hæc eradicantur ſponte, radice mali exciſa (1329.).

1331. Hinc requiruntur Antacida lenia, ad labem acidam ſeri ſopiendam; diluentia lenia ex hordeatis, avenatis, amygdalatis, juſculis; aperientia ſpecifica leniſſima ex moderate cardiacis & uterinis; aperientia localia, Clyſmata, Fomenta, Cataplaſmata, Emplaſtra, Linimenta, Cucurbitæ, Peſſaria, Suppoſitoria.

1332. Venæ ſectio haud facile, nec niſi urgente ſumma neceſſitate, adhiberi poteſt.

1333. Neque curanda ſymptomata proinde, ac ſi eſſent morbi acuti ſui generis (1329.).

1334. Lacte ad mammas delato, ſæpe ſit ejus ſtagnatio, coagulatio, dolor inflammatorius, ſuppuratio, Scirrhus, Cancer.

1335. Cognoſcitur horrore, frigore & calore reciprocis, febricula, ſigniſque incipientis inflammationis.

1336. Curatur 1. antacidis lenibus. 2. diluentibus leniſſimis. 3. diſcutientibus externis cito applicatis.

1337. Si jam in apoſtema tendit, quantocyus maturandum, aperiendum, depurandum, conſolidandum; de quibus in Chirurgicis.

1338. Lactantis papillæ dolor, fiſſura, inflammatio, tollitur balſamicis blandiſſimis, ſpirituoſis cephalicis applicatis.

1339. Lac abundans nimis, & tenue, temperatur victu blando, ſiccoque, & motu : lac deficiens curatur victu humido, blando, nutriente; fotu, frictioneque mammæ; ſublatione Cauſæ indagatæ.

AD PUERPERIOS MORBOS.

SECT. 1324.

Miſtura cardiaca, antacida anodyna, ad dolores a partu.

Rec. *Lapid. Cancr.* drach. iij.
Corall. rubr. drach. ij.
Margarit. drach. j.
Laud. puri gr. iij.
Syrup. Kermes drach. vj.
Aq. ſtillat. cort. Citrei,
Meliſſ.
Majoran. ana unc. iij. M.

Capiat unc. ſs. *omni* ¼ *horæ, donec ſopiatur dolor; ſuperbibendo* unc. ij. *ſequentis.*

Decoctum cardiacum, diluens, leviſſime nutriens.

Rec. *Hord. mund.*
Avenæ integræ ana unc. j.
Cum aq. decoct. ſpatio ½ horæ lib. iij. admiſce.
Vini Rhen. lib. j.
Aq. ſtillat. Cinnam. unc. ij.
Syrup. Kermeſin. unc. jſs.

Pulvis antacidus, anodynus.

Rec. *Olei ſtillat. Cinnam.* gutt. ij.
Sacchari perlati drach. j.
F. S. A. Elæoſaccharum, cui dein admiſce
Margarit. Occid. drach. ſs.
Matris perlar. drach. j.
Corall. rubr. drach. ſs.
Laudani puri gr. iij.
M. F. Pulv. ſubtiliſſ. divid. in vj. doſ. æq.
Sumat unam *omni ſemihora ex Vini Rhenani* unc. ſs. *donec dolor miteſcit; dein detur* una *tantum, mane & veſperi, per binos dies.*

SECT. 1336. N. 1.

Antacida.

Vid. §. 66. N. 5. §, 67. & §. 1324.

SECT. 1336. N. 2.

Diluentia.

Vid. §. 54. N. 4.

SECT. 1336. N. 3.

Diſcutientia hic bona.

Rec. *Flor. Chamæmel.*
Sambuc.
Melilot.
Lavand. ana unc. ij.
Croci drach. j.
Cum *Lacte dulc.* decoct. in Cataplaſma admiſce.
Sapon. Venet. drach. ij.
Micæ Panis albi q. ſ.

SECT. 1336.

Rec. *Sp. flor. Roriſmar.* q. ſ.
Applicetur cum linteo.

Linimentum leniens, diſcutiens.

Rec. *Ol. Amygdal. dulc.*
Infuſi Hyperici,
Violar.
Roſar. ana unc. ſs.
M. F. Linimentum.

Rec. *Unguent. Roſar.*
Popul.
Nutrit. ana unc. ſs. M.

MORBI INFANTUM.

1340. INfanti nato oriuntur morbi proprii 1. a ſtrigmentis glutinoſis, caſeoſis, lentis, quibus os, œſophagus, ſtomachus, inteſtina ei replentur.

1341. Qua ſola de cauſa, nauſeæ, vomitus, tormina, ſingultus, convulſiones, ſæpe oriuntur; atque deinceps reſtant indigeſtiones aſſumptorum.

1342. Curatur facile jejunio horarum x, vel xij.; aſſumptione pauci vini cum melle miſti, iterata doſi hoc tempore abſtinentiæ dati; vel leniſſimo quodam ſimul adjecto ſtimulo purgante.

1343. Quin, ad proluendam hanc pituitæ mucoſæ ſaburram, ſæpe proſunt egregie Epithemata moderate aromatica, & ſpirituoſa.

1344. 2. Multum patiuntur vulgo à meconio non ſatis cito expulſo, ob debilitatem fœtus, duritiem materiæ, copiam ejus nimiam, ſiccitatem viæ.

1345. Hinc ab ejus mora, aëre jam appulſo, acrimonia, acor, putredo, in vapores roſolutio, adeoque dolores torminoſi, convulſiones, nauſeæ, vomitus, ſingultus, tuſſes, ſternutationes, clamores, fletus, pervigilia, terrores, febres, macies, mors.

1346. Corrigitur vis expellens ſopita ſtimulo leni purgante, leni ſuppoſitorio, Cardiaco ſuaviſſimo & leni.

1347. Durities materiæ corrigitur hauſtu ſeri lactis recentis cum pauco melle diluto, clyſmate ex ſero lactis ſaponato, vel mellito.

1348. Inteſtina lubricantur, aſſumpto oleo Lini, Olivarum, Amygdal. dulcium, &c., tum, injectis iiſdem Clyſmatis ſpecie, & linimentis ſimilibus.

1349. Qua methodo, quibus Medicamentis, feliciſſime ſuperantur varia illa & peſſima ſymptomata ab hac una radice orta (1345.).

1350. Si vero uſquam, hic antacida uſum habent, & inter illa abſorbentia inprimis.

1351. Opiata raro, neque ſine magna circumſpectione, adhibenda.

1352. Quin evitanda omnia nimis attenuantia, ſtimulantia, volatilia.

1353. Cuique vero ſingulari malo (1345.) facile remedium invenitur, cognita hiſtoria cauſæ, & curationis, omnium morborum huc uſque deſcriptorum.

1354. 3. Multum patiuntur ab ipſo lacte, dum id nimis cito, fortiterque, in ſtomacho coagulatum, compingitur in unam maſſam gravem, acremque.

1355. Hæc enim ſenſim acrior, acidiorque reddita, fœces alvi virides, acidum ſpirantes, materiem vomitu rejectam acidam, hinc tormina, flatus, dolores, & infinita alia, excitat, maxime convulſiones.

1356. Quæ curantur Antacidis fixis, purgantibus permiſtis, Clyſmatibus ſimilibus, Carminantibus blandis, Oleoſis internis, externiſque.

1357. Inſultus porro Epileptici hinc plerumque originem ducunt, irritato genere nervoſo ope acrimoniæ vellicantis.

1358. Unde & his remediis ſolis curantur ſi medelam capiunt.

1359. 4. Simulac hæc ſuperarunt mala infan-

tes, & incipiunt uti cibis crudis, fructibus horæis, carnibus, caſeo, ſimilibuſque, Vermes oriuntur.

1360. Cauſam dant ova inſectorum, in aëre vel terra viventium, aſſumpta, neque vi tenelli motus deſtruenda.

1361. Nidum dat pituita inteſtinalis, vel gaſtrica, in qua hærent, foventur, pariunt augenturque.

1362. Hinc raro in adultis, & in his modo torpidis, & leucophlegmaticis.

1363. Suntque rotundi, lati, aſcarides.

1364. Efficiunt irritatione nauſeas, vomitus, alvi fluores, animi deliquia, pulſus exiles, deficientes, intermittentes, pruritus narium, inſultus Epilepticos.

1365. Efficiunt conſumptione chyli eſuriem, pallorem, debilitatem, alvum adſtrictam, inde tumorem abdominis, ructus, borborygmos.

1366. Efficiunt ſæpe perforationem ipſorum inteſtinorum,

1367. Unde & toties lethales reperti ſunt.

1368. Cognoſcuntur ab ætate, victu, temperie, effectibus, (1364. 1365. 1366.).

1369. Curatio fit 1. Nidum deſtruendo (1361.) per alcalina fixa, gummata phlegmagoga, mercurialia, antimoniata, aromatica amara.

1370. Tum externe inungendo abdomen balſamicis ex aromaticis fortiſſimis, permiſtis purgantibus, oleoſiſque.

1371. 2. Vermes necando: quod fit ope Medicamentorum mellitorum, ſalinorum, indigeſtibilium vermibus, amarorum aromaticorum, Mercurialium, Acidorum, Vitriolatorum ex chalybe, vel cupro.

1372. 3. Expellendo Lumbricos vivos enectoſve ope purgantium amarorum, phlegmagogorum, Mercurialiumque.

1373. Quin Clyſmata, Suppoſitoria, Unguenta externa ad eadem proſunt quam maxime.

1374. Quando dentes incipiunt prodire, maxime acuti, a tenſione, punctura, laceratione gingivarum nervoſarum, ſanguinolentarumque, oritur inflammatio, tumor, gangræna, convulſio, alvi fluor viridis, ſalivatio, febris, mors.

1375. Quæ cuncta facile ex eadem cauſa oriri demonſtrantur.

1376. Quin ſublata irritatione nervorum (1374.) ſponte ceſſant.

1377. Quod fit 1. Gingivas emolliendo, refrigerando, leniendo, mollibus, glutinoſis, antiphlogiſticis. 2. Sæpe atterendo ad corpora dura, glabra. 3. Diſſecando ope lanceolæ.

1378. Convulſiones hinc oriundas minuta Sp. C. C. doſis feliciter tollit.

IN MORBIS INFANTUM.

SECT. 1342.

Miſtura glutinoſa, diſſolvens.

Rec. *Mell.*
Vini Gall.
Hydromell. ana unc. ſs. M.
Una doſis.

Similis leniter purgans.

Rec. *Syrup. Cichor. cum Rheo* drach. iij.
Sapon. Venet. drach. ſs.
Aq. ſtillat. Meliſſæ unc. ſs. M.
Una doſis.

SECT. 1343.

Tinctura aromatica, ſpirituoſa, pro Epithemate.

Rec. *Cinnam.*
Maceris.

Nucis myriſt.
Maſtich.
Olibani ana drach. ij.
Sp. Vini Theriacal. unc. iv.
F. Tinctura;

Epithema Aromaticum, promovens ſaburræ inteſtinalis excretionem in Infante recens nato.

Dein.
Rec. *Vitell. Ovi* N. j.
Tincturæ præſcriptæ unc. ſs.
Aq. ſtillat. Roſar. drach. ij.
Excepta pauxillo micæ panis ſtomacho applicentur.

Rec. *Flaved. cortic. Citrei raſi* unc. ſs.
Nucis myriſt. drach. ij.
Vini Hiſpan. drach. iij.
M. conterendo ſimul in mortario.
Et mica panis excepta applica ut prius.

SECT. 1346.

Syrupus leniter purgans, expellendo meconio idoneus.

Rec. *Caſſiæ rec. extract.* drach. ſs.
Rhei gr. iij.
Syrup. Cichor. cum Rheo drach. ij. M.
Pro una doſi.

Miſtura in eumdem finem.

Rec. *Mannæ Calabrin.* drach. ij.
Syrup. Roſar. ſolut. drach. j.
Aq. ſtillat. Flor. Sambuci drach. iv. M.
Pro una doſi.

Rec. *Mell. albi* drach. iij.
Syrup. Roſar. ſolut. cum Senna drach. j.
Aq. ſtillat. Cichor. drach. iv. M.
Pro una doſi.

Rec. *Rhei elect.* gr. vj.
Agaric. elect. gr. ij.
Syrup. Violar. drach. ij.
Exacte contritis admiſceto
Aq. ſtillat. Meliſſ. drach. ij.
Pro una doſi.

Rec. *Sapon. Venet.* parum in globulum vel conum formati.

Rec. *Globulum exiguum* vel *Conulum*, factum *ex Saccharo coniformi.*

Rec. *Mel* ad duritiem coctum & in Suppoſitorium exiguum formatum.

Rec. *Sebi Candelarum parum;* forma in ſpeciem debitam.

Cardiaca hic bona, hauſtus meconium propellentes cardiaci.

Rec. *Mell.* drach. j.
Vini Hiſpan. drach. ij.
Vitell. Ovi drach. ij.
M. F Hauſtus.

Rec. *Aq. ſtillat. Cinnam.* drach. ij.
Elixir propr. cum ſale Tart. pp. gutt. vj.
Syrup. Kermes drach. j.
M. F. Hauſtus.

SECT. 1347.

Hauſtus Meconii duritiem emolliens.

Rec. *Seri Lact. rec.* drach. vj.
Mellis drach. j.
M. F. Hauſtus.

Clyſma in eumdem finem.

Rec. *Seri Lact. rec.* unc. ij.
Sapon. Venet. drach. jſs.
Mell. drach. ij.
M. F. Clyſma.

SECT. 1348.

Linctus oleoſi ad inteſtina, duro Meconio repleta, lubricanda.

Rec. *Ol. Lini* drach. j.
Syrup. Althææ drach. ij. M.
Pro una doſi.

Rec. *Ol. Olivar.*
Syrup. capillor. Vener. ana drach. ij. M.
Pro una doſi.

Rec. *Ol. Amygdal. dulc. rec.* drach. iij.
Syrup. Glycyrrhiz. drach. ij.
Pro una doſi.

Clyſma in eumdem uſum.

Rec. *Olei Lini* unc. ſs.
Vitell. Ovi drach. ij.
Mell. Mercurial. unc. ſs.
Seri Lactis recent. unc. j.
M. F. Clyſma,
Applicandum ſemel quotidie, donec lubricitas apparet.

Linimentum in eumdem finem.

Rec. *Unguent. Althææ compoſ.* unc. j.
Olei Lini unc. ſs.
M. F. Linimentum.
Quo Abdomen inungatur mane & veſperi.

SECT. 1350.

Pulvis antacidus abſorbens.

Rec. *Lapid. Cancror.*
Oſteocoll.
Cretæ,
Mandibul. Lucii piſcis.
Oſtracoderm. Oſtreor. ana drach. ij.
M. F. Pulv.
Doſis, gr. vij. *bis vel ter de die.*

Miſtura antacida.

Rec. *Aq. ſtillatit. flor. Rhœad.*
Fœniculi ana unc. ij.
Lapid. Cancror. drach. ij.
Sapon. Venet. gr. vij.
Syrup. Althææ unc. ſs. M.
Bibat drach. ij. *omni hora, ſi non dormit.*

SECT. 1356.

Miſtura antacida, lac coagulatum reſolvens, alvum leniter ſtimulans.

Rec. *Sapon. Venet.* drach. ij.
Vitell. Ovor. drach. iv.
Lapid. Cancror. drach. iij.
Rhei drach. ſs.

Bene terendo miſce cum
Aq. ſtillat. Menth. unc. iv.
Syrup. Althææ unc. jſs.
Capiat unc. ſs. *omni hora, donec ſedentur ſymptomata.*

Clyſmatum formulæ, ad lac in inteſtinis coagulatum diſſolvendum.

Rec. *Sapon. Venet.* drach. ſs.
Sal. Gemm. gr. iij.
Mell. Anthoſat. unc. ſs.
Aq. ſtillatit. Fœniculi unc. jſs.
M. F. Clyſma.

Rec. *Fellis Bubuli* drach. ſs.
Mell. Mercurial. unc. ſs.
Aq. ſtillatit. Menth. unc. jſs.
M. F. Clyſma.

Oleoſa interna.

Vid. §. 1348.

Oleoſa externa hic.

Ung. Martiat.
Nervin.

Olea infuſa Abſinthii,
Anethi,
Chamæmeli,
Rutæ.

Olea preſſa Lauri,
Macis,
Nucis myriſticæ,
Palmæ.

SECT. 1369.

Miſtura attenuans, nidum vermium deſtruens.

Rec. *Gumm. Opopanac.* drach. j.
Vitell. Ovor. drach. ij.
M. S. A. dein adde
Sapon. Venet. drach. j.
Syrup. Artemiſ. unc. jſs.
Aq. ſtillat. Fœniculi unc. iij.
Capiat drach. j. *omni quadrihorio, uno vel altero die, cum regimine.*

Pulvis purgans, mercurialis antihelminticus.

Rec. *Mercur. nigri.*
Agarici trochiſc. ana drach. j.
Sacchari puri drach. jſs.
M. F. Pulv. dividendus in x. partes.
Capiat unam *mane & veſperi, vacuo ſtomacho.*

Miſtura attenuans, antihelmintica.

Rec. *Sal. Card. bened.* drach. ij.
Syrup. 5. Rad. aperient. unc. j.
Aq. ſtillat. Fumar. unc. iv. M.
Capiat drach. iij. *omni trihorio.*

Electuarium ſimile.

Rec. *Semin. Abſinth. vulg.*
Santonic.
Tanacet. ana drach. ij.
Mell. unc. ij. M.
Sumat drach. ij. *omni mane.*

SECT. 1370.

Linimentum nidum vermium deſtruens, & ſimul purgans.

Rec. *Unguent. Agripp.*
Arthanit. ana unc. j.
M. F. Linimentum;
Cujus pauxillo inungatur ſubinde locus Umbilici.

Unguentum purgans, antihelminticum.

Rec. *Fellis Taurini.*
Aloes pur. ana drach. j.
Unguent. Althææ unc. j. M.
In ſimiles uſus.

Simile, valde aromaticum, ſed ſine purgantibus.

Rec. *Ol. Tanaceti.*
Caſtorei ana unc. ſs.
Unguent. Nervin. unc. j. M.
In eumdem effectum.

In quibus obſervandum, an nimis turbet alvum; id quippe accidit ſæpe: ne in Dyſenteriam prolabatur Infans, ex uſu nimio, cavendum tunc erit.

SECT. 1371.

Miſtura vermes necans.

Rec. *Mell.* unc. ij.
Sal. Gemm. drach. jſs.
Aq. ſtill. Cichor. unc. iv.
M. F. Potus.
Cujus unc. ſs. *bibat omni hora diei.*

Pulveres ſimiles.

Rec. *Corn. Cerv. uſtum*, ad ſcrup. j.
Capiat quater de die, quo tempore vacuus eſt Stomachus, ex *Syrup. Roſar. pallid.* drach. ij.

Rec. *Corallin. marin.* drach. ij.
Limatur. Martis drach. ſs.
M. F. Pulv. dividendus in doſ. xvj.
In uſum eumdem.

Rec. *Semin. Santonici,*
Rutæ,
Tanaceti,
Abſinthii ana drach. j.
Sacchari drach. iij.
M. F. Pulv. dividendus in doſ. xvj.
In uſus eoſdem.

Vinum medicatum, anthelminticum.

Rec. *Hydromell. rec.* lib. j.
Semin. Santonic.
Tanacet. ana unc. j.
F. S. A. Vin. Medicatum; cui dein puro admiſcete
Mellis albi unc. ij.
Capiat unc. j. *mane, vacuo ſtomacho.*

Pulveres mercuriales, anthelmintici.

Rec. *Mercur. nigr.* gr. viij.
Vitriol. Martis parum calcinati gr. ij.
M. F. Pulvis, dividendus in ij. doſ.
Capiat unam *mane*, alteram *veſperi*, *inani ſtomacho.*

Rec. *Mercur. dulc.* gr. vij.
Diagryd. gr. v.
M. F. Pulv.
Mane hauriendus ex Hydromelle.

Similis, ſed ſine Mercurialibus.

Rec. *Tartar. vitriolat.* gr. iv.
Vitriol. Martis gr. iij.
M. F. Pulv. tenuiſſimus, divide in doſ. iij.
Capiat unam *mane, circa meridiem, veſperi, vacuo ſtomacho.*

Rec. *Vitriol. comm.* gr. ij.
Syrup. Violar. drach. iv. M.
Pro una doſi, mane, jejuno ſtomacho, aſſumenda.

SECT. 1372.

Pulveres Mercuriales ad vermes necandos, & per alvum expellendos.

Rec. *Diagryd.* gr. iv.
Mercur. dulc. gr. vj.
M. F. Pulv. tenuis.
Pro una doſi.

Rec. *Rad. Jalapp.*
Mercur. nigri ana gr. xij.
M. F. Pulv.
Ut prius.

Rec. *Agaric.* gr. viij.
Mercur. nigri gr. xij.
M. F. Pulv.
Ut prius.

Pulvis purgans, anthelminticus.

Rec. *Aloes* gr. iij.
Reſin. Jalapp. gr. j.
Vitriol. Martis gr. ij.
M. F. Pulv.
Ut prius.

SECT. 1373.

Clyſmatum anthelminticorum formulæ.

Rec. *Ol. Lini* unc. iij.
F. Clyſma.

Rec. *Mell.* unc. ij.
Aq. ſtill. Cichor. unc. ij.
F. Clyſter.

Rec.

Rec. *Decoct. Tanacet.* unc. iij.
Aloes gr. vj.
M. F. Enema.

Rec. *Vitriol. Martis* gr. xv.
Aq. ſtillat. Cichor. unc. iv.
M. F. Lavamentum dictum.

Suppoſitorium ſimile.

Rec. *Mell. cocti ad ſpiſſitudinem debitam.* unc. iv.
Aloes unc. ſs.
Vitrioli Martis drach. ij.
M. S. A. F. parva Suppoſitoria,
Applicanda poſt alvum exoneratam.

Unguenta externa.

Vid. §. 1370.

SECT. 1377.

Miſturæ refrigerantes, antiphlogiſticæ.

Rec. *Nitri* gr. xx.
Sp. Sal. gutt. v.
Syrup. Violar. unc. j.
Aq. ſtillat. flor. Sambuc. unc. iij. M.
His foveantur Gingivæ.

Rec. *Cremor. Lactis rec.*
Vitell. Ovor. ana unc. j.
Syrup. Violar. drach. vj.
Aq. ſtillat. Roſar. unc. iij. M.
In eoſdem uſus

Rec. *Flor. recent. Roſar.*
Sambuci ana pug. ſs.
Includantur linteo, appenſo, ut in fundo maneant, plumbo, tum immittantur vitro longo, cylindrico; affundatur Lac recens; ponantur in digeſtione; *Cremor ſupernatans adhibeatur inflammatas ad Gingivas.*

SECT. 1378.

Rec. *Spirit. Corn. Cerv.* gutt. iij.
Bibat ex Syrup. Kermes drach. ij. *ter de die*

VARIOLÆ.

1379. QUin infantibus frequens, huc referetur, morbus, qui vocatur Variolarum. Cujus quidem adeo accurata Sydenhami deſcriptio, ut decies legi merenti pauca modo addenda habebam, unde pateat & has ad eandem ſimplicitatem, ut præcedentes morbos, reduci poſſe, & aliquid in ordine medendi deſiderari hactenus.

1380. Eſt ut plurimum Epidemicus, verno tempore primo incipiens, æſtate creſcens, languens autumno, hyeme ſequenti fere cedens, vere iterum eodem ordine rediturus. Quo citius in hyeme incipit, eo violentior, quo ſerius, eo mitior, erit mali natura. Hinc liquet; quo anni tempore periculoſior.

1381. Occupat omnem ætatem, ſexumque, maxime autem pueros, eoſque, qui hactenus hunc morbum nondum paſſi ſunt, quo ætas humida plus diſſipavit, ſolida magis coëgit, eo violentior morbus: Hinc pueris, mulieribus, mollibus, laxis, facilior: exercitatis, viris, ſenibus, pejor.

1382. Malum hoc, licet Epidemicum, contagio ſuſcipitur communicato ab homine qui prius laboravit: quod primo videtur aëri inhærens, pulmonibus, ori, naribus, œſophago, ſtomacho, inteſtinis, dari. Adeoque hoc tempore admodum parum materiei venenatæ habere.

1383. Hæc contagioſa materies (1382.) humoribus miſta ſtatim producit effectus quoſdam ordine ſe mutuo excipientes; qui ſunt: horripulatio; rigor; febris acuta; calor ingens, perpetuus; oculorum ſplendor, a liquore tenui & calido illapſo; Capitis, dorſi, artuum, dolor magnus, maxime circa partes, cordis ſcrobiculo

ſubjectas; vomitus, nauſea; inquietudo magna; ſtupor; ſomnolentia; atque infantibus inſultus Epileptici.

1384. Initio hujus ſtatus (1383.) cruor venis miſſus pulcher, ſaluberrimoque ſimillimus; ſecundo, tertio, quartove die, jam inſtar pleuritici & inflammati cernitur (384.), eo plus, quo plus duravit, & vehementius fuit, malum.

1385. Durat hic ſtatus, pro varietate epidemica, vehementia morbi, temperie ægri, vario tempore: quo diuturnior ex ſua natura, eo mitior futurus totus morbus, & contra.

1386. Unde videtur morbus in hoc ſtatu (1380. ad 1386.) eſſe velocitas liquidorum aucta a ſtimulo inflammatorio omni ſanguini admiſto.

1387. Morbus ergo ille (1386.), affinis omni acuto inflammatorio, difficulter in hoc ſtatu ab eo diſtinguitur; ſcientia Epidemici regnantis (1380.), ægri in hunc morbum proni (1381.), contagii prægreſſi (1382.), & inde ſecutorum ſymptomatum (1383.), docet, quod adſit, & quod ſecuturæ ſint papulæ ipſæ in altero, mox deſcribendo, decurſu.

1388. Cognito (1387.) hoc morbi ſtatu (1380. ad 1387.), indicatio videtur oriri hæc primo; ut, ſtimulo inflammatorio ablato (1386.), ſanetur ſtatus præſens, & impediatur ulterior ejus progreſſus, & proinde caveatur futura ſuppuratio, gangræna, &c.

1389. Stimulus videtur auferri poſſe correctione per ſpecifica ita dicta, vel methodo univerſali antiphlogiſtica.

1390. Correctio ſpecifica niti debet invento remedio oppoſito illi veneno contagioſo, quod tam parva mole ſuſceptum reliqua parit, ut effecta (1382. 1383.).

1391. Quale (1390.) inveniri poſſe, compa-

ratio hiſtoriæ antidotorum, & indoles hujus mali, faciunt ſperare; & ad indagandum impellit ſumma hinc futura humano generi utilitas.

1392. In ſtibio, & mercurio, ad magnam penetrabilitatem arte deductis, nec tamen ſalina acrimonia nimium corroſivis, ſed bene unitis, ut quæramus, incitat aliquis horum aliquando ſucceſſus.

1393. Methodus univerſalis videtur hic adhiberi poſſe, & experimentis perfici debere, illa, quæ deprehenſa eſt in omni inflammatorio valere, ne inflammatio in pus, gangrænamve, abeat: quum in aliis omnibus ſuccedat, hic nihil repugnet, morbus varioloſus ſæpe ſine variolis ſit.

1394. Conſiſtet illa (1393.) in his: 1. mittatur cruor, ut (854. N. 1. 890. N. 1. &c.). 2. Clyſmatibus, fotibuſque, laxetur tota cutis, os, œſophagus, inteſtina, ſæpe. 3. potetur multum aquæ tenuiſſime farinoſæ, acidulæ, nitroſæ; hauriatur nitrum ſtibii, vel polychreſtus ſal, & hydrogala tenue. 4. ſit victus tenuis; aër in pulmones ducendus frigidiuſculus; corpus bene tectum, & perſpirabile.

1395. Quamvis enim in hoc morbo raro cogitetur de hac indicatione (1388.), & de hac methodo inprimis (1393. 1394.), caſus tamen, ignaro morbi Medico, ſæpe dedit ſucceſſus probantes talem artem.

1396. Morbus hic ubi ſtatum primum, quem contagii voco, abſolvit, ſecundum ingreditur, qui ſic ſe habet: punctis parvis rubris inſtar morſus pulicaris cutis capitis primo & faciei, mox manuum & brachiorum, dein trunci, & inferiorum, inficitur; mox miteſcunt ſymptomata (1383.); augentur omni hora quoad magnitudinem, & numerum puſtulæ valde rubeſcentes, aſſiduo magis, magiſque, elevantur; in-

flammantur; cutis tenditur; dolor; calor; impedita circulatio; impedita perſpiratio; hinc humorum major ad interiora repulſus; febris; anxietas; diſpnœa; dolor faucium; angina, diarrhœa; dyſenteria; mictus cruoris; hæmoptoë; cutis inter puſtulas liberæ inflammatio rubra, dolens, calens; quæ ubi duraverunt ſpatio 4, 5, vel 6, dierum, jam abſolute ſuppuratæ ſunt, & in totidem parva apoſtemata converſæ. Hunc inflammationis decurſum voco, uſque in abſceſſum; durat pro varietate epidemici, temperiei, magnitudinis, regiminis, vario tempore, plerumque quatuor, aut quinque diebus; ita, ut octavo, ab inchoamento, die ſuppuratio adſit; cruor tum valde inflammatus.

1397. Si morbus contagii ingens (1383. ad 1386.), puſtulæ multæ, ſibi mutuo proximæ, ac quaſi implicitæ, inflammationis omnia ſigna magna, temperies ſalina oleoſa, vigor ætatis, vita prægreſſa lautiſſima, remedia & regimen velocitatem multum augentia, æſtas fervidiſſima, fuerint, tum ad finem inflammationis veſiculæ lympha rubella diſtentæ adſunt, gangrænoſæ indolis indices (427. N. 5.); hinc cutis circulationi, & exhalationi inepta; inde humorum in interiora repulſus; inde ſalivatio ingens; tumor magnus manuum, pedumque.

1398. Ex his diagnoſis & prognoſis ſecundi ſtatus cognoſcitur, ratioque morbi, & omnium ſymptomatum in eo capitur, his fere regulis circumſcripta:

Quo mitior ſtatus contagii, eo lenior ſtatus inflammationis.

Quo lentius erumpunt puſtulæ, quoque proin diuturnior ſtatus contagii, eo morbus levior.

Quo pauciores, magis ſeparatæ, majores, plus a facie remotæ, candidiores, & dein flavæ magis puſtulæ, quoque tardius procedunt, eo meliores.

Quo plures, magis intricatæ, minores ſingulæ, magis in facie hærentes, fuſcæ, nigræve, citiuſque incedunt, eo pejores.

Quo materies puſtularum pus magis blandum & perſectum refert, eo melius.

Quo materies puſtularum ichorem gangrænoſum plus refert, eo pejus.

Quo ſpatium inter puſtulas magis rubet, calet, tenditur, tumet, circa tempus abſceſſus, eo melior ſpes, ob circulationem hic remanentem.

Quo idem plus pallet, vel fuſcum evadit, eo pejus; angina ſequitur lethalis, aut peripneumonia; niſi ſalivatio liquida, vel ingens tumor manuum, pedumve acceſſerit; ratio eſt, liquorum hic impedita, hinc ad interiora aucta, circulatio.

Si in locis inter puſtulas liberis maculæ purpureæ, lethalis gangræna deſignatur.

1399. Indicatio hoc in ſtatu (1396.) eſt varia pro vario gradu durantis morbi: nam in primo initio apparentis inflammationis externæ, videtur requiri cautela, ne vergat in ſuppurationem: de qua jam actum (1393. 1394.): aut, ſi id ſpernitur, curandum ut minima fiat, procul a capite, & tarda: quod fit 1. victu tenuiſſimo, putredini reſiſtente: 2. potu, diluente, blando, ſubacidulo. 3. Medicamento antipyico, aperiente, diluente, aſſiduo magna copia ingeſto. 4. Balneo pedum bis de die repetito, horum fotu tepido continuo, epiſpaſticis applicatis ad cava pedum & poplitum. 5. Regimine frigidiuſculo, maxime admiſſu puri & frigidi aëris, interim corpore inferiore contra frigus munito. Hæc autem ſtatim & ab initio ſic applicanda ſunt. 6. Si nimio impetu fuerit morbus, opiata veſpertina quinta conducunt, reliquis ſimul, ut præſcriptum eſt, actis.

1400. Poſt toleratum decurſum hunc (1396.), ſequitur ſtatus tertius ſuppurationis, quo incepta illa creſcit & perficitur: in eo puſtulæ jam purulentæ quotidie augentur, dein matureſcunt, albeſcunt, flavent, ac tertio, quartove die hujus decurſus, rumpuntur. Tum vero tota pinguitudo & cutis pure ſcatet mobili, externe aret, locis liberis inflammatur; hinc impedimento perſpirationis, circulationiſque, irritatione generis membranoſi & nervoſi, abſorptu puris in venas, fit febris peſſimæ indolis, cum peſſimis ſymptomatibus; ſi materies hæc purulenta ſanguini miſta diu movetur, putreſcit (82. 100. 406.); hinc pro vario delapſu in deverſas corporis partes diros effectus, vixque ſuperabiles, producit; deliria; phrenitides; anginas; peripneumonias; pleuritides; vomitus; dyſenterias; hepatitidem; apoſtemata; anthraces; juncturarum tumores, abſceſſus, immobilitates; tabem; phthiſin; & infinita ſimilia.

1401. Si vero tum materies tenuior, acrior, morbuſque vehementior, exeditur cutis, pinguitudo, & caro; fiunt lata, peſſima, ad oſſa ſæpe penetrantia, ulcera cacoëthe; cicatrices fœdæ.

1402. In hoc ſtatu (1400.) curandus puris ad exteriora exitus, ab interioribus expulſio; quod fit laxando cutim fomentis laxantibus tepidis, aſſiduo & laborioſe renovatis; ablutione & gargariſmo oris, fauciumque, aſſiduo; potu largo, calido, cardiaco, detergente, aperiente, putredini reſiſtente; clyſmate blando, diluente, emolliente, laxante quotidie injecto, diu retento; victu ex jure carnium cum ſale & acidis condito; vini meraciſſimi ſubinde moderato uſu; dato ſimul, contra enormes impetus, opio.

1403. Si morbus vehementiſſimus; ichor gan-

grænoſus loco puris; tota fere cutis occupata; facile patet, cur infelicem adeo, imo ineluctabilem, perniciem adferat hic morbus: omnium vero clariſſime id liquebit ei, qui ex anatomicis norit, ut externam cutim, ita oculos, narium omnes membranas, oris omnia velamenta, aſperam arteriam, bronchia, œſophagum, ſtomachum, inteſtina, jecur, lienem, pulmones, obſideri his puſtulis; hinc quippe dicta intelligit, & videt, quid ad curationem requiratur, & an magnitudo mali, perditio tot ægrorum, poſt vulgata auxilia applicata fruſtra ſemper, non excitet boni Medici ſolertiam, ut initio mali invadentis ſumma tentet; vulgata quippe methodo nullus, niſi ſponte, emergit. Prophylaxis inſitiva videtur ſatis certa tutaque.

IN VARIOLIS.

SECT 1392.

Pulveres Mercuriales & antimoniales, forti veneno varioloſo antidoti

Rec. *Antimon. diaphoret. una cum ſuo Nitro fixante conſervati* drach. vj.
Mercur. dulc. drach. ſs.
Sal. Polychreſt. veri drach. j.

Diu terendo F. Pulv. tenuiſſimus, dividendus in xxiv. doſ. æquales.

Capiat unam *tertia quaque hora*; *ſuperbibendo*, *poſt ſingulas*, *Seri Lact. rec.* unc. iv.

Rec. *Flor. Sulphur.* drach. j.
Cinnabar. Antimon. ſcrup. j.
Stibii diaphoret. nitrati.
Salis polychreſt. ana drach. jſs.

M. F. Pulv. ſubtiliſſimus, dividendus & *Sumendus ut prius.*

SECT. 1394. N. 2.

Clyſma laxans.

Rec. *Flor.* *Malvæ,*
Althææ,
Taraxaci,
Verbaſci,
Lychnid. ſaponar. ana unc. ſs.
Farin. Lini drach. ij.
Coq. cum aq. ad *unc.* xij.
F. Clyſma.
Injiciendum duodecima quaque hora.
Panni lanei eodem Decocto *madidi, expreſſique iterum, calidi applicentur corpori inferiori, pedibus, poplitibus, inguinibus, cruribus, femoribus.*
Eodem os, nares, fauces, colluantur, humectentur, foveantur.

SECT. 1394. N. 3.

Decoctum diluens, acidulum, nitroſum, ad ſtimulum varioloſum expellendum.

Rec. *Flor. Papaver. errat.*
recentiſſ. Sambuci ana unc. j.
Avenæ integræ unc. ſs.
Cum aq. decoct. *unc.* xx. admiſce
Nitri ſtibiati, h. e. ab Antimon. diaphoretico lavando, & cryſtalliſando, ſeparati unc. ſs.
Succi Citrei recent. unc. j.
Syrup. Violar. unc. jſs.
Bibat quantum lubet.

SECT. 1394. N. 4.

Vid. 28. N. 1.

SECT. 1399. N. 1.

Vid. 28. N. 1.

SECT. 1399. N. 2.

Vid. 1394. N. 3.

SECT. 1399. N. 3.

Succus antipyicius in ſtatu Phlogiſtico Variolarum.

Rec. *Succi recens expreſſi Cichorei,*
Lactucæ,

Succi recens expreſſi Taraxaci,
Fumariæ ana unc. ij.
Radic. Scorzoner. unc. iv.
Nitri puri drach. jſs. M.
Bibat unc. j. *omni hora diei.*

Decoctum ſimile.

Rec. *Radic. Sarſaparill.*
Chinæ,
Gramin. ana unc. ij.
Scorzoner. unc. viij.
Flor. Sambuci unc. j.
Cum aq. decoct. ſpatio 1. horæ, Pint. vj. exhibe.
Bibat unc. v. *omni hora.*

SECT. 1399. N. 4.

Epiſpaſticum, impetum humorum a nobilioribus partibus derivans.

Rec. *Emplaſtr. de Meliloto.*
Galbani.
Sagapeni ana unc. j. M.
Extenſa ad alutam applica cavis pedum.

Idem fortius.

Rec. *Fermenti acidi Panis* unc. vj.
Rutæ m. j.
Semin. Sinapi contuſi drach. vj.
Salis drach. iv.
Aceti drach. iv. M.
Applica ad cava pedum & poplitum noctes atque dies.

SECT. 1399. N. 6.

Hauſtus anodyni.

Rec. *Syrup. Papav. albi* unc. j.
F. Hauſtus.

Rec. *Laudani puri* gr. j.
F Pilula.

Rec. *Laudani puri* gr. j.
Aq. ſtillat. Meliſſæ unc. ſs.
M. F. Hauſtus.

SECT. 1402.

Vid. ſcripta ad 1394. & 1399. N. 6.

MORBI EPIDEMICI.

1404. NOtandum vero eſt ſuper omnia, morbos hactenus deſcriptos fluidorum, licet nomine, ſignis pleriſque, & aliqua specie eventus iidem appareant incauto, tamen in indole tecta, phœnomenis non niſi perito obſervatis, vario tempore incrementi, ſtatus, coctionis, criſios, effectu, eventu, ſanandi methodo requiſita, ſæpe immenſum differre.

1405. Adeoque requirere longe aliam adminiſtrationem. 6. rerum non naturalium, aliam medelam, alia medicamenta.

1406. Cujus tamen varietatis cauſa adeo latens, ut à nullo ſenſili vitio 6. rerum non naturalium deduci hactenus queat.

1407. Et tamen ob communem pluribus afflictionem, poſſibilem evitationem, & excluſionem vento, vel igne, in aëre reſidere comprehenditur.

1408. Et in eo magis ob varietatem inexplicabilem exhalationum, quæ vel miſturæ, vel ſtimuli ratione noſtræ machinæ nocent, quam ob mutationem notabilem qualitatum ſenſilium; ut obſervatio docet.

1409. Tamen vix niſi contagio humano, quod mirum, morbos excitare.

1410. Hos autem proprie Epidemicos vocare ſolemus.

1411. Horum cognoſcitur natura juxta regulas datas (11. 12. 13.).

1412. Lucem vero affundit medico incognitum talem, & recens invadentem epidemicum curaturo. 1. Determinatio ejus ad ſpeciem notam, cui maxime ſimilis. 2. Obſervatio ejus, qui, eo tempore, circa æquinoctium vernum, vel autumnale, frequentior. 3. Attentio ad

phœnomena ſpontanea, quæ mortem, ſalutem, meliorem, pejorem ſtatum morbi præcedunt, comitantur, ſequuntur. 4. Eorum, quæ inevitabiliter geruntur, ingeruntur, egeruntur, adjutamentum, vel nocumentum. 5. Comparatio plurium eodem tempore decumbentium ſimul. 6. Abſtinentia ab omni auxilio, quod dubium, valde movens, mutans, tectum morbi genium obſcurans.

1413. Ex quibus omnibus accuratiſſima attentione obſervatis indicatio naſcitur.

C A L C U L U S.

1414. UBi in corpore alicubi corpus quoddam plane inſolubile hæret, ei cruſta calculoſa brevi ſe applicat, plus, minuſve.

1415. Id ſi in renibus fit, a parte terreſtri ſanguinis exſiccata, fit calculus renum, maxime ortus ad ultimas arterias, ſpecie arenæ.

1416. Qui ſenſim ibidem accreſcens renem obſtipat, carnem ejus ſuffocat, conſumit, ſpecie grumi, puris, carunculæ, pellium expellit, totumque tandem corrumpit, mictus ſanguineos, purulentos, fœtidos excitat; quin ſæpe ulcerationem vicinorum, poſt inflammationem creat.

1417. Idem quacunque cauſa ex loco originis (1415.) in pelvim, & inde in ureterem, hujus flexus, anguſtias, introgreſſum in veſicam delatus, ſæpe intercipit urinas, cum dolore inflammatorio.

1418. Per ureteres in veſicam delatus expellitur ſæpe.

1419. Reſtitans in veſica creſcit per orbes appoſitos.

1420. Manente ſemper nucleo rubro, reliqui orbes, rubri, albi, cinerei, cærulei, perque

gradus colorum notatur gradus inſolubilitatis, ipſa chemia detegendus.

1421. In veſica hærens inflammationem, ejuſque ſymptomata, tum preſſiones, attritus, ulcera, puris mictus, ſtranguriаs, obſtructionem urethræ, impoſſibilem mictum niſi ſupino, febrim hecticam, tabem, facit; ſæpe impellitur in urethram immobilis.

1422. Calculus renum cognoſcitur a dolore ibidem obtuſo, a micto ſanguineo poſt motum ad ſtrata lapidea, motum corporis vehementiorem, præcipue in curru, a lapidibus ſæpe emiſſis, carunculis, pure, filamentis (1416.).

1423. Veſicæ, ex dolore in reddenda urina, & poſt, & ante, ex urina ſtillicidio tantum emiſſa, alba cum ſedimento mucoſo, craſſo, multo, graveolente, pruritu ad caput penis, teneſmo in reddenda urina, manus per anum immiſſo digito, cathetere, & (1421.).

1424. Calculus renum indicat ſui imminutionem, expulſionem, redactionem eo, ut non lædat.

1425. 1. Id fit victu humido, blando, tenui, modice ſalito; potu aquæ, vel huic ſimillimo; viribus vitæ.

1426. 2. Alterum fit laxando vaſa per balnea, clyſmata, linimenta laxantia; lubricando vias medicamentis humidis, emollientibus, lenibus, oleoſis blandis; aperiendo per opiata & anodyna; propellendo ope medicamentorum prudenter diureticorum, motu moderato.

1427. 3. Tertium, occurrendo ſymptomatibus, inflammationi per V. S. & reliqua hujus remedia; dolori per emulſiones anodynas, aſperitati per oleoſa, ſaponata, glutinoſa.

1428. Neque enim de ſpecificis lithontripticis hactenus vera fides.

1429. Delatus in anguſtias pelvis, requirit

eadem (1425. ad 1428.). maxime clyſmata, fotus, Venæ ſectionem.

1430. Per ureteres ex rene in veſicam illapſus noſcitur a nephritide antegreſſa, dolore in via ureteris ſubſecuto, horum ceſſatione cum ſignis (1423.).

1431. Tum requirit citiſſimam hinc expulſionem, ne creſcens pejor fiat.

1432. Id fit iiſdem fere mediis (1425. ad 1428.), ſed topice applicatis: balneo oleoſo, clyſmate ſimili, injectione olei in veſicæ vias, affrictu hujus.

1433. Tum ſuccurrendum omnibus ſymptomatibus, prout hunc illumve morbum imitantur.

1434. Si in urethram immobilis impactus, injectio, fotus, ſuctus, auriſcalpium ſpecillum, preſſio lenis, vel & inciſio applicanda requiruntur, aut punctura perinæi.

1435. Si major, quam excerni qui queat, lithotomia educendus.

1436. Et inprimis apparatu magno, utpote certiſſimo, arte Raviana emendato.

1437. Sciendum tamen omnem eventum operationis ſemper dubium: propter ſingularia, vix ulla ſagacitate prævidenda, neque ulla arte ſananda, incidentia.

1438. In mulieribus vero, dilatando urethram, educitur: raro incidendo.

1439. Si in collo veſicæ hærens impedit urinam, Cathetere repellendus.

AD CALCULUM.

SECT. 1425.

Olera hic bona.

Borrago.
Chærophylla.
Chondrilla.
Lactuca.

Petroſelinum.
Radices Dauci.
Raporum.
Siſari.
Sonchus.
Scorzonera.
Taraxacum.
Tragopogon.

Hæc, horumve quædam, cum Jure carnium cocta pro Victu optima.

Serum Lactis. }
Lac. } Animalium ſolo gramine paſtorum.
Lac ebutyratum. }

Plurimum valet uſus horum tamdiu continuatus, donec alvus fit, manetque, aliquamdiu laxa; licet debilitas inde quædam ſucceſſerit: hæc quippe felix ſæpe ſolvit vel inveteratum malum.

SECT. 1426.

Clyſma aperiens, laxans, molliens, calculum leniter propellens.

Rec. *Fol. Malvæ,*
Althææ,
Ibiſci,
Mercurialis,
Parietariæ,
Brancæ Urſinæ,
Atriplicis ana m. iv.

Ex eodem Decocto fiant Clyſmata, & etiam potulenta aſſidua; nam laxant, aperiunt, molliunt, pellunt.

Decoctum oleoſum ad lubricandum.

Rec. *Amygdal. dulc.* N. xxx.
Piſtachior. N. xx.
Semin. Papav. contuſ. unc. iij.

Excorticata, & contuſa, decoque cum *Aq. vulgari* q. ſ. ſpatio ½ horæ, tum fortiter & diu contritis ſimul S. A. adde
Sapon. Venet. drach. iv.
Glycyrrhiz. unc. ij.

Ebulliant denuo parum, dein Decocti lib. iij. exhibe.
Bibat unc. viij. *quater de die, vacuo ſtomacho, & dein parum leniter deambulet.*

Opiatum, Anodynum, Aperiens.

Rec. *Syrup.* 5. *Rad. aperient.* unc. ſs.
Laudani puri gr. ij.
Nitri puri gr. xx.

Aq. ſtillat. Petroſelini unc. vj. M.
Bibat unc. ſs. *omni hora.*

Propellens Diureticum.

Rec. *Cicer. rubr. contuſ.* unc. ij.
Semin. Petroſelini unc. j.
Rad. Gramin.
Petroſelini ana unc. iv.
Fol. Agrimon.
Virg. aureæ.
Veronic. maris ana m. ſs.
Glycyrrhiz. unc. j.
Cum aq. decoct. ſpatio ½ horæ lib. iij. admiſce
Nitri drach. ij.
Bibat unc. ij. *omni hora.*

LUES VENEREA.

1440. POſt annum 1493. in regno Neapolitano, mox Gallico exercitu, dein per totam Europam lues venerea orta adhuc durat.

1441. Quæ generatione, lactatione, contrectatione, ſaliva, ſudore, liquido genitali, exhalatione, contagio eſt.

1442. Et qua parte contrahitur, primo ſe manifeſtare ſolet.

1443. Neque a non infecto, vel non infecta, eodem hoc morbo, unquam orta deprehenſa eſt.

1444. Pars infecta (1442.) diverſo quidem tempore pro varietate loci infecti, materiæ contagioſæ, gradu caloris excitantis, temperiei diverſitate, pruritu, calore, leni inflammatione, puſtula ſubalba, ſquamoſa, erodente, mucoſa, inſanabili vulgatis remediis, cognoſcitur primo.

1445. Hinc creſcendo vicina primo, & plerumque externa inficit ſimilibus puſtulis ulceroſis, dehinc interna, labia, gingivas, palatum, linguam, fauces, naſum, cerebrum, pulmones, hepar, lienem, uterum &c.

1446. Quæ ſtillant ſaniem mucoſam, lentam, ſubviridem, carnem erodentem, in latum magis, quam profundum proſerpendo.

1447. Hinc in veretro externo cancri; in interno gonorrhœa; in vagina fluor dictus albus.

1448. Tum glandulæ inguinales tumentes utroque in ſexu, bubones venerei, communicato per lymphatica reſorbentia contagio.

1449. Et in viris membri inflammatio ingens, brevi in gangrænam ſoluta.

1450. Tum teſtes tumidi, dolentes, ſæpe in ulcerationem abeuntes, inflammatorio tumore ad veſiculas ſeminales orto.

1451. Ut & carunculæ, ſtranguriæ, eroſio urethræ, proſtatarum, colli veſicæ, vaſorum ſeminalium; ſimilia Mulieribus.

1452. Hinc fertur in membra, cum dolore nocturno medios artus occupante, ut & flexurarum rigiditate.

1453. Unde in Cartilaginibus, naſi maxime, & palato, eroſio.

1454. Mox media oſſa occupans caries producit præcipue in cranio.

1455. Tumque ſuperpoſitæ partes in apoſtemata aſſurgunt peſſima.

1456. Quin & in tophos duros elevat, dolentes obſcure, ſenſim acutius, tumque & ſuperpoſita corrumpentes.

1457. Unde facile conſtat de ſignis, quibus morbus hicce cognoſcitur.

1458. Gonorrhœa curatur, balneo, fotu, injectione, purgatione mercuriali ſæpe repetita, emulſionibus, balſamicis, abſtinentia ab omni cibo, potuque lauto & ad venerem ſtimulante, victu contra potuque tenui.

1459. Perſiſtendum in curatione, donec nihil amplius inſoliti ex pene exſtillet, vel in urina ſe manifeſtet.

1460. Inflatio membri virilis tollitur cataplaſmate anodyno, diſcutiente, emolliente, fotu ſimili, & venæ ſectione larga, & dictis (1458.).

1461. Bubo Venereus tollitur diſſipando per emplaſtra ſingularia; ſuppurando, ſi hæc non proſunt; & aperta depurando.

1462. Teſtis tumidus fovendus ſimilibus (1460.): ſi urget, educendus ſanguis ex brachio; emplaſtro quoque ſcroto applicato levandus; donec redierit in ſtatum plane naturalem.

1463. Puſtulæ, & cancri dicti mercurialibus erodendi ad vivum uſque, tum ſenſim lenioribus ſanatur iiſdem.

1464. Semper autem utendum iiſdem fere internis, ac (1458.) præſcripſit.

1465. In mulieribus fluor venereus curatur iiſdem (1458.).

1466. Sed præcipue fotibus detergentibus validis, & mercurialibus.

1467. Ubi vero puſtulæ ubique diſperſæ, dolores artuum, nocturni labores, bubones magni, torturæ oſſium, ſæpe tolerata gonorrhœa, docent adeſſe luem, ſalivatio mercurialis requiritur.

1468. Quæ ut fiat, aliquot diebus prius impleatur æger ptiſana.

1469. Tum utatur quolibet bihorio doſi apta mercurii dulcis.

1470. Simul ac anima fœtere, gingivæ dolere, dentes erigi videntur, attendendum an pergere, conſiſtere, vel inhibere, deceat.

1471. Si exſpuitur ad lib. iij., vel lib. iv., quolibet nycthemero, ſufficit.

1472. Si minor, excitandus fluxus erit, ſtimulo eodem.

1473. Si major, quam vires ferre queant, ſiſtendus erit leni clyſmate, vel purgante, vel ſudorifero.

1474. Si ruit vis mercurii ad alvum, opus erit opiato, & diaphoretico.

1475. Ubi os, gingivæ, fauces, nimis tument, dolentve, utendum molli, blando, liquido gargariſmate, vel collutione, vel (1473.).

1476. Pergendum donec omnia ſymptomata evanuerint, vulgo per xxxvj. dies.

1477. Tum ſubinde leni doſi mercuriali utendum per alios xxxvj. dies, ut leniſſimæ ſputationis maneat veſtigium.

1478. Neque ullum aliud remedium tum ad ſanitatem requiritur.

1479. Tophi minuuntur emplaſtris (1461.); vel, apertura facta, oſſe abraſo.

IN LUE VENEREA.

SECT. 1458.

Balneum, ex antiſepticis, ad partes affectas a putredine ſervandas, pro Viris.

Rec. *Fol. rec. Rutæ,*
Scordii,
Alliariæ,
Malvæ ana m. ij.
Cum aq. decoct. & expreſſis admiſce ad lib. ij.
Sapon. Venet. drach. j.
Sp. Vin. comm. drach. vj.
In hoc tepido Virga, & Scrotum, immergantur ter quaterve de die, ſpatio ½ horæ: dein panni lanei præſcripto Decocto immerſi, & expreſſi, omni applicentur Pubi, Scroto, Perinæo.
Fiant ex iiſdem *Injectiones.*

Injectio detergens, ad Urethram ulcere venereo eroſam.

Rec. *Mell. Roſar.* unc. j.
Aloes puriſſ. gr. x.
Sal. Ammon. gr. iv.

Aq. ſtillat. Fœnicul. unc. vj.
M. pro Injectione.

Purgatio.

Rec. *Rad. Jalapp.* drach. j.
Mercur. dulc. ſcrup. j.
F. Pulv.
Pro una doſi.

Rec. *Scammon.* gr. xij.
Rad. Jalapp. g. xviij.
Mercur. dulc. gr. xxv. M.
Ut prius.

Rec. *Pil. Coch. maj.* gr. xL.
Præcipit. albi gr. iij.
M. accurate; F. Pil. N. iv.
Summa aurora devorandæ.

Emulſio refrigerans.

Rec. *Semin. 4. frigid. major. &*
minor. ana drach. iij.
Cum *Aq. Hordei* F. Emulſio, cujus *unc.* xxij. admiſce
Nitri drach. j.
Syrup. Diacod. unc. ſs.

Pilulæ balſamicæ, per epicraſin purgantes.

Rec. *Terebinth. vulg.* unc. j.
Rhei-barb. drach. iv.
Glycyrrhiz. ſiccæ q. ſ. ut F. maſſa ad formandas Pilul.
Capiat j. *omni hora* gr. iv.

SECT. 1460.

Cataplaſma diſcutiens, anodynum.

Rec. *Flor. Samb.*
Melilot.
Chamæmel.
Papav. errat.
Althææ ana unc. iij.
Cum *Lacte ebutyrato* coctis admiſce
Farin. Lini unc. j.
Ol. Lini unc. ſs.
Sp. Vini Theriacal. unc. j.
F. Cataplaſma.

SECT. 1461.

Emplaſtrum Diſſipans.

Rec. *Flor. Sulph.* unc. ij.
Mercur. nigr. drach. ij.
Sacchar. Saturni drach. iij.
Emplaſtr. de Meliloto,
Cumino,
Galbano,
Ammoniaco,
Sagapeno ana unc. ſs.
M. F. S. A. Emplaſtr.

Cum aluta applicandum.

Rec. *Flor. Sulph.* drach. iv.
Sacchari Saturni drach. j.
Picis Sutoriæ unc. ij. M.

In eoſdem uſus.

Cataplaſma ſuppurans, ad Bubonem venereum.

Rec. *Ficus molles, maturas, ad* lib. ſs.
Mell. recent. unc. ij.
Galbani in vitello Ovi ſoluti unc. j.
F. S. A. cum aq. coquendo Cataplaſma.

Pulvis depurans, ad Bubonem venereum apertum.

Rec. *Pulv. fol. ſiccator. Scordii* unc. ij.
Vitrioli albi drach. ij.
Aloes drach. j.
M. F. Pulv.

Aperto Ulceri, deterſo prius, inſpergendus ad depurandum.

SECT. 1462.

Rec. *Emplaſtr. de Meliloto.*
Diapomphol. ana q. ſ.

Rec. *Emplaſtr. Vigon. cum Mercur. duplic.* q. ſ.
Extenſ. ad alutam exhibe.

SECT. 1463.

Rec. *Mercur. ſublimati* drach. j.
Aq. Calcis vivæ unc. ij. M.

Hac Aqua tangantur leniſſime una vel altera vice.
Dein fiat aucta copia *Aq. Calcis* ſenſim lenior.

SECT. 1466.

Fomentum detergens, antiſepticum.

Rec. *Fol. recent. Scordii,*
Abſinth.
Alliar.
Rutæ,
Roriſmar. ana m. ij.
Flor. recent. Tanacet.
Centaur. min.
Card. bened. ana m. jſs.
Rad. Imperator.
Hellebori nigri ana unc. j.
Cum aq. decoct. lib. v. admiſce
Sapon. Venet. unc. jſs.
Hoc Fomento pudenda depurentur.

Rec. *Mell. Roſar.* unc. iv.
Mercur. ſublim. corroſiv. drach. ſs.
Aq. ſtillat. Rutæ unc. x. M.
In eumdem uſum.

SECT. 1468.

Decoctum diluens, aperiens, ante ſalivationem ſumendum.

Rec. *Rad. Gramin.*
Chinæ,
Sarſaparill. ana unc. ij.
Hord. mundati drach. vj.
Glycyrrhiz. unc. jſs.
Cum aq. decoct. ſpatio 2. horar. lib. iij. exhibe.
Bibat de hoc Decocto unc. iv. *omni hora diei.*

SECT. 1469.

Bolus Sialogogus.

Rec. *Mercur. dulc. triti* gr. ix.
F. *una doſis.*

SECT. 1473.

Clyſma purgans, ſalivationis impetum minuens.

Rec. *Fol. Sennæ* unc. j.
Agarici drach. iv.
Semin. Carthami drach. ij.

Rad. Jalapp. drach. j.
Cum aq. decoct.
Unc. xij. *injice pro Clyſmate.*

Hauſtus purgans in eumdem finem.

Rec. *Diagryd.* gr. xv.
Syrup. Roſar. ſolut. cum Senna drach. vj. M.
Pro una doſi.

Rec. *Diaſcord. Sylvii* gr. xxiv.
F. *una doſis pro ſudorifero.*

SECT. 1474.

Pulvis anodynus, ad fluxum alvi, a ſalivatione, cohibendum.

Rec. *Laudan. puri* gr. iij.
Corall. rubr. drach. j.
Sacchari perlati drach. ij.
M. F. Pulv. tenuiſſimus divid. in vj. doſ. æquales.
Capiat unam *omni ½ horæ, donec ſedetur dolor Alvi, & Diarrhœa.*

Vel Miſtura anodyna & diaphoretica in eumdem finem.

Rec. *Diaſcord. Sylvii* drach. j.
Syrup. Diacod. drach. ij.
Aq. ſtillat. Cortic. Citrei unc. iv. M.
Capiat unc. ſs. *omni ¼ horæ, donec ſedentur modo dicta.*

Rec. *Theriac. Andromach.* unc. ij.
Extenſam ad alutam applica Abdomini in uſum eumdem.

SECT. 1475.

Vid. 1426.

RACHITIS.

1480. MEdio fere labente ſæculo decimo ſexto, in mediterraneis Britanniæ primo, deinde per totum hoc regnum, denique & per omnia Europæ borealis loca, ortus eſt morbus novus, hodie frequentiſſimus, qui *Rachitis* appellatur.

1481. Infantibus ille nunquam connatus, raro ante nonum ætatis menſem, vix unquam poſt biennium vitæ, ſed ſpatio hoc medio frequens, accidit.

1482. Maxime autem infeſtus habetur proli, cujus parentes laxa & debili conditione corporis; otioſi; molles; opipara menſa, cibis pinguibus, ſaccharatis, pauco pane, vinis dulciſſimis, & aqua multa calida, uſi; morbis chronicis, venere, ætate, exhauſti, tabi inprimis venereæ, & iteratis gonorrhœis, multum obnoxii; effœtam ferme genituram impenderunt generandis liberis.

1483. Ubi vero nutricem iiſdem affectam malis nactus eſt, magis augetur infanti præcoci incremento morbus.

1484. Inprimis ſi frigidius, humidiuſque, tractatur, aquoſis, mucoſis, crudis horæis, piſcibus, farinoſis azymis, & ſaccharatis, paſcitur; febre autumnali intermittente, morbo chronico, vel acuto, diu laboravit; a ſcabie, herpete, ulceribus, ſuppreſſis male curatus; balneo, fotu, linimentis, unguentis, vaporibus humidis, enervatus; perpetuæ quieti in ſella perforata addictus, nudato inferius corpore.

1485. Cognoſcitur morbus hic incipiens in his, qui nondum incedunt, 1. ab ætate. 2. a cauſis prægreſſis. 3. a fratribus, ſororibus, ſimili malo captis. 4. a tumore flaccido capitis, & faciei. 5. a cute laxa. 6. a tumore abdominis. 7. a macilentia reliquarum partium, inprimis muſculorum. 8. a protuberantia epiphyſiωn ad juncturas radii, ulnæ, humeri, genu, tibiæ, fibulæ. 9. a magnitudine arteriarum & venarum ugularium, dum reliquæ decreſcunt.

1486. in illis vero qui jam ambulare inceperant noſcitur adveniens malum. 1. Ex omnibus antecedentibus. 2. Ab inceſſu tardiore, infirmo,

prolapſu, inſtabilitate, tranſeunte in aſſiduam ſedendi voluntatem, mox abituram in decubitum perpetuum, tandemque in impotentiam motus quorumcunque artuum, collo flexili, capite nutante. 3. Ab ingenii præmaturo acumine, ſenſuum ſincero exercitio, appetitu & digeſtione ferme illæſis.

1487. Adultior morbus exhibet magnum caput, ſuturis amplis interſtinctum; thoracem ad latera compreſſum ad ſternum in acutum aſſurgens, cum nodoſis coſtarum extremis; abdomen protuberans; carioſos cum nigritudine dentes; quæ ſenſim aucta ſæpe in omni vita pernicioſos ſimiles morbos creant, maxime ſpinam vetoſam & cariem oſſium.

1488. Toto interim decurſu mali lenta febricula depaſcitur corpus uſque in mortem; tumque cadaver omnes fibras, membranas, vaſa, viſcera, mollia, flaccida, humores ſolutos, mucoſoſque, exhibet.

Quare cauſa proxima mali cacochymia iners, mucoſa, frigida, vappida, latente forte leni labe venerea permiſta, cum laxa partium firmarum fabrica.

1489. Curatio optima fit. Cibo levi, eupepto, ſicciori, minus pingui, aromatibus mitioribus condito, ſæpe dato & copia moderata. Potu pauco, meraco, ex Cereviſia inprimis non veteri quidem, at diu cocta & ſpiſſa. Aëre ſicco, & calidiuſculo. Veſtitu accurate ſicco, calefaciente, ex lana præprimis confecto. Decubitu ſuper ſtoreis ex aromaticis, roborantibus, exſiccantibus, herbis factis, in elatiori ædium parte, ſupra tabulata lignea. Geſtatione, concuſſione, oſcillatione, vectione in rheda ſuper ſtrata viarum, frictione multa, calida, ſicca, pannis fumo aromatum perfuſis inſtituta maxime ad abdomen & ſpinam. Cantharidum ite-

rata quandoque applicatione, vomitoriis lenibus aliquoties cum prudentia repetitis. Purgantibus, deinde roborantibus per aliquot dies ſucceſſivos adhibitis. Denique uſu diu continuato medicamentorum roborantium, exſiccantium, antiſcorbuticorum, & ſpiritus excitantium. An & immerſio in frigidam prodeſt? an linimenta? & quæ?

IN RACHITIDE.

SECT. 1489.

Cibus optimus.

1. Panis bene fermentatus, biſcoctus, cum admiſto pauco Croco, Nuce myriſtica, Cardamomo, Cinnamomo, ſemine Celeri, atque ſimilibus gratiſſimis, & roborantibus, Aromatibus.

2. Caro Columbarum, Gallinaceorum, Cuniculorum, Ovilla, Hœdina, Vitulina, macilentior, leniter aſſa, minutum inciſa; dein intermiſto Pane biſcocto, Sale, & pauco Petroſelini, Thymi, Nucis myriſticæ, aut ſimilium, parata.

3. Oryza, Milium, Hordeum, cum Aqua, & Uvis paſſis, cocta; dein cum pauxillo Vini, & leniorum Aromatum, condita.

Potus optimus.

Vinum Gallicum maturum, rubrum, adſtringens, *ter quaterve de die ad* unc. j. *exhibitum.*

Vinum Hippocraticum *ita datum ad* unc. ſs. *eodem tempore.*

Cereviſiæ recentes, ut
- Mumma Brunſvicenſis.
- Ale Brittannorum.
- Cereviſia Batava, *quæ* xij. *florenorum pretio venalis.*

Hiſce æſtivo tempore æqua portio Aquæ ferratæ medicatæ *admiſceri poteſt, inprimis vero* Acidularum Spadanarum.

Pulvis aromaticus, roborans, exſiccans, pro Lectul. & Pulvinari roborante.

Rec. *Folior. recent. in umbra ſiccatorum,*
Filicis maris lib. iij.
Majoranæ,
Meliſſæ,
Menthæ ana m. ij
Flor. recent. in umbra ſiccatorum.
Meliloti,
Trifolii odorati,
Sambuci,
Roſarum ana unc. ij.

Terantur in Pulverem tenuem, miſceantur duplo tanto *Paleæ Hordei*, atque dein his linteo immiſſis fiant Lectuli & Pulvinaria, quibus incumbant, quique ab humido rite defendantur; & ſæpe exſiccentur.

Similis pro ſuffimigio.

Rec. *Benzoini,*
Maſtiches,
Olibani,
Succini,
Turis ana unc. j.
M. F. Pulv.

De hoc Pulvere inſperſum parum prunæ fumet, ſuper hoc fumo Panni lanei detenti, fricandis partibus adhibentur.

Hauſtus emeticus, mitior, pro Infante.

Rec. *Radic. Ypecacuanhæ* ſcrup. j.
Vini albi Gallici unc. j.
Sacchari drach. ij.
Infuſa totam noctem, depurata exhibe mane.
Hoc repetatur quarta quaque die, in vicem quintam.

Similis purgans, & ſimul roborans.

Rec. *Rhei ſelecti* unc. ſs.
Myrobalani Citrini ſine nucleis drach. iij.
Agarici trochiſcati ſcrup. ij.
Infundantur frigida cum *Cereviſiæ Fortioris* lib. iv.
Poſt xxiv. horas paratus erit potus, *quo utatur pro familiari quotidiano, ſpatio iv. ſeptimanarum.*
Si vero nimis inde purgetur, æqua copia Cereviſiæ alterius dilui poterit, aut etiam majore, ſi uſus indicat.

Herbæ roborantes, ſiccantes, excitantes, antiſcorbuticæ, Rachitidi ſanandæ propriæ.

Agrimonia
Betonica.
Capparidis cortex ex radice.
Ceterach.
Cichoreum.
Cuſcuta.
Diapenſia.
Endivia.
Filix mas.
Hepatica.
Lingua cervina.
Meliſſa.
Myrobalani pruna.
Oſmunda Regalis.
Polypodium.
Quercus folia, glandeſque.
Rhabarbarum.
Rubi folia & radix.
Ruta muraria.
Scabioſa.
Tamariſci cortex, flores, folia.
Trichomanes.
Veronica.

Ex his *Cereviſiæ*, *Vina*, *Infuſa*, medicata parari queunt, maximo cum fructu, aut & *Condita* & ſimilia componi ex. gr.

Cereviſia medicata excitans, roborans, ſiccans.

Rec. *Agrimoniæ,*
Ceterach,
Filicis radic.
Linguæ Cervinæ.
Polypodii radic.
Rutæ murariæ ana unc. ij.

Minutim ſciſſa, miſta, linteo immiſſa, infundantur frigida, cum lib. xij. *Cereviſiæ.*

Utatur pro potu communi.

Vel Vinum ex ſimilibus.

Rec. *Folior. & Flor. Betonicæ* unc. iij.
Cortic. radic. Capparidis,
Tamariſci,
Rubi ſylveſtris.

Trichomanis ana unc. ij.
Limaturæ Martis unc. ſs.
Cum *Vini* lib. viij. in frigore infuſa adhibeantur, *ter de die*, *ad* unc. j.

Rec. *Entis veneris Boylei* gr. ij.
Exhibe veſperi, ex Vino Canarienſi, quotidie, ſpatio iij. *ſeptimanarum.*

Tinctura martialis, roborans.

Rec. *Limaturæ Martis* unc. j.
Aceti ſtillatit. acerrimi unc. x.
Sacchari unc. iij.
In phiala alta ebulliant leniter ſpatio xxvj. horarum; filtratus liquor ſervetur vaſe clauſo.
Dentur gutt. vj. *bis quotidie, horis medicis, ex pauxillo Vini Hiſpanici.*

RHEUMATISMUS.

1490. ARthritidi, podagræ, ſcorbutoque, agnatus morbus frequentiſſimus deprehenditur, qui *Rheumatiſmus* appellatur.

1491. Quem antecedunt temperies ſanguinolenta labe acri infecta, ætas maſcula, victus lautior, calefacto corpori ſubito admiſſum frigus, autumnalis tempeſtas, perſpiratio prohibita, diatheſis inflammatoria lentior cruore pleuritico ſe manifeſtans. Cum febre continua incipiens, dolorem creat atrociſſimum, dilacerantem, ad minimum motum ſæviſſime auctum, diu in uno loco fixum, juncturas quorumcumque artuum obſidentem, cæterum genubus magis infeſtum, lumbis & coxendici, quandoque cerebrum, pulmones, viſcera, excruciantem, cum tumore & rubedine loci, periodico itu & reditu.

1492. Si durat, & augetur, ſæpe poſt atrociſſima tormenta articulum motu privat, anchyloſin creat, vix ulli cedentem remedio.

1493. Cauſa proxima ejus videtur inflamma-

tio in arteriis lymphaticis membranarum, quæ ad ligamenta juncturarum, non tam ſæva ut in ſuppurationem eat. Curatur miſſione ſanguinis; purgatione antiphlogiſtica repetita & ſemper veſperi per narcoticum ſedata, balneo leni, tepido, fomentis antiphlogiſticis loco affecto applicatis. Veſicatoriis validioribus, & cauteriis. Medicamentis ſummopere diluentibus atque emollientibus ſimul. Victu tenuiſſimo, quiete. Tepore lecti, & ad finem curationis frictione ſicca, calida, una cum uſu antiſcorbuticorum.

1494. Si lumborum ſedem occupans lumbago rheumatica, ſi coxam, iſchiadicus vel coxarius dolor audiens, eadem methodo, licet paulo difficilius curatur.

1495. Hinc apparet morbi hujus frequentia, varia admodum facies, ſummum periculum ſi cerebro vel pulmoni incubuerit, maxima difficultas eum hic detegendi, diſcrimen in quod præcipitat calidiorum uſus, vel præmatura narcoticorum exhibitio.

FINIS.

INDEX
RERUM ET VERBORUM.

Numerus Arithmeticus paragraphum, non vero paginam denotat.

A.

Abdominis Vulneris *levis* ſigna 306. Cura 308. ad *Peritonæum* uſque *penetrantis* effectus 307. Cura 308. In *Cavitatem penetrantis* ſigna 309. Cura 311. Viſcerum *illæſorum* ſigna 310. *Læſorum* ſigna 312. Effectus 313. Cura 314. ad 321

Abſceſſus quid? Cauſa. ſigna 387. Effectus 406. Indicatio 402. Cura 403. ad 413

Acrimoniæ Acidæ origo 60. Cauſæ antecedentes 61. Sedes 62. Effectus in *primis viis digeſtionis* 63. In *ſanguine* 64. Cura 66. morbus hic quibus *familiaris* 68

Acuti febriles morbi qui? 567. horum enumeratio 770. Qui *Chronici?* 567. Utrorumque explanatio unde pendeat? 568

Ἀγκύλωσις quid? Cauſa. Signa Cura. 556

Alimenta *quædam* Putredinis naturam in corpore adipiſcuntur 80. *Quædam* extra corpus ſponte in Putredinem vergunt. 81

Amputatio vid. Extirpatio.

Aneuriſma *verum* 160. 176. *Spurium.* 178

Angina quid? 783. *duplex* ſpecies 784. *Sine tumore* quando oriatur? Diagnoſis. Prognoſis. Cura 785. 786. *Cum tumore?* Ejus diverſa nomina 787. varia ſedes 788. varia Prognoſis 789. varia Cura. 790

Angina *Aquoſa*, *Oedematoſa*, *Catarrhoſa tenuis* quæ? 791. Sedes 792. Cauſæ 793. Effectus 794. Cura. 796

Angina *Convulſiva. Paralytica. Suffocativa* quæ? Cauſa. Quibus contingat? Quibus curetur? 818

Angina *Inflammatoria* quæ? 798. Cauſæ 799. Effectus varius pro varietate partis 800. ad 806. Prognoſis Generalis 806. 807. Exitus 808. Cura 809. ad 814

Angina *Suppuratoria* 814. *Gangrænoſa* 816. *Scirrhoſa* 797. 817. *Cancroſa* 817

Anginæ Prognoſis ex *Hippocrate.* 819

Animalia, *quæ* ſuccos habent aceſcentes 78. *Quæ* alcaleſcentes. 79

Animalia quæ ſponte in putredinem vergunt 83

Anodynum pro varietate cauſæ variat. 227

Anthracum Cognitio. Prædictio. Curatio unde hauriantur? 416

Anxietas *Febrilis* 631. Cauſa. Diagnoſis. ibid. Effectus 632. Prognoſis 633. Cura 634. 635

Aphthæ 978. quid ſint? 979. 980. Cauſa 980. Locus 981. Quibus familiares & quando? 982. Cauſæ ante-

cedentes 983. Diagnoſis 984. Symptomata 984. ad 987. Effectus 988. 989. Indicatio. Cura 990. Quæſita 991. *Regulæ* Prognoſticæ 992
Apoplexia 1007. Ejus Definitio 1008. *Futura* quomodo prævideatur? 1020. Quomodo *Præſens* cognoſcatur? 1021. Cauſa proxima 1009. Remotæ 1010. Harum cognitio unde? 1011. Morbi diviſio 1012. Locus 1013. Quæſita 1014. *Magnitudo* unde cognoſcatur? 1015. Indicatio. Cura 1022. ad 1036
Apoplexiæ *levitas* & *ſanabilitas* unde decernatur? 1016. Quomodo ſolvatur ope naturæ? 1017. *paulo gravioris* Effectus & exitus 1018. *Exquiſitæ* Prognoſis 1019
Arteria *non nimis magna* omnino tranſverſim diſſecta quid inde? 159. Quid? Si *eadem* tranſverſim vulnerata non tota diſſecta 160. Quid? Si arteria *major* tota diſſecta ſit 161. Si ejus *tunica* exterior vulnerata 176
Atrabilarius humor qui? 1092. ejus Cauſa 1093. Effectus 1094. Materia 1095. Prognoſis. ibid. Cura 1097

B.

Bilis atræ Cauſa. Diagnoſis. Effectus. Prognoſis 1102. Indicatio. Cura 1103
Bilis atra *turgens* quando dicatur? Cauſa. Signa. Effectus. Prognoſis 1104. Vis corroſiva 1105. Cura 1106
Borborygmi vid. Ructus.
Βρογχοτόμη quando inſtituenda? 812. Quomodo? 813. Quomodo abſolvenda? ibid.
Bronchoceles Cauſa. Cura 1221
Bubonum Cognitio. Prædictio. Curatio unde petenda? 416
Bubonum *Venereorum* Locus 1448. Cura 1461

C.

Cachexia quid? 1166. Cauſa Proxima *triplex* 1167. *Prioris* Cauſæ 1168. Harum Effectus 1169. 1170. *Poſterioris cauſæ* 1171. ut & *Ultimæ* 1172. Prognoſis 1173. Indicatio 1174. Cura 1175. ad 1183
Calculus: ejuſque Materies quid? 1414. in *Renibus* unde? 1415. Diagnoſis 1422. Effectus 1416. Indicatio 1424. Cura 1425. ad 1428. in *Pelvim* delati effectus 1417. Cura 1429. in *Ureterem* delati effectus 1417. Cura 1434. ad 1439. per Ureteres in *Veſicam* delati *expulſio* 1418. Reſtitantis *accretio* qualis? 1419. *Hujus* natura unde cognoſcatur? 1420. Diagnoſis 1423. 1430. Effectus 1421. Cura 1431. ad 1434. in *Collo Veſicæ* hærentis effectus Cura 1439
Calor *Febrilis* 673. Diagnoſis. ibid. Cauſa Proxima 674. Hujus proximæ 675. ad 685. *Gradus caloris* unde ſciatur? 686. 687. Effectus 689. Cura 690. ad 698. Quæſita 698.
Calvaria diverſimode lædi poteſt 254. Diagnoſis 255. Effectus. Prognoſis 256. Indicatio curatoria *quintuplex* 258. ad 265
Cancer quid? 492. Cauſa proxima.

xima ibid. Remota 495. Diverſitas 493. *Occultus* qui? 494. Hujus Diagnoſis 497. Qui *Ulceratus*? 494. Diagnoſis 498. Sedes 496. Effectus. Prognoſis 499. 500. Cura 509

Cancer *parvus* quomodo curetur? 501. Quæ in curatione vitanda? 502

Cancer *magnus* quid indicet? 503. ad 508. *Symptomatum* Palliatio 508. Prognoſis 505

Cancrorum *Venereorum* locus 1447. Cura 1463. 1464.

Capitis *tegumentorum externorum* læſorum Diagnoſis 240. Prognoſis 241. ad 245. Cura 245. *Symptomatum* ablatio 246. ad 249

Capitis *concuſſus* validus quid efficiat? 274. Diagnoſis 275. Indicatio. Cura 282. 283

Carbunculorum Cognitio. Prædictio. Curatio unde ſciantur? 416

Caries oſſis unde? 526. 541. 544. Prognoſis. Cura 548. Quæſita, 550. ad 556

Carus quid? Cauſa. Diagnoſis 1045. Curatio *naturalis* 1046. *Artificialis* unde petenda 1047

Catalepſis quid? Varia ejus nomina 1036. Cauſa proxima 1037. Hujus proxima 1038. Effectus 1039. Cauſæ antecedentes 1040. exitus in alios morbos 1043. Anatomia quid demonſtret 1041. Sanatio ope *naturæ* 1042. Ope *Artis* 1044

Cataphora quid ſit? 1048

Cauſos vid. Febris Ardens.

Cerebri *intropreſſi* vel *intropulſi* effectus 268

Chronici morbi Febriles qui? 567. Cauſa generalis *duplex* 1050. *Prioris* Cauſæ & Cura 1051. *Poſterioris* effectus in *Fluidis*. Horum Cura 1052. In *Solidis*. Horum Cura unde petenda? 1053. 1054. Prognoſis 1056

Cibus quo Tempore *Febris* & qua copia dandus? 600. ad 603

Colicus dolor unde? 959. Sedes 963. Effectus 972. Prognoſis 973

Coma *Febrile* quid? Cauſæ 703. Antecedentes 704. Indicatio 705. Cura 706. 707

Combuſtio unde? 476. gradus 477. Cura 479. ad 484

Conſolidatio in *Oſſe* quomodo fiat? 472. Quomodo in *Carne*? 473

Contuſio quid? 321. Ejus Idea 322. Effectus varii 323. ad 329. Præſentis & Partis affectæ Diagnoſis 329. Prognoſis 330. Indicatio 331. Cura *Pharmaceutica* 332. ad 337. *Chirurgica* 337

Convulſio quid? 230. Cauſæ 231. 232. Effectus 233. Cura 234

Convulſio *Febrilis* unde? 710. Effectus 711. Prognoſis 712. Indicatio. Cura 713. 714

Coxarius dolor 1494. Vid. Rheumatiſmus.

Cranii in *Junioribus intropreſſi*. In *Adultioribus* poſt fracturam *intropulſi* effectus. Prognoſis 267. Diagnoſis 269. Cura 270. 271. 272

Cranium ſi *Fiſſum*, *Fractum* *Contuſum* ſit quid inde? 273. Diagnoſis 275. Prognoſis 330. 3. *locus læſus* intra cranium quomodo cog-

noſcatur? 276. Indicatio 277. 278. Cura 279. ad 297
Crepitus. Vid. Ructus.
Cruor quid ſit? 93. Quomodo in ſerum reſolvatur? 94. Ejus motus aucti cauſa proxima 98. Remotæ 99. Effectus 100. Signum Pathognomicum 101. Curatio 102. ad 106.

D.

Debilitas *Fibræ* quid ſit? 24. Cauſæ antecedentes 25. Effectus 26. Cura 28
Debilitas *Vaſorum* & *Viſcerum* quid? 41. Hujus Differentia 42. Cauſæ 43. Effectus. 44 Cura & in ea *obſervatio*. 46. 47. 48
Debilitas *Febrilis* unde? 660. Diagnoſis 662. Cauſæ remotæ 661. Unde cognoſcantur? 663. ad 667. Cura 667. ut & *Cauſarum* 668. ad 672
Delirium *Febrile* quid? 700. Diagnoſis. ibid. Cauſæ 701. Cura 702
Dentitio. Vid. Infantum morbi.
Deſipientia. Vid. *Παραφροσύνη*.
Diarrhœæ *Febrilis* Materia. Cauſa 719. Prognoſis 720. Effectus 721. Cura 722
Dogmata Medica quid explicant? 4
Doloris Idea 220. Differentia 221. Proprietas 222. Cauſa proxima 223. Remotæ 224. Effectus 226. *Cauſæ* ablatio 228. *Senſûs* ablatio 229
Dolores ſine *apparente tumore* in quibus vaſis fiant? 122
Dyſenteria *Blanda*, *Subcruenta*, *Bilioſa*, cui bono? 963
Dyſenteriæ *Purulentæ* Cauſæ. Effectus 965. Cura 966
Dyſenteria *Fœtida*. *Cinericia*. *Ichoroſa* *Livida* &c. quid Indicet? Quid præſagiat? 969
Dyſenteriæ *Siccioris* Cauſa. 973
Dyſenteriæ *Acerrimæ* *Aſſiduæ* cauſa. Effectus 975. prognoſis. ibid.
Dyſpnœæ Cauſæ. Effectus 1202

E.

Elaſticitas Fibræ Imminuta 29. Vid. Debilitas Fibræ.
Elaſticitas nimia 36. Vid. Rigiditas nimia.
Emproſthotonus. Vid. Spaſmus.
Empyema quid? 1183. Cauſa Proxima 1184. 1185. Prognoſis 1192. ad 1196. Effectus 1204. Cura 1191. Cauſæ antecedentes. Harumque Cura. Vid. Vomica.
Epidemici Morbi qui? 1407. ad 1411. Cauſa proxima 1409. Antecedentes 1407. 1408. Natura unde cognoſcatur? 1411. Medico Epidemicum curaturo quæ obſervanda? 1412
Epilepſia quid? 1071. Pro quo Morbo olim habebatur? 1072. Cur? 1073. Cauſa proxima 1074. 1086. Remotæ per *δευτεροπάθειαν* 1075. 1. *Πρωτοπάθειαν*. ibid. 2. *Ἰδιοπάθειαν*. ibid. 3. *Συμπάθειαν*. ibid. 4. 5. 6. Effectus 1077. Prognoſis 1078. Indicatio 1079. Cura 1080. ad 1085. *Quæſitum* de remedio huic morbo ſpecifico. 1085
Eryſipelatum Cognitio. Præ-

dictio. Curatio unde pateant? 380
Exanthematum *Febrilium* materies. Cauſæ. Nomina 723. Cura 725
Exoſtoſis quid 549
Exſtirpatio Oſſis *quando* inſtituenda? 464. In quo *loco* 465. Hujus Definitio 467. 468. Ad *Adminiſtrationem* quid requiratur? 469. *Actio* quomodo fiat 470. *Symptomatum* hanc ſequentium cura 471. ad 476

F.

Febris qualis Morbus? 558. In hujus indagatione quæ obſervanda? 559. 562. Diagnoſis 563. Signum Pathognomicum 570. 571. Natura unde cognoſcatur? 569. Cauſæ proximæ 572. ad 575. Remotæ infinitæ 583. Quæ dividuntur in *communes* ſive *Epidemicas* 584. Vel in *ſingulares* 586. Phænomena 575. ad 580. Effectus 587. Prognoſis 588. 589. Exitus in *mortem* 592. In *alium morbum* 593. In *ſanitatem* & quomodo? 594. 595. Indicatio *quadruplex* 598. *Primæ* ſatis fit 599. ad 603. *Secundæ* 603. ad 609. *Tertiæ* 609. ad 617. *Quartæ* 617. ad 728.
Febris *acuta* quæ? 564. Cauſa proxima 581. Remotæ 582
Febris *ardens* 738. Cauſa proxima 742. Antecedentes 740. Diagnoſis. Effectus 739. Prognoſis 771. Cura 743
Febris *Autumnalis intermittentis* vehementis cura 767. 768
Febris *continua* quæ? 727. Quæ *continua non putris?* 729. Harum Cauſa. Signa. Cura 728. 729. Differentia ibid.
Febris *continuæ putridæ* cauſa 730. Diagnoſis 731. Differentia 732. 733. Prognoſis 734. 735. Cura 736
Febres *continuæ remittentes* quæ? 727. Dicuntur & *συνεχεῖς* 737
Febris *Ephemera* ſeu *Diaria*. Vid. Febris continua.
Febris *Intermittens* quæ? 727. Quæ *Autumnalis*. Quæ *Vernalis?* 747. Phaenomena 749. ad 752. Exitus in *alium morbum* cauſa 752. Cauſa proxima 755. Effectus 753. 754. Indicatio 756. 757. Cura & qualis in *initio* 758. *Cauſæ proximæ* tollendæ quid proſit & quando? 759. 760. Quid noceat? 761. 762. In *ἀκμῇ* 763. In *Decremento* 764. *Symptomatum* prophylaxis 765. Ægrique *virium* reſtauratio 766. Prognoſis 769
Febris *Lenta* ſive *Chronica* quæ? 565. *Epidemica* ſive *communis?* 566. *Singularis?* ibid.
Febris *συνοχὸς* ſive *continens* 737. Vid. Febris continua.
Fibrarum *minimarum* origo 21. 23. Morbi 24. ad 38.
Fibræ Debilitas. Laxitas. &c. Vid. Debilitas &c.
Fiſtulæ 413. Harum Cauſa 406. *Apertæ* & *clauſæ* quomodo cognoſcantur? 414. Cura 415. *Clauſarum* Effectus 417. Prognoſis 418.
Flatus. Vid. Ructus.
Flatus *dolentes* Unde? 960

Flexilitas Fibræ. Vid. Laxitas.
Fluida omnia ex arteria magna propulſa unde ſecreta ſint? 92
Fluida in Corde miſta unius liquidi ſpeciem referunt 92. Horum Figura. Subſtantia. Color 93
Fluidum rubrum concretum. Vid. Cruor.
Fluor *Uterinus*. Vid. Gravidarum Morbi.
Fluoris *Albi a Lue Venerea* Locus 1447. Cura 1465
Fractura quid? 339. Quæ *ſimplex*, Quæ *complicata?* 340. Differentia 341. Effectus 342. 343. Diagnoſis 344. 345. Prognoſis 346. Indicatio 347. 348. Cura 349. ad 357. Eventus 357
Frigus *Febrile* 621. Cauſa ibid. Effectus 622. Prognoſis 623. Cura *mala* quæ? 624. Quæ *optima?* 625. 626.
Furunculorum Cognitio. Prædictio. Curatio unde petendæ 416

G

GAngræna quid? 419. Locus 420. Cauſa proxima 388. Antecedentes 422. Efficientes 423. ad 426. Augentes 389. 390. Signa *Futuræ* 426. *Præſentis* 427. Prognoſis 430. ad 433. Indicatio 433. Cura 434. ad 442
Gangrænæ *inveteratæ* effectus 442. Indicatio 443. ad 446. Cura 446. ad 454
Gangrænæ *ab impacto acri Gelu* factæ cura. 454. ad 457
Glutinoſum pingue unde? 60. Cauſæ antecedentes 69. Sedes 70. Effectus in *primis viis* 71. In *ſanguine* 72. 73. Cura 75
Gonorrhœæ Locus 1447. Cura 1458. 1459.
Gravidarum Morbi 1293. Cauſa *duplex* 1294. 1295. *Prioris* effectus 1296. Cura 1297. ad 1301. *Poſterioris* effectus 1301. Cura 1302. Fluor *uterinus* Gravidis qualis morbus 1303. Cauſa 1304. Diagnoſis 1305. Cauſæ Remotæ 1306. Cura 1307. ad 1310

H

HÆmorrhagiæ Cauſa. Prognoſis 160. 161. Cura 218. *Revulſio* an hic juvet; & quando? 219
Hæmorrhoidum *cæcarum* Cauſa 959. Sedes 963. Solutio ibid.
Hemiplegia quid? 1018. Prognoſis 1062. Reliqua Vid. In *Paralyſi*.
Hepatis Uſus. Humor. Situs 950. Circa ejuſdem Morbos horumque Effectus Quæſita ibid.
Hepatis Inflammatio ſive *Hepatitis* 914. Sedes 915. Cauſæ antecedentes 916. Effectus 917. 918. Exitus in *Sanitatem* ope *Naturæ* 919. ad 930. ope *artis* 930. Signa *perfectæ* ſanationis 931. In *alium morbum* puta *ſuppurationem* 933. Signa hujus futuræ 934. factæ 935. Effectus. Prognoſis 936. ad 943. Cura 942. ad 945. *Scirrhum* ejuſque effectus 946. Prognoſis 947. *Calculum Hepatis* 948. In *Mortem* 949. Prognoſtica 950

Humores in Homine vivo quales reperiantur? 58. *Crudi*, unde hauriantur? 59
Hydrocelarum variæ ſpecies 1227. Harum cauſa. Diagnoſis ibid. Cura 1252
Hydrocephali Locus 1217. Prognoſis. Cura 1218
Hydrops quid? 1215. Locus 1216. ad 1228. Cauſæ proximæ 1228. Remotæ 1229. Effectus 1230. Indicatio *triplex* 1231. *Primæ* ſatisfit 1232. ad 1238. *Secundæ* 1238. ad 1250. *Tertiæ* 1250 Quæſita 1253
Hydrops *ἀνὰ σάρκα* 1225
- - - - *ἀσκίτης* 1226. 939
- - - - *Aſperæ Arteriæ* 1221
- - - - *Glandularum* 1222
- - - - λευκοφλεγματία 1225
- - - - *Ovariorum* 1223
- - - - *Pulmonis* 1220
- - - - *Thoracis* 1219
- - - - *ὑπὸ σάρκα* 1225
- - - - *Uteri* 1224
Hydrops *Tympanites* 1226. 939. Cura 1251
Hypochondriaci morbi origo. Cauſa. ſedes 1098. Effectus 1099. Prognoſis 1100. Cura 1101

I.

ICterus *Multiplex* 914. Primæ ſpeciei *Benignæ* dictæ origo 918. Cura 919. ad 930. Secundæ, *paulò gravioris* Cura 930. ad 933. Tertiæ, *pejoris* cauſa 937. Prognoſis 938. Quartæ, *nulla arte ſanabilis* Cauſa 939. Quintæ, *valde periculoſæ* Diagnoſis 940. Sextæ, *cito lethalis* conditio 941. Cura ſi quæ 942. Septimæ, *perpetuæ* productio 946. Palliatio 947. Octavæ, *ſubitæ & ingentis* meta 949. Prognoſtica circa Icterum 950
Ilei Cauſa. Diagnoſis. Prognoſis 961. 962
Infantum morborum cauſa *prima* : ſc. ſtrigmenta glutinoſa 1340. Effectus 1341. Cura 1342. 1343. *Secunda* : Meconium non ſatis cito expulſum 1344. Effectus 1345. Cura 1346. ad 1354. *Tertia* : Lac in ſtomacho coagulatum 1354. Effectus 1355. Cura 1356. ad 1359. *Quarta* : *Vermes* 1359. Horum generatio 1360. 1361. Quibus minus familiares 1362. Figura 1363. Effectus 1364. ad 1367. Prognoſis 1366. 1367. Diagnoſis 1368. Cura 1369. ad 1374. *Dentionis* effectus 1374. 1375. Cura 1376. 1377. *Convulſionum* ſanatio 1378
Inflammatio quid? 371. Ejus nomen 370. Sedes 373. 374. Cauſa proxima 372. Cauſæ ſtagnationem in *arteriis minimis* efficientes 375. ad 378. In *vaſis Lymphaticis arterioſis* 378. In omni *vaſe Conico* 379. Ejus diverſitas cum aliis morbis 380. Diagnoſis & Effectus 381 ad 386. Sanatio *beneficio naturæ* 386. Exitus in *ſuppurationem* 387. In *gangrænam* 388. In *ſphacelum* 389. ad 392. In *Scirrhum* & quando? 392. Prognoſis 393. Indicatio *quadruplex* 395. *primæ* ſatisfit 396. *Secundæ* 397. *Tertiæ* 398. 399. *Quartæ* 400. Quæſita 401
Inflammatio *primi* generis in

quibus vaſis; in quibus *ſecundi* accidat? 122
Inſtituta Phyſiologica Medica quid explicant 4
Inteſtinorum Inflammationis Cauſæ 959. Diagnoſis. Effectus. Prognoſis 960 ad 964. Exitus in *Abſceſſum* ſigna. Effectus 965. Cura 966. In *Gangrænam* 967. Hujus futuræ ſigna 968. Præſentis 969. Prognoſis ibid. 970. Cura ibid. In *ſcirrhum* 971. Hujus Diagnoſis 972. Effectus 973. Prognoſis 975. Cura 974. 976. In *Cancrum*: quomodo? 976. Hujus Palliatio ibid. Quæſita 977
Iſchiadicus dolor 1494. Vid. Rheumatiſmus.

L.

LAc ſtagnans. vid. puerperii morbi.
Laryngis Inflammatæ deſcriptio 802. Cura 809
Laxitas Fibræ quid? 29. Vid. Debilitas.
Laxitas vaſorum & Viſcerum. Vid. Debilitas.
Lethargus quid? 1049. Cognitio. Curatio unde petendæ? ibid.
Lienis affecti Hiſtoria unde petenda? 958
Liquida noſtra unde conficiantur? Qualem indolem in nobis acquirant? 60. Ex Animalium partibus confecta varia ſunt 77. 78. 79
Lochiorum fluxus. Vid. Puerperii Morbi.
Lues Venerea. Vid. Venerea lues.
Lumbago Rheumatica 1494. Vid. Rheumatiſmus.
Luxatio quid? 358. 359. Cauſæ 361. ad 364. Prognoſis 366. Indicatio 367. Cura 368. 369.

M.

MAcularum *Rubrarum* Cognitio. Prædictio. Curatio unde noſcantur? 416
Mania quid? 1118. Cauſæ &c. ut in *Melancholia* 1119. Diagnoſis 1120. Quid Anatomia demonſtret? 1121. Huic morbo *princeps* remedium 1123. Sanatio ope *Naturæ* 1124. Quando oritur hic Morbus 1125. Huic proficua. Nocua 1126
Maniæ natæ in *Robuſtis* &c. Hominibus cura 1127
Meconium 1344. 1359
Medela *univerſalis* quæ? Quæ *propria*? 9. Utraque unde reperiatur? 10. ad 14
Medullæ a *contuſione Oſſis* læſæ effectus 325
Melancholia quid? 1089. Cauſa Proxima 1090. Hujus Cauſæ. Effectus &c. Vid. *Atrabilarius ſuccus* 1092. Cauſæ evidentes 1108. Prognoſis 1109. Sanatio *naturalis* 1110. *Artificialis* 1113. ad 1118.
Melancholicus ſuccus qui? Vid. Atrabilarius ſuccus.
Membranæ vulneratæ. Vid. Nervi.
Membri Virilis inflammationis exitus 1449. Cura 1460
Morbus quid? 1. Quando effectus *Corporeus* dicatur? 7. Hujus ablatione quid fiat? 8. Hæc quomodo fiat? 9. Morbi cognitio & Curatio quæ requirant? 4
Morborum deſcribendæ Hiſtoriæ & Curationi ordo optimus qui? 14. Qui hujus tractationis? 16. ad 21

Morbi qui *Temperiei* vel *Congeniti* falſo habentur 44
Morbi ex *Exceſſu* circulationis 92. ad 106. Ex *Defectu* 106
Morbi Acuti Febriles. Chronici. Epidemici Virginum &c. Vid. Acuti &c.
Mundatio Vulnerum *Artificialis* quæ? 260. Quæ *natulis?* 261
Muſculorum *contuſione* læſorum effectus. 325
Muſculorum oſſi Hyoïdi & Laryngi elevandis ſervientium inflammationis ſigna 803. Cura 810

N.

NAuſeæ *Febrilis* Cauſa proxima. Remotæ. Harumque Diagnoſis 642. Effectus 643. Cura 644. Quæſita 645
Nephritis quid? Ejus Diagnoſis 993. Cauſæ 994. Effectus 995. Cura bonitate *naturæ* 996. *Artis* 997. ad 1001. Exitus in *ſuppurationem* 1001. Hujus Futuræ. Præſentis ſigna. Cura ibid. Effectus 1002. In *ſcirrhum* 1003. In *Calculum Renalem* 1004. In *Gangrænam* 1005
Nervi *viſibilis* Origo. Structura. Liquor. Vis Contractilis 181
Nervi *partium integre diſſectarum* effectus qui? 182. Qui ſi *totus* Nervus *diſſectus* ſit? 162. *Secti* vel *puncti* Diagnoſis. Effectus. Prognoſis 163. 183. 184

O.

OBſervatio Medica unde habeatur? 11.
Obſtructio quid? 107. Cauſa proxima 108. Remotæ 109. ad 119. Effectus 120. ad 124. Cura 125. ad 144.
Œdema in quibus vaſis fiat? 122. Ejus differentia cum inflammatione unde pateat? 380
Omenti affecti Hiſtoria unde haurienda? 958
Opiſthotonus. Vid. Spaſmus.
Oſſa, Morbos ſimiles quos *molliores partes* patiuntur 512. Cur? 513. *Quintuplici* morborum ſerie diſtinguuntur 514. ad 526. Prima adſcribitur *Interſtitiis* Oſſium 513. ad 518. Morborum Cauſa 513. 516. 531. Effectus 531. Secunda *Veſiculis* oſſium harumque *Liquori* 518. Morborum cauſa. Effectus 526. Prognoſis 527. 528. Tertia oſſis *Tegumento externo* 520. Morborum cauſa 531. Prognoſis 533. Harum *omnium* cura 534. Quarta Oſſis *Tegumento interno* 522. Morborum Cauſa 531. 543. Exitus in *Gangrænam* 543. In *Cariem* oſſis 544. hujus Diagnoſis 545. Cura 546. Cura ſi *ſuppuratio* vel *Gangræna* adſit 547. 548. Quinta *vaſis & vaſculis veſicularum* Oſſium 524. Diagnoſis & effectus morborum 526. Cura 534
Oſſium Inflammationis in *ſuppurationem* vergentis ſigna 535. hujus præſentis ſigna 536. Effectus 537. Cura 538. In *Gangrænam* 540. In *Cariem* 541. Cura 542

P.

PAncreatis affecti Hiſtoria unde haurienda? 958
Paralyſis quid? 1057. Cauſa

proxima 1058. Remotæ 1059. 1060. Effectus 1061. Prognoſis 1062. 1063. Sanatio ope *naturæ* 1064. Indicatio 1065. ad 1068. Cura 1068. ad 1071
Paraphrenitis quid? 907. Diagnoſis 909 Prognoſis 910. 913. Cura 911. 912
Paraplegia quid? Unde? 1018. Prognoſis 1062
Parapoplexiæ effectus 1015
Παραφροσύνη quid? 771. §. 2. Cauſa proxima 776. Antecedentes 772. §. 2. Cura 782. Reliq. Vid. in *Phrenitide vera.*
Partus Difficilis Cauſa *duplex* 1310. *Prioris* Cauſæ & Cura 1311. ad 1317. *Poſterioris* Cauſæ. Signa. Effectus. Cura 1317. ad 1322
Pericranii læſi Diagnoſis 249. Cauſa 250. Effectus 251. Cura 252
Perioſteum. Vid. Oſſium morbi.
Peripneumonia *vera* quid? 820. Sedes ibid. 821. 822. Cauſa proxima 820. Remotæ 824. Effectus 825. 826. Prognoſis. 823. 827. 828. 847. 848. Exitus 829. In *Sanitatem reſolutione benigna* 830. 1. Hanc juvantia 850. *Sputi evacuatione* 830. 2. Hanc promoventia 851. Impedientia 864. Hinc effectus qui? 865. Cura 866. *Alvi Excretione* 830. 3. Huic proficua 852. *Urinæ emiſſione* 840. 4. Hanc efficientia 853. In *alium morbum* 831. puta in *ſuppurationem* 832. Diagnoſis hujus fururæ 833. jam jam inſtantis 834. factæ 835. Effectus 836. Cura 855. ad 859. In *abſceſſus* ad alia loca 837. Horum futurorum circa *pulmones* ſigna 836. Cura 858. 859. Diagnoſis vergentium ad *crura* 839. ad *Aures* 840. Prognoſis 842. Cura 860. Ad *Hepar* 841. Cura 861. In *Tumorem Scirrhoſum, Calloſum* 843. Cura 862. In *Gangrænam* 844. Prognoſis ibid. 863. In *mortem* 848
Peripneumoniæ *Nothæ* invaſionis tempus. Cauſa. Prognoſis 867. 868. Diagnoſis. 872. Quibus familiaris; Quibus minus? 871. 874. Cura *ſalutaris* 873. Minus *ſalutaris* 869. 870
Pervigilium *Febrile* quid? 708. Cauſa proxima ibid. Exitus ibid. Cura 709
Pharyngis inflammatæ Signa. Effectus. Prognoſis 801. 815. Cura 809
Phlegmones cum inflammatione differentia unde ſciatur? 380
Phrenitis *vera* quid? 771. Cauſa proxima 776. remotæ 777. Antecedentes 772. Diagnoſis 773. Prognoſis 774. Quid Anatomia demonſtret? 775. Curatio ope *Naturæ* 779. *Artis* 781
Phrenitis *Symptomatica.* Vid. Παραφροσύνη.
Phthiſis *Pulmonalis* quid? 1196. Cauſa proxima 1167. Remotæ 1198. 1203. 1204. Diagnoſis 1199. Cura 1200. Prophylaxis 1201. Prognoſis 1207. Reliq. Vid. in *Vomica.*
Phymatum Cognitio. Prædictio Curatio unde petendæ? 416
Plantæ ſponte alcaleſcentes quæ? 76

Plethora quid? 106. α. Cauſa proxima ibid. β. Remotæ ibid. γ. Effectus. Diagnoſis. Prognoſis ibid. δ. Cura ibid. ζ.

Pleuritis quid? 875. Quæ *humida*; quæ *ſicca?* 876. Utriuſque ſedes 877. Quæ *vera*; Quæ *Spuria?* Utriuſque Locus 878. Quæ *Idiopathica?* Quos & quando infeſtet? 879. 906. Quæ *Symptomatica* 880. Cauſa Proxima 882. Antecedentes 881. Effectus 883. Prognoſis 901. 904. 906. Exitus in *Sanitatem auxilio naturæ* 885. ad 890. *Auxilio artis* 890. 891. In *alios morbos*, puta in *ſuppurationem* 892. Signa hujus futuræ ibid. Præſentis 893. In *abſceſſum*. hujus Diagnoſis, Effectus 894. Cura 895. In *Empyema* 896. Cura ibid. In *Scirrhum Callum*. Hujus Diagnoſis. Effectus 897. Cura 898. In *Gangrænam* 899. Hujus Cauſa 900. Futuræ & Inſtantis ſigna 901. Præſentis ſigna. Effectus 904. In *Mortem* 905

Pleuritidis *ſiccæ*. Cauſa. Effectus 901. Cura 902. 903

Podagra quid? 1254. Diagnoſis 1261. Cauſa proxima 1262. 1263. Hujus origo 1255. Antecedentes 1258. 1265. Remotæ 1266. 1267. Locus 1259. 1264. Signa inſtantis *paroxyſmi* 1257. Progreſſus 1260. Prognoſis 1268. 1269. Quæſitum an *V. S.* profit? 1270. An *Purgatio?* 1271. An *ſudorifera?* 1272. Indicatio *duplex* 1274. *Primæ* ſatisfit 1275. *Secundæ* 1276. *Doloris* Sedatio 1278. 1279. *Materiæ* impeditæ & introverſæ Cauſæ. ſigna. Effectus 1273. Cura 1281. Quæſita 1282

Podagræ *tophaceæ* cura 1274. ad 1278

Praxis Medica quid? 2. Eam tradituro quæ ſcitu neceſſaria 3. 5. 6. Quæ agenda 11. 12. 13

Puerperii Morbi 1322. *Doloris* poſt *partum* Cauſæ 1322. Harum ablatio 1323. 1324. *Lochiorum nimii fluxus* cauſæ 1325. Cura 1326. ad 1329. *Febris* ut & *Lochiorum retentorum* Cauſæ. Effectus, 1329. Cura 1330. ad 1334. *Lactis ſtagnantis* effectus 1334. Diagnoſis 1335. Cura 1336. In *Apoſtema* vergentis Cura 1337. Lactantis *Papillæ doloris* ablatio 1338. Lactis *nimis abundantis* temperatio 1339

Puſtulæ Inflammatoriæ. Eryſipelatoſæ. Scarlatinæ, &c. Vid. Exanthemata Febrilia.

Putredo qnid? 82. Cauſæ 84. Effectus 85. 86. Cura 88

R.

Rabies *Canina* 1128. Cur ita vocetur? 1129. unde oriatur? 1130. a quibus Animalibus? 1132. a quibus frequentius? 1133. Cauſæ antecedentes 1134. Efficientes 1136. *Incipientis Rabiei* ſigna ut & gradus in *Animalibus* 1135. in *Homine* 1138. Diverſitas *temporis* reſpectu invaſionis 1137. Prognoſis ibid. Quid

Anatomia demonſtret? 1140. Indicatio 1141. 1142. Prophylaxis 1143. Cura morbi *præſentis* 1144. Quæ nocent 1145. an *ſpecificum* detur? 1147

Rachitis. Ejus prima *nativitas* 1480. Quibus familiaris 1481. Cauſa proxima 1488. §. 2. Antecedentes 1482. ad 1485. Signa *incipientis* in nondum *incedentibus* 1485. in jam *ambulare incipientibus* 1486. Diagnoſis *factæ*, hujuſque effectus 1487. Symptoma 1488. Cura 1489

Ratiocinium Medicum quid efficiat? 13

Rheumatiſmus quibus morbis agnatus 1490. Cauſa proxima 1493. Antecedentes 1491. Effectus 1492. Prognoſis 1495. Cura 1493

Rigiditas *Fibræ* nimia quid? 31. Cauſæ 32. Effectus 33. Cura 35

Rigiditas nimia *Vaſorum* & *Viſcerum* quid? 50. Cauſæ 51. Effectus 52. Cura 54

Ructus Diagnoſis. Cauſa proxima 646. Remotæ 647. 648. Effectus 649. Cura 650. Quæſita 651

S.

SAlivatio *Mercurialis* in quo *morbo* inſtituenda? 1467. ante inſtitutionem quæ applicanda? 1468. Quomodo producatur? 1469. Quamdiu? 1470. Qua copia? 1471. Quomodo excitetur? 1472. Quomodo ſiſtatur? 1473. ſi ad Alvum ruit, quomodo detineatur? 1474. quomodo abſolvatur? 1476. 1477 *Symptomatum* ablatio 1475

Sanatio quid? Quid requirat? 4. Quid efficiat? Quomodo? 5. Per quæ? 6

Sanguinis concretionis cauſa 96. Ejus Rubedo unde? 97

Scirrhus quid? 392. Cauſa proxima ibid. Remotæ 484. Antecedentes 485. Sedes 484. Effectus 486. Prognoſis 488. 489. Cura 490. 491. Differentia cum *inflammatione* unde pateat? 380

Scorbutus quibus frequentiſſimus 1148. 1150. Cauſa proxima 1153. Effectus. Prognoſis 1151. Indicatio 1156. ad 1160. Cura 1160. ad 1166. Quæſita circa *curam* 1165. §. 2. Diagnoſis *ſpeciei primæ* 1151. 1. Cura 1160. *Secundæ* 1151. 2. Cura 1161. ad 1164. *Tertiæ* 1151. 3. Cura 1164. *Quartæ* 1151. 4. Cura 1165

Serum quid? 93. Quomodo in Liquidum tenuius reſolvatur? 95

Siccitatis *Febrilis* Cauſa. Natura. Effectus. Cura 699

Sinus Vid. Fiſtulæ.

Sitis *Febrilis* Cauſæ. Diagnoſis 636. 637. Prognoſis 638. Indicatio 639. Cura 640. 641

Spaſmi ſingularis. Opiſthotoni. Emproſthotoni. Tetani Univerſalis origo. Sanatio &c. unde hauriendæ. 1088

Sphacelus quid? 419. Locus 420. Cauſa proxima 390. 391. Antecedentes 422. ad 426. Signa *futuri* 427. 428. *Præſentis* 429. Prognoſis 430. ad 433. Indicatio 457. ad 460. Cura 460. ad 476

Spina Ventoſa 549. Ejus Cauſa 526

Sudoris *Febrilis* Cauſa proxima 715. Effectus 716. Indicatio 717. Cura 718
Suppuratio. Vid. Abſceſſus.

T.

TAbes *Renalis* unde? 1002. Tabes *Lenta* in *crure* unde? 1003
Tendines *vulnerati*. Vid. Nervi &c.
Terebrationis *Uſus* 282. *Locus* unde cognoſcatur? 283. Quæ obſervanda *ante* inſtitutionem? 284. ad 287. *In* ipſo inſtituto? 287. 288. *Poſt* inſtitutionem? 289. 290. 292. *Cranium perforatum* eſſe unde ſciatur? 291
Teſtium *tumidorum* exitus 1450. Cura 1462
Tetanus. Vid. Spaſmus.
Thoraci vulnerum inflictorum *nec in cava* penetrantium ſigna 297. *Obliquorum deſcendentium* effectus 298. Cura 299. *In Cava* penetrantium Diagnoſis 300. Effectus 301. *Effuſi cruoris* ſigna 302. Cura 303. ad 306
Tonſillarum Inflammatarum Signa. Effectus. Prognoſis Cura 811
Tophorum *durorum* effectus 1456. Cura 1479
Tormina cum Borborygmis unde? 960
Tremoris *Febrilis* cauſa 627. Effectus 628. Prognoſis 629. Cura 630
Trepanum. Terebra. Vid. Terebratio.

V.

VAriolarum Morbi *deſcriptionis* Auctor optimus qui? 1379. *Qualis* Morbus? ejuſque *natura*. Prognoſis quoad *tempus* invaſionis. 1380. Quibus *familiariſſimus*, Quibus *facilior*, Quibus *pejor*? 1381. *Status primus Contagii* dictus quomodo ſuſcipiatur? 1382. Hujus effectus 1383. 1384. Diagnoſis ibid. Duratio. Prognoſis 1385. Cauſa proxima 1386. Morbus hic a *morbo inflammatorio* unde diſtinguatur? 1317. Indicatio *hujus* ſtatus 1388. Cura 1389. ad 1393. *Methodus univerſalis* in morbo inflammatorio cur *hic* adhiberi poſſit? 1393. In quibus conſiſtat? 1394. Quid efficiat? 1395. *Status ſecundus* quomodo ſe habeat? 1396. Signa *futurarum Papularum* 1387. *Præſentium* 1396. Harum *Locus* ibid. Effectus ibid. Exitus in *ſuppurationem*, *abſceſſum* ibid. In *Gangrænam* 1397. Prognoſis 1398. Indicatio. Curatio 1399. *Tertius ſtatus* ejuſque ſequelæ 1400. 1401. Cura 1402. Prognoſis 1403
Vaſorum *Minimorum* origo. Structura. Morbi 38. *Majorum* origo ſtructura *duplex* Morbi genus 39. 41. ad 58
Venereæ Luis primus *ortus* 1440. fit *Contagioſa* 1443. Quomodo 1441. *Locus* ubi primo ſe prodit 1440. Diagnoſis in *hoc* loco 1444. In *aliis* 1445. Horum affectorum effectus 1446. ad 1457. Cura 1458. ad 1480. Imprimis *ſalivatio Mercurialis* ſi morbus in ſummo gradu. Vid. *Salivatio* 1467
Ventriculi *Inflammati* Cauſæ.

Signa. Effectus 951. Prognoſis 952. Cura 954. *Suppurati* Diagnoſis. Effectus. Cura 955. *Scirrhoſi* vel *Cancroſi* facti ſigna. Effectus 956. Cura 957

Vermes. Vid. Infantum morbi.

Virginum Morbi 1283. Cauſæ antecedentes 1284. Remotæ 1285. Effectus 1286. 1287. Diagnoſis 1288. Cura 1289. ad 1292. *Symptomatum* ablatio 1292

Viſcerum *contuſorum* Effectus 327

Volvuli unde? 960

Vomicæ *Pulmonum* 1185. 1. *Pleuræ* ibid. 2. *Diaphragmatis* ibid. 3. *Mediaſtini* ibid. 4. *Pericardii* ibid. 5. Cauſæ ibid. Signa futurarum 1186. Præſentium 1187. Effectus 1188. 1206. Prognoſis ibid. Cura 1189. 1190. 1208. ad 1214

Vomitus *Febrilis* quid? 652. Cauſa proxima ibid. Hujus Cauſæ 653. ad 656. Effectus 656. Cura 657. 658. Quæſita 659

Vulnus quid? 145. Cauſa 146. Subjectum 147. Diagnoſis 148. Effectus 149. Differentiæ 150. ad 157. Phænomena 158. *Oculo patentis* præſentia & natura quomodo noſcatur? 167. Quomodo *abſconditi?* 168. Prognoſis 169. ad 175. Indicatio *Quadruplex* 185. *Primæ* fatisfit 186. ad 189. *Secundæ* 189. ad 210. *Tertiæ* 210. ad 217. *Quartæ* 217

Vulnera Capitis, Thoracis, Abdominis. Vid. Capitis &c. Vulnera.

Vulnera Arteriæ. Nervi &c. Vid. Arteria Nervus &c.

Vulnera *inevitabiliter* lethalia 150. 151. Unde prædicentur? 170

Vulnera *ſua natura* Lethalia, *arte* vero *curabilia* 152. Unde cognoſcantur? 171

Vulnera *ex non lethalibus* lethalia facta 153. Unde renuntientur? 172

Vulneris *inter firmas partes* deſcendentis Cura 237. 238

Uterinus Fluor. Vid. Gravidarum Morbi.

FINIS.

INDICATIONUM
E T
FORMULARUM,
in libello de materia medica comprehenſarum.

INDEX,
Cujus Numeri Paginas deſignant.

A.

ABſtergentia quæ, & quænam horum materies 22.
Abſtergens, *in Vulneribus*, medicamentum 74.
Abſterſiva, *in Anxietate febrili*, quænam ſint 169.
Acida ſalina fermentata 29.
- - - - igne producta *ibid.*
- - - - nativa *ibid.*
Acidi *Abſorbentia* quæ, & quænam horum materies 25.
- - *Diluentia* quænam 26. ſed vide 21.
- - *Immutantia* quæ, & quænam horum materies 26.
- - *Obtundentia* quæ, & quænam horum materies 26.
- - - - Aromata oleoſa 26.
- - - - Gelatinoſa 26.
- - - - Oleoſa 26.
Acido-auſtera Foſſilia 9.
- - - - Vegetabilia 7. &c.
Adſtringentia, *in Hæmorrhagia*, quæ *cruorem coagulant* 77.
- - - - - - *vaſa contrahunt ibid.*
Adſtringens Liquor, *in Narium hæmorrhagia* 246.
- - - Pulvis, *ad Amputationes* 131.
Alcalina ſalina fixa 29.
- - - - volatilia *ibid.*
Alimenta & potulenta *fibræ forti conſtituendæ* elementa apta continentia 6. *ſeq.*
- - - - antacida *ex Animalibus* deſumpta 24. & 25.
- - - - - *Vegetabilibus* deſumpta *ibid.*
Alcaheſt Glauberi, *in Podogra* 347.
Alvi emollientia 68.
- - Laxantia *ibid.*
Alvum, *in Ictero inflammatorio*, ſubducentia, emolliendo leniter vi antiphlogiſtica 247

Index II.

Animalia *Antacida* pro alimentis 24. & 25.
- - - *ſuccos aceſcentes habentia*, ruminantia & non ruminantia, quænam & quibus conducant 41. 42.
- - - *ſuccos alcaleſcentes habentia* 42.
- - - *ſtimulantia* 33.
Anodyna quæ, & quænam horum materies 69.
- - - *in Scirrho non movendo* 136. ad 137.
Antacida 24. ad 27.
- - - *pro infantibus*, medicamenta 364. 365.
- - - - *Puerperis ex lacte laborantibus* 357. & vide 356. tum 41. 42. & 25. 26.
Anthelmintica, *vide* Vermes necantia.
Antinephritica vera 205.
Antiſcorbutica acriora 311.
- - - - calida 313. ſed vide 311.
- - - - frigidiuſcula 313.
- - - - modice adſtringentia 312.
- - - - *Rachitidi ſanandæ* propria 396.
- - - - ſpecifica leniora 310.
Antiſpaſmodica, *in Vulneribus*, quæ, & quænam horum materies 80.
Aperientia deterſiva, *ad Ulcus apertum Pulmonis* 222. 223.
- - - diluentia, *in Cancro*, blanda 141.
- - - emollientia, *ad Calculum*, laxantia, pellentia 383.
- - - *in Febribus intermittentibus*, { Salina. Alcalica. Aromatica. Mineralia. Diluentia. Oleoſa blanda. } 194. 195.
Apophlegmatiſantia, *in Apoplexia*, preſſionem in Cerebrum minuentia 272. 273.
Aqua, *in Glutinoſo ſpontaneo*, aromatica, ſtimulans 35.
Aquoſa emollientia 13. 14.
- - mollia 13.
Aromata, *in Glutinoſo ſpontaneo*, cibis potibuſque condiendis apta 28.
Aromatica acria, *in Plethora*, pro condimentis ciborum & potuum 47.
- - - ſtimulantia varia 30. ad 33.
Attenuantia, *in Obſtructione*, mercurialia 53.
- - - - digerentia *in Scorbuto lento* 309. 310.
Attrahentia quæ, & quænam horum materies 53.

B.

BAlneum *ad Glutinoſa* 37.
- - *in Gonorrhæa venerea* pro partibus virilibus 387.
Balſami vulnerarii, *ad Vulnera pura*, blandi 72. 73.

Balſami vulnerarii, artificiales compoſiti 73.
- - - - - - ſimplices 72.
- - - - nativi *ibid.*
Balſamica, *in Phthiſi*, leniſſima 325.
Balſamus *Arcei* inſtar 73.
- - - *Lucatelli* inſtar *ibid.*
- - -, *in Apoplexia lenta*, naribus & temporibus affricandus 173. 174.
Bilioſa ſtimulantia 36.
Bolus purgans, *antiphlogiſticus*, impetum cruoris minuens 109.
- - - - *in Anxietate febrili*, purgans 168.
- - *in Lue venerea*, ſudoriferus ad ſalivationis impetum minuendum 391.

C.

CAncrorum fluviatilium jus 20.
Cardiacus Potus calidus, *in Gangræna ex gelu*, reſocillans 127.
Carnem generantia *in Vulneribus* 75.
Cataplaſma, *in Abſceſſu*, emortua reſolvens tegumenta 115.
- - - - maturans 114.
- - - *in Angina inflammatoria*, laxans emolliens &c. 209.
- - - *in Apthis*, laxans, emolliens 260.
- - - *ad Bubones venereos*, ſuppurans 389.
- - - *in Combuſtione*, reſolvens 133.
- - - *ad Contuſa*, laxans, penetrans, reſolvens 98.
- - - *Eſcharam gangrænoſam*, emolliens, & corruptioni reſiſtens 126.
- - - *in Gangræna*, emolliens, diaphoreticum, anodynum *ibid.*
- - - - - putredinem incipientem corrigens 125. 126.
- - - - - putrefactionis introitum in venas impediens 124.
- - - *Hydrocele*, diſcutiens valide 340. 341.
- - - *Inflatione membri virilis*, diſcutiens, anodynum, &c. 388.
- - - Narcoticum, demulcens 72.
- - - *pro puerperis ex lacte laborantibus*, diſcutiens 357.
- - - *ad Scirrhum*, emolliens, reſolvens 135.
Cauſtica *Abſceſſus* aperientia 115.
- - - *in Angina ſcirrhoſa* 204.
- - - *ad Cancros venereos* 389.
- - - *in Sphacelo*, acria 130. 131.
Cerevisia medicata *Antiſcorbutica* 312.

Cereviſia medicata *in Glutinoſo ſpantaneo*, ſtimulans 36.
- - - - *Hydrope*, lymphæ fluorem concilians 337.
- - - - *Rachitide*, purgans, roborans 495.
- - - - - excitans, roborans, ſiccans, ex quibus fiat 396.
Cibi acres, *in defectu circulationis & plethora* 47. ſed vide 29. 30.
Cibus & Potus, *videatur* Victus.
Cicatriſantia 76.
Clyſma, in *Angina inflammatoria*, nutriens 209.
- - - - - purgans 208.
- - - *in Aphthis*, laxans emolliens, detergens, &c. 260.
- - - *Apoplexia ex cauſa lenta*; acre 274.
- - - *ad Calculum*, aperiens, laxans, molliens, pellens, ex quibus fiat 383.
- - - *in Febribus*, motum temperans, refrigerans 160. 161.
- - - *Infantibus*, inteſtina lubricans 364.
- - - - a Lactis aciditate laborantibus 365.
- - - - Meconii duritiem emolliens 363.
- - - *Lue venerea*, ſalivationis impetum minuens 390.
- - - *Peripneumonia notha* 227.
- - - *Rabie canina*, refrigerans 303. 304.
- - - *Variolis*, laxans 377.
- - - *Ventriculi inflammatione*, leniens emolliens, &c. 250.
- - - *Vermes* expellens 368. &c.
- - - in Vulneribus Abdominis 94.
Clyſter *vide* Clyſma.
Collutorium, *in Aphthis*, laxans, detergens, &c. 260.
- - - - - *deciduis*, demulcens 261.
- - - *Apoplexia*, preſſionem in Cerebrum minuens 272.
- - - - *pro Infantibus in dentitione*, emolliens 369.
- - - - *ad Scorbutum*, in calidis 313.
- - - - - - in frigidis *ibid.*
Condimenta, *in Glutinoſo ſpontaneo*, Cibi & Potus, aromatica 28. 29.
- - - - *in Plethora*, Ciborum & Potuum, acria aromatica 47.
Condimentorum, *in Gangræna*, putredinem incipientem corrigentium, materies 124. 125.
Conditum, *in Febrili languore*, aromaticum &c. excitans 161. 162.
- - - - *Fibra laxa*, adſtringens 9.
- - - - *Glutinoſo ſpontaneo*, ſtimulans 34.
- - - - *Hydrope*, lymphæ fluorem concilians 337.
- - - - *Mania*, *à debilitate corporis*, roborans, cardiacum 296.

Condi-

Conditum, Narcoticum 70.
- - - *in Phthiſi pulmonali*, incraſſans, ſtipticum &c. 324.
- - - *ad Vermes*, nidum deſtruens 366.
- - - - *Ulcus apertum Pulmonis*, aperiens, detergens 222. 223.
Conſerva, *in Phthiſi pulmonali*, refrigerans, ſtiptica, &c. 324.
Contuſa quæ *digerunt*, quænam 86.
Corrodens, *in Vulnere*, Elixir. 74.
Corrodentia, *in Vulnere*, fortiora *ibid.*
- - - - - fortiſſima *ibid.*
- - - - - mitiſſima *ibid.*
Corroſiva *in Hæmorrhagia* 76.
Cortices aromatici *ſtimulantes* 33.
Corticis Peruviani, *in Febribus intermittentibus*, præparationes variæ 196. 197.
Cremor Panis, *pro debilibus*, quomodo fit 7.
Cruorem coagulatum, extravaſatum, *in Convulſionibus ex vulnere*, diluens Injectio 80.

D.

DEbilibus quonam *lacte*, & quomodo, utendum 6.
Decocta *Vulneraria* & Potus 66. ad 68.
Decoctum, *in Abſceſſus maturatione*, motum fluidi vitalis moderans 114. ſed vide 111.
- - - - *Alcalino ſpontaneo*, leniens, aceſcens 42. 43.
- - - - *in Anxietate febrili*, ſudoriferum 168.
- - - - *Aphthis deciduis*, corroborans parum 260.
- - - *poſt Aphthas*, corroborans. 261.
- - - *in Calculoſis*, diureticum propellens 384.
- - - - - lubricans vias, oleoſum 383.
- - - *in Cancro*, aperiens, diluens, blandum 141.
- - - *ad Contuſa*, purgans forte, nec inflammans 97.
- - - *in Fibra debili & laxa*, adſtringens 8.
- - - - *rigida*, diæteticum 11. 12.
- - - - - pharmaceuticum, emolliens 13.
- - - *in Febre intermittente*, adſtringens 197.
- - - - - - ſudoriferum 196.
- - - *Frigore febrili*, ſumendum 164.
- - - *Glutinoſo ſpontaneo*, ſtimulans 33.
- - - humectans 20.
- - - *in Hydrope*, lymphæ fluorem concilians 330.
- - - *in Ictero*, leniter vi antiphlogiſtica alvum emolliendo ſubducens 247.
- - - - - *Inflammatione*, tenue, aromaticum, calide potandum 111.
- - - - - - diluens & refrigerans 110.

Decoctum *in Inflammatione* purgans, evacuans, revellens 109.
- - - - - *Inteſtinorum*, balſamicum, detergens 255.
- - - *Lue venerea*, ante ſalivationem haurieudum 390.
- - - *Nephritide*, antiphlogiſticum, leniens 264.
- - - *Oſſium morbis*, Guajaci, abſtergens, penetrans, &c. 148.
- - - Panis, *in Debilibus* 6.
- - - - *in Fibra rigida*, leniens, humectans 11. ſed vide 6. 7.
- - - *in Peripneumonia notha*, leniter aperiens, &c. 227.
- - - *in Peripneumonia vera, per diureſin ſolvenda*, diureticum 221.
- - - - - *vera ſputo ſananda*, emolliens *ibid.*
- - - - - - *ſuppurata*, emolliens & leviſſime aperiens 122. 123.
- - - *poſt Peripneumoniam veram ſuppuratam, vergente pure ad Hepar*, aperiens forte &c. 224. 225.
- - - *in Phthiſi pulmonali*, refrigerans, ſtipticum 325.
- - - - *Pleuritide, imminente Gangræna*, antiſepticum aperiens, &c. 237.
- - - - - laxans, reſolvens, &c. 236.
- - - *pro Puerperis dolentibus a labore*, cardiacum 357.
- - - *in Scirrho non movendo*, anodynum 136.
- - - - *Scorbuto acri*, lene, antiſepticum 314.
- - - - *Variolis*, ad ſtimulum varioloſum expellendum 377.
- - - - *Viſceribus fortioribus & rigidis*, reſolvens 22.
- - - - *ad Ulcus Pulmonis apertum*, deterſivum, aperiens 222. 223.
- - - *in Vomica Pulmonis*, balſamicum vulnerarium 328.
- - - *in Vulneribus*, adſtringens 68.
- - - - - - aperiens *ibid.*
- - - - - - attenuans 66.
- - - - - - emendans acidi 67. 68.
- - - - - - - - alcali 68.
- - - - - - - - glutinoſi 67.
- - - - - - - - oleoſi 68.
- - - - - - excitans 67.
- - - - - - inſpiſſans *ibid.*
- - - - - - laxans 68.
- - - - - - mitigans 67.
- - - - - - ſingulari virtute emendans *ibid.*
- - - - - - *Capitis*, attenuans, diluens, aquoſum 89.

Derivantia quænam ſint 54.
Deterſiva, *in Fiſtulis* 116. 117.
- - - *ad Ulcus Pulmonis apertum*, aperientia 222. &c.
Diæta. *videatur* Victus.
Diaphoretica. *vide* Sudorifera.
Digerentia, *ad Contuſa*, quænam 88.
Digeſtiva, *in Fiſtulis*, liquefacta 116.
Digeſtivum, *in Vulneribus* 74.
Diluentia 21.
- - - *in Cancro*, aperientia, blanda 141.
- - - *pro Puerperis ex lacte laborantibus* 357. *& vide* 19. 20.
Diuretica quæ, & horum quænam materies 99.
- - - *in Anxietate febrili*, bona 168. 169.
Dolorem tollentia 46.

E.

Εκκοπρωτικὰ 68. 69.
Elementa, *fibræ forti conſtituendæ* apta, quanam materia contineantur 6. 7.
Elixir, *in Vulneribus*, corrodens 74.
Emetica. *vide* Vomitoria.
Emmenagoga 349. tum Gummi 348.
Emollientia quænam ſint 21.
- - - *Alvi* 68.
- - - aquoſa 13. 14.
- - - *ad Calculum*, aperientia laxantia, pellentia 383.
- - - *Gangrænoſam eſcharam* 126.
- - - ſubfarinoſa 13. 14.
- - - ſuboleoſa 14.
Emplaſtrum, *ad Bubones venereos*, diſſipans 389.
- - - - Cicatriſans 76.
- - - - *ad Contuſa*, digerens 88.
- - - - - - - laxans, penetrans, reſolvens 98.
- - - - Defenſivum rubrum 73.
- - - - *in Lue venerea*, ad Diarrhœam in ſalivatione mercuriali ſiſtendam 391.
- - - - *in Nauſea febrili ex liquido nervoſo turbato*, ſtomachicum 143.
- - - - *ad Paralyſin*, acre aromaticum 282.
- - - - *in Pleuritide* 236.
- - - - *ad Scirrhum*, emolliens, reſolvens 135.
- - - - *in Scirrho non movendo*, ſaturninum mercuriale, blandum 136. 137.
- - - - *ad Teſtes venereos tumidos* 389.
- - - - *in Variolis ſuppurandis*, cavis pedum applicandum 378.
- - - - - - *Virginum morbis*, movens 349.
- - - - - - *Vulneribus*, retinendis balſamis aptum 74.

Emplaſtrum, *in Vulneribus*, tenax 75. 76.
Emulſio, *antiphlogiſtica*, diluens & refrigerans ſimul 111.
- - - *in Alcali ſpontaneo*, aceſcens, leniens 43.
- - - - *Fibra rigida*, emolliens 13.
- - - - *Frigore febrili*, ſumenda 163.
- - - - *Gonorrhœa venerea*, refrigerans 388.
- - - *Narcotica.* fortior 71.
- - - - - - mitiſſima 70.
- - - - - - paulo magis ſoporata *ibid.*
- - - *in Pleuritide*, laxans, reſolvens 237.
Enema. *vide* Clyſma.
Ens Veneris Boylei *in Rachitide* 397.
Epiſpaſtica quid ſint, & quænam 110.
- - - *in Varioliſ ſuppurandis*, cavis pedum applicanda 378.
Epithema *ad Febres intermittentes* 198.
- - - *in Gangræna*, vires excitans, ubi acidum frigidum 124.
- - - - - - - - ſuſcitans, ubi alcaleſcentia calida 123.
- - - *pro Infantibus recens natis*, ad Saburram pituitoſam expellendam 362.
- - - Narcoticum *in Vulnere* 71.
- - - *in Nauſea febrili*, ex liquido nervoſo turbato 174.
Epulotica 76.
Eſcharam gangrænoſam emollientia 126.
Exſiccans Unguentum 75.
Exſiccantia *in Vulneribus ibid.*
Extractum, *in Fibra laxa*, adſtringens 9.
- - - - *Glutinoſo ſpontaneo*, ſtimulans 34.

F.

Farinoſa mollia 12.
Ferociæ Animalium quorundam cauſa 6.
Fibræ forti conſtituendæ elementa apta quanam materia contineantur 6. 7.
Flores aromatici ſtimulantes 31. 32.
Fomentum, *in Cancro aperto*, lene, ſaturnium 141.
- - - - *ad Contuſa*, digerens 88. 89.
- - - - - - - - laxans, penetrans, reſolvens 98.
- - - - *in Febribus, ad acre irritans externum*, mucoſum, oleoſum blandum, anodynum, leniter aperiens 158.
- - - - *Gangræna*, putrefacti introitum in Venas impediens 124.
- - - - - - - - putredinem in-cipientem corrigens 125.
- - - - *Gonorrhœa venerea Mulierum*, detergens 390.

Fomentum, *in Hydrocele*, diſcutiens 341.
- - - - *Pleuritide*, laxans, reſolvens 236.
- - - - *Scirrho non movendo*, anodynum 137.
- - - - *Variolis*, ad ſtimulum varioloſum expellendum 377.
- - - - *Vulneribus Abdominis*, inteſtina exeuntia fovens 94.
- - - - - - Narcoticum demulcens 72.
Fotus, *in Combuſtione*, reſolvens 133.
- - - *ad Scirrhum*, reſolvens, emolliens 135.
- - - *in Virginum morbis*, excitans 340.
Foſſilia acido-auſtera 9.
Formulæ *adſtringentium* 8. 9.
- - - *antialcalinorum* 42. 43.
- - - *humectantium* 19. 20.
- - - *narcoticorum* 69. ad 72. 223. 224.
- - - *purgantium antiphlogiſticorum* 109. 110. 167. 168. 208. 303. 304.
- - - *reſolventium* 21. 22.
- - - *ſtimulantium* 33. ad 36.
- - - *vomitoriorum* 160. 167. 195. 339. 340.
Fructus horæi, *ad Fibram rigidam* humectandam leniendam 11.
Fumus aromaticus, *in Hydrocele*, diſcutiens 341.
- - - - - *in Paralyſi*, quo panni, pro frictionibus, ſuffumigandi 281. 341.
- - - - - *ad Rachitidem*, quo panni, pro frictionibus, ſuffumigandi 395.

G.

GAngrænoſam eſcharam emollientia 126.
Gargariſma, *in Angina inflammatoria*, attenuans, nitroſum 209.
- - - - - - - - - laxans pingue *ibid.*
- - - - - - *Aphthis*, laxans, detergens, &c 260.
- - - - - - *Apoplexia*, preſſionem in Cerebrum minuens 272.
- - - - - *in Aphthis deciduis*, demulcens 261.
Gelatina, *Fructuum* ſubacidorum, nitroſorum, demulcentium, aquoſorum, quænam 170.
- - - Panis *in debilibus* 7.
Gummi *cicatriſantia* 76.
- - - *in Ulcere Pulmonis aperto*, deterſiva aperientia 223.
- - - *in Virginum morbis*, purgantia dicta uterina 348.
Guttulæ narcoticæ pro hauſtu 71.
- - - *in Gravidis*, ad paroxyſmum hyſtericum 352.

Guttulæ, *in Viſceribus fortioribus & rigidis*, reſolventes. 21.

H.

HAuſtus, *in Angina inflammatoria*, purgans 208.
- - - *Antiphlogiſticus*, purgans, evacuans, revellens 109.
- - - - - *in Anxietate febrili*, purgans 167.
- - - - - *poſt Aphthas*, purgans, corroborans 261.
- - - - - *ad Contuſa*, purgans, fortis, nec inflammans 97.
- - - - - *pro infantibus recens natis*, inteſtini gluten expellens 361.
- - - - - - - - inteſtina lubricans 363.
- - - - - - - - meconii duritiem emolliens *ibid.*
- - - - - - - - meconium propellens, cardiacus *ibid.*
- - - - - - - - meconium expellens, purgans 362.
- - - *in Lue venerea*, purgans ad ſalivationis minuendum impetum 391.
- - - *Narcoticus* mitiſſimus 70.
- - - - - - paulo magis hypnoticus 70. & 378.
- - - - - - plus ſoporatus 70.
- - - *in Nauſea febrili ex liquido nervoſo turbato* 173.
- - - - *Rachitide*, emeticus 395.
- - - - *Scorbuto incipiente*, purgans 309.
- - - - *Variolis ſuppurandis*, narcoticus 378.
- - - Vermes necans 367.
- - - *in Ulcere Hepatis*, depurans 248.
- - - - - - *Pulmonis aperto*, veſpertinus, leniter anodynus 223.
- - - *Vulneribus Capitis*, ad reſorbendum in Venas purgans 89.
Helmontianus pulvis *bilioſus*, ſtimulans 37.
Herbæ alcaleſcentes, condimentis ſervientes 41.
- - - - - - edules *ibid.*
- - - - - - venenatæ *ibid.*
- - - *Rachitidi* ſanandæ propriæ 396.
- - - *ad Viſcidum febrile*, lacteſcentes, amaræ, frigidæ 162.
- - - reliquæ *videantur ſub titulo*, Vegetabilia.
Humectantia quæ, & horum materies 19.
Hydragoga, *in Hydrope*, fortia 339. &c.
Hydrogala, *in Phthiſi pulmonali* 326.
Hypnotica 69. ad 72. 223. 224.

I.

INfuſio bilioſa *Pedra de'l Porco* lapidis 47.
Infuſum, *in Fibra laxa*, adſtringens 8.
- - - - *Scorbuto acri*, lene, antiſepticum &c. 314.
- - - *in Vomica pulmonali*, vulnerarium, balſamicum 328.
Injectio, *in Convulſione*, extravaſatum cruorem & coagulatum diluens 80.
- - - *Fiſtula pura*, conſolidans 117.
- - - *Fiſtulis*, digeſtiva 116.
- - - - - deterſiva *ibid.*
- - - *ad Gonorrhœam veneream* 387.
Inſecta acria *ſtimulantia* 33.
Julapium, *in Gangræna ex cauſa calida*, ſpiritus excitans 123.
- - - *pro Gravidis*, in languore, cardiacum 352.
- - - *in Siti febrili*, gratiſſimum 170. 171.
Julapiorum quædam aliæ ſpecies, ſub titulo *Potûs*, reperiuntur.
Jus cancror. fluviatilium, ad humectandum, leniendum, emolliendum &c. 20.
- - Carnium humectans, leniens, emolliens, reſolvens *ibid.*
Juſculum carnis, *in Inteſtinorum inflammatione*, medicamentoſum pro victu 255.
Jura Carnium *pro Debilibus*, qualia, & quomodo præparanda 6.

L.

LAc, *in Debilibus*, quale conducat 6.
Lacte, *in Debilibus*, utendi modus. *ibid.*
Lacticinia, *in Phthiſi pulmonali* 326.
Lacteſcentia, *ad viſcidum febrile*, amara, frigida 162.
Laxantia, aperientia, emollientia, pellentia, *ad Calculum* 383.
Lectuli, *in Rachitide*, ex aromatibus 395.
Lenientia quænam ſint 21.
Linimentum, *in Cancro aperto*, ſaturninum lene 141.
- - - - *pro Gravidis*, *ad varices*, *hæmorrhoides*, &c. 352.
- - - - *in Intermittentibus*, ad ſpinam dorſi inungendam 197.
- - - - *pro Infantibus*, inteſtina lubricans 364.
- - - - *ad Papillas dolentes lactantium* 358.
- - - - - *Paralyſin*, nervinum dictum 282.
- - - - *in Partu difficili*, emolliens 352.
- - - - - *Pleuritide*, laxans, reſolvens, &c. 236.

Linimentum, *in Scirrho non movendo*, anodynum 137.
- - - - *ad Vermes*, nidum deſtruens 366.
- - - - *in Virginum morbis*, ſtimulans. vide 350.
Linctus, *in Peripneumonia*, ſputo ſuppreſſo 225.
Liquor, *ad Cancros Venereos*, cauſticus 389.
- - - *in Gangræna, parte inciſa*, calidus corruptioni reſiſtens 126.
- - - - *Hæmorrhagia narium*, ſtipticus 246.
- - - - *Paralyſi*, penetrans, ſtimulans, ad perfricandas partes 281.
- - - - *Podagra*, vinoſus, ſalinus 347.
Lixivium, *in Sphacelo*, acre 130. 131.
Lumbrici, *vide* Vermes.

M.

MArtis ſolutio in *Rachitide* 397.
Maſſa balſamica, *in Vomica pulmonis* ſanguinem condiens 327.
Maſticatoria, *in Apoplexia*, ad preſſionem in Cerebrum minuendam 272.
Materies Condimentorum, *in Gangræna*, putredinem incipientem corrigentium 124. 125.
Maturantia in Pus 114.
Mercurialia, *in Obſtructione*, attenuantia 53. 338. 339.
- - - - *in Scirrho non movendo*, blanda 137.
Mercurii dulcis apta doſis, *ad ſalivationem* 390.
Miſtura, *in Alcali ſpontaneo*, ſaponacea, abſtergens, acida, ſuboleoſa 43.
- - - - *antiphlogiſtica*, diluens & refrigerans ſimul 111.
- - - *in Calculoſis*, opiata, aperiens 383.
- - - - *Febribus à nimio calore aeris*, ſubacida, nitroſa 159.
- - - - *intermittentibus*, ſudorifera, raro fallens 196.
- - - - *Frigore febrili*, ſumenda 163. 164.
- - - - *Gangræna à cauſa frigida*, ſpiritus excitans, calida 123.
- - - - - - - cardiaco-calida 127.
- - - *pro Gravidis*, cardiaca, aromatica 352.
- - - - - - - *in fluxu uterino*, adſtringens 353.
- - - *in Hydrope*, cardiaca, lymphæ fluorem concilians 338.
- - - - *Ictero*, antiphlogiſtica, & laxans 247.
- - - - *pro Infantibus*, à lactis aciditate laborantibus 364.
- - - - *pro Infantibus*, antacida *ibid.*
- - - - *in languore febrili*, acris, excitans 161.
- - - - *Lue venerea*, anodyna, ad diarrhœam in ſalivatione mercuriali ſiſtendam 391.

Miſtura, *Narcotica*, calida 71.
- - - - - frigida *ibid.*
- - - *in Nauſea febrili ex liquido nervoſo turbato*, auſtera, anodyna 173.
- - - *pro puerperis dolentibus à labore*, cardiaca & anodyna 356.
- - - *ad Vermes*, nidum deſtruens 365. 366.
- - - *in Viſceribus fortioribus & rigidis*, reſolvens 21.
- - - - *Vomica pulmonis*, ſanguinem muniens contra purulentiam 326.
Motum ſedantia, *in Scirrho* 136. 137.
Mulſa, *in Phthiſi pulmonali*, balſamica 325.

N.

Narcotica quænam ſint, & horum variæ formulæ 69. ad 71. & 223. 224.
- - - - - fortiora 70. 71.
- - - - - mitiſſima 69. 70.
- - - - - *in Variolis ſuppurantibus*, veſpertina, ubi nimio impetu fuerit morbus 378.
Nutritum, *in Cancro aperto* 141.
- - - - *Scirrho* non movendo 173.
Nutrimenta, *videatur* Victus.

O.

Olea ſtimulantia, *Aromatica*, acria, deſtillata 30.
- - - - - - - per retortam ambuſta 31.
- - - - - - - - expreſſa 30.
- - - - - - - - nativa *ibid.*
- - *Alvi* emollientia 68.
- - *ad Vulnera*, balſamica 72. 73.
Oleoſa externa, *pro Infantibus, à lactis aciditate laborantibus* 365.
- - interna, *pro Infantibus, à lactis aciditate laborantibus ibid.* ſed vide 363.
Olera, *in Calculo*, optima, humida, blanda 382. 383.
- - - molliſſima 12.
Oleum, *ad Phthiſin pulmonalem*, expreſſum ex balſamicis leniſſimis 325.
Opiata, *in Variolis*, veſpertina, ubi nimio impetu fuerit morbus 378.
- - - *in Ulcere pulmonis aperto*, veſpertina lenia 123.
Oſſa denudata, ab aere, pure, &c. arcens *Tinctura* 89.
Ovi albumine, *in debilibus*, utendi modus 6.

P.

PAnis, *in debilibus*, Cremor 7.
- - - - Decoctum 6.
- - - - - - - - gratiſſimum 7.
- - - - - Gelatina *ibid.*
Paregorica mitiſſima 69. 70.
Partes animalium, *aromaticæ*, acres, ſtimulantes 33.
- - - - *emollientes*, oleoſæ, blandæ 14.
- - - - *antacidæ* 25. 26.
Pedra de'l porco lapidis infuſum 47.
Pellentia, *ad Calculum*, emollientia, aperientia, laxantia 383.
Peruviani corticis, *in Intermittentibus*, præparationes variæ 146. 147.
Pilulæ, *in Fibra laxa*, adſtringentes 10.
- - - *in Glutinoſo ſpontaneo*, bilioſæ, ſtimulantes 36.
- - - *in Gonorrhœa venerea*, balſamicæ 388.
- - - - - - - - purgantes *ibid.*
- - - *Hydrope*, purgantes fortiter 340.
- - - narcoticæ 70.
- - - *in Phthiſi pulmonali*, balſamicæ, lenes 325.
- - - - *Scorbuto incipiente* purgantes 309.
- - - - *Viſceribus fortioribus rigidis*, reſolventes 22.
- - - *ad Ulcus apertum Pulmonis*, aperientes, deterſivæ 223.
- - - - - - - veſpertinæ, leniter anodynæ *ibid.*
- - - *in Vomica pulmonali*, balſamicæ, ſanguinem munientes à purulentia 327. 328.
Plantæ, *vide* Vegetabilia.
Potulenta, *ad Calculum*, laxantia, aperientia, pellentia, &c. ex quibus fiant 383.
- - - *pro Debilibus* 6. 7.
- - - & Alimenta, *Fibræ forti conſtituendæ*, elementa apta continentia *ibid.*
- - - - *in Fibra rigida*, lenientia, humectantia 11. ad 13.
- - - - *in Rachitide*, pro diæta 396.
- - - - *in Scirrho*, ad diætam 136.
Potus, *in Alcali ſpontaneo*, acidus, abſtergens, ſaponaceus 42. 43.
- - - *in Anxietate febrili*, purgans 167. 168.
- - - *in Febribus*, *à nimio calore aeris*, aquoſus, ſubacidus, leniter nitroſus 159.
- - - *in Frigore febrili*, ſumendus 163.
- - - *Gangræna ex cauſa calida*, ſpiritus excitans 123.
- - - - - - - *ex gelu*, cardiacus calidus, refocillans 127.

Potus, *pro Gravidis languentibus*, cardiacus 352.
- - - *in Hydrope*, cardiacus, acido-gratus, leniter aromaticus 338.
- - - *Nauſea febrili ab acri putri* &c. 172. tum vide 167.
- - - *Pleuritide*, refrigerans, reſolvens &c. 237.
- - - *Peripneumonia vera ſponte reſolvenda*, lenis 220.
- - - - - *ſputo ſuppreſſo*, leniter reſolvens, antipyreticus 225.
- - - *in ulcus abeunte*, tuſſim movens 221.
- - - *Podagra*, vinoſus, ſalinus 347.
- - - *Rachitide*, pro diæta 396.
- - - *Scorbuto acri*, lenis, antiſepticus, &c. 314.
- - - *Siti febrili*, commodiſſimus 170. 171.
- - - *in Variolis ſuppurandis*, antipyreticus, aperiens &c. 377. 378.
- - - *Ventriculi inflammatione*, leniens &c. 250.
- - - *ad Vermes*, deſtruens nidum 365.
- - - - necandos 367.
- - - *in Vomica pulmonis*, vulnerarius, balſamicus, lenis 328.
- - - *Vulnerarii*, & Decocta 66-68.
- - - *in Vulneribus*, adſtringens 68.
- - - - - aperiens *ibid.*
- - - - - attenuans 66.
- - - - - emendans acidi 67.
- - - - - - alcali 68.
- - - - - - glutinoſi 67.
- - - - - - oleoſi 68.
- - - - - - ſingulari virtute 67. 68.
- - - - - excitans 67.
- - - - - inſpiſſans *ibid.*
- - - - - laxans 68.
- - - - - mitigans 67.
Propellentia quæ ſint, & qualis horum materies 54. *vide* Stimulantia.
Pulvinaria, *in Rachitide*, ex aromatibus 395.
Pulvis, *ad Amputationes*, adſtringens 131.
- - - - - narcoticus, cardiacus, ante operationem ſumendus *ibid.*
- - - *antiphlogiſticus*, refrigerans, reſolvens 111.
- - - *in Anxietate febrili*, purgans 167.
- - - *ad Bubones venereos apertos*, depurans 389.
- - - *in Cancro* aperiens, blandus 141.
- - - - purgans *ibid.*
- - - *ad Contuſa*, purgans fortiter, nec inflammans 97.
- - - *in Febribus, ab aeris calore nimio*, ſubacidus, nitroſus 159.

Pulvis, *in Febribus, ab aere humido*, temperans, aromaticus *ibid.*
- - - - *intermittentibus*, adſtringens 197. 198.
- - - *in Fibra laxa*, adſtringens 10.
- - - *in Glutinoſo ſpontaneo*, ſtimulans 36.
- - - *in Gonorrhœa venerea*, purgans 388.
- - - *Helmontianus*, *bilioſus*, ſtimulans 37.
- - - *in Hydrocele*, forma fumi vel vaporis ſicci, diſcutiens 341.
- - - - ex ſale marino, diſcutiens *ibid.*
- - - *in Hydrope*, emeticus 339.
- - - - purgans 338. 339.
- - - *pro Infantibus*, antacidus 364.
- - - *in Inflammatione*, refrigerans, reſolvens 111.
- - - *in Languore febrili*, excitans, acris, aromaticus, &c. 161.
- - - *in Lue venerea, ubi diarrhœa ex ſalivatione*, adſtringens, anodynus 391.
- - - - - ad ſalivationem excitandam 390.
- - - *in Paralyſi*, aromaticus, ad pannos pro frictionibus ſuffumigandos 281.
- - - *in Peripneumonia*, *ſputo ſuppreſſo*, leniter reſolvendo antipyreticus 225.
- - - *in Phthiſi pulmonali*, antacidus 326.
- - - *pro Puerperis dolentibus à labore*, antacidus, &c. 257.
- - - *in Rachitide*, ad pannos pro frictionibus ſuffumigandos 395.
- - - *in Scirrho non movendo*, anodynus 136.
- - - *in Scorbuto incipiente*, purgans 309.
- - - *in Variolis*, ad ſtimulum varioloſum expellendum 376.
- - - *Vermes* expellens 368.
- - - necans 367.
- - - - & purgans 368.
- - - *in Viſceribus fortioribus & rigidis*, reſolvens 22.
- - - *in Ulcere Pulmonis aperto*, leniter anodynus, veſpertinus 224.
- - - - - - - - aperiens, deterſivus 223.
- - - *in Vulneribus*, narcoticus 70.
Purgantia, *in Anxietate febrili*, commoda 167. 168.
- - - - *in Apoplexia ſanguinolenta inſtanti* antiphlogiſtica 274. ſed vide 109. 110. tum 97.
- - - - - ad lentorem minuendum 273.
- - - - *in Cancro*, 141.
- - - - *ad Contuſa*, fortia, nec inflammantia 97.
- - - - *in Febre intermittente* 195.
- - - - *in Inflammatione*, antiphlogiſtica, evacuantia, revellentia 109. 110.

Purgantia, *in Nauſea febrili, à lenta &c. materia* 172. ſed vide 167.
- - - - *in Scorbuto incipiente* 309.
- - - - *in Vulneribus Capitis*, ad reſorbendum in Venas 89.
Putredinem, *In Gangræna*, incipientem condimentorum corrigentium materies 124. 125.
Putrefactum, *in Gangræna*, à venis arcens *ibid.*

R.

RAdices *ſtimulantes* aromaticæ 32.
Reſolventia quæ, & qualis horum materies 21.
- - - interna 31. ſed vide 21. 22.
Roborantia quæ, & qualia 25. tum 6. ad 10.
Rob *Fructuum* ſubacidorum, nitroſorum, demulcentium, aperientium, quænam 170.

S.

SAl volatile ſiccum, alcalinum, aromaticum, *antacidum*, artificiale 26.
- - - - oleoſum *antiſcorbuticum* 312.
Salia, *in Febribus intermittentibus*, aperientia, *alcalina & compoſita* 194. 195.
Salina *ſtimulantia acida*, fermentata 29.
- - - - - igne producta *ibid.*
- - - - - nativa *ibid.*
- - - *alcalina*, fixa *ibid.*
- - - - - volatilia *ibid.*
- - - *compoſita* 30.
Saponacea ſtimulantia 37. *ſed vide* 21.
Sapones, *in Obſtructione*, attenuantes, nativi, *ex oleo & alcali*, quinam 53.
- - - - - - - - compoſiti, *ex oleo & alcali*, quinam *ibid.*
- - - - - - - - fuliginoſi volatiles *ibid.*
Saponum *artificialium & nativorum* materies *ibid.*
Sarcotica 75.
Saturnina, *in Scirrho non movendo*, blanda 173.
Sedantia, *in Scirrho*, motum 136. 137.
Semina aromatica *ſtimulantia* 32. 33.
Spiritus, *in Gangræna*, excitantia, vario in caſu, varia 123. 124.
- - - *antiſcorbuticus* 311.
- - - C. C. *pro Infantibus, in convulſionibus* 369.
- - - *in Glutinoſo ſpontaneo*, ſtimulans 35.

Spiritus, *ad Papillas dolentes* 257.
Stimulantes Cortices aromatici 33.
- - - - Flores - - - 31. 32.
- - - - Partes animalium, aromaticæ, acres 33.
- - - - Plantæ acres, aromaticæ dictæ, quænam. 31.
- - - - Radices aromaticæ 32.
- - - - Spiritus inflammabiles fermentati 31.
- - - - Succi aromatici 33.
Stimulantia quæ, & quænam horum materies 29. ad 37.
- - - - acida ſalina, fermentata 29.
- - - - - - - - igne producta 29.
- - - - - - - - - nativa *ibid.*
- - - - alcalina ſalina, fixa 29.
- - - - - - - - volatilia *ibid.*
- - - - Animalia 33.
- - - - bilioſa 36. 37.
- - - - compoſita 33. ad 36.
- - - - - - - - ſalina 29.
- - - - Inſecta acria 33.
- - - - Olea acria aromatica vel ambuſta 30. 31.
- - - - - - expreſſa 30.
- - - - - - nativa *ibid.*
- - - - - - per retortam deſtillata 31.
- - - - Salina quælibet 29. 30.
- - - - Saponacea 37. ſed vide 21.
- - - - ſimplicia 29. ad 33.
- - - - Vegetabilia 31. ad 33.
Stiptici liquores, *in hæmorragia Narium* varii 246.
Subfarinoſa *emollientia* 12. 13.
- - - - *mollia ibid.*
Suboleoſa *emollientia ibid.*
- - - - *mollia ibid.*
Succus antiſcorbuticus 311.
Succi Fructuum horæorum, *ad Fibram rigidam*, aqua diluendi, quales 11.
Succi *Stimulantes*, acres, aromatici 33.
Sudorifera quæ ſint, & quænam horum materies 99.
- - - *in Anxietate febrili*, quænam commoda 168.
Sudoriferum *Antipyreticon* raro fallens 196.
Suppoſitoria, *pro Infantibus*, ad Meconium expellendum 363.
Syrupi *emollientes*, *molles* 14.
- - Fructuum ſubacidorum, nitroſorum quinam 170.

T.

TEpefactoria *in Pleuritide* 236.
Thea *anti-Phthiſica* medicata 326.
- - - - - - - magis compoſita 326. 327.
Tinctura *in Glutinoſo ſpontaneo*, ſtimulans. 34.

Tinctura *in Hydrope*, purgans fortiter 340.
- - - Cupri, *in Hydrope*, diuretica & ſolvens 339.
- - - Martis, *in Rachitide*, roborans 397.
- - - Maſtiches, *in Oſſium denudatione*, aerem, pus, &c. arcens 89.

V.

VApor, *in Angina inflammatoria*, hauriendus 208.
- - - *in Apoplexia ex cauſa lenta*, Nares ſtimulans 273.
- - - - *in Hydrocele*, aromaticus, ſiccus, diſcutiens 341.
- - - - *in Peripneumonia*, *ſuppreſſo ſputo*, emolliens 224.
Vapores, *ad rigiditatem*, emolliens, ex quibuſnam fiant 14.
- - - - *in Virginum* morbis, uterini 350.
- - - - *in Ulcere aperto Pulmonis*, emollientes 224.
Vegetabilia, *acido-auſtera* 7. ad 8.
- - - - *alcaleſcentia*, condimentis ſervientia 41.
- - - - - - edulia *ibid.*
- - - - - - venenata *ib.*
- - - - *Alvum*, leniter vi antiphlogiſtica emolliendo ſubducentia 247.
- - - - *antacida* 24. 25.
- - - - antiphlogiſtica, emollientia, lenia, *in Nephritide*, bona 264. 265.
- - - - *antiſcorbutica* acriora 311.
- - - - - calida 313. *ſed vide* 311.
- - - - - frigidiuſcula 313.
- - - - - modice adſtringentia 312.
- - - - - *Rachitidi ſanandæ* propria 396.
- - - - - ſpecifice leniora 310.
- - - - *farinoſa*, mollia 12.
- - - - lenia, *antiphlogiſtica*, emollientia 264.
- - - - *molliſſima*, Olera dicta 12.
- - - - *mollia* farinoſa *ibid.*
- - - - *ad Viſcidum febrile*, lacteſcentia, amara, frigida 162.
Vermes *necantia* medicamenta 367.
- - - *expellentia* medicamenta 368.
Vermium *nidum* deſtruentia media 366. ad 368.
Veſicatoria 37.
Victus, *pro Aphthoſis* optimus, quinam 160. ſed vide 11. &c.
- - - *ad Apoplexiam ſanguinolentam* & medicamina 255. ſed vide. 248.
- - - *in calculoſis* 382. 383.
- - - *pro debilibus* 6. 7.
- - - *in Fibra rigida* 11. ad 13.
- - - *in Gangrænoſa temperie acida*, vires ſuſcitans 123. ſed vide 24. 25.

Victus, *in Gangrænoſa temperie alcalina* vires ſuſcitans 123. ſed vide 42. 43.
- - - *in Hepatis ulcere* 248.
- - - *Inteſtinorum Inflammatione* 255.
- - - *Peripneumonia in abſceſſum vergente* 221. ſed vide 11. 12.
- - - *Phthiſi pulmonali* 326.
- - - *Rachitide* 394.
- - - *pro Scirrhoſis* 136.
- - - *in Ulcere Hepatis* 248.
Vinorum, *in debilibus à fibra laxa*, genera, quæ 7.
Vinum Medicatum *ant-acidum* 24.
- - - - *antiſcorbuticum* 312.
- - - - *in Fibra laxa*, adſtringens 9.
- - - - *Glutinoſo ſpontaneo*, ſtimulans 36.
- - - - *Gravidarum morbis*, aromaticum 352.
- - - - *in Hydrope*, lymphæ fluorem concilians 336. 337.
- - - - - - roborans 340.
- - - - *in Mania à debilitate corporis*, cardiacum, roborans 296.
- - - - *Rachitide*, roborans &c. 396
- - - - *ad Vermes* necandos 367.
Vires, *in Gangræna*, ſuſcitantia 123.
Unguenta *cicatriſantia* 76.
- - - *emollientia* 14.
- - - *eſcharam gangrænoſam* emollientia 126.
- - - *ad Febrim excitans, acre, ſtimulans, externum*, lenta, oleoſa &c. 158.
- - - *mollia, emollientia* 14.
- - - *Vermes* expellentia externa 365. 366.
Unguentum aureum 75.
- - - - Baſilicon. *ibid.*
- - - - *ad Contuſa*, digerens 88.
- - - - exſiccans 75.
- - - - *in Scirrho non movendo*, anodynum, ſaturninum, blandum, ad litum 137.
- - - - Tetrapharmacum 75.
Vomitoria, *in Anxietate febrili*, commoda 167.
- - - - - *Apoplexia*, lentorem attenuantia 273.
- - - - *in Febre intermittente* 195.
- - - - - *Febribus ex copia ciborum*, lenia 160.
- - - - - *Hydrope* 339.
- - - - - *Nauſea febrili à lenta &c. materia* 167.
Vomitorium *in Rachitide* 395.

F I N I S.

H. BOERHAAVE
TRACTATUS MEDICUS
DE LUE VENEREA
DICTA
APHRODISIACA

Postquam artem incepi exercere medicam, ſecit quotidiana rerum tractandarum varietas, ut ſæpius optarem illos tandem Auctores noſſe, qui fida morbis examuſſim deſcriptis remedia exhiberent. Quum enim quam plurima quotidie nova medicinam facientibus occurrant in uno tamen, eodemque morbo; quin & conſueta quoque morborum effecta ſæpenumero mirifice aliena ſe ipſis appareant; fieri haud poteſt, quin Medicus, cui ſanare commiſſum ſibi ægrum cura eſt, anceps crebro hæreat & anxius. Maxime vero, ſi neglecta parum

tempeſtive ſanandi occaſio irreparabile damnum adfert, quoties tractata male ægritudo, ægro peſſima & obſcœna, monumenta relinquit, ipſi Medico turpia opprobria & ignominioſa. Quæ quidem omnia in nullo morbo crebrius occurrere, quam in eo, quem Gallicum vulgo vocant, periti omnes Medici uno ore aſſerent. Enim vero in tractando hoc malorum fœdiſſimo talia quandoque accidere notantur, qualia annoſa pridem obſervatio alias non viderat; prorſus ut vel exercitatiſſimus quiſque veteranus artifex, novitius quandoque in hac diſciplina tiro evadat, faterique cogatur invitus, ignorari ſibi modum morbi, neſciri bona ad hunc præſidia. Neque minus frequens eſt hac in ægritudine cernere leve quoddam, atque animadverſione fere vix dignum habitum, incidens, ex quo tamen brevi poſtea horrendum, late ſerpendo, monſtrum naſcitur, & indomitum Vah quoties in faucium, linguæ, palati, narium, ulcuſculis viliſſimis, vel prudentiſſimi cæterum Medici errores ſuos doluere! Fateor, ultra triginta jam & ſex annos verſor in hoc morbo curando, neque toto hoc tempore mihi defuit occaſio, neque ſane omiſi ea oblata ſedulo uti, ut diſcerem penitus indolem heterocliti hujus mali. Vidi tamen ultimis hiſce annis quædam prius haud conſpecta mihi. Quare etiam ſolitus fui ſemper, urgente neceſſitate, recurrere ad Auctores, qui de variis eventibus Aphrodiſiacorum commentati olim fuerant, maxime tamen eos ſemper ſectatus, qui minus remoti ab origine naſcentis mali ſcripſerunt. Occurrebant circumſpicienti olim Auctores hi antiqui, qui Venetiis quondam ſimul evulgati fuere. Gaudebam impenſe: reperiebam enim, dum ſinguli ſuo more eundem morbum deſcribunt, univerſos ſimul perfectiſſimam mali hiſtoriam dare,

atque radicalem curationem tam morbi principis, quam variorum ſymptomatum, quæ eundem concomitantur. Pulchre memini, quanto perfuſus gaudio *Huttenii* libellum his inſertum quondam perlegerim, quum ea forte tempeſtate curationi meæ ſe dederet nobilis æger, qui incaſſum Optimorum Medicorum conſilia ſequutus, atque fruſtra hydrargyri vim expertus, pro deſperato relictus fuerat, tamen recte dein hac methodo convaluit. Quin etiam ad varia ſæpe, & ſingularia penitus, mala, appoſitiſſima hic remedia reperi. Utique vere dixero, quidquid recentiores ſparſim jactaverunt arcani, ſive in via çurandi, ſive in medicamento ipſo, id vero omne hoc in libro inveniri jam olim deſcriptum, commendatumque. Quum itaque ante plures abhinc annos publicas lectiones Medicinæ Studioſis traderem de utiliſſimis Auctoribus, quos ſibi comparare omnino deberent Auditores, ſcriptores hos de Lue Venerea inprimis propoſui neceſſarios propter cauſas modo relatas; indicavi ſimul modum utendi hoc opere lautiſſimo cum fructu. Evenit inde, ut neglectum pridie opus, atque flocci habitum, quæreretur avide, caro valde væniret pretio, brevique deſideraretur ubique, itaque vaſti operis novam editionem molirentur Typographi Noſtri, auctor fui. Neque dubito, quin Editores, operiſque evulgati emptores, utrique ſatis contenti futuri ſint: quum enim editiones Italicæ tot mendis ubique fœdarentur, ut ſæpenumero quis & impediretur inde vel ſenſum Auctoris eruere, atque in allegandis citatorum Auctorum locis ſumma oſcitantia eſſet actum, data jam fuit ſedulo opera, ut & impreſſionum vitia emendarentur, atque ex ipſis allegatis ſcriptoribus loca reſtituerentur propria. Remedia quoque, horum præſcriptæ formulæ, quæque eo faciunt,

alio excuſa charactere Lectorem juvabunt. Denique locupletiſſimum, & uſu vere pulchrum Indicem ingenti operi ſubnexum laudabis : ex eo quippe continuo reperiri dabitur, quidquid inveſtigare juvat de quacunque demum re hoc multiforme malum ſpectante. Ita ſcilicet inde protinus diſces, abſque ullo tædioſæ inquiſitionis faſtidio oblata experimenta, atque alieno partam labore ſcientiam facile in Te derivabis. Abſolverem Vos, Lectores Optimi, niſi oportunum ducerem hac occaſione publicare pauca, quæ protracta per tot annos intenta obſervando mens mea hoc de malo didicit : forte haud diſplicebunt illis in arte noſtra Judicibus, qui ſolis, ſemperque iiſdem compertis, experimentis, niti volunt omnes opiniones, juxta quas de genio mali cujuſque & curatione conſilia capiuntur.

Eſt igitur illa humorum noſtrorum, vel dum athletice valemus, indoles, ut a minimis, iiſque pauciſſimis ſæpe, corpuſculis in venas infuſis, adeo mirifice mutetur tota natura noſtra, ut & omnes corporis actiones prorſus aliæ evadant, atque ipſum ſingulare ingenium cujuſque humoris penitus a priſtina ſua natura alienum fiat. Adeo ſemper varium & mutabile homo! Nonne aſpis morſu blandum per lethargum necat? Dipſas ſiti exurit? Quum ſeps gangræna putreſcenti inducta adipi tabefactum depaſcatur corpus priuſquam necet? Quam ſtupendum eſt, levem Phyſetetis ictum inflare omnem toto ſparſam corpore membranam, quam hodie celluloſam appellamus, tantoque emphyſemate diſtendere, ut intra propriam molem aſſurgentem compreſſus, ſepultuſque, ſuffocetur homo! At vipera ictero fœdiſſimo totum corpus deturpans occidit. Effuſo per arterias cruore in omni corporis plaga hæmorrhoiis trucidat. Rabies canis

ſparſo per vulnuſculum vel minimum veneno, heu, quam horrenda patrat! Hellebori albi, Tabaci, Phthoræ, ſuccus, copia vel minima immiſtus ſanguini, vix quidquam non mutatum relinquens in corpore mortem certo, cito, infert. Infinita ſunt, quæ vitali immiſta liquido, ſingula alios primo morbos, univerſa dein mortem, creant. Taceam cætera, unum dicam. Robuſtiſſimi Agricolæ ſaniſſimo ſanguini pus de papula variolæ particula vix conſpicua apice aciculæ infigatur, quis mortalium credat? En febrim omnino ſingularem, ſui ſemper genii tenacem, ſuo definitam tempore, propriis ſtipatam ſymptomatibus; mox erumpentes admiraris papulas certæ formæ, naturæque, intra determinatum tempus in abſceſſus purulentos, qui degenerant, quorum tanta ſæpe glomeratur frequentia undique, ut omnis fere ſanguis efficacia mali in malignum pus converſus ſit, totumque aliquando corpus peſſumdet, atque minima rurſum particula virus idem gerat, ſanumque corpus valeat inficere ſimillimo contagio. En obnoxium corpus! Neque tamen neceſſarium, ut vulneris via in venas eat contagioſum virus. Imo vero ſolo halitu, attactu ſolo, tabus lethalis ſæpe ſe inſinuat per inviſibiles corporis meatus injectis manantibus corpuſculis. Ne alia memorem, nonne vides putres, qui de corpore variolis laborante effunduntur, halitus per aëra ſe ferre, atque occurruntes forte hominum ſaniſſimos inficere, ut omnia omnino eadem accidant his, quæ evenire videmus hominibus, queis inſititia hodiernorum ars venenum inſeverat? Uſque adeo, ut experimento hoc ſciamus certiſſime, vapore tenui contagia publica idem prorſus prodere, quod de induſtria inſtitutum humanum efficit ipſo pure ſanguini immiſto. Unde & addiſcimus, non craſſam puris

intruſi maſſam, ſed halituoſum tenue, quod illi inhæret, morbum efficere. Pariterque novimus iiſdem exemplis, ſubtile virulentum, in venas noſtras venire poſſe æque facili via, ſi cum aëre inſpirando in pulmonem ducitur, aut cum ſaliva deglutitur, aut & applicatum corpori, inprimis calore, motu, ſudore, magis patulum poſtquam redditum fuit. Unico tandem experimento conficitur, idem ſæpenumero venenum, deglutitum, exhalans, applicatum, infuſum venis, eoſdem mirabiles, terribiles, atque infinitorum ſymptomatum productrices, mutationes parere. Argentum vivum deglutitum crudum in catapotiis Barbaroſſæ; idem affrictum cum pinguibus in unguento Carpi ad luem, cuti externæ; applicatum in emplaſtro Vigonis de Ranis ad ipſas pedum plantas; multo uſu tractatum manibus calidis; in vapores ſolutum ad ignem in inauratione, deſtillatione, ſuffitu; nonne perfecte idem præſtat in corpore ſano, juvenili, robuſto? Licet itaque de dictis liquido colligere, corpus humanum ſanum deglutitu, inſpiratu, applicatu, infuſu, plurimos, maximeque mirabiles, ſæpe diuturnos, morbos ſuſcipere poſſe. Animadvertendum vero eſt, quo acutiores febres, vel alia violenta, & præcipiti curſu velocia mala materies ſuſcepta excitat, eo citius ægrum mori, vel naturæ incitatæ virtute maturius liberari. Contra rurſus reperiri alia, quæ corpore accepta, nulla quidem inſueta valde, aut violenta, creant effecta, ſed lenta quadam mutatione humores corrumpant, atque ſerpendo ſemper latius vicinos iterum ſimili inficiant labe, quodque in his maxime admirabile pariter & formidoloſum, quidquid ſemel hoc tabo fœdatum eſt, ilico vim adquiſivit ſincera iterum eodem imbuendi veneno. Scabiem ſpecta vulgarem! Pruriens hac tentigine calida ſua manu ſani calentem

comprehendit dexteram, integer mox totus ſcabioſus redditur primo ea parte, quæ contacta fuit, mox diffuſo per univerſum corpus contagio contabeſcit, omneſque, quos attingit ſinceros, pari malo infectat. Chirothecæ, lodicum, veſtium, lecti, imo, quod experiundo didici, nummi calefacti ope contagioſa lues hæcce ſe propagat. De fera pſora, de lepra Græcorum, Arabumve, quid memorem? Utique & hanc humani corporis proprietatem diſcimus, dolemus, quod ſolo ad cutim attactu ingredi queant particulæ, nullo ſenſu comprehendendæ præ tenuitate ſua, unde tamen liquida corporis mutantur in naturam peregrinam, atque ſanitati, inde & ſæpe vitæ noſtræ, inimiciſſimam, lento gradu infeſtam, vi contagioſa prolifera ſemper omnia corrumpentem, dum quælibet particula infecta nova infectionis cauſa evadit.

Ad hanc ultimam morborum claſſem veneream luem reducendam arbitror. Hæc enim ſolo externo attactu frequentiſſime primo gignitur. Inficit autem tabo ſuo illam corporis partem in principio, quam contigit. Sive hæc cute tegitur, ſive hac carens ſola obvolvitur cuticula. Hinc baſiis, linctu, ſuctu, labia & papillas ulcuſculis deturpat; linguæ impuræ, infectæve ſalivæ, commercio gingivas, linguam, palatum, uvulam, tonſillas, fauces, horrendis fœdat abſceſſibus. Verenda ſi attigerit, & ibi facit ulcera. Atque in prima hac infectione hanc unicam obſervamus differentiam, quod ſi loca primo læſa, cute obtecta ſint, uti v. g. ſi in dorſo membri virilis id acciderit, tum & natum ibi ulcus peſſimi moris difficillime ſanabile, & plerumque corpori toti ab hoc contagio metuendum erit: quoniam videtur efficaciſſimæ malignitatis venenum, quod ſoli-

dam cutim penetret, & exurat. At ſi loca dermate nuda, ut interiora muliebrium, glandem penis, interiora præputii, primo læſerit, tunc non ſemper adeo formidoloſa mala ſunt, ſi cætera habentur paria : quia ſola tenuiſſima cuticula hic penetrari debet. Ubicunque oculi acie ſua obſervare potuerunt conditionem partis illius in corpore, quam contagium primo obſedit, ibi ſemper maculam rubellam viderunt, quæ variolæ naſcituræ, aut morbilli, ſtigma, vel morſum pulicis, ferme refert. In hac æger pruritum levem, calorem moleſtum, vix dolorem, ſentit. Elevatur papula hæc, ſquamulamque cuticulæ attollens bullulam elevat, quæ ſi latice tenui, pellucido, diſtenditur, rupta dein facile ſanari, abſque ulteriori malo, ſolet. Hoc enim caſu, quod omnino notari quam maxime meretur, contagioſa particula, aquoſæ lymphæ immiſta, rupta pellicula, protinus eluitur, nec veſtigium ſæpe mali relinquit. Unde patet, cur bullulæ hæ, cryſtallina Chirurgorum vulgus appellitat, felici adeo ſucceſſu ad integram ſanationem perducantur, neque remedia, neque molimina magna, efflagitent. Si quid enim datur colligere ex cognita hodie corporis fabrica, contagium bibulis venulis minimis hauſtum per venam pure lymphaticam deductum creditur in cavum cryptæ minimæ ſubcutaneæ, ibidemque lympham infeciſſe, tuberculum feciſſe, rupiſſæ, iterum expuliſſe ſuſceptum, abſque hæreſcente contagii tenacitate.

Quoties vero macula modo deſcripta in tuberculum aſſurgit repletum materie ſubalbida flaveſcente; ſpiſſa inſtar cremoris lactis recentis; vix cohærente, ſed inſtar ejuſdem cremoris defluente quaſi, quando intercepta digitis horum a ſe invicem abductione lenta remitti-

tur; quæ exſiccata ex viridi flaveſcens indureſcit cum linteis, quibus inhæret; tunc ſemper ſiniſtri magis ominis erit malum ſuſpectum prudenti medico, neque adeo prompte ſanabile. Cancrum ſuo idiotiſmo Chirurgi jam vocare ſolent. Hoc mali genus ſemper inveni ſedere in illo humore pingui corporis humani, qui naturaliter in bene ſanis replet eam partem, quam adipoſum panniculum Veteres, hodierni & celluloſam membranam, vocant. Hujus compages vaſculoſa ſubtiliſſima habetur, fabrica cellulis minimis, at numeroſiſſimis, omnibus per communes vias in ſe invicem patentibus, atque exigua diſtendente vi mirifice dilatandis; hæ cellulæ in tabe, & maraſmo exinaniuntur, ut ne veſtigium ſui relinquant, in emphyſemate aëre inflatæ monſtroſe turgent, in Leucophlegmatia aqua repletæ tumeſcunt. Hæc celluloſa membrana omnes inveſtit partes mobiles; quare toti cuti ubique ſupponitur, cunctis incumbit muſculis; unde interpoſita cutis interiora inter & exteriora muſculorum, facit, ut cutis nobis ſupra quieſcentes muſculos mobilis ſit. Atque ea lege hic naſcitur, ut ubi muſculi maxime, plurimumque agentes reperiuntur, ibi naturaliter craſſiſſima hæc membrana, & opima magis pinguitudine infarcta ſit, ut hinc ad pectus, abdomen, dorſum, lumbos, nates, femora, crura, humeros, brachia, tempora, cervicem videre eſt. In illis autem locis, ubi muſculi minimi, minuſque agentes, membrana hæc adeo pauco pingui inſtruitur, ut ibi adipoſam negent fere omnes, celluloſam tantum admittat Ruyſchius. Ita in capite, palpebris, facie, ſcroto, aiunt abeſſe; ſed falſo: adeſt quippe, at tanto parcior ibi quam ad nates, quantum elevator palpebræ ſuperioris, vel corrugator frontis,

minor eſt glutæis. Sed ut interpoſitu ſuo membrana hæc lubricam mobilitatem cuti & muſculis ſubſtratis conciliat, ita eadem hæc propagines ſuas ſuperficiei muſculorum undique circumapplicat, muſculos omnes omnino univerſi corporis majores, minores, inviſibiles, minimos, inveſtit, ſeque muſculis interponens facit, ne ullus uſquam alium contingere queat, verum, ut ſuperficies cujuſque muſculi ſic inveſtita, æqua lubricitate maneat mobilis ſupra alterius ſic pariter inveſtiti muſculi ſuperficiem. Hinc eandem ob cauſam a muſculo muſculus ope panniculi adipoſi tam ſollicite diſtinguitur, quam cutis a ſubjectis muſculis. Nec muſculos modo ita ſed tendines horum ambiens vaginas illas lubricas, mobiles, circumdat, intra quas trahi, retrahi faciliime abſque remora, moveri, queant. Inde & tendinum ope & capitum muſculorum ad perioſtei exteriora deductus adipoſus idem ille, qui ſubcutaneus fuerat, panniculus, ſupra perioſtei exteriora & ad oſſa, & ad juncturas ſupra ligamenta ſe expandit, omnia involvit, ipſa tandem viſcera ſub meningibus, membrana thoracis ſuccingente, peritonæi expanſu, ſe inſinuat. Denique propago illa hujus, quæ datur uni muſculo, rurſum inſinuat ſe inter diſtinctas illas minores muſculares partes, ex qubus major componitur, in quas arte reſolvitur : ut iterum & ſingulæ hæ quoque partes commodiſſima facilitate, diſtincto tamen motu, inter ſe moveri queant. Quod idem tandem & in harum partibus, uſque ad ultimum ſingularem villum muſculoſum obtinet. Ut ita pateat, incredibilis expanſio hujus membranæ, ſpectetur uſus diffuſiſſimus, cognoſcatur commercium nunquam intellectum hujus effectu inter omnes corporis, vel remotiſſimas a ſe invicem, par-

tes. Quum nimirum & ad perioſtea uſque iter ejus a cute demonſtratum ſit, medullæ vero materies a perioſtei vaſis advecta, intra cava oſſis confecta, per perioſtei vaſcula partim revecta, ad hæc vaſa perveniat, & hinc facile commercium hoc quoque intelligitur. Hæc ego hic præmittere coactus ſum, ut explicem meam de venereo malo ſententiam. Hæc ego invictis a mera experientia depromptis argumentis demonſtrare poſſum. Hæc non modo in hoc malo, ſed in inflammatione, ſuppuratione, gangræna, ſcirrho, cancro, carcinomate, ſteatomate, meliceri, ſphacelo, hydrope, omnibus denique morbis fere, recte intelligendis, curandiſque, adeo cognitu neceſſaria æſtimo, ut quod quam maxime. Unum patiamini dicam. Si ſubcutanea ſuppuratio, panniculum adipoſum perfecte conſumſerit in aliqua corporis plaga; cutis vero, id enim fieri viſum eſt, ſupra exeſum cavum viva ſuperſit, muſculi autem ſubjacentis tegumentum adipoſum pariter conſumtum fuerit, carne ejus integra, tum cutis carni brevi accreſcit, ſed ea lege, ut poſtea cutis moveri libere nequeat ſupra muſculum hunc, nec muſculus ſub hac accreta cute, ſed ambo moveantur, ingenti cum impedimento, ſimul. Videre memini plagam, ubi vagina mucilaginoſa, vel celluloſa, tendinum ſuppurando tota perierat, tendinem nudatum relinquens, qui contiguis partibus accretus deinde penitus immobilis hæſit tota vita. Neque dicas, quorſum hæc? Statim enim apertum erit mirabilia inprimis tabis aphrodiſiacæ effecta, ex paucis his intelligi.

Si ergo contagioſa labes per poros epidermidis ingreſſa, trans cutis vaſcula uſque cellulas membranæ adipoſæ pervenerit, ibidemque occurrenti pingui permiſcuerit ſe, tunc

oleum hoc tenax virulentia ſua inquinat, rurſumque lentore illius oleoſi retinetur, fovetur, atque calore, motu, mora, aſſiduo magis magiſque incenditur, cutim & cuticulam ſuperpoſitas rodit, corrumpit, interimque ſub his circumfuſas per ambitum cellulas oleoſas contaminat; unde ſemper latior plaga in panniculo adipoſo corrupta reperitur, quam ſupra in cute ſuperpoſita perdita & exeſa eſt. Senſim elatum magis, tentum, jamque dolens, tuberculum hoc, in apice eminente rumpitur; materiem fundit, qualem ſupra deſcripſi; hæc deterſa aſſiduo manat iterum, nec ſiſtitur, nec ſeparationem a ſanis ſuppurando facit; contra vero vicina trahens, eandemque virulentiam propagans in his, novam ſemper ſuppeditat materiem, unde hocce eodem modo lata ſenſim ulcera, quæ ſemper in adipoſa membrana hærent, integumenta ſuperiora tarde corrumpunt, muſculos ſuppoſitos, denudatos, & colore ruberrimo nitentes, oſtendunt. Labia horum ulcerum in locis hiſce, cute tectis, nunquam elata, vel retorrida, ſed contracta, plana, quaſi polita, ſunt, & pallida, materies exiens adeo diverſa ab ea, quæ in aliis abſceſſuum generibus occurrit, ut morbi peritus exemplo diſtinguat ab ichore, ſanie, pure, lympha carcinomatum : nam in lue hac materia genita ſplendet inſtar ſevi fuſi, lentore vix cohæret, colore eſt ſingulari albo ſubluteſcente780 virideſcente; vix acris ſentitur, ardore, dolore, morſu, ſed rubro tabo ſolam membranam hanc putrefaciens, abſque ingentis doloris ſenſu. Si contigerit, ulcus tale ſanari; tunc ſemper, fœdo ſpectaculo, cutis ibidem ſuppoſitis muſculis accreſcit; cavitas manet; immobilitas muſculorum, partis hinc rigiditas, ſupereſt; color lividus in rubellum vergens ſemper lo-

cum fœdat; tegumenta enata valde tenta; arida, vix perſpirantia, ſed præ forti tenſione quaſi ſplendentia utcunque apparent. Poſt ſanationem hanc falſo putatam, continenter alia in plaga vicina ſimile priori malum oritur, eandem ſemitam decurrens, ſimilia iterum relinquens. Quandoque multis locis corporis ſimul teterrima ulceroſa mala infelix corpus urgent, tandem & depaſcuntur. Vidi in nobili, pulchro, juvene, totum, qua late patet, dorſum, latis palmam manus ulceribus hujuſmodi excoriatum, zonis cutaneis hinc inde inter oras ulcerum relictis intactis: unde, ſanatione perfecta, mira deturpati corporis apparebat facies. Atque ſedulo tamen animadverti hoc in caſu, muſculos nudatos quam vividiſſimos, pulcherrimoſque, apparuiſſe; neque in profundum ſe penetraſſe ulcera, ſed tantum ſolam pinguem tunicam depaſta fuiſſe, quin imo nec cuti nocuiſſe, niſi quatenus conſumptis vaſis cuti ſuppoſitis, ſubducto pabulo, hæc ipſa quoque tandem peribat. Ego hoc ex caſu didici ſingulare hujus morbi ingenium; vidi ex eo luem, ut in principio ſui exortus in Europa ſe manifeſtaverit, atque a primis Auctoribus hoc in libro deſcribitur; conſpexi rationem, quo variolas vocaverant Hiſpanicas primo oriundum in Europa morbum; ſed ſimul intellexi, quam ingens ſit diſcrimen inter malum hoc, quod tum apparebat, & illud, quod nunc pervulgatum Europæos agffligit. Si hujuſmodi ulcus remediis tentas exploratiſſimæ ad alia efficaciæ, nihil fere proficis, niſi uno quaſi impetu omne pingue infectum ſuſtuleris ſimul per ferrum, ignem, erodentia. Ubi vero acribus ulceris os in cruſtam exuſſiſti, ſub eſchara dura retentum virus furit, ſerpit latius, propinqua afficit maligna ſua virulentia, & ſæpe luem

peſſimam creat. Unde calamitoſiſſimus hodie uſus damnandus ſerio, dum Medici ulcuſcula hæc lapide infernali, aqua divina Fernelii, Vitrioli aqua, Mercurio præcipitato, vel quibuſcunque demum talibus, cuique lucri petenti Agyrtæ jactatis, ſuperficie tenus tangunt, cruſtamque imponunt; unde creberrime natam poſtea luem vidi. Sed rectius ulcera hæc mollioribus, ſaponaceis, aquoſis, foventur; ut diu aperta retenta & emollita, exhalent, extrorſumque allectam, mobilemque redditam materiem per patulas vias de corpore expurgent. Profecto, ſi ulla, hæc tuta eſt, hæc efficax, methodus ad ſanandas peſſimas haſce exulcerationes. Hanc ſalubrem expertus ſæpe fui, quando alia infauſto ſucceſſu adhibita fuerant aliquoties. Hanc methodum gonorrhœæ virulentæ, diuturnum ſc. largumque ſtillicidium, remediis ipſis longo tempore continuatum, ſummum a lue præſervans auxilium hactenus cognitum, docet; ubi contra intempeſtive cohibita materiæ hujus effluxio certiſſima ſit brevi tabis venereæ origo. Credo me expoſuiſſe liquido mali hujus, quando ſimplex habetur, indolem, modumque curandi: qui in eo ſolo eſt, ut virus pingui ſuſceptum radicitus exſtirpetur, quod ſi infectio recens uno loco facile ſit, ſed ubi inveteravit, lateque ſe diſperſit, inque locis corporis interioribus, atque remotis ab applicandis fomentis, difficillime peragitur.

Conſiderari debent porro ulcera hæc, quoties occupaverint loca cute carentia, quæ multiplica plane ſunt; adeoque meum haud facio omnia hæc perfecte excutere: magnum implerem, ſi huic darem operam, volumen. Ponamus itaque glandem penis ulcuſculo tali affici. Hujus admirabilis ſabrica, tenta æſtu ve-

nereo, papillis nervoſis tentiginem conciliat voluptatis ſummæ cauſam. Conſtat hæc producto ſpongioſo urethræ corpore uſque ad finem hujus emiſſarii, ubi ſupra fines binorum corporum ſpongioſorum penis retroflexum ad coronam glandis terminatum hujus eminentem limbum facit. Componitur ergo propria hæc glandis compages primo eadem ſtructura, qua corpus urethræ; unde ſanguine arterioſo affuſo, perque venas reverti impedito ope muſculorum libidinoſorum, bulbo urethræ ſub collo veſicæ applicatorum, impleri, tendi, ad crepaturam uſque diſtendi poteſt; quod in actu venereo jamjam ad effectum ſpectante, tantum contingit : hinc eo tempore valide inflammatur. Semine autem emiſſo prima flacceſcit, hocque momento temporis valde bibula, facile in ſuas cellulas jam inanitas rapit, quod penetrabile applicatur ferventi illius ſuperficiei. Inde primo capitur, cur adeo frequens hac parte contagium fiat? Cur tam crebro fungoſa glandis pars plena turgeat materie, quam ſupra deſcripſi; ut preſſa glans hanc ſudet? Cur ulcera hic nata in ſpongioſa hac fabrica, depaſta omnem hanc compagem, & in tabum venereum convertentia, glandem totam ſiderari, decidere, a reliquo veretro ſæpe cæterum intacto ſeparari, faciant? Denique & palam eſt, a capite penis, ope corporis ſpongioſi urethræ continuatum commercium habere uſque ſub collo veſicæ : quum totum hocce unum ſit idemque continuatum celluloſum corpus : quum ſuperficies cellularum harum inungatur ſemper unctuoſo pingui humore, ut lubrica ſimul & expanſilis facile ſit, vel inde iterum liquet, quare concepta hic ſemel contagio tanta ſemet luxurie alat, ſuſtineatque? Altera pars, quæ ad glandem conſtituendam cum corpore ſpon-

gioſo urethræ concurrit, eſt numeroſa ſeries papillarum nervoſarum ſentientium, quæ a corona glandis, uſque ad urethræ orificium, ordinatis ſtratis ſuperficiei fabricæ ſpongioſæ incumbit, atque exteriorem ita glandis ambitum facit, ut extremi hic nervi, voluptatis & doloris inſtrumenta propria, ſub tenerrima glandis membrana extima coërciti, ſibi mutuo incumbentes, jaceant: hinc penis glans, ſi deglubitur hoc extremo involucro, liberis, ſolutis, aſſurgentibus his papillis hirta tota, & villoſa, apparet. Omnes rurſum & hæ papillæ tenui membranula celluloſa diſtinctæ ſunt a ſe mutuo. Quid ſi ergo tenuiſſimam tranſgreſſum membranam externam glandis virus venereum hanc ipſam exederit, en nudatas papillas has. Sed vah quantus tum dolor! Utique intolerabilis: neque inter ſymptomata venerea, vix aliud atrocius excrucians. Si tum celluloſa tenuis fabrica abſumitur tabo venereo, ſolutæ papillæ excreſcunt, faciuntque verrucas venereas, horrendum ſymptoma, inprimis horreſcens circa coronam glandis: quia plurimæ ibidem papillæ. Spectavi, & exhorrui, terribile hoc malum, quod, echini inſtar glandem deformans, præputii motum fere omnem impediebat. Si autem inprudens rerum chirurgus, nudatum tenui ſua membranula ſuperficiem vivam papilloſam glandis acribus irritaverit, contigit ſæpe, ut totum penis corpus diriſſimum in modum inflammaretur, turgeret, priapiſmo exquiſitiſſimos dolores pariente laboraret. Unde & ad hoc mali genus emollientia, humectantia, laxantia, anodyna, extrorſum allicientia, ſecuriſſima præſidia ſunt; quæ vel ſero applicare cogeris, ubi turbas per rodentia excitatas compeſcere debebis. Lacte & Althea præſtiti hic, quæ argentum vivum

nequi-

nequiverat. Unguento Altheæ, aut nutrito perfeci, quod Ægyptiaco, & mercurialibus negabatur. Denique ultima pars, quæ ad glandem conſtituendam venit, eſt memorata jam aliquoties membranula tenuiſſima, quæ glandem operit : hæc propago interioris cuticulæ præputii ſupra coronam glandis, hinc omnem illius ſuperficiem, expanſa, atque ſupra cutim præputii, hinc totius penis derma, epidermis vice fungens, commercium facit inter epidermidem & ſuperficiem glandis. Inde viſum fuit, mala ulcera penis ad glandem perveniſſe, glandiſque damna ad penis externum corpus communicaſſe labem. En exemplum unum, quo docemur mirabile, & rarum, naturæ inſtitutum in generandis tot diverſis malis ex eodem veneno pinguitudini corporis miſto, ſed agente in diſtincta loca corporis. Putarem ergo ideam totius hujus morbi me dediſſe, imo & curationis, niſi requireretur, ultra paucis conſiderare, quod, ſi contagium pinguia medullæ intra oſſa occupat, hic omne oleum corrumpat brevi, inque rancidiſſimum putre, totum virulentum, convertat : quum vero exitus acri veneno haud detur hic loci, vaſcula tenerrima hic ſint, omnes humores mere oleoſi, facile patet, brevi omnia oſſibus contenta in mortuum putridum reſolvi, &, propter tardiſſimum hic humorum circuitum, fere ſtagnare. Quare nulli medicamento etiam vis idonea, ut inceptam putredinem cohibeat, aut factam expellat, ſeparetque. Vaſa jam, quæ a perioſteo per os in cava ſolebant afferre vitalia liquida, exeſa impediuntur adducere, renovare, ſeparare humores; quæ vero ex medulla pingue oleum inter laminas oſſium affundere ſolebant, aut perioſtei vaſculis reddere, conſumpta quum ſint, per meatus relictos oſſeos nihil niſi fœtidiſſimum, cuncta bre-

vi corrumpens, atque inficiens, rancidum emittitur, hinc oſſis in cariem corruptela, ejuſdem lamellis a ſe mutuo elevatis & ſecedentibus, perioſtei ad oſſa naturaliter arctiſſime applicati diſtentio, exeſio, dolor acutiſſimus, maxime veſperi ad mediam uſque noctem, in gummi, topho, exoſtoſi; hinc omnium partium, oſſi infecto circumpoſitarum ſimilis corruptio, inprimis ope membranæ adipoſæ, cujus tunc cellulæ omnes uſque ad cutim inflantur, tument, fungoſæ redduntur, degeneraſcunt, ulcera fiſtuloſa, fœtida, ichoroſa, inſanabilia, faciunt. Hoc mali genus omni medicamento, omni methodo, inexpugnabile, ubi eouſque invaluit. Sed quando una forte oſſis cujuſdam ſingularis pars, inter lamellas quaſdam medulloſum pingue affectum habens, ibidem corruptelam patitur, tum ſemper & ibidem lamellæ a ſe invicem diſcedentes oſſeum tumorem faciunt ſenſim increſcentem, hinc & perioſteum vaſa ex hac affecta oſſis parte accipiens infeſtant, inflammant, tendunt, excruciant; hinc & rurſum panniculi adipoſi continuatum corpus corrumpendo abſceſſus format. Hi arte ad os uſque aperti ubi fuere, ut os nudatum ſit, tum quandoque vaſa adhuc vegeta ſub lamella infecta hærentia corruptum oſſis depellunt, ſeparantque, tumque novum ibidem texunt perioſteum, locuſque perfecte ſanatur. Aut ars ſcalpro, igne, vel corrodente, abradit corruptum ad ſincerum uſque, facitque ita ſimilem ſanationem. Non eſt nota uſque ulla alia ars ad ſanandum hoc malum. Unde evidenter liquet, quando, & quomodo, contagio hæc oſſa ipſa obſidens tolli queat? Quando & cur incurabilis alias ſit? Miramini forte; rem hanc, intricatam adeo habitam, ad ſimplicitatem hanc reduci: ſed id ſit, quia intentiſſima cum cura

toties felices, atque infortunatos, horum malorum exitus vidi. Aio ergo, omnem ſpem ſanandi oſſis affecti in eo poſitam, ut ſub lamella inquinata bona medulla, & vaſa arterioſa viva, vegeta, vim habeant corruptum ſurſum depellendi folii, vel fruſti, ſeparati forma, dum interim os nudatum ſit in parte ſuperiore. Ars autem aliud non promittit, niſi os nudando, vires vaſorum adhuc ſanorum augendo, ſeparationem naturalem promovere, aut partem oſſis perditam manu ſeparare a ſanis. Hinc rurſum ſummi momenti obſervationem apponere fas eſt. Quotieſcunque tabo venereo corrumpitur perioſteum oſſis medulla carentis, tenuis, lamellati, per quod pauca, & debilia valde, vaſa decurrunt, ita ut membrana hæc exedatur, toties neque arte, neque natura, hoc os ſervari poterit, ſed caries illud occupans procedet uſque ad ſuturas, quibus oſſiculum hoc vicinis committitur, totumque corruptum ſimul aut minutim corruptas per partes, excidet : quum ſcilicet oſſicula hæc a perioſteis ſuis omnem vitam accipiant, omnia vaſa, atque in propria ſua fabrica vix circulum liquorum admittant, manifeſtum erit, perioſteo deſtructo oſſicula hæc mori, pinguia in cellulis horum ranceſcere, putreſcere, carie tabeſcere. Talia ſunt oſſa palati, naſi, vomeris, ethmoïdes, ſpongioſa naſi, unguis os, planum, cætera orbitæ oſſa, laminæ oſſis maxillæ ſuperioris cavi, apophyſes tenues oſſis ſphenoïdis, hujus cellæ ſub ephippio, inferior lamina ſinus cavi in oſſe frontis. Infandum ſcribenti renovat dolorem ſæva commemoratio atrociſſimorum incidentium, quæ in hiſce dolui contingere, etiam in iis, qui priuſquam meæ ſe curæ committerent negantis ſanare poſſe, jam ſummorum in arte noſtra, & variis quidem in

regionibus, magiſtrorum ſapientia, & fide, uſi fuerant. Novi ſane, atque ipſemet haud perfunctorie colui, jactata ad hos oſſium morbos remedia; ptyaliſmum; ſudoris expreſſiones; Mercurii, cinnabariſve ſuffitus; errhina mercurialia. At incaſſum omnia. Ubi enim inveterati tabi lues Schneiderianam oris, naſi, laryngis cartilaginei membranam profunde occupavit, atque, ubi oſſicula hæc ſubtiliſſima inveſtit, exedit, in rei natura ſupereſt nihil quidquam boni quid promittens, niſi forte ſi oſſiculum involucro ſuo privatum excidere queat, reliquis intactis. Sed ut ſimul tota reliqua membrana ſana ſervetur omni molimine. Quod in lenta, mucoſa, pingui, in mille plicas, rugas, ſinus, convoluta membrana, nudo aëri ſemper expoſita, efficere non levis eſt laboris. Qui ergo præter id, quod artis poteſtas habet, promittere non vult, cavebit inania jactare, quando fœdum, putrem, rancidum, ichorem, naribus emungi copioſe videt, aut ulcera lardo ſimilia faucium poſteriora, velum pendulum palati, tonſillas, membranam craſſam palati anteriorem, depaſci cernit. Sed omnia bona ſedulo applicans, negligens nihil, varia tentans, ſemper interim de exitu ſollicitus, in prognoſi prudens, ſtentores ſecurus ridebit, dum interim miſereſcit ægri. Quæ hactenus candidus enarravi, verus vobis dixi & ſimplex, forte & ſufficiunt, ut capiatis, quid de malo propoſito ſentiam. Supereſt ut de ſanatione aperte dicam quidquid novi.

Si recens contagium naſcitur applicatum parti cute tectæ, hæc vino, melle, & ſale, calidis abluatur fortiter, diu. Dein fomentum ex his paratum, linamentis exceptum obvolvatur parti, ſemper in calore æquali ſuſtentatum. Si diutius adhæſit, priuſquam advocatur medicus;

ablutæ iiſdem valde calidis parti, protinus veſicans de cantharidibus applicetur, fomento eodem ſuprapoſito tamen; exulcerato loco molle unguentum aureum, vel tetrapharmacum, applica, cum pauxillulo mercurii præcipitati rubri, ut apertus maneat locus, atque idem fomentum ſuperponatur; ſicque duodecim, aut ultra diebus tractetur: jubebo ſecurum eſſe ægrum, qui interim pinguia, calida, cavit. Si recens labes partem affecit cute nudam, intima præputii, glandem, labia, os, aut ſimilia loca; ilico peni, reducto præputio, balneum ſuadeo, ex iiſdem, vel ſimilibus, quæ nimis emollientia ſumi non poſſunt; ſummum enim hic remedium eſt, ut laxentur pori, ſicque extrorſum pellatur inquinans materies: ſemper itaque tepentes, humidæ, emollitæ, fotæ, teneantur partes. Hiſce ipſis utendum etiam ſi jam locus infectus apertus ſit: tunc enim materies libere extrorſum ducatur, vix introrſum ibit, adeoque præſens ſanatur, præcavetur futurum. Conducunt ſimul ad hæc purgantia hydragoga interim crebro adhibita. Balſamus autem ex Terebinthina, vitello ovi, & Mercurio crudo, linamentis exceptus, ipſi ulcuſculo applicatus, penitus emolliens, valde prodeſt. Ita quidem, ut hac methodo plena fere ſanatio hujus mali promittatur, unde tamen, ſi negligitur, teterrima lues creberrime exoritur. Neque miretur quis, ſimplici hac methodo, atque abſque mercurio quidem, utendum me ſtatuere: quum omnes fere artifices ſtatuant ſolum argentum vivum hic valere, ſolum neceſſario requiri ad hanc curationem. Sciat modo, me hic tantum hucuſque agere de uno, externo, loco affecto, recenti, & ubi labes inquinandi unice hæret in tali ulcuſculo. Tum ſcilicet promitto ſanationem perfectam ex

præſcripta curationis via, certuſque ſum illam ſufficere. Quid autem argentum vivum præſtet ad ſanandum, id vero modo conabor experimentis definire: ideoque nunquam probabo temerarios auſus eorum, qui conſulenti ſuper hoc malo juventuti, ilico ſuadent uſum argenti vivi, quod ſemper corpori nocet, nec neceſſarium ſæpe habetur. At quoniam mulieres inficiuntur plerunque hujuſmodi ulcuſculis ad cryptas mucilaginoſas intra pudenda natis; hinc & illis eodem morbi gradu nihil magis prodeſt, quam fotus, ablutiones, balnea, ex emollientibus, laxantibus, detergentibus, putredini reſiſtentibus. Acetum, vinum, mel, ſal, ad duo poſtrema refero, omnes emollientes herbas eligo ad priora. In multis ſæpe caſibus brevi ſanatas gaudebam, quæ recens infectæ nondum alia mala habebant. Forte roget quis, quanam ratione certus ſit, ea conditione malum eſſe, ut audeat confidere laudato conſilio, ſine metu neglecti fortioris requiſiti remedii. Sed tempus applicati contagii, locus apparens affectus, abſentia omnium aliorum ſymptomatum poſt rigidiſſimum examen prius inſtitutum, certum Te facient. Id unum moneam, ſi plaga primo affecta in palato, uvula, tonſillis, faucibus viſa ſit, nunquam audere me credere ulli auxilio, niſi fortiſſime ptyaliſmo ocyſſime excitando. Eſt enim adeo fallax & inſidioſa horum locorum affectio, eſt tam enorme, quod ex minima hic cauſa enaſcitur malum, eſt adeo difficilis tabi inquinantis expurgatio, eſt impoſſibilis quoque externorum remediorum applicatio, ut hic extremo ſtatim remedio utendum omnino ſit, aut dolendum ſero. Atque hinc fas eſto veram quoque gonorrhœæ ſanationem trahere. Eſt hæc contaminans materies, ſorpta meatibus in ſuperficie glandis inflatæ

œſtro venereo dilatatis, primo momento, quo flacceſcere incipit. Locat ſe labes tabi in cellulis corporis ſpongioſi glandis, continuati intra duas membranas uſque ad collum veſicæ. Et facit continuatæ fabricæ commercium, ut facile propagetur toto hoc tractu minimum adſperſi mali contagium. Ubi vero admiſſum ad tenerrimam hic pinguitudinis membranulam, extemplo creat ulcuſculum, quale deſcripſi prius, & in eo materiem & ibidem recitatam. Ulceroſa hæc nata fœditas, in loco ſtructuræ tenuiſſimæ, ſubpingui, ſcrobiculum capacem format ſemper, in qua illa fit, accumulatur, retinetur, lente inde exit, aut ubertim exprimitur. Si cavum exeſum in fungoſa glandis fabrica ſiſtitur, atque per ſuperficiem ejus dilatata ſibi emiſſaria paravit, tum ſpurciſſimus tabus hac parte tranſſudat, glandem & præputium corrumpit, tabefacit quandoque & ſiderat. Hæc mihi prima eſt gonorrhœæ Venereæ, virulentæ, ſpecies. Cognoſcitur fœdo madore, minus craſſo quam in cæteris hujus nominis morbis, aſſiduo, genito intra glandem & præputium, tum materia hac per glandem preſſam extrinſecus traſſudante, cæterum poſt ablatum contagium facili ſanatione. Curaturus præſcribo ſæpe iteratam interdiu ablutionem harum partium, atque inprimis accuratiſſimam deterſionem vel minimi madoris, ſub præputii latebris abſconditi; ablutioni mel, ſal, vinum, aqua ſerviant; myrrhæ in vino igne eliquato ſolutæ liquor; acetum aqua dilutum multa cum pauca aloe; plurimaque alia ſimilia. Depuratione ſollicitiſſima rite perfunctus, reducto præputio, nudatam glandem obvolvat circumpoſito cataplaſmate emolliente, laxante, alliciente, anodyno, ſemper ſimul paululum antiſeptico. Gnaro haud deërit abundantis materiæ varietas.

Farina rad. Altheæ, Lini ana unc. j. flor. Altheæ, Sámbuc. ana unc. ſſ. fol. marrub. alb. ſcordii ana m. ½ ſalis ammoniac. ſcrup. j. F. S. A. pulticula craſſior, cui circa finem parum olei lini admiſce, hoc linamentis appoſitum ſufficit. Fit enim, ut, per dilatatos meatus, materies vitæ vi extrorſum eat, ſeparetur, impediatur retrorſum fugere. Hinc frigus, & exſiccatio caventur omnium maxime, ne pori contracti fluentem materiem repellant. Toto tempore, quo curatio hæc peragitur abſtinendum præcipue ab omni omnino pingui. Quæ prudentiſſima cautela hic. Dein vitanda, quæ acri mobilitate in venerem incitant, aromata, bulbi, carnes, ova, piſces, vina. Conſtat enim, nihil eſſe, magis quod obſtat felicitati citæ curationis gonorrhœæ, quam inflatus membri virilis: quum tunc dilatatæ ad rupturam fere uſque cellulæ, arterioſo fervente ſanguine diſtentæ, læſam fabricam plus rumpant; contagium excitent, acuant, moveant, miſceant ſanguini; & collapſo dein pene retrorſum adigant. Vidi hinc ſæpe vanos fuiſſe hoc in malo vel probatiſſimos ſanandi modos, ſi quacunque demum de cauſa, quæ hercle multiplex hic nimis, homo arrigit; imo ſanatas jamjam gonorrhœas, unico incitatæ libidinis impetu actutum recruduiſſe, novamque denuo ſanationem de integro exegiſſe. Quidquid ergo prurientem imaginationem titillat, in cibo, condimento, potu, medicamento, vel per converſationem cum amabili ſexu, tabularum adſpectum, ſermones, lectionem, cane pejus & angue fugiendum. Aquæ potus, vel ſeri lactis, Cerealia, horæi fructus, conducunt. Verum, ſi uſquam, hic purgantia hydragoga præſtant; Jalappa, Hermodactyli, Scammonea, Sena, inprimis: hæc crebro uſurpata poteſtatem ha-

bent diſſolvendi ſanguinem in aquam, hanc depellendi deorſum, & evacuandi per inteſtina; hæc agunt valide ſemper & in urinæ vaſa, veſicam, urethram. Hinc & laudatiſſimus horum uſus in locis huic malo nativis, Africa, America; quin & probatiſſimus quoque apud optimos fere noſtrorum in arte Magiſtrorum. Neque crediderim temere excultam uſque methodum palmam huic propoſitæ præripuiſſe: novi quippe alias pleraſque, tentavi, cum hac comparavi. Fateor, incommoda eſt aulicis, in celebritate verſantibus, vel munera publica gerentibus. Sed tuta ſæpe ardua ſunt & moleſta. Novi promiſſa Agyrtarum, ſe curaturos vel in regali natantes luxu, equitantes, voluptatum omnia genera exercentes. Sed mihi, & hæc conanti, haud licuit eſſe tam beato. Quin & dolui ſæpe, dum ſic tractatos Illuſtres Viros vidi per annos vitam agere reliquiis veteris mali obnoxiam. Interim fomenta, cataplaſmatum loco ſubſtituta, minus incommodant. Imo vero, urgente neceſſitate, & molliſſima quandoque emplaſtra vicem ſuſcipiant priorum. Quale illud de mucilaginibus, de meliloto, & ſimilia. Primæ tamen debentur cataplaſmati & balneo. Altera mihi cenſetur gonorrhϾ ſpecies, quando virus venereum, per poros glandis ſe inſinuans, penetrat uſque in fabricam celluloſam ſuperiori parti urethræ circumnatam, ulcuſculum ibidem format, quod meatus in urethræ ductum hiantes exedit, hinc ulceroſam materiem hâc viâ effundit, aſſiduo quidem deſtillantem hoc exitu, ſed inprimis ubi veretrum hâc parte premitur, preſſu ab inferioribus partibus ſurſum verſus adacto. Qua in re memorabile id inprimis, quod ſi preſſeris mane, poſt ſomnum,

lotio nondum reddito, ad unciæ diſtantiam ab apice penis retro, antrorſum, notabilis copia fœdæ materiæ exprimatur; quæ modo prodeundi, & preſſionis, ſpectato, docet, eam non hæſiſſe in urethra, ſed preſſu in eam derivatam fuiſſe ex fungoſo urethræ corpore. Et manifeſto videbis in hac gonorrhœæ ſpecie, nil talis materiæ ultra ex toto pene a collo veſicæ preſſo ad glandem uſque proditurum. Quare infectus locus ſolus hic eſt. Eoque dirigenda omnis curatio. Hæc eſt frequentiſſima in initio gonorrhœa, quotidie occurrens; ingentem plerumque copiam tabi venerei gignens; diu ſatis durans præcipue in laxis hominibus; atque, ſi modo materies libere excernitur, licet diu, raro luem generans; imo fere ab ea præſervans. Verum id præcipue incommodi habet, quod in ſinuoſis iſtis celluloſæ membranæ ambagibus diu hærens, diuturna ſtillicidia, vix ulla arte ſananda, pariat. Curo hoc malum ut primum gonorrhœam. Sed balneum peni, ſcrotoque, applicandum ſemihorii ſpatio, ter quaterve interdiu ſuadeo. Materies huic balneo eadem, quam in fomentis commendavi, Quæ ſiphone injiciuntur, raro in cellulas iſtas pervenire queunt: hinc vix juvant, niſi in primo ſtatim initio; vel ubi fungoſa illa fabrica intus vix exeſa eſt. Quoties vero uſque ad glandulas Cowperianas urethræ virus intravit, has obſedit, per emiſſaria harum in cavum meatus urinarii ſe exonerat materies, tertiam gonorrhœæ ſpeciem appellito. Hæc ingentes ibidem erodit ſinus cavos, fiſtuloſos, plurimo hoc pure aſſidue manantes, difficillimæ deterſionis, hinc & ſanationis. Si genitus hic icor quacunque causâ impeditur exire, ulcera quandoque peſſima generat ad latera ure-

thræ, ubi partes hæ a nobili Inventore harum glandium deſcriptæ. Unde ulcera pertinaciſſima, moleſtiſſima curanti & patienti, in annos ſæpe excurrentia. Difficultas inſuperabilis ad ſanationem ducendi hoc malum in eo eſt, quod ubi ad interiora harum glandularum immiſit ſe contagioſa materies, inde vix extricari queat, ſed hærens, ipsâque morâ pejor aſſidue facta, vicina inquinet, inde quandoque & ſubcutanea penis poſterioris pinguia vel celluloſa occupet: unde quæ damna oriri queant, & viſa ſint, norunt periti. Modus, quo hoc genus mali tractari debet, idem plane eſt, qui in gonorrhœis prioribus commendatus; ſed omnia hic impigre adplicanda; atque partes continenter molliſſimis fovendæ, materies confeſtim elicienda: omnis quippe felicitas curæ pendebit inde, ut conceptum inquinans effluat totum cum pure facto. Aliter nimirum metuenda lues eſt. Quare etiam ſubinde hic recurrendum erit ad graviſſima remedia ptyaliſmi. Quamvis enim gonorrhœæ priores eo nunquam curentur; tamen poſterior hæc ſpecies in parte ſolidiore glanduloſa nidulans, in qua vaſa arterioſa & cordis impetus magis actuoſa deprehenduntur, mercurii vim longe promptius excipit. Sed & quartam recenſeo gonorrhœæ formam, poſtquam virulentus tabus viis jam memoratis uſque ad proſtatas perductus, has tabeſacit, inque abundantiſſimum pus virulentum reſolvit. Id mali alias ex durantibus diu, aut inprimis repetitis ſæpe, gonorrhœis oritur. Cognoſcitur vero tumoribus in perinæo; interceptionibus ſæpe peſſimis urinæ; rejectu copioſo purulentæ, ſubputridæ, materiæ; inſanabili fere ſuppuratione ad partes; ſæpenumero ulcere maligno, nec ſanabili, in

perinæo, nato; aliquando vero ulceribus peſſimis circumquaque ad loca proſtatarum prodeuntibus, & vicina depaſcentibus, ſpectaculo fœdiſſimo; ſed inprimis hoc in caſu miſeri hi ſubito, abſque manifeſta ulla cauſa, ſentiunt ſæpe lotium intercipi, unde diriſſimi, at inanes, ad exonerandam veſicam teneſmi, neque catheteri inducendo via datur, donec ita excruciatis diu ſubito purulenti liquid urethrâ dimittitur, nec ita diu poſtea urina ſatis libere redditur, donec ſimile denuo malum infeſtat. Cernis quidem, quam ſit difficile malum hoc, quod aliquoties vidi, percurare; atque & hic ſalivatio locum obtinet una cum ſedula adhibitione eorum omnium ſimul, quæ in ſanandis primis gonorrhœis prius ſuadebam. Denique poſtremam, illamque profecto abominatiſſimam, gonorrhœam habeo, quæ infectu proſtatarum emiſſaria vaſculorum ſeminalium inter exeuntes meatus proſtatarum hiantia, a Clariſſimo Morgagni deſcripta, erodit, hincque venenum ſuum per hos ductus uſque in veſiculas ſeminis communicat, illarumque liquidum & vaſa ſpurce contaminans, profluvium fœdiſſimum creat & largiſſimum loca interim ſinuoſa, atque Labyrinthi inſtar intorta exulcerat: hui quanta inde mala! Vidi totum illum apparatum celluloſum, qui has veſiculas ſpermaticas, veſicam urinariam, inteſtinum rectum, perinæum, ambit, atque interjacet, exulceratum, putrefactum, exeſum, in hiatus ſiſtuloſos ad ſcrotum, perinæum, anum, deſiiſſe, ut per cuniculos ſimul & fiſtulas, omnes hæ partes conſumerentur. Nec balneis, fomentis, injectis medicaminibus, emplaſtris, unguentis, cataplaſmatibus, inciſionibus, dilatationibus, aliquid profectum; quin tandem & urina ipſa,

de his ipſis vlceribus demittebatur. Imo & cura abſtinentiæ, decoctorum, ſudoris per ſpiritus vini accenſos expreſſionis, ptyaliſmi accuratiſſimi, juvaminis nihil miſerrimis adferre potuerunt. En, mi Lector, hæc ego mala vidi, tractavi. Neque finis mehercle eſſet, ſi omnia proſequerer, hæc dixiſſe mihi, legiſſe Tibi: ſufficiat, ut ſingulare ingenium hujus veneni, miros inde pendentes eventus, atque proprium ejus ſtabulum pingue humani corporis, recte intelligas. Unum hoc tandem ſupereſt, dicam, quomodo ſanari queat malum hoc, quoties cognoſcimus illud hærere ſparſum per pinguia corporis, atque intricatum ibidem turpi fœtura maligne ſe propagare. Id vero ſcimus fieri, quando poſt commercia ſuſpecta; geminatas ſæpe gonorrhœas; omnium moxime poſt ulcera externa neglecta verendorum; præcipue, ſi hæc cito exſiccantibus, eſcharoticiſve ſubitanea inductâ cruſtâ, abire viſa ſint; ſi unquam omnibus his, vel quibuſdam præmiſſis, apparent maculæ variolarum inſtar in cute; ulcuſcula ad labia, gingivas, linguam, palatum, velum palatinum, uvulam, tonſillas, linguæ radicem, laryngem, pharyngem, intra nares; certiſſimo conſtat, veram luem Veneream corpus ægrum obſidere, ocyſſimamque eſflagitari curationem. Quando autem in oſſibus cranii mediis, vel in media parte craſſiſſima oſſium majorum, quibus artus fiunt, oriuntur dolores, enormes, quaſi compages tabulata horum finderetur, vel diſſilitura eſſet, atque hi, poſt occaſum ſolis inchoati, ſenſim lento gradu procedunt, donec mediâ nocte intolerabiles evaſerint, coëgerintque extortum ægrum lectum deſerere, versus auroram ſponte quieſcentes; tum certi ſumus malum in pinguitu-

dine oſſium ipſa jam hærere. Tumores dein ad eadem media oſſium loca orti, molles, lenti, tenaces, tophoïdes, oſſei, id ipſum quam maxime confirmant. Præcipue dum & ſuperappoſitæ molles partes jam in maligna ulcera corruptæ palam clamant oſſium meditullia perdi. Aut & ubi paſſim toto corpore laceræ, ulceroſæ, jam primo deſcriptæ plagæ fœdo adſpectu terrent, ſuamque indolem denunciant Medico. De medullis occupatis jam prius dixi; notetur modo diploëm oſſium cranii medullæ officio fungi, morbis iiſdem obnoxiam eſſe. Age igitur conſideremus in quonam puncto ſtat vera ſanatio mali in gradus modo deſcriptos provecti? Si quid ego hic videre queo, in eo ſolo certe, ut omne illud virus, quod oleo pingui corporis hæret inde extra corpus ducatur, uſque ad minimam particulam, ſine ullo omnino reſiduo: quia ſi quid ſupermanet, utcunque parvum id fuerit, recidivæ urget recens, idemque metus. Atqui tenacitate lentâ olei inviſcatum virulentum temere haud dimittitur: hinc una difficultas; neque vero olea ſuis de cellulis excutere, per vaſa movere, de corpore ſubducere, facile eſt: unde & altera naſcitur haud minus ardua difficultas. Aio tamen; niſi olea corporis ſolveris penitus, ſoluta vero una cum concreto diu veneno, expurgaveris prorſus, nunquam radicitus exſtirpabis, ubi inveteratus eſt, hunc morbum; ſed ſanaſſe viſus, recrudeſcentem vel decies dolebis. Igitur reperienda erit methodus tam efficax, ut reſolvat omne adipoſum, medulloſum, aliudve tenax cui tabida adhæſit affectio, in meram, penetrabilem, perque minima vaſcula de corpore facile educendam, aquam. Undenam ergo inſtrumentum tale inveniemus? Argentum vivum præſto

eſt: id enim quacunque via immiſtum ſanguini vitali, quum ſit ſanguine ipſo decies & ter ponderoſius, agetur vi cordis & arteriarum contractione tanto majore impetu in compagem ſanguinis, ut eam penitus deſtruat, globos rubros reſolvat, ſeroſas flavas ſphærulas imminuat, reliquaſque etiam partes ejuſdem in minutiſſimas frangat; & ita in laticem ſubtilem, putridum, vaſis exeuntem, convertat. Sed & noviſti, elementa argenti vivi incredibiliter exigua cognoſci, utique globis feroſis ſanguinis longe tenuiora; ſane dum poros cutis intacta virtute ingreditur, cognoſcitur, quod elementis majoribus ſanguinis longe ſit penetrabilius. Dum vero in meatus denſiſſimi corporum auri tam facile ſe inſinuat, ipſa forte aqua magis diviſis in tenuitatem particulis conſtare colligitur; licet attractione ingenita ſuarum partium ad certum gradum tenacitatis ſe colligat. Tandem & maxime immutabile hoc ipſum foſſile videmus, omniumque forte cognitorum corporum omnium minime rodens vel acre. Quibus ſane cunctis rite expenſis apparet vera vis qua ad expugnandum hoc malum ſolus efficax, ſufficiens ſolus Mercurius habetur. Vera ratio, quia omnes corporis humores in ſubtilitatem aquæ convertit, olei tenacitatem dividit, facit hinc, ut evadant omnes adeo diſſoluti, ſpecie ſalivæ, ſeri diarrhoïci, urinæ citæ, vel ſudoris, ſpontè de corpore eliminentur, veteres ita univerſi expellantur; unde niſi nova liquida commodo ſubſtituantur in locum perditorum, brevi moriuntur ſic tractati, exhauſto omni fere liquido. Nec ſane actioni Mercurii confidere in tractanda hac inveterata ægritudine fas eſto; niſi prius, ne gutta quidem intacta, univerſos corporis humores, qui ullo modo pingues ſunt, in aquam redegeris, ex-

puleris de corpore, ſicque ſimul immiſtum his tabum Venereum ablueris quam perfectiſſime de corpore affecto. Aliter ſi quid reſtitit, ſtatim ac novi ex alimentis ſucci, qui ſemper tum renaſcuntur magis quam olim pingues, perfecte vaſa repleverint, ilico novus recrudeſcit morbus. Unde deducitur, rite non curari malum, niſi palleſcat inſtar mortui æger, niſi emacietur prorſus, niſi alimentis inter curandum quam minime pinguibus nutriatur, niſi tamdiu protrahatur ipſa curatio donec antiqui humores omnino de corpore migraverint. Neque ideo, uniuſcujuſque eſt, fortunato dirigere argentum vivum in felicem exitum: niſi enim monita hæc fideliter obſervaveris, atque in magno ſatis, & perpetuo calore, ægrotantem continueris, poſtremo niſi & curatum jam hominem per menſem unum, alterumve, a pinguibus arcueris pabulis, atque a putreſcentibus facile cohibueris, dolebis fruſtra Te diſcruciaſſe miſerum crudeli duriſſimi remedii tortura: quum fere ſemper poſtea aliquid hæreat unde ſepultus reſurgat morbus; novaſque vires capiat. Plurima pertinent porro ad lucem affundendam liquidam dictis. At meum hoc jam non eſt. Unum nimis edoctus addam. Argentum vivum ſola vi vitæ actum hoc malum ſanat, motu expellit. Ideo & ejus medicata poteſtas haud valet corrigere venereum tabum, quando ille figitur in locis, ad quæ actio cordis, & arteriarum, vix pertingit. Hinc cariem diploës cranii non ſanat; ſed in cellulas ejus oſſeas conſumpto pingui vacuas, iners, effuſus, ſtagnat. Inde & oſſium medullam inquinatam hoc malo vix repurgat. Gonorrhœas in ſola celluloſa penis fabrica hærentes, per quas vix ullus circumeuntium humorum impetus, nunquam ſanat; licet luem ſimul domi-

nantem

nantem perfecte eo tempore tollat. Oſſicula tenerrima, ſolis tenuibus tecta membranis, ut jam ſupra monui, ſervare nequit, ne excidant. Omnia hæc calamitoſa præſens vidi. Sed mala Venerea, quæ latitant in locis, per quæ arteriæ rubræ, flavæ, ſeroſæ, pellucidæ, cæteræque, per quas liquida cum idonea velocitate ruunt, argentumque vivum admittere in ſe poſſunt, atque illud fortiter urgere vitali poteſtate, perfecte ſanari queunt Mercurii virtute. Quæ profecto obſervata proderunt Medico, ne diffidat in his, ne vanus ſit in illis. An igitur in malis Venereis, ubi æger conditione loci ab argento vivo juvari nequit, deſperatus relinquendus? Nequaquam! Quid ergo juvare poterit, ubi deficit Mercurius? Dicam. Lege *Huttenii* inſertum hic tractatum, ſed relege cum cura, videbis ablui poſſe acri lixivio Guajaci intricatiſſimum contagium. Conſiſtit artificium in eo, ut rurſum omnia pinguia reſolvantur, corpuſque ita emacietur, nihil ut olei retineat; unde hanc exſiccationis curationem vocant. Hic ſe, æger loco calidiſſimo includendus, ut fere ſponte ibidem ad ſudandum pronus ſit, abſtinere toto debet tempore ab omni potu, ciboque, in quo vel minimum pinguis. Unico macilento biſcocto pane, uviſque paſſis, nulla alia re, alendus. Nullo omnino reficiendus potu, niſi ſincero, at paulo leviori, Guajaci decocto. Quater interim interdiu potet decocti meraciſſimi ejuſdem tantum, quantum poteſt; utique in ſingulas vices ut minimum uncias ſorbeat octo, ſi plures, tanto rectius. Poſtquam ergo continuato aliquot dierum decurſu impletus hoc liquore fere quaſi hydropicus evadere incipit; jam cogitandum, corpus hoc plenum

liquore ligni, cujus penetrabilis acrimonia, & acuta balſamica virtus, talis eſt, ut omnem fere pituitam ſolvat, pingue diluat, tenax attenuet, putridum à fracedine ulteriore condiendo præſervet, cohibeat. Tum medicatus ille liquor fovit, maceravit, malos humores; reſtat dein, ut velociſſime motus, perque omnia vaſa trajectus celeriter, intima quæque abluat, detergat, repurget, atque ita pinguia corporis infecta de corpore quam accuratiſſime eliminet, ſicque continuata hac expurgatione ſanet. Igitur vacuo jejunus ventriculo mane impleat ſe, qua poteſt, maxima copia æger, ut turgeat; dein in ciſtella erectus ſedens lignea, vel in lecto ſub craticula, ad incenſorum ſpirituum vini flammam ardentem ſudet nudatum ægri corpus adeo diu, tamque fortiter, quam ferre poterit. Spatium dimidiatæ horæ ſumma fere menſura eſt; tum in lecto, remota flamma, continuet ſudorem ultra per horulam. Dein unciæ octo vel decem juris macilentæ vitulinæ cum pauca oryza cocti calide exhibeantur. Corpus accurate pannis calidis, ſiccis, ex lana contextis, detergatur. Surgat æger. Qui ſic quatuordecim tractatus diebus, & mane & veſperi ita a ſingulis ſudationibus reficiatur, detergatur, repleatur decocto. Tum denique quatuordecim diebus iterum ſudet mane. Interea vero dum hac arte in ſudores reſolvitur corpus, ſi quæ pars oſſis malo infecta venereo, hæc eo tempore obvolvenda pannis calidiſſimis, fortiſſimo Guajaci lixivio madentibus, quin & præcipua ardentium ſpirituum flamma inter ſudandum eam verſus partem dirigitur. Hac arte intima oſſium, & reconditiſſimarum partium abdita purgantur penitus, etiam quo mercurii virtus cum efficacia haud pertingebat.

Etenim videre memini juvenem penitiſſime ad oſſa uſque infectum, hac tractatum methodo tanto impetu ejeciſſe ſudores, ut in vigore operationis, ſubviridis a Guajaco ſudor elevaret, ſeparaetque, ulcerum eſcharas vacillantes jam, & inferne labefactatas. Reminiſcor lætus, quod juvenem ſanaverim, jam ſaniſſimum virum, & patremfamilias, cui diverſis corporis locis oſſa tabefacta adeo, ut in digito manus articulus unus exciderit, in crure plurima loca carioſa ſpectarentur. Hac methodo rite exculta, atque obſervata, oſſicula narium, fragmenta palati, ſeparata, cætera ſincera reliquerunt. Quum vero ad ſumma hæcce mala, ut plurimum ptyaliſmus, & hæc decoctorum methodus, ſolent adhiberi, ſemper obſervanti conſtitit, ptyaliſmo, feliciter ſudoris expulſionem ſuccedere; ſed quoties liquore Guajaci humores corporis penitiſſime prius diſſoluti fuerant ut, ad hanc curationem deſideratur, tum ſalivatio poſtea mercurio excitanda præſcripta, vix boni quid præſtitit, quin imo vel maxima datus copia, aut per frictiones corpori applicatus, nihil quidquam ſalivationis excitavit. Credidi inde poſtquam idem illud aliquoties videram, argentum vivum in attenuatos penitus humores nihil fere agere, ſed ſine offenſa dilabi, atque iterum exire vix turbato ſanguine. Ut enim ſupra dixi, in argento vivo nihil acris. Atque hæcce quidem ea ſunt, quæ inprimis commentari ſuper hoc malo, hac occaſione volui: ut aperirem publico, quid ſingularis triſti in malo deprehenderim. Neque rectius mihi videbar locare poſſe tempus, quod reſurgenti a fatali fere morbo domi fallendum erat, dum languor virium vetabat in publicum prodire.

Faſtidioſæ certe ægrimoniæ ſenſum levabat triſtem læta cogitatio, quod hæc humano generi, cui propitia quæque flagrantiſſime cupio, forte quandoque prodeſſent. Vale! Lug. Batav. $17\frac{1}{12}27$.

Permittitur reimpreſſio, Dabam Lov. hac 22. Octob. 1765.

F. JACOBI. S. T. L.
Apoſt. Regius Lib. pro
Germ. infer. Viſ. & Cenſ.

[illegible]